CRNA GORA
DRŽAVNA REVIZORSKA INSTITUCIJA

Broj: 4011/20-06-1875/1
Podgorica, 30. 10. 2020. godine

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2019 – oktobar 2020. godine

Podgorica, oktobar 2020. godine

SADRŽAJ

	Uvodna riječ	5
I	**Statistika o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije za period oktobar 2019 – oktobar 2020. godine**	7
II	**Izvod iz Izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu**	15
III	**Sprovođenje preporuka iz Izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2018. godinu**	29
IV	**Izvještaj o ocjeni primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti u 2019. godini**	35
V	**Izvodi iz konačnih izvještaja o izvršenim pojedinačnim revizijama za period oktobar 2019 - oktobar 2020. godine**	75
1.	Izvod iz Izvještaja o reviziji uspjeha "Uspješnost upravljanja ugovorima o djelu, ugovorima o dopunskom radu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima u organima državne uprave"	77
2.	Izvod iz Izvještaja o reviziji uspjeha "Efikasnost upravljanja projektima izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja"	97
3.	Izvod iz Izvještaja reviziji uspjeha „Efikasnost planiranja i povraćaja sredstava po osnovu kontribucija"	113
4.	Izvod iz Izvještaja o reviziji JU Nacionalne biblioteke Crne Gore "Đurđe Crnojević" za 2019. godinu	127
5.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva kulture za 2019. g.	141
6.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave policije za 2019. godine	153
7.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja JU Ispitni centar za 2019. godinu	165
8.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Instituta za javno zdravlje za 2018. godinu	175
9.	Izvod iz Izvještaja o reviziji informacionog sistema Uprave za statistiku u dijelu primjene i poštovanja mjera informacione bezbjednosti	189
10.	Izvod iz Izvještaja o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za obeštećenje za 2019. g.	199
11.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Završnog računa Stomatološke komore Crne Gore za 2019. g.	209
12.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva ekonomije – Program: Zaštita intelektualne svojine za 2019. godinu	219
13.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za inspekcijske poslove za 2019. godinu	229
14.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Radničke partije za 2018. godinu	239
15.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Bošnjačke stranke za 2018. godinu	245
16.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Hrvatske građanske inicijative za 2018. godinu	253
17.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Prave Crne Gore za 2018. godinu	259
18.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Albanske alternative za 2018. godinu	267
19.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratskog saveza Albanaca za 2018. godinu	277
20.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove demokratske snage za 2018. godinu	285
21.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske srpske stranke za 2018. godinu	293
22.	Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske unije Albanaca za 2018. godinu	299

23. Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Demokratske partije za 2018. g. 309
24. Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Pozitivne Crne Gore za 2018. g. 317
25. Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Partije penzionera, invalida i restitucije Crne Gore za 2018. godinu 325
26. Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Građanskog pokreta URA za 2018. godinu 333
27. Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Crnogorske za 2018. godinu 341
28. Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Biram Bar za 2018. godinu 349
29. Izvod iz Izvještaja o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Centra za socijalni rad za Opštine Kotor, Budva I Tivat za 2019. godinu 357
30. Izvod iz Izvještaja o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja JU „Lovćen Bečići“ za 2019. godinu 367
31. Izvod iz Izvještaja o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Centra za socijalni rad za Opštinu Rožaje za 2019. godinu 377
32. Izvod iz Izvještaja o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja potrošačke jedinice Sudstvo za 2019. godine 389
33. Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske partije socijalista Crne Gore za 2019. godinu 413
34. Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove srpske demokratije za 2019. godinu 421
35. Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Socijalističke narodne partije Crne Gore za 2019. godinu 429
36. Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske Crne Gore za 2019. godine 439
37. Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Građanskog pokreta „URA“ za 2019. godinu 447
38. Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Pokreta za promjene za 2019. godine 455
39. Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske unije Albanaca za 2019.godinu 465
40. Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove demokratske snage (FORCA) za 2019. godinu 475
41. Izvod iz Izvještaja o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Plav za 2018. godinu 483
42. Izvod iz Izvještaja o kontrolnoj reviziji Opštine Kolašin 495
43. Izvod iz Izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja AD „13. jul Plantaže” Podgorica za 2018. godinu 501
44. Izvod iz Izvještaja Godišnjeg finansijskog izvještaja DOO ”Deponija” Podgorica za 2019. g. 511

VI Ostale aktivnosti Državne revizorske institucije 521

Uvodna riječ

Državna revizorska institucija Crne Gore podnosi Skupštini Crne Gore Godišnji izvještaj o izvršenim revizijama i aktivnostima za period oktobar 2019 – oktobar 2020. godine, koji daje osvrt na rezultate ostvarene na ispunjavanju misije i nadležnosti Državne revizorske institucije.

Pored okolnosti prouzrokovanih pandemijom korona virusom, Državna revizorska institucija je u izvještanom periodu ostala posvećena ispunjavanju svojih zakonskih obaveza i intenziviranju aktivnosti na realizaciji Strateškog plana razvoja DRI za period 2018 – 2022. godine.

O postignutim rezultatima u oblasti eksterne revizije, svjedoči i pozitivna ocjena DRI u Izvještaju Svjetske banke o ocjeni učinka „Javna potrošnja i finansijska odgovornosti“ (PEFA) 2019. godinu[1], u kojem je Institucija ocijenjena visokom ocjenom B+. Pozitivan učinak u oblasti eksterne revizije u odnosu na prethodno sprovedenu ocjenu u 2013. godini pokazao je tendenciju unaprjeđenja funkcionalnosti DRI u oblasti sprovođenja procesa revizije, blagovremenosti izrade i dostavljanja revizorskih izvještaja Skupštini i obuhvata revizija. Izvještajem se konstatuje da je “eksterna revizija koju vrši Državna revizorska institucija (DRI) prepoznata kao snažna oblast. Samostalnost DRI zaštićena je ustavom i funkcioniše u pravnom okviru koji predviđa relevantne nadležnosti i područje rada, uz stalne napore da se osigura usklađenost sa relevantnim međunarodnim standardima”.

Državna revizorska institucija je predanim radom nastavila da ispunjava obaveze iz Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Realizacija IPA projekta “Razvoj i jačanje kapaciteta Državne revizorske institucije i Revizorskog tijela” doprinijela je harmonizaciji revizorske metodologije sa međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI) i s tim u vezi, ostvaren je značajan napredak u ispunjavanju završnih mjerila u okviru pregovaračkog poglavlja XXXII “Finansijska kontrola”. U cilju promovisanja prekogranične saradnje na putu ka EU integracijama i unaprjeđenja znanja i vještina revizorskog kadra na reviziji uspjeha, Državna revizorska institucija sprovodi paralelnu reviziju uspjeha na temu “Zaštita Jadranskog mora u slučaju iznenadnog zagađenja” sa pet vrhovnih revizorskih institucija regiona – Albanije, Bosne i Hercegovine, Italije, Hrvatske i Slovenije.

Otvorenost vrhovnih revizorskih institucija jeste jedan od preduslova da građani steknu povjerenje u njen rad. Usvajanjem Komunikacione strategije za period 2020 – 2024. godine, Državna revizorska institucija želi staviti akcenat na jačanje povjerenja ključnih zainteresovanih strana u rad DRI kao izvor nezavisnih, tačnih i politički nepristrasnih informacija, povećanje vidljivosti i nivoa informisanosti, kao i na razumijevanje ključnih zainteresovanih strana o revizorskim izvještajima.

Prepoznajući značaj upravljanja i potrošnje sredstava u vrijeme pandemije izazvane COVID-om 19, Državna revizorska institucija će u narednoj godini posebnu pažnju posvetiti kontroli trošenja sredstava namijenjenih za borbu protiv pandemije izazvane korona virusom.

Državna revizorska institucija će ostati posvećena jačanju kvaliteta i uticaja revizije, a sve u cilju pružanja njenog doprinosa u unapređenju upravljanja javnim finansijama u Crnoj Gori.

PREDSJEDNIK SENATA
dr Milan Dabović

[1] https://www.pefa.org/sites/pefa/files/2020-02/ME-Dec19-PFMPR-Public%20with%20PEFA%20Check-MNE.pdf

I DIO

STATISTIKA O IZVRŠENIM REVIZIJAMA I AKTIVNOSTIMA DRŽAVNE REVIZORSKE INSTITUCIJE ZA PERIOD OKTOBAR 2019 - OKTOBAR 2020. GODINE

Senat Državne revizorske institucije, na osnovu člana 144 Ustava Crne Gore („Službeni list CG“, br. 01/07, 38/13), člana 38, a u vezi sa čl. 18 i 19 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji („Službeni list RCG“, br. 28/04, 27/06, 78/06 i „Službeni list CG“, br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17), na sjednici održanoj 29. oktobra 2020. godine, donio je

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ

O IZVRŠENIM REVIZIJAMA I AKTIVNOSTIMA DRŽAVNE REVIZORSKE INSTITUCIJE CRNE GORE ZA PERIOD OKTOBAR 2019 – OKTOBAR 2020. GODINE

Ustavom Crne Gore Državna revizorska institucija (u daljem tekstu: DRI) definisana je kao samostalni i vrhovni organ državne revizije, koji vrši reviziju zakonitosti i uspješnosti upravljanja državnom imovinom i obavezama, budžetom i svim finansijskim poslovima subjekata čiji su izvori finansiranja javni ili nastaju korišćenjem državne imovine.

Godišnji izvještaj DRI, predstavlja objedinjenu i sažetu cjelinu svih realizovanih aktivnosti u okviru djelatnosti DRI u izvještajnom periodu oktobar 2019– oktobar 2020. godine, prvenstveno aktivnosti na realizaciji plana revizije.

Revizija Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore

U drugom dijelu izvještaja, pod nazivom “Izvod iz Izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu”, predstavljen je sažet prikaz najvažnijih nalaza predmetne revizije.

Revizijom Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu obuhvaćena je provjera računske tačnosti, provjera primitaka i izdataka, kapitalnog budžeta i transakcija finansiranja. Dato je ukupno **44** preporuke[1] koje imaju za cilj unapređenje poslovanja budžetskih korisnika i učvršćivanje fiskalne discipline.

Tabela: Statistika revizije Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu sa uporednim podacima revizije Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2018. godinu

Subjekat i/ili predmet revizije	Vrsta revizije	Vrsta mišljenja	Broj preporuka
Predlog zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, negativno mišljenje na reviziju pravilnosti	44
Predlog zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	16

U trećem dijelu izvještaja prezentiran je “Izvještaj DRI o realizaciji zaključaka Skupštine Crne Gore povodom usvajanja Zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2018. godinu.”

U četvrtom dijelu izvještaja prezentiran je „Izvještaj o ocjeni primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti u 2019. godini“.

U petom dijelu izvještaja, pod nazivom “Izvodi iz konačnih izvještaja o izvršenim pojedinačnim revizijama u periodu oktobar 2019 - oktobar 2020. godine”, dati su izvodi iz **44** revizije u kojima su prezentirani najbitniji nalazi, preporuke i mjere za otklanjanje nepravilnosti u poslovanju subjekata revizije, obuhvaćenih izvještajnim periodom.

[1] U 2020. godini izmijenjena je metodologija računanja preporuka.

Pregled izvršenih pojedinačnih finansijskih revizija i revizija pravilnosti

DRI je, u izvještajnom periodu, izvršila **16** pojedinačnih finansijskih revizija i revizija pravilnosti u kojima su date ukupno **215** preporuke i izrečeno **32** mišljenja (11 pozitivnih, 12 uslovnih i 9 negativnih).

Subjekat i/ili predmet revizije	Vrsta revizije	Vrsta mišljenja	Broj preporuka
JU Nacionalna biblioteka "Đurđe Crnojević" za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	negativno mišljenje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	12
Ministarstvo kulture za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	uslovno mišljenje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	8
Uprava policije za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	7
JU Ispitni centar za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	4
Institut za javno zdravlje za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	17
Stomatološka komora za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	uslovno mišljenje na finansijsku reviziju, pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na reviziju pravilnosti	9
Fond za obeštećenje za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje na finansijsku reviziju, pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na reviziju pravilnosti	2
Ministarstvo ekonomije - Program: Zaštita intelektualne svojine za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje na finansijsku reviziju, pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na reviziju pravilnosti	3
Uprava za inspekcijske poslove za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	11
JU Lovćen - Bečići za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	negativno mišljenje na finansijsku reviziju i uslovno na reviziju pravilnosti	11
Centri za socijalni rad za opštine Kotor, Budva i Tivat za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju i uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	17
Centar za socijalni rad za opštinu Rožaje za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju i negativno mišljenje na reviziju pravilnosti	20
Sudstvo za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	uslovno mišljenje na finansijsku reviziju, negativno mišljenje na reviziju pravilnosti	32
Opština Plav za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	negativno mišljenje na finansijsku reviziju, negativno mišljenje na reviziju pravilnosti	22
AD "13 Jul Plantaže" Podgorica za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	negativno mišljenje na finansijsku reviziju, negativno mišljenje na reviziju pravilnosti	20
DOO "Deponija" Podgorica za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	uslovno mišljenje na finansijsku reviziju, negativno mišljenje na reviziju pravilnosti	20

Pregled izvršenih pojedinačnih finansijskih revizija i revizija pravilnosti u periodu oktobar 2019 - oktobar 2020. godine sa uporednim podacima za period oktobar 2018 - oktobar 2019. godine

Period	Broj
oktobar 2019 - oktobar 2020	16
oktobar 2018 - oktobar 2019	16

Pregled izvršenih revizija uspjeha

U izvještajnom periodu, DRI je izvršila tri (3) revizije uspjeha u kojima je dato ukupno 38 preporuka.

Subjekat i/ili predmet revizije	Vrsta revizije	Vrsta mišljenja	Broj preporuka
Uspješnost upravljanja ugovorima o djelu, ugovorima o dopunskom radu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima u organima državne uprave	revizija uspjeha	Upravljanje ugovorima o djelu, ugovorima o dopunskom radu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima nije dovoljno uspješno u organima državne uprave	20
Efikasnost upravljanja projektima izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja	revizija uspjeha	sistem planiranja, realizacije i izvještavanja kapitalnih projekata - izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja nije efikasan	9
Efikasnost planiranja i povraćaja sredstava po osnovu kontribucija	revizija uspjeha	Sistem planiranja sredstava po osnovu kontribucija (za kontrolisani period 2013 - 2019. godine) nije bio u dovoljnoj mjeri efikasan, a u dijelu povraćaja sredstava po osnovu kontribucija bio je efikasan	9

Pregled izvršenih revizija uspjeha u periodu oktobar 2019 - oktobar 2020. godine sa uporednim podacima za period oktobar 2018 - oktobar 2019. godine

Period	Broj
oktobar 2019 - oktobar 2020	3
oktobar 2018 - oktobar 2019	3

Pregled izvršenih revizija informacionog sistema

DRI je, u izvještajnom periodu, izvršila jednu (1) reviziju informacionog sistema u kojoj je dala 6 preporuka.

Subjekat i/ili predmet revizije	Vrsta revizije	Vrsta mišljenja	Broj preporuka
Informacioni sistem Uprave za statistiku u dijelu primjene i poštovanja mjera infomacione bezbjednosti	revizija informacionog sistema	DRI je na osnovu sprovedenog postupka revizije utvrdila da je Uprava za statistiku donijela većinu podzakonskih akata i da ih u najvećoj mjeri primjenjuje	6

Pregled izvršenih kontrolnih revizija

U izvještajnom periodu DRI je izvršila jednu (1) kontrolnu reviziju i to reviziju Završnog računa budžeta Opštine Kolašin za 2017. godinu.

Subjekat i/ili predmet revizije	Vrsta revizije	Broj preporuka	Konstatacija
Opština Kolašin za 2017. godinu	kontrolna revizija	23 preporuke (22 preporuke se odnose na opštinu, a 1 na drugi državni organ)	od **22** preporuke date opštini: 11 realizovano, 7 djelimično realizovane, 4 nijesu realizovane 1 preporuka data drugom državnom organu realizovana

Pregled izvršenih revizija konsolidovanih godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata za 2019. godinu

DRI je, u izvještajnom periodu, izvršila reviziju konsolidovanih godišnjih finansijskih izvještaja **8** političkih subjekata za 2019. godinu, u kojima je dato ukupno **63** preporuka i **16** mišljenja (8 pozitivnih, 6 uslovnih i 2 negativna).

Subjekat i/ili predmet revizije	Vrsta revizije	Vrsta mišljenja	Broj preporuka
Demokratska partija socijalista za 2019.godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje na finansijsku reviziju, pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na reviziju pravilnosti	3
Socijalistička narodna partija za 2019.godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	11
Demokratska Crna Gora za 2019.godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	5
Građanski pokret URA za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	8
Nova srpska demokratija za 2019.godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	6
Pokret za promjene za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, negativno mišljenje na reviziju pravilnosti	13
Nova demokratska snaga FORCA za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	4
Demokratska unija Albanaca za 2019. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	uslovno mišljenje na finansijsku reviziju, negativno mišljenje na reviziju pravilnosti	13

Pregled izvršenih revizija konsolidovanih godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata za 2018. godinu

U izvještajnom periodu, DRI je izvršila revizije konsolidovanih godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata za 2018. godinu, koje nijesu ušle u prethodni izvještaj Državne revizorske institucije, kojim je obuhvaćeno **15** subjekata. Dato je ukupno **91** preporuka i **30** mišljenja (14 pozitivnih, 9 uslovnih i 7 negativnih).

Subjekat i/ili predmet revizije	Vrsta revizije	Vrsta mišljenja	Broj preporuka
Radnička partija za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje na finansijsku reviziju, pozitivno mišljenje na reviziju pravilnosti	0
Bošnjačka stranka za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	7
Hrvatska građanska inicijativa za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje na finansijsku reviziju, pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na reviziju pravilnosti	3
Prava Crna Gora za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, negativno mišljenje na reviziju pravilnosti	7
Albanska alternativa za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, negativno mišljenje na reviziju pravilnosti	9
Demokratski savez Albanaca za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	8
Nova demokratska snaga za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, negativno mišljenje na reviziju pravilnosti	7
Demokratska srpska stranka za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje na finansijsku reviziju, pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na reviziju pravilnosti	2
Demokratska unija Albanaca za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	uslovno mišljenje na finansijsku reviziju, negativno mišljenje na reviziju pravilnosti	9
Demokratska partija za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	4
Pozitivna Crna Gora za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	5
Građanski pokret URA za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na finansijsku reviziju, negativno mišljenje na reviziju pravilnosti	10
Partija penzionera, invalida i restitucije Crne Gore za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	uslovno mišljenje na finansijsku reviziju, negativno mišljenje na reviziju pravilnosti	9
Biram Bar za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	negativno mišljenje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	5
Crnogorska za 2018. godinu	finansijska revizija i revizija pravilnosti	uslovno mišljenje na finansijsku reviziju, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti	6

Pregled izraženih mišljenja po izvršenim revizijama za period oktobar 2019 – oktobar 2020. godine

Finansijska i pravilnosti

- 12 pozitivnih
- 12 uslovnih
- 10 negativnih

Revizija uspjeha

- upravljanje ugovorima o djelu,ugovorima o dopunskom radu, ugovorima o privremenim i povremenim poslovima nije dovoljno uspješno u organima državne uprave
- sistem planiranja, realizacije i izvještavanja kapitalnih projekata - izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja nije efikasan
- Sistem planiranja sredstava po osnovu kontribucija (za kontrolisani period 2013 - 2019. godine) nije bio u dovoljnoj mjeri efikasan,a u dijelu povraćaja sredstava po osnovu kontribucija bio je efikasan

Revizija informacionih sistema

- DRI je na osnovu sprovedenog postupka revizije utvrdila da je Uprava za statistiku donijela većinu podzakonskih akata i da ih u najvećoj mjeri primjenjuje

Politički subjekti 2019

- 8 pozitivnih
- 6 uslovnih
- 2 negativna

Politički subjekti 2018

- 14 pozitivnih
- 9 uslovnih
- 7 negativnih

Pregled datih preporuka po izvršenim revizijama za period oktobar 2019 – oktobar 2020. godine

Na sljedećem grafiku dat je prikaz izvršenih revizija, datih mišljenja i preporuka u periodu oktobar 2019 - oktobar 2020. godine

Do kraja 2020. godine biće izvršene i revizije:

- Efikasnost upravljanja Jedinstvenim registrom privrednih subjekata (CRPS) - revizija uspjeha;
- Efikasnost upravljanja vanrednim situacijama u morskom prostoru usljed izlijevanja nafte i otrovnih materija – revizija uspjeha;
- JU Službeni list Crne Gore za 2019. godinu - finansijska revizija i revizija pravilnosti;
- JU Dom starih Grabovac Risan za 2019. godinu – finansijska revizija I revizija pravilnosti;
- Završni račun budžeta Opštine Danilovgrad za 2019. godinu – finansijska revizija i revizija pravilnosti;
- Završni račun budžeta Opštine Andrijevica za 2019. godinu – finansijska revizija i revizija pravilnosti;
- Agrobudžet Crne Gore – finansijska revizija i revizija pravilnosti;
- Elektronske usluge eUprave – revizija informacionog sistema;
- JZU Dom zdravlje Berane za 2019. godinu – finansijska revizija i revizija pravilnosti;
- Naplata i evidencija sopstvenih prihoda u lokalnim samoupravama u okviru kategorije 71 – Tekući prihodi – revizija presjeka.

Svi izvještaji o obavljenim revizijama su integralno objavljeni na sajtu Državne revizorske institucije Crne Gore www.dri.co.me.

U šestom dijelu izvještaja pod nazivom "Ostale aktivnosti Državne revizorske institucije" prezentirana je saradnja sa Skupštinom, Vladom Crne Gore, državnim organima i civilnim sektorom, aktivnosti na realizaciji obaveza Državne revizorske institucije iz pregovaračkog procesa, kao i druge aktivnosti realizovane u periodu oktobar 2019 – oktobar 2020. godine.

Kao članica Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija (INTOSAI[2]) i Međunarodne organizacije koja okuplja vrhovne revizorske institucije Evrope (EUROSAI[3]), DRI je nastavila sa razvojem saradnje na međunarodnom i regionalnom nivou, a sve u cilju jačanja razvoja eksterne revizije u Crnoj Gori.

[2] DRI je članica INTOSAI-ja od 2007. godine
[3] DRI je članica EUROSAI-ja od 2008. godine

II DIO

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI PREDLOGA ZAKONA O ZAVRŠNOM RAČUNU BUDŽETA CRNE GORE ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Vlada Crne Gore – Ministarstvo finansija
Predmet revizije:	Predlog zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu
Trajanje revizije:	140 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Predsjednik Senata dr Milan Dabović, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma

Finansijskom revizijom Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2019. godinu, koja se završava 31. decembra 2019. godine, utvrđeno je da je Predlog zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2019. godinu sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Na osnovu činjeničnog stanja utvrđeno je da pogrešna prikazivanja, pojedinačno ili zbirno, nijesu materijalno značajna u odnosu na postavljene kriterijume za finansijsku reviziju, na osnovu čega nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje.**

Osnov za izražavanje pozitivnog mišljenja sa skretanjem pažnje

1. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI I RAČUNSKA TAČNOST

Predlogom zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2019. godinu iskazani iznosi, gotovinskog deficita od 143.283.723,33 €, povećanje gotovine 311.342.701,55 € i kupovine hartija od vrijednosti u iznosu 57.328.698,38 €, finansirani su neto pozajmljivanjem u iznosu od 507.677.040,34 € i prodajom državne imovine od 4.278.082,92 €.

Državna revizorska institucija skreće pažnju da je revizijom utvrđeno da ostale prihode treba uvećati u neto iznosu od 528.521,11 €, za isti iznos smanjiti primitke od prodaje imovine i korigovati gotovinski deficit, tako da iznosi 142.755.202,22 €. Shodno tome, koriguje se i modifikovani gotovinski deficit na iznos 143.961.144,78 €.

Revizijom pravilnosti Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2019. godinu utvrđeno je da potrošačke jedinice nijesu u svim materijalno značajnim aspektima uskladile poslovne aktivnosti sa zakonskim i drugim propisima koji regulišu budžetsko poslovanje u Crnoj Gori i u skladu sa tim, a na osnovu Odluke Senata o izražavanju mišljenja na reviziju pravilnosti Izvještaja o reviziji Prijedloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2019.godinu br:40111/20-011-149/209 od 9.oktobra 2020.godine, koja je obavezujuća za članove Kolegijuma, nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje.**

Osnov za izražavanje negativnog mišljenja

2. USAGLAŠENOST TOKOVA GOTOVINE

Revizijom je utvrđeno da je sa Centralnog računa državnog trezora vršen prenos sredstava JP „Morsko dobro" u iznosu 9.052.855,80 € i Veterinarskoj komori i veterinarskim ambulantama u iznosu od 319.902,16 €, shodno zakonskim ovlašćenjima. Finansiranje navedenih entiteta vrši se direktno bez prenosa sredstava na Glavni račun državnog trezora, **tako da se potrošnja ne evidentira u Glavnoj knjizi trezora.**

- **Imajući u vidu da je način finansiranja JP „Morsko dobro", Veterinarske komore i veterinarskih ambulanti utvrđen i usklađen sa zakonima, predlaže se da nadležna ministarstva preispitaju postojeća zakonska rješenja i razmotre mogućnost da se navedena pravna lica koja su dio sistema finansiranja po osnovu javnih prihoda, finansiraju kroz sistem budžeta Crne Gore.**

3. IZVJEŠTAJ O NEIZMIRENIM OBAVEZAMA

Revizijom Konsolidovanog izvještaja o neizmirenim obavezama na 31.12.2019. godine utvrđene su sljedeće nepravilnosti:

- Neizmirene obaveze koje su ugovarane iznad nivoa sredstava definisanih Zakonom o Budžetu Crne Gore za 2019. godinu iznose 1.106.837,90 €, i to kod:

- Sudstva za ugovaranje nabavki kancelarijskog materijala u iznosu od 287.334,80 €;
- Ministarstva odbrane za ugovaranje nabavki roba i usluga koje se odnose na gorivo, građevinske radove i ostale usluge u iznosu od 138.559,10 €;
- Ministarstva prosvjete po osnovu obaveza za rashode za energiju i komunalne naknade, u iznosu od 680.944,00 €, prevashodno zbog nedovoljno planiranih sredstava Zakonom o Budžetu Crne Gore za 2019. godinu.

- Obaveze iskazane u Izvještaju koje se u procesu revizije nijesu mogle potvrditi zbog neusaglašenog stanja odnose se na: obaveze iskazane kod potrošačke jedinice Sudstvo u iznosu od 490.739,62 € (advokatske, notarske i pravne usluge u iznosu od 452.292,69 € i obaveze nastale po osnovu troškova sudskih postupaka u iznosu od 38.446,93 €).

  - **Potrošačke jedinice su dužne da, u skladu sa članom 40 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, ugovaraju obaveze u granicama utvrđenim godišnjim zakonom o budžetu države.**

  - **Preporučuje se da sve potrošačke jedinice, prilikom planiranja budžeta, obezbijede usaglašeno stanje neizmirenih obaveza sa Zaštitnikom imovinsko pravnih interesa Crne Gore i isto prezentiraju Ministarstvu finansija.**

4. PREKORAČENJE BUDŽETSKE POTROŠNJE

Revizijom je utvrđeno da je u 2019. godini budžetska potrošnja prekoračena u iznosu od 306.058.912,33 €. Od ukupno iskazanog prekoračenja budžetske potrošnje izdaci u iznosu od 302.588.458,07 € predstavljaju dozvoljena prekoračenja, iznos od 3.469.256,67 € se odnosi na prekoračenja po osnovu plaćanja transakcija označenih kao sudske presude na poziciji 4630 – Otplata obaveza iz prethodnog perioda, dok nedozvoljena prekoračenja budžetske potrošnje iznose 1.197,59 €. U procesu revizije utvrđeno je da u toku 2019. godine Ministarstvo finansija nije vršilo presumjeravanja u potrebnom iznosu u skladu sa članom 7 stav 2 Zakona o Budžetu Crne Gore za 2019. godinu[1] . Ministarstvo finansija je bilo dužno da sa pozicije 4630 – Otplata obaveza iz prethodnog perioda, nakon nastanka troška po osnovu prinudnog izvršenja, vrši preusmjeravanja u korist potrošačke jedinice kod koje je nastao trošak u skladu sa Zakonom.

- **Vlada Crne Gore i Ministarstvo finansija dužni su izvršavati budžet u skladu sa normativnim dijelom godišnjeg zakona o budžetu države.**

5. GOTOVINSKI DEPOZITI

Revizijom gotovinskih depozita utvrđeno je da sredstva u iznosu od 123.135.389,21 € (i sredstva iskazana u valutama i to: 47.460,29 USD; 2.500,00 CHF; 105,90 GBP) nijesu iskazana u Predlogu zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2019. godinu. Dio navedenih sredstava se odnosi na: sredstva iz kredita u iznosu od 15.031.313,45 €, sredstva iz donacija i IPA fondova u iznosu od 44.497.334,24 € i na sredstva data kao pozajmice za realizaciju Projekta „1000+ stanova“ u iznosu od 24.530.355,98 €.

- **Ministarstvo finansija bi trebalo da u obrazloženju Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore, prikaže sredstva koja se nalaze na računima kod Centralne banke i računima kod poslovnih banaka na kraju obračunskog perioda, kao i njihovu namjenu, u cilju transparentnog korišćenja navedenih sredstava.**

[1] „Sl. list CG“, br. 87/18 i 45/19

6. ZAVRŠNI PORESKI RAČUN

Revizijom Završnog poreskog računa za 2019. godinu konstatovano je da je početno stanje poreskih potraživanja (klasa 3) na 01.01.2019. godine iskazano u iznosu od 577.609.109,16 € i početno stanje preplate po osnovu poreskih potraživanja 457.484.661,74 €. Poreska uprava **nije** izvršila knjiženje 1100 ukidnih rješenja i time su ukupna potraživanja prema obveznicima u Poreskom informacionom sistemu umanjena za iznos od 8.285.915,17[2] €, što nije u skladu sa članom 11 Pravilnika o poreskom knjigovodstvu[3].

- **U cilju iskazivanja tačnog stanja poreskog duga potrebno je da Poreska uprava evidentira rješenja o ukidanju rješenja o reprogramu poreskog potraživanja, kao i da se u završnom poreskom računu prezentuju dodatne informacije sa detaljnim obrazloženjem vezanim za reprogram.**

Kontrolom sprovedenih mjera prinudne naplate poreskih potraživanja u 2019. godini utvrđeno je da **nijesu pravovremeno** sprovedene mjere prinudne naplate poreskih potraživanja kod 8 poreskih dužnika čija poreska obaveza iznosi 5.453.957,40 €, dok kod 11 poreskih dužnika čija poreska obaveza iznosi 3.873.488,09 € **nijesu** sprovedene sve predviđene mjere prinudne naplate, što nije u skladu sa odredbama Zakona o poreskoj administraciji[4] i internim procedurama za sprovođenje mjera prinudne naplate Poreske uprave[5] . Revizijom Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2019. godinu je utvrđeno da je Poreska uprava evidentirala dug vjerskih zajednica po osnovu poreza i doprinosa na lična primanja na kraju 2019. godine u iznosu od 5.404.732,76 € i poreski dug po osnovu poreza na promet nepokretnosti u iznosu od 5.997,80 €, te da vjerske zajednice nijesu prijavljivale i plaćale porez na dodatu vrijednost u 2019. godini.

Poreska uprava nije izvršila obezbjeđenje poreskog potraživanja nad cjelokupnom nepokretnom imovinom kod 4 poreska dužnika čiji poreski dug iznosi 114.154,83 €. Isto tako, Poreska uprava nema jasne kriterijume utvrđivanja vrijednosti imovine prilikom upisivanja tereta u postupku sprovođenja mjera naplate koje se odnose na obezbjeđenje poreskog potraživanja putem upisa hipoteke.

- **Poreska uprava treba da dosljedno i pravovremeno sprovodi odgovarajuće mjere prinudne naplate poreskih potraživanja u skladu sa odredbama Zakona o poreskoj administraciji i internim procedurama za sprovođenje mjera prinudne naplate Poreske uprave.**

- **Preporučuje se da Poreska uprava sprovede inspekcijski nadzor kod vjerskih zajednica u cilju provjere poštovanja Zakona o porezu na dodatu vrijednost i Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

[2] Na osnovu podataka preuzetih od Poreske uprave, iznos od 8.285.915,17€ predstavlja glavnicu reprogramiranog duga, dok se kamata automatski obračunava nakon evidencije ukidnog rješenja u poreskom informacionom sistemu.
[3] „Sl.list RCG“, br. 81/06
[4] „Sl. list RCG“, br. 65/01, 80/04, 29/05, "Sl. list CG", br. 73/10, 20/11, 28/12, 08/15, 47/17 i 52/19
[5] Na osnovu dokumentacije dostavljene od strane Poreske uprave

7. PRIMICI BUDŽETA

Revizijom primitaka budžeta utvrđene su nepravilnosti koje se odnose na:

- **Prilive preko uplatnog računa 832** gdje prihodne izjave ne sadrže odgovarajuću ekonomsku klasifikaciju prihoda, zbog čega evidencija u Glavnoj knjizi trezora **nije** usklađena sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština. Isto tako, prilivi naplaćeni preko Glavnog računa državnog trezora, nijesu u svim slučajevima evidentirani u skladu sa odgovarajućom budžetskom klasifikacijom.
    - Prilivi koji nijesu evidentirani u skladu sa budžetskom klasifikacijom iznose 4.532.993,81€, i isti su evidentirani na grupi računa 715 – Ostali prihodi, a trebalo ih je evidentirati na grupi računa 714 – Naknade, u skladu sa zakonima i Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština;
    - Prilivi u iznosu od 1.134.867,67 € naplaćeni preko Glavnog računa državnog trezora, evidentirani su na grupi računa 73 – Primici od otplate kredita i sredstva prenesena iz prethodne godine, a trebalo ih je evidentirati na grupi računa 715 – Ostali prihodi, u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština;
    - Prilivi u iznosu od 142.581,38 €, naplaćeni preko uplatnog računa 832-52008-52 – (Prihodi od kamate i glavnice za Projekat "1000+") evidentirani su na grupi računa 73 – Primici od otplate kredita i sredstva prenesena iz prethodne godine, a trebalo ih je evidentirati na grupi računa 715 – Ostali prihodi, u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština;
    - Prilivi u iznosu od 345.856,19 € evidentirani na grupi računa 72 – Primici od prodaje imovine odnose se na sredstva naplaćena po osnovu davanja u zakup objekata i angažovanja opreme i trebalo ih je evidentirati na grupi računa 715 – Ostali prihodi;
    - Prilivi u iznosu 182.664,92 € evidentirani na grupi računa 72 – Primici od prodaje imovine odnose se na prihod od akcija i trebalo ih je evidentirati na računima grupe 715 – Ostali prihodi.

    - **Potrošačke jedinice koje vrše naplatu prihoda dužne su se pridržavati tačke 36 Uputstva o radu Državnog trezora[6], kojom je utvrđeno da je glavni službenik za finansije odgovoran za transfer prihoda i njihov raspored po vrstama u skladu sa budžetskom klasifikacijom, u potrošačkoj organizaciji koja je pod njegovom nadležnošću.**

    - **Preporučuje se Ministarstvu finansija da prilive evidentira u skladu sa članom 10 Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština[7]. Državna revizorska institucija skreće pažnju da je potrebno da predlagači zakona usaglašavaju nomenklaturu prihoda sa njihovom ekonomskom suštinom.**

    - **Ministarstvo finansija je trebalo da ukupne primitke ostvarene od prodaje imovine evidentira u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština[8].**

8. IZDACI BUDŽETA

8.1. Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca (411) – U procesu revizije je utvrđeno da Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Uprava za kadrove nijesu zapošljavali lica sa invalidetom i nijesu vršili uplate posebnog doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, što nije u skladu sa čl. 21 i 22 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom.

- **Potrošačke jedinice dužne su da obračunavaju i uplaćuju poseban doprinos za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, shodno čl. 21 i 22 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom[9] .**

Ministarstvo zdravlja je vršilo isplatu varijabilnog dijela zarade na koji **nijesu** obračunati i plaćeni porez i doprinosi u skladu sa članom 12 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i čl.2 i 3a Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje. U procesu revizije utvrđeno je da Ministarstvo saobraćaja i pomorstva nije ažuriralo internu proceduru o načinu pripreme obračuna i isplate zarade shodno organizaciji i načinu rada Državne uprave, koja je u primjeni od 1-og januara 2019. godine. Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje vršilo je plaćanja poreza i doprinosa na ostala lična primanja sa izdatka bruto zarada, što nije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa budžeta Crne Gore i budžeta opština.

- **Ministarstvo zdravlja dužno je da prilikom isplate varijabilnog dijela zarade obračunava i isplaćuje poreze i doprinose, u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica[10] i Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje[11] .**

- **Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je dužno da ažurira internu proceduru, u skladu sa Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave[12] .**

- **Preporučuje se Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje da isplate za poreze i doprinose za ostala lična primanja vrši sa grupe računa 412 – Ostala lična primanja, u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

[9] „ Sl. list CG", br. 49/08,73/10, 39/11 i 55/16
[10] Sl. list RCG", br. 65/01, 12/02, 37/04, 29/05, 78/06, 04/07, „ Sl. list CG", br. 86/09, 73/10, 40/11, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14, 79/15, 83/16 i 67/19
[11] " Sl. list CG", br. 13/07, 79/08, 86/09, 78/10, 40/11, 14/12, 62/13, 08/15, 22/17 i 42/19
[12] " Sl. list CG", br. 87/18, 02/19 i 38/19

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je zaključivalo ugovore o dopunskom radu sa periodom važenja do prestanka potrebe za angažovanjem izvršioca odnosno do pismenog raskida ugovora, što nije u skladu sa članom 58 Zakona o radu koji propisuje da ugovor prestaje da važi nakon ugovorenog roka ili otkazom ugovora jedne od ugovorenih strana. Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju su ugovore o dopunskom radu zavodili retroaktivno odnosno u toku trajanja ugovora. Ministarstvo saobraćaja i pomorstva i Ministarstvo rada i socijalnog staranja su vršili isplate naknada po osnovu ugovora o dopunskom radu sa pozicije 4191 – Izdaci za isplate po osnovu ugovora o djelu. Ministarstvo rada i socijalnog staranja je zaključivalo ugovore o dopunskom radu na koje nijesu obračunati i plaćeni porez i doprinosi shodno Zakonu o porezu na dohodak fizičkih lica i Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju.

- **Preporučuje se Ministarstvu saobraćaja i pomorstva da pri zaključivanju ugovora o dopunskom radu definiše period trajanja ugovora, u skladu sa članom 58 Zakona o radu[13] .**

- **Potrošačke jedinice su dužne da ugovore o dopunskom radu zaključuju i zavode prije početka perioda na koji je zaključen ugovor.**

- **Preporučuje se potrošačkim jedinicama da isplatu naknada po osnovu ugovora o dopunskom radu vrše sa grupe računa 412 – Ostala lična primanja, u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

- **Ministarstvo rada i socijalnog staranja je dužno da prilikom isplate naknada po osnovu ugovora o dopunskom radu isplaćuje poreze i doprinose u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica i Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju.**

8.2. Subvencije (418) – Ministarstvo ekonomije je na poziciji subvencije evidentiralo pomoć licima koja se nalaze u stanju socijalne potrebe u podmirenju računa za struju u iznosu od 406.150,01 €, dok je Uprava za željeznice isplatila izdatke za subvencije u iznosu od 9.350.000,00 €, koji se odnose na:

- isplatu sredstava po osnovu Ugovora o pružanju usluga prevoza od javnog interesa prema AD „Željezničkom prevozu Crne Gore“ Podgorica u iznosu od 4.608.676,27 €;
- isplatu sredstava AD „Željezničkom prevozu Crne Gore“ i AD „Željezničkoj infrastrukturi Crne Gore“ na ime pomoći za otplatu anuiteta prema inostranim kreditorima, a za koje je država Crna Gora dala garancije. Po ovom osnovu AD „Željezničkom prevozu Crne Gore“ prenijeto je 1.211.915,04 €, dok je AD „Željezničkoj infrastrukturi Crne Gore“ prenijeto 3.529.408,69 €. Utvrđeno je da su sredstva prenešena na ime pomoći u cilju izmirenja obaveza iz kreditnih ugovora **bez prethodnog podnošenja prijave Agenciji za zaštitu konkurencije radi davanja mišljenja.**

Državna revizorska institucija nije mogla utvrditi zakonski osnov za isplatu sredstava navedenim preduzećima.

- **Ministarstvo ekonomije je dužno da plaćanja prema Elektroprivredi Crne Gore, po osnovu Zakona o energetici i Uredbe o snabdijevanju ranjivih kupaca električnom energijom, vrši sa grupe računa 431 – Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru, u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

[13] „ Sl. list CG", br. 49/08, 26/09, 88/09, 26/10, 59/11, 66/12, 31/14, 53/14 i 04/18

- **Uprava za željeznice je dužna da prenos sredstava na ime pomoći AD „Željezničkom prevozu Crne Gore“ i AD „ Željezničkoj infrastrukturi Crne Gore“, u cilju izmirenja obaveza po osnovu kreditnih ugovora, evidentira na grupi računa 431 – Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru, u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, a nakon pribavljenog mišljenja Agencije za zaštitu konkurencije u skladu sa Zakonom o kontroli državne pomoći[14] .**

8.3. Prava iz oblasti socijalne zaštite (421) – Ministarstvo rada i socijalnog staranja evidentiralo je na ovoj poziciji isplate za nabavku roba i usluga u iznosu od 313.044,23 € koje su namijenjene pojedincima, institucijama i nevladinom sektoru što je **suprotno** Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

- **Preporučuje se Ministarstvu rada i socijalnog staranja da evidentiranje i plaćanje izdataka vrši u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

8.4. Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru (43) - Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je prenijelo sredstva na ime pomoći preduzećima „Montenegro Airlines“, AD „Crnogorska plovidba“ Kotor i „Barska plovidba“ AD u ukupnom iznosu od 13.330.093,69 € i to:

- Montenegro Airlines-u iznos od 5.500.000,00 € za podmirenje dospjelih obaveza;
- AD Crnogorskoj plovidbi Kotor iznos od 4.830.093,69 € radi servisiranja dospjelih anuiteta po osnovu kredita za koje su date garancije od strane Vlade Crne Gore;
- AD Barska plovidba iznos od 3.000.000,00 € radi servisiranja dospjelih anuiteta po osnovu kredita za koje su date garancije od strane Vlade Crne Gore.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je prenijelo sredstva na ime pomoći HTP „Ulcinjska rivijera“ u ukupnom iznosu od 2.221.495,24 €.

Nacionalna turistička organizacija nije dostavila dopunjeni izvještaj o realizaciji avansa kompanije „Montenegro airlines“ zbog čega se Državna revizorska institucija uzdržava od mišljenja po ovom pitanju.

Isplate u iznosu od 15.551.588,93 € izvršene su **bez podnošenja prijave i bez prethodno pribavljenog mišljenja** Agencije za zaštitu konkurencije, što nije u skladu sa čl. 10 i 12 Zakona o kontroli državne pomoći.

- **Ministarstvo saobraćaja i pomorstva i Ministarstvo održivog razvoja i turizma su bili u obavezi da se prilikom pružanja pomoći privrednim društvima pridržavaju čl. 10 i 12 Zakona o kontroli državne pomoći.**

8.5. Otplata obaveza iz prethodnog perioda (463) realizovana je u iznosu od 20.641.009,28 €. U procesu revizije je utvrđeno da se iznos od 4.327.858,54 € odnosi na izdatke koji ne predstavljaju neizmirene obaveze, a koje je trebalo u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, evidentirati kao tekuće.

- **Potrošačke jedinice su u obavezi da grupu računa 463 - Otplata obaveza iz prethodnog perioda ne terete sa izdacima čija obaveza plaćanja dospijeva u tekućoj fiskalnoj godini. Iste su dužne da evidentiranje i plaćanje obaveza nastalih u tekućem periodu vrše u skladu sa godišnjim zakonom o budžetu i Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

[14] „ Sl. list CG", br.12/18

U procesu revizije utvrđeno je da potrošačke jedinice kod kojih su nastali izdaci po osnovu sudskih presuda, sudskih rješenja i rješenja Agencije za mirno rješavanje radnih sporova **nijesu vršile plaćanja** ovih izdataka u zakonom utvrđenom roku što je izazvalo dodatne troškove prinudnog izvršenja u iznosu od 70.354,79 €.

- **Potrošačke jedinice su dužne da u zakonom predviđenom roku plaćaju dospjele obaveze nastale po osnovu sudskih presuda, sudskih rješenja i rješenja Agencije za mirno rješavanje radnih sporova, u cilju izbjegavanja nastanka dodatnih troškova prinudnog izvršenja.**

- **Potrošačke jedinice su dužne da, u saradnji sa Ministarstvom finansija i Zaštitnikom imovinsko-pravnih interesa Crne Gore, a u cilju izbjegavanja nastanka dodatnih troškova prinudnog izvršenja po osnovu sudskih presuda, sudskih rješenja i rješenja Agencije za mirno rješavanje radnih sporova planiraju sredstva kojima će se izvršavati ove obaveze u zakonom utvrđenom roku.**

8.7. Izvještaj o izdacima budžetskih rezervi - U procesu revizije utvrđeno je da su sa tekuće budžetske rezerve u 2019. godini vršene isplate prema preduzećima ad "Luka Bar"[15] , d.o.o „Skijališta Crne Gore"[16], JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje"[17] i „Montenegro airlines"[18] -u u ukupnom iznosu od 8.372.649,31 €, **bez prethodno pribavljenog mišljenja Agencije za zaštitu konkurencije.**

- **Preporučuje se potrošačkim jedinicama i Vladi Crne Gore da se, prije realizacije transakcija koje mogu imati karakter državne pomoći, obrate Agenciji za zaštitu konkurencije za mišljenje, u skladu sa Zakonom o kontroli državne pomoći.**

9. KAPITALNI BUDŽET

Uprava za saobraćaj – Revizijom je utvrđeno da su, za projekat rekonstrukcije puta Berane – Kolašin, dionice Lubnice – Jezerine, usluge stalnog stručnog nadzora, u iznosu od 355.726,00 €, evidentirane na poziciji 4411 – Izdaci za infrastrukturu od opšteg značaja, što nije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

- **U cilju objektivnog iskazivanja strukture troškova Kapitalnog budžeta, plaćanje usluga stalnog stručnog nadzora treba evidentirati na poziciji 4147 – Konsultantske usluge, projekti i studije, u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

Kod dva projekta , čija je zajednička vrijednost ugovorenih radova iznosila 110.775,27 €, utvrđeno je da izvođač radova nije priložio činidbenu garanciju (garancija za dobro izvršenje posla) ili je ista istekla prije okončanja projekta.

- **Uprava za saobraćaj treba da obezbijedi od izvođača neophodne garancije radi zaštite od kršenja ugovora, u skladu sa članom 57 Zakona o javnim nabavkama.**

Kod projekta Cetinje – Njeguši, dionica Voli – Bajička crkva, izvođač radova do kraja 2019. godine nije uveden u posao, iako je Ugovor zaključen dana 25.04.2018. godine.

[15] Iznos od 324.446,00€
[16] Iznos od 650.000,00€
[17] Iznos od 774.203,31€
[18] Iznos od 6.624.000,00€

- **Preporučuje se Upravi za saobraćaj da ne sprovodi postupke javnih nabavki za izvođenje radova prije nego se steknu uslovi (riješe imovinski odnosi, izvrši eksproprijacija i sl.) za uvođenje izvođača u posao.**

Kašnjenja u izvođenju radova utvrđena su kod 6 projekata. U jednom slučaju aktiviran je član iz ugovora na ime prekoračenja roka i zadržan je iznos od 291.234,37€, dok u drugom slučaju nije bilo moguće aktivirati ovaj član jer izvođač do kraja 2019. nije uveden u posao. Za ostala 4 projekta[19] ovaj član nije aktiviran.

- **Uprava za saobraćaj treba da prilikom praćenja realizacije zaključenih ugovora u dijelu prekoračenja ugovorenih rokova izvrši zadržavanje sredstava u iznosu/procentu definisanim ugovorom (penali za docnju) i na taj način obezbijedi poštovanje ugovorenih rokova ili u slučaju da postoje objektivni razlozi zbog kojih izvršilac ne može biti kriv za docnju, zaključi anex ugovora.**

Revizijom je utvrđeno da su u okviru grupe izdataka rashodi za usluge finansirani troškovi službenih putovanja, reprezentacije, komunikacionih usluga i usluga stručnog usavršavanja u ukupnom iznosu od 23.793,78 €, iako se isti ne odnose na kapitalne projekte već na izdatke koji pripadaju tekućem budžetu Uprave za saobraćaj.

- **Uprava za saobraćaj treba da troškove koji se ne odnose na realizaciju kapitalnog budžeta izvršava sa pozicija tekućeg budžeta i da isplate vrši u skladu sa Uputstvom o radu Državnog trezora.**

Revizijom je utvrđeno da se sa programa 773 vrše plaćanja stručnog nadzora, projektovanja, stručnog nadzora i sl. za projekte koji se izvršavaju na drugim programima u iznosu 23.793,78 €.

- **Preporučuje se Upravi za saobraćaj da se troškovi projektovanja, eksproprijacije, usluga vještaka, stručnog nadzora i sl. izvršavaju sa programa sa kojeg se planira finansiranje radova, u cilju bolje evidencije i iskazivanja stvarne cijene koštanja određenog projekta.**

Uprava javnih radova – Predlogom zakona o Budžetu Crne Gore za 2019. godinu planirana je realizacija 135 projekata. Od ukupnog broja planiranih projekata vršena su plaćanja na ime realizacije planiranih aktivnosti za 82 projekta, dok za 53 projekta nije bilo plaćanja.

- **Prilikom kandidovanja projekata kapitalnog budžeta u cilju smanjenja nerealizovanih projekata, neophodno je iste realnije planirati i kandidovati one projekte koje je moguće izvršiti.**

Na programu 810 – Izgradnja lokalne infrastrukture, na poziciji 4412 – Izdaci za lokalnu infrastrukturu, evidentirano je plaćanje na ime usluga stručnog nadzora na izgradnji potpornog zida na dijelu puta Orja luka – Do Pješivački u iznosu od 10.935,44 €, koje je trebalo evidentirati na poziciji 4147 – Konsultantske usluge, projekti i studije, u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

Na programu 812 – Projekti očuvanja životne sredine, na poziciji 4147 – Konsultantske usluge, projekti i studije evidentirano je plaćanje po rješenju Državne komisije za kontrolu postupaka javnih nabavki na ime troškova naknade za vođenje postupka i troškove postupka na ime sastava žalbe u iznosu od 1.062,40 €, koje je trebalo evidentirati na poziciji 4199 – Ostalo, u skladu sa navedenim Pravilnikom.

[19] Cetinje – Budva, lok. Brajići – Lapčići; Cetinje – Budva, Uliči – kružni tok Cetinje – Ugnji; obilaznica Bijelo Polje – Ribarevine; Debeli brijeg– Herceg Novi, lokalitet Tatarbašča

Na programu 829 – Projekti koji se finansiraju iz IPA fondova, na poziciji 4147 – Konsultantske usluge, projekti i studije evidentirano je plaćanje Ugovora o djelu zaključenog na ime izrade analize faune koja naseljava dno rijeke Lim u neposrednoj blizini planiranog postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u Beranama u iznosu od 1.615,98 €, koje je trebalo evidentirati na poziciji 4191 – Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu, u skladu sa navedenim Pravilnikom.

- **Uprava javnih radova dužna je da evidentiranje izdataka vrši u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

Uvidom u dokumentaciju utvrđeno je da su dodatni radovi izvođeni kod jednog podprojekta na programu 804 – Izgradnja i rekonstrukcija administrativnog prostora za rad državnih organa, kod jednog podprojekta na programu 806 – Izgradnja i rekonstrukcija sportskih objekata, i kod 4 podprojekta na programu 826 – Unapređenje turističke ponude. Ukupna vrijednost ugovorenih dodatnih radova je 1.140.770,00 €.

- **Prilikom planiranja kapitalnih projekata čiji je predmet izvođenje radova, zahtijevati detaljniju razradu projekata kako bi se smanjila mogućnost potrebe za izvođenjem dodatnih radova koji nijesu predviđeni planskom dokumentacijom i prekoračenja ugovorenih rokova izvršenja ugovora, te na taj način obezbijediti da troškovi projekta budu u visini ugovorom definisanog iznosa.**

Uprava javnih radova zaključila je ugovore o realizaciji programa "Izgradnje lokalne infrastrukture" i programa "Unapređenje turističke ponude" sa opštinama, Ugovor o realizaciji programa "Razvojni projekti Prijestonice Cetinje" sa Prijestonicom Cetinje i Ugovor o realizaciji programa "Unapređenje turističke ponude" sa Nacionalnim parkovima Crne Gore. Između ostalog, definisano je da će korisnik redovno informisati Upravu javnih radova o stepenu realizacije ugovora dostavljanjem pisanog izvještaja do 5-tog u tekućem za prethodni mjesec. Iz Uprave su dati na uvid pojedini izvještaji opština o stepenu realizacije ugovora.

- **Uprava javnih radova u obavezi je da prati aktivnosti na realizaciji projekata koje realizuju/sprovode potpisnici ugovora, te da obezbijedi redovnu dostavu mjesečnih izvještaja o stepenu realizacije ugovora, u skladu sa potpisanim ugovorima, do 5-og u tekućem za prethodni mjesec.**

Izgradnja i rekonstrukcija objekata Crnogorske akademije nauka i umjetnosti u Podgorici - Direkcija javnih radova zaključila je ugovor na ime izvođenja radova na izgradnji poslovnog objekta za potrebe Crnogorske akademije nauka i umjetnosti u Podgorici 12.07.2010. godine. U 2019. godini planirana je rekonstrukcija i nadgradnja postojećeg objekta. Uvidom u dokumentaciju utvrđeno je da je u 2019. godini izvršena isplata na ime izrade Glavnog projekta izgradnje novog objekta i rekonstrukcije postojećeg objekta CANU u iznosu 43,070.00 €. Krajem 2019. godine Uprava je raspisala javno nadmetanje za izbor najpovoljnijih izvođača radova i vršioca stručnog nadzora. Projekat nije okončan.

Izgradnja objekta Eko-efikasne zgrade Ministarstva održivog razvoja i turizma u Podgorici - Direkcija javnih radova je potpisala Ugovor o građenju sa izabranim izvođačem na ime izvođenja radova na izgradnji Eko efikasne zgrade Ministarstva održivog razvoja i turizma u Podgorici- I faza dana 8.10.2012. godine. Nakon potpisivanja Ugovora izvođač radova je uveden u posao i izvodio je ugovorene radove zaključno sa 7.04.2015. godine kada su radovi obustavljeni, s obzirom da se preostali radovi I faze nijesu mogli izvoditi, jer se tehnološki mogu izvoditi istovremeno ili nakon izvođenja radova II faze koji nijesu obuhvaćeni ugovorenim radovima. Radovi II faze finansiraju se putem donacije Vlade Republike Italije, odnosno Ministarstva životne sredine, kopna i mora Republike Italije. S obzirom da je došlo do zastoja u obezbjeđenju sredstava putem donacija, te se nijesu stvorili uslovi za ugovaranje radova II faze, a samim tim i za završetak ugovorenih radova I faze. Predlogom zakona o Budžetu Crne Gore za 2019. godinu pomenuti projekat je planiran, ali u toku 2019. godine nije bilo isplata po ovom osnovu.

- **Članom 20 Odluke o izradi kapitalnog budžeta i utvrđivanju i vrednovanju kriterijuma za izbor kapitalnih projekata definisano je da projekti čija je realizacija otpočela u prethodnom periodu ne podliježu vrednovanju odnosno ocjenjivanju u skladu sa ovom odlukom i imaju prioritet u realizaciji. I pored činjenice da je riječ o višegodišnjim projektima, te da su realizaciju istih pratile izvjesne komplikacije, period od skoro deset godina je i više nego dug za realizaciju navedenih projekata, obzirom da objekti još uvjek ne služe planiranoj namjeni.**

10. DUG LOKALNE SAMOUPRAVE

Dug lokalne samouprave na 31.12.2019. godine je iznosio 80.583.012,10[20] €. U procesu revizije utvrđeno je da je Glavni grad Podgorica, dug prema Erste Bank AD Podgorica u iznosu od 5.000.000,00 € prikazao kao ino dug, pri čemu je uvidom u Izvještaj kreditnog registra CBCG i IOS-a dostavljenih od strane kreditora zaključeno da se radi o kreditnom ugovoru sa domaćom finansijskom institucijom.

- **Neophodno je da Ministarstvo finansija u saradnji sa lokalnim samoupravama propiše podzakonski akt kojim će se na jedinstven način urediti konsolidacija i evidencija javnog duga na nivou lokalne samouprave.**

11. Sistem unutrašnjih finansijskih kontrola

Sistem unutrašnjih finansijskih kontrola predstavlja politike i procedure usvojene od rukovodstva korisnika budžetskih sredstava radi postizanja utvrđenih ciljeva, osiguranja efikasnosti i uspješnosti poslovanja i pouzdanosti finansijskog izvještavanja. S tim u vezi, revizijom je utvrđeno da se ne poštuju interne procedure za plaćanje ulaznih faktura, da nisu otklonjeni rizici ugovaranja roba i usluga, da ne postoje interna pravila i procedure.

- **Potrošačke jedinice Ministarstvo odbrane, Sudstvo, Ministarstvo finansija i Zavod za zapošljavanje Crne Gore dužne su da poštuju interne procedure za plaćanje ulaznih faktura u cilju izbjegavanja plaćanja obaveza tekućeg perioda sa pozicije 4630 – Otplata obaveza iz prethodnog perioda.**

- **Potrebno je da potrošačke jedinice Sudstvo i Ministarstvo odbrane unaprijede sistem upravljanja unutrašnjim kontrolama u cilju otklanjanja rizika ugovaranja roba i usluga iznad utvrđenog finansijskog plana.**

- **Preporučuje se Ministarstvu rada i socijalnog staranja da donese internu proceduru kojom se reguliše isplata sredstava sa pozicije 421 – Prava iz oblasti socijalne zaštite.**

- **Uprava za saobraćaj je dužna da uspostavi sistem unutrašnjih finansijskih kontrola utvrđivanjem internih pravila i procedura i sprovođenje kontrola, u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru[21] .**

- **Potrebno je da unutrašnja revizija posveti pažnju na sprovođenje internih procedura koje se odnose na prinudnu naplatu poreskog potraživanja u cilju unaprijeđenja rada Poreske uprave.**

[20] Kod Opštine Budva se nije moglo potvrditi stanje spoljnjeg duga u iznosu od 24.521.038,96€
[21] "Sl.list CG", br. 75/18

III DIO

SPROVOĐENJE PREPORUKA IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI PREDLOGA ZAKONA O ZAVRŠNOM RAČUNU BUDŽETA CRNE GORE ZA 2018. GODINU

Skupština Crne Gore, povodom razmatranja Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2018. godinu i Godišnjeg izvještaja o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2018. - oktobar 2019. godine, dana 17. decembra 2019. godine donijela je Zaključak broj: 33/19-5/10 - EPA 791 XXVI i isti objavila u Službenom listu Crne Gore[1].

Zaključkom Skupštine Crne Gore broj: 33/19-5/10 – EPA 791 XXVI se „poziva Vlada Crne Gore na poštovanje i ispunjenje svih preporuka Državne revizorske institucije datih u Izvještaju o reviziji Predloga zakona o Završnom računu Budžeta Crne Gore za 2018. godinu. Takođe, Vlada je dužna da prati realizaciju svih preporuka Državne revizorske institucije koje se odnose na pojedinačne revizije urađene u periodu oktobar 2018 - oktobar 2019. godine i preporuka koje se ponavljaju iz ranijeg perioda, i o tome kvartalno izvještava Skupštinu Crne Gore“.

Državna revizorska institucija je, na osnovu nalaza utvrđenih revizijom Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2019. godinu i informacije o realizaciji Akcionog plana za implementaciju preporuka Državne revizorske institucije na kraju drugog kvartala 2020. godine (dopis br: 06-3732/1 od 07.08.2020. godine), utvrdila sljedeće:

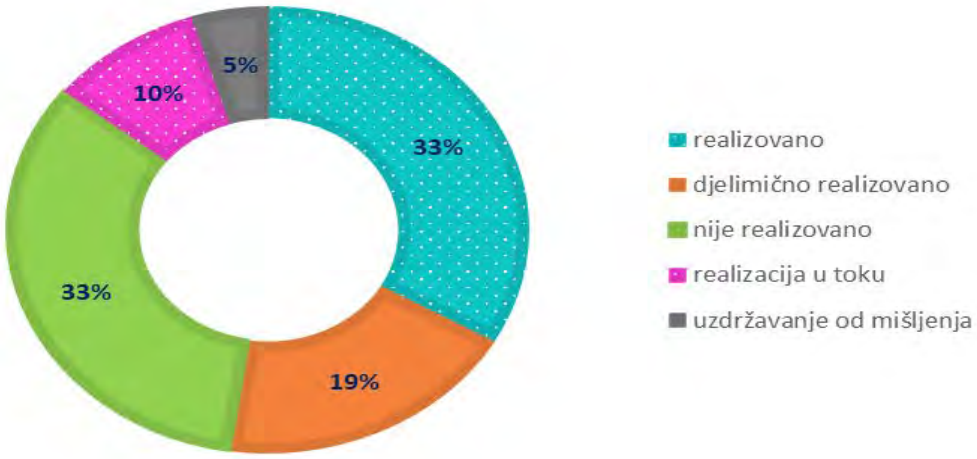
REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNOG IZVJEŠTAJA		
tema	***Preporuka***	***status realizacije***
Finansijski izvještaji i računska tačnost	Ministarstvo finansija je obavezno da uskladi evidenciju u Glavnoj knjizi trezora i u pomoćnim evidencijama za iznos korekcije modifikovanog gotovinskog deficita od 22.373.853,48€.	**realizovana**
Usaglašenost tokova gotovine	Imajući u vidu da je način finansiranja JP „Morsko dobro“, Veterinarske komore i veterinarskih ambulanti utvrđen i usklađen sa zakonima, predlažemo da se preispitaju postojeća zakonska rješenja i razmotri mogućnost da se navedena pravna lica koja su dio sistema finansiranja po osnovu javnih prihoda, finansiraju kroz sistem budžeta Crne Gore.	**nije realizovana**
Izvještaj o neizmirenim obavezama	Potrebno je da Ministarstvo finansija podzakonskim aktom uredi evidenciju i način izvještavanja o neizmirenim obavezama i uskladi sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i Uputstvom o radu Državnog trezora.	**realizovana**
Prekoračenje budžetske potrošnje	Preporučuje se potrošačkim jedinicama, kao i u prethodnim godinama, da sredstva za izdatke po osnovu sudskih odluka planiraju godišnjim zakonom o budžetu.	**realizovana**
	Ministarstvo ekonomije je u obavezi da sredstva od otplate kredita koja su namijenjena za kupovinu hartija od vrijednosti od Investiciono razvojnog fonda, planira godišnjim zakonom o budžetu države.	**realizovana**
Gotovinski depoziti	Ministarstvo finansija bi trebalo da u posebnom dijelu Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore, prikaže sredstva koja se nalaze na računima kod Centralne banke Crne Gore i računima kod poslovnih banaka na kraju obračunskog perioda i njihovu namjenu u cilju transparentnog korišćenja navedenih sredstava.	**nije realizovana**
	Potrošačke jedinice, kojima je prenešen novac i evidentiran kao izdatak u Glavnoj knjizi trezora u 2018. godini, obavezne su da sredstva koriste u skladu sa namjenom iskazanom u Predlogu zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore i o tome obavijeste Vladu Crne Gore, Ministarstvo finansija i Državnu revizorsku instituciju do kraja tekuće godine	**djelimično realizovana**

[1] “Sl. list CG”, br.72/19

Završni poreski račun	Preporučuje se Poreskoj upravi da nastavi sa sprovođenjem aktivnosti kako bi se utvrdilo stvarno stanje poreskog duga kod državnih organa.	**djelimično realizovana**
	U cilju iskazivanja tačnog stanja poreskog duga potrebno je da se evidentiraju rješenja o ukidanju rješenja o reprogramu poreskog potraživanja i za poreske obveznike kod kojih se stanje poreskog duga i naplata vodi vanbilansno, kao i da se u završnom poreskom računu prezentuju dodatne informacije sa detaljnim obrazloženjem.	**nije realizovana**
	Poreska uprava je dužna da dosljedno i pravovremeno sprovodi odgovarajuće mjere prinudne naplate poreskih potraživanja u skladu sa odredbama Zakona o poreskoj administraciji i internim procedurama naplate Poreske uprave.	**realizacija u toku**
PRIMICI BUDŽETA		
Primici budžeta	Preporučuje se Ministarstvu finansija da prilive evidentira u skladu sa članom 10 Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.	**nije realizovana**
IZDACI BUDŽETA		
Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je bilo u obavezi da se prilikom pružanja pomoći privrednim društvima pridržava člana 12 Zakona o kontroli državne pomoći.	**nije realizovana**
Realizacija avansa	Državna revizorska institucija preporučuje da Nacionalna turistička organizacija i Montenegro Airlines vrše periodično usaglašavanje realizacije avansnog plaćanja u pismenoj formi koja potvrđuje da su fakture u vezi sa realizovanim aktivnostima u skladu sa iznosom avansa koji je trebalo opravdati.	**uzdržavanje od mišljenja**
Ostali izdaci	Ministarstvo unutrašnjih poslova i Uprava za nekretnine mogu zaključivati ugovore o djelu, odnosno ugovore o privremenim i povremenim poslovima samo za one poslove koji nijesu predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.	**nije realizovana**
Prava iz oblasti socijalne zaštite	Preporučuje se Ministarstvu kulture da otvori poseban program za isplatu sredstava po osnovu prava na zdravstveno i penzijsko-invalidsko osiguranje licima koja imaju status samostalnog umjetnika, odnosno samostalnog stručnjaka u kulturi i izdatke za poreze i doprinose planira i izvršava u skladu sa ekonomskom klasifikacijom.	**realizacija u toku**
Otplata obaveza iz prethodnog perioda	Potrošačke jedinice su u obavezi da grupu računa 463 - Otplata obaveza iz prethodnog perioda ne terete sa izdacima čija obaveza plaćanja dospijeva u tekućoj fiskalnoj godini. Potrebno je da plaćanje i evidentiranje obaveza nastalih u tekućem periodu vrše u skladu sa godišnjim zakonom o budžetu i Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.	**nije realizovana**
Izvještaj o izdacima budžetskih rezervi	Preporučuje se da potrošačke jedinice sredstva tekuće budžetske rezerve koriste u visini do 5% sredstava planiranih godišnjim zakonom o budžetu te potrošačke jedinice, kako je propisano članom 3 stav 1 Pravilnika o bližim kriterijumima za korišćenje sredstava tekuće i stalne budžetske rezerve	**realizovana**

	IZVJEŠTAJ O KAPITALNIM PROJEKTIMA - KAPITALNI BUDŽET	
Direkcija za saobraćaj	Potrebno je da se Direkcija za saobraćaj pridržava zaključenih ugovora i zahtijeva od izvođača radova da obezbijedi potrebne garancije u cilju osiguranja ispunjenja ugovorenih obaveza. U slučaju prekoračenja ugovorenih rokova da zadržava sredstva po osnovu penala za docnju u iznosu/procentu definisanim ugovorom i na taj način obezbijedi poštovanje ugovorenih rokova. U slučaju da postoje objektivni razlozi zbog kojih nijesu ispunjeni ugovoreni rokovi, potrebno je zaključiti aneks ugovora.	**djelimično realizovana**
	JAVNI DUG	
Dug lokalne samouprave	Neophodno je da Ministarstvo finansija u saradnji sa lokalnim samoupravama preispita visinu javnog duga i propiše podzakonski akt kojim će se na jedinstven način urediti konsolidacija i evidencija javnog duga na nivou lokalne samouprave.	**djelimično realizovana**
	Potrebno je da Ministarstvo finansija umanji stanje javnog duga na 31.12.2018. godine za iznos od 533.821,00€, koji se odnosi na dug Prijestonice Cetinje i Opštine Berane po osnovu uzetih pozajmica iz Egalizacionog fonda.	**realizovana**
	DRŽAVNA IMOVINA	
Državna imovina	Komisija za popis imovine je obavezna da vrši popis osnovnih sredstava u skladu sa Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini i Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika	**realizovana**

Status realizacije preporuka iz Izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2018. godinu prikazan je na sljedećem grafikonu:

IV DIO

IZVJEŠTAJ O OCJENI PRIMJENE KRITERIJUMA FISKALNE ODGOVORNOSTI U 2019. GODINI

Sastav Kolegijuma: Predsjednik Senata dr Milan Dabović, rukovodilac Kolegijuma
Senator Radule Žurić, član Kolegijuma

Državna revizorska institucija je na osnovu člana 26 stav 1 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti[1] i člana 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji[2] izvršila ocjenu primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti u 2019. godini.

U skladu sa Godišnjim planom revizija Državne revizorske institucije za 2020. godinu broj 06-357/19 od 30. decembra 2019. godine, nadležni Kolegijum u sastavu dr Milan Dabović, predsjednik Senata i rukovodilac Kolegijuma i Radule Žurić, senator i član Kolegijuma je na sjednici održanoj 16.10.2020. godine usvojio:

IZVJEŠTAJ O OCJENI PRIMJENE KRITERIJUMA FISKALNE ODGOVORNOSTI U 2019. GODINI

Izvještaj o ocjeni primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti urađen je u skladu sa Smjernicama za ocjenu primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti (DRI broj: 4015/17-06-804/2 od 28.04.2017. godine). Podaci korišćeni u Izvještaju su iz: Zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu[3], Zakona o izmjenama i dopunama zakona o budžetu za 2019. godinu[4], Zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu[5], Zakona o izmjenama zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu[6], odluka o usvajanju budžeta i završnih računa budžeta jedinica lokalne samouprave, informacija pribavljenih od strane Ministarstva finansija i jedinica lokalne samouprave i nalaza utvrđenih u postupku revizije Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu i u prethodnim godinama. Državna revizorska institucija je koristila podatke objavljene od strane MONSTAT-a[7], koji se odnose na bruto domaći proizvod, kao i stope rasta BDP, po tržišnim i stalnim cijenama i podatke o procijenjenom bruto domaćem proizvodu navedenim u Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za posmatrani period.

Nadležni Kolegijum je u skladu sa nalazima datim u Izvještaju o ocjeni primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti u 2019. godini, usvojio sljedeće:

OCJENE

1) Analiza strategije, smjernica i godišnjeg zakona o budžetu:

- Projekcije navedene u Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period od 2018-2021. godine **nijesu usklađene** sa projekcijama navedenim u Fiskalnoj strategiji za period 2017-2020. godine.
- Limiti potrošnje planirani Zakonom o budžetu Crne Gore za 2019. godinu i Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu, **nijesu usklađeni** sa limitom potrošnje definisanim u Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period od 2018 - 2021. godine.
- Izdaci iskazani u Predlogu zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu, umanjeni za izuzeća iz limita potrošnje, iznose 1.866,19 mil. eura, što je za 17,91 mil. eura više od limita potrošnje utvrđenog Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o budžetu za 2019. godinu i time **nije usklađen** utvrđeni limit potrošnje.
- Projekcije navedene u Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period od 2019-2022. godine **nijesu usklađene** sa projekcijama navedenim u Fiskalnoj strategiji za period 2017-2020. godine.

[1] „Sl.list CG“ br. 020/14, 056/14, 070/17, 004/18 i 055/18
[2] „Sl.list CG“ br. 028/04, 027/06, 078/06, 017/07,073/10, 040/11, 031/14 i 070/17
[3] „Sl. list CG“ br. 087/18
[4] „Sl. list CG“ br. 045/19
[5] „Sl. list CG“ br. 074/19
[6] „Sl. list CG“ br. 061/20
[7] Preuzeto sa: https://www.monstat.org/uploads/files/Nacionalni%20racuni/BPD/Tab_BDP_2006-2019_crn.xls, dana 27.09.2020

- Limiti potrošnje planirani Zakonom o budžetu Crne Gore za 2020. godinu i Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu, **nijesu usklađeni** sa limitom potrošnje definisanim u Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period od 2019 - 2022. godine.
- Mjere fiskalne konsolidacije sprovedene u periodu 2017-2019. godine, kao i planirana potrošnja i prihodi u 2020. godini ukazuju da u 2020. godini **neće biti ostvareni deficit i javni dug** koji su utvrđeni Fiskalnom strategijom za period 2017-2020. godine.

2) Analiza realizacije indikatora:

Realizacija fiskalnih pravila je kroz sumirane rezultate prikazana u sljedećoj tabeli:

Tabela 1: Stepen realizacije statičkih i dinamičkih indikatora

Opis	Statički indikatori		Stepen realizacije statičkih indikatora	Dinamički indikatori		Stepen realizacije dinamičkih indikatora
	Broj indikatora	Realizovano		Broj indikatora	Realizovano	
Plan za 2019. godinu	**4**	**1**	**25%**	**/**	**/**	**/**
Izvršenje u 2019. godini	**4**	**2**	**50%**	**/**	**/**	**/**
Plan$_{2019}$ /Izvršenje$_{2019}$	**/**	**/**	**/**	**3**	**2**	**67%**
Izvršenje$_{2018}$/Izvršenje$_{2019}$	**/**	**/**	**/**	**3**	**3**	**100%**

- **Analizom statičkih indikatora, posmatranih kroz plan i izvršenje, utvrđeno je da je od osam obavezujućih indikatora realizovano tri i to**:
  1. Učešće deficita Budžeta u BDP-u ostvareno je ispod 3% i iznosilo je 2,65%;
  2. Planirani tekući prihodi i donacije su iznosili 1.825,52 mil. eura i veći su od tekućih izdataka i transfera, koji su planirani u iznosu od 1.619,07 mil. eura;
  3. Ostvareni tekući prihodi i donacije su iznosili 1.878,75 mil. eura i veći su od tekućih izdataka i transfera koji su ostvareni u iznosu od 1.625,80 mil. eura.

  Statički indikatori koji se odnose na 2019. godinu, a koji nijesu realizovani su sljedeći:
  1. Planiran je primarni gotovinski deficit Budžeta u iznosu od 92,31 mil. eura;
  2. Ostvaren je primarni gotovinski deficit Budžeta u iznosu od 23,45 mil. eura;
  3. Učešće deficita Budžeta u BDP-u je planirano iznad 3%, odnosno u iznosu od 3,99%;
  4. Učešće javnog duga u BDP-u planirano je iznad 60%, odnosno u iznosu od 78,43%;
  5. Učešće javnog duga u BDP-u ostvareno je iznad 60% i iznosilo je 76,54%.

- **Analizom dinamičkih indikatora, posmatranih kroz plan i izvršenje, utvrđeno je da je od šest indikatora realizovano pet i to:**
  1. Stopa rasta limita potrošnje tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova (posmatrana kao odnos izvršenja 2018. i 2019. godine), **manja je** od ostvarene stope rasta realnog BDP-a;
  2. Stopa rasta limita potrošnje za kapitalni budžet (posmatrana kao odnos plana i izvršenja 2019. godine), **manja je** od planirane stope rasta nominalnog BDP-a;
  3. Stopa rasta limita potrošnje za kapitalni budžet (posmatrana kao odnos izvršenja 2018. i 2019. godine), **manja je** od ostvarene stope rasta nominalnog BDP-a;
  4. Stopa rasta limita potrošnje za budžetsku rezervu (posmatrana kao odnos plana i izvršenja 2019. godine), **manja je** od planirane stope rasta nominalnog BDP-a;
  5. Stopa rasta limita potrošnje za budžetsku rezervu (posmatrana kao odnos izvršenja 2018. i 2019. godine), **manja je** od ostvarene stope rasta nominalnog BDP-a.

Dinamički indikator koji nije realizovan se odnosi na indikator stope rasta limita potrošnje tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova (posmatrana kao odnos plana i izvršenja 2019. godine), **koja je veća** od planirane stope rasta realnog BDP-a.

- **Analiza kriterijuma lokalne samouprave u vezi sa ograničenjem deficita, kroz poređenje sa prihodima, u procesu planiranja i izvršenja budžeta za 2019. godinu, pokazala je da u procesu planiranja kriterijum nije realizovan kod 15 opština, a u procesu izvršenja budžeta nije realizovan kod 11 opština.**

I PRIMJENA KRITERIJUMA FISKALNE ODGOVORNOSTI

Ocjena primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti, u skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, sastoji se iz:

1. Ocjene fiskalne usklađenosti - strategija, smjernice i zakon;
2. Ocjene fiskalne usklađenosti - ocjena indikatora;

1. Ocjena fiskalne usklađenosti - strategija, smjernice i godišnji zakon o budžetu

Ocjena fiskalne usklađenosti predstavlja provjeru da li su poštovani zakonom utvrđeni postupci i rokovi u pripremi fiskalne strategije i smjernica fiskalne politike, pri čemu se ispunjenje ovih zakonskih obaveza verifikuje sljedećom kontrolnom listom:

Tabela 2: Kontrolna lista

rb	Naziv postupka	Da li je realizova utvrđeni postupak ili procedura (DA/NE)	Dokaz	Napomena
1.	**Da li je Ministarstvo finansija pripremilo i objavilo izvještaj o preliminarnim nivoima budžetskog gotovinskog suficita, odnosno deficita, u roku od 90 dana, od isteka fiskalne godine na svojoj internet stranici?**	**NE**	http://www.mif.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rId=402972&rType=2	Objavljeno na internet stranici Ministarstva finansija 21.04.2020. godine.
2.	**Da li je Ministarstvo finansija pripremilo i objavilo izvještaj o preliminarnim nivoima javnog duga i neto zaduženja u roku od 90 dana, od isteka fiskalne godine na svojoj internet stranici?**	**NE**	http://www.mif.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rId=359011&rType=2	Objavljeno na internet stranici Ministarstva finansija 21.04.2020. godine.
3.	**Da li je Vlada pripremila predlog fiskalne strategije i dostavila ga na mišljenje Centralnoj banci?**	**DA**	Dopis Ministarstva finansija br. 01-1470/1	Ministarstvo finansija je, aktom od 23.06.2017. godine, dostavilo CBCG Predlog fiskalne strategije za period 2017-2020. godine radi davanja mišljenja.
4.	**Da li je Centralna banka dostavila mišljenje na Predlog fiskalne strategije u roku od 30 dana od dana dostavljanja?**	**DA**	Dopis Centralne banke Crne Gore br. 0102-5646-2/2017 od 04.07.2017. godine	CBCG je Ministarstvu finansija dostavila mišljenje na Predlog fiskalne strategije za period 2017-2020.godine
5.	**Da li je Vlada uz predlog fiskalne strategije Skupštini dostavila i mišljenje Centralne banke?**	**DA**[8]	Dopis Vlade Crne Gore upućen Skupštini Crne Gore br. 07-1715 od 23.06.2017. godine.	Vlada CG je uputila Skupštini Predlog fiskalne strategije za period 2017-2020. godine, prije nego što je CBCG dostavila Vladi CG mišljenje na Predlog fiskalne startegije.
6.	**Da li je donešena fiskalna strategija za vrijeme trajanja mandata Vlade?**	**DA**	„Sl.list CG" br. 52 od 08.08.2017. godine	Fiskalna strategija je usvojena za period 2017 – 2020. god
7.	**Da li su donešene smjernice fiskalne politike?**	**DA**	http://www.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rId=325611&rType=2	Vlada je usvojila Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period 2018– 2021. godine (obavezujuće za godišnji zakon o budžetu za 2019. godinu) 26.07.2018. god.
8.	**Da li donešene smjernice fiskalne politike sadrže: srednjoročne strateške ciljeve ekonomske i fiskalne politike, osnovne makroekonomske i fiskalne pokazatelje i projekcije, limit potrošnje, nivoe bruto zarada i ostalih ličnih primanja, izdatke za penzijsko i invalidsko osiguranje i druge izdatke za socijalnu zaštitu?**	**DA**	http://www.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rId=325611&rType=2	
9.	**Da li je Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu u skladu sa Smjernicama fiskalne politike za period 2018- 2021. godina, koje su obavezujuće za 2019. godinu?**	**DA**	Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu „Sl. list CG" br. 087/18 i 045/19	Nije izvršeno planiranje Budžeta države do nivoa limita potrošnje definisanog u Smjernica makroekonomske i fiskalne politike za period 2018 – 2021. godine

[8] Skupština Crne Gore je razmatrala Predlog fiskalne strategije sa mišljenjem nadležne institucije.

1.1. Ocjena fiskalne usklađenosti – Strategija i smjernice za 2019. i 2020. godinu

Fiskalna strategija za 2017-2020. godinu, objavljena u Službenom listu u avgustu mjesecu 2017. godine, predstavlja obavezujući dokument za donošenje smjernica fiskalne politike i zakona o budžetu za period za koji je donešena. Strategija definiše strateški cilj ekonomske politike Crne Gore kao pametan, održiv i inkluzivan rast koji će doprinijeti povećanju kvaliteta života svih građana, odnosno smanjivanju razvojnog jaza zemlje u odnosu na prosjek Evropske unije". Istovremeno se navodi da je „U periodu 2017-2020. godine prioritet ekonomske, odnosno fiskalne politike jačanje fiskalne stabilnosti i u tom okviru, ostvarivanje suficita budžeta i uspostavljanje opadajućeg trenda javnog duga od 2019. godine, uz jačanje privredne aktivnosti i konkurentnosti crnogorske ekonomije". U dijelu Fiskalne strategije koji se odnosi na mjere ekonomske politike definisano je više mjera koje se odnose na:

- Budžetsku politiku kojom se potvrđuju mjere definisane sanacionim planom i predviđaju dodatne mjere fiskalne konsolidacije.
- Ostale reforme javnog sektora, koje se odnose na: reformu upravljanja javnim finansijama u skladu sa Programom reforme upravljanja javnim finansijama 2016-2020; reformu javne uprave u skladu sa Strategijom reforme javne uprave u Crnoj Gori 2016-2020; reformu penzijskog sistema u cilju smanjenja pritisaka koje isplata penzija predstavlja za državni budžet; reformu zdravstvenog sistema koja navodi potrebu za intenzivnim sprovođenjem strukturnih reformi u ovoj oblasti, kojima će se obezbijediti povećanje efikasnosti i postizanje finansijske održivosti sistema zdravstvene zaštite, uz unapređenje zdravlja stanovništva i poboljšanje kvaliteta zdravstvenih usluga; reformu sistema socijalne i dječje zaštite usmjerenu na uspostavljanje ekonomski održivog, a socijalno prihvatljivog nivoa zaštite koji obezbjeđuje pravovremenu i efikasnu zaštitu pojedinca i porodice koji su u stanju socijalne potrebe i na reformu obrazovnog sistema pri čemu se definiše set mjera u cilju poboljšanja u ovoj oblasti;
- Strukturne reforme realnog sektora u cilju podrške mjerama fiskalne konsolidacije, a koje se odnose na: poslovni ambijent i investicionu klimu; finansijsku stabilnost; sektor malih i srednjih preduzeća; tržište rada; istraživanje i razvoj; prerađivačku industriju; poljoprivredu, ruralni razvoj i šumarstvo; turizam i razvoj infrastrukture – saobraćaj, energetika, komunalna i ruralna infrastruktura, infrastruktura informacionih i komunikacionih tehnologija.

Fiskalna strategija u dijelu Makroekonomske projekcije za period 2017-2020. godine sadrži projekcije makroekonomskih agregata i to: bruto društveni proizvod po tržišnim cijenama; nominalni rast bruto društvenog proizvoda; realni rast bruto društvenog proizvoda; deflator; potrošnja domaćinstava BDP-a; investicije BDP-a; uvoz roba BDP-a; inflaciju; deficit tekućeg računa platnog bilansa BDP-a; rast zaposlenosti i smanjenje nezaposlenosti.

Fiskalnom strategijom su za 2019. godinu projektovani tekući prihodi i donacije, kao i primici od otplate kredita u iznosu od 1.751,90 mil. eura i izdaci tekućeg budžeta, budžeta državnih fondova, kapitalnog budžeta i budžetske rezerve (potrošnja centralnog nivoa) u iznosu od 1.797,70 mil. eura. Projektovan je deficit u iznosu od 45,80 mil. eura što čini 1,05% projektovanog BDP-a po tržišnim cijenama (4.372,2 mil. eura). Fiskalnom strategijom je takođe projektovano da se u 2019. godini dostigne nivo javnog duga od 3.236 mil. eura, odnosno 74,00% BDP po tržišnim cijenama.

Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period 2018-2021. godine[9] (Smjernice obavezujuće za 2019. godinu), donijete su od strane Vlade Crne Gore 26.07.2018. god. Smjernice, pored utvrđenih limita potrošnje, prezentiraju projekcije za 2019. godinu koje se odnose na primitke, izdatke, budžetski rezultat, kao i nivo javnog duga. Smjernicama obavezujućim za 2019. godinu projektovani su tekući prihodi i donacije, kao i primici od otplate kredita u iznosu od 1.805,50 mil. eura, što je 53,6 mil. eura

[9] Preuzeto sa: http://www.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rId=325611&rType=2 dana 01.09.2020. godine.

više nego što je utvrđeno projekcijama navedenim u Fiskalnoj strategiji za 2019. godinu. Potrošnja centralnog nivoa projektovana Smjernicama obavezujućim za 2019. godinu iznose 1.959,24 mil. eura, odnosno za 161,70 mil. eura više nego što je projektovano Fiskalnom strategijom za 2019. godinu. Smjernicama obavezujućim za 2019. godinu projektovan je deficit budžeta Crne Gore u iznosu od 153,9 mil. eura, ili 108,10 mil. eura više nego što je projektovano Strategijom za 2019. godinu. Na ovaj način Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period 2018-2021. godine nijesu usklađene sa Fiskalnom strategijom za period 2017-2020. godine. Javni dug projektovan Smjernicama za 2019. godinu neznatno je veći od Javnog duga projektovanog Fiskalnom strategijom za 2019. godinu i iznosi 3.247,70 mil. eura.

U sljedećoj tabeli su date projekcije primitaka i izdataka za 2019. godinu navedenih u Fiskalnoj strategiji i Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period 2018-2021. godine[10] :

Tabela 3: Projekcije primitaka i izdataka za 2019. godinu, navedenih u Fiskalnoj strategiji i Smjernicama obavezujućim za 2019. godinu

Primici	Fiskalna strategija za 2019	Smjernice za 2019	Izdaci	Fiskalna strategija za 2019	Smjernice za 2019
PRIMICI	**2.312,20**	**2.365,90**	**IZDACI**	**2.312,00**	**2.331,00**
Primici koji ulaze u kalkulaciju budž. rezultata	**1.751,90**	**1.805,50**	**Izdaci koji ulaze u kalkulaciju budž. rezultata**	**1.797,70**	**1.959,40**
Tekući prihodi	**1.725,60**	**1.768,50**	**Tekući budžet i budžet državnih fondova**	**1.505,80**	**1.616,50**
Porezi	1.134,60	1.110,60	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	430,10	468,70
Porez na dohodak fizičkih lica	136,10	113,70	Ostala lična primanja	10,20	13,50
Porez na dobit pravnih lica	51,80	64,20	Rashodi za materijal i usluge	92,20	98,30
Porez na imovinu	4,00	1,90	Rashodi za tekuće održavanje	20,20	22,50
Porez na dodatu vrijednost	638,50	649,40	Kamate	91,40	95,90
Akcize	268,60	244,40	Renta	9,30	9,90
Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	25,30	27,20	Subvencije i ostali izdaci	57,90	65,30
Ostali porezi	10,30	9,80	Transferi za socijalnu zaštitu	556,70	563,70
Doprinosi	517,70	533,40	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	177,70	200,30
Takse	13,90	15,30	Kapitalni izdaci	42,70	55,00
Naknade	26,00	37,50	Pozajmice i krediti	2,40	2,90
Ostali prihodi	33,40	71,70	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	15,00	20,50
Primici od otplate kredita	**4,50**	**7,40**	**Kapitalni budžet**	**277,60**	**331,00**
Donacije	**21,80**	**29,60**	**Budžetska rezerva**	**14,30**	**11,90**
			Otplata garancija		
Budžetski gotovinski rezultat				**-45,80**	**-153,90**
Primici od prodaje imovine		**6,00**	Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	0,00	0,00
Pozajmice i krediti	**560,30**	**554,40**	Otplata glavnice duga	514,30	371,60

Fiskalnom strategijom za 2020. godinu projektovani su tekući prihodi i donacije, kao i primici od otplate kredita u iznosu od 1.805,20 mil. eura, a potrošnja centralnog nivoa u iznosu od 1.617,30 mil. eura, pri čemu je projektovan suficit u iznosu od 187,90 mil. eura. Fiskalnom strategijom je takođe projektovano da u 2020. godini nivo javnog duga iznosi 3.038,00 mil. eura, odnosno 66,96% BDP-a po tržišnim cijenama (projektovani BDP iznosi 4.536,40€).

Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period 2019-2022. godine[11] (Smjernice obavezujuće za 2020. godinu) projektovani su tekući prihodi i donacije, kao i primici od otplate kredita u iznosu od 1.931,50 mil. eura, što je 126,30 mil. eura više nego što je utvrđeno projekcijama za 2020.

[10] Obavezujuće za 2019. godinu.
[11] Preuzeto sa: https://www.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rId=375866&rType=2 dana 01.09.2020. godine.

godinu, navedenim u Fiskalnoj strategiji. Potrošnja centralnog nivoa projektovana Smjernicama obavezujućim za 2020. godinu iznosi 1.931,50 mil. eura, odnosno za 314,20 mil. eura više nego što je projektovano Fiskalnom strategijom za 2019. godinu. Smjernicama obavezujućim za 2020. godinu projektovana je uravnoteženost budžetskih prihoda i budžetske potrošnje centralnog nivoa i time je projekcija budžetskog rezultata manja u iznosu od 180,70 mil. eura nego što je utvrđeno Fiskalnom strategijom za 2020. godinu. Na taj način Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period 2019-2022. godine **nijesu usklađene** sa Fiskalnom strategijom za period 2017-2020. godine. Javni dug projektovan Smjernicama obavezujućim za 2020. godinu iznosi 3.343,50[12] mil. eura i veći je od Javnog duga projektovanog Fiskalnom strategijom za iznos 305,50 mil. eura.

U sljedećoj tabeli su date projekcije primitaka i izdataka za 2020. godinu navedenih u Fiskalnoj strategiji za 2020. godinu i Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period 2019-2022. godine[13]:

Tabela 4: Projekcije primitaka i izdataka za 2020. godinu, navedenih u Fiskalnoj strategiji i Smjernicama obavezujuće za 2020. godinu

Primici	Fiskalna strategija za 2020	Smjernice za 2020	Izdaci	Fiskalna strategija za 2020	Smjernice za 2020
PRIMICI	**2.362,00**	**2.241,90**	**IZDACI**	**2.361,80**	**2.329,60**
Primici koji ulaze u kalkulaciju budž. rezultata	**1.805,20**	**1.931,50**	**Izdaci koji ulaze u kalkulaciju budž. rezultata**	**1.617,30**	**1.931,50**
Tekući prihodi	**1.778,50**	**1.869,80**	**Tekući budžet i budžet državnih fondova**	**1.519,90**	**1.680,30**
Porezi	1.173,70	1.172,20	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	432,90	469,90
Porez na dohodak fizičkih lica	139,50	124,30	Ostala lična primanja	10,20	15,60
Porez na dobit pravnih lica	53,40	73,80	Rashodi za materijal i usluge	92,80	102,70
Porez na imovinu	4,10	1,90	Rashodi za tekuće održavanje	20,20	23,10
Porez na dodatu vrijednost	661,70	688,60	Kamate	91,40	104,80
Akcize	278,90	246,20	Renta	9,30	8,80
Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	25,60	27,70	Subvencije i ostali izdaci	57,90	87,50
Ostali porezi	10,50	9,70	Transferi za socijalnu zaštitu	561,50	571,90
Doprinosi	530,70	528,30	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	177,70	231,10
Takse	14,10	15,70	Kapitalni izdaci	48,60	47,10
Naknade	26,30	99,50	Pozajmice i krediti	2,40	2,30
Ostali prihodi	33,70	54,10	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	15,00	15,50
Primici od otplate kredita	**4,50**	**8,70**	**Kapitalni budžet**	**83,10**	**233,20**
Donacije	**22,20**	**53,00**	**Budžetska rezerva**	**14,30**	**18,00**
			Otplata garancija		
Budžetski gotovinski rezultat				**187,90**	**0,00**
Primici od prodaje imovine		**6,00**	Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	0,00	0,00
Pozajmice i krediti	**556,80**	**304,40**	Otplata glavnice duga	744,50	398,10

1.2. Ocjena fiskalne usklađenosti – Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu[14] i Smjernice obavezujuće za 2019. godinu

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2019. godinu planirani su primici u iznosu od 2.204,02 mil. eura, a izdaci u iznosu od 2.384.02 mil. eura. Priprema i donošenje Zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu se zasniva[15] na limitima potrošnje navedenim u Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period od 2018–2021. godine (Smjernice obavezujuće za 2019. godinu). Projektovani limit

[12] Potrebno je napomenuti da je Smjernicama za 2020. godinu projektovano i povećanje depozita za iznos 276,83 mil. eura. Rast depozita u najvećem dijelu objašnjava zašto su se javila odstupanja između projekcije javnog duga navedenog u Fiskalnoj strategiji za 2020. godinu i onog koji je naveden u Smjernicama za 2020. godinu.
[13] Obavezujućih za 2020. godinu
[14] "Službeni list Crne Gore", br. 087/18 od 31.12.2018. godine
[15] Obavezujuće za pripremanje Zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu.

potrošnje prezentiran Smjernicama obavezujićim za 2019. godinu je iznosio 1.841,47 mil. eura, dok je limit potrošnje planiran Zakonom o budžetu Crne Gore za 2019. godinu iznosio 1.851,23 mil. eura[16], prema strukturi koja je prikazana u sljedećoj tabeli:

Tabela 5: Limiti potrošnje navedeni u Smjernicama i planirani limiti potrošnje definisani Zakonom o budžetu Crne Gore za 2019. godinu

Limiti potrošnje	Smjernice fiskalne politike 2018-2021	Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu
Tekući budžet i budžet državnih fondova	1.501,61	1.520,48
Kapitalni budžet	331,00	310,75
Budžetska rezerva	8,86	20,00
Limit potrošnje	**1.841,41**	**1.851,23**

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2019. godinu[17] planirani limit potrošnje je veći od limita potrošnje definisanog Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za 2019. godinu za 9,82 mil. eura, te Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu **nije usklađen** u dijelu obavezujućeg limita potrošnje definisanog Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period 2018-2021. godine. Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu **nije usklađen** u dijelu limita tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova gdje je konstatovano prekoračenje u iznosu od 18,87 mil. eura, kao i kod budžetske rezerve gdje je konstatovano prekoračenje u iznosu od 11,14 mil. eura. Istovremeno limit potrošnje za kapitalni budžet manji je za 20,25 mil. eura u odnosu na limit potrošnje definisane Smjernicama obavezujućim za 2019. godinu.

1.3. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu – rebalans iz avgusta mjeseca[18]

Izmjene i dopune zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu su objavljene u avgustu 2019. godine**.** Razlozi za izmjene dati su uz Predlog zakona o izmjenama zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu[19] i odnose se na:

- Promjenu primitaka i izdataka;
- Izmjenu politike minimalne zarade;
- Stvaranje pretpostavki za otplatu, refinansiranje duga i kreiranja rezervi;

Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu izvršeno je smanjenje limita potrošnje na 1.848,28 mil. eura[20]. Ovako utvrđen limit potrošnje nije usklađen sa limitom potrošnje navedenim u Smjernicama obavezujućim za 2019. godinu, odnosno veći je za 6,87mil. eura. Izmjenama i dopunama Zakona o budžetu za 2019. godinu planirano je povećanje tekućih prihoda za 12,30 mil. eura. Istovremeno, planirano je smanjenje prihoda od donacija za 6,92 mil. eura. Planirani izdaci su povećani kod tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova u iznosu od 17,00 mil. eura, budžetske rezerve za 5,00 mil. eura, dok su planirani izdaci kapitalnog budžeta umanjeni za 25,00 mil. eura. Ove izmjene na strani primitaka i izdataka su uslovile uvećanje plana budžetskog deficita za 0,40 mil. eura.

[16] U skladu sa članom 23 stav 2 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti iz ukupnh izdataka navedenih u Zakonu o budžetu Crne Gore za 2019. godinu, izuzeti su: izdaci za otplatu glavnice duga u iznosu od 373,60 mil .eura, izdaci za kamate u iznosu od 95,75 mil. eura, izdaci za kupovinu HOV u iznosu od 40,22 mil. eura i 23,17 mil. eura plana izdataka finansiranih iz donacija.

[17] "Službeni list CG", 087/18

[18] "Službeni list Crne Gore", br. 045/19 od 05.08.2019

[19] Preuzeto sa: http://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/752/2044-12129-33-19-4.pdf, dana 01.09.2020. godine

[20] U skladu sa članom 23 stav 2 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti iz ukupnh izdataka navedenih u Zakonu o izmjenama i dopunama zakona budžetu Crne Gore za 2019. godinu, izuzeti su: izdaci za otplatu glavnice duga i grancija u iznosu od 383,03 mil .eura, izdaci za kamate u iznosu od 95,75 mil. eura, izdaci za kupovinu HOV u iznosu od 40,22 mil. eura i 23,17 mil. eura plana izdataka finansiranih iz donacija.

U narednoj tabeli dat je pregled primitaka i izdataka utvrđenih Zakonom o budžetu za 2019. godinu i Zakona o izmjenama i dopunama zakona o budžetu za 2019. godinu[21] i to:

Tabela 6: Poređenje primitaka i izdataka Zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu i Zakona o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu objavljenog u avgustu mjesecu

Eko. klas	Opis	Plan 2019	Plan 2019-rebalans	Razlike
	Primici koji ulaze u kalkulaciju budžetkog rezultata	**1.828,00**	**1.834,03**	**6,03**
71	**Tekući prihodi**	**1.768,74**	**1.781,04**	**12,30**
711	Porezi	1.115,66	1.122,67	7,01
712	Doprinosi	531,02	534,21	3,19
713	Takse	14,71	15,32	0,61
714	Naknade	36,50	31,39	-5,10
715	Ostali prihodi	70,85	77,45	6,60
73	**Primici od otplate kredita**	**7,87**	**8,51**	**0,64**
74	**Donacije**	**51,40**	**44,48**	**-6,92**
	Izdaci koji ulaze u kalkulaciju budžetskog rezultata	**1.970,15**	**1.976,58**	**6,43**
	Tekući budžet i budžet državnih fondova	**1.629,22**	**1.646,22**	**17,00**
411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	472,06	472,06	0,00
412	Ostala lična primanja	15,07	15,08	0,00
413	Rashodi za materijal	36,65	36,65	0,00
414	Rashodi za usluge	63,05	63,13	0,08
415	Rashodi za tekuće održavanje	23,12	23,12	0,00
416	Kamate	95,75	95,75	0,00
417	Renta	9,82	9,82	0,00
418	Subvencije	30,81	30,81	0,00
419	Ostali izdaci	42,10	41,20	-0,90
42	**Transferi za socijalnu zaštitu**	**554,47**	**557,84**	**3,37**
43	**Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**	**208,90**	**220,94**	**12,04**
441	Kapitalni izdaci	56,66	59,06	2,40
451	Pozajmice i krediti	2,23	2,23	0,00
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	18,53	18,53	0,00
	Kapitalni budžet	**320,93**	**295,93**	**-25,00**
462	Otplata garancija		9,43	9,43
	Budžetska rezerva	**20,00**	**25,00**	**5,00**
	Budžetski gotovinski rezultat	**-142,14**	**-142,55**	**0,00**
	Izvori finansiranja gotovinskog deficita	**2,41**	**2,82**	**0,41**
72	**Primici od prodaje imovine**	**6,00**	**6,00**	**0,00**
	Neto pozajmljivanje	**-3,59**	**-3,18**	**0,41**
751	Pozajmice i krediti	370,01	370,42	0,41
441	Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti (od 2018)	40,22	40,22	0,00
461	Otplata glavnice duga	373,60	373,60	0,00
	Neto povećanje i smanjenje gotovine	**-179,95**	**-179,95**	**0,00**

[21] "Sl. list CG", br. 045/19

1.4. Predlog zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2019. godinu

Predlogom zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019.[22] godinu iskazani su primici u iznosu od 2.904,51 mil. eura, ili 31,40% više u odnosu na plan, a izdaci u iznosu od 2.593,13 mil. eura, ili 8,48% više u odnosu na planirana sredstva[23].
Poređenjem primitaka iskazanih u Predlogu zakona o završnom računu budžeta za 2019. godinu[24] sa primicima planiranim Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o budžetu iz avgusta mjeseca 2019. godine, utvrđeno je sljedeće:

- **Tekući prihodi** su ostvareni 59,50 mil. eura više od plana;
- **Primici od prodaje imovine** su ostvareni 2,25 mil. eura manje od plana;
- **Primici od otplate kredita** su ostvareni 1,52 mil. eura manje od plana;
- **Donacije i transferi** su ostvareni 6,27 mil. eura manje od plana;
- **Primici od pozajmica i kredita** su ostvareni 644,60 mil. eura više od plana. [25]

Poređenjem izdataka iskazanih u Predlogu zakona o završnom računu budžeta za 2019. godinu, korigovanih od strane Državne revizorske institucije, sa izdacima planiranim Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o budžetu iz avgusta mjeseca 2019. godine, utvrđeno je sljedeće:

Tekući budžet i budžet državnih fondova je izvršen u iznosu od 46,91 mil. eura više od plana:

- **Tekući izdaci** u tekućem budžetu i budžetu državnih fondova su izvršeni u iznosu od 799,11 mil. eura ili 11,49 mil. eura manje od plana;
- **Transferi su izvršeni** u iznosu od 782,44 mil. eura ili 3,65 mil. eura više od plana;
- **Otplata obaveza iz prethodnog perioda** su izvršeni u iznosu od 16,31 mil. eura ili 2,22 mil. eura manje nego što je planirano;
- **Kapitalni izdaci** su izvršeni u iznosu od 92,10 mil. eura ili 33,04 mil. eura više od plana;
- **Date pozajmice i krediti** su izvršene 3,17 mil. eura ili 0,95 mil. eura više od plana;
- **Kapitalni budžet** je izvršen u iznosu od 23,54 mil. eura manje od plana;
- **Izdaci za otplatu garancija** 29,25 mil. eura više od plana;
- **Izdaci za otplatu glavnice duga** su izvršeni u iznosu od 133,74 mil. eura više od plana.[26]
- **Budžetska rezerva** je izvršena u iznosu od 0,7 mil. eura manje od plana.

Predlogom zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu, budžetski gotovinski deficit iskazan je u iznosu od 142,76 mil. eura, kao što je dato u tabeli koja slijedi:

[22] Podaci korigovani za nalaze revizije koje su navedene u Izvještaju o reviziji predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 20198. godinu – http://www.dri.co.me/

[23] U odnosu na planirana sredstva nakon rebalansa - "Sl.list CG", 087/18 i 045/19

[24] Korigovanih za nalaze revizije.

[25] Odstupanje izvršenja od plana se može objasniti da je Zakonom u tabelarnom pregledu planirano neto povećanje primitaka, dok je Predlogom zakona o završnom računu iskazan bruto iznos (neto iznos uvećan za primitke za refinansiranje javnog duga), kao i time da je Vlada iskoristila mogućnost zaduživanja do nivoa iskazanom u normativnom dijelu koji daje prostor većem zaduživanju od nivoa iskazanog u tabeli primitaka.

[26] Izvršenje transakcija finansiranja pokazuje odstupanje od Zakona o izmjenama zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu, kojim je planirana otplata duga u neto iznosu, dok je otplata duga Predlogom zakona o završnom računu iskazana u bruto iznosu (neto iznos uvećan za izdatke za refinansiranje javnog duga).

Tabela 7: Poređenje projekcija primitaka i izdataka Fiskalne strategije, Zakona o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu objavljenog u avgustu mjesecu i Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu, korigovanog za nalaze revizije.

Eko. kod	Opis	Fiskalna strategija za 2019. godinu	Plan 2019-rebalans	Izvršenje 2019
	Primici koji ulaze u kalkulaciju budžetkog rezultata	**1.751,90**	**1.834,03**	**1.885,74**
71	**Tekući prihodi**	**1.725,60**	**1.781,04**	**1.840,54**
711	Porezi	1.134,60	1.122,67	1.172,75
712	Doprinosi	517,70	534,21	546,27
713	Takse	13,90	15,32	15,66
714	Naknade	26,00	31,39	32,77
715	Ostali prihodi	33,40	77,45	73,09
73	**Primici od otplate kredita**	**4,50**	**8,51**	**6,99**
74	**Donacije**	**21,80**	**44,48**	**38,21**
	Izdaci koji ulaze u kalkulaciju budžetskog rezultata	**1.797,70**	**1.976,58**	**2.028,50**
	Tekući budžet i budžet državnih fondova	**1.505,80**	**1.646,22**	**1.693,13**
411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	430,10	472,06	473,12
412	Ostala lična primanja	10,20	15,08	15,25
413+414	Rashodi za materijal i usluge	92,20	99,78	104,02
415	Rashodi za tekuće održavanje	20,20	23,12	22,51
416	Kamate	91,40	95,75	104,57
417	Renta	9,30	9,82	10,95
418+419	Subvencije i ostali izdaci	57,90	72,01	68,67
42	**Transferi za socijalnu zaštitu**	**556,70**	**557,84**	**554,04**
43	**Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**	**177,70**	**220,94**	**228,40**
441	Kapitalni izdaci	42,70	59,06	92,10
451	Pozajmice i krediti	2,40	2,23	3,18
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	15,00	18,53	16,31
	Kapitalni budžet	**277,60**	**295,93**	**272,38**
462	Otplata garancija		9,43	38,68
	Budžetska rezerva	**14,30**	**25,00**	**24,30**
	Budžetski gotovinski rezultat	**-45,80**	**-142,55**	**-142,76**
	Izvori finansiranja gotovinskog deficita	**46,00**	**2,82**	**511,43**
72	**Primici od prodaje imovine**		**6,00**	**3,75**
	Neto pozajmljivanje	**46,00**	**-3,18**	**0,41**
751	Pozajmice i krediti	560,30	370,42	1.015,02
4418	**Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti (od 2018)**		**40,22**	**57,33**
461	Otplata glavnice duga	514,30	373,60	507,34
	Neto povećanje i smanjenje gotovine	**0,20**	**-179,95**	**311,34**

Izdaci iskazani u Predlogu zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu umanjeni za izuzeća iz limita potrošnje iznose 1.866,19 mil. eura[27], što je za 17,91 mil. eura više od limita potrošnje utvrđenog Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o budžetu za 2019. godinu iz avgusta mjeseca[28] i na taj način **nije realizovan** utvrđeni limit potrošnje.

Poređenjem **primitaka** iskazanih u Predlogu zakona o završnom računu budžeta za 2019. godinu sa projekcijama primitaka datih u Fiskalnoj strategiji utvrđeno je da su:

- tekući prihodi ostvareni više za 114,94 mil. eura,
- primici od otplate kredita ostvareni više za 2,49 mil. eura,
- donacije i transferi ostvareni više za 16,41 mil. eura.

[27] U skladu sa članom 23 stav 2 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti iz ukupnh izdataka navedenih u Predlogu zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu – korigovanog za nalaze revizije, izuzeti su: izdaci za otplatu glavnice duga i garancija u iznosu od 546,02 mil. eura, izdaci za kamate u iznosu od 104,57 mil. eura, 19,05 mil. eura izdataka finansiranih iz donacija i 57,33 mil. eura izdataka za kupovinu hartija od vrijednosti.

[28] "Sl.list CG", 087/18 i 045/19

Poređenjem **izdataka** iskazanih u Predlogu zakona o završnom računu budžeta za 2019. godinu sa projekcijama izdataka datih u Fiskalnoj strategiji utvrđeno je da je:

- tekući budžet i budžet državnih fondova ostvaren više za 187,33 mil. eura,
- kapitalni budžet ostvaren manje za 5,22 mil. eura,
- budžetska rezerva ostvarena više za 10,00 mil. eura,
- otplata garancija ostvarena više za 38,68 mil. eura.

Predlog zakona o završnom računu budžeta za 2019. godinu pokazuje da je ostvaren veći deficit od deficita projektovanog Fiskalnom strategijom za 2019. godinu, u iznosu od 96,96 mil. eura.

1.5. Ocjena fiskalne usklađenosti – Zakon o budžetu Crne Gore za 2020. godinu[29] i Smjernice obavezujuće za 2020. godinu

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2020. godinu planirani su primici u iznosu od 2.160,36 mil. eura, a izdaci u iznosu od 2.644,92. mil. eura. Priprema i donošenje Zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu se zasniva[30] na limitima potrošnje navedenim u **Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period od 2019–2022. godine.** Projektovani limit potrošnje prezentiran Smjernicama obavezujućim za 2020. godinu je iznosio 1.778,63 mil. eura, dok je limit potrošnje planiran Zakonom o budžetu Crne Gore za 2020. godinu iznosio 1.963,04 mil. eura[31], prema strukturi koja je prikazana u sljedećoj tabeli:

Tabela 8: Limiti potrošnje navedeni u Smjernicama i planirani limiti potrošnje definisa Zakonom o budžetu Crne Gore za 2020. godinu

Limiti potrošnje	Smjernice fiskalne politike 2019-2022[32]	Zakon o budžetu Crne Gore za 2020. godinu
Tekući budžet i budžet državnih fondova	1.545,48	1.655,18
Kapitalni budžet	218,15	219,36
Budžetska rezerva	15,00	88,50
Limit potrošnje	**1.778,63**	**1.963,04**

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2020. godinu planiran je limit potrošnje veći od limita potrošnje definisanog Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za 2020. godinu za 184,41 mil. eura, te Zakon o budžetu Crne Gore za 2020. godinu **nije usklađen** u dijelu obavezujućeg limita potrošnje definisanog Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period 2019-2022. godine. Poređenje limita potrošnje po vrstama budžeta pokazuje da Zakon o budžetu Crne Gore za 2020. godinu **nije usklađen** u dijelu limita za tekući budžet i budžet državnih fondova gdje je konstatovano prekoračenje u iznosu od 109,70 mil. eura, limita kapitalnog budžeta gdje je konstatovano prekoračenje u iznosu od 1,21 mil. eura i limita budžetske rezerve gdje je konstatovano prekoračenje u iznosu od 73,50 mil. eura.

[29] "Službeni list Crne Gore", br. 074/19 od 30.12.2019. godine.
[30] Obavezujuće za pripremanje Zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu.
[31] U skladu sa članom 23 stav 2 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti iz ukupnh izdataka navedenih u Zakonu o budžetu Crne Gore za 2020. godinu, izuzeti su: izdaci za otplatu glavnice duga u iznosu od 539,59 mil .eura, izdaci za kamate u iznosu od 104,24 mil. eura, izdaci za kupovinu HOV u iznosu od 1,01 mil. eura i 6,44mil. eura plana izdataka finansiranih iz donacija.
[32] Obavezujućih za pripremanje Zakona o budžetu za 2020. godinu.

1.6. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu – rebalans iz juna mjeseca[33]

Izmjene i dopune zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu su objavljene u junu 2020. godine**.** Razlozi za izmjene dati su uz Predlogu zakona o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu[34] i odnose se na:

- Pad ekonomskih aktivnosti uzrokovanih pandemijom virusa COVID-19;
- Pad budžetskih prihoda kao rezultata pada ekonomske aktlvnosti i donošenje mjera Vlade Crne Gore u cilju suzbijanja negativnih efekata pandemije na građane i privredu;
- Potreba smanjenja budžetskih rashoda, odnosno njlhova preraspodjela, kako bi se obezbijedila sredstva za sprovodenje mjera usmjerenih na podršku građanima i privredi;
- Stvaranja uslova za mogućnost potpisivanja kreditnlh aranžmana u cilju obezbjeđenja nedostajućih sredstava za 2020. godinu.

Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu izvršeno je umanjenje limita potrošnje u iznosu od 31,94 mil. eura, odnosno na 1.931,10 mil. eura[35]. Ovako utvrđen limit potrošnje **nije usklađen** sa limitom potrošnje navedenim u Smjernicama za 2020. godinu, odnosno veći je za iznos od 152,47 mil. eura. Izmjenama i dopunama Zakona o budžetu za 2019. godinu, planirano je smanjenje tekućih prihoda za 354,17 mil. eura, dok je plan prihoda od donacija je uvećan za 5,36 mil. eura. Planirani izdaci su umanjeni kod tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova u iznosu od 44,31 mil. eura, kapitalnog budžeta u iznosu od 64,27 mil. eura, dok su izdaci budžetske rezerve uvećani za 45,13 mil. eura. Ove izmjene su uslovile uvećanje plana budžetskog deficita za 285,93 mil. eura. Projekcija javnog duga za 2020. godinu je uvećana za 125,20 mil. eura, pri čemu je Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o budžetu za 2020. godinu planirano da dostigne 3.798,80[36] mil. eura.

U narednoj tabeli dat je pregled primitaka i izdataka utvrđenih Zakonom o budžetu za 2020. godinu i Zakona o izmjenama i dopunama zakona o budžetu za 2020. godinu[37] i to:

[33] "Službeni list Crne Gore", br. 061/20 od 24.06.2020. godine.

[34] Preuzeto sa: http://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/998/2298-13530-33-20-3.pdf, dana 01.09.2020. godine

[35] U skladu sa članom 23 stav 2 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti iz ukupnh izdataka navedenih u Zakonu o izmjenama i dopunama zakona budžetu Crne Gore za 2020. godinu, izuzeti su: izdaci za otplatu glavnice duga i grancija u iznosu od 539,59 mil .eura, izdaci za kamate u iznosu od 103,34 mil. eura, izdaci za kupovinu HOV u iznosu od 2,01 mil. eura i 6,44 mil. eura plana izdataka finansiranih iz donacija.

[36] Uzimajući u obzir da je projekcija javnog duga data na osnovu ugovorenog kursa EUR/USD, a ne srednjeg kursa u trenutku izrade projekcija, može se očekivati veći nivo javnog duga na kraju 2020.godine, od projektovanog.

[37] "Sl. list CG", br. 061/20

Tabela 9: Poređenje primitaka i izdataka Zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu i Zakona o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu objavljenog u junu mjesecu

Ekonomska klasifikacija	Opis	Plan 2020	Plan 2020-rebalans	Razlike
	Primici koji ulaze u kalkulaciju budžetkog rezultata	**2.054,36**	**1.704,99**	**-349,37**
71	**Tekući prihodi**	**1.992,05**	**1.637,88**	**-354,17**
711	Porezi	1.199,13	1.055,44	-143,70
712	Doprinosi	569,57	492,50	-77,07
713	Takse	15,14	12,19	-2,95
714	Naknade	122,06	24,83	-97,24
715	Ostali prihodi	86,14	52,93	-33,22
73	**Primici od otplate kredita**	**17,67**	**17,11**	**-0,56**
74	**Donacije**	**44,64**	**50,00**	**5,36**
	Izdaci koji ulaze u kalkulaciju budžetskog rezultata	**2.104,32**	**2.040,88**	**-63,44**
	Tekući budžet i budžet državnih fondova	**1.785,86**	**1.741,56**	**-44,31**
411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	502,77	498,47	-4,30
412	Ostala lična primanja	16,81	14,84	-1,97
413+414	Rashodi za materijal i usluge	107,99	89,45	-18,54
415	Rashodi za tekuće održavanje	26,27	26,02	-0,25
416	Kamate	104,25	103,34	-0,91
417	Renta	10,83	11,13	0,29
418+419	Subvencije i ostali izdaci	91,08	83,53	-7,55
42	**Transferi za socijalnu zaštitu**	**577,66**	**577,69**	**0,03**
43	**Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**	**279,10**	**276,73**	**-2,38**
441	Kapitalni izdaci	51,07	42,47	-8,60
451	Pozajmice i krediti	1,68	1,58	-0,10
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	16,35	16,31	-0,04
	Kapitalni budžet	**229,96**	**165,69**	**-64,27**
462	Otplata garancija			0,00
	Budžetska rezerva	**88,50**	**133,63**	**45,13**
	Budžetski gotovinski rezultat	**-49,96**	**-335,89**	**-285,93**
	Izvori finansiranja gotovinskog deficita	**-433,59**	**-202,10**	**231,49**
72	**Primici od prodaje imovine**	**6,00**	**6,00**	**0,00**
	Neto pozajmljivanje	**-439,59**	**-208,10**	**231,49**
751	Pozajmice i krediti	100,00	331,49	231,49
4418	**Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti (od 2018)**	**1,01**	**2,01**	**1,00**
461	Otplata glavnice duga	539,59	539,59	0,00
	Neto povećanje i smanjenje gotovine	**-484,56**	**-540,00**	**-55,44**

1.7. Mjere fiskalne konsolidacije za period 2017 - 2020. godinu

Mjerama sanacije budžetskog deficita i javnog duga navedenih u Predlogu zakona o budžetu CG za 2017. godinu[38] i Fiskalnoj strategiji za period 2017-2020. godine je planirano ostvarenje većih primitaka budžeta, uz istovremeno smanjenje izdataka, koji bi u posmatranom periodu dovele do ostvarenja suficita budžeta u 2020. godini i smanjenja nivoa javnog duga do iznosa od 3.038,50 mil. eura, odnosno na nivo od 67% projektovanog BDP-a[39].

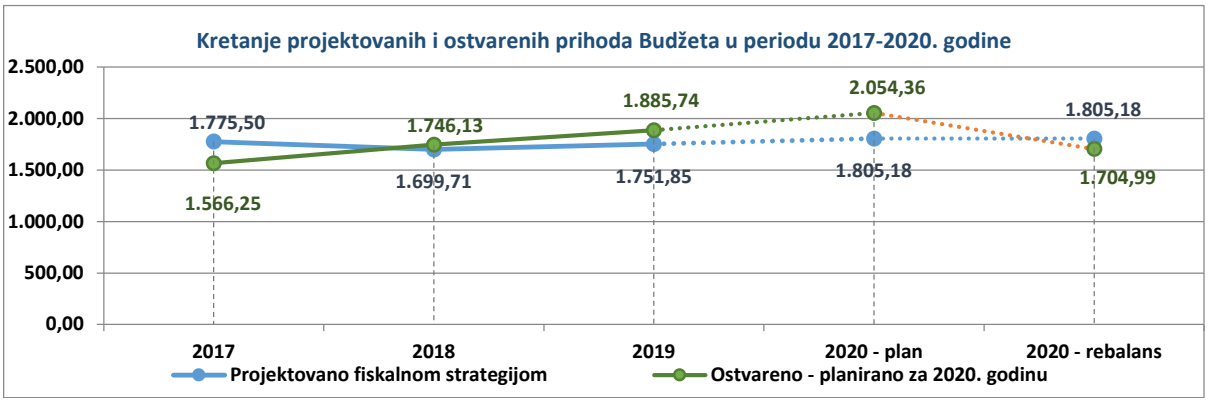
Mjere fiskalne konsolidacije koje su se odnosile na izmjenu zakonske regulative su uglavnom realizovane, osim one koja se odnosi na centralizaciju poreskih registar kasa, čije je sprovođenje planirano od 01.01.2018. godine, a koja nije sprovedena.

[38] Mjere fiskalne konsolidacije navedene u Predlogu zakona o budžetu CG za 2017. godinu - preuzeto sa http://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/69/1343-8475-33-16-7.pdf

[39] U fiskalnoj strategiji je projektovano da nominalni BDP za 2020. godini dostigne 4.536,40 mil. eura.

U sljedećem grafiku je dat prikaz projekcija budžetskih prihoda[40] za period 2017-2020. godinu, navedenih u Fiskalnoj strategiji, kao i ostvarenih/planiranih budžetskih prihoda u posmatranom periodu[41]:

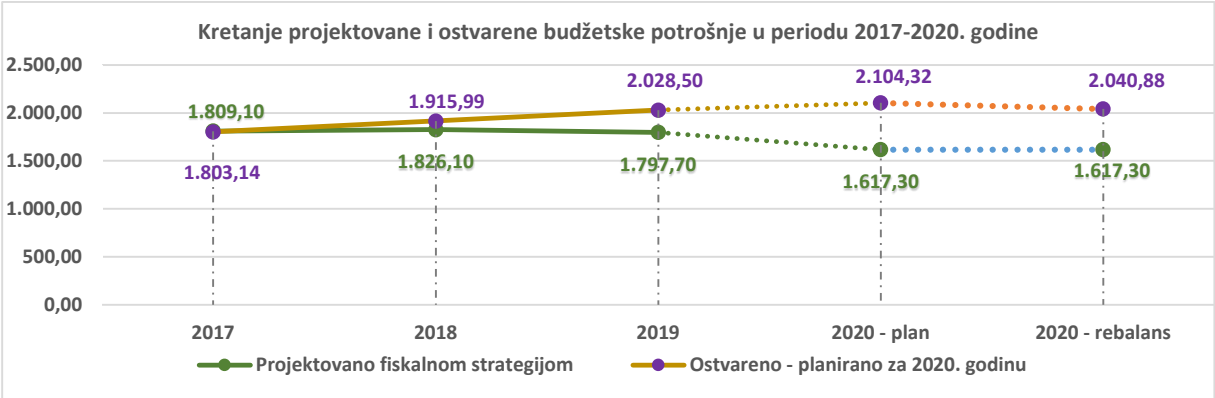
Grafik 1: Kretanje plana i ostvarenja budžetskih prihoda u periodu 2017-2020. godine

Prihodi Budžeta u periodu 2017-2019. godine manje su ostvareni od projekcija navedenih u Fiskalnoj strategiji u iznosu od 28,94 mil. eura pa se može zaključiti da mjere fiskalne konsolidacije na strani prihoda za period 2017-2019. godinu nijesu ostvarile projektovane budžetske prihode. Zakonom o budžetu Crne Gore za 2020. godinu projektovano je ostvarenje budžetskih prihoda u iznosu od 249,18 mil. eura više nego što je projektovano Fiskalnom strategijom za 2020. godinu[42]. Rebalansom iz juna 2020. godine, pod uticajem pada ekonomske aktivnosti usljed pandemije virusa COVID-19, umanjene su projekcije budžetskih prihoda za 349,37 mil. eura[43].

Na sljedećem grafiku je dat prikaz projekcija budžetske potrošnje za period 2017-2020. godinu, navedenih u Fiskalnoj strategiji, kao i ostvarene/planirane budžetske potrošnje u posmatranom periodu[44]:

Grafik 2: Kretanje plana i ostvarenja budžetske potrošnje u periodu 2017-2020. godine

Analizom projekcija i ostvarenja potrošnje[45] za period 2017-2019. godine udvrđeno je da je nivo budžetske potrošnje iznad projektovane u iznosu od 314,73 mil. eura, i na taj način sprovedene mjere fiskalne konsolidacije na strani izdataka nijesu dovele do projektovanog smanjenja budžetske potrošnje u posmatranom periodu. Planom za 2020. godinu projektovana je potrošnja viša od

[40] Tekući prihodi, primici od otplate imovine i donacije.
[41] Za 2020. godinu je dat prikaz plana i rebalansa.
[42] Na taj način bi se ispunile projekcije Fiskalne strategije koje se odnose na prihodnu stranu.
[43] Što je 100,19 mil. eura manje od projektovanih prihoda navedenih u Fiskalnoj strategiji za 2020. godinu.
[44] Za 2020. godinu je dat prikaz plana i rebalansa.

projekcija navedenih u fiskalnoj strategiji za 487,20 mil. eura, dok je rebalansom Budžeta za 2020. godinu planirano prekoračenje umanjeno za 63,44 mil. eura.

Sagledavanjem sprovedenih i ostvarenih mjera fiskalne konsolidacije u periodu od 2017 do 2019. godine, ostvarenja projektovanih budžetskih prihoda i budžetske potrošnje u periodu od 2017 do 2019. godine, kao i plana budžetskih prihoda i budžetske potrošnje u 2020. godini, zaključuje se da sprovedeni Plan fiskalne konsolidacije neće ostvariti postavljene ciljeve za 2020. godinu koji se odnose na budžetski rezultat i nivo javnog duga Crne Gore.

Zaključak ocjene fiskalne usklađenosti – strategija, smjernice i godišnji zakon o budžetu

Ocjenom kriterijuma fiskalne usklađenosti zasnovanoj na analizi strategije, smjernica i godišnjeg zakona o budžetu, nadležni kolegijum utvrđuje sljedeće:

- Projekcije navedene u Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period od 2018-2021. godine **nijesu usklađene** sa projekcijama navedenim u Fiskalnoj strategiji za period 2017-2020. godine.
- Limiti potrošnje planirani Zakonom o budžetu Crne Gore za 2019. godinu i Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu, **nijesu usklađeni** sa limitom potrošnje definisanim u Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period od 2018 - 2021. godine.
- Izdaci iskazani u Predlogu zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu, umanjeni za izuzeća iz limita potrošnje, iznose 1.866,19 mil. eura, što je za 17,91 mil. eura više od limita potrošnje utvrđenog Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o budžetu za 2019. godinu i time **nije usklađen** utvrđeni limit potrošnje.
- Projekcije navedene u Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period od 2019-2022. godine **nijesu usklađene** sa projekcijama navedenim u Fiskalnoj strategiji za period 2017-2020. godine.
- Limiti potrošnje planirani Zakonom o budžetu Crne Gore za 2020. godinu i Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu, **nijesu usklađeni** sa limitom potrošnje definisanim u Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period od 2019 - 2022. godine.
- Mjere fiskalne konsolidacije sprovedene u periodu 2017-2019. godine, kao i planirana potrošnja i prihodi u 2020. godini ukazuju da u 2020. godini **neće biti ostvareni deficit i javni dug** koji su utvrđeni Fiskalnom strategijom za period 2017-2020. godine.

2. OCJENA FISKALNE USKLAĐENOSTI – OCJENA INDIKATORA

Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti predviđeno je da se ocjena kriterijuma fiskalne odgovornost prati putem statičkih i dinamičkih indikatora:

- **Statički indikatori:**
  - Treba da bude ostvaren primarni budžetski gotovinski suficit;
  - Gotovinski deficit države neće biti veći od 3% bruto domaćeg proizvoda po tržišnim cijenama;
  - Javni dug[46] neće biti veći od 60% bruto domaćeg proizvoda po tržišnim cijenama;
  - Nivo tekućih izdataka i transfera treba da bude niži od tekućih prihoda i donacija.
- **Dinamički indikatori:**
  - Stopa rasta limita potrošnje za tekući budžet i budžet državnih fondova mora biti manja od planirane stope rasta realnog bruto domaćeg proizvoda (ex-ante i ex-post, odnosno prilikom donošenja i prilikom izvršenja budžeta);
  - Stopa rasta limita potrošnje za kapitalni budžet i budžetsku rezervu ne može biti veća od stope rasta nominalnog bruto domaćeg proizvoda (ex-ante i ex-post, odnosno prilikom donošenja i prilikom izvršenja budžeta).

- **Fiskalno pravilo za organe lokalne uprave**
  - Budžetski deficit organa lokalne uprave u određenoj godini neće biti veći od 10% njenih prihoda u toj godini, osim ukoliko je prekoračenje korišćeno za finansiranje kapitalnih izdataka[47].

Državna revizorska institucija je izvršila ocjenu dinamičkih indikatora stavljajući u odnos limite potrošnje utvrđene Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu i limite potrošnje utvrđene Predlogom zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu, kao i izvršenje Budžeta u 2018. i 2019. godini korigovano za nalaze revizije.

Podaci relevantni za ocjenu statičkih i dinamičkih indikatora kao i iskazani statički i dinamički indikatori prezentirani su u narednoj tabeli sa sljedećim parametrima:

- Realizovan indikator, parametar „DA“
- Indikator nije realizovan, parametar „NE“

[46] Javni dug utvrđen Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosi i obuhvata dug opšteg nivoa države, to jeste centralnog nivoa (državni organi i organi državne uprave, pravna lica i privredna društva koja pretežno pružaju usluge od javnog interesa koja su pod upravljačkom kontrolom i najvećim dijelom finansirana od države) i lokalnog nivoa (organi opštine, pravna lica i privredna društva koja pretežno pružajuusluge od lokalnog interesa i koja su pod upravljačkom kontrolom i najvećim dijelom finansirana od opštine).

[47] Državna revizorska institucija koristeći dostavljene podatke od strane Ministarstva finansija, jedinica lokalne samouprave, objavljenih budžeta i završnih računa jedinica lokalne samouprave izvršila je obračun budžetskog rezultata javnog sektora za 2019. godinu.

Tabela 10: Ocjena statičkih i dinamičkih indikatora

r.b.	OPIS	Plan 2019	Izvršenje 2019	Izvršenje 2018	Izvršenje 2019
1	**Gotovinski deficit (-)/suficit(+)**	**-191,59**	**-131,16**	**-176,30**	**-131,16**
2	Kamate opšteg nivoa	99,29	107,71	99,49	107,71
3	**Primarni gotovinski deficit (1+2)**	**-92,31**	**-23,45**	**-76,81**	**-23,45**
I	**Primarni gotovinski suficit**	**NE**	**NE**	**NE**	**NE**
4	Bruto domaći proizvod po tržišnim cijenama	4.803[48]	4.951	4.663	4.951
5	**Učešće gotovinskog deficita u BDP-u po tržišnim cijenama**	**3,99%**	**2,65%**	**3,78%**	**2,65%**
6	Dozvoljeno učešće gotovinskog deficita u BDP-u	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
II	**Gotovinski deficit < 3% BDP-a**	**NE**	**DA**	**NE**	**DA**
7	**Javni dug**	**3.767,10**	**3.789,26**	**3.268,20**	**3.789,26**
8	**Učešće javnog duga u BDP-u po tržišnim cijenama**	**78,43%**	**76,54%**	**70,09%**	**76,54%**
9	Dozvoljeno učešće javnog duga u BDP-u po tržišnim cijenama	60,00%	60,00%	60,00%	60,00%
II	**Učešće javnog duga u BDP-u po tržišnim cijenama < 60%**	**NE**	**NE**	**NE**	**NE**
10	**Tekući prihodi budžeta i donacije**	**1.825,52**	**1.878,75**	**1.733,51**	**1.878,75**
10.1	Porez na dohodak građana	120,24	125,00	124,90	125,00
10.2	Porez na dobit preduzeća	71,19	72,82	68,18	72,82
10.3	Porez na imovinu	1,86	2,04	1,84	2,04
10.4	Porez na dodatu vrijednost i akcize	892,71	931,25	838,09	931,25
10.5	Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	27,17	28,53	26,63	28,53
10.6	Ostali porezi	9,50	13,12	9,31	13,12
10.7	Doprinosi	534,21	546,27	524,44	546,27
10.8	Takse	15,32	15,66	16,90	15,66
10.9	Naknade	31,39	32,77	26,42	32,77
10.10	Donacije	44,48	38,21	26,71	38,21
10.11	Ostali prihodi	77,45	73,09	70,09	73,09
11	**Tekući izdaci i transferi**	**1.619,07**	**1.625,80**	**1.573,27**	**1.625,80**
IV	**Tekući izdaci i transferi < tekućih prihoda budžeta**	**DA**	**DA**	**DA**	**DA**
12	**Tekući bužet i budžet državnih fondova**	**1.646,27**	**1.693,10**	**1.627,40**	**1.693,10**
12.1	Kamate centralnog nivoa	95,75	104,57	96,34	104,57
12.2	Donacije	12,99	16,69	18,18	16,69
12.3	Ko-finansiranje donacija				
12.4	Matrijalne štete-elementarne nepogode				
13	**Tekući budžet i budžet državnih fondova umanjeni za izuzeća**	**1.537,53**	**1.571,84**	**1.512,88**	**1.571,84**
14	**Stopa rasta(ostvarenja) tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova umanjeni za izuzeća**		**102,23%**		**3,90%**
15	Realni BDP	4.762	4.853	4.517	4.853
16	Stopa rasta (ostvarenja) realnog BDP-a		101,90%		4,10%
V	**Stopa rasta tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova umanjeni za izuzeća < stope rasta realnog BDP-a**		**NE**		**DA**
17	**Kapitalni budžet**	**285,75**	**270,02**	**263,91**	**270,02**
18	**Budžetska rezerva**	**25,00**	**24,30**	**23,72**	**24,30**
19	**Stopa rasta (ostvarenja) kapitalnog budžeta**		**94,50%**		**2,31%**
20	**Stopa rasta(ostvarenja) budžetske rezerve**		**97,19%**		**2,41%**
21	Stopa rasta (ostvarenja) BDP-a po tržišnim cijenama		103,07%		6,20%
VI	**Stopa rasta (ostvarenja) kapit. budžeta< stope rasta nomnalnog BDP-a**		**DA**		**DA**
VII	**Stopa rasta (ostvarenja) rezervi < stope rasta nomnalnog BDP-a**		**DA**		**DA**

2.1. Statički indikatori

Statički indikatori obuhvataju: ostvarenje primarnog budžetskog gotovinskog suficita, odnos tekućih izdatka i transfera, odnos gotovinskog deficita opšteg nivoa države i javnog duga i bruto domaćeg proizvoda po tržišnim cijenama.

2.1.1. Primarni budžetski gotovinski suficit/deficit

U procesu planiranja za 2019. godinu predviđeno je ostvarenje deficita javnog sektora u iznosu od 191,59 mil. eura. Izdaci za kamate opšteg nivoa države planirani su u iznosu od 99,29 mil. eura i

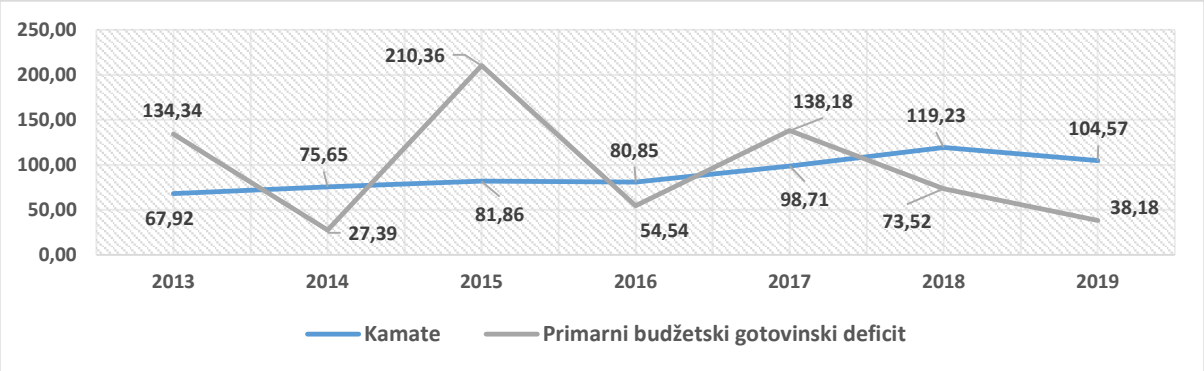
[48] Procjena BDP-a za 2019. godinu preuzeta je iz Smjernica za ocjenu kriterijuma fiskalne odgovornosti 2019-2022. godine

primarni gotovinski budžetski deficit u iznosu od 92,31 mil. eura, tako da kriterijum ostvarenja primarnog gotovinskog budžetskog suficita opšteg nivoa u procesu planiranja nije realizovan.

Izvršenje budžeta opšteg nivoa 2019. godine pokazuje da su konsolidovani prihodi ostvareni u iznosu od 2.144,63 mil. eura ili 53,48 mil. eura više od plana, a konsolidovana javna potrošnja 2.275,79 mil. eura ili za 6,96 mil. eura manje od plana. Budžetski gotovinski deficit opšteg nivoa u 2019. godini iznosi 131,16 mil. eura i manji je od planiranog budžetskog gotovinskog deficita opšteg nivoa za 60,34 mil. eura. Izdaci za kamate opšteg nivoa su ostvareni u iznosu od 107,71 mil. eura, a ostvarenje primarnog budžetskog deficita opšteg nivoa u 2019. godini iznosi 23,45 mil. eura, te kriterijum u procesu izvršenja nije realizovan. Poređenjem izvršenja 2019 i 2018. godine zaključuje se da je u 2019. godini primarni budžetski deficit javnog sektora smanjen u iznosu od 53,36 mil. eura u odnosu na 2018. godinu.

Primarni gotovinski budžetski deficit centralnog nivoa[49] u 2019. godini iznosi 38,18 mil. eura i manji je za 35,34 mil. eura od primarnog gotovinskog budžetskog deficita centralnog nivoa ostvarenog u 2018. godini (73,52 mil eura).[50]

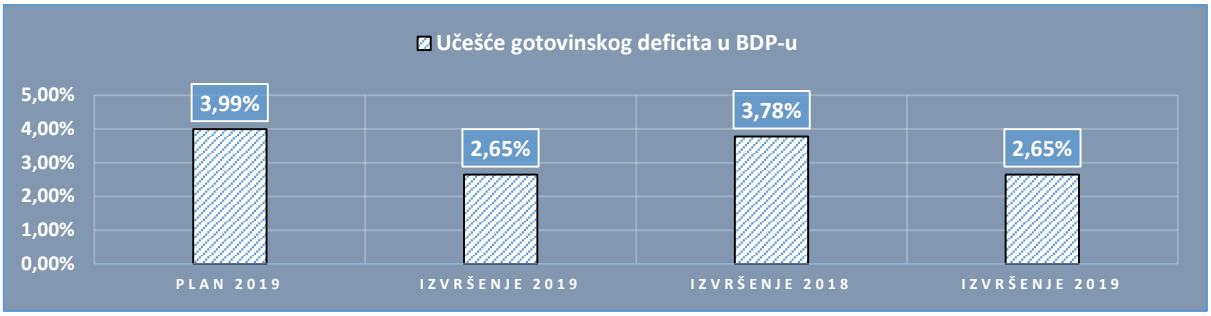
Grafik 3: Kretanje izdataka za kamate i primarnog budžetskog rezultata centralnog nivoa

2.1.2. Gotovinski deficit manji od 3% bruto domaćeg proizvoda po tržišnim cijenama

Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu i odlukama o budžetu jedinica lokalne samouprave za 2019. godinu planirano je učešće gotovinskog deficita opšteg nivoa u nominalnom BDP-u 3,99% i time u procesu planiranja nije realizovan kriterijum da gotovinski deficit bude manji od 3% BDP-a po tržišnim cijenama. U 2019. godini je ostvareno učešće gotovinskog deficita u nominalnom BDP-u od 2,65%, pa u procesu izvršenja u 2019. godini realizovan kriterijum ostvarenja deficita ispod 3% bruto domaćeg proizvoda po tržišnim cijenama

Grafik 4: Učešće gotovinskog deficita u BDP-u

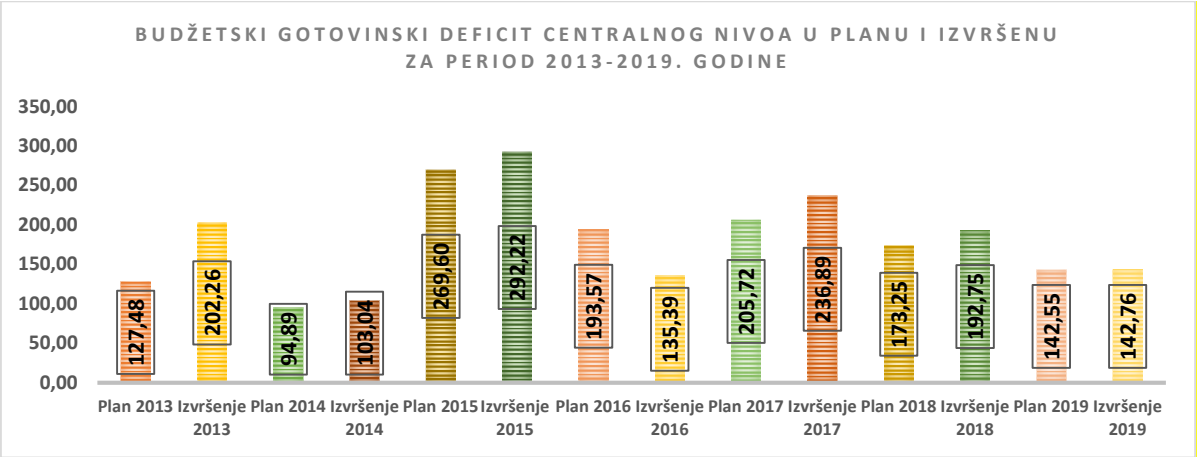

[49] Metodologija obračuna budžetskog gotovinskog rezultata je izmijenjena Zakonom o izmjeni i dopunama zakona o budžetu i fiskalnoj odogovornosti (Sl. list 055/18 od 01.08.2018. godine) te podaci koji su vezani za budžetski gotovinski rezultat u 2018. i 2019. godini ne korespondiraju sa podacima iz ranijih godina.

[50] Za podatke o planu i izvršenju budžeta centralnog nivoa pogledati tabele u dodatku.

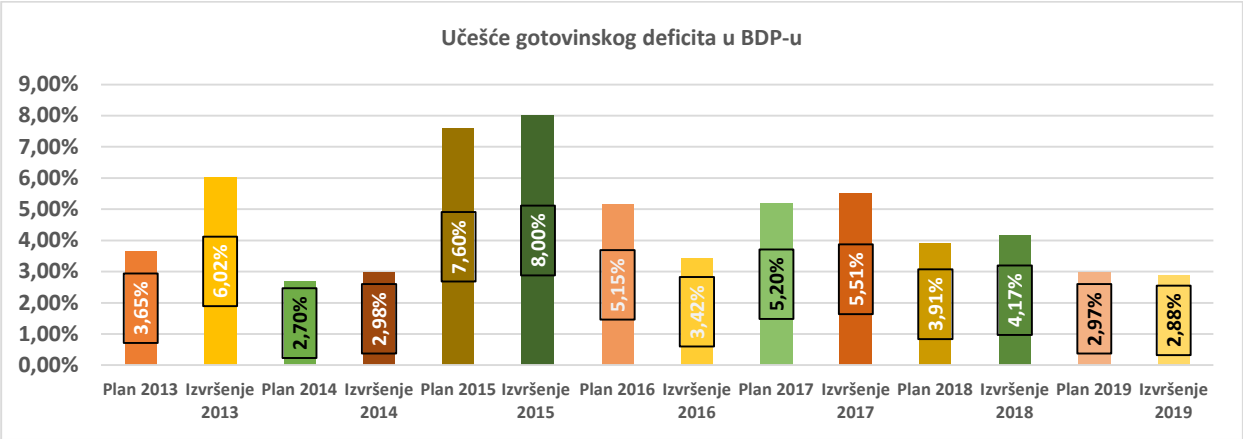
Ako se uporedi ostvareno učešće gotovinskog deficita centralnog nivoa u nominalnom BDP-u u 2019. godini sa ostvarenim učešćem gotovinskog deficita centralnog nivoa u nominalnom BDP-u u 2018. godini evidentno je poboljšanje u realizaciji ovog kriterijuma. Učešće gotovinskog deficita centralnog nivoa u nominalnom BDP-u u 2019. godini je iznosilo 2,88%, dok je učešće gotovinskog deficita centralnog nivoa u nominalnom BDP-u u 2018. godini iznosilo 4,17%.

Grafik 5: Kretanje budžetskog gotovinskog deficita centralnog nivoa u periodu 2013 – 2019. godine

U periodu 2013–2019. godine najveći deficit centralnog nivoa[51] planiran je i ostvaren u fiskalnoj 2015. godini, kada je planiran deficit centralnog nivoa u iznosu od 269,60 mil. eura (7,60% BDP-a), dok je ostvaren deficit u iznosu od 292,22 mil. eura (8,00% BDP-a). U 2019. godini je ostvaren deficit centralnog nivoa u iznosu od 142,76 mil. eura, odnosno 2,88% BDP-a, što predstavlja najniže ostvareno učešće deficita centralnog nivoa u BDP-u tokom posmatranog perioda.

Grafik 6: Učešće gotovinskog deficita centralnog nivoa u BDP-u u periodu od 2013 do 2019. godine

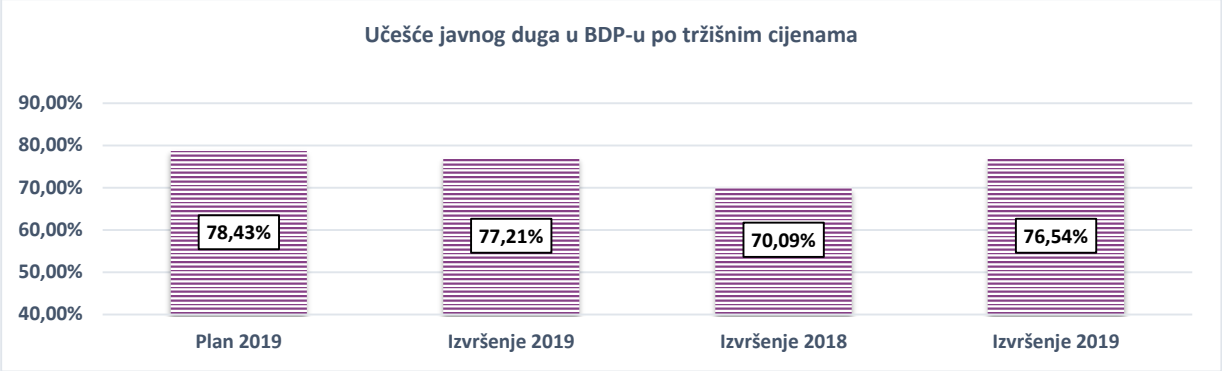

2.1.3. Javni dug manji od 60% bruto domaćeg proizvoda po tržišnim cijenama

Nivo javnog duga Crne Gore za 2019. godinu je planiran u iznosu od 3.767,10 mil. eura ili 78,43% BDP-a, što ukazuje da u procesu planiranja nije realizovan kriterijum propisan članom 20 stav 1 tačka 2 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

[51] Metodologija obračuna budžetskog gotovinskog rezultata je izmijenjena Zakonom o izmjeni i dopunama zakona o budžetu i fiskalnoj odogovornosti (Sl. list 055/18 od 01.08.2018. godine) te podaci koji su vezani za budžetski gotovinski rezultat u 2018. i 2019. godini ne korespondiraju sa podacima iz ranijih godina.

Grafik 7: Učešće javnog duga Crne Gore u nominalnom BDP-u

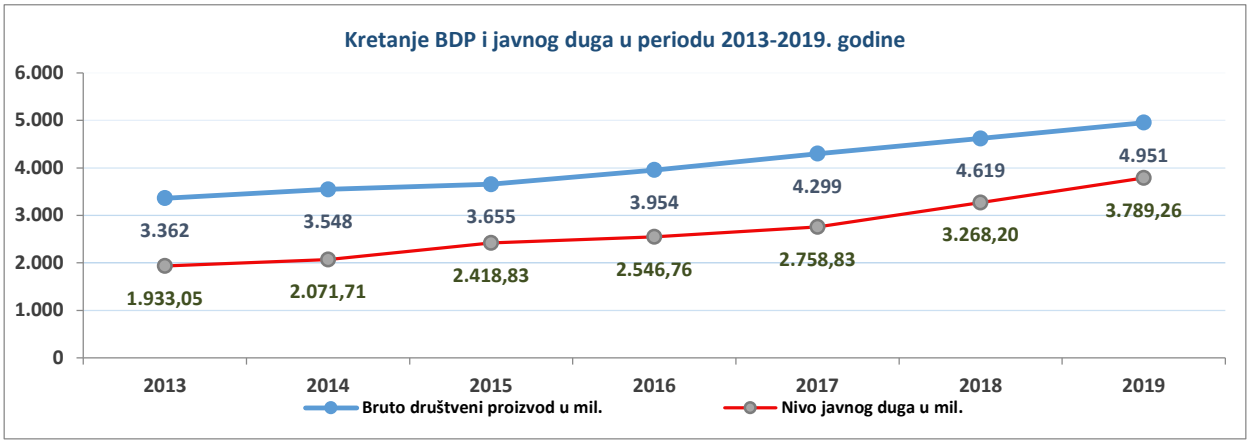
Javni dug Crne Gore na 31.12.2019. godine iznosi **3.789,26 mil. eura** se odnosi na:

- **Državni dug** u iznosu od 3.708,67 mil. eura i uključuje:
  - Spoljni dug u iznosu 3.128,71 mil. eura (inostrani krediti 1.580,17 mil. eura i emitovane HOV na međunarodnom tržištu 1.548,54 mil. eura) i isti je povećan za 13,36% u odnosu na spoljni državni dug 2018. godine koji je iznosio 2.760,00 mil. eura (povećanje u iznosu od 368,71 mil. eura).
  - Domaći dug u iznosu od 579,95 mil. eura (krediti kod komercijalnih banaka 140,23 mil. eura, emitovane HOV 294,85 mil. eura, domaći dug po osnovu obaveza koje proizilaze iz zakonske regulative 99,07 mil. eura i dug pravnih lica i privrednih društava 45,80 mil. eura) i isti je uvećan za 47,58% u odnosu na unutrašnji državni dug na kraju 2018. godine (uvećanje u iznosu od 186,98 mil. eura).

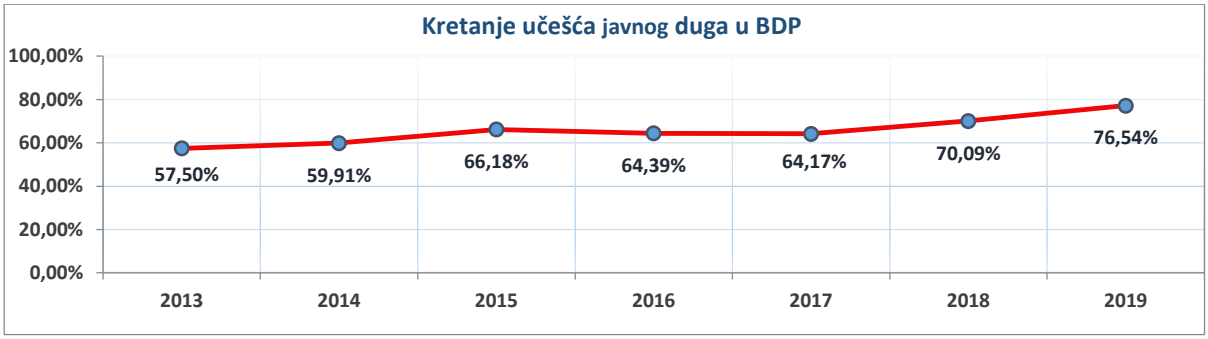
- **Dug lokalne samouprave** u iznosu od 80,58 mil. eura manje je iskazan u odnosu na dug lokalne samouprave u 2018. godini za 30,06% kada je iskazan 115,22 mil. eura.

Iskazani javni dug Crne Gore u 2019. godini, pokazuje manje učešće u BDP-u nego što je planirano i iznosi 76,54% (planirano je učešće 78,43%). Međutim i pored manjeg ostvarenja relativno iskazanog učešća javnog duga u nominalnom BDP-u u 2019. godini, može se konstatovati da **nije realizovan** kriterijum propisan članom 20 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Grafik 8: Kretanje BDP i nivoa javnog duga u periodu 2013 - 2019. godine

Grafik 9: Ostvareno učešće javnog duga u BDP-u u periodu 2013 - 2018. godine

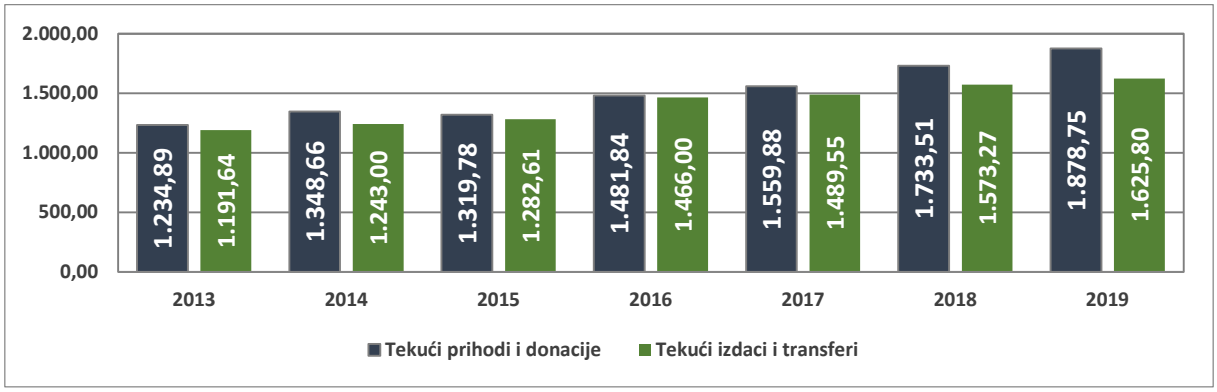

U periodu od 2013. do 2019. godine nivo javnog duga je porastao za 1.856,21 mil. eura, dok je BDP u istom periodu porastao u iznosu od 1.546 mil. eura. Učešće javnog duga u BDP-u Crne Gore je u posmatranom periodu poraslo sa 57,50% u 2013. godini na 76,54% u 2019. godini.

2.1.4. Nivo tekućih izdataka i transfera treba da bude niži od tekućih prihoda i donacija

Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu, planirani su tekući prihodi i donacije u iznosu od 1.825,52 mil. eura. Tekući izdaci i transferi su Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu, planirani u iznosu od 1.619,07 mil. eura. Razlika između planiranih tekućih prihoda i donacija i tekućih rashoda i transfera za 2019. godinu je 206,45 mil. eura tako da je u procesu planiranja realizovan kriterijum iz člana 19 stav 1 tačka 2 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Grafik 10: Odnos izvršenja tekućih prihoda i donacija i tekućih izdataka i transfera u periodu 2013 - 2019. godine

U 2019. godini, ostvareni tekući prihodi i donacije su veći od tekućih rashoda i transfera u iznosu od 252,95 mil. eura pa je u procesu izvršenja realizovan kriterijum iz člana 19 stav 1 tačka 2 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Poređenje ostvarenja tekućih prihoda i donacija u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu, pokazuje povećanje u iznosu od 145,24 mil. eura. Takođe, poređenje izvršenja tekućih izdataka i transfera u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu, pokazuje povećanje u iznosu od 52,53 mil. eura.

2.2. Dinamički indikatori

Dinamički indikatori obuhvataju odnos stope rasta limita potrošnje za tekući budžet i budžete državnih fondova i planirane stope rasta realnog bruto domaćeg proizvoda, kao i odnos stopa rasta kapitalnog budžeta i budžetske rezerve i stope rasta nominalnog bruto domaćeg proizvoda.

Tabela 11: Ocjena dinamičkih indikatora

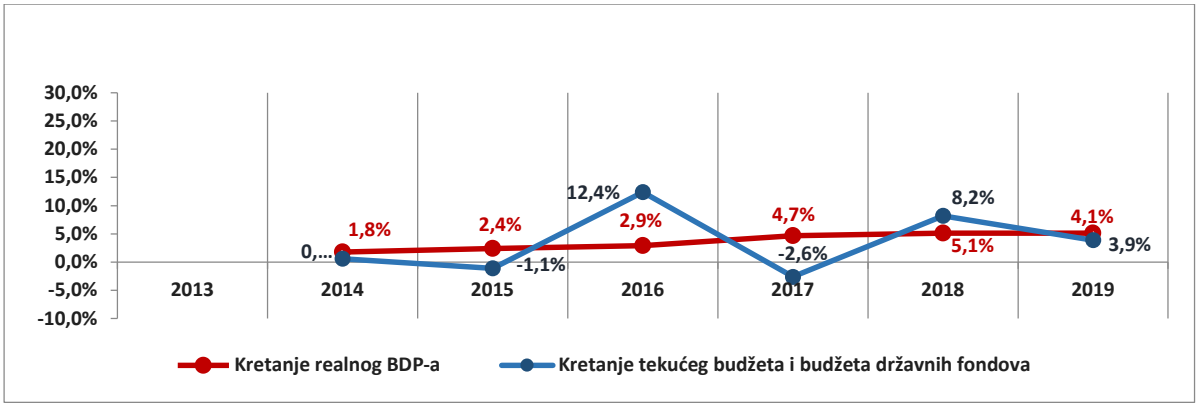
r.b.	OPIS	Plan 2019	Izvršenje 2019	Izvršenje 2018	Izvršenje 2019
12	**Tekući bužet i budžet državnih fondova**	**1.646,27**	**1.693,10**	**1.627,40**	**1.693,10**
12.1	Kamate centralnog nivoa	95,75	104,57	96,34	104,57
12.2	Donacije	12,99	16,69	18,18	16,69
12.3	Ko-finansiranje donacija				
12.4	Matrijalne štete-elementarne nepogode				
13	**Tekući budžet i budžet državnih fondova umanjeni za izuzeća**	**1.537,53**	**1.571,84**	**1.512,88**	**1.571,84**
14	**Stopa rasta(ostvarenja) tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova umanjeni za izuzeća**		**102,23%**		**3,90%**
15	Realni BDP	4.762	4.853	4.517	4.853
16	Stopa rasta (ostvarenja) realnog BDP-a		101,90%		4,10%
V	**Stopa rasta tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova umanjeni za izuzeća < stope rasta realnog BDP-a**		**NE**		**DA**
17	**Kapitalni budžet**	**285,75**	**270,02**	**263,91**	**270,02**
18	**Budžetska rezerva**	**25,00**	**24,30**	**23,72**	**24,30**
19	**Stopa rasta (ostvarenja) kapitalnog budžeta**		**94,50%**		**2,31%**
20	**Stopa rasta(ostvarenja) budžetske rezerve**		**97,19%**		**2,41%**
21	Stopa rasta (ostvarenja) BDP-a po tržišnim cijenama		103,07%		6,20%
VI	**Stopa rasta (ostvarenja) kapit. budžeta< stope rasta nomnalnog BDP-a**		**DA**		**DA**
VII	**Stopa rasta (ostvarenja) rezervi < stope rasta nomnalnog BDP-a**		**DA**		**DA**

2.2.1. Stopa rasta limita potrošnje za tekući budžet i budžet državnih fondova mora biti manja od planirane stope rasta realnog bruto domaćeg proizvoda

Ostvarenje realnog BDP-a u 2019. godini je više za 1,90% od planiranog, dok je ostvarenje tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova 2,23% više od planiranog, tako da **nije realizovan** indikator koji zahtijeva da ostvarenje tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova treba da bude niže od ostvarenja realnog BDP-a**.**

Izdaci tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova su u 2019. godini viši za 3,90% u donosu na 2018. godnu, dok je rast realnog BDP-a 4 ,1%, tako da je realizovan indikator koji zahtijeva da stopa rasta tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova bude niža od stope rasta realnog BDP-a**.**

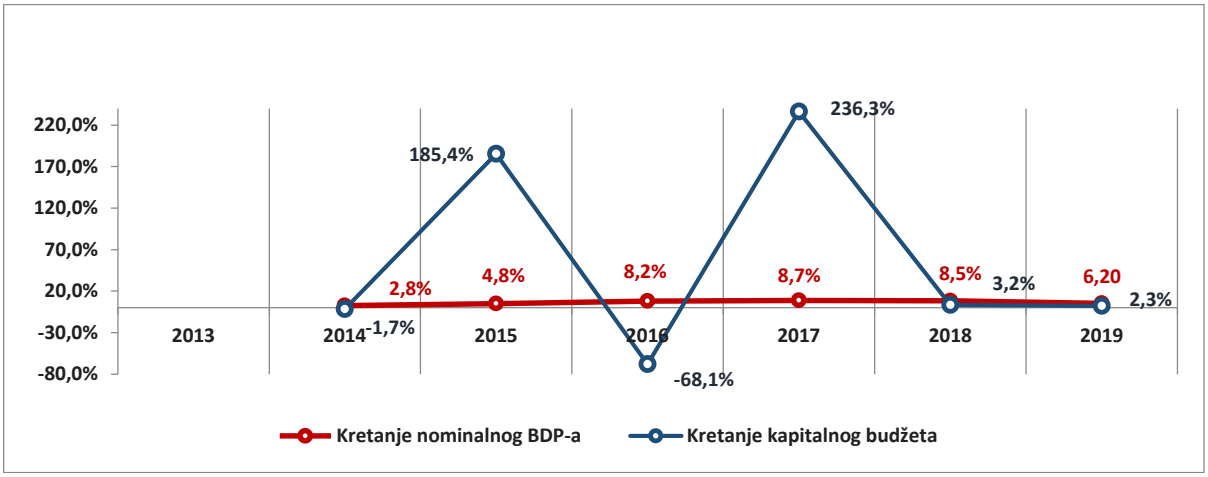
Grafik 11: Odnos relativnog kretanja izvršenja tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova i kretnja realnog BDP-a u periodu 2014-2019. godine

2.2.2. Stopa rasta limita potrošnje za kapitalni budžet i budžetsku rezervu ne može biti veća od stope rasta nominalnog bruto domaćeg proizvoda

Ostvarenje kapitalnog budžeta u 2019. godini je bilo manje za 5,50% od planiranog, dok je ostvarenje budžetske rezerve manje za 2,81% od plana, a ostvarenje nominalnog BDP-a 3,07% iznad plana, tako da su **realizovani** indikatori kojima se zahtijeva manje ostvarenje kapitalnog budžeta i budžetske rezerve od ostvarenja nominalnog BDP-a.

Grafik 12: Odnos relativnog kretanja izvršenja kapitalnog i nominalnog BDP-a u periodu 2014-2019. godine

U 2019. godini je ostvaren rast kapitalnog budžeta za 2,31% u odnosu na 2018. godinu, dok je rast izdataka budžetske rezerve iznosio 2,41%, pri čemu je rast nominalnog BDP-a 6,20%, što ukazuje da su kriterijumi rasta kapitalnog budžeta i budžetske rezerve u okviru rasta nominalnog BDP-a **realizovani.**

2.3. Fiskalno pravilo za organe lokalne uprave

Zakon o budžetu i fisklnoj odgovornosti[52] članom 27 stav 1 utvrđuje kriterijum da deficit budžeta opštine u određenoj godini ne može biti veći od 10% njenih prihoda u toj godini, osim ukoliko se radi o prekoračnju radi finansiranja kapitalnih izdataka.

Ocjenjivanje fiskalnog kriterijuma za organe lokalne uprave je vršeno na bazi informacija navedenih u odlukama o završnim računima opština, informacija koje su opštine dostavile Državnoj revizorskoj instituciji i informacija pribavljenih od strane Ministarstva finansija, pri čemu je posmatrano planiranje i izvršenje budžeta opština u 2019. godini.

Podaci relevantni za ocjenu indikatora kao i iskazani indikatori prezentirani su u narednoj tabeli sa sljedećim parametrima:

- Realizovan indikator, parametar „DA“
- Indikator nije realizovan, parametar „NE“

[52] "Sl. list CG", br. 020/14, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18

Tabela 12: Ocjena fiskalnog pravila kod organa lokalne samouprave[53]

Opština	2019. godina	Primici koji ulaze u kalkulaciju	Izdaci koji ulaze u kalkulaciju	Gotovinski budžetski rezultat	Učešće gotovinskog deficita u prihodima[54]	Prekoračenje limita u apsolutnom iznosu	Kapitalni izdaci	Razlika Kapitalni izdaci i Prekoračenje	Da li je realizovan kriterijum
BUDVA	Plan	33,51	39,72	**-6,22**	18,56%	2,87	12,03	9,16	**DA**
	Izvršenje	36,17	35,93	**0,24**	-	-	7,33	-	**DA**
PLJEVLJA	Plan	12,25	16,04	**-3,52**	23,10%	2,00	4,70	2,70	**DA**
	Izvršenje	9,59	12,35	**-2,76**	21,99%	1,51	2,32	0,81	**DA**
KOTOR	Plan	16,08	20,68	**-4,60**	28,60%	2,99	9,11	6,12	**DA**
	Izvršenje	15,54	14,30	**1,24**	-	-	2,93	-	**DA**
BAR	Plan	18,20	20,60	**-2,40**	13,19%	0,58	7,32	6,74	**DA**
	Izvršenje	16,52	15,61	**0,91**	-	-	3,61	-	**DA**
KOLAŠIN	Plan	1,95	3,21	**-1,26**	37,57%	0,92	0,59	-0,33	**NE**
	Izvršenje	2,53	2,65	**-0,12**	2,94%	-	0,27	-	**DA**
ŽABLJAK	Plan	1,89	3,61	**-1,72**	64,01%	1,45	2,05	0,60	**DA**
	Izvršenje	1,93	2,66	**-0,73**	26,529%	0,45	1,20	0,75	**DA**
TIVAT	Plan	16,27	20,96	**-4,70**	28,87%	3,07	12,72	9,65	**DA**
	Izvršenje	14,69	15,83	**-1,14**	7,74%	-	8,10	-	**DA**
NIKŠIĆ	Plan	12,70	20,00	**-7,30**	40,10%	5,48	4,02	-1,46	**NE**
	Izvršenje	13,72	17,77	**-4,05**	20,83%	2,11	2,99	0,89	**DA**
ANDRIJEVICA	Plan	0,94	3,26	**-2,33**	103,88%	2,10	1,43	-0,67	**NE**
	Izvršenje	0,94	2,91	**-1,97**	87,47%	1,75	1,16	-0,58	**NE**
DANILOVGRAD	Plan	2,94	5,53	**-2,59**	54,14%	2,11	1,38	-0,73	**NE**
	Izvršenje	2,61	5,72	**-3,11**	67,83%	2,65	1,58	-1,07	**NE**
BERANE	Plan	6,59	10,05	**-3,46**	33,68%	2,44	1,18	-1,26	**NE**
	Izvršenje	5,71	8,34	**-2,63**	27,80%	1,68	0,00	-1,68	**NE**
MOJKOVAC	Plan	1,87	3,22	**-1,36**	44,92%	1,05	0,86	-0,19	**NE**
	Izvršenje	3,24	7,99	**-4,74**	65,64%	4,02	0,43	-	**DA**
PLAV	Plan	1,28	3,77	**-2,49**	85,72%	2,20	0,53	-1,67	**NE**
	Izvršenje	1,31	3,38	**-2,07**	70,48%	1,77	0,41	-1,36	**NE**
PLUŽINE	Plan	3,23	3,64	**-0,41**	12,65%	0,09	1,11	1,02	**DA**
	Izvršenje	3,13	2,66	**0,47**	-	-	0,60	-	**DA**
ROŽAJE	Plan	3,32	7,07	**-3,75**	51,65%	3,03	0,80	-2,23	**NE**
	Izvršenje	1,90	2,99	**-1,09**	34,60%	0,77	0,61	-0,17	**NE**
PETNJICA	Plan	0,50	1,71	**-1,22**	78,13%	1,06	0,64	-0,42	**NE**
	Izvršenje	0,45	1,53	**-1,08**	69,73%	0,92	0,45	-0,47	**NE**
BIJELO POLJE	Plan	7,37	15,04	**-7,67**	53,41%	6,24	3,73	-2,50	**NE**
	Izvršenje	7,03	11,61	**-4,58**	34,44%	3,25	2,62	-0,63	**NE**
CETINJE	Plan	3,12	7,39	**-4,27**	136,95%	3,96	0,42	-3,54	**NE**
	Izvršenje	3,03	7,06	**-4,03**	133,20%	3,73	0,14	-3,59	**NE**
HERCEG NOVI	Plan	14,18	16,28	**-2,10**	14,81%	0,68	3,29	2,60	**DA**
	Izvršenje	14,52	16,48	**-1,96**	13,48%	0,51	3,32	2,81	**DA**
TUZI	Plan	0,80	1,91	**-1,11**	138,93%	1,03	0,70	-0,33	**NE**
	Izvršenje	0,50	1,35	**-0,85**	168,13%	0,80	0,27	-0,52	**NE**
ŠAVNIK	Plan	0,80	2,97	**-2,17**	114,43%	1,98	1,52	-046	**NE**
	Izvršenje	0,64	1,95	**-1,31**	77,05%	1,14	0,78	-0,36	**NE**
ULCINJ	Plan	5,79	11,89	**-6,10**	75,33%	5,29	0,14	-5,15	**NE**
	Izvršenje	6,18	12,04	**-5,85**	68,43%	5,00	0,25	-4,75	**NE**
GUSINJE	Plan	0,60	1,61	**-1,01**	67,04%	0,86	0,36	-0,49	**NE**
	Izvršenje	0,43	1,20	**-0,77**	57,91%	0,63	0,21	-	**DA**
PODGORICA	Plan	56,64	74,20	**-17,56**	31,01%	11,09	36,83	24,96	**DA**
	Izvršenje	67,91	62,35	**5,56**	-	-	25,69	-	**DA**

U procesu planiranja budžeta limit od 10% su prekoračile 24 opštine, pri čemu je kod **15** opština planirano prekoračenje u većem iznosu od planiranih kapitalnih izdataka, odnosno kod kojih nije realizovano fiskalno pravilo za organe lokalne uprave. U procesu izvršenja zakonom postavljeni limit od 10% prekoračilo je 17 opština, pri čemu je 11 opština ostvarilo prekoračenje u većem iznosu od ostvarenih kapitalnih izdataka, i time nije realizovalo fiskalno pravilo organa lokalne uprave.

Poređenjem realizacije fiskalnog pravila za organe lokalne uprave u procesu planiranja 2019. godine u odnosu na 2018. godinu, uviđa se da je došlo do smanjenja realizacije pravila za 5,98%. Poređenjem realizacije fiskalnog pravila za organe lokalne uprave u procesu izvršenja 2019. godine u odnosu na 2018. godinu, uviđa se da je došlo do povećanja realizacije pravila za 10,70%.

[53] Ocjena ovog indikatora se odnosi na gotovinski budžetski rezultat, a ne na modifikovani budžetski rezultat koji koriguje gotovinski rezultat za promjenu neizmirenih obaveza.

[54] Ukupne prihode sačinjavaju tekući prihodi, primici od otplate kredita, donacije i transferi Egalizacionog Fonda.

Zaključak ocjene fiskalne usklađenosti – ocjena indikatora

Ocjenom kriterijuma fiskalne usklađenosti zasnovanoj na ocjeni indikatora, nadležni kolegijum utvrđuje sljedeće:

Realizacija fiskalnih pravila je kroz sumirane rezultate prikazana u sljedećoj tabeli:

Tabela 13: Stepen realizacije statičkih i dinamičkih indikatora

Opis	Statički indikatori		Stepen realizacije statičkih indikatora	Dinamički indikatori		Stepen realizacije dinamičkih indikatora
	Broj indikatora	Realizovano		Broj indikatora	Realizovano	
Plan za 2019. godinu	**4**	**1**	**25%**	**/**	**/**	**/**
Izvršenje u 2019. godini	**4**	**2**	**50%**	**/**	**/**	**/**
Plan$_{2019}$ /Izvršenje$_{2019}$	**/**	**/**	**/**	**3**	**2**	**67%**
Izvršenje$_{2018}$/Izvršenje$_{2019}$	**/**	**/**	**/**	**3**	**3**	**100%**

- **Analizom statičkih indikatora, posmatranih kroz plan i izvršenje, utvrđeno je da je od osam obavezujućih indikatora realizovano tri i to:**
  1. Učešće deficita Budžeta u BDP-u ostvareno je ispod 3% i iznosilo je 2,65%;
  2. Planirani tekući prihodi i donacije su iznosili 1.825,52 mil. eura i veći su od tekućih izdataka i transfera, koji su planirani u iznosu od 1.619,07 mil. eura;
  3. Ostvareni tekući prihodi i donacije su iznosili 1.878,75 mil. eura i veći su od tekućih izdataka i transfera koji su ostvareni u iznosu od 1.625,80 mil. eura.

Statički indikatori koji se odnose na 2019. godinu, a koji **nijesu realizovani** su sljedeći:

1. Planiran je primarni gotovinski **deficit** Budžeta u iznosu od **92,31 mil. eura**;
2. Ostvaren je primarni gotovinski **deficit** Budžeta u iznosu od **23,45 mil. eura**;
3. Učešće deficita Budžeta u BDP-u je planirano **iznad** 3%, odnosno u iznosu od **3,99%**;
4. Učešće javnog duga u BDP-u planirano je **iznad** 60%**,** odnosno u iznosu od **78,43%**;
5. Učešće javnog duga u BDP-u ostvareno je **iznad** 60% i iznosilo **je 76,54%.**

- **Analizom dinamičkih indikatora, posmatranih kroz plan i izvršenje, utvrđeno je da je od šest indikatora realizovano pet i to:**
  1. Stopa rasta limita potrošnje tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova (posmatrana kao odnos izvršenja 2018. i 2019. godine), **manja je** od ostvarene stope rasta realnog BDP-a;
  2. Stopa rasta limita potrošnje za kapitalni budžet (posmatrana kao odnos plana i izvršenja 2019. godine), **manja je** od planirane stope rasta nominalnog BDP-a;
  3. Stopa rasta limita potrošnje za kapitalni budžet (posmatrana kao odnos izvršenja 2018. i 2019. godine), **manja je** od ostvarene stope rasta nominalnog BDP-a;
  4. Stopa rasta limita potrošnje za budžetsku rezervu (posmatrana kao odnos plana i izvršenja 2019. godine), **manja je** od planirane stope rasta nominalnog BDP-a;
  5. Stopa rasta limita potrošnje za budžetsku rezervu (posmatrana kao odnos izvršenja 2018. i 2019. godine), **manja je** od ostvarene stope rasta nominalnog BDP-a.

  Dinamički indikator koji nije realizovan se odnosi na indikator stope rasta limita potrošnje tekućeg budžeta i budžeta državnih fondova (posmatranu kao odnos plana i izvršenja 2019. godine), **koja je veća** od planirane stope rasta realnog BDP-a.

- **Analiza kriterijuma lokalne samouprave u vezi sa ograničenjem deficita, kroz poređenje sa prihodima, u procesu planiranja i izvršenja budžeta za 2019. godinu, pokazala je da u procesu planiranja kriterijum nije realizovan kod 15 opština, a u procesu izvršenja budžeta nije realizovan kod 11 opština.**

II PRILOG: Izvori korišćenih podataka

Izvori podataka:

1. Bruto domaci proizvod Crne Gore za period 2006-2019.godinu prema ESA 2010 metodologiji – preuzeto sa: https://www.monstat.org/uploads/files/Nacionalni%20racuni/BPD/Tab_BDP_2006-2019_crn.xls.
2. Fiskalna stratregija Crne Gore za period 2017-2020. godine - „Sl. list CG“ br. 52 od 08.08.2017. godine.
3. https://www.cbcg.me/me/kljucne-funkcije/finansijske-i-bankarske-operacije/kursna-lista?vazi_od=2020-07-01
4. Izvještaj o reviziji predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2013. godinu - http://www.dri.co.me/1/doc/Izvjestaj%20o%20reviziji%20Predloga%20zakona%20o%20zavrsnom%20racun u%20Budzeta%20Crne%20Gore%20za%202013.%20godinu.pdf
5. Izvještaj o reviziji predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2014. godinu – http://www.dri.co.me/1/doc/Izvjestaj%20o%20reviziji%20predloga%20zakona%20o%20zavrsnom%20racun u%20budzeta%20Crne%20Gore%20%20za%202014%20godinu.pdf
6. Izvještaj o reviziji predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2015. godinu - http://www.dri.co.me/1/doc/Izvje%C5%A1taj%20o%20reviziji%20Predloga%20zakona%20o%20zavr%C5%A 1nom%20ra%C4%8Dunu%20Bud%C5%BEeta%20Crne%20Gore.pdf
7. Izvještaj o reviziji predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2016. godinu - http://www.dri.co.me/1/doc/Izvje%C5%A1taj%20o%20reviziji%20Predloga%20zakona%20o%20zavr%C5%A 1nom%20ra%C4%8Dunu%20bud%C5%BEeta%20Crne%20Gore%20za%202016.%20godinu.pdf
8. Izvještaj o reviziji predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2017. godinu – http://www.dri.co.me/1/doc/Izvje%C5%A1taj%20o%20reviziji%20Predloga%20zakona%20o%20zavr%C5%A 1nom%20ra%C4%8Dunu%20bud%C5%BEeta%20Crne%20Gore%20za%202017.%20godinu.pdf
9. Izvještaj o reviziji predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2018. godinu - http://www.dri.co.me/1/index.php?option=com_content&view=article&id=96&Itemid=128&lang=sr
10. Izvještaj o reviziji predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu - http://www.dri.co.me/1/index.php?option=com_content&view=article&id=96&Itemid=128&lang=sr
11. Odluka o Budžetu Glavnog grada Podgorice za 2018. godinu (“Sl. list CG – opštinski propisi“ , br. 053/18).
12. Odluka o Budžetu Glavnog grada Podgorice za 2019. godinu (“Sl. list CG – opštinski propisi“ , br. 051/18).
13. Odluka o Budžetu opštine Andrijevica za 2018. godinu (“Sl. list CG - opštinski propisi“, br. 010/17).
14. Odluka o Budžetu opštine Andrijevica za 2019. godinu (“Sl. list CG - opštinski propisi“, br. 003/19).
15. Odluka o Budžetu opštine Bar za 2018. godinu (“Sl. list CG - opštinski propisi“, br. 055/17).
16. Odluka o Budžetu opštine Bar za 2019. godinu (“Sl. list CG - opštinski propisi“, br. 046/18).
17. Odluka o Budžetu opštine Berane za 2018. godinu (“Sl. list CG - opštinski propisi“, br. 014/17).
18. Odluka o Budžetu opštine Berane za 2019. godinu (“Sl. list CG - opštinski propisi“, br. 052/18).
19. Odluka o Budžetu opštine Bijelo Polje za 2018. godinu (“Sl. list CG - opštinski propisi“, br. 011/17).
20. Odluka o Budžetu opštine Bijelo Polje za 2019. godinu (“Sl. list CG - opštinski propisi“, br.

005/19).
21. Odluka o Budžetu opštine Budva za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 003/18).
22. Odluka o Budžetu opštine Budva za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 050/18).
23. Odluka o Budžetu opštine Cetinje za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 010/17).
24. Odluka o Budžetu opštine Cetinje za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 007/19).
25. Odluka o Budžetu opštine Danilovgrad za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 054/17).
26. Odluka o Budžetu opštine Danilovgrad za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 049/18).
27. Odluka o Budžetu opštine Gusinje za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 004/17).
28. Odluka o Budžetu opštine Gusinje za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 003/19).
29. Odluka o Budžetu opštine Herceg Novi za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 054/17).
30. Odluka o Budžetu opštine Herceg Novi za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 048/18).
31. Odluka o Budžetu opštine Kolašin za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 004/17).
32. Odluka o Budžetu opštine Kolašin za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 013/19).
33. Odluka o Budžetu opštine Kotor za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 004/18).
34. Odluka o Budžetu opštine Kotor za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 028/19).
35. Odluka o Budžetu opštine Mojkovac za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 012/17).
36. Odluka o Budžetu opštine Mojkovac za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 050/18).
37. Odluka o Budžetu opštine Nikšić za 2018. godinu ("Sl. list CG- opštinski propisi", br. 053/17).
38. Odluka o Budžetu opštine Nikšić za 2019. godinu ("Sl. list CG- opštinski propisi", br. 050/18).
39. Odluka o Budžetu opštine Petnjica za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 013/17).
40. Odluka o Budžetu opštine Petnjica za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 003/19).
41. Odluka o Budžetu opštine Plav za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 012/17).
42. Odluka o Budžetu opštine Plav za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 015/19).
43. Odluka o Budžetu opštine Pljevlja za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 003/18).
44. Odluka o Budžetu opštine Pljevlja za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 003/19).
45. Odluka o Budžetu opštine Plužine za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 002/17).
46. Odluka o Budžetu opštine Plužine za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 001/19).
47. Odluka o Budžetu opštine Rožaje za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 016/17).
48. Odluka o Budžetu opštine Rožaje za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 005/19).
49. Odluka o Budžetu opštine Šavnik za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 001/17).
50. Odluka o Budžetu opštine Šavnik za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 002/19).
51. Odluka o Budžetu opštine Tivat za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 055/17).
52. Odluka o Budžetu opštine Tivat za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 051/18).
53. Odluka o Budžetu opštine Ulcinj za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 012/17).
54. Odluka o Budžetu opštine Ulcinj za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 004/19).
55. Odluka o Budžetu opštine Žabljak za 2018. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 001/17).
56. Odluka o Budžetu opštine Žabljak za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 002/19).
57. Odluka o usvajanju Završnog računa Budžeta opštine Plužine za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 034/20).
58. Odluka o Završnom računu Budžeta opštine Andrijevica za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 024/20).
59. Odluka o Završnom računu Budžeta opštine Rožaje za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 033/20).
60. Odluka o Završnom računu Budžeta Prijestonice Cetinje za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 019/20).
61. Odluka o Završnom računu Budžeta opštine Nikšić za 2019. godinu ("Sl. list CG- opštinski propisi", br. 028/20).
62. Odluka o Završnom računu Budžeta opštine Plav za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi",

br 020/20).
63. Odluka o Završnom računu Budžeta opštine Tivat za 2019. godinu (“Sl. list CG - opštinski propisi“, br. 025/20).
64. Odluka o Završnom računu Budžeta opštine Žabljak za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 024/20).
65. Odluka o Završnom računu Budžeta opštine Kotor za 2019. godinu (“Sl. list CG - opštinski propisi“, br. 026/20).
66. Odluka o Završnom računu Budžeta opštine Šavnik za 2019. godinu (“Sl. list CG - opštinski propisi“, br. 023/20).
67. Odluka o usvajanju završnog računa Budžeta opštine Tuzi za 2019. godinu (“Sl. list CG - opštinski propisi“, br. 020/20).
68. Odluka o usvajanju završnog računa Budžeta opštine Mojkovac za 2019. godinu (“Sl. list CG - opštinski propisi“, br. 028/20).
69. Završni račun Budžeta opštine u okviru Glavnog grada - Golubovci za 2019. godinu ("Sl. list CG -opštinski propisi", br. 024/20).
70. Završni račun Budžeta Glavnog grada Podgorice za 2019. godinu (“Sl. list CG – opštinski propisi“ , br 016/20).
71. Završni račun Budžeta opštine Bar za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 023/20).
72. Završni račun Budžeta opštine Bijelo Polje za 2019. godinu (“Sl. list CG - opštinski propisi“, br. 017/20).
73. Završni račun Budžeta opštine Danilovgrad za 2019. godinu ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 024/20).
74. Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu - Preuzeto 01.09.2020. godine sa http://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/610/1902-11387-33-18-7.pdf
75. Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu - Preuzeto 01.09.2020. godine sa http://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/860/2155-12667-33-19-7.pdf
76. Predlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu - Preuzeto 01.09.2020. godine sa http://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/998/2298-13530-33-20-3.pdf
77. Predlog zakona o izmjenama Zakona o budžetu Crne Gore za 2018. godinu – Preuzeto sa: http://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/391/1679-10435-33-18-2.pdf dana 30.10.2019.godine.
78. Predlog zakona o izmjenama Zakona o budžetu Crne Gore za 2018. godinu – Preuzeto sa: http://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/495/1783-10897-33-18-5.pdf dana 30.10.2019. godine.
79. Predlog zakona o izmjenama zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu - Preuzeto 01.09.2020. godine sa http://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/752/2044-12129-33-19-4.pdf
80. Predlog zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2017. godinu – Preuzeto sa: http://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/531/1824-11087-33-18-6.pdf dana 23.09.2018. godine.
81. Predlog zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2018. godinu – Preuzeto sa: http://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/791/2085-12433-33-19-5.pdf dana: 30.10.2019. godine.
82. Predlog zakona o završnom računu budžeta za 2019. godinu - Preuzeto 01.09.2020. godine sa http://www.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rid=407084&rType=2&file=4_176_04_06_2020.pdf
83. Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period od 2018. do 2021. godine - Preuzeto 01.09.2020. godine sa http://www.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rId=325611&rType=2

84. Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period od 2019. do 2022. godine - Preuzeto 01.09.2020. godine sa https://www.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rId=375866&rType=2
85. Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period od 2020. do 2023. godine - Preuzeto 01.09.2020. godine sa http://www.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rId=409492&rType=2
86. Smjernice za ocjenu primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti Državne revizorske institucije, Podgorica, maj 2017. godine
87. Zakon izmjenama i dopunama zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru („Sl.list CG“, br. 01/17, 021/17, 042/17).
88. Zakon o budžetu Crne Gore za 2017. godinu – ("Sl.list CG", br. 083/16, 042/17, 089/17).
89. Zakon o budžetu Crne Gore za 2018. godinu (Sl. list CG“ br. 090/17, 017/18 i 055/18).
90. Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu - „Sl. list CG“ br. 087/18 od 31.12.2018. godine.
91. Zakon o budžetu Crne Gore za 2020. godinu - „Sl. list CG“ br. br. 074/19 od 30.12.2019. godine.
92. Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti – ("Sl.list CG", br. 020/14, 056/14, 070/17, 004/18 i 055/18).
93. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o akcizama („Sl. list CG“, br. 055/18).
94. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o akcizama („Sl.list CG“, br. 050/17).
95. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2017. godinu, ("Sl.list CG", br. 042/17).
96. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu - „Sl. list CG“ br. 045/19 od 05.08.2019. godine.
97. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o budžetu Crne Gore za 2020. godinu - „Sl. list CG“ br. 061/20 od 24.06.2020. godine.
98. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl.list CG“, br. 021/17).
99. Zakon o izmjenama Zakona o porezu na dodatu vrijednost („Sl.list CG“, br. 01/17).
100. Zakon o izmjenama Zakona o porezu na dodatu vrijednost („Sl.list CG“, br. 50/17).
101. Zakon o izvršenju odluke ustavnog suda Crne Gore U-I broj 6/16 od 19 aprila 2017. godine („Sl.list CG“, br. 021/17).

III PRILOG: Tabele sa podacima

Tabela 14: Konsolidovani bilans javnog sektora 2019. godine

Ekonomska klasifikacija	Opis	Plan 2018 - konsolidovano	Izvršenje 2018 - konsolidovano	Plan 2019 - konsolidovano	Izvršenje 2019 - konsolidovano
	Primici koji ulaze u kalkulaciju deficita	**1.984,88**	**1.959,87**	**2.091,16**	**2.144,63**
71	**Tekući prihodi**	**1.912,55**	**1.890,83**	**1.996,43**	**2.062,14**
711	Porezi	1.187,09	1.184,69	1.249,34	1.309,19
712	Doprinosi	522,25	524,44	534,21	546,27
713	Takse	24,24	22,67	21,44	21,13
714	Naknade	92,48	75,62	95,58	97,27
715	Ostali prihodi	86,48	83,41	95,87	88,28
73	**Primici od otplate kredita**	**5,55**	**5,02**	**6,60**	**4,05**
74	**Donacije i primici Egalizacionog fonda**	**66,78**	**64,02**	**88,12**	**78,45**
	Izdaci koji ulaze u kalkulaciju deficita	**2.197,20**	**2.136,17**	**2.282,75**	**2.275,79**
411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	515,98	509,88	527,78	524,38
412	Ostala lična primanja	17,71	16,75	20,01	19,54
413	Rashodi za materijal	48,50	44,82	46,31	41,82
414	Rashodi za usluge	80,72	83,77	93,19	85,62
415	Rashodi za tekuće održavanje	29,11	26,26	30,32	28,49
416	Kamate	91,21	99,49	99,29	108,94
417	Renta	11,16	10,36	10,62	10,72
418	Subvencije	28,51	29,08	32,70	36,27
419	Ostali izdaci	51,13	49,40	54,39	55,98
42	Transferi za socijalnu zaštitu	559,54	547,66	559,40	554,75
43	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	255,41	260,95	271,75	271,49
441	Kapitalni izdaci (umanjeno za 4418)	411,20	371,69	434,41	404,86
451	Pozajmice i krediti	4,62	6,03	3,76	4,82
462	Otplata garancija	0,00	0,00	9,68	38,91
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	59,10	58,57	59,75	66,42
47	Rezerve	33,32	21,46	29,38	22,79
	Budžetski gotovinski rezultat	**-212,32**	**-176,30**	**-191,59**	**-131,16**
	Primarni budžetski gotovinski rezultat	**-121,11**	**-76,81**	**-92,31**	**-22,22**
4418	**Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti (od 2018)**	**70,00**	**69,25**	**40,22**	**57,33**
	Izvori finansiranja deficita	**242,37**	**446,00**	**23,83**	**521,03**
72	Primici od prodaje imovine	25,02	20,08	20,58	10,76
742	Transferi izuzev primitaka iz Egaliza. Fond	1,41	0,79	6,38	1,34
	Neto pozajmljivanje	**215,93**	**425,13**	**-3,13**	**508,93**
751	Pozajmice i krediti	757,06	1.141,32	387,50	1.033,03
461	Otplata glavnice duga	541,13	716,19	390,64	524,10
	Neto povećanje i smanjenje gotovine	**-39,95**	**200,45**	**-207,98**	**332,54**

Bilans centralnog nivoa za period 2016-2019. godine			Plan 2016	Plan 2016 - novembar	Izvršenje 2016 - korigovano	Plan 2017	Plan 2017 - jun	Plan 2017 - decembar	Izvršenje 2017 - korigovano	Plan 2018	Plan 2018 - mart	Plan 2018 - avgust	Izvršenje 2018 – korigovano	Plan 2019	Plan 2019- rebalans	Izvršenje 2019
	Eko. kl	**Opis**														
Primici koji ulaze u kalkulaciju budžetkog rezultata			**1.458,47**	**1.484,09**	**1.486,64**	**1.551,62**	**1.559,62**	**1.580,02**	**1.566,25**	**1.708,25**	**1.765,25**	**1.757,00**	**1.746,13**	**1.828,00**	**1.834,03**	**1.885,74**
	71	**Tekući prihodi**	**1.421,83**	**1.465,42**	**1.470,26**	**1.511,11**	**1.519,11**	**1.546,66**	**1.534,62**	**1.678,91**	**1.731,91**	**1.718,21**	**1.706,80**	**1.768,74**	**1.781,04**	**1.840,54**
	711	Porezi	848,25	876,06	886,53	944,28	947,28	979,10	971,16	1.086,32	1.085,32	1.078,40	1.068,95	1.115,66	1.122,67	1.172,75
	712	Doprinosi	483,16	464,32	462,89	492,16	497,16	500,46	494,95	511,55	522,55	522,25	524,44	531,02	534,21	546,27
	713	Takse	14,39	13,52	12,99	13,83	13,83	13,43	13,61	18,68	18,68	17,70	16,90	14,71	15,32	15,66
	714	Naknade	17,31	72,51	75,05	23,45	23,45	18,06	18,97	25,97	25,97	28,13	26,42	36,50	31,39	32,77
	715	Ostali prihodi	58,73	39,00	32,81	37,39	37,39	35,60	35,93	36,39	79,39	71,73	70,09	70,85	77,45	73,09
	73	**Primici od otplate kredita**	**7,38**	**5,23**	**4,81**	**5,31**	**5,31**	**6,73**	**6,35**	**4,83**	**4,83**	**7,26**	**12,62**	**7,87**	**8,51**	**6,99**
	74	**Donacije**	**29,26**	**13,44**	**11,58**	**35,20**	**35,20**	**26,64**	**25,28**	**24,51**	**28,51**	**31,53**	**26,71**	**51,40**	**44,48**	**38,21**
Izdaci koji ulaze u kalkulaciju budžetskog rezultata			**1.771,77**	**1.677,66**	**1.622,03**	**1.819,09**	**1.827,10**	**1.785,74**	**1.803,14**	**1.852,85**	**1.934,85**	**1.930,09**	**1.915,99**	**1.970,15**	**1.976,58**	**2.028,50**
Tekući budžet i budžet državnih fondova			**1.422,48**	**1.543,26**	**1.525,85**	**1.521,71**	**1.521,72**	**1.504,37**	**1.508,98**	**1.549,02**	**1.630,02**	**1.611,37**	**1.627,40**	**1.629,22**	**1.646,22**	**1.693,13**
	411	Bruto zarade i doprinosi na teret pos.	415,83	434,73	423,04	438,25	438,24	439,14	445,42	438,98	438,98	461,97	462,16	472,06	472,06	473,12
	412	Ostala lična primanja	9,99	10,53	10,96	10,19	10,18	10,09	10,62	12,55	12,72	13,26	13,17	15,07	15,08	15,25
	413	Rashodi za material	30,63	32,90	31,36	29,60	29,60	29,23	29,38	36,44	36,44	39,68	36,74	36,65	36,65	33,38
	414	Rashodi za usluge	45,37	46,25	50,89	53,02	53,06	49,90	55,49	59,80	60,80	58,74	65,57	63,05	63,13	70,65
	415	Rashodi za tekuće održavanje	21,34	23,25	20,48	21,23	21,23	20,64	20,25	22,32	22,32	22,29	20,96	23,12	23,12	22,51
	416	Kamate	76,49	76,60	80,85	95,36	95,36	95,36	98,71	85,47	85,47	87,44	96,34	95,75	95,75	104,57
	417	Renta	8,12	9,28	9,22	9,32	9,32	9,10	8,94	9,60	9,60	10,34	10,69	9,82	9,82	10,95
	418	Subvencije	20,49	26,76	27,12	24,92	24,92	27,34	27,80	27,01	27,01	26,73	27,63	30,81	30,81	29,42
	419	Ostali izdaci	33,30	33,99	32,29	32,96	32,98	32,84	31,52	38,73	39,76	39,32	34,62	42,10	41,20	39,25
	421	Prava iz oblasti socijalne zaštite	72,61	86,46	114,05	114,72	114,72	112,42	98,70	79,81	79,81	82,79	85,23	80,99	80,99	79,54
	422	Sredstva za tehnološke viškove	22,81	25,72	22,57	20,60	20,60	15,40	12,97	20,40	20,40	17,30	14,20	14,83	18,20	20,40
	423	Prava iz oblasti PIO	414,01	438,11	390,82	411,15	411,15	410,15	401,26	425,67	425,67	425,67	414,75	429,03	429,03	420,87
	424	Ostala prava iz oblasti zdrav. Za.	15,00	15,00	16,28	15,93	15,93	15,93	16,49	16,50	16,50	19,00	20,00	19,00	19,00	21,70
	425	Ostala prava iz zdravstv. Osiguranja	7,97	10,10	14,05	8,53	8,53	8,53	8,62	9,03	9,03	14,18	13,24	10,63	10,63	11,52
	431	Transferi institucijama, poj.	145,22	169,85	172,84	161,89	161,25	165,95	182,67	177,73	186,33	200,96	207,64	188,58	200,61	206,30
	432	Ostali transferi	1,14	1,14	17,86	1,81	1,81	1,81	2,05	5,82	5,82	5,72	5,11	20,32	20,34	22,10
	441	Kapitalni izdaci	40,43	36,04	42,27	36,11	36,71	24,41	32,42	49,88	120,08	52,90	78,37	56,66	59,06	92,10
	451	Pozajmice i krediti	2,35	2,55	2,76	2,43	2,43	2,43	4,86	2,83	2,83	2,83	4,60	2,23	2,23	3,18
	463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	39,37	64,00	46,14	33,72	33,72	33,72	20,80	30,46	30,46	30,24	16,39	18,53	18,53	16,31
Kapitalni budžet			**334,86**	**115,73**	**77,28**	**283,08**	**283,08**	**258,58**	**274,09**	**290,78**	**291,78**	**289,08**	**264,70**	**320,93**	**295,93**	**272,38**
	412	Ostala lična primanja	0,29	0,12	0,01	0,10	0,10	0,10	0,03	0,10	0,10	0,10	0,05	0,25	0,25	0,05
	413	Rashodi za material	0,29	0,04	0,01	0,04	0,04	0,04	0,03	0,04	0,04	0,04	0,02	0,04	0,04	0,14
	414	Rashodi za usluge	14,26	13,80	9,86	18,57	18,57	15,77	11,36	13,87	13,87	12,87	10,84	19,95	19,95	8,62
	415	Rashodi za tekuće održavanje	0,02	0,02	0,00	0,02	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02	0,01
	419	Ostali izdaci	3,36	3,21	2,59	5,47	5,47	5,47	7,14	7,27	7,27	7,27	10,42	7,41	7,41	11,14
	441	Kapitalni izdaci	316,64	98,55	64,80	258,87	258,87	237,17	255,51	269,48	270,48	268,78	243,36	293,26	268,26	252,43
Transakcije finansiranja			**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**9,43**	**38,68**
	462	Otplata garancija		0,00	0,00		0,00	0,00	0,00						9,43	38,68
Budžetska rezerva			**14,43**	**18,67**	**18,90**	**14,30**	**22,30**	**22,79**	**20,07**	**13,06**	**13,06**	**29,65**	**23,89**	**20,00**	**25,00**	**24,30**
1-2		**Budžetski gotovinski rezultat**	**-313,30**	**-193,57**	**-135,39**	**-267,47**	**-267,48**	**-205,72**	**-236,89**	**-144,61**	**-169,61**	**-173,08**	**-169,86**	**-142,14**	**-142,55**	**-142,76**
		Primarni budžetski gotovinski rezultat	**-236,81**	**-116,97**	**-54,54**	**-172,11**	**-172,12**	**-110,35**	**-138,18**	**-59,14**	**-84,14**	**-85,64**	**-73,52**	**-46,39**	**-46,79**	**-38,18**
	72	Primici od prodaje imovine	2,50	2,50	4,63				6,21	0,00	0,00	16,00	15,65	6,00	6,00	3,75
	751	Pozajmice i krediti	667,15	544,95	649,56	454,17	454,17	392,41	612,84	295,89	320,89	739,26	1.123,37	370,01	370,42	1.015,02
	4418	**Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti**								**0,00**		**70,00**	**0,00**	**40,22**	**40,22**	**57,33**
	461	Otplata glavnice duga	353,85	353,85	533,12	186,70	186,70	186,70	358,60	151,28	151,28	512,18	0,03	373,60	373,60	507,34
6+3		**Neto povećanje i smanjenje gotovine**	**2,50**	**0,03**	**-14,31**	**0,00**	**-0,01**	**0,00**	**23,57**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**969,12**	**-179,95**	**-179,95**	**311,34**

Tabela 16: Bilans lokalnog nivoa 2019. godine

Eko kod	Primici i izdaci	Plan 2019	Izvršenje 2019
7	**PRIMICI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**259,37**	**266,74**
711	Porezi	126,67	136,56
712	Doprinosi	0,00	0,00
713	Takse	6,12	5,47
714	Naknade	64,18	64,55
715	Ostali prihodi	18,42	17,60
731	Primici od otplate kredita	0,33	0,89
741	Donacije	7,31	5,07
742	Transferi Egalizacionog fonda	36,33	36,61
4	**IZDACI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**313,82**	**266,01**
41	**Tekući izdaci**	**99,50**	**91,77**
411	Bruto zarade i dorpinosi na teret zaposlenog	55,72	51,54
412	Ostala lična primanja	4,69	4,31
413	Rashodi za material	9,62	8,76
414	Rashodi za usluge	10,12	8,53
415	Rashodi za tekuće održavanje	7,19	5,98
416	Kamate	3,62	3,99
417	Renta	0,80	0,68
418	Subvencije	1,89	1,80
419	Ostali izdaci	5,86	6,18
42	**Transferi za socijalnu zaštitu**	**1,56**	**0,47**
43	**Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**	**57,08**	**54,72**
44	**Kapitalni izdaci umanjeni za iznos izdataka za kup HOV**	**107,47**	**67,28**
45	**Pozajmice i krediti**	**1,53**	**1,65**
462	Otplata garancija na računu otplata garancija	0,24	0,23
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	42,06	46,70
47	**Rezerve**	**4,38**	**3,21**
	Gotovinski budžetski rezultat	**-54,45**	**0,73**
	Primarni gotovinski budžetski rezultat	**-50,83**	**4,72**
	Neto promjena gotovine	**-45,12**	**3,19**
72	**Primici od prodaje imovine**	**15,51**	**13,02**
742	Transferi	12,64	8,80
7426	Transferi Egalizacionog fonda	0,00	0,00
4418	Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	0,00	0,00
75	**Pozajmice i krediti**	**17,09**	**18,01**
461	Otplata duga	18,83	19,36
732	Sredstva prenesena iz prethodne godine	27,45	28,10

Tabela 17: Bilansi novčanih transakcija za opštine Budva, Pljevlja, Kotor, Bar, Kolašin i Žabljak

		BUDVA			PLJEVLJA		KOTOR		BAR		KOLAŠIN		ŽABLJAK		
Eko kod	Primici i izdaci	Plan 2019	Rebalans 2019	Izvršenje 2019	Plan 2019	Izvršenje 2019	Plan 2019	Izvršenje 2019	Plan 2019	Izvršenje 2019	Plan 2019	Izvršenje 2019	Plan 2019	Rebalans 2019	Izvršenje 2019
7	**PRIMICI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**31,10**	**33,51**	**36,17**	**12,53**	**9,59**	**16,08**	**15,54**	**18,20**	**16,52**	**1,95**	**2,53**	**1,83**	**1,89**	**1,93**
711	Porezi	17,97	19,08	21,33	6,41	6,96	8,28	8,56	10,70	10,12	1,16	1,58	0,88	0,89	0,99
712	Doprinosi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
713	Takse	0,69	0,59	0,43	0,10	0,10	0,34	0,25	0,55	0,58	0,05	0,05	0,06	0,06	0,07
714	Naknade	8,15	9,55	10,76	5,52	2,08	3,88	3,08	6,40	5,53	0,46	0,42	0,77	0,83	0,78
715	Ostali prihodi	4,22	4,22	3,61	0,44	0,36	3,20	3,41	0,55	0,29	0,06	0,04	0,03	0,03	0,02
731	Primici od otplate kredita	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,03	0,04	0,00	0,00	0,00	0,31	0,00	0,00	0,00
741	Donacije	0,07	0,07	0,03	0,06	0,08	0,35	0,20	0,00	0,00	0,22	0,14	0,08	0,08	0,08
742	Transferi Egalizacionog fonda														
4	**IZDACI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**34,85**	**39,72**	**35,93**	**16,04**	**12,35**	**20,68**	**14,30**	**20,60**	**15,61**	**3,21**	**2,65**	**2,84**	**3,61**	**2,66**
41	**Tekući izdaci**	**10,36**	**10,23**	**9,34**	**5,28**	**3,78**	**6,80**	**6,69**	**5,36**	**4,47**	**1,72**	**1,61**	**1,16**	**1,18**	**1,11**
411	Bruto zarade i dorpinosi na teret zaposlenog	5,65	5,70	5,55	2,86	1,83	3,30	3,26	3,22	2,96	0,96	0,86	0,73	0,68	0,67
412	Ostala lična primanja	0,73	0,76	0,77	0,21	0,26	0,22	0,21	0,23	0,20	0,12	0,12	0,06	0,06	0,06
413	Rashodi za material	0,68	0,68	0,59	0,41	0,42	0,55	0,49	0,72	0,57	0,11	0,12	0,11	0,13	0,12
414	Rashodi za usluge	1,10	0,99	0,56	0,28	0,15	0,57	0,43	0,48	0,32	0,08	0,07	0,05	0,06	0,05
415	Rashodi za tekuće održavanje	1,04	1,04	1,03	0,54	0,04	1,33	1,16	0,17	0,04	0,06	0,04	0,03	0,03	0,02
416	Kamate	0,43	0,13	0,07	0,10	0,09	0,04	0,03	0,00	0,00	0,23	0,23	0,00	0,00	0,00
417	Renta	0,19	0,28	0,27	0,07	0,06	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00
418	Subvencije	0,00	0,00	0,00	0,51	0,56	0,12	0,10	0,34	0,20	0,06	0,04	0,00	0,00	0,00
419	Ostali izdaci	0,56	0,65	0,50	0,28	0,37	0,68	1,01	0,20	0,18	0,10	0,15	0,19	0,21	0,20
42	**Transferi za socijalnu zaštitu**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,03**	**0,03**	**0,06**	**0,02**	**0,08**	**0,05**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
43	**Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**	**7,87**	**8,42**	**8,06**	**1,84**	**1,72**	**4,32**	**4,25**	**4,34**	**4,03**	**0,46**	**0,44**	**0,30**	**0,33**	**0,32**
44	**Kapitalni izdaci umanjeni za iznos izdataka za kup HOV**	**13,87**	**12,03**	**7,33**	**4,70**	**2,32**	**9,11**	**2,93**	**7,32**	**3,61**	**0,59**	**0,27**	**1,33**	**2,05**	**1,20**
45	**Pozajmice i krediti**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
462	Otplata garancija na računu otplata garancija	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	2,52	8,70	10,83	4,06	4,36	0,34	0,37	3,39	3,35	0,31	0,22	0,05	0,04	0,02
47	**Rezerve**	**0,23**	**0,35**	**0,38**	**0,17**	**0,16**	**0,08**	**0,03**	**0,14**	**0,12**	**0,04**	**0,04**	**0,01**	**0,01**	**0,00**
	Gotovinski budžetski rezultat	**-3,75**	**-6,22**	**0,24**	**-3,52**	**-2,76**	**-4,60**	**1,24**	**-2,40**	**0,91**	**-1,26**	**-0,12**	**-1,02**	**-1,72**	**-0,73**
	Primarni gotovinski budžetski rezultat	**-3,32**	**-6,09**	**0,30**	**-3,42**	**-2,67**	**-4,57**	**1,27**	**-2,40**	**0,91**	**-1,03**	**0,11**	**-1,02**	**-1,72**	**-0,73**
	Neto promjena gotovine	**-4,20**	**-5,17**	**-0,18**	**-1,01**	**0,02**	**-3,60**	**1,35**	**-0,60**	**0,79**	**-0,31**	**0,94**	**-0,01**	**-0,75**	**0,42**
72	**Primici od prodaje imovine**	**2,50**	**2,50**	**0,60**	**0,02**	**0,03**	**1,00**	**0,11**	**1,80**	**0,28**	**0,02**	**0,01**	**0,20**	**0,10**	**0,17**
742	Transferi	0,00	0,00	0,00	2,92	3,28	0,00	0,00	0,00	0,00	1,40	1,51	0,81	0,87	0,97
7426	Transferi Egalizacionog fonda	0,00	0,00	0,00	2,70	2,97	0,00	0,00	0,00	0,00	1,40	1,51	0,80	0,80	0,84
4418	Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
75	**Pozajmice i krediti**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,86**	**0,11**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
461	Otplata duga	2,95	1,45	1,01	0,44	0,52	0,00	0,00	0,00	0,40	0,47	0,47	0,00	0,00	0,00
732	Sredstva prenesena iz prethodne godine	4,20	5,17	0,00	0,15	0,46	3,60	4,29	1,00	2,22	0,31	0,00	0,61	0,75	0,75

Tabela 18: Bilansi novčanih transakcija za opštineTivat, Nikšić, Andrijevica, Danilovgrad, Berane, Mojkovac i Plav

		TIVAT			NIKŠIĆ		ANDRIJEVICA				DANILOVGRAD		BERANE			MOJKOVAC		PLAV		
Eko kod	**Primici i izdaci**	**Plan 2019**	**Rebalans 2019**	**Izvršenje 2019**	**Plan 2019**	**Izvršenje 2019**	**Plan 2019**	**Rebalans mart 2019**	**Rebalans novembar 2019**	**Izvršenje 2019**	**Plan 2019**	**Izvršenje 2019**	**Plan 2019**	**Rebalans 2019**	**Izvršenje 2019**	**Plan 2019**	**Izvršenje 2019**	**Plan 2019**	**Rebalans 2019**	**Izvršenje 2019**
7	**PRIMICI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**14,16**	**16,27**	**14,69**	**12,70**	**13,72**	**0,80**	**0,82**	**0,94**	**0,94**	**2,94**	**2,61**	**6,05**	**6,59**	**5,71**	**1,87**	**3,24**	**1,57**	**1,28**	**1,31**
711	Porezi	7,90	7,90	8,64	8,71	9,42	0,44	0,44	0,46	0,49	1,65	1,57	3,02	3,47	3,31	1,03	1,58	0,85	0,75	0,84
712	Doprinosi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
713	Takse	0,64	0,64	0,47	0,21	0,28	0,02	0,02	0,02	0,01	0,04	0,03	0,06	0,06	0,04	0,13	0,06	0,04	0,03	0,03
714	Naknade	3,05	3,05	2,04	2,54	2,48	0,22	0,22	0,23	0,20	0,76	0,67	2,16	2,30	1,87	0,43	1,36	0,48	0,32	0,28
715	Ostali prihodi	0,98	2,88	2,54	0,85	1,13	0,04	0,04	0,05	0,05	0,32	0,09	0,08	0,40	0,18	0,03	0,10	0,19	0,17	0,16
731	Primici od otplate kredita	0,02	0,02	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,13	0,07	0,03	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
741	Donacije	1,58	1,78	0,99	0,40	0,41	0,09	0,10	0,18	0,18	0,16	0,25	0,60	0,30	0,29	0,24	0,13	0,02	0,01	0,00
4	**IZDACI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**20,96**	**20,96**	**15,83**	**20,00**	**17,77**	**2,58**	**3,14**	**3,26**	**2,91**	**5,53**	**5,72**	**12,49**	**10,05**	**8,34**	**3,22**	**7,99**	**3,55**	**3,77**	**3,38**
41	**Tekući izdaci**	**5,90**	**5,84**	**5,57**	**9,30**	**8,74**	**0,77**	**0,78**	**0,79**	**0,73**	**2,79**	**2,54**	**3,46**	**3,46**	**2,95**	**1,49**	**1,66**	**1,77**	**1,36**	**1,25**
411	Bruto zarade i dorpinosi na teret zaposlenog	3,24	3,23	3,02	5,06	4,87	0,56	0,56	0,56	0,55	1,75	1,61	2,65	2,65	2,27	0,80	0,98	1,35	1,00	0,95
412	Ostala lična primanja	0,21	0,22	0,21	0,13	0,14	0,03	0,03	0,03	0,03	0,22	0,18	0,07	0,06	0,06	0,08	0,05	0,05	0,05	0,04
413	Rashodi za materijal	0,59	0,59	0,53	0,85	0,78	0,05	0,05	0,05	0,04	0,21	0,19	0,12	0,14	0,13	0,14	0,16	0,07	0,09	0,09
414	Rashodi za usluge	1,17	1,11	1,13	0,79	0,50	0,07	0,07	0,06	0,05	0,27	0,26	0,25	0,26	0,17	0,07	0,07	0,14	0,11	0,09
415	Rashodi za tekuće održavanje	0,08	0,08	0,07	1,65	1,45	0,02	0,02	0,02	0,02	0,08	0,05	0,03	0,03	0,02	0,03	0,08	0,01	0,02	0,01
416	Kamate	0,19	0,19	0,17	0,34	0,63	0,00	0,00	0,02	0,02	0,07	0,07	0,11	0,11	0,11	0,00	0,14	0,05	0,03	0,03
417	Renta	0,02	0,02	0,01	0,29	0,24	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
418	Subvencije	0,00	0,00	0,00	0,07	0,07	0,02	0,02	0,02	0,01	0,11	0,10	0,10	0,10	0,10	0,11	0,00	0,03	0,02	0,00
419	Ostali izdaci	0,41	0,42	0,43	0,11	0,05	0,02	0,02	0,03	0,02	0,07	0,07	0,13	0,11	0,09	0,27	0,18	0,07	0,06	0,04
42	**Transferi za socijalnu zaštitu**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,13**	**0,18**	**0,15**	**0,01**	**0,02**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
43	**Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**	**1,99**	**2,00**	**1,81**	**3,75**	**3,58**	**0,90**	**0,90**	**0,93**	**0,91**	**0,77**	**0,77**	**2,61**	**3,41**	**3,34**	**0,49**	**1,87**	**0,77**	**0,90**	**0,91**
44	**Kapitalni izdaci umanjeni za iznos izdataka za kup HOV**	**12,72**	**12,72**	**8,10**	**4,02**	**2,99**	**0,81**	**1,37**	**1,43**	**1,16**	**1,38**	**1,58**	**4,53**	**1,18**	**0,00**	**0,86**	**0,43**	**0,76**	**0,53**	**0,41**
45	**Pozajmice i krediti**	**0,10**	**0,07**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
462	Otplata garancija na računu otplata garancija	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	0,13	0,17	0,17	1,80	1,30	0,04	0,04	0,05	0,05	0,55	0,81	1,58	1,62	1,70	0,30	3,92	0,19	0,92	0,78
47	**Rezerve**	**0,12**	**0,16**	**0,18**	**1,12**	**1,15**	**0,06**	**0,06**	**0,06**	**0,05**	**0,03**	**0,02**	**0,18**	**0,22**	**0,20**	**0,07**	**0,09**	**0,06**	**0,06**	**0,02**
	Gotovinski budžetski rezultat	**-6,80**	**-4,70**	**-1,14**	**-7,30**	**-4,05**	**-1,77**	**-2,33**	**-2,33**	**-1,97**	**-2,59**	**-3,11**	**-6,44**	**-3,46**	**-2,63**	**-1,36**	**-4,74**	**-1,98**	**-2,49**	**-2,07**
	Primarni gotovinski budžetski rezultat	**-6,61**	**-4,51**	**-0,96**	**-6,96**	**-3,42**	**-1,77**	**-2,32**	**-2,31**	**-1,96**	**-2,52**	**-3,04**	**-6,33**	**-3,35**	**-2,51**	**-1,36**	**-4,61**	**-1,93**	**-2,46**	**-2,04**
	Neto promjena gotovine	**-6,00**	**-5,40**	**-2,52**	**-3,60**	**-0,27**	**-0,47**	**-1,02**	**-1,02**	**-0,65**	**-0,43**	**-0,23**	**-3,65**	**-0,69**	**0,13**	**-0,07**	**0,24**	**-0,54**	**-0,62**	**-0,31**
72	**Primici od prodaje imovine**	**0,80**	**0,80**	**0,12**	**0,10**	**0,03**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,64**	**1,51**	**0,01**	**0,01**	**0,00**	**0,00**	**0,05**	**0,03**	**0,09**	**0,06**
742	Transferi	0,00	0,00	0,00	5,50	5,75	1,30	1,30	1,30	1,32	1,85	1,97	3,75	3,93	3,88	1,52	5,64	1,67	2,02	2,02
7426	Transferi Egalizacionog fonda	0,00	0,00	0,00	5,50	5,75	1,30	1,30	1,30	1,32	1,85	1,97	3,52	3,70	3,74	1,15	3,98	1,62	1,62	1,62
4418	Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
75	**Pozajmice i krediti**	**0,00**	**1,50**	**1,50**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,56**	**0,56**	**0,56**	**0,30**	**0,37**	**3,50**	**0,40**	**0,40**	**0,00**	**0,00**	**0,30**	**0,38**	**0,38**
461	Otplata duga	0,00	1,50	1,50	1,90	1,99	0,00	0,00	0,00	0,00	0,33	0,59	0,96	1,16	1,12	0,24	0,70	0,25	0,24	0,34
732	Sredstva prenesena iz prethodne godine	6,00	3,90	3,90	3,60	6,40	0,47	0,47	0,47	0,47	0,13	0,71	0,15	0,29	0,29	0,07	0,04	0,24	0,24	0,24

Tabela 19: Bilansi novčanih transakcija za opštine Plužine, Rožaje, Petnjica, Bijelo Polje i Cetinje

		PLUŽINE		ROŽAJE		PETNJICA		BIJELO POLJE			CETINJE	
Eko kod	Primici i izdaci	Plan 2019	Izvršenje 2019	Plan 2019	Izvršenje 2019	Plan 2019	Izvršenje 2019	Plan 2019	Rebalans 2019	Izvršenje 2019	Plan 2019	Izvršenje 2019
7	**PRIMICI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**3,23**	**3,13**	**3,32**	**1,90**	**0,50**	**0,45**	**9,06**	**7,37**	**7,03**	**3,12**	**3,03**
711	Porezi	1,80	1,87	1,48	1,04	0,17	0,16	5,22	4,85	5,38	1,98	1,79
712	Doprinosi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
713	Takse	0,01	0,01	0,08	0,10	0,01	0,01	0,13	0,13	0,08	0,13	0,17
714	Naknade	0,75	0,70	1,66	0,49	0,19	0,22	1,65	1,20	0,92	0,37	0,33
715	Ostali prihodi	0,60	0,25	0,10	0,09	0,00	0,00	0,27	0,34	0,32	0,62	0,67
731	Primici od otplate kredita	0,04	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
741	Donacije	0,04	0,28	0,00	0,18	0,12	0,07	1,79	0,85	0,33	0,02	0,06
742	Transferi Egalizacionog fonda											
4	**IZDACI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**3,64**	**2,66**	**7,07**	**2,99**	**1,71**	**1,53**	**14,01**	**15,04**	**11,61**	**7,39**	**7,06**
41	**Tekući izdaci**	**1,43**	**1,17**	**2,00**	**1,42**	**0,71**	**0,63**	**4,47**	**3,88**	**3,22**	**3,21**	**3,30**
411	Bruto zarade i dorpinosi na teret zaposlenog	0,67	0,44	1,46	0,76	0,42	0,37	2,47	1,90	1,41	1,76	1,92
412	Ostala lična primanja	0,19	0,14	0,05	0,06	0,02	0,02	0,28	0,25	0,23	0,07	0,07
413	Rashodi za material	0,14	0,10	0,17	0,14	0,15	0,12	0,52	0,38	0,35	0,31	0,34
414	Rashodi za usluge	0,09	0,08	0,06	0,07	0,05	0,04	0,33	0,29	0,24	0,21	0,17
415	Rashodi za tekuće održavanje	0,11	0,11	0,05	0,03	0,01	0,01	0,12	0,09	0,04	0,27	0,15
416	Kamate	0,01	0,01	0,18	0,01	0,00	0,00	0,48	0,61	0,61	0,27	0,27
417	Renta	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00	0,02	0,02
418	Subvencije	0,11	0,20	0,00	0,11	0,03	0,02	0,08	0,08	0,08	0,00	0,00
419	Ostali izdaci	0,10	0,10	0,03	0,25	0,04	0,05	0,18	0,28	0,26	0,30	0,36
42	**Transferi za socijalnu zaštitu**	**0,05**	**0,04**	**1,00**	**0,01**	**0,01**	**0,01**	**0,10**	**0,13**	**0,13**	**0,00**	**0,00**
43	**Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**	**0,78**	**0,72**	**1,41**	**0,46**	**0,33**	**0,30**	**3,33**	**3,50**	**2,62**	**2,22**	**2,05**
44	**Kapitalni izdaci umanjeni za iznos izdataka za kup HOV**	**1,11**	**0,60**	**0,80**	**0,61**	**0,64**	**0,45**	**4,43**	**3,73**	**2,62**	**0,42**	**0,14**
45	**Pozajmice i krediti**	**0,12**	**0,01**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
462	Otplata garancija na računu otplata garancija	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	0,10	0,04	1,80	0,42	0,00	0,12	1,48	2,61	2,90	1,49	1,53
47	**Rezerve**	**0,05**	**0,07**	**0,06**	**0,06**	**0,03**	**0,02**	**0,20**	**1,18**	**0,12**	**0,05**	**0,04**
	Gotovinski budžetski rezultat	**-0,41**	**0,47**	**-3,75**	**-1,09**	**-1,22**	**-1,08**	**-4,95**	**-7,67**	**-4,58**	**-4,27**	**-4,03**
	Primarni gotovinski budžetski rezultat	**-0,40**	**0,48**	**-3,58**	**-1,08**	**-1,22**	**-1,08**	**-4,47**	**-7,06**	**-3,97**	**-4,00**	**-3,77**
	Neto promjena gotovine	**-0,46**	**0,42**	**0,00**	**0,10**	**-0,06**	**0,13**	**-0,55**	**-1,53**	**-4,87**	**-1,10**	**-0,49**
72	**Primici od prodaje imovine**	**0,00**	**0,00**	**0,10**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,05**	**0,01**	**0,02**	**0,03**	**0,01**
742	Transferi	0,00	0,00	4,45	1,49	1,24	1,23	6,00	12,74	6,28	3,95	4,49
7426	Transferi Egalizacionog fonda	0,00	0,00	3,95	1,24	1,06	1,09	6,00	7,00	6,28	0,00	0,00
4418	Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
75	**Pozajmice i krediti**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,61**	**0,00**	**5,25**	**1,10**	**0,55**
461	Otplata duga	0,05	0,05	0,80	0,31	0,08	0,02	1,65	6,60	6,59	0,81	0,96
732	Sredstva prenesena iz prethodne godine	0,46	0,58	0,00	0,13	0,06	0,15	0,00	0,55	0,55	0,00	0,00

Tabela 20: Bilansi novčanih transakcija za opštine Herceg Novi, Tuzi, Šavnik, Ulcinj, Gusinje i Podgorica

		HERCEG NOVI			TUZI		ŠAVNIK		ULCINJ			GUSINJE			PODGORICA		
Eko kod	Primici i izdaci	Plan 2019	Rebalans 2019	Izvršenje 2019	Plan 2019	Izvršenje 2019	Plan 2019	Izvršenje 2019	Plan 2019	Rebalans 2019	Izvršenje 2019	Plan 2019	Rebalans 2019	Izvršenje 2019	Plan 2019	Rebalans 2019	Izvršenje 2019
7	**PRIMICI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**15,04**	**14,18**	**14,52**	**0,80**	**0,50**	**0,80**	**0,64**	**6,00**	**5,79**	**6,18**	**0,49**	**0,60**	**0,43**	**48,83**	**56,64**	**67,91**
711	Porezi	9,50	9,76	9,69	0,43	0,26	0,65	0,55	3,10	3,30	3,74	0,21	0,20	0,18	30,29	31,57	36,51
712	Doprinosi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,18	0,00	0,00
713	Takse	0,60	0,63	0,59	0,04	0,03	0,01	0,00	0,36	0,34	0,31	0,03	0,03	0,01	0,00	1,91	1,77
714	Naknade	3,29	2,40	2,26	0,26	0,18	0,07	0,04	2,09	2,02	2,00	0,16	0,15	0,04	13,56	18,85	25,83
715	Ostali prihodi	0,78	0,96	1,22	0,05	0,01	0,02	0,01	0,10	0,12	0,13	0,03	0,03	0,02	2,42	2,40	2,96
731	Primici od otplate kredita	0,00	0,00	0,29	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,09	0,19	0,19
741	Donacije	0,87	0,44	0,47	0,02	0,03	0,06	0,04	0,35	0,00	0,00	0,08	0,18	0,17	0,30	1,73	0,66
4	**IZDACI KOJI ULAZE U KALKULACIJU BUDŽETSKOG REZULTATA**	**17,79**	**16,28**	**16,48**	**1,91**	**1,35**	**2,97**	**1,95**	**10,47**	**11,89**	**12,04**	**1,52**	**1,61**	**1,20**	**63,77**	**74,20**	**62,35**
41	**Tekući izdaci**	**6,23**	**6,58**	**6,52**	**0,93**	**0,91**	**0,95**	**0,74**	**4,15**	**1,72**	**2,65**	**0,96**	**0,91**	**0,70**	**19,96**	**21,56**	**20,06**
411	Bruto zarade i dorpinosi na teret zaposlenog	3,56	3,95	3,95	0,61	0,48	0,55	0,50	2,25	0,90	1,35	0,62	0,53	0,43	11,08	11,17	10,56
412	Ostala lična primanja	0,29	0,31	0,30	0,09	0,08	0,18	0,07	0,13	0,06	0,09	0,04	0,04	0,03	0,84	1,04	0,90
413	Rashodi za materijal	0,28	0,22	0,19	0,07	0,06	0,05	0,05	0,33	0,22	0,29	0,09	0,09	0,05	2,98	3,16	2,85
414	Rashodi za usluge	1,82	1,80	1,78	0,08	0,20	0,05	0,03	0,44	0,29	0,30	0,09	0,11	0,07	1,90	1,95	1,71
415	Rashodi za tekuće održavanje	0,26	0,28	0,29	0,01	0,01	0,08	0,06	0,33	0,05	0,05	0,00	0,00	0,00	1,09	1,18	1,18
416	Kamate	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,14	0,13	0,45	0,00	0,00	0,00	0,90	1,17	1,04
417	Renta	0,00	0,00	0,00	0,02	0,02	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,09	0,06	0,04
418	Subvencije	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,22	0,22	0,20
419	Ostali izdaci	0,03	0,02	0,01	0,05	0,05	0,04	0,02	0,43	0,07	0,11	0,12	0,14	0,12	0,86	1,61	1,58
42	**Transferi za socijalnu zaštitu**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,05**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
43	**Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru**	**3,75**	**3,15**	**2,99**	**0,25**	**0,16**	**0,41**	**0,36**	**1,15**	**0,50**	**0,60**	**0,23**	**0,27**	**0,24**	**12,21**	**12,86**	**12,81**
44	**Kapitalni izdaci umanjeni za iznos izdataka za kup HOV**	**6,14**	**3,29**	**3,32**	**0,70**	**0,27**	**1,52**	**0,78**	**4,07**	**0,14**	**0,25**	**0,28**	**0,36**	**0,21**	**28,81**	**36,83**	**25,69**
45	**Pozajmice i krediti**	**0,60**	**1,25**	**1,55**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,09**	**0,09**	**0,09**
462	Otplata garancija na računu otplata garancija	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,24	0,24	0,23
463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	0,96	1,97	2,05	0,02	0,00	0,03	0,02	0,95	9,51	8,50	0,03	0,02	0,01	2,09	2,27	3,20
47	**Rezerve**	**0,10**	**0,04**	**0,04**	**0,01**	**0,01**	**0,07**	**0,05**	**0,10**	**0,03**	**0,04**	**0,03**	**0,04**	**0,04**	**0,37**	**0,35**	**0,27**
	Gotovinski budžetski rezultat	**-2,75**	**-2,10**	**-1,96**	**-1,11**	**-0,85**	**-2,17**	**-1,31**	**-4,47**	**-6,10**	**-5,85**	**-1,03**	**-1,01**	**-0,77**	**-14,94**	**-17,56**	**5,56**
	Primarni gotovinski budžetski rezultat	**-2,75**	**-2,10**	**-1,96**	**-1,11**	**-0,85**	**-2,17**	**-1,30**	**-4,33**	**-5,97**	**-5,40**	**-1,03**	**-1,01**	**-0,77**	**-14,04**	**-16,39**	**6,60**
	Neto promjena gotovine	**-2,40**	**-2,04**	**-1,98**	**-0,01**	**0,45**	**-0,90**	**-0,03**	**-2,00**	**-1,12**	**-0,73**	**-0,05**	**-0,06**	**0,18**	**-11,96**	**-14,59**	**10,28**
72	**Primici od prodaje imovine**	**0,35**	**0,19**	**0,10**	**0,00**	**0,00**	**0,01**	**0,00**	**0,37**	**3,63**	**3,71**	**0,02**	**0,00**	**0,00**	**4,47**	**4,47**	**6,21**
742	Transferi	0,00	0,00	0,00	1,10	1,29	1,33	1,33	2,55	2,31	2,42	0,96	0,94	0,94	0,15	0,15	0,15
7426	Transferi Egalizacionog fonda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,10	1,05	2,50	2,30	2,37	0,90	0,90	0,89	0,00	0,00	0,00
4418	Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
75	**Pozajmice i krediti**	**2,20**	**1,90**	**2,05**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**2,00**	**1,12**	**0,79**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**8,50**	**8,97**	**6,06**
461	Otplata duga	0,00	0,13	0,13	0,00	0,00	0,06	0,06	0,45	0,96	1,00	0,00	0,00	0,00	1,64	1,65	1,63
732	Sredstva prenesena iz prethodne godine	0,20	0,13	0,13	0,01	0,02	0,90	0,95	0,00	0,00	0,15	0,05	0,06	0,06	3,46	5,62	5,62

V DIO

IZVODI IZ KONAČNIH IZVJEŠTAJA O IZVRŠENIM POJEDINAČNIM REVIZIJAMA ZA PERIOD OKTOBAR 2019 - OKTOBAR 2020. GODINE

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI USPJEHA
”USPJEŠNOST UPRAVLJANJA UGOVORIMA O DJELU, UGOVORIMA O DOPUNSKOM RADU I UGOVORIMA O PRIVREMENIM I POVREMENIM POSLOVIMA U ORGANIMA DRŽAVNE UPRAVE”

Vrsta revizije:	Revizija uspjeha
Subjekat revizije:	Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava za nekretnine i Uprava za statistiku
Predmet revizije:	Aktivnosti koje sprovode subjekti revizije u cilju planiranja, kontrole i izvještavanja o efektima zaključenih ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o povremenim i privremenim poslovima
Trajanje revizije:	240 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Branislav Radulović, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma

I OPŠTI DIO

1.1. Osnov za reviziju

1.1.1. Pravni osnov

Pravni osnov za vršenje revizije „Uspješnost upravljanja ugovorima o djelu, ugovorima o dopunskom radu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima u organima državne uprave" sadržan je u:

- Ustavu Crne Gore, član 144 („Sl. list CG" br. 01/07 i 38/13);
- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji, član 4 („Sl. list RCG" br. 28/04, 27/06, 78/06 i „Sl. list CG" br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Godišnjem planu revizija Državne revizorske institucije, donesenom od strane Senata 12. decembra 2018. godine (DRI broj: 06-369/18) i
- Odluci o vršenju revizije Kolegijuma u sastavu: dr Branislav Radulović (rukovodilac Kolegijuma) i g. Zoran Jelić (član Kolegijuma), broj: 40116/19-023-1917/2 od 8. oktobra 2019. godine.

Revizija je vršena u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 3/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja revizije uspjeha („Sl. list CG" br. 68/19) i
- Međunarodnim standardima za vrhovne revizorske institucije.

U skladu sa članom 144 Ustava Crne Gore, Državna revizorska institucija Crne Gore (DRI) vrši reviziju zakonitosti i uspješnosti upravljanja državnom imovinom i obavezama, budžetima i svim finansijskim poslovima čiji su izvori finansiranja javni ili nastaju korišćenjem državne imovine.
Zakonom o Državnoj revizorskoj instituciji, član 5 Zakona, Institucija kroz postupak revizije utvrđuje:

- uspješnost ostvarenja ciljeva poslovanja ili ciljeva pojedinih finansijskih transakcija, programa, projekata, korišćenje ljudskih, finansijskih i drugih resursa subjekata revizije, kao i
- efekte ostvarenih ciljeva i rezultata u odnosu na planirane.

1.1.2. Razlozi za vršenje revizije

Pitanje broja zaposlenih u organima državne uprave i efikasnosti njihovog rada poslednjih nekoliko godina jedno je od aktuelnih pitanja u Državi. Efikasnost rada organa uprave i državnih službenika jeste oblast koja je predmet stalne analize, a u svakoj demokratskoj državi zahtjev za efikasnom upravom se podrazumijeva.

Opredjeljenje nadležnih institucija (Vlade, Ministarstva i dr.) jeste da se racionalizuje javna potrošnja i ostvare uštede u budžetu po svim stavkama, uključujući i stavku izadataka po osnovu ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima. Vlada Crne Gore u cilju optimizacije i reforme javne uprave donijela je Strategiju reforme javne uprave u Crnoj Gori za period 2016-2020. godina, sa Akcionim planom za realizaciju za 2016 i 2017. godinu. Takođe, od strane Vlade donijet je i Plan optimizacije javne uprave Crne Gore 2018-2020. godina, u kome su zadužena ministarstva i drugi organi uprave da sa licima angažovanim po drugim osnovima (npr. ugovorom o privremenim i povremenim poslovima, ugovorom o djelu) raskinu ugovore po isteku vremena na koji je ugovor zaključen. Organičenje se ne odnosi na ugovore o djelu čije zaključenje je neophodno za nesmetano vršenje poslova (u skladu sa ZOO), uz prethodno pribavljeno odobrenje Užeg kabineta.

Prema Strategiji i Akcionom planu reforme javne uprave, ciljana vrijednost smanjenja broja zaposlenih je 3% polazne vrijednosti odnosno smanjenje za 1.179 zaposlenih, dok se istovremeno, prema Programu pristupanja Crne Gore u EU za period 2018-2020. godine planira jačanje kapaciteta za 464 zaposlena u 44 institucije (rast od 1,18%), dok se po Kadrovskom planu za 2018. godinu planira još veći rast, odnosno zapošljavanje 704 državna službenika i namještenika (rast od 1,79%).

1.2. Cilj revizije i revizorska pitanja

Cilj revizije je utvrditi da li organi državne uprave preduzimaju adekvatne mjere, u cilju efikasnijeg upravljanja ugovorima o djelu, ugovorima o dopunskom radu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima. Takođe, da li organi državne uprave, kao i organ zadužen za inspekcijski nadzor vrše odgovarajući nadzor i kontrolu zaključenih ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima.

Glavno revizorsko pitanje:

Da li se ugovorima o djelu, ugovorima o dopunskom radu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima u organima državne uprave upravlja na uspješan način?

Potpitanja:

1. Da li se planiranje potreba za ugovorima o djelu, ugovorima o dopunskom radu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima u organima državne uprave vrši na odgovarajući način?
2. Da li su državni organi stvorili odgovarajuće uslove za sprovođenje ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima?
3. Da li je postupak izvještavanja o efektima realizovanih ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima odgovarajući?
4. Da li nadležni organi vrše odgovarajući nadzor i kontrolu zaključenih ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima?

1.3. Obim i ograničenja

U postupku vršenja revizije izvršena je analiza postupka upravljanja ugovorima o djelu, ugovorima o dopunskom radu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima. Značajan broj nalaza u postupku revizije dobijen je putem dostavljenog upitnika od organa obuhvaćenih Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave.

Ispitivanje je obuhvatilo period od tri godine i devet mjeseci (od 2016 do zaključno sa septembrom 2019. godine) i izvršeno je na odabranom uzorku subjekata revizije:

- Tri ministarstva (Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo vanjskih poslova i Ministarstvo unutrašnjih poslova) i
- Dvije uprave kao samostalni organi (Uprava za nekretnine i Uprava za statistiku).

Kako bi se došlo do što većeg broja podataka u postupku revizije dostavljen je upitnik na e-mail adresu 46 organa koji su obuhvaćeni Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave. Od tog broja na upitnik je odgovorilio 42 organa (91,3%), 4 organa nije dostavilo ispunjen upitnik, odnosno određeni broj organa dostavio je djelimično ispunjen upitnik (Prilog, tabela broj 17).

Revizijom je sagledan postupak planiranja, iznos utrošenih sredstava, broj ugovora, broj angažovanih lica, kao i poslovi za koje se zaključuju ugovori o djelu, ugovori o dopunskom radu i ugovori o privremenim i povremenim poslovima. Obuhvaćenim uzorkom sagledano je da li se zaključeni ugovori odnose na poslove za koje su sistematizovana radna mjesta. Takođe, kod ovih organa posmatran je proces izvještavanja, kao i sistem nadzora i kontrole povodom zaključenih ugovora od strane pretpostavljenih i odeljenja za unutrašnju reviziju (u periodu od 2016 do zaključno sa septembrom 2019. godine).

Ministarstvo javne uprave-Odeljenje upravne inspekcije posmatrano je sa stanovišta izvršenog inspekcijskog nadzora kod organa državne uprave povodom zaključenih ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima.

Izabrani subjekti revizije učestvuju u prosjeku od 56% do 62% (za posmatrani period) u sredstvima koja se isplaćuju iz Budžeta za potrebe finasiranja ugovora o djelu i ostalih ugovora koji su isplaćeni iz sredstava raspoređenih na sintetičkom računu 4191-Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu, a koji su obuhvaćeni Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave. Izbor subjekata revizije izvršen je primjenom sledećih kriterijuma:

- Iznos sredstava planiranih za potrebe isplate ugovora o djelu dostavljenih MF uz zahtjev za dodjelu budžetskih sredstava u periodu od 2016 do 2019. godine;
- Uvećanje planiranih sredstava putem izvršenih preusmjerenja ili rebalansom Budžeta na sintetičkom računu 4191-Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu u periodu od 2016 do 2019. godine;
- Iznos utrošenih sredstava na sintetičkom računu 4191-Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu u periodu od 2016 do 2018. godine;
- Utvrđenim nedostacima kroz obavljene finansijske revizije i revizije pravilnosti povodom isplate sredstava za potrebe ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima;
- Dostupnim podacima o izvršenim kontrolama od strane organa nadležnog za inspekcijski nadzor-Upravne inspekcije.

Izbor zaključenih ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima, kod subjekata revizije vršen je na osnovu sledećih kriterijuma:

- Dužine trajanja zaključenih ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima;
- Iznosa sredstava isplaćenih po pojedinačnim zaključenim ugovorima o djelu, ugovorima o dopunskom radu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima;
- Da li je sa istim licem bio zaključeni ugovor o djelu, pa po isteku istog se zaključuje ugovor o privremenim i povremenim poslovima;
- Broja zaključenih ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremnim i povremenim poslovima sa jednim te istim licem u toku godine.

Predmetna revizija se nije bavila organima koji nijesu obuhvaćeni Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave, iako se i kod tih organa planiraju i izvršavaju sredstva po osnovu ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima. Revizija se nije bavila efikasnošću postojećih Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji sa aspekta tekućih potreba za kadrovima kod organa državne uprave. Takođe, predmetna revizija se nije bavila Ugovorima o dodatnom radu iako su isti realizovani iz sredstava raspoređenih na sintetičkom računu 4191-Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu i Ugovorima o konsultanskim uslugama.

U Ministarstvu ekonomije predmet kontrole nijesu bili ugovori koji se plaćaju od strane KfW Banke za potrebe finansiranja Jedinice za implementaciju projekta „Energetska efikasnost u javnim zgradama”– faza II, a u skladu sa Posebnim ugovorom broj: 0601-278671, od 26.12.2014. godine, potpisanim između ME i KfW banke i Aneksom ugovora broj: 0601-141/11, od 09.02.2016. godine, potpisanog između ME i KfW banke.

U MVP program Diplomatsko konzularna predstavništva je sagledan samo sa nivoa planiranja i izvještavanja, dok način angažovanja i izbor lica nije bilo moguće sagledati jer bi bilo neophodno obaviti terenski rad u određenom broju DKP-a, što bi povećalo troškove revizije.

U UZN predmet kontrole nijesu bili ugovori koje je ova Uprava zaključivala shodno Zaključku Vlade Crne Gore o formiranju Komisije za izlaganje na javni uvid podataka o nepokretnostima.

1.4. Kriterijumi revizije

U skladu sa ciljem revizije, revizorskim pitanjima i potpitanjima postavljeni su kriterijumi revizije u odnosu na koje je data ocjena utvrđenog stanja. Kriterijumi revizije bili su:

- Donešen je Plan angažovanja lica za zaključivanje ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima, u kome su precizno navedeni poslovi i aktivnosti za koje će biti angažovana lica zaključivanjem ove tri vrste ugovora;
- Broj dostavljenih zahtjeva za preusmjerenje sredstava sa drugih sintetičkih računa na račune sa kojih su vršene isplate za potrebe ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima;
- Doneseni su Interni akti o načinu i izboru angažovanja lica putem ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima;
- Zaključeni ugovori sadrže sve elemente predviđene Zakonom i podzakonskim aktima, i u istim su precizno navedeni predmet, vrsta posla, vrijeme sprovođenja, nadzor, kontrola i sl.;
- Ugovori se nijesu zaključivali za poslove za koje su sistematizovana radna mjesta Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta;
- U organima je uspostavljena odgovarajuća evidencija zaključenih ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima, koja pruža sve neophodne informacije o vrsti, predmetu, vremenu trajanja i td.;
- Dostavljaju se Izvještaji o izvršenom poslu od strane angažovanih lica i neposrednih rukovodilaca odgovornim licima u organu;
- Organi sprovode analize zaključenih ugovora, identifikujući probleme i posledice istih, na bazi kojih se preduzimaju korektivne mjere;
- Organi su donijeli Interna akta o sistemu nadzora i kontroli zaključenih ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima;
- U organima postoje Izvještaji o izvršenom nadzoru i kontroli zaključenih ugovora od strane odgovornih lica;
- Od strane uspostavljene Unutrašnje revizije sprovedene su revizije koje su za predmet imale angažovanje lica zaključivanjem ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima;
- Odeljenje upravne inspekcije donijelo je Godišnji plan redovnog inspekcijskog nadzora koji obuhvata i ugovore o djelu, ugovore o dopunskom radu i ugovore o privremenim i povremenim poslovima kod organa državne uprave.

1.5. Izvori informacija i metode prikupljanja podataka

Kao primaran izvor informacija u postupku revizije koristila se dokumentacija kojom raspolaže Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava za nekretnine i Uprava za statistiku, a koja se odnosi na postupak upravljanja ugovorima o djelu, ugovorima o dopunskom radu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima. Ministarstvo javne uprave - Odjeljenje upravne inspekcije, bilo je posmatrano sa stanovišta izvršenog nadzora kod organa državne uprave povodom zaključivanja ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima. Dodatan izvor informacija u postupku revizije predstavljali su godišnji izvještaji o radu, publikacije, praksa zemalja regiona, dokumenti i preporuke Evropske komisije.

Od subjekata revizije traženi su:

1. Planovi angažovanja lica zaključivanjem ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima u perioda od 2016 do 2019. godine;
2. Zahtjevi za dodjelu budžetskih sredstava upućeni MF u periodu od 2016 do 2019. godine;

3. Zahtjevi za preusmjerenje sredstava za potrebe realizacije ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima u periodu od 2016 do avgusta 2019. godine;
4. Interna akta o načinu angažovanje lica zaključivanjem ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima;
5. Zaključeni ugovori o djelu, ugovori o dopunskom radu i ugovori o privremenim i povremenim poslovima u periodu od 2016 do avgusta 2019. godine (uzorak);
6. Pravilnici o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta;
7. Uspostavljena evidencija ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima;
8. Izvještaji o izvršenom poslu od strane angažovanih lica i neposrednih rukovodilaca dostavljeni odgovornom licu u organu u periodu od 2016 do avgusta 2019. godine (po osnovu odabranog uzorka);
9. Izvještaji o radu državnog organa za period 2016 do 2018. godina;
10. Sprovedene analize realizovanih ugovora i na bazi istih preuzete korektivne mjere u periodu od 2016 do avgusta 2019. godine;
11. Izvještaji o izvršenoj kontroli i nadzoru od strane odgovornih lica u organima i od strane unutrašnje revizije;
12. Godišnji planovi redovnog inspekcijskog nadzora u periodu od 2016 do 2019. godine od strane MJU-Odjeljenja upravne inspekcije;
13. Zapisnici o inspekcijskom nadzoru i preduzetim mjerama po istima od strane MJU-Odjeljenja upravne inspekcije u periodu od 2016 do septembra 2019. godine povodom inspekcijskog nadzora zaključenih ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima u organima državne uprave i
14. Obavještenja od strane organa državne uprave dostavljena MJU-Odeljenju upravne inspekcije o preduzetim mjerama povodom izvršenog inspekcijskog nadzora.

Obavljen je intervju sa odgovornim licima, koji su dali dodatne informacije od značaja za identifikovanje prepreka i problema kod upravljanja ugovorima o djelu, ugovorima o dopunskom radu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima u organima državne uprave obuhvaćenih uzorkom.

Metode prikupljanja informacija koje su se koristile prilikom vršenja revizije su: Ocjena na bazi uzorka, pregled i analiza dokumentacije, statističke metode, deskriptivne metode, upitnik i intervju.

2. Zakonski i administrativni okvir

2.1. Zakonski okvir

2.1.1. Budžetski okvir

Izvori prava u Crnoj Gori kojima su definisane mjere budžetske politike su:

1) Zakon o budžetskoj i fiskalnoj odgovornosti;
2) Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru;
3) Zakon o sistemu unutrašnjih finasijskih kontrola u javnom sektoru.

Zakonom o budžetskoj i fiskalnoj odgovornosti uređuje se planiranje i izvršenje budžeta, fiskalna odgovornost, pozajmice i garancije i druga pitanja od značaja za budžet Crne Gore. Budžet je finansijski plan baziran na godišnjim procjenama primitaka i izdataka, donosi se za fiskalnu godinu i važi u godini za koju je donešen.

Planiranje budžeta države zasniva se na ekonomskoj i fiskalnoj politici, smjernicama fiskalne politike, projekcijama ekonomskog rasta i projekcijama makroekonomske stabilnosti. Na osnovu smjernica

fiskalne politike, MF u maju tekuće fiskalne godine, na osnovu propisa za izradu programskog budžeta koji donosi Vlada, izdaje stručno uputstvo za pripremanje budžeta potrošačkih jedinica za narednu fiskalnu godinu.

Stručno uputstvo sadrži: osnovne odrednice fiskalne politike, odnosno smjernice fiskalne politike, limit potrošnje za naredne tri godine, fiskalna ograničenja, uputstva, smjernice i rokove za pripremu budžeta i preporuke za okvirni iznos izdataka opština, na osnovu kojih potrošačka jedinica samostalno planiraju svoje izdatke. Potrošačke jedinice prvog nivoa u postupku planiranja budžeta, planiraju i koordiniraju planiranje budžeta potrošačkih jedinica nad kojima vrše nadzor i podnose zahtjev MF za dodjelu budžetskih sredstava, za narednu fiskalnu godinu, sa procjenom potrebnih budžetskih sredstava za sljedeće dvije godine. Zahtjev za dodjelu budžetskih sredstava između ostalog sadrži tekući-programski budžet, procjenu izdataka po ekonomskoj, funkcionalnoj, programskoj, projektnoj i organizacionoj klasifikaciji, koju utvrđuje MF u skladu sa međunarodnim standardima i obrazloženje procijenjenih izdataka i izvora finansiranja.

Zahtjevi potrošačkih jedinica dostavljaju se do kraja jula tekuće, za narednu fiskalnu godinu. Potrošačke jedinice dužne su da sredstva koriste u granicama utvrđenim zakonom o budžetu države. Za zakonito korišćenje sredstava odobrenih potrošačkoj jedinici odgovoran je budžetski izvršilac.

Ugovorene obaveze potrošačke jedinice moraju biti u skladu sa planiranim i odobrenim sredstvima u skladu sa Zakonom o budžetu države. Vlada može između potrošačkih jedinica vršiti preusmjeravanje sredstava utvrđenih zakonom o budžetu države u visini do 10% od ukupno planiranih sredstava potrošačke jedinice. Potrošačke jedinice, uz odobrenje MF mogu preusmjeriti odobrena sredstva po programima i pojedinim izdacima, u visini do 10% od sredstava utvrđenih zakonom o budžetu države za programe i izdatke čiji se iznos umanjuje. Sredstva odobrena potrošačkim jedinicama mogu se koristiti do 31. decembra fiskalne godine.

Budžetski izvršioci su odgovorni za pravilno i tačno računovodstvo i unutrašnju kontrolu primitaka, ugovorenih obaveza i izdataka potrošačkih jedinica i organa u njihovom sastavu. Način vođenja računovodstva budžeta, podnošenja izvještaja o korišćenju sredstava budžeta i način evidentiranja primitaka, izdataka, ugovorenih obaveza, koncesija, kapitalnih projekata i programskog budžeta propisuje MF.

Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru uređuje se način utvrđivanja i ostvarivanja prava na zaradu, naknadu zarade i druga primanja zaposlenih u javnom sektoru, način obezbjeđivanja sredstava i druga pitanja od značaja za ostvarivanje ovih prava. Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona vrši MF. Poslove inspekcijskog nadzora nad primjenom ovog zakona vrši budžetski inspektori u skladu sa ovim zakonom i zakonima kojima se uređuje inspekcijski nadzor i fiskalna odgovornost.

Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru uređuje se upravljanje i unutrašnje kontrole u javnom sektoru i druga pitanja od značaja za upravljanje, uspostavljanje, sprovođenje i razvoj unutrašnjih kontrola u javnom sektoru. Upravljanje i unutrašnje kontrole u javnom sektoru obuhvataju postupke upravljanja sredstvima subjekta, finansijske i druge kontrole i unutrašnju reviziju radi uspješnog upravljanja i ostvarivanja poslovnih ciljeva subjekta, na transparentan, pravilan, ekonomičan, efikasan i efektivan način.

2.1.2. Upravljanje ljudskim resursima

Izvori prava u Crnoj Gori kojima su definisane mjere upravljanja ljudskim resursima su:

1) Zakon o radu;
2) Zakon o državnim službenicima i namještenicima;
3) Zakon o obligacionim odnosima;

4) Zakon o upravnoj inspekciji;
5) Uredba o kriterijumima za unutrašnju organizaciju i sistematizaciju poslova u organima državne uprave.

Zakonom o radu uređuju se prava i obaveze zaposlenih po osnovu rada, način i postupak njihovog ostvarivanja, podsticanje zapošljavanja i olakšavanje fleksibilnosti na tržištu rada. Ovoj zakon primjenjuje se i na zaposlene u državnim organima, organima državne uprave, organima lokalne samouprave i javnim službama, ako zakonom nije drukčije određeno. Radni odnos je odnos po osnovu rada između zaposlenog i poslodavca koji se zasniva ugovorom o radu, u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom. Ugovor o radu zaključuje se po pravilu na neodređeno vrijeme, međutim, ugovor o radu može se zaključiti na određeno vrijeme, radi obavljanja poslova čije je trajanje iz objektivnih razloga unaprijed određeno ili je uslovljeno nastupanjem okolnosti ili događaja koji se nijesu mogli predvidjeti. Poslodavac, sa istim zaposlenim, ne može zaključiti jedan ili više ugovora o radu na određeno vrijeme, ukoliko je njihovo trajanje, neprekidno ili sa prekidima, duže od 24 mjeseca. Zaposleni koji je zaključio ugovor o radu na određeno vrijeme ima ista prava, obaveze i odgovornosti iz rada i po osnovu rada dok ugovor traje, kao i zaposleni koji je zaključio ugovor o radu na neodređeno vrijeme.

Zakon o radu predviđa mogućnost da zaposleni koji radi puno radno vrijeme može zaključiti ugovor o dopunskom radu sa istim ili drugim poslodavcem, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno. Ugovor o dopunskom radu prestaje da važi nakon isteka ugovorenog roka ili otkazom jedne od ugovorenih strana.

Poslodavac može, za obavljanje određenih poslova koji ne zahtijevaju posebno znanje i stručnost, a po svojoj prirodi su takvi da ne traju duže od 120 radnih dana u kalendarskoj godini (privremeni i povremeni poslovi), sa određenim licem koje se nalazi na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, odnosno agencije za posredovanje, da zaključi poseban ugovor o radu-Ugovor o privremenim i povremenim poslovima. Ova vrsta ugovora obavezno sadrži odredbe o: ličnim podacima izvršioca, poslu radi čijeg se izvršenja zaključuje ugovor, rokovima za otpočinjanje i završetak posla, uslovima i načinu njegovog izvršenja, kao i visini, roku i načinu isplate zarade za izvršeni posao. Lice sa kojim je zaključen ugovor o privremenim i povremenim poslovima ima pravo na zdravstveno i penzijsko osiguranje, u skladu sa zakonom, dok je poslodavac dužan da vodi evidenciju o ugovorima o privremenim i povremenim poslovima. Nadzor nad primjenom ovog zakona i drugih propisa o radu, kolektivnih ugovora i ugovora o radu, odnosno ugovora o privremenim i povremenim poslovima kojima se uređuju prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih vrši Uprava za inspekcijske poslove/Inspekcije rada.

Zakonom o državnim službenicima i namještenicima uređuju se kategorizacija radnih mjesta i zvanja državnih službenika i namještenika, zasnivanje radnog odnosa i popuna radnih mjesta, upravljanje kadrovima, prava, obaveze, odgovornost i zaštita prava državnih službenika i namještenika, kao i druga pitanja od značaja za ostvarivanje njihovih prava i obaveza. Poslodavac državnog službenika, odnosno namještenika je država Crna Gora. Prava i dužnosti poslodavca u ime države vrši starješina državnog organa, ako ovim zakonom ili drugim propisom nije drukčije određeno.

Takođe, državni službenik, odnosno namještenik može van radnog vremena, po prethodno dobijenom pisanom odobrenju starješine državnog organa, obavljati poslove ili pružati usluge fizičkom ili pravnom licu, samo ako nad tim djelatnostima, odnosno radom državni organ u kojem radi ne vrši nadzor ili ako takav rad nije zabranjen posebnim zakonom i ne predstavlja sukob interesa ili prepreku za uredno vršenje redovnih zadataka, odnosno ne šteti ugledu državnog organa, zaključivanjem ugovora o dodatnom radu.

Državni službenik, odnosno namještenik može, uz prethodno obavještavanje starješine državnog organa, obavljati rad u naučno-istraživačkoj, pedagoškoj i humanitarnoj djelatnosti, objavljivati stručne radove i obavljati poslove predavača na stručnim seminarima i savjetovanjima.
Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona, vrši Ministarstvo. Inspekcijski nadzor vrši Ministarstvo, preko upravne inspekcije.

Zakonom o obligacionim odnosima između ostalog uređuju se i obligacioni odnosi koji nastaju po osnovu ugovora o djelu. Ugovorom o djelu poslenik (preduzimač, izvođač radova) obavezuje se da obavi određeni posao (izrada ili opravka neke stvari ili izvršenje nekog fizičkog ili intelektualnog rada i sl.), a naručilac se obavezuje da mu za to plati naknadu. Naručilac ima pravo da vrši nadzor nad obavljanjem posla i daje uputstva kad to odgovara prirodi posla, a poslenik je dužan da mu to omogući. Poslenik je dužan da upozori naručioca na nedostatke u njegovom nalogu, kao i na druge okolnosti za koje je znao ili je morao znati, koje mogu biti od značaja za naručeno djelo ili za njegovo izvršenje na vrijeme, inače će odgovarati za štetu. Poslenik je dužan da izvrši djelo kako je ugovoreno i po pravilima posla.
Ono što je bitno navesti jeste da se ne mogu poistovjetiti ugovor o privremenim i povremenim poslovima koji predstavlja poseban ugovor o radu i ugovor o djelu kojim se ne zasniva radni već obligacioni odnos. Naime, ugovori o djelu se mogu zaključivati za povremeno samostalno izvršenje određenog fizičkog ili intelektualnog posla, shodno odredbama članova 669-698 Zakona o obligacionim odnosima.

Zakonom o upravnoj inspekciji uređuju se način rada upravne inspekcije, ovlašćenja i mjere koje preduzima u postupku inspekcijskog nadzora, kao i druga pitanja od značaja za rad upravne inspekcije. Upravna inspekcija, u cilju obezbjeđivanja poštovanja načela zakonitosti, efikasnosti i blagovremenosti u radu subjekata nadzora, vrši nadzor nad primjenom propisa kojima se uređuju državna uprava, prava i obaveze državnih službenika i namještenika, upravni postupak i dr. Upravna inspekcija vrši inspekcijski nadzor nad primjenom zakona i drugih propisa kojima se uređuju prava i obaveze državnih službenika i namještenika, u skladu sa tim zakonom. Poslove upravne inspekcije vrše glavni upravni inspektor i upravni inspektor.

Inspekcijski nadzor vrši se kao redovni, vanredni i kontrolni nadzor. Redovan inspekcijski nadzor vrši se u skladu sa Planom rada. Vanredni inspekcijski nadzor vrši se po nalogu glavnog upravnog inspektora, starješine organa državne uprave nadležnog za poslove uprave ili po inicijativi organa, ustanova i subjekata, kao i drugih pravnih i fizičkih lica. Kontrolni inspekcijski nadzor vrši se radi utvrđivanja izvršenja mjera koje su predložene ili naređene subjektu nadzora u okviru redovnog ili vanrednog inspekcijskog nadzora.

Uredbom o kriterijumima za unutrašnju organizaciju i sistematizaciju poslova u organima državne uprave propisuju se kriterijumi za unutrašnju organizaciju i sistematizaciju, nomenklatura poslova, kao i druga pitanja od značaja za unutrašnju organizaciju organa državne uprave.

2.2. Administrativni okvir

Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) vrši izvršnu vlast, u skladu sa Ustavom i zakonom. Vlada je odgovorna Skupštini Crne Gore za vođenje unutrašnje i vanjske politike Crne Gore, za izvršavanje zakona i drugih propisa i za rad organa državne uprave. Rad Vlade je javan. Vlada ima Uži kabinet. Uži kabinet Vlade čine predsjednik, potpredsjednici i generalni sekretar Vlade. U radu sjednice Užeg kabineta mogu, po pozivu predsjednika Vlade, učestvovati i ministri. Sjednice Užeg kabineta saziva i njima predsjedava predsjednik Vlade. Uži kabinet koordinira ostvarivanje utvrđene politike i programa rada Vlade, razmatra određena pitanja iz nadležnosti Vlade, planira rad sjednica Vlade i usklađuje rad članova Vlade. Uži kabinet može odlučivati o korišćenju sredstava tekuće budžetske rezerve, u skladu sa kriterijumima koje utvrđuje Vlada.

Ministarstvo unutrašnjih poslova vrši poslove uprave koji se odnose na: analitičko praćenje stanja i strateško planiranje u oblasti borbe protiv kriminaliteta, javnog reda i mira, bezbjednosti saobraćaja na putevima i drugim oblastima policijskog rada i djelovanja, instruktivno djelovanje za sprovođenje strategija i politike u ovim oblastima; nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada policije, procedura, stručnosti i efikasnosti obavljanja policijskih poslova; unutrašnju kontrolu zakonitosti vršenja policijskih poslova i primjene policijskih ovlašćenja i preduzimanje mjera i radnji u cilju otkrivanja i suzbijanja krivičnih djela učinjenih od strane policijskih službenika na radu i u vezi sa radom; praćenje realizacije preporuka datih u vezi sa radom policije; poslove bezbjedonosne zaštite i zaštite tajnih podataka; donošenje i sprovođenje programa obuke za policijska zvanja i stručno usavršavanje policijskih službenika; tekuće i investiciono održavanje objekata ministarstva, graničnih prelaza i drugih objekata koje zajednički koriste ministarstvo i Uprava policije; integrisano upravljanje granicom i obezbjeđivanje tehničkih i materijalnih resursa predviđenih Šengenskim akcionim planom i drugo.

Ministarstvo vanjskih poslova vrši poslove uprave koji se odnose na: predstavljanje Crne Gore u odnosima sa drugim državama, međunarodnim organizacijama i drugim međunarodnim institucijama, kao i sa njihovim predstavništvima u Crnoj Gori; komunikaciju i koordinaciju komunikacije drugih organa sa diplomatskim i drugim predstavništvima drugih država i misija međunarodnih organizacija u Crnoj Gori; diplomatsko-konzularne poslove i druge stručne poslove koji se odnose na ostvarivanje političkih, ekonomskih, kulturno-informativnih i drugih odnosa sa drugim državama i međunarodnim organizacijama; vizni sistem; predlaganje Vladi vanjske politike i priznavanja država, kao i uspostavljanje i prekid diplomatskih i konzularnih odnosa sa drugim državama; predlaganje Vladi učlanjenja, odnosno učešća Crne Gore u međunarodnim organizacijama i integracijama, kao i drugih oblika multilateralne saradnje; realizaciju strateških spoljnopolitičkih prioriteta (regionalna saradnja, evropske integracije, unapređenje bilateralnih odnosa, saradnja na multilateralnom planu); koordinaciju aktivnosti u saradnji sa drugim nadležnim organima u pogledu obaveza koje proizilaze iz članstva Crne Gore u Sjeverno-atlantskom savezu (NATO), uključujući i informisanje javnosti o NATO i drugo.

Ministarstvo ekonomije vrši poslove uprave koji se odnose na: pripremu propisa iz oblasti regionalnog razvoja, slobodnih i biznis zona, transformacije privrede, privrednih društava, stečaja, zanatstva, energetike, energetske efikasnosti, rudarstva, geologije, ugljovodonika, koncesija iz nadležnosti ministarstva, unutrašnje i spoljne trgovine, zaštite potrošača, nacionalnog brenda, konkurencije, standardizacije, akreditacije, metrologije, sistema kontrole predmeta od dragocjenih metala, sistema ocjene usaglašenosti tehničkih propisa iz nadležnosti ministarstva; tržišnog nadzora industrijskih proizvoda; industrijske svojine; autorskog i srodnih prava; optičkih diskova, elektronskih komunikacija i poštanske djelatnosti; utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije razvoja Crne Gore; utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije i politike regionalnog razvoja Crne Gore; pripremu i ocjenu razvojnih investicionih projekata koji su od interesa za Crnu Goru, a koji su u nadležnosti ovog ministarstva, koordinaciju aktivnosti u sprovođenju politike regionalnog razvoja Crne Gore, saradnju sa jedinicama lokalne samouprave i ostalim nosiocima politike regionalnog razvoja u pripremi i sprovođenju razvojnih programa i projekata; planiranje i sprovođenje projekata u oblasti konkurentnosti ekonomije i inovacija koji se finansiraju iz pretpristupnih fondova EU i ostalih međunarodnih izvora finansiranja i drugo.

Ministarstvo javne uprave vrši poslove uprave koji se odnose na: oblast državne uprave u dijelu organizacije, načina i metoda rada, upravljanja, odgovornosti, odnosa, saradnje, javnosti i transparentnosti rada organa državne uprave; oblast službeničkih odnosa, kancelarijskog poslovanja, upravnog postupka i inspekcijskog nadzora; inspekcijski nadzor u pogledu pridržavanja zakona i drugih propisa kojima se uređuju državna uprava, prava i obaveze državnih službenika i namještenika, upravni postupak, izgled, upotreba i postupak izrade i uništenja pečata državnih organa, zabrana diskriminacije, birački spisak, slobodan pristup informacijama, upotreba rodno osjetljivog jezika, kao i inspekcijski nadzor u pogledu pridržavanja drugih zakona i propisa u kojima se utvrđuje nadležnost upravne inspekcije, pripremu predloga propisa iz oblasti državne uprave, službeničkih odnosa i drugo.

Uprava za stastistiku–MONSTAT je nadležno tijelo za proizvodnju zvanične statistike. MONSTAT-ova uloga kao nosioca zvanične statistike u crnogorskom statističkom sistemu prepoznata je kod domaće i međunarodne javnosti. MONSTAT je dužan da prikupljanje podataka, obradu i diseminaciju crnogorske statistike obavlja na profesionalno nezavisan, transparentan i visoko stručan način. U svom radu se oslanja na savremene evropske trendove kada je proizvodnja statistike u pitanju i nastoji da svoj rad prilagodimo pravilima vrhovnog evropskog statističkog tijela EUROSTAT-a.

Uprava za nekretnine (UZN) je organ koji između ostalog vrši i sledeće poslove: iniciranje uređivanja svojinsko-pravnih odnosa na nepokretnostima, procjenu vrijednosti nepokretnosti, izradu, obnovu, dopunu i kontrolu državnog premjera, katastra nepokretnosti i upisa prava na nepokretnostima, katastarsko klasiranje i bonitiranje zemljišta, izradu, održavanje i razvoj Geografskog informacionog sistema (GIS) u saradnji sa organom državne uprave nadležnim za informaciono društvo, uknjižbu promjena prava na nepokretnostima, vođenje arhiva tehničke dokumentacije državnog premjera, planova, karata i druge tehničke dokumentacije, kao i druge poslove koji su joj određeni u nadležnost. Donošenja nove Uredbe o organizaciji i radu državne uprave u 2018. godine UZN, od organa u sastavu MF postaje samostalan organ.

II ZAKLJUČCI

1. Planiranje ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima

Sistem planiranja ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima kod organa državne uprave u dovoljnoj mjeri nije efikasan.
Kao što je revizijom utvrđeno, planiranje je uglavnom zasnovano na procjeni potrebnih finansijskih sredstava na bazi utrošenih sredstava i iskustva sa angažovanjem lica iz prethodnog perioda, kroz dostavljanje zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava MF.

Revizijom je takođe utvrđeno da organi ne vrše planiranje i ne obrazlažu potrebe za ugovorima o dopunskom radu u zahtjevima za dodjelu bužetskih sredstava, već se ta sredstva obezbeđuju kroz preusmjeravanje sredstava ili isplatom iz sredstava raspoređenih na računima na kojima potrošačke jedinice imaju planiranih sredstava.

Nepostojanje Plana kojim bi se definisali poslovi koji će se realizovati u toku godine kroz zaključenje ugovora, broj lica i potrebna finansijska sredstva, dovodi do toga da se vrše značajna preusmjeranja sredstava u toku godine za potrebe realizacije ovih ugovora kao i da se u određenim slučajevima isplate vrše iz sredstava odobrenih za druge namjene.

Državni organi kroz dostavljene zahtjeve za dodjelu budžetskih sredstava treba detaljno da obrazlože za koje poslove, koliki je iznos sredstava neophodan i koji se efekti očekuju od realizacije ugovora, kako bi MF imalo potrebne informacije prilikom razmatranja zahtjeva za budžetskim sredstvima.

S druge strane, potrošačke jedinice prilikom obrazloženja zahtjeva treba da skrenu pažnju MF, da u slučaju da se neodobre zahtijevana sredstva moraće se vršiti preusmjerenja za potrebe realizacije ugovora. Primjer dobre prakse predstavljaju obrazloženja i skretanja pažnje u zahtjevima UZN i UZS.

Neodobravanje zahtijevanog iznosa sredstava od strane MF, neplaniranje dovoljnog odnosno planiranje višeg iznosa nego što je neophodno, za posljedicu ima uvećan broj administrativnih radnji i kod potrošačkih jedinica i kod MF, na način što se vrše brojna preusmjerenja u toku godine, što ukazuje da planiranje nije bilo dovoljno efikasno.

Vlada CG je kroz Plan optimizacije javne uprave za period 2018 − 2020 i Zaključke kojima je obustavljeno zapošljavanje zasnivanjem radnog odnosa, nastojala smanjiti i broj ugovora o djelu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima, a samim tim i smanjiti izdatke iz Budžeta po ovom osnovu. U vezi sa tim, Vlada je obavezala organe da po isteku roka raskinu ugovore o djelu i ugovore o privremenim i povremenim poslovima. I pored toga, revizijom je utvrđeno da su organi angažovali lica kroz zaključivanje ugovora o djelu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima, bez prethodne saglasnosti Užeg kabineta. Zaključeni ugovori o dopunskom radu i isplaćena sredstva po tom osnovu posebno bilježe rast kod organa državne uprave u prethodnom periodu.

U skladu sa Zaključcima Vlade, ograničenje se ne odnosi na ugovore o djelu čije zaključenje je neophodno za nesmetano vršenje poslova organa (u skladu sa Zakonom o obligacionim odnosima), uz prethodno pribavljeno odobrenje Užeg kabineta. Uvidom u zahtjeve organa i date saglasnosti, utvrđeno je da je Ministarstvo finansija u pojedinim slučajevima dalo prethodnu saglasnost za zaključenje ugovora o djelu kojima se angažuju lica za obavljanje poslova na sistematizovanim radnim mjestima.

Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, uređuje se ekonomska i funkcionalna klasifikacija računa za budžet Crne Gore i budžete jedinica lokalne samouprave čije se knjigovodstvo zasniva na gotovinskoj ili modifikovanoj gotovinskoj osnovi. Važećim Pravilnikom nijesu propisani posebni računi na kojima se planiraju i evidentiraju izdaci po osnovu ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima, što za posledicu ima da ih organi evidentiraju na različitim računima Budžeta. Ovo nadalje negativno utiče na transparentnost budžeta, odnosno izvještavanja jer podaci o izdacima po osnovu ugovora o privremenim i povremenim poslovima i ugovora o dopunskom radu nijesu dostupni korisnicima finansijskih izvještaja.

Iako se revizija nije bavila dodatnim radom (čl. 79 Zakona o državnim službenicima i namještenicima), podaci koji su prikupljeni ukazuju da se izdaci po tom osnovu isplaćuju iz sredstava raspoređenih na računu 4191 - Izdaci po osnovu ugovora o djelu.

2. Sprovođenje ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima

Organi državne uprave uglavnom nemaju donešena Interna akta kojima je uređeno upravljanje ovim ugovorima, odnosno način angažovanja i izbora lica, kontrola i nadzor nad izvršenjem ugovora i izvještavanje o realizovanim poslovima po osnovu ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima.
Organi koji nemaju zaključene ugovore smatraju da ne treba da imaju ni Interna akta kojima se uređuje ovo pitanje, što ukazuje da se ne djeluje proaktivno i uvećava vjerovatnoća da će se u slučaju potrebe angažovanja lica putem ugovora djelovati ad hoc.

Revizijom je utvrđeno da organi uglavnom nemaju utvrđene kriterijume po osnovu kojih se predlažu i biraju lica sa kojima će se zaključiti ugovori. Ovo za posljedicu ima uvećan rizik da se za obavljanje ugovorenih poslova neće dobiti najbolja cijena i izabrati lica koja će posao obaviti na najbolji mogući način. Kao primjer dobre prakse ističemo Upravu za statistiku, koja je ovo pitanje riješila Procedurom o zaključivanju ugovora u vršenju poslova zvanične statistike.

Zbog ograničavanja zapošljavanja zasnivanjem radnog odnosa, a suočeni sa brojnim problemima i nedostatkom radne snage, kako bi se obavljale svakodnevne radne aktivnosti organi su jedan vremenski period u toku godine lica angažovali zaključivanjem ugovora o djelu a zatim ugovora o privremenim i povremenim poslovima ili obrnuto. Određeni broj lica nakon angažovanja po osnovu ugovora o djelu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima zasnivaju radni odnos, na način predviđen Zakonom o državnim službenicima i namještenicima.

Zaključeni ugovori o djelu i ugovori o privremenim i povremenim poslovima uglavnom su se odnosili na obavljanje poslova koji su u nadležnosti organa, neki su zaključivani i za sistematizovana radna mjesta, ili za obavljanje poslova koji se mogu okvirno prepoznati u Pravilnicima o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji koji su važili u momentu zaključenja ugovora.

Revizijom je utvrđeno da, i ako se Zakonom o radu predviđa da se ugovori o privremenim i povremenim poslovima zaključuju na period od 120 radnih dana i za poslove koji ne zahtijevaju posebno znanje i stručnost, se lica angažuju zaključivanjem ugovora o privremenim i povremenim poslovima u periodu dužem od 120 radnih dana, kao i da se ovi ugovori zaključuju za poslove koji zahtijevaju posebno znanje i stručnost, sa licima koja imaju VSS.
Sve prethodno navedeno za posljedicu ima povećanje broja zaključenih ugovora i sredstava koja se izdvajaju iz budžeta po tom osnovu.

Pregledom zaključenih ugovora dalo se utvrditi da obaveze poslenika tj. angažovanih lica nijesu jasno i precizno definisane, kao i da u ugovorima nije navedeno ko je dužan za nadzor i kontrolu prilikom obavljanja aktivnosti i poslova od strane poslenika (izvršioca posla).

Angažovana lica nijesu podnosila izvještaje o izvršenim poslovima (aktivnostima), izuzev u USZ, tako da se revizijom nije moglo utvrditi da li su ista obavljala aktivnosti u skladu sa zaključenim ugovorima.

Takođe, lica koja su bila pretpostavljena angažovanim licima nijesu dostavljali izvještaje ovlašćenim licima u organu, o stepenu realizacije ugovorenih poslova. Od strane organa, i pored nepostojanja izvještaja o izvršenim poslovima, angažovanim licima su isplaćivane ugovorene naknade u skladu sa zaključenim ugovorima. Činjenica da postoje nejasno i nedovoljno precizno definisane obaveze angažovanih lica i nedostatak odgovarajućih izvještaja od strane poslenika i starješina kod kojih su angažovana, ukazuje da nijesu ispunjene osnovne pretpostavke za sprovođenje efikasnog nadzora i kontrole nad sprovođenjem ugovora.

Uspostavljene evidencije ugovora kod organa ne pružaju mnogo informacija i iste uglavnom sadrže podatke o vrsti ugovora, ime i prezime poslenika, vremenski period na koji je isti angažovan ili broj ugovora. Evidencije ne sadrže informacije o vrsti poslova koje su angažovana lica obavljala, licima zaduženim za njihovu kontrolu, broj i vrijeme ugovora, period angažovanja, ocjenu da li je angažovano lice obavljalo aktivnosti u skladu sa zaključenim ugovorom, iznos sredstava isplaćen angažovanom licu (neto/bruto iznos) i sl. Nepostojanje odgovarajućih evidencija i izvještaja od strane angažovanih i pretpostavljenih lica, ne omogućuje adekvatnu analizu zaključenih ugovora. Jedna od posljedica navedenog je i primjer da se više ugovora o dopunskom radu zaključuju u istom periodu sa jednim licem, a da se ne može utvrditi kada lice izvršava aktivnosti shodno zaključenom ugovoru i sl. Organi bi trebalo da uspostave bazu podataka lica koja su bila angažovana primjenom ovakvih vrsta ugovora, koja će sadržati odgovarajuće informacije.

Revizijom je utvrđeno da u organima državne uprave nije uspostavljen adekvatan nadzor i kontrola sprovođenja zaključenih ugovora. Postupak izvještavanja, nadzora, kontrola, analiza i preduzmanja korektivnih mjera trebalo bi urediti donošenjem odgovarajućih Internih akata u organu, kako bi se rizik da ugovori neće biti uspješno realizovani smanjio na prihvatljiv nivo.

Unutrašnja revizija, kod organa državne uprave uglavnom nije sprovodila sistemske revizije koje bi za predmet imale zaključene ugovore o djelu, ugovore o dopunskom radu i ugovore o privremenim i povremenim poslovima. Unutrašnja revizija može kroz svoje aktivnosti pomoći da se problemi koji su prezentovani ovom revizijom identifikuju i otklone. Tako bi, Unutrašnja revizija u svojim Strateškim planovima trebala u skladu sa svojim mogućnostima i identifikovanim rizicima, da planira i sistemske revizije angažovanja lica zaključivanjem ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima.

3. Inspekcijski nadzor i kontrola

Upravna ispekcija ne raspolaže sa dovoljnim kapacitetima (mali broj inspektora) u odnosu na nadležnosti i zahtjeve koji se postavljaju prema ovom organu, što se posebno ispoljava u izbornim godinama kada svi kapaciteti moraju biti usmjereni na aktivnosti shodno Zakonu o biračkom spisku.

Upravna inspekcija u svojim Godišnim planovima nije planirala posebno inspekcijske nadzore ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima.
Prilikom svih vanrednih inspekcijskih pregleda (po osnovu podnesenih incijativa od strane pravnih ili fizičkih lica) kod organa državne uprave utvrđene su značajne nepravilnosti kod angažovanja lica zaključivanjem ugovora o djelu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima.

Rješenja kojima se nalaže otklanjanje utvrđenih nepravilnosti se ne sprovode u dovoljnoj mjeri, a povratne informacije o daljem postupanju od nadležnih organa (Poreska uprava i Tužilaštva) inspekcija ne posjeduje u svim slučajevima. Kao posljedica navedenog nastaje situacija da se nepravilnosti ponavljaju iz godine u godinu kod većeg broja organa i može se reći da predstavljaju sistemski problem. Upravna ispekcija, i pored ograničenih kapaciteta, trebala bi više da obrati pažnju na angažovanje lica zaključivanjem pomenutih ugovora.

Takođe, kod dostavljenih obavještenja i zaključaka, Upravna inspekcija bi trebala da traži od organa (Poreske uprave, Tužilaštva i sl.) da dostave informaciju šta su preduzeli ili šta preduzimaju po istima, ukoliko ih isti ne obavijeste u razumnom roku.

Kako se radi o sistemskom problemu, odnosno postupanju više organa koje nije u skladu sa zakonom (angažovanje fizičkih lica putem ugovora za obavljanje poslova za sistematizova radna mjesta predviđena Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, a ne u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima), MJU bi trebalo u narednom periodu da o istom obavijesti Vladu.

III OCJENA I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja subjekata revizije, a u skladu sa čl. 44 Zakona o Državnoj revizorskoj insituciji i čl. 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu: dr Branislav Radulović (rukovodilac Kolegijuma) i g. Zoran Jelić (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 10.06.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USPJEHA

"Uspješnost upravljanja ugovorima o djelu, ugovorima o dopunskom radu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima u organima državne uprave"

Planom optimizacije javne uprave za period 2018 − 2020 i odgovarajućim zaključcima Vlade, bila je planirana obustava zapošljavanja zasnivanjem radnog odnosa na neodređeno i određeno vrijeme, kao i ograničenja u pogledu ugovora o djelu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima.

Razlozi za sprovođenje predmetne revizije sadržani su u činjenici da je broj ugovora o djelu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima i sredstva utrošena po tom osnovu u proteklom periodu bilježio rast.

Na bazi sprovedene revizije i utvrđenog činjeničnog stanja DRI je ocjenila da:

- upravljanje ugovorima o djelu, ugovorima o dopunskom radu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima **nije dovoljno uspješno** u organima državne uprave;

- aktivnosti organa državne uprave i uspostavljene prakse: a) planiranja, b) kontrolnih mehanizama i c) izvještavanja o efektima realizovanih ugovora **ne osiguravaju uspješno** upravljanje istima.

a) Planiranje

Postojeće prakse *planiranja* potreba za predmetnim ugovorima u organima državne uprave *ne osiguravaju* osnovne pretpostavke transparentnosti, ekonomičnog i efikasnog trošenja budžetskih sredstava. Planiranje se svodi na procjenu potrebnih sredstava (za ugovore o djelu i ugovore o privremenim i povremenim poslovima) na osnovu izvršenja sredstava u prethodnom periodu, a sredstva za ugovore dopunskom radu se uopšte i ne planiraju. *Zahtjevi za budžetskim sredstvima*, u većini slučajeva, ne sadrže analize, odgovarajuća obrazloženja potreba i očekivane efekte angažovanja putem ugovora, tako da Ministarstvo finansija prilikom odobravanja budžeta potrošačkim jedinicama ne posjeduje sve relevantne informacije.

b) Nadzor i kontrola

Revizijom je utvrđeno da u organima državne uprave *nije uspostavljen adekvatan nadzor i kontrola* sprovođenja zaključenih ugovora. Nijesu definisana jedinstvena pravila i procedure u pogledu angažovanja (izbora) lica putem ugovora, visine naknade, trajanja ugovora, izvještavanja o obavljenom poslu, potrebnih stručnih kvalifikacija i sl., tako da nije obezbijeđeno da će se ugovoreni poslovi obaviti na najbolji način i po najboljoj cijeni.

Upravna inspekcija je kroz kontrole koje je sprovela utvrdila značajne nepravilnosti (na koje je ukazano i kroz ovaj izvještaj) u postupanju više organa koje nije u skladu sa zakonom (angažovanje fizičkih lica putem ugovora za obavljanje poslova za sistematizova radna mjesta predviđena Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, a ne u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima).

c) Izvještavanje

Revizijom je utvrđeno da *nije obezbijeđeno odgovarajuće izvještavanje* o efektima realizacije zaključenih ugovora, a za određeni dio ugovora (ugovori o dopunskom radu) nijesu, kroz finansijske izvještaje, dostupni podaci o izdacima po osnovu istih, pa odgovarajuće informacije nijesu dostupne nadležnim institucijama, a samim tim ni javnosti.

Na osnovu iznesenih nalaza i zaključaka, vrhovna državna revizija (DRI) je izradila preporuke čija će realizacija doprinijeti uspješnijem upravljanju ugovorima i transparentnijem trošenju budžetskih sredstava.

PREPORUKE

Ministarstvu finansija

- **Preporučuje se MF da, za poslove za koje postoje sistematizovana radna mjesta kod organa državne uprave, ne daje saglasnosti za angažovanje lica zaključivanjem ugovora o djelu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima.**

- **Preporučuje se MF da Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština propiše na kojima računima će se evidentirati izdaci po osnovu ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima.**

- **Preporučuje se MF da, prilikom razmatranja zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava u postupku pripreme nacrta godišnjeg zakona o budžetu, detaljnije analizira obrazloženja potrošačkih jedinica i procijenjene izdatke po osnovu ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima, kako se tokom godine ne bi vršila brojna preusmjerenja sredstava.**

Subjektima revizije (Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo ekonomije, Uprava za nekretnine, Uprava za statistiku i 42 subjekta obuhvaćenih upitnikom iz tabele 17) i drugim organima državne uprave

- **Potrebno ja da organi državne uprave donose Plan angažovanja lica za ugovore o djelu, ugovore o dopunskom radu i ugovore o privremenim i povremenim poslovima, kojim bi se pored iznosa sredstava definisale aktivnosti, poslovi, broj izvršilaca i očekivani efekti predmetnih ugovora u narednoj godini.**

- **Potrebno je da zahtjevi za dodjelu budžetskih sredstava sadrže definisane aktivnosti, poslove, broj izvršilaca i očekivane efekte iz donešenog Plana angažovanja lica za ugovore o djelu, ugovore o dopunskom radu i ugovore o privremenim i povremenim poslovima, kao i probleme u finansiranju sa kojima su se organi suočavali u prethodnom periodu prilikom realizacije zaključenih ugovora.**

- **Potrebno je da organi prilikom planiranja sredstava za ugovore o djelu, ugovore o dopunskom radu i ugovore o privremenim i povremenim poslovima svobuhvatnije i detaljnije sagledaju i procijene stvarne potrebe, kako se ne bi vršila brojna preusmjerenja sredstava za isplatu zaključenih ugovora, odnosno da ne zahtijevaju više sredstava nego što su im stvarne potrebe.**

- **Potrebno je da organi državne uprave donesu Interna akta o načinu angažovanja, izboru lica, sistemu nadzora i kontrole zaključenih ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima.**

- **Organi državne uprave ne treba da zaključuju ugovore o djelu i ugovore o privremenim i povremenim poslovima za sistematizovana radna mjesta i obavljanje poslova iz nadležnosti organa, već treba da da postupaju u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima.**

- **Preporučuje se organima državne uprave da informišu Vladu o problemima sa kojima se suočavaju u svom radu zbog nemogućnosti zapošljavanja lica na neodređeno i određeno vrijeme, iz kog razloga su prinuđeni da angažuju lica putem ugovora o djelu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima za sistematizovana radna mjesta, kao i zaključivanjem ugovora o dopunskom radu.**

- **Potrebno je da organi državne uprave jasno i precizno definišu obaveze uposlenika, kao i ko je dužan za nadzor i kontrolu, prilikom zaključivanja ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radi i ugovora o privremenim i povremenim poslovima.**

- **Organi državne uprave ne treba da zaključuju ugovore o privremenim i povremenim poslovima za poslove koji zahtijevaju posebno znanje i stručnost, kao i sa licima koji imaju visoku stručnu spremu, već samo za najjednostavnije poslove, u nivou niskokvalifikovanih.**

- **Potrebno je da organi državne uprave uspostave sveobuhvatnu evidenciju (bazu podataka) ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremnim i povremenim poslovima.**

- **Potrebno je da se u organima državne uprave sačinjavaju izvještaji o sprovedenim aktivnostima i poslovima koji su predmet ugovora, kako od strane angažovanih lica tako i od strane nadležnih lica kod kojih su ista angažovana i da se na osnovu istih vrše isplate ugovorene naknade.**

- **Potrebno je da se u organima državne uprave sprovode analize realizovanih ugovora i na bazi istih preduzimaju korektivne mjere.**

- **Preporučuje se jedinicama za unutrašnju reviziju da, u skladu sa procijenjenim rizicima, planiraju sistemske revizije upravljanja ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radi i ugovora o privremenim i povremenim poslovima.**

Ministarstvo javne uprave - Odeljenje upravne inspekcije

- **Preporučuje se MJU da preispita institut ''dodatni rad'' u Zakonu o državnim službenicima i namještenicima (čl. 79), imajući u vidu da Zakon o radu, kao sistemski zakon u oblasti radnih odnosa, reguliše „dopunski rad“ (čl. 201 Zakona o radu), koji se kao takav bez prethodne saglasnosti može obavljati kod istog ili kod drugog poslodavca, što nije slučaj sa ''dodatnim radom'' za koji je potrebna prethodna saglasnost poslodavca i ne može se obavljati kod istog poslodavca.**

- **Preporučuje se MJU da, u skladu sa mogućnostima, preduzme mjere kako bi se ojačali kapaciteti Odeljenja upravne inspekcije.**

- **Preporučuje se MJU - Odeljenju upravne inspekcije da u Godišnjim planovima redovnog nadzora planira redovne inspekcijski nadzore zaključenih ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radi i ugovora o privremenim i povremenim poslovima kod organa državne uprave.**

- **Preporučuje se Upravnoj inspekciji da, uz proaktivan pristup, prati preduzimanje mjera od strane Poreske uprave i Tužilaštva po osnovu datih obavještenja i zaključaka.**

- **Preporučuje se MJU da u narednom periodu informiše Vladu o sistemskom problemu, koji se ogleda u postupanju više organa državne uprave koje se ponavlja iz godine u godinu, a odnosi se na zaključivanje ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima za sistematizovana radna mjesta.**

Nadležni Kolegijum DRI utvrdio je da karakter nalaza u predmetnoj revizije nalaže da:

- subjekti revizije, u roku od 30 dana, dostave Državnoj revizorskoj instituciji plan aktivnosti za realizaciju preporuka koji sadrži mjere, nosioce aktivnosti i rokove.

- subjekti revizije, u skladu sa čl. 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, u roku od 6 mjeseci od dana prijema konačnog Izvještaja o reviziji izvijeste DRI o preduzetim radnjama po izrađenim i dostavljenim preporukama.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI USPJEHA
”EFIKASNOST UPRAVLJANJA PROJEKTIMA IZGRADNJE I REKONSTRUKCIJE OBJEKATA ZDRAVLJA”

Vrsta revizije:	Revizija uspjeha
Subjekat revizije:	Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo finansija i Uprava javnih radova
Predmet revizije:	Aktivnosti koje nadležni organi sprovode u procesu upravljanja projektima izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja
Trajanje revizije:	240 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Branislav Radulović, rukovodilac Kolegijuma Senator Nikola N. Kovačević, član Kolegijuma

I OPŠTI DIO

1. Uvod

1.1. Osnov za reviziju

Ministarstvo zdravlja je u periodu 2017-2019. godine predložilo 54 projekta iz oblasti zdravstva za kapitalni budžet ukupne procijenjene vrijednosti 98.166.734,76€.

Uprava javnih radova je, u navedenom periodu utrošila 1.829.415,55€ iz tekućih i kapitalnih izdataka, za finansiranje 8 projekata izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja.

Ostvareni izdaci za realizaciju navedenih investicija u strukturi izdataka kapitalnog budžeta Uprave javnih radova kreću se u intervalu od 1% do 4%, što je manje u odnosu na budžetska sredstva kojima su finansirani kapitalni projekti izgradnje i rekonstrukcije objekata kulture, izgradnje i rekonstrukcije administrativnog prostora za rad državnih organa, izgradnje i rekonstrukcije sportskih objekata, unapređenja turističke ponude itd.

Struktura izdataka kapitalnog budžeta Uprave javnih radova u periodu 2015-2019. godine

r/b	Klasifikacija	2015	2016	2017	2018	2019
1	Izgradnja i rekonstrukcija administrativnog prostora za rad državnih organa	19%	9%	4%	3%	10%
2	Izgradnja, rekonstrukcija i adaptacija objekata kulture	9%	6%	3%	6%	1%
3	Izgradnja i rekonstrukcija sportskih objekata	4%	4%	4%	6%	4%
4	Izgradnja lokalne infrastrukture	15%	11%	13%	18%	11%
5	Projekti očuvanja životne sredine	7%	5%	7%	10%	5%
6	Izgradnja i rekonstrukcija objekata zdravstva	4%	1%	1%	4%	1%
7	Izgradnja i rekonstrukcija objekata socijalnog staranja	5%	2%	2%	2%	4%
8	Izgradnja i rekonstrukcija objekata obrazovanja i nauke	16%	14%	9%	10%	5%
9	Hitna pomoć i prevencija poplava	1%			0%	
10	Unapređenje turističke ponude	20%	15%	19%	29%	28%
11	Projekti koji se finansiraju iz IPA fondova	1%	34%	36%	11%	22%
12	Državna komisija za tehnički pregled auto puta Bar-Boljare		1%	2%	2%	1%
13	Zakon o Prijestonici					8%
	UKUPNO:	100%	100%	100%	100%	100%

Prema podacima Ministarstva zdravlja postoji ukupno 168 objekata zdravlja u Crnoj Gori, od kojih su 6 u vlasništvu Glavnog grada – Podgorica. Prosječna starost 141 objekta zdravlja koji pripadaju javnim zdravstvenim ustanovama u Crnoj Gori, a za koje je bilo moguće utvrditi godinu izgradnje, je u 2020. godini bila 47 godina.

Loše stanje u pojedinim zdravstvenim ustanovama predmet je i Izvještaja nacionalnog mehanizma za prevenciju torture Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Investicije u objekte zdravstva, osim sredstava kapitalnog budžeta finansirane su iz sredstava javnih zdravstvenih ustanova, budžeta Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore, donacija i kroz „Program energetske efikasnosti u javnim zgradama (EEPPB) “.

Ministarstvo zdravlja, u periodu vršenja revizije, nije raspolagalo analizom stanja javnih zdravstvenih ustanova na osnovu koje bi bilo moguće na efikasan način planski utvrditi potrebe za realizacijom investicija u objekte zdravstva, utvrditi strateška opredeljenja i definisati prioritete.

1.2. Cilj revizije i revizorska pitanja

Cilj revizije je da utvrdi da li se projekti izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja sprovode u skladu sa stvarnim potrebama zdravstvenih ustanova uz optimalno korišćenje raspoloživih resursa.

Da bi ostvarili cilj revizije neophodno je bilo dati odgovor na glavno revizorsko pitanje:

Da li se upravljanje projektima izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja sprovodi na efikasan način?

I **revizorska potpitanja:**

1. Da li postoji odgovarajući sistem analize potreba zdravstvenih ustanova i planiranja kapitalnih projekata izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja?
2. Da li se projekti izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja realizuju u okvirima planiranih resursa?
3. Da li postoji odgovarajući i funkcionalan sistem izvještavanja o realizaciji kapitalnih projekata?

1.3. Obim i ograničenja

Revizijom je obuhvaćen period 2017-2019. godine i dokumentacija Ministarstva zdravlja, Ministarstva finansija i Uprave javnih radova, u čijoj nadležnosti su planiranje i realizacija projekata izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja. Odnosno, postupak prikupljanja predloga projekata od stane javnih zdravstvenih ustanova, način i postupak rangiranja predloga od strane Ministarstva zdravlja i postupak bodovanja i utvrđivanja liste prioritetnih kapitalnih projekata.

Revizijom je, u dijelu koji se odnosi na Upravu javnih radova, obuhvaćen i način i postupak realizacije projekata izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja, na uzorku revizije.

Uzorkom revizije bilo je obuhvaćeno 4 od ukupno 6 kapitalnih projekta koje je Uprava javnih radova realizovala u periodu 2017-2019. godine. Kriterijumi za izbor projekta u uzorak bili su su:

- procijenjena vrijednost projekta, i
- status projekta u 2020. godini.

Uzorak revizije

r/b	Naziv projekta	Procijenjena vrijednost projekta	Status realizacije u 2020. godini
1.	Izgradnja Urgentnog bloka i rekonstrukcija dijela objekta Kliničkog centra Crne Gore u Podgorici	15.000.000€	U toku
2.	Rekonstrukcija i adaptacija objekta Dom zdravlja „Nova varoš“ i Dom zdravlja „Stara Varoš u Podgorici	1.200.000€	U toku
3.	Rekonstrukcija prostora za HLA laboratoriju i tipizaciju	5.948,91	Završen
4.	Klinika za mentalno zdravlje u Podgorici	U toku vršenja revizije završen je postupak izrade tehničke dokumentacije	

1.4. Kriterijumi revizije

Prilikom ocjene načina, postupka i dinamike planiranja kapitalnog budžeta kao kriterijumi korišćeni su Zakon o budžetu fiskalnoj odgovornosti, Odluka o izradi kapitalnog budžeta i utvrđivanju i vrednovanju kriterijuma za izbor kapitalnih projekata, Odluka o izradi kapitalnog budžeta, Interno uputstvo za pripremu predloga projekata iz oblasti zdravstva za kapitalni budžet Ministarstva zdravlja i smjernice Ministarstva finansija za izradu kapitalnog budžeta. Kao kriterijum za ocjenu korišćeni su i utvrđeni osnovni i dopunski uslovi uslovi za kandidovanje kapitalnih projekata i kriterijumi na osnovu kojih se

određuju prioriteti prilikom izbora kapitalnih projekata, vrši njihovo bodovanje i utvrđuje lista prioritetnih kapitalnih projekata.

Prilikom ocjene postupka relizacije projekta izgradnje ili adaptacije objekta zdravstva kao kriterijum korišćeni su rokovi utvrđeni Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata, Zakon o javnim nabavkama i ugovori Uprave javnih radova (ugovor sa izrađivačem tehničke dokumentacije, ugovor sa revidentom tehničke dokumentacije, ugovor o izvođenju radova, ugovor o sprovođenju stručnog stručnog nadzora itd).

Kao kriterijum korišćena su važeća strateška dokumenta kojima su planirane investicije u oblasti zdravstva i to: Master plan ulaganja u infrastrukturu i sektorima obrazovanja, zdravlja, kulture, sporta i državne uprave 2011-2020, Jedinstvena lista prioritetnih infrastrukturnih projekata (dopunjena projektima iz oblasti digitalne infrastrukture) i Informacija o procesu ažuriranja Jedinstvene liste prioritetnih infrastrukturnih projekata.

1.5. Izvori informacija i metode prikupljanja podataka

Primaran izvor informacija u postupku vršenja revizije predstavljala je dokumentacija:

- Ministarstva zdravlja u dijelu predloga kapitalnih projekata koje, u skladu sa Internim uputstvom za pripremu predloga kapitalnih projekata iz oblasti zdravstva za kapitalni budžet, javne zdravstvene ustanove dostavljaju Ministarstvu zdravlja, kao i prateća dokumentacija na osnovu koje je bilo moguće utvrditi da predloženi pojekat ispunjava osnovne i dopunske uslove za kandidovanje kapitalnih projekata. Zatim, liste kapitalnih projekata sa utvrđenim prioritetima, koje Ministarstvo zdravlja dostavlja Ministarstvu finansija u postupku pripreme predloga projekata koji će se finansirati iz kapitalnog budžeta.

  Evidencije Direkcije za investicije Ministarstva zdravlja, u dijelu investicija u javne zdravstvene ustanove, prema izvorima finansiranja i interna akta Ministarstva.

- Ministarstva finansija u dijelu ispunjenosti osnovnih i dopunskih uslova za kandidovanje kapitalnih projekata (planska dokumenta, procjena efekata na budžet, cost-benefit analiza itd.). Godišnji predlog liste prioritetnih kapitalnih projekata sa utvrđenim bodovima i izvještaji o realizaciji projekata koji se finansiraju iz kapitalnog budžeta.

- Uprave javnih radova u dijelu sprovođenja pripremnih aktivnosti za građenje i/ili rekonstrukciju objekta, obezbjeđivanje tehničke dokumentacije i građevinske dozvole, rekonstrukciju objekta (projektni zadatak, potvrda o urbanističko tehničkim uslovima, saglasnost na tehničku dokumentaciju, postupak javnih nabavki za izbor obrađivača tehničke dokumentacije, revidenta tehničke dokumentacije, izbor investitora i izbor nadzornog organa, zahtjev za izdavanje upotrebne dozvole itd.) Zatim, Uprave javnih radova u dijelu izvještavanja o realizaciji projekata (kvartalni i godišnji izvještaji) i predlozi zaključaka za otklanjanje nedostataka u realizaciji kapitalnih projekata.

  Dodatan izvor dokumentacije, u postupku revizije predstavljala su strateška dokumenta Ministarstva zdravlja i istraživanja i izvještaji o stanju zdravstvenog sistema Ministarstva zdravlja, Ombudsmana, Svjetske zdravstvene organitacije i UNDP-a. Zatim, Master plan razvoja zdravstva Crne Gore 2015-2020; Strategija za poboljšanje kvaliteta zdravstvene zaštite i bezbjednosti pacijenata za period 2019-2023. godine sa Akcionim planom za 2019-2020. godine; Izvještaji nacionalnog preventivnog mehanizma Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, Ocjena integriteta zdravstvenog sistema u Crnoj Gori itd.

2. ADMINISTRATIVNI OKVIR

2.1. Javne zdravstvene ustanove

Sistem javnih zdravstvenih ustanova u Crnoj Gori čini 31 javna zdravstvena ustanova i to:

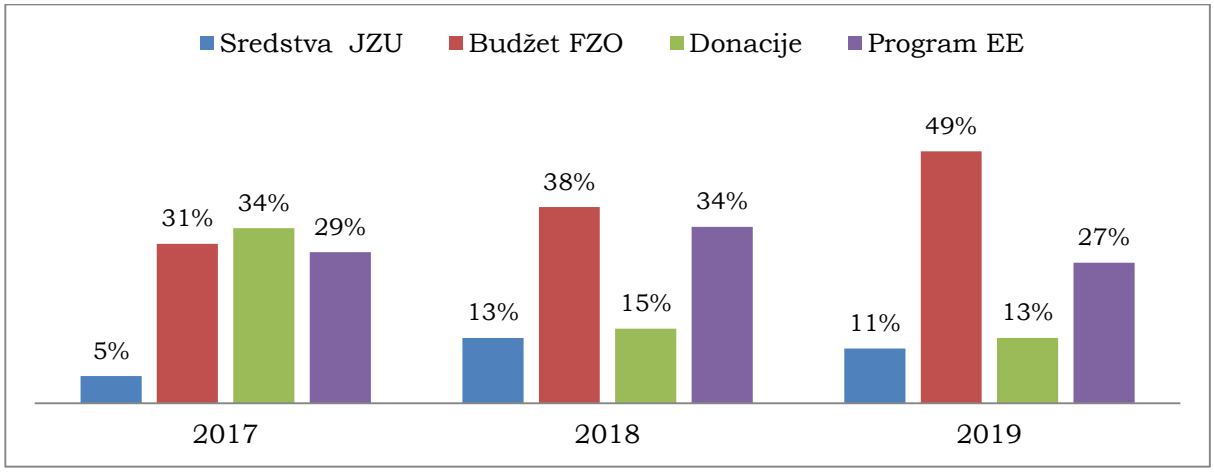
- 18 domova zdravlja (Andrijevica, Bar, Berane, Bijelo Polje, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Herceg Novi, Kolašin, Kotor, Mojkovac, Nikšić, Plav, Pljevlja, Podgorica, Rožaje, Tivat i Ulcinj);
- 7 opštih bolnica (Bar, Berane, Bijelo Polje, Cetinje, Kotor, Nikšić i Pljevlja);
- 3 specijalne bolnice (Brezovik, Dobrota i Risan);
- Klinički centar Crne Gore;
- Zavod za hitnu medicinsku pomoć;
- Zavod za transfuziju krvi.

Prema dokumentaciji, koju je dostavilo Ministarstvo zdravlja u postupku revizije, u Crnoj Gori postoji ukupno 168 objekata zdravlja, od kojih su 6 u vlasništvu Glavnog grada - Podgorica. Prosječna starost 141 objekata zdravlja, za koje je bilo moguće utvrditi godinu izgradnje u 2020. godini bila je 47 godina, dok je 15 objekata izgrađeno nakon 2000. godine. Pregled objekata zdravlja i godina njihove izgradnje je Dodatak 5 Izvještaja.

Investicije u objekte javnih zdravstvenih ustanova, osim sredstava kapitalnog budžeta, finansirane su iz budžeta javnih zdravstvenih ustanova, budžeta Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore, donacija i kroz „Program energetske efikasnosti u javnim zgradama (EEPPB) “. U periodu 2017-2019. godine investicije iz navedenih izvora, prema podacima koje je dostavilo Ministarstvo zdravlja, iznosile su ukupno 8.616.110,91€, i to: 3.763.470,51€ u 2017. godini, 2.515.585,78€ u 2018. godini i 2.337.054,62€ u 2019. godini.

Dominantan izvor finansiranja investicija u navedenom periodu predstavljao je budžet Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore i „Program energetske efikasnosti u javnim zgradama (EEPPB)“.

Investicije u objekte javnih zdravstvenih ustanova, prema izvorima finansiranja, u periodu 2017-2019. godine

Prema podacima koje je Ministarstvo zdravlja dostavilo u postupku revizije, u navedenom periodu, najviše investicija realizovano je za potrebe Kliničkog centra Crne Gore (vrijednost investicija 2.960.716,32€), Dom zdravlja Nikšić (vrijednost investicija 1.156.953,76€), Opštu Bolnicu Nikšić (vrijednost investicija 699.883,62€) i Dom zdravlja Berane (vrijednost investicija 632.146,99€).

2.2. Pravni okvir

Ministarstvo zdravlja

Važećim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Ministarstva zdravlja utvrđena je organizaciona jedinica Direktorat za ekonomiku i projekte u zdravstvu, odnosno Direkcija za projekte u zdravstvu u kojoj su sitematizovana 4 radna mjesta i, u periodu vršenja revizije, sva radna mjesta su bila popunjena. U skladu sa pravilnikom Direkcija za projekte u zdravstvu, između ostalog, obavlja poslove koji se odnose na:

- projekte izgradnje i investicija u zdravstvu,
- davanje saglasnosti na investicione planove i programe iz djelatnosti zdravstvene ustanove koju osniva država,
- pripremu predloga pripritetnih kapitalnih projekata koji će se kandidovati za finansiranje iz godišnjeg kapitalnog budžeta.

Izrada predloga kapitalnih projekata koje Ministarstvo zdravlja dostavlja Ministarstvu finansija vrši se u skladu sa Internim uputstvom za pripremu predloga projekata iz oblasti zdravstva za kapitalni budžet. Odnosno, rukovodioci zdravstvenih ustanova pripremaju predloge projekata u oblasti zdravstva za kapitalni budžet i iste dostavljaju Ministarstvu zdravlja. Uži kolegijum Direktorata za ekonomsku politiku i projekte u zdravstvu analizira dobijene podatke i vrši selekciju istih u skladu sa Jedinstvenom listom prioritetnih infrastrukturnih projekata i relevantnim strateškim dokumentima iz oblasti zdravstva.

Ministar/ka i državni/a sekretar/ka razmatraju informaciju o projektima iz oblasti zdravstva i odlučuju o prioritetnim projektima.

Ministarstvo finansija

Komisija za ocjenjivanje projekata koja ima sedam članova, priprema predlog liste prioritetnih kapitalnih projekata vrednovanjem kriterijuma određenih odlukom Odlukom o izradi kapitalnog budžeta i utvrđivanju i vrednovanju kriterijuma za izbor kapitalnih projekata, koja se primjenjivala u postupku planiranja kapitalnog budžeta 2019. godine. Predlog liste prioritetnih projekata, utvrđen od strane Komisije dostavlja se Vladi na razmatranje i usvajanje i konačnu listu projekata za finansiranje iz kapitalnog budžeta utvrđuje Vlada.

Navedenom Odlukom, koja se primjenjivala 2019. godine utvrđeni su osnovni uslovi za predlaganje projekata za kapitalni budžet, dopunski uslovi za predlaganje projekata za kapitalni budžet, kriterijumi za vrednovanje predloženih projekata i dopunski kriterijumi za vrednovanje predloženih projekata.

Uslovi za predlaganje kapitalnih projekata za kapitalni budžet u 2019. godini

Osnovni	Dopunski
Projekat predviđen razvojnom strategijom ili drugim dokumentom Skupštine ili Vlade Crne Gore	Da se višegodišnjim finansiranjem izgradnje jednog ili više objekata stvara dodatni prostor veličine 200 m2 ili više
Izrađena i usvojena planska dokumentacija za potrebe izgradnje objekta ili objekta infrastrukture koji su predmet projekta	Troškovi kupovine zemljišta, izgradnje objekata, objekata infrastrukture i nabavke opreme prelaze iznos od 200.000 eura
Izrađena procjena efekata na budžet	Troškovi rekonstrukcije i adaptacije u cilju očuvanja, održavanja i unaprjeđenja postojeće infrastrukture ili objekata iznose više od 300.000 eura
Izrađena studija opravdanosti, ukupnih troškova i koristi od projekta (cost- benefit analiza) za projekte čija je procijenjena vrijednost veća od 5.000.000 €	Manji projekti koji predstavljaju funkcionalnu cjelinu i ako njihova zajednička realizacija ispunjava jedan od prethodnih kriterijuma.

Za finansiranje iz kapitalnog budžeta može da se predloži projekat koji zadovoljava osnovne uslove i najmanje jedan dopunski uslov za predlaganje projekata za kapitalni budžet.

Postupak planiranja kapitalnog budžeta u 2017. i 2018. godini sprovođen je u skladu sa tada važećom Odlukom o izradi kapitalnog budžeta, kojom su bili utvrđeni kriterijumi za kandidovanje kapitalnih projekata, uslovi za kandidovanje kapitalnih projekata i kriterijumi na osnovu kojih se određuju prioriteti prilikom izbora kapitalnih projekata.

Predlog liste prioriteta utvrđivala je Komisija za utvrđivanje liste prioriteta kapitalnih projekata bodovanjem kriterijuma utvrđenih Odlukom. Ministarstvo finansija u skladu sa navedenom listom kapitalnih projekata, priprema kapitalni budžet i u okviru nacrta zakona o budžetu za određenu fiskalnu godinu dostavlja ga Vladi na usvajanje.

Kriterijumi i uslovi za kandidovanje kapitalnih projekata
u 2017. i 2018. godini

Kriterijumi	Uslovi
Višegodišnjim finansiranjem izgradnje jednog ili više objekata stvara se dodatni prostor veličine 200 m2 ili više metara kvadratnih;	Projekat utvrđen razvojnom strategijom po prioritetima projekata na osnovu koje potrošačke jedinice i jedinice lokalne samouprave kandiduju projekte;
Troškovi kupovine zemljišta, izgradnje objekata, objekata infrastrukture od interesa za Crnu Goru i lokalnu samoupravu i nabavke opreme prelaze iznos od 500.000 eura;	Izrađena i usvojena planska dokumentacija do utvrđivanja nacrta zakona o budžetu za narednu fiskalnu godinu u kojoj se predlaže izgradnja kapitalnog objekta
Troškovi održavanja ili unaprjeđenja postojeće infrastrukture od interesa za Crnu Goru i lokalnu samoupravu ili objekata iznose više od 300.000 eura;	Izrađena procjena efekata uticaja kapitalnog budžeta na tekući budžet i
Manji projekti predstavljaju funkcionalnu cjelinu, i da njihova zajednička realizacija zadovoljava jedan od prethodnih kriterijuma.	Izrađena Studija opravdanosti i Cost-benefit analize za projekte čija je procijenjena vrijednost veća od 5.000.000 eura.

Odlukom je utvrđeno da je kapitalni projekat mogao biti kandidovan ukoliko ispunjava uslove za kandidovanje kapitalnih projekata i jedan od navedenih kriterijuma.

Uprava javnih radova

Realizacija projekata izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja nadležnost je Uprave javnih radova koja je, shodno Uredbi o organizaciji i načinu rada državne uprave organ uprave, dok nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada Uprave javnih radova vrši Ministarstvo održivog razvoja i turizma.

U skladu sa Odlukom o izradi kapitalnog budžeta i utvrđivanju i vrednovanju kriterijuma za izbor kapitalnih projekata Uprava javnih radova je u obavezi da Vladi i Ministarstvu finansija najmanje jednom kvartalno dostavlja izvještaje o realizaciji kapitalnih projekata, na posebnom obrascu. Uprava javnih radova podnosi i izvještaj o radu Ministarstvu održivog razvoja i turizma, koji sadrži prikaz realizacije poslova i zadataka Uprave.

3. RAZVOJNE STRATEGIJE

Master plan ulaganja u infrastrukturu u sektorima obrazovanja, zdravlja, kulture, sporta i državne uprave za period 2011-2020. godine i Jedinstvena lista prioritetnih infrastrukturnih projekata (dopunjena projektima iz oblasti digitalne infrastrukture) iz januara 2019. godine, u periodu vršenja revizije, predstavljali su razvojne strategije kojima je stvoren osnov za planski i sistematski razvoj sektora zdravstva, dugoročno planiranje ulaganja i unapređenja infrastrukture, planiranje godišnjeg i kapitalnog budžeta.

- Master planom ulaganja u infrastrukturu u sektorima obrazovanja, zdravlja, kulture, sporta i državne uprave za period 2011-2020. godine u sektor zdravlja planirana je investicija vrijednosti 46.584.121,80€ za izgradnju 8, rekonstrukciju 5, adaptaciju 4 i opremanje 2 objekta na teritoriji 7 opština. Prema dokumentaciji koju dostavili Ministarstvo zdravlja i Uprava javnih radova, u periodu vršenja revizije bilo je realizovano 10 projekata i ukupna vrijednost radova navedenih projekata iznosila je 17.494.466,70€.

Pregled realizacije investicija u sektor zdravlja planiranih Master planom je Dodatak 1 Izvještaja.

- Jedinstvenom listom prioritetnih infrastrukturnih projekata (dopunjena projektima iz digitalne infrastrukture) Sekretarijata za razvojne projekte iz januara 2019. godine planirane su investicije u sektor zdravsta ukupne procijenjene vrijednosti 15.748.383€, i to: Izgradnja objekta za kliniku za psihijatriju (4.749.595€), Izgradnja objekta za Kliniku za infektivne bolesti i Klinike za dermatovenerologiju (8.280.787€), Tretiranje otpadnih medicinskih voda u Kliničkom centru Crne Gore (1.548.000€), Korišćenje obnovljivih izvora energije u snadbijevanju električnom energijom, pripremi tople sanitarne vode i hlađenju Kliničkog centra Crne Gore (1.090.000€), Rekonstrukcija prostora za obezbjeđenje uslova za funkcionisanje regionalnog Instituta za tropske bolesti (80.000€).

II ZAKLJUČCI

Državni revizor, nakon sprovedenog postupka revizije, utvrdio je da postojeći sistem planiranja i određivanja prioriteta u finansiranju kapitalnih projekata iz oblasti zdravstva nije zasnovan na stvarnim potrebama javnih zdravstvenih ustanova i u najvećoj mjeri nije temeljen na strateškom pristupu u planiranju kapitalnih projekata, što ima poseban značaj imajući u vidu prosječnu starost objekata u kojima su smještene javne zdravstvene ustanove i mali procenat izdvajanja iz kapitalnog budžeta za realizaciju projekata zdravstva u odnosu na iskazane potrebe.

Postojeća strateška dokumenta u oblasti zdravstva ne uzimaju u obzir nabavku medicinske opreme za kojom su javne zdravstvene ustanove, u postupku pripreme predloga projekata iz oblasti zdravstva iskazivale potrebu. Samim tim, u skladu sa važećim pravnim okvirom, nije uspunjen obavezujući osnovni uslov za predlaganje projekata za kapitalni budžet.

Postupkom revizije, utvrđeno je da procjenu vrijednosti predloga kapitalnih projekata ne vrše ovlašćena lica kao i da nije definisan način i postupak utvrđivanja procijenjene vrijednosti predloga kapitalnih projekata od strane javnih zdravstvenih ustanova i Ministarstva zdravlja, koja za pojedine predloge projekata značajno varira.

Revizijom su utvrđeni nedostaci u postupku pripreme i planiranja kapitalnih projekata i ispunjenosti uslova za finansiranje iz kapitalnog budžeta, od strane Ministarstva zdravlja i Ministarstva finansija, koji mogu imati dugoročan negativan uticaj na realizaciju kapitalnih projekata koji su, u skladu sa zakonom o budžetu finansirani u periodu 2018-2020. godine.

Postojeći način realizacije kapitalnih projekata, od strane Uprave javnih radova, ne omogućava sagledavanje ključnih elemenata u realizaciji kapitalnog projekta ko što su: procenat realizacije projekta i datum očekivanog završetka finansiranja projekta. Postojeći sistem izvještavanja Uprave javnih radova je orijentisan na praćenje godišnje planiranih aktivnosti i godišnje planiranog utroška sredstva i stoga postoji opravdan rizik da korisnici izvještaja nemaju potpunu i odgovarajuću informaciju o realizaciji kapitalnih projekata.

1. Sistematski razvoj sektora zdravlja

Sistematski razvoj sektora zdravlja podrazumijeva adekvatno i dugoročno planiranje ulaganja i unapređenje infrastrukture. Ulaganje o objekte zdravlja treba da se temelji na odgovornom planiranju, u skladu sa strateškim opredeljenjima i realnim potrebama javnih zdravstvenih ustanova. Takav pristup zahtijeva inicijalnu analizu potreba i definisanje liste prioriteta, prije nego što se obezbijede novčana sredstva za realizaciju investicije i uspostavi sistem praćenja realizacije i izvještavanja.

Javnim zdravstvenim ustanovama u Crnoj Gori pripada ukupno 168 objekata zdravlja, od kojih su 6 u vlasništvu Glavnog grada - Podgorica[1]. Prosječna starost 141 objekata zdravlja, za koje je bilo moguće utvrditi godinu izgradnje u 2020. godini bila je 47 godina. Ministarstvo zdravlja je, u periodu 2017-2019. godine preložilo 54 projekta iz oblasti zdravstva za kapitalni budžet ukupne procijenjene vrijednosti 98.166.734,76€. U istom periodu Uprava javnih radova je utrošila 1.829.415,55€[2] iz tekućih i kapitalnih izdataka, za finansiranje 8 projekata izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja[3]. Značajna razlika u

[1] Ambulanta Gornja Gorica, Ambulanta Donja Gorica, Ambulanta Tološi, Ambulanta Zagorič, Ambulanta Jerevanska i Ambulanta Studentska.
[2] U navedenom periodu iz sredstva Uprave jave javnih radove opredijeljenih za izgradnju i rekonstrukciju objekata zdravlja finansirano je rješavanje stambenih potreba u zdravstvu u iznosu od 400.000€, kupovina objekta od opštine u iznosu od 522.076,55€ i u skladu sa zaključcima Vlade utošeno 1.925.570,53€.
[3] Zavod za transfuziju krvi u Podgorici, Poliklinički sa Urgentnim centrom u Beranama, Rekonstrukcija Internog odjeljenja OB Bijelo Polje, Rekonstrukcija prostora za HLA (Humani Leukocitni Antigeni - Tipizacija tkiva) laboratoriju i HLA tipizaciju u Crnoj Gori - Podgorica, Rekonstrukcija energetskog bloka TS i pomoćnih izvora napajanja Kliničkog Centra Crne Gore, Privođenje namjeni novoizgrađenih djelova objekata Dom zdravlja „Nova Varoš“ i Dom zdravlja „Stara Varoš“ u Podgorici, Klinika za mentalno zdravlje u Podgorici, Izgradnja Urgentnog bloka i rekonstrukcija Kliničkog centra Crne Gore u Podgorici.

potrebama javnih zdravstvenih ustanova za izrgadnjom i rekonstrukcijom objekata zdravlja i nabavkom opreme, iskazana u predlogu projekata Ministarstva zdravlja, i broja finansiranih projekata i utroška sredstava kapitalnog budžeta u periodu 2017-2019. godine rezultat je inherentno neefikasnog sistema pripreme predloga projekata iz oblasti zdravstva za kapitalni budžet u navedenom periodu, u kojem nijedan od predloženih projekata nije zadovoljavao uslove za finansiranje iz kapitalnog budžeta.

Ministarstvo zdravlja u periodu vršenja revizije nije raspolagalo analizom stanja/situacionom ili nekom drugom analizom koja bi omogućila sagledavanje stvarnih potreba javnih zdravstvenih ustanova u dijelu izgradnje i rekonstrukcije objekata. Samim tim, u periodu vršenja revizije nijesu bili stvoreni temeljni uslovi za donošenje planskog dokumenta na osnovu kojeg bi se utvrdila strateška opredeljenja i donosile odluke o investicijama u sektor zdravlja.

Predlozi kapitalnih projekata iz oblasti zdravstva za kapitalni budžet Ministarstva zdravlja, u periodu 2017-2019. godine temeljili su se na postojećim planskim dokumentima, kojima nije prepoznat najveći broj predloga projekata, koje su dostavljale javne zdravstvene ustanove i samim tim nijesu bili ispunjeni osnovni uslovi za njihovo finansiranje iz kapitalnog budžeta. Definisanje liste prioriteta predloga projekata iz oblasti zdravstva za kapitalni budžet, od strane Ministarstva zdravlja u periodu 2017-2019. godine, nije sprovođeno na način kojim je moguće utvrditi jasnu opravdanost finansiranja više rangiranog predloga projekta odnosu na prispjele predloge javnih zdravstvenih ustanova u tekućoj godini.

2. Nabavka opreme[4]

Važeća Odluka o izradi kapitalnog budžeta i utvrđivanju i vrednovanju kriterijuma za izbor kapitalnih projekata[5] omogućava nabavku medicinske opreme za potrebe javnih zdravstvenih ustanova čija vrijednost prelazi 200.000€, ukoliko je to predviđeno razvojnom strategijom ili drugim dokumentom Skupštine i/ili Vlade Crne Gore, ukoliko je izrađena procjena efekata kapitalnog budžeta na tekući budžet i izrađena studija opravdanosti ukoliko je procijenjena vrijednost veća od 5.000.000€. U skladu sa Odlukom o izradi kapitalnog budžeta[6] u 2018. i 2017. godini vrijednost opreme je morala prelaziti iznos od 500.000€.

Javne zdravstvene ustanove su, u periodu 2018-2019. godine u predlozima projekata iz oblasti zdravstva za kapitalni budžet, iskazale potrebu za medicnskom opremom ukupne procijenjene vrijednosti 9.408.830,64€.

Ministarstvo zdravlja u navedenom periodu nije imalo razvojnu strategiju[7] u dijelu nabavke medicinske opreme, niti je nabavka medicinske opreme bila obuhvaćena postojećim razvojnim strategijama. Samim tim, predlozi projekata iz oblasti zdravstva za kapitalni budžet, u dijelu nabavke medicinske opreme nijesu zadovoljavali obavezni osnovni uslov (kriterijum) za predlaganje projekata za kapitalni budžet.

[4] Navodi u tački 5.2. koji se odnose na nabavku medicinske opreme nijesu bili opredjeljujući prilikom izražavanja ocjene i preporuka koje se odnose na Ministarstvo zdravlja, obzirom da je u fokusu predmetne revizije bilo upravljanje projektima izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja.

[5] "Službeni list Crne Gore", br. 057/18 od 10.08.2018. godine.

[6] „Službeni list Crne Gore“, br.057/10 od 01.10.2010. godine.

[7] Razvojna strategija je osnovni uslov za predlaganje projekta za kapitalni budžet – čl. 4 Odluke o izradi kapitalnog budžeta i utvrđivanju i vrednovanju kreiterijuma za izbor kapitalnih projekata.

Predlozi javnih zdravstvenih ustanova za nabavku medicinske opreme za kapitalni budžet, u periodu 2018-2019. godine

Godina	Javna zdravstvena ustanova	Oprema	Procijenjena vrijednost (€)
2018	Opšta bolnica Bar	CT aparat	340.000,00
		Operacioni sto i oprema za ortopediju	120.000,00
		Aparat za anesteziju -2 komada	75.000,00
	Opšta bolnica Berane	Aparati i oprema	120.000,00
	Zavod za transfuziju krvi	Vozila za prikupljanje krvi na terenu sa opremom	240.000,00
		Vozila sa temo-kingom za prevoz jedinica krvi/komponenata krvi- 3 komada	100.000,00
2019	Opšta bolnica Bar	Aparat za nesteziju - 3 komada	110.000,00
		Oprema za ortopediju	120.000,00
		Endoskopski stub sa pratećom opremom	200.000,00
		Stub za laparaskopsku hirurgiju	120.000,00
		Multifunkcionalni operacioni stolovi - 2 komada	100.000,00
		Operacione lampe -3 komada	55.000,00
		Oprema za urologiju	35.000,00
		Multislajsni CT skener	350.000,00
		Magnetna rezonanca	700.000,00
		Oprema za UZ dijagnostiku- 4 aparata	180.000,00
		Oprema za prijemni ambulantni blok sa dnevnom bolnicom	50.000,00
	Opšta bolnica Berane	Valjak za peglanje veša	25.874,64
		Kombinovana mašina za pranje veša	15.000,00
		Špalt lampa	15.000,00
		Optička koherentna tomografija	15.000,00
		Kompjuterizovano vidno polje	18.000,00
		Ultrazvuk oka	15.000,00
		Ultrazvuk	40.000,00
		Pacijent monitor - 2 komada	10.000,00
		Defibrilator	4.600,00
		Pacijent monitor- 1 komad	5.000,00
		Defibrilator	4.600,00
		Fotolampe- 2 komada	2.000,00
		Vakum extraktor	10.000,00
	Opšta bolnica Nikšić	Uređaj za digitalizaciju u RTG službi	44.940,00
		Centralni monitoring sa 7 pacijent monitora	48.000,00
		Holter krvnog pritiska	4.000,00
		Pacijent monitori-3 komada	14.450,00
		Softver za holtere EKG	7.490,00
		EKG aparati šestokanalni 10 komada	12.360,00
		FESS Funkcionalna endoskopska sinusoskopija	21.074,00
		Frižider za čuvanje reagenasa	3.963,00
		Sterilizator	4.000,00
		Ljepilica za autoklav	4.479,00
	Klinički centar Crne Gore	Oprema za centar za sterilizaciju Operacionog bloka	550.000,00
		CT skener	400.000,00

		Uređaj za magnetnu rezonancu	1.400.000,00
		Linerani akcelerator	2.500.000,00
		Oprema za centar za sudsku medicinu	295.000,00
	Zavod za hitnu medicinsku pomoć	10 reanimobila sa pogonom na sva četiri točka	500.000,00
	Zavod za transfuziju krvi	Vozilo za transport mobilne ekipe 8+1 - 1 komad	24.000,00
		Vozilo za termo-kingom za prevoz jedinica krvi/komponenta krvi - 3 komada	100.000,00
		Vozilo za prikupljanje krvi na terenu sa opremom- 1 komad	240.000,00
		Putničko vozilo za vaspitno-motivacioni rad na terenu - 1 komad	24.000,00
		Putničko vozilo za potrebe administrativne službe	16.000,00
	UKUPNO:		**9.408.830,64**

3. Procijenjena vrijednost projekata

Prilikom izrade predloga projekata iz obasti zdravstva za kapitalni budžet javne zdravstvene ustanove utvrđuju procijenjenu vrijednost investicije. Postupkom revizije je utvrđeno da je samo za manji projekata dostavljen predmjer i predračun radova na adaptaciji objekata, izrađen od ovlašćenog lica.

Prilikom utvrđivanja procijenjene vrijednosti izgradnje objekata zdravstva državni revizor je utvrdio značajna odstupanja u procijenjenoj vrijednosti predloga projekata od strane javnih zdravstvenih ustanova i Ministarstva zdravlja, kada su u pitanju realizacija istih kapitalnih projekata. Odnosno, procijenjena vrijednost izgradnje pojedinih objekata zdravstva značajno se mijenjala u periodu 2017-2019. godine.

Revizijom je najveće odstupanje u procijenjenoj vrijednost utvrđeno za projekte:

- „Klinika za infektivne bolesti i Klinika za dermatovenerologiju KCCG“, za koje je od strane Ministarstva zdravlja u 2018. godni određen iznos od 4,4 mil. €, a 2019. godine 8,2 mil. (3,8 mil. € više);
- „Izgradnja Opšte bolnice Pljevlja sa pratećim sadržajem“, za koju je procijenjena vrijednost u 2017. godini od strane Ministarstva zdravlja utvrđena u iznosu 2,9 mil. €, a 2019. godine 6,1 mil. eura (3,2 mil. € više).

Procijenjena vrijednost predloga projekata iz oblasti zdravstva

Naziv projekta	Procijenjena vrijednost investicije u milionima eura					
	2017		2018		2019	
	JZU	MZ	JZU	MZ	JZU	MZ
Izgradnja zdravstvenog objekta City kvart			8,7	8,7	10	10
Izgradnja Opšte bolnice Pljevlja sa pratećim sadržajem		2,9		2,9		6,1
Klinika za mentalno zdravlje KCCG		3,6	Zbirno procijenjeni 7,2	2,8	5,6	5,6
Klinika za infektivne bolesti i Klinika za dermatovenerologiju KCCG		5,6		4,4		8,2

Ministarstvo zdravlja, u postupku vršenja revizije nije dostavilo dokumentaciju na osnovu koje je moguće utvrditi opravdanost izmjena u procijenjenoj vrijednosti projekata, niti je iste dostavljalo Ministarstvu finansija u postupku predloga projekata za finansiranje iz kapitalnog budžeta.

III OCJENA I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja subjekata revizije[8], a u skladu sa čl. 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i čl. 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu: dr Branislav Radulović (rukovodilac Kolegijuma) i g. Nikola N. Kovačević (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 28.07.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USPJEHA

"Efikasnost upravljanja projektima izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja"

Državna revizorska institucije je, nakon sprovedenog postupka revizije utvrdila da postojeći sistem planiranja, realizacije i izvještavanja kapitalnih projekata - izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja **nije efikasan**. Odnosno, da:

- Ministarstvo zdravlja ne sprovodi u dovoljnoj mjeri efikasno postupak pripreme predloga projekata iz oblasti zdravstva za kapitalni budžet, naročito u dijelu: sagledavanja stvarnih potreba javnih zdravstvenih ustanova, stvaranja neophodnih uslova uslova za postupak predlaganja kapitalnih projekata i podnošenja predloga kapitalnih projekata u skladu sa obavezama utvrđenim postojećim pravnim okvirom.

- Komisija za ocjenjivanje projekata u 2019. godini nije sprovodila postupak vrednovanja predloga kapitalnih projekata u skladu sa uslovima koji su utvrđeni Odlukom o izradi kapitalnog budžeta i utvrđivanju i vrednovanju kriterijuma za izbor kapitalnih projekata[9], na osnovu potpune i vjerodostojne dokumentacije.

- Ministarstvo finansija u periodu 2017-2019. godine nije u potpunosti sprovodilo postupak izrade kapitalnog budžeta, u dijelu obezbjeđivanja ispunjenosti osnovnih i dopunskih uslova (kriterijuma) za predlaganje projekata za kapitalni budžet propisanih važećim Odlukama[10], odnosno vršenju nadzora (budžetski inspektor) nad sprovođenjem istih[11].

- Uprava javnih radova nije u dovoljnoj mjeri efikasna u dijelu izvještavanja, dok su u dijelu realizacije kapitalnih projekata potrebna dodatna poboljšanja.

Na osnovu iznesenih nalaza i zaključaka, vrhovna državna revizija (DRI) je izradila preporuke čija će realizacija doprinijeti uspješnijem upravljanju projektima izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja.

[8] Izjašnjenje Ministarstva zdravlja br. 4-427/20-78/2 od 23.07.2020. godine; Izjašnjenje Ministarstva finansija br. 03-136 od 20.07.2020. godine i Izjašnjenje Uprave javnih radova br. 01-035/20-5420/1 od 10.07.2020. godine.
[9] "Službeni list Crne Gore", br. 057/18 od 10.08.2018. godine.
[10] Odluka o izradi kapitalnog budžeta i utvrđivanju i vrednovanju kriterijuma za izbor kapitalnih projekata ("Sl. list CG", br. 05/18) i Odluka o izradi kapitalnog budžeta ("Sl. list CG", br. 057/10).
[11] Čl. 77 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list CG", br. 020/14, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18).

PREPORUKE

Ministarstvo zdravlja treba da:

- **Obezbijedi sistematski pristup u postupku pripreme predloga projekata iz oblasti zdravstva za kapitalni budžet, na način da izradi analizu stanja na osnovu koje je moguće sagledati stvarne potrebe javnih zdravstvenih ustanova, u dijelu izgradnje i rekonstrukcije objekata zdravlja i utvrdi prioritete u finansiranju u skladu sa strateškim opredjeljenjima;**

- **Stvori neophodne uslove za predlaganje projekata iz oblasti zdravstva za kapitalni budžet, na način da isti ispunjavaju uslove utvrđene važećim pravnim aktima i dostavlja Ministarstvu finansija predloge projekata sa pratećom dokumentacijom, na osnovu koje je moguće utvrditi ispunjenost navedenih uslova.**

- **U predlogu projekata navede procijenjenu vrijednost radova na izgradnji i rekonstrukciji objekata zdravlja na osnovu ocjene ovlašćenog lica.**

Komisija za ocjenjivanje projekata[12] treba da:

- **Obezbijedi da predlozi sa liste prioritetnih kapitalnih projekata:**
  - **ispunjavaju uslove za predlaganje kapitalnih projekata za kapitalni budžet;**
  - **sadrže potpunu i vjerodostojnu dokumentaciju, na osnovu koje komisija za ocjenu projekata može izvršiti vrednovanje u skladu sa kriterijumima za vrednovanje predloženih projekata.**

Ministarstvo finansija treba da:

- **Utvrdi propise i mehanizme na osnovu kojih će vršiti kontinuiran i efikasan nadzor nad radom Komisije za ocjenu projekata, koji u cjelosti mora biti usklađen sa važećim pravnim aktima, naročito u dijelu ispunjenosti kriterijuma za vrednovanje predloženih projekata i vrednovanja istih.**
- **Sprovodi postupak izrade kapitalnog budžeta u potpunosti usklađen sa važećom Odlukom o izradi kapitalnog budžeta i utvrđivanju i vrednovanju kriterijuma za izbor kapitalnih projekata**.[13]

Uprava javnih radova treba da:

- **Vrši poslove iz svoje nadležnosti utvrđene Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave[14], a koji se odnose na poslove izrade i kontrole tehničke dokumentacije (sprovođenje postupaka javnih nabavki) za potrebe organa i subjekata javnog sektora koji ne raspolažu kapacitetima za vršenje istih, na njihov zahtjev;**

- **Sredstva za realizaciju kapitalnog projekta, oprijedjeljena Zakonom o budžetu, koristi za potrebe realizacije konkretnog projekta, za koje su sredstva opredijeljena;**

[12] Komisiju za ocjenjivanje projekata, u skladu sa Odlukom o izradi kapitalnog budžeta i utvrđivanju i vrednovanju kriterijuma za izbor kapitalnih projekata („Službeni list Crne Gore“, br. 057/18 od 10.08.2018. godine), čini sedam članova- dva predstavnika Ministarstva finansija, po drva predstavnika organa državne uprave koji je nadležan za poslove održivog razvoja i turizma i organa državne uprave koji je nadležan za poslove saobraćaja i pomorstva, jedan predstavnik kabineta Predsjednika Vlade Crne Gore.
[13] „Sl. list CG“, br. 057/18.
[14] Član 42 ("Sl. list CG", br. 087/18, 002/19, 038/19, 018/20).

- **Dostavlja Ministarstvu finansija blagovremene i potpune izvještaje o realizaciji kapitalnih projekata, prema utvrđenim rokovim i u skladu sa Odlukom o izradi kapitalnog budžeta i utvrđivanju i v**rednovanju kriterijuma za izbor kapitalnih projekata.[15]

Nadležni Kolegijum DRI utvrdio je da karakter nalaza u predmetnoj revizije nalaže da:

- subjekti revizije, u roku od 30 dana, dostave Državnoj revizorskoj instituciji plan aktivnosti za realizaciju preporuka koji sadrži mjere, nosioce aktivnosti i rokove.
- subjekti revizije, u skladu sa čl. 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, u roku od 6 mjeseci od dana prijema konačnog Izvještaja o reviziji izvijeste DRI o preduzetim radnjama po izrađenim i dostavljenim preporukama.
- se Konačan izvještaj o reviziji dostavi skupštinskom Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje.

[15] Član 19 ("Sl. list CG", br. 057/18).

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI USPJEHA
”EFIKASNOST PLANIRANJA I POVRAĆAJA SREDSTAVA PO OSNOVU KONTRIBUCIJA”

Vrsta revizije:	Revizija uspjeha
Subjekat revizije:	Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo odbrane i Ministarstvo nauke
Predmet revizije:	Aktivnosti koje preduzimaju subjekti revizije u cilju obezbjeđenja efikasnog planiranja i povraćaja sredstava po osnovu kontribucija
Trajanje revizije:	240 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Branislav Radulović, rukovodilac Kolegijuma Predsjednik Senata dr Milan Dabović, član Kolegijuma

I OPŠTI DIO

1. UVOD I OPIS REVIZIJE

Pravni osnov za vršenje revizije uspjeha „Efikasnost planiranja i povraćaja sredstava po osnovu kontribucija“, sadržan je u:

- Ustavu Crne Gore, član 144 („Sl. list CG“ br. 01/07);
- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji, član 4 („Sl. list RCG“ br. 28/04, 27/06, 78/06 i „Sl. list CG“ br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, donesenom od strane Senata 30.12.2019. godine, (interno broj 06-357/19);
- Odluci o vršenju revizije od 30.01.2020. g. (br. 40116/20-023-134/2) Kolegijuma u sastavu: dr Branislav Radulovic (rukovodilac Kolegijuma) i dr Milan Dabovic (član Kolegijuma).

Revizija je izvršena u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG“ br. 3/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja revizije uspjeha („Sl. list CG“, br. 68/19) i
- Međunarodnim standardima za vrhovne revizorske institucije (ISSAI).

U skladu sa čl. 144. Ustava Crne Gore[1], Državna revizorska institucija Crne Gore (DRI) vrši reviziju zakonitosti i uspješnosti upravljanja državnom imovinom i obavezama, budžetima i svim finasijskim poslovima čiji su izvori finansiranja javni ili nastaju korišćenjem državne imovine.

Zakonom o Državnoj revizorskoj instituciji, čl. 5. Zakona, Institucija kroz postupak revizije utvrđuje:

- uspješnost ostvarenja ciljeva poslovanja ili ciljeva pojedinih finasijskih transakcija, programa, projekata, korišćenje ljudskih, finasijskih i drugih resursa subjekata revizije, kao i
- efekte ostvarenih ciljeva i rezultata u odnosu na planirane.

Organi državne uprave, shodno Zakonu o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, godišnje su planirali sredstva na računu 4195-Kontribucije za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama. Prema podacima iz Zakona o budžetu Crne Gore i Zakona o završnom računu budžeta Crne Gore u periodu od 2016. do 2019. godine, državni organi planirali su i izvršili potrošnju iz sredstava raspoređenih na računu 4195 Kontribucije za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama, u sledećim iznosima:

Tabela br 1: Planirani i realizovani izdaci za Kontribucije u periodu 2016. do 2019. godine:

Godina	Planirana sredstva Zakonom o budžetu	Raspoloživa sredstva nakon rebalansa i preusmjerenja	Izvršenje Budžeta shodno Zakonu o završnom računu
1	2	3	4
2016	4.443.864	4.098.320	3.836.797
2017	4.930.125	4.910.797	4.535.890
2018	5.250.821	5.020.361	4.684.743[2]
2019	6.234.027	5.519.033	5.274.480

[1] ”Sl. list CG”, br. 38/13

[2] Shodno utvrđenom Prijedlogu zakona o završnom računu budžetu Crne Gore za 2018. godini, usvojenom na sjednici Vlade Crne Gore, Zaključak broj: 07-2225 od 13. juna 2019. godine.

U dosadašnjim revizijama koje su obavljene od strane Državne revizorske institucije utvrđene su sledeće nepravilnosti vezane za Kontribucije za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama:

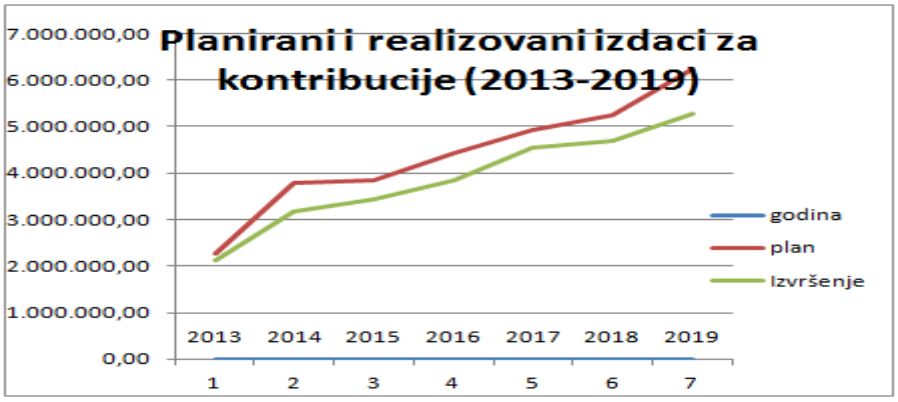
- Državi organi vršili su isplate iz sredstava koja nijesu opredijeljena za plaćanje kontribucija. Isplate su vršene iz sredstava raspoređenih na računima: 4144-Izaci za bankarske usluge i negativne kursne razlike, 4147-Izdaci za konsultanske usluge, projekti i studije.[3]
- Državni organi ne planiraju sredstva za troškove za članstvo u međunarodnim organizacijama, a iste se prikazuju kao neizmirene obaveze u obrascima za neizmirene obaveze koji su dužni da sačine i dostave Ministarstvu finansija;
- Državni organi ne vrše efikasno refundaciju sredstava po osnovu plaćenih kontribucija za učešće u Programima[4].

Tabela br 2: Planirani i realizovani izdaci za Kontribucije u periodu 2013. do 2019. godine:

R.br.	godina	plan	Rebalans +	Rebalans -	Preusmjerenja +	Preusmjerenja -	Tekući budžet	Izvršenje	% izvršenja
1	2013	2.269.175,04	0,00	0,00	140.395,00	-106.834,26	2.302.735,78	2.117.514,59	91,96
2	2014	3.794.109,33	0,00	0,00	2.920,00	-356.410,95	3.440.618,38	3.183.064,38	93,26
3	2015	3.833.045,55	0,00	0,00	12.497,36	-123.923,28	3.721.619,63	3.427.209,67	92,09
4	2016	4.443.864,55	2.500,00	30.613,42	138.010,71	-445.441,17	4.098.320,67	3.836.797,39	94,15
5	2017	4.930.125,79	5.500,00	27.500,00	272.426,29	-291.754,50	4.910.797,78	4.535.890,60	100,04
6	2018	5.250.821,55	6.450,00	-51.540,00	326.294,03	-511.664,10	5.020.361,48	4.684.743,22	121,87
7	2019	6.234.027,00	0,00	0,00	80.861,00	-795.855,00	5.519.033,00	5.274.480,00	95,57

Podaci o planiranim i realizovanim izdacima za kontribucije, prikazani su na osnovu podataka iz Zakona o budžetu, Zakona o Završnom računu budžeta i Baze podataka za 2019. godinu, u periodu 2013. do 2019. godine. U navedenom periodu uočava se povećanje planiranih i realizovanih izdataka na godišnjem nivou, odnosno u periodu 2019. godine u odnosu na 2013. godinu, planiranje i izvršenje povećano je sa 2 mil.€ do 6 mil.€. Navedeno povećanje izdataka za kontribucije, prikazano je i u sledećim dijagramima:

Planirani i realizovani izdaci za Kontribucije u periodu 2013 do 2019. godine:

2. PREDMET I CILJEVI REVIZIJE

Predmet revizije su aktivnosti koje sprovode odgovorne institucije u cilju efikasnijeg planiranja i povraćaja sredstava iz članstva u domaćim i međunarodnim organizacijama.

Cilj revizije je bio da se utvrdi da li organi preduzimaju odgovarajuće mjere kako bi obezbijedili efikasno planiranje i povraćaj sredstava po osnovu kontribucija. Pod efikasnošću se podrazumijeva da li organi

[3] Izvještaj o reviziji Godišnjeg finasijskog izvještaja Ministarstva finansija za 2018. godinu, DRI Broj: 40113/19-012-27/38 od 19.06.2019. godine

[4] Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva nauke za 2015. godinu, DRI Broj: 40113/16-021-87/20 od 26.07.2016. godine.

vrše planiranje na način koji obezbjeđuje, na godišnjem i srednjoročnom nivou, dovoljan iznos sredstava u skladu sa potpisanim sporazumima po osnovu članstva u domaćim i međunarodnim organizacijama, kao i da li se preduzimaju aktivnosti koje obezbjeđuju povraćaj sredstava u slučajevima kada je to moguće.

3. GLAVNO REVIZORSKO PITANJE I POTPITANJA

Da bi ostvarili cilj revizije neophodno je bilo dati odgovor na glavno revizorsko pitanje:

Da li se uspješno i adekvatno sprovode postupci i procedure prilikom planiranja, realizacije i povraćaja sredstava po osnovu datih kontribucija?

I revizorska potpitanja:

1) Da li se planiranje sredstava za kontribucije vrši na odgovarjući način?
2) Da li se relizacija sredstava za kontribucije vrši na odgovarajući način?
3) Da li se povraćaj sredstava kontrbucija vrši na odgovarajući način?

4. OBIM REVIZIJE

Revizijom je obuhvaćen period 2013-2019. godine i dokumentacija Ministarstva odbrane, Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva nauke koji su obuhvaćeni uzorkom. Revizijom su obuhvaćeni postupci kojise odnose na planiranje, izvršenje i povraćaj sredstava od kontribucija. Kriterijum za odabir uzorka je visina iznosa izdataka za kontribucije pojedinih potrošačkih jednica u odnosu na iznos koji je opredijeljen u ove svrhe godišnjim zakonom o budžetu.

Tabela 3: Pregled planiranih i realizovanih izdataka za kontribucije, u periodu 2013 do 2019. godine po sledećim potrošačkim jedinicama i programima:

R.br	Naziv potrošačke	Plan 2013	Izvršenje 2013	Plan 2014	Izvršenje 2014	Plan 2015	Izvršenje 2015	Plan 2016	Izvršenje 2016	Plan 2017	Izvršenje 2017	Plan 2018	Izvrsenje2018	Plan 2019	Izvrsenje 2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	Ministarstvo odbrane	120.000,00	97.662,00	119.040,00	95.056,00	185.390,00	97.780,50	235.330,00	190.490,00	489.430,00	485.618,00	477.880,00	438.460,00	454.410,00	445.814,00
2	Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija	506.500,00	504.262,00	506.500,00	506.500,00	526.500,00	526.500,00	690.496,00	690.496,00	991.518,00	973.314,00	827.830,00	827.789,00	1.117.535,00	1.098.082,00
3	Ministarstvo nauke	0,00	0,00	1.096.100,00	1.096.097,00	1.149.941,00	1.149.931,00	1.150.021,00	1.150.021,00	1.339.532,00	1.339.151,00	1.442.210,00	1.441.458,00	1.560.555,00	1.560.555,00
Ukupno		626.500,00	601.924,00	1.721.640,00	1.697.653,00	1.861.831,00	1.774.211,50	2.075.847,00	2.031.007,00	2.820.480,00	2.798.083,00	2.747.920,00	2.707.707,00	3.132.500,00	3.104.451,00

5. KRITERIJUMI REVIZIJE

Prilikom ocjene postupka planiranja, realizacije i povraćaja sredstava kontribucija korišćeni su sledeći kriterijumi:

- Planiranje sredstava za kontribucije vrši se na odgovarajući način, što podrazumijeva da se planiranje vrši na osnovu obaveza koje proističu iz potpisanih sporazuma po osnovu članstva u domaćim i međunarodnim organizacijama. Postoje jasne informacije ko donosi odluku o članstvu. Sredstva su planirana u obimu koji odgovara načinu obračuna sredstava za kontribucije.
- Realizacija sredstava za kontribucije vrši se na odgovarajući način, što podrazumijeva da se vodi evidencija izdataka za kontribucije i da se isti evidentiraju na odgovarajućem računu. U toku godine se prati proces realizacije sredstava po osnovu kontribucija u odnosu na potpisane sporazume.
- Povraćaj sredstava po osnovu konrtribucija vrši na odgovarajući način, što podrazumijeva da se priprema izvještaj o ugovorenim i realizovanim obavezama i mogućnosti povraćaja sredstava po osnovu kontrubucija. Preduzimaju se potrebne aktivnosti u cilju povraćaja sredstava po osnovu kontribucija.

6. IZVORI INFORMACIJA I METODE PRIKUPLJANJA PODATAKA

Kao primaran izvor informacija u postupku revizije, koristila se dokumentacija kojom raspolažu Ministarstvo vanjskih poslova, ministarstvo odbrane i Ministarstvo nauke: planovi i programi rada, godišnji izvještaji o radu, publikacije, međunarodni ugovori, sporazumi, informacije dostupne na web stranicama subjekata revizije, praksa zemalja regiona.

Od subjekata revizije traženi su:

- Ugovori i sporazumi po osnovu kojih su izvršeni prenosi sredstava u 2018 i 2019. godini;
- Izvještaji o radu za 2018 i 2019. godinu;
- Interna akta koja specificiraju pravila i procedure, koja se odnose na izdatke i povraćaj sredstava po osnovu Kontribucija za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama;
- Zahtjevi za dodjelu budžetskih sredstava dostavljeni Ministarstvu finansija za 2018 i 2019. godinu;
- Zahtjevi za preusmjeravanjima sredstava i rješenja po osnovu izvršenih preusmjeravanja sredstava;
- Dokumentacija na osnovu koje je vršena realizacija izdataka za kontribucije u 2018 i 2019. godini.

Metode prikupljanja informacija koje su se koristile prilikom vršenja revizije su: Intervju, upitnik, ocjena na bazi izabranog uzorka, pregled i analiza dokumentacije.

7. ADMINISTRATIVNI OKVIR

7.1. Zakonski okvir

Izvori prava u Crnoj Gori kojima su definisane mjere budžetske politike su:

1) Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti[5];
2) Odluka o načinu pripreme i sadržaju programskog budžeta potrošačkih jedinica[6];
3) Zakon o zaključivanju i izvršavanju međunarodnih ugovora[7];
4) Zakon o upravljanju i unutrašnjim kotrolama u javnom sektoru[8]

Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, uređuje se planiranje, evidencija i upravljanje budžetom, fiskalna politika i odgovornost, priprema i planiranje budžeta, izvršenje budžeta, pozajmice i garancije, računovodstvo i zvršni račun budžeta, poslovi državnog trezora i budžeta, i druga pitanja od značaja za Budžet Crne Gore. Budžet je finansijski plan baziran na godišnjim procjenama primitaka i izdataka, donosi se za fiskalnu godinu i važi za godinu u kojoj je donesen. Planiranje budžeta države zasniva se na ekonomskoji fiskalnoj politici, smjernicama fiskalne politike, projekcijama ekonomskog rasta i projekcijama makroekonomske stabilnosti. Na osnovu smjerrnica fisklane politike, Ministarstvo Finansija u maju tekuće fisklane godine, na osnovu propisa za izradu programskog budžeta koji donosi Vlada, izdaje stručno uputstvo za pripremanje budžeta potrošačkih jedinica za narednu fiskalnu godinu. Stručno uputstvo sadrži, osnovne odrednice fisklane politike, odnosno smjernice fisklane politike, limit potrošnje za naredne tri godine, fisklana ograničenja, uputstva, smjernice i rokove za pripremu budžeta I preporuke za okvirni iznos izdataka opština na osnovu kojih potrošačke jedinice samostalno planiraju svoje izdatke. Potršačke jedinice prvog nivoa u postupku planiranja budžeta, planiraju i koordiniraju planiranje budžeta potrošačkih jedinica nad kojima vrše nadzor i podnose zahtjev Ministarstvu finansija za dodjelu budžetskih sredstava, za narednu fisklanu godinu sa procjenom potrebnih

[5] „Sl. list CG“, br 20/14, 56/14, 70/17, 4/18, 55/18, 66/19
[6] „Sl. list CG“, br. 75/17
[7] „Sl. list CG“, br. 77/08
[8] „Sl. list CG“, br. 75/18

budžetskih sredstava za sledeće dvije godine. Zahtjev za dodjelu budžetskih sredstava sadrži: tekući – programski budžet, transakcije finansiranja, kapitalni budžet, budžete državnih fondova, procjenu izdataka po ekonomskoj, funkcionalnoj, programskoj, projektnoj, i organizacionoj klasifikaciji, izvore finansiranja, obrazloženje procijenjenih izdataka i izvora finansiranja. Preusmjeravanje sredstava- Vlada može između potrošačkih jedinica vršiti preusmjeravanje sredstava utvrđenih zakonom o budžetu države u visini do 10% od ukupno planiranih sredstava ptrošačke jedinice. Iznos se primjenjuje na ukupno planirane izdatke potrošačke jedinice čiji se odobreni iznos sredstava umanjuje.

Peusmjeravanja sredstava po pojedinim izdacima i programima raspoređuje se rješenjem ministra finansija. Potrošačke jedinice, uz odobrenje ministra finansija, mogu preusmjeriti odobrena sredstva po programima i pojedinim izdacima, u visini do 10% od sredstava utvrđenih zakonom o budžetu države za programe i izdatke čiji se iznos umanjuje. Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru uređuje se upravljanje i unutrašnje kontrole u javnom sektoru i druga pitanja od značaja za upravljanje, uspostavljanje, sprovođenje i razvoj unutrašnjih kontrola u javnom sektoru. Upravljanje i unutrašnje kontrole u javnom sektoru obuhvataju postupke upravljanja sredstvima subjekta, finansijske i druge kontrole i unutrašnju reviziju radi uspješnog upravljanja i ostvarivanja poslovnih ciljeva subjekta, na transparentan, pravilan, ekonomičan, efikasan i efektivan način.

Zakonom o zaključivanju i izvršavanju međunarodnih ugovora uređuje se, između ostalog postupak za vođenje pregovora i zaključivanje međunarodnog ugovora, osnova za vođenje pregovora i zaključivanje međunarodnih ugovora, određivanje delagacije za vođenje pregovora i visinu troškova za rad delegacije, davanje punomoćja za potpisivanje međunarodnog ugovora, vođenje pregovora, privremena primjena prije stupanja na snagu međunarodnog ugovora, podnošenje Vladi izvještaja o pregovorima, rokovi dostavljanja Ministarstvu, potpisanog međunarodnog ugovora, potvrđivanje, stupanje na snagu, objavljivanje i evidentiranje međunarodnih ugovora, izvršavanje, izmjene i prestanak međunarodnih ugovora.

7.2. Institucionalni okvir

Vlada Crne Gore vrši izvršnu vlast, u skladu sa Ustavom i zakonom. Vlada je odgovorna Skupštini Crne Gore (u daljem tekstu: Skupština) za vođenje unutrašnje i vanjske politike Crne Gore, za izvršavanje zakona i drugih propisa i za rad organa državne uprave. Rad Vlade je javan. Vlada ima Uži kabinet. Uži kabinet Vlade čine predsjednik, potpredsjednici i generalni sekretar Vlade. U radu sjednice Užeg kabineta mogu, po pozivu predsjednika Vlade, učestvovati i ministri. Sjednice Užeg kabineta saziva i njima predsjedava predsjednik Vlade. Uži kabinet koordinira ostvarivanje utvrđene politike i programa rada Vlade, razmatra određena pitanja iz nadležnosti Vlade, planira rad sjednica Vlade i usklađuje rad članova Vlade. Uži kabinet može odlučivati o korišćenju sredstava tekuće budžetske rezerve, u skladu sa kriterijumima koje utvrđuje Vlada. Za vršenje savjetodavnih, analitičkih, stručnih i drugih poslova za potrebe predsjednika Vlade kao i vršenja poslova u vezi sa evropskim integracijama, Vlada obrazuje Kabinet predsjednika Vlade. Predsjednik Vlade, u svom Kabinetu, ima savjetnike koje, na njegov predlog, imenuje i razrješava Vlada. Kabinetom predsjednika Vlade rukovodi šef koga, na predlog predsjednika, imenuje i razrješava Vlada. Šef Kabineta predsjednika Vlade ima zamjenika, koga na predlog predsjednika, imenuje i razrješava Vlada. Savjetniku predsjednika, šefu Kabineta i zamjeniku šefa Kabineta predsjednika Vlade prestaje mandat prestankom mandata predsjednika, ostavkom ili razrješenjem. Glavnog pregovarača, zamjenika glavnog pregovarača za poglavlja pravne tekovine Evropske unije i zamjenika glavnog pregovarača - Nacionalnog IPA koordinatora, na predlog predsjednika Vlade, imenuje i razrješava Vlada. Savjetnike glavnog pregovarača i savjetnike zamjenika glavnog pregovarača, na predlog glavnog pregovarača, imenuje i razrješava Vlada.

Ministarstvo vanjskih poslova vrši poslove uprave koji se odnose na: predstavljanje Crne Gore u odnosima sa drugim državama, međunarodnim organizacijama i drugim međunarodnim institucijama, kao i sa njihovim predstavništvima u Crnoj Gori; komunikaciju i koordinaciju komunikacije drugih organa sa diplomatskim i drugim predstavništvima drugih država i misija međunarodnih organizacija u Crnoj Gori; diplomatsko-konzularne poslove i druge stručne poslove koji se odnose na ostvarivanje

političkih, ekonomskih, kulturno-informativnih i drugih odnosa sa drugim državama i međunarodnim organizacijama; vizni sistem; predlaganje Vladi vanjske politike i priznavanja država, kao i uspostavljanje i prekid diplomatskih i konzularnih odnosa sa drugim državama; predlaganje Vladi učlanjenja, odnosno učešća Crne Gore u međunarodnim organizacijama i integracijama, kao i drugih oblika multilateralne saradnje; realizaciju strateških spoljnopolitičkih prioriteta (regionalna saradnja, evropske integracije, unapređenje bilateralnih odnosa, saradnja na multilateralnom planu); koordinaciju aktivnosti u saradnji sa drugim nadležnim organima u pogledu obaveza koje proizilaze iz članstva Crne Gore u Sjeverno-atlantskom savezu (NATO), uključujući i informisanje javnosti o NATO; izdavanje diplomatskih i službenih pasoša i vođenje propisane evidencije o njima; zaštitu interesa Crne Gore, njenih državljana i pravnih lica u inostranstvu; saradnju sa iseljenicima iz Crne Gore i njihovim organizacijama; analiziranje i procjenjivanje razvoja regionalnih i međunarodnih odnosa i dešavanja, naročito u oblasti vanjske i bezbjednosne politike; analiziranje međunarodnog položaja Crne Gore, bilateralnih odnosa sa drugim državama, informacije stranih medija koje se odnose na Crnu Goru i aktivnosti u međunarodnim organizacijama, kao i informacije i analize specijalizovanih instituta i institucija; promociju ekonomskih interesa Crne Gore u inostranstvu; ekonomsku diplomatiju, koordinaciju i unapređenje međunarodne ekonomske saradnje; koordinaciju promocije spoljne trgovine i prezentacije ekonomskih interesa Crne Gore, radi privlačenja direktnih stranih investicija u cilju ekonomske valorizacije; podsticanje internacionalizacije crnogorske privrede; koordinaciju i učestvovanje u zaključivanju bilateralnih i multilateralnih ekonomskih i investicionih sporazuma; iniciranje, koordinaciju i učestvovanje u radu mješovitih komisija za ekonomsku saradnju; koordinaciju saradnje sa međunarodnim organizacijama; koordinaciju i komunikaciju sa resornim ministarstvima i ostalim domaćim i stranim partnerima u cilju zaštite, valorizacije i promocije ekonomskih interesa Crne Gore u inostranstvu; koordinaciju međunarodne razvojne i humanitarne pomoći; unapređenje saradnje u oblasti kulture, obrazovanja i sporta u međunarodnim odnosima; pripremu predloga zakona, drugih propisa i opštih akata iz oblasti vanjskih poslova, davanje mišljenja na predloge zakona i drugih propisa kojima se uređuju pitanja u vezi sa vanjskim poslovima; vršenje poslova u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaključivanje i izvršavanje međunarodnih ugovora i drugim propisima ili međunarodnim ugovorima; predlaganje Vladi postavljanja i opoziva šefova diplomatsko-konzularnih predstavništava; učešće u poslovima vezanim za akreditaciju zvaničnih predstavnika drugih država i međunarodnih organizacija u Crnoj Gori; učešće u organizaciji i realizaciji zvaničnih i drugih međunarodnih posjeta na državnom nivou, uključujući i posjete delegacija i poslanika Skupštine Crne Gore; učešće u pripremama za učešće crnogorskih predstavnika na međunarodnim pregovorima i sastancima; pripremu i davanje mišljenja o pitanjima iz međunarodnog prava; razgraničenje Crne Gore sa susjednim državama, u saradnji sa drugim nadležnim organima; pripremu i čuvanje dokumentacije o državnoj granici u skladu sa zakonom kojim se uređuje granična kontrola; sprovođenje postupka sticanja, održavanja, raspolaganja i otuđivanja pokretne i nepokretne imovine u inostranstvu koja je neophodna za rad diplomatsko-konzularnih predstavništava; prikupljanje i čuvanje dokumentacije o vanjskoj politici Crne Gore, podsticanje naučno-istraživačkog rada i obrazovanja u oblasti vanjske politike i međunarodnih odnosa; organizaciju, održavanje i zaštitu sistema informatičkih, telekomunikacijskih, kurirskih i drugih veza sa diplomatsko-konzularnim predstavništvima i drugim informacionim sistemima, u saradnji sa drugim nadležnim organima; obezbjeđenje diplomatsko-konzularnih predstavništava i zaposlenih u njima, u saradnji sa drugim nadležnim organima; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

Ministarstvo nauke vrši poslove uprave koji se odnose na: realizaciju programa od opšteg interesa kojima se naučnoistraživačke ustanove i istraživači uključuju u Evropski istraživački prostor i međunarodne naučne i inovativne programe; usavršavanje i mobilnost crnogorskih istraživača sa ciljem omogućavanja njihovog rada i sticanja novih znanja u istraživačkim centrima, naučnim institutima u Crnoj Gori i inostranstvu; povezivanje naučnih ustanova sa privrednim subjektima; povezivanje sa krupnim istraživačkim infrastrukturama i umrežavanje sa međunarodnim istraživačkim timovima (program internacionalizacije); regionalnu saradnju i infrastrukturno povezivanje u istraživanjima; realizaciju naučnoistraživačkih i inovativnih nacionalnih i međunarodnih projekata; centre izvrsnosti; naučno-tehnološke parkove; inovaciono-preduzetničke centre; infrastrukturu i

usluge podrške inovativnim startapovima uz učešće nadležnih ministarstava; unapređenje infrastrukture neophodne za realizaciju istraživanja; stimulisanje mladih istraživača za obavljanje naučnoistraživačke djelatnosti; stimulisanje inovacija u preduzetništvu za obavljanje inovativne djelatnosti; podsticanje razvoja e-infrastrukture neophodne za nauku, istraživanje i inovacije uz učešće nadležnih ministarstava; podsticanje naučne produktivnosti; stimulisanje zaštite i razvoja pronalazaka; uključivanje dijaspore u naučnoistraživačku djelatnost u Crnoj Gori; uključivanje međunarodno priznatih naučnika iz drugih zemalja u naučnoistraživačke programe i projekte u Crnoj Gori; promociju nauke, istraživanja i inovacija u društvu; programe od nacionalnog značaja koji imaju interdisciplinarni karakter, a realizuju se uz učešće više ministarstava; izradu planova i programa naučnoistraživačke i inovativne djelatnosti; izradu naučnoistraživačke politike i politike inovacija i strategija; pripremu predloga zakona, drugih propisa i opštih akata iz oblasti nauke, istraživanja i inovacija; usklađivanje domaćih propisa sa pravnom tekovinom Evropske unije u oblasti nauke, istraživanja i inovacija; izradu akata o naučnoj i tehnološkoj saradnji Crne Gore sa drugim zemljama (memorandumi, sporazumi, ugovori, protokoli, programi); učešće Crne Gore u bilateralnim i multilateralnim programima i projektima koji se odnose na nauku, istraživanje i inovacije; sprovođenje projekata u oblasti nauke koji se finansiraju iz pretpristupnih fondova Evropske unije - IPA projekti; naučnu i tehnološku saradnju Crne Gore sa drugim državama; organizaciju i koordinaciju mreže nacionalnih kontakt osoba (NCP) za Okvirni program za istraživanje i inovacije Evropske unije; praćenje implementacije strategije naučnoistraživačke djelatnosti i strategije inovativne djelatnosti u Crnoj Gori; utvrđivanje programskih i finansijskih kriterijuma i definisanje prioriteta u naučnoistraživačkoj i inovativnoj djelatnosti za finansiranje programa od opšteg interesa iz budžetskih sredstava; analiziranje potrebnih sredstava za realizaciju naučnoistraživačke i inovativne djelatnosti; licenciranje naučnoistraživačkih ustanova, vođenje Registra inovativnih organizacija i Registra inovativnih startapova; planiranje i programiranje, ostvarivanje i usklađivanje međunarodne naučne saradnje i saradnje u oblasti inovacija Crne Gore sa drugim državama, regionalnim zajednicama i međunarodnim organizacijama; staranje o realizaciji programa iz nadležnosti ovog organa koji se finansiraju iz budžeta Crne Gore; prikupljanje podataka vezanih za naučnike, istraživače i inovatore iz Crne Gore i dijaspore; usaglašavanje statistike u oblasti istraživanja i razvoja sa metodologijom Evropske unije; prikupljanje, obradu i distribuciju predloga i odgovarajućih podataka, informacija i programa u oblastima međunarodne naučne i inovativne saradnje; vođenje propisanih evidencija; upravni nadzor u oblastima za koje je ministarstvo osnovano; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

Ministarstvo odbrane vrši poslove uprave koji se odnose na: izvršavanje utvrđene politike odbrane; planiranje sistema odbrane; međunarodnu saradnju u oblasti odbrane sa ministarstvima odbrane drugih država i bezbjednosnim organizacijama; obaveze koje proističu po osnovu članstva u Sjeverno-atlantskom savezu i drugim bezbjednosnim organizacijama i inicijativama; aktivnosti iz oblasti odbrane u okviru pridruživanja Evropskoj uniji; pripremu predloga zakona, drugih propisa i opštih akata iz oblasti odbrane; izradu strategija, vojne doktrine, projekata i programa; izradu Plana odbrane Crne Gore; praćenje izrade i usklađivanje planova odbrane nosilaca odbrambenih priprema; koordiniranje i praćenje realizacije postupaka odbrane i odbrambenih aktivnosti utvrđenih planovima odbrane nosilaca odbrambenih priprema radi ostvarivanja utvrđene odbrambene politike i nacionalnih bezbjednosnih ciljeva; obradu tajnih podataka u oblasti odbrane, tajnih podataka Sjeverno-atlantskog saveza, Evropske unije i Ujedinjenih nacija; pripremu podataka, analiza i informacija za upravljanje i prevenciju krizama; saradnju sa civilnim sektorom koja se odnosi na oblast odbrane; pripremanje podataka, analiza i informacija iz oblasti odbrane; pripremu izaslanika odbrane, vojnih predstavnika i štabnih elemenata Crne Gore za rad u inostranstvu, odnosno multinacionalnim komandama-štabovima; aktivnosti koje proizilaze iz međunarodnih ugovora o kontroli naoružanja ili drugih međunarodnih ugovora; organizaciju, materijalno zbrinjavanje i opremanje, razvoj i upotrebu Vojske Crne Gore; upravljanje ljudskim i materijalnim resursima; obuku, usavršavanje i obrazovanje za potrebe odbrane; aktivnosti u međunarodnim snagama u inostranstvu; primarnu zdravstvenu zaštitu i pojedine oblike specifične zdravstvene zaštite zaposlenih u ministarstvu i lica u službi u Vojsci Crne Gore; vojni sanitet; planiranje, propisivanje i sprovođenje mjera mobilizacije i pripravnosti; popunu i mobilizaciju Vojske Crne Gore; vojnu, radnu i materijalnu obavezu; planiranje, izgradnju,

rekonstrukciju, adaptaciju i uređenje objekata za potrebe ministarstva i Vojske Crne Gore; vršenje poslova od posebnog značaja za odbranu; standardizaciju, kodifikaciju i osiguranje kvaliteta u oblasti odbrane; organizovanje elektronskih komunikacija i sajber bezbjednost za potrebe sistema odbrane; zaštitu tajnih podataka u oblasti odbrane; vojno obavještajne, kontraobavještajne i bezbjednosne poslove u ministarstvu i Vojsci Crne Gore; nabavke za potrebe odbrane i nabavke koje se sprovode kao izuzetak od primjene Zakona o javnim nabavkama; usklađivanje propisa iz oblasti odbrane sa pravnom tekovinom Evropske unije; inspekcijski nadzor i unutrašnju kontrolu u oblasti odbrane; unutrašnju reviziju; upravni nadzor u oblasti za koje je ministarstvo osnovano; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

II ZAKLJUČCI

Finansijske obaveze Crne Gore po osnovu izdataka za kontribucije prema domaćim i međunarodnim organizacijama izvršavaju se na osnovu međunarodnih ugovora (sporazuma, konvencija, memoranduma, deklaracija i ostalih akata) koji se zaključuju u skladu sa Zakonom o zaključivanju i izvršavanju međunarodnih ugovora.

Ministarstvo vanjskih poslova koordinira saradnju između međunarodnih organizacija i institucija Crne Gore[9] i vodi evidenciju izvršenih obaveza. Ministarstvo nauke i Ministarstvo odbrane dostavljaju Informaciju Ministarstvu vanjskih poslova Crne Gore o plaćenim finansijskim obavezama– kontribucijama po osnovu članstva Crne Gore u međunarodnim organizacijama.

Planiranje sredstava za kontribucije se i pored toga što su poznate obaveze koje proističu iz međunarodnih ugovora ne vrši na način koji obezbjeđuje u potpunosti uravnotežen odnos između planiranih i izvršenih izdataka, iz kog razloga se u toku budžetske godine vrše preusmjeravanja sredstava i isplate za pojedine kontribucije vrše iz tekuće budžetske rezerve. U nekim slučajevima zahtjev za dodjelu budžetskih sredstava ne sadrži procjenu izdataka pojedinačno za svaku kontribuciju, već samo kupan iznos. Takođe, dešava se da se ne vrši procjena izdataka za kontribucije za trogodišnji period.

U postupku revizije ustanovljeno je da Crna Gora pored obaveza po osnovu redovnih kontribucija po osnovu članstva u domaćim i međunarodnim organizacijama ima i obaveze po osnovu dobrovoljnih kontribucija, donacija, grantova, kojima se opredjeljuju dodatna finansijska sredstava, po osnovu već postojećeg članstva u domaćim i međunarodnim organizacijama, ali da ne postoje jasno definisane smjernice i procedure kojima je uređen postupak preuzimanja dodatnih finansijskih obaveza po osnovu već postojećeg članstva u domaćim i međunarodnim organizacijama. U pojedinim slučajevima isplate izdataka za kontribucije su vršene iz sredstava raspoređenih na računima druge namjene (Ostali izdaci i Tekuća budžetska rezerva).

Kod subjekata revizije nijesu donesene procedure kojima bi se uredio proces planiranja, realizacije, praćenja, izvještavanja i kontrole izvršavanja finansijskih obaveza po osnovu članstva u međunarodnim organizacijama i zaključenih međunarodnih ugovora.

[9] U skladu sa čl 7. Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave Ministarstvo vanjskih poslova, pored ostalog vrši i koordinaciju aktivnosti u saradnji sa drugim nadležnim organima u pogledu obaveza koje proizilaze iz članstva Crne Gore, koordinaciju saradnje sa međunarodnim organizacijama, koordinaciju i komunikaciju sa resornim ministarstvima i ostalim domaćim i stranim partnerima.

III OCJENA I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja subjekata revizije, a u skladu sa čl. 44 Zakona o Državnoj revizorskoj insituciji i čl. 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu: dr Branislav Radulović (rukovodilac Kolegijuma) i dr Milan Dabović (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 20.10.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USPJEHA

"Efikasnost planiranja i povraćaja sredstava po osnovu kontribucija"

Državna revizorska institucije, nakon sprovedenog postupka revizije utvrdila je da sistem planiranja sredstava po osnovu kontribucija (za kontrolisani period 2013 - 2019. godina) **nije bio u dovoljnoj mjeri efikasan**[10], a u dijelu povraćaja sredstava po osnovu kontribucija bio je **efikasan**.

Postojeći sistem planiranja i povraćaja sredstava po osnovu kontribucija zahtijeva dodatna poboljšanja u dijelu efikasnijeg planiranja i vođenja evidencije finansijskih obaveza, odnosno izdataka po osnovu članstva u međunarodnim organizacijama i zaključenih međunarodnih sporazuma i ugovora.

Na osnovu iznesenih nalaza i zaključaka, vrhovna državna revizija (DRI) je izradila preporuke čija će realizacija doprinijeti poboljšanju sistema upravljanja finansijskim obavezama po osnovu kontribucija.

PREPORUKE

Ministarstvo vanjskih poslova

- **Preporučuje se Ministarstvu vanjskih poslova da uspostavi jedinstvenu bazu podataka/Centralni registar odobrenih kontribucija sa finansijskim pokazateljima.**
- **Preporučuje se Ministarstvu vanjskih poslova da izradi smjernicu/proceduru kojom će se urediti vođenje evidencije i proces planiranja, realizacije i izvještavanja po osnovu obaveza/izdataka koje proističu iz članstva u međunarodnim organizacijama i zaključenih međunarodnih ugovora/sporazuma.**
- **Preporučuje se Ministarstvu vanjskih poslova da sredstva za kontribucije realnije planira u odnosu na preuzete obaveze u skladu sa Međunarodnim ugovorima i sporazumima, kako bi se izbjegla preusmjeravanja sredstava u toku godine i isplate iz tekuće budžetske rezerve.**[11]
- **Preporučuje se Ministarstvu vanjskih poslova da u zahtjevu za dodjelu budžetskih sredstava navodi procjenu izdataka za kontribucije za trogodišnji period.**[12]

[10] Vidjeti tabele 1 i 2 u Izvještaju na strani 4 i 5.

[11] U Izjašnjenju na Preliminarni izvještaj DRI, Ministarstvo vanjskih poslova navodi: „Ministarstvo vanjskih poslova, u skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, dostavlja Ministarstvu finansija zahtjev za dodjelu budžetskih sredstava. U svom obrazloženju MVP prikazuje podatke o strukturi izdataka za kontribucije pojedinačno, u odnosu na obaveze prema međunarodnim organizacijama i zaključenim sporazumima. međutim, prilikom planiranja budžetskih sredstava mogućnosti MVP su ograničene. Kao što ste i upoznati, Ministarstvo finansija, na osnovu smjernica fiskalne politike i našeg zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava, priprema nacrt zakona o budžetu i isti dostavlja Vladi Crne Gore. Dalje, predlog zakona o budžetu utvrđuje Vlada i isti dostavlja Skupštini Crne Gore na usvajanje. Imajući u vidu navedeno, ističemo da opredijeljeni iznos ne zavisi samo od Ministarstva vanjskih poslova."

[12] Ministarstvo vanjskih poslova je realizovalo datu preporuku na način što je u zahtjevima za dodjelu budžetskih sredstava za 2020. i 2021. godinu, koji su upućeni Ministarstvu finansija, navelo procjenu izdataka za kontribucije za trogodišnji period.

- **Preporučuje se Ministarstvu vanjskih poslova da izradi smjernice kojima bi se bliže uredio način i postupak preuzimanja dodatnih finansijskih obaveza po osnovu već postojećeg članstva u domaćim i međunarodnim organizacijama**.

Ministarstvo odbrane

- **Preporučuje se Ministarstvu odbrane da da izradi smjernicu/proceduru kojom će se urediti vođenje evidencije i proces planiranja, realizacije i izvještavanja po osnovu obaveza/izdataka koje proističu iz članstva u međunarodnim organizacijama i zaključenih međunarodnih ugovora/sporazuma.**

- **Preporučuje se Ministarstvu odbrane da u obrazloženju zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava prikazuje podatke o strukturi izdataka za kontribucije pojedinačno, u odnosu na obaveze prema međunarodnim organizacijama i zaključenim sporazumima.**

- **Preporučuje se Ministarstvu odbrane da sredstava za kontribucije realnije planira u odnosu na preuzete obaveze u skladu sa Međunarodnim ugovorima i sporazumima, kako bi se izbjegla preusmjeravanja sredstava u toku godine i isplate iz tekuće budžetske rezerve.**

Ministarstvo nauke

- **Preporučuje se Ministarstvu nauke da izradi smjernicu/proceduru kojom će se urediti vođenje evidencije i proces planiranja, realizacije i izvještavanja po osnovu obaveza/izdataka koje proističu iz članstva u međunarodnim organizacijama i zaključenih međunarodnih ugovora/sporazuma.**

Nadležni Kolegijum DRI utvrdio je da karakter nalaza u predmetnoj revizije nalaže da:

- subjekti revizije, u roku od 30 dana, dostave Državnoj revizorskoj instituciji plan aktivnosti za realizaciju preporuka koji sadrži mjere, nosioce aktivnosti i rokove.

- subjekti revizije, u skladu sa čl. 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, u roku od 6 mjeseci od dana prijema konačnog Izvještaja o reviziji izvijeste DRI o preduzetim radnjama po izrađenim i dostavljenim preporukama.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
JU NACIONALNE BIBLIOTEKE CRNE GORE ”ĐURĐE CRNOJEVIĆ”
ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	JU Nacionalna biblioteka Crne Gore “Đurđe Crnojević“
Predmet revizije:	Finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja
Trajanje revizije:	90 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Branislav Radulović, rukovodilac Kolegijuma Senator Nikola N. Kovačević, član Kolegijuma

I OPŠTI DIO

1. PRAVNI OSNOV ZA VRŠENJE REVIZIJE

Pravni osnov za vršenje revizije JU Nacionalna biblioteka „Đurđe Crnojević“ (u daljem tekstu: Nacionalna biblioteka ili subjekt revizije) sadržan je u:

- Ustavu Crne Gore, član 144 („Sl. list CG“ br. 01/07 i 38/13);
- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji („Sl. list RCG“ br. 28/04, 27/06, 78/06 i „Sl. list CG“ br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, donesenom od strane Senata 30.12.2019. godine, (INTERNO BROJ 06-357/19);
- Odluci o vršenju revizije Kolegijuma DRI u sastavu: dr Branislav Radulović (rukovodilac Kolegijuma) i g. Nikola N Kovačević (član Kolegijuma) broj 40113/20-021-735/2 od 21.04.2020. godine.

Revizija je izvršena u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list RCG“ br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG“, br. 07/15) i
- Međunarodnim standardima za vrhovne revizorske institucije.

2. OPŠTI PODACI O SUBJEKTU REVIZIJE

Subjekat revizije je samostalna potrošačka jedinica budžeta.

Odlukom o organizovanju, br. 06-208/4 od 16.02.2012. godine, postojeća Javna ustanova Centralna narodna biblioteka „Đurđe Crnojević“ organizovana je i posluje pod nazivom JU Nacionalna biblioteka Crne Gore „Đurđe Crnojević“ (u daljem tekstu Nacionalna biblioteka).

U skladu sa ovom odlukom, Nacionalna biblioteka organizovana je kao javna ustanova i ima svojstvo pravnog lica. Svojstvo pravnog lica stiče upisom u Centralni registar privrednih subjekata. Nacionalna biblioteka samostalno istupa u pravnom prometu, zaključuje ugovore i obavlja druge poslove u skladu sa zakonom, osnivačkim aktom i Statutom. Statut je opšti akt Nacionalne biblioteke sa najvećom pravnom snagom. Statutom su uređena pitanja od značaja za rad i funkcionisanje Nacionalne biblioteke.

Sjedište Nacionalne biblioteke je na Cetinju.

2.1. Djelatnost Nacionalne biblioteke

Djelatnost Nacionalne biblioteke uređena je čl. 3 Odluke o organizovanju JU Nacionalna biblioteka “Đurđe Crnojević”. U skladu sa ovim članom, Nacionalna biblioteka obavlja djelatnost u skladu sa Zakonom o bibliotečkoj djelatnosti i to:

1) nabavka, obrada, čuvanje, zaštita, korišćenje, prezentacija i popularizacija bibliotečke građe;
2) izrada kataloga, bibliografija, biltena, baza podataka i drugih izvora informacija;
3) omogućavanje pristupa bibliotečkoj građi, izvorima informacija, uslugama i servisima;
4) obezbjeđivanje korišćenja i protoka bibliografskih i drugih izvora informacija i usluga;
5) edukacija korisnika;
6) vođenje evidencije o građi i korisnicima;
7) prikupljanje, obrada, čuvanje i davanje na korišćenje: nacionalnu zbirku bibliotečke građe o Crnoj Gori, Crnogorcima, drugim narodima i manjinskim nacionalnim zajednicama koje žive u

Crnoj Gori, bibliotečku građu crnogorskih autora i crnogorskih štamparsko-izdavačkih organizacija, staru i rijetku knjigu, najznačajnije publikacije iz svih oblasti nauke i kulture i službene publikacije;
8) čuvanje i raspoređivanje obaveznog primjerka crnogorske izdavačko-štamparske produkcije;
9) izrada tekuće i retrospektivne nacionalne bibliografije i dodjeljivanje oznaka međunarodne bibliografske kontrole: ISBN (Međunarodni standardni broj za monografske publikacije), ISSN (Međunarodni standardni broj za serijske publikacije), ISMN (Međunardoni standarni broj za muzikalije) i drugih oznaka;
10) izrada osnovnog kataloškog opisa - CIP (Katalogizacija u publikaciji) za izdavače na teritoriji Crne Gore;
11) izrada opisa južnoslovenskih ćirilskih rukopisa;
12) predlaganje mjera za čuvanje i zaštitu bibliotečke građe;
13) predlaganje i sprovođenje mjera za čuvanje i zaštitu bibliotečke građe sa svojstvom kulturnog dobra;
14) izdavanje uputstava za stručni bibliotečko-informacioni rad i primjenu međunarodnih standarda;
15) obavljanje stručnog i naučno-istraživačkog rada, posebno na području crnogorske nacionalne zbirke, arheografije, paleontologije i kulturne istorije Crne Gore, i objavljivanje publikacija iz oblasti bibliotekarstva, informacionih i srodnih nauka;
16) predstavljanje Crne Gore u međunarodnim bibliotečkim asocijacijama nacionalnih biblioteka i uspostavljanje saradnje sa njima;
17) organizovanje naučno-istraživačkog, razvojnog i savjetodavnog rada na području bibliotečko-informacione djelatnosti i predlaganje mjera za njihovo unapređivanje;
18) povezivanje biblioteka u bibliotečko-informacioni sistem Crne Gore i njihovo uključivanje u međunarodne informacione sisteme;
19) razvijanje stručne osnove uzajamnog kataloga;
20) organizovanje stručnog usavršavanja lica za rad na uzajamnoj katalogizaciji;
21) obavljanje provjere osposobljenosti bibliotekara za rad u uzajamnoj katalogizaciji i izdavanje licence zarad;
22) vršenje kontrole kvaliteta i redakcije bibliografskih zapisa u uzajamnoj bibliografskoj bazi;
23) razvoj i promocija elektonske biblioteke (izrada elektronskog kataloga bibliotečke građe, digitalizacija bibliotečke građe i omogućavanje njenom pristupu u skladu sa zakonom);
24) promocija i prezentacija crnogorske kulturne baštine učešćem u međunarodnim projektima digitalizacije;
25) obavljanje matične bibliotečke djelatnosti nad narodnim i univerzitetskim bibliotekama;
26) koordinicija rada na uspostavljanju i razvoju bibliotečko-informacionog sistema i njegovih servisa;
27) planiranje, instaliranje i održavanje računarske, komunikacione i programske opreme za potrebe bibliotečko-informacionog sistema i njegovih servisa;
28) upravljanje bazom podataka bibliotečko-informacionog sistema i njegovih servisa;
29) organizacija pristupa elektronskoj bazi podataka;
30) pružanje stručne pomoći bibliotekama prilikom konverzije i prenosa podataka iz drugih sistema;
31) obavljanje istraživačkog, razvojnog i savjetodavnog rada u bibliotečkoj djelatnosti.

Pored djelatnosti iz stava 1 ovog člana Nacionalna biblioteka "Đurđe Crnojević" obavlja poslove održavanja, čuvanja, zaštite i prezentacije zgrade bivšeg Italijanskog poslanstva, zgrade bivšeg Francuskog poslanstva i drugih objekata koji joj se daju na korišćenje, izrade i prodaje publikacija koje su u funkciji ostvarivanja bibliotečke djelatnosti kao i druge poslove utvrđene statutom Nacionalne biblioteke "Đurđe Crnojević".

2.2. Unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta

Nacionalnom bibliotekom "Đurđe Crnojević" upravlja Savjet. Savjet imenuje Vlada Crne Gore, u skladu sa zakonom.
Savjet ima predsjednika i četiri člana od kojih je jedan iz reda zaposlenih u Nacionalnoj biblioteci "Đurđe Crnojević".
Predsjednik i članovi Savjeta Nacionalne biblioteke "Đurđe Crnojević", osim člana Savjeta iz reda zaposlenih, su afirmisani stvaraoci i stručnjaci iz oblasti koje su od neposrednog značaja za obavljanje i razvoj bibliotečke djelatnosti ili zaštitu bibliotečke građe.

Rješenjem Vlade Crne Gore br. 01-587/3 od 10. 03. 2017. godine imenovan je Savjet Nacionalne biblioteke u sastavu:

Predsjednik:
- Prof. dr Dragan Bogojević, dipl. filolog, dekan Filološkog fakulteta Univerziteta Crne Gore

Članovi:
- Marjan Miljić, dipl. filolog, književnik, publicista i bibliotekar,
- prof. dr Vesna Kilibarda, istoričarka književnosti,
- mr Boban Batrićević, dipl. istoričar i
- Đurđa Martinović, predstavnica zaposlenih u ovoj javnoj ustanovi.

U skladu sa čl. 10 Statuta, Savjet:

1) donosi Statut i druga opšta akta Nacionalne biblioteke;
2) utvrđuje poslovnu politiku i programsku koncepciju razvoja Nacionalne biblioteke;
3) donosi program rada Nacionalne biblioteke
4) usvaja posebne programe i pravila ostvarivanja posebnih programa;
5) predlaže statusne promjene;
6) usvaja izvještaje o radu i izvještaje o finansijskom poslovanju;
7) donosi poslovnik o svom radu;
8) određuje cijene usluga koje pružaju korisnicima;
9) odlučuje o uzimanju bankarskih kredita i davanju finansijskih garancija;
10) izvrši i druge poslove u skladu sa zakonom, statutom i drugim opštim aktima ustanove.

Poslovnikom o radu Savjeta br. 02-713/6 od 05. 04. 2012. godine uređena su pitanja organizacije, načina rada i odlučivanja Savjeta i njegovih tijela. Savjet radi u sjednicama. Tokom 2019. godine Savjet je održao 4 sjednice.
Nacionalnu biblioteku predstavlja i zastupa direktor.

Odlukom o osnovanju određeno je da direktora imenuje Vlada Crne Gore. Direktor može imati jednog ili više pomoćnika. Rješenjem Vlade Crne Gore br. 08-3410/3 od 29.12.2016. godine za direktora Nacionalane biblioteke imenovan je Bogić Rakočević, književnik. Statutom je direktor ovlašćen da u ime Nacionalne biblioteke, zaključuje ugovore i vrši druge pravne radnje, da je predstavlja pred trećim licima i da je zastupa pred sudovima i drugim organima.

U skladu sa čl. 18 Statuta direktor:

1) predlaže statut i druga opšta akta Nacionalne biblioteke i njihove izmjene i dopune;
2) organizuje rad i rukovodi procesom rada i vodi poslovanje Nacionalne biblioteke;
3) samostalno donosi donosi odluke iz svoje nadležnosti;
4) predlaže program rada i plan razvoja Nacionalne biblioteke;
5) stara se i odgovara za izvršenje planova i programa Nacionalne biblioteke;
6) izvršava odluke Savjeta;

7) imenuje i razrješava radnike sa posebnim ovlašćenima i odgovornostima u Nacionalnoj biblioteci;
8) odlučuje o raspoređivanju zaposlenih u Nacionalnoj biblioteci;
9) odlučuje o izboru kandidata za popunu upražnjenih radnih mjesta u Nacionalnoj biblioteci;
10) podnosi izvještaj o radu i izvještaj o finansijskom poslovanju Nacionalne biblioteke;
11) vrši naredbodavne funkcije u izvršavanju finansijskog plana Nacionalne biblioteke;
12) izriče disciplinske mjere za koje je ovlašćen zakonom i kolektivnim ugovorom;
13) obavlja i druge poslove, u skladu sa zakonom, statutom i drugim opšim aktima, Nacionalne biblioteke.

Organizacija i sistematizacija radnih mjesta

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, koji je u primjeni od septembra 2019. godine, uređen je djelokrug rada organizacionih jedinica, organizacioni dijelovi za obavljanje pojedinih vrsta poslova, opis poslova i uslovi za njihovo obavljanje. Na ovaj Pravilnik Vlada je dala saglasnost br. 07-3758 od 05.09.2019. godine. Stupanjem na snagu ovog Pravilnika prestao je da važi Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Nacionalnoj biblioteci br. 02-2543 od 03. 11. 2006. godine kao i njegove izmjene i dopune iz 2007.g, 2008.g i 2011. godine.

Za obavljanje poslova iz djelokruga rada Nacionalne biblioteke sistematizovano su 63 radna mjesta sa 91 izvršiocem. Obavljanje stručnih i administrativnih poslova obavlja se u okviru sledećih organizacionih jedinica:

Sektor za razvoj:

- Odjeljenje nacionalnog fonda, legata i stare i rijetke knjige;
- Odjeljenje za bibliotečko-informacioni sistem i digitalizaciju.

Sektor za bibliotečke poslove:

- Odjeljenje za nabavku i bibliografiju;
- Odjeljenje za korišćenje i čuvanje fondova;
- Odjeljenje za stručnu obradu bibliotečke građe i posebne zbirke.

Sektor za pravne, finansijske i opšte poslove:

- Odjeljenje za pravne i opšte poslove
- Odjeljenje za finansijsko-računovodstvene poslove.

Na dan 31.12.2019. godine, prema dostavljenom spisku, ukupan broj zaposlenih u Nacionalnoj biblioteci iznosio je 87. Od ovog broja na određeno je zaposleno 86 lica, a 1 na određeno.

2.3. Računovodstveni sistem

Nacionalna biblioteka je javna ustanova, pravno lice registrovano u Centralnom registru privrednih subjekata, a istovremeno je i potrošačka jedinica budžeta sa evidencionim kodom 40805.

Nacionalna biblioteka vodi računovodstvenu evidenciju na modifikovanoj gotovinskoj osnovi što podrazumjeva vođenje evidencije o primicima i izdacima na gotovinskoj osnovi (evidenciju transakcija ili događaja u momentu prijema ili isplate gotovine), dok se evidencija o imovini i obavezama vodi na obračunskoj osnovi (transakcije se priznaju u trenutku njihovog nastanka) shodno Pravilniku o o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

Nacionalna biblioteka nije povezana u SAP već se budžetom opredijeljena sredstva zahtjevima za plaćanje prenose sa računa Trezora na račun koji je otvoren kod poslovne banke. Plaćanja sa žiro

računa vrše se nalogom za prenos. Sa glavnog računa Trezora vrši se isplata izdataka za bruto zarade i to direktno na račune kod poslovnih banaka (za neto zarade) i na jedinstveni račun poreza i doprinosa (za doprinose i poreze na zarade).

Svoje poslovanje Nacionalna biblioteka obavlja preko žiro računa otvorenog kod Prve banke br. 535-11579-68 i Deviznog računa otvorenog kod iste banke. Novčanim sredstvima na ovim računima raspolaže odgovorno lice - direktor Bogić Rakočević.

Prema kartonu deponovanih potpisa od 26.11.2017. godine, novčanim sredstvima odobrenim budžetom raspolažu lica ovlašćena za punovažno potpisivanje uz upotrebu pečata i to:

- u svojstvu službenika za odobravanje direktor Bogić Rakočević i
- u svojstvu službenika za ovjeravanje Radmila Drašković.

3. VRSTA, PREDMET, CILJ I OBUHVAT REVIZIJE

Državna revizorska institucija (DRI) izvršila je finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti.

Predmet revizije bili su godišnji finansijski izvještaj za 2019. godinu i pravilnost poslovanja Nacionalne biblioteke.

Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave[1], Nacionalna biblioteka je kao potrošačka jedinica u obavezi da Ministarstvu finansija dostavi godišnji finansijski izvještaj na obrascima 4 i 5 i to:

- Izvještaj o novčanim tokovima IV i
- Izvještaj o neizmirenim obavezama.

Za neutrošena sredstava na računima, koja su evidentirana u Glavnoj knjizi trezora kao izdatak, Nacionalna biblioteka je u obavezi uz godišnji finansijski izvještaj dostaviti i Izjavu o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine na Obrascu 8.

Potrošačke jedinice za utrošena sredstva iz tekuće budžetske rezerve dostavljaju uz godišnje finansijske izvještaje i Izvještaj o načinu utroška sredstava tekuće budžetske rezerve na Obrazcu 9.

Cilj revizije je izražavanje mišljenja o tome:

1) da li finansijski izvještaji objektivno i istinito informišu o finansijskoj strukturi i finansijskom položaju;
2) da li su transakcije o kojima se izvještava u saglasnosti sa zakonima i drugim propisima (kriterijumima revizije) i
3) da li je sistem finansijskog upravljanja i kontrole u skladu sa zakonom i drugim aktima.

Revizijom su obuhvaćeni prihodi i izdaci Nacionalne biblioteke za 2019. godinu.

4. KRITERIJUMI REVIZIJE

Kriterijumi na osnovu kojih se prosuđuje objektivnost i istinitost finansijskih izveštaja su:

- Pravilnik o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave;
- Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština;

[1] "Sl. list CG" br. 23/14

- Međunarodni računovodstveni standardi za javni sektor prema gotovinskoj osnovi računovodstva i
- odgovarajuća računovodstvena načela.

Kriterijumi na osnovu kojih se vrši ocjena sistema finansijskog upravljanja i kontrole su Zakon i drugi akti kojima se uređuje sistem unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore i utvrđuju metodologiju i standarde i druga pitanja od značaja za uspostavljanje, razvoj i sprovođenje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru.

Revizija pravilnosti je nezavisna eksterna evaluacija mjere u kojoj je predmet revizije u skladu zakonima, propisima, politikama, procedurama, ili ovlašćenjima, koji su identifikovani kao kriterijumi revizije.

Kriterijumi za reviziju pravilnosti bili su:

Predmet revizije	Kriterijumi
Finansijsko poslovanje i korišćenje opredijeljenih sredstava	Odluka o osnivanju JU Nacionalna biblioteka "Đurđe Crnojević", Zakon o kulturi, Zakon o bibliotečkoj djelatnosti, Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, Zakon o budžetu za 2019. godinu, Uputstvo o radu državnog trezora, Pravilnik o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore, budžeta vanbudžetskih fondova i budžete opština, Odluka o načinu izrade i sadržini programskog budžeta.
Zaposleni	Zakon o radu, Opšti kolektivni ugovor, Granski kolektivni ugovor za oblast kulture, Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva kulture, Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica, Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, Uputstvo za obračun bruto zarada, Uredba o naknadi troškova državnih službenika i namještenika, Odluka o varijabilnom dijelu zarade, Odluka o dodatku na osnovnu zaradu za obavljanje poslova na određenim radnim mjestima, Odluka o visini otpremnini zaposlenih u javnom sektoru.
Imovina	Zakon o državnoj imovini, Uredba o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, Uputstvo o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari, Uredba o prodaji i davanju u zakup stvari u državnoj imovini, Pravilnik o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika, Uredba o uslovima i načinu korišćenja službenih zgrada i poslovnih prostorija u svojini Crne Gore, Uredba o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore, Uredba o uslovima i načinu korišćenja predmeta umjetničke i kulturne vrijednosti u svojini Crne Gore.
Javne nabavke	Zakon o javnim nabavkama, Pravilnik o bližem sadržaju i načinu sprovođenja javnih nabavki u elektronskoj formi, Pravilnik o evidenciji sprovedenih postupaka javnih nabavki, zaključenih ugovora o javnim nabavkama i evidenciji nabavki male vrijednosti i hitnih nabavki, Pravilnik o obrascima u postupku javnih nabavki i ostali podzakonski akti iz oblasti javnih nabavki.
Sistem unutrašnjih kontrola	Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru; Uredba o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru; Podzakonska akta, Priručnik za finansijsko upravljanje i kontrole; Smjernice za finansijsko upravljanje i kontrole; Uputstvo za izradu i opis internih pravila i procedura, Interni akti, ugovori.

Kao kriterijumi za reviziju pravilnosti korišćeni su i interni pravilnici i procedure, ugovori i drugi akti.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja subjekta revizije na preliminarni izvještaj (broj: 01-2188 od 01.09.2020. g.), a u skladu sa članom 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji (DRI) i članom 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu dr Branislav Radulović (Senator – rukovodilac Kolegijuma) i g. Nikola N Kovačević (Senator – član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 07.09.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji JU Nacionalna biblioteka „Đurđe Crnojević“

Odgovornost subjekta revizije

Glavni službenik za finansije odgovoran je za izvršenje budžeta. Rukovodstvo subjekta revizije odgovorno je za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja, u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost Državne revizorske institucije

Odgovornost Državne revizorske institucije (DRI) je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje da li je finansijski izvještaj JU Nacionalna biblioteka „Đurđe Crnojević“ za 2019. godinu, u svim materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskom izvještaju, odgovornost DRI je izražavanje mišljenja da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su indentifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju.

Revizija je sprovedena u skladu s Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija. Državna revizorska institucija je poštovala etičke zahtjeve, planirala i izvršila reviziju na način kojim je obezbijeđeno razumno uvjerenje da li su finansijski izvještaji JU Nacionalna biblioteka „Đurđe Crnojević“ sačinjeni i prezentovani, u svim materijalno značajnim pitanjima, u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja i da li je poslovanje subjekata revizije bilo u skladu sa važećim zakonskim i drugim propisima.

Revizija je obezbjedila vršenje postupaka kako bi se dobilo dovoljno adekvatnih dokaza na kojima se zasniva izraženo mišljenje. Sprovedeni postupci zavisili su od profesionalne procjene državnog revizora, uključujući procjenjivanje rizika od značajne neusklađenosti.

MIŠLJENJE

Finansijskom revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja JU Nacionalna biblioteka „Đurđe Crnojević“ za 2019. godinu, nadležni Kolegijum DRI stekao je razumno uvjerenje da isti **ne daje istinit i objektivan** prikaz iskazanih primitaka i izdataka u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja za javni sektor.

Za finansijsku reviziju je određena ukupna materijalnost za finansijske izvještaje kao cjelinu u iznosu od 23.410,01€, odnosno 1,67% od ukupnih izdataka Nacionalne biblioteke koji iznose 1.401.797,13€. U Izvještaju o novčanim tokovima IV pogrešno su prikazane, i to u materijalno značajnoj mjeri, 7 (sedam) pozicija i to: Namjenski prihodi, Sopstveni prihodi, Transferi, Rashodi za usluge, Ostala lična primanja, Ostali izdaci i Kapitalni izdaci. Ukupna utvrđena greška u Izvještaju o novčanim tokovima IV iznosi 242.332,20€.

Revizijom pravilnosti poslovanja JU Nacionalna biblioteka „Đurđe Crnojević“ utvrđene su neusklađenosti poslovanja istog sa Zakonom o državnoj imovini, Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakonom o radu, Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština i Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.

Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava:

- **negativno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj JU Nacionalne biblioteke „Đurđe Crnojević“ za 2019. godinu i
- **uslovno mišljenje** na usklađenost poslovanja sa propisima.

PREPORUKE

Finansijska revizija

1. U Izvještaju o novčanim tokovima su na poziciji 1.2. Namjenski prihodi, u iznosu od 28.170€ prikazani su prihodi koji su Nacionalnoj biblioteci uplaćeni od strane Ministarstva kulture, po osnovu ugovora o finansiranju/sufinansiranju projekata, što nije u skladu sa Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave.

   - **Navedeni prihodi su Nacionalnoj biblioteci uplaćeni iz opštih prihoda budžeta Ministarstva kulture, odnosno ostvareni su prenosom sredstava iz budžeta, pa ih je u Izvještaju o novčanim tokovima trebalo prikazati na poziciji 1.7. Transferi.**

2. U Izvještaju o novčanim tokovima su na poziciji 1.3. Sopstveni prihodi, u iznosu od 36.974€, prikazani prihodi koji su uplaćeni na račun Nacionalne biblioteke iz opštih prihoda Ministarstva kulture po osnovu ugovora o finansiranju/sufinansiranju projekata sanacije nepokretnog kulturnog dobra “Italijansko poslanstvo u bivšoj Kraljevini Crnoj Gori“, što nije u skladu sa Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave.

   - **Navedeni prihodi ne predstavljaju sopstvene prihode jer nijesu ostvareni komercijalnim vršenjem djelatnosti ili pružanjem usluga Nacionalne biblioteke, već su ostvareni prenosom sredstava iz budžeta, pa ih je u finansijskom izvještaju trebalo prikazati na poziciji 1.7. Transferi.**

3. U Izvještaju o novčanim tokovima su na poziciji 1.3. Sopstveni prihodi prikazani prihodi u iznosu od 16.542,76€, koji su ostvareni po osnovu povraćaja dijela plaćene akcize na mineralna ulja za grijanje, što nije u skladu sa Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave. Navedeni prihodi nijesu ostvareni komercijalnim vršenjem djelatnosti, ili pružanjem usluga, već na način što je subjekt revizije izdatke za nabavku ulja za grijanje finansirao iz opštih prihoda iz budžeta, a sredstva od povraćaja akciza je evidentirao kao sopstveni prihod.

   - **Subjekt revizije treba da, s obzirom da se izdaci za ulje za grijanje finansiraju iz budžeta, o povraćaju dijela plaćene akcize na ulje za grijanje obavijesti Ministarstvo finansija i zatraži instrukciju o načinu postupanja sa predmetnim prihodima.**

4. U Izvještaju o Novčanim tokovima su na poziciji 2.1.4. Rashodi za usluge prikazani izdaci u iznosu od 10.181,98€ koji su isplaćivani fizičkim licima sa kojima su zaključeni ugovori za pružanje intelektualnih usluga koje se odnose na održavanje prigodnih besjeda povodom određenih događaja, usluge prevođenja, ugovori vezani za lekturu i korekturu knjiga i izdaci u

iznosu od 8.560,00€ koji se odnose na isplate zaposlenima za učešće u projektima koje je realizovala Nacionalna biblioteka, što nije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

- **Izdatke za isplatu naknada fizičkim licima koja se, zaključivanjem ugovora, angažuju za obavljanje određenih intelektualnih poslova treba planirati i evidentirati na računu 4191-Ugovori o djelu i u Izvještaju o novčanim tokovima prikazati na poziciji 2.1.9. Ostali izdaci.**

- **Izdatke po osnovu isplate zaposlenima za učešće u projektima koje realizuje Nacionalna biblioteka treba evidentirati na računima grupe 412-Ostala lična primanja i u Izvještaju o novčanim tokovima prikazati na poziciji 2.1.2. Ostala lična primanja.**

5. U Izvještaju o novčanim tokovima su na poziciji 2.1.9. Ostali izdaci prikazani izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu u ukupnom iznosu od 2.750,00€ koji se odnose na isplatu autorskih honorara zaposlenim u Nacionalnoj biblioteci, izdaci za nabavku kompjuterske opreme u iznosu od 23.365,10€ i izdaci u iznosu od 13.076,00€ koji se odnose na isplate zaposlenima za rad u komisijama (popisna komisija, tenderske komisije, komisija za reviziju bibliotečkog fonda, komisije za otpis bibliotečke građe i dr.), što nije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

   - **Izdatke po osnovu autorskih honorara koji su isplaćivani zaposlenim za aktivnosti koje su vezane za osnovnu djelatnost Nacionalne biblioteke i isplate zaposlenima za rad u komisijama treba evidentirati na računima grupe 412-Ostala lična primanja i u Izvještaju o novčanim tokovima prikazati na odgovarajućoj poziciji 2.1.2. Ostala lična primanja.**

   - **Izdatke za nabavku kompjuterske opreme treba planirati i evidentirati na računu 4415-Izdaci za opremu i u Izvještaju o novčanim tokovima prikazati na poziciji 2.4. Kapitalni izdaci.**

Revizija pravilnosti

1. U evidenciji imovine koja se vodi u Nacionalnoj biblioteci nema podataka o građevinskim objektima koje ista koristi i koje je u skladu sa Odlukom o organizovanju Javne ustanove Nacionalna biblioteka Crne Gore "Đurđe Crnojević" dužna da održava, što nije u skladu sa čl. 44 Zakona o državnoj imovini i čl. 4 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.
   U evidenciji osnovnih sredstava koja se vodi kod subjekta revizije postoje podaci o vrijednosti pokretne imovine koja predstavlja početno stanje i prenosi se iz godine u godinu, jer se amortizacija ne obračunava.

   - **Nacionalna biblioteka treba da** (u skladu sa čl. 6 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini) **vodi u knjigovodstvu posebnu evidenciju nepokretnih i pokretnih stvari koje koristi, na osnovu vjerodostojne knjigovodstvene dokumentacije, u skladu sa propisima o računovodstvu, jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština i razvrstavanju imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije.**

2. Komisija za popis nije sačinila Izvještaj o popisu koji sadrži: stanje stvari, nalaz o utvrđenim razlikama (manjkovi i viškovi), predlog za otpis pojedinih stvari koje su izgubile vrijednost, primjedbe, mišljenja zaposlenih koji rukuju pokretnim stvarima, što nije u skladu sa čl. 13 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.

- **Subjekat revizije treba da obezbijedi da se popis imovine koju koristi vrši u skladu sa Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini i Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.**

3. Nacionalna biblioteka nije donijela Plan unaprjeđenja upravljanja i kontrola, što nije u skladu sa čl. 11 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i nije uspostavila Registar rizika, što nije u skladu sa čl. 14 istog Zakona.
   U Nacionalnoj biblioteci neki od bitnih poslovnih procesa (obračun i isplata zarada, način evidentiranja i plaćanja ulaznih faktura, troškovi reprezentacije, blagajničko poslovanje, obračun i naplata prihoda, način korišćenja prevoznih sredstava Nacionalne biblioteke) nijesu regulisani internim pravilima, što nije u skladu sa čl. 7 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.
   Revizijom su utvrđene nepravilnosti koje se odnose na nepotpunost personalnih dosijea zaposlenih, raspoređivanje zaposlenih koje nije izvršeno u predviđenom roku i pogrešno utvrđeni koeficijenti i uvećanje osnovne zarade kod pojedinih zaposlenih.
   Subjekat revizije nije obezbijedio razdvajanje odgovornosti kojom se sprječava da jedno lice istovremeno bude odgovorno za odobravanje, ovlašćivanje, odnosno izvršenje, evidentiranje i kontrolu, što nije u skladu sa čl. 15 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

   U Odjeljenju za finansijsko-računovodstvene poslove pored sistematizovana tri radna mjesta koji obavljaju finasijsko-računovodstvene poslove (rukovodilac odjeljenja, računovođa i knjigovođa), sve poslove obavlja jedno lice, dok su dva odsutna zbog dugogodišnjih bolovanja.

   - **Rukovodilac subjekta revizije dužan je da obezbijedi uspostavljanje i razvoj unutrašnje kontrole, u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.**

   - **Preporučuje se subjektu revizije da donese pisane procedure kojima će se urediti bitni poslovni procesi (posebno obračun i naplata prihoda od pružanja usluga i obračun zarada) i jasno definisati zadaci, ovlašćenja i odgovornosti svakog zaposlenog koji učestvuje u ovim procesima, kako lica koja su dužna da primjenjuju iste tako i lica koja su odgovorna za primjenu procedura.**

4. Nacionalna biblioteka nije donosila odluke o uvođenju prekovremenog rada, što nije u skladu sa članom 49 stav 3 Zakona o radu i nije obavještavala inspekciju rada o uvođenju prekovremenog rada, što nije u skladu sa članom 52 Zakona o radu.

   - **Subjekt revizije treba da prilikom uvođenja prekovremenog rada postupa u skladu sa Zakonom o radu.**

5. Nacionalna biblioteka je zaključivala ugovore o pružanju konsultantskih usluga sa fizičkim licima za obavljanje intelektualnih poslova za čije su vršenje sistematizovana radna mjesta i za obavljanje poslova iz osnovne djelatnosti ove ustanove, što nije u skladu sa čl. 29 Zakona o radu kojim je propisano da se radni odnos zasniva zaključivanjem ugovora o radu.

   - **Subjekt revizije treba da postupa uskladu sa Zakonom o radu i da, ukoliko postoji potreba za licima za vršenje sistematizovanih poslova, odnosno poslova iz djelatnosti Nacionalne biblioteke, ista angažuje u skladu sa Zakonom o radu.**

6. Na računu 4148-Usluge stručnog usavršavanje evidentirani su izdaci u ukupnom iznosu od 3.684,76€, koji se odnose na isplatu dnevnica (1.442,80€), kupovinu avio karata (1.044,32€) i smještaj (1.197,64€) zaposlenih koji su upućeni na stručno usavršavanje, što nije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa budžeta Crne Gore i budžete opština, kojim je propisano da se na ovom računu evidentiraju izdaci koji se odnose na usluge koje pruža pravno ili fizičko lice radi usavršavanja i edukacije zaposlenih.

   - **Izdatke koji su vezani za službeno putovanje i koji su opravdani putnim nalogom treba evidentirati na računu 4141-Službena putovanja.**

7. Na računu 4152-Tekuće održavanje građevinskih objekata evidentirani su izdaci za održavanje opreme za tehničku zaštitu i servisiranje PP aparata za gašenje požara, u ukupnom iznosu od 1.311,00€, što nije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

   - **Izdatke za održavanje opreme treba evidentirati na za to propisanom računu 4153-Tekuće održavanje opreme.**

Ostala pitanja

Građevinski objekti koje, u skladu sa Odlukom o o organizovanju Javne ustanove Nacionalna biblioteka Crne Gore "Đurđe Crnojević", koristi Nacionalna biblioteka, su zgrade „Italijansko poslanstvo u Bivšoj Kraljevini Crnoj Gori“ i „Francusko poslanstvo u Knaževini/Kraljevini Crnoj Gori“ koje imaju status nepokretnog kulturnog dobra od nacionalnog značaja. Prilikom sprovođenja terenske revizije, državni revizori su imali priliku da obiđu zgradu „Italijanskog poslanstva“ i uvjerili su se da krov zgrade prokišnjava što je dovelo do toga da je na dijelu untrašnje tavanice otpao dio plafona. Takođe, da se primijetiti da su drveni prozori na istom objektu vidno oštećeni, odnosno da je farba dotrajala i na pojedinim djelovima drveni ramovi su vidno propali.

   - **Državna revizorska institucija preporučuje subjektu revizije da intezivira aktivnosti na održavanju objekata koje koristi i spriječi dalju devastaciju zgrada koje imaju satus nepokretnih kulturnih dobara od nacionalnog značaja.[2]**

Nadležni Kolegijum DRI utvrdio je da karakter nalaza u predmetnoj revizije nalaže:

- da subjekt revizije, u roku od 30 dana po dostavljanju Konačnog izvještaja, izradi i dostavi Državnoj revizorskoj instituciji plan aktivnosti za realizaciju preporuka koji sadrži mjere, nosioce, aktivnosti i rokove i

- da subjekt revizije, u skladu sa čl. 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, u roku od šest (6) mjeseci, po dostavljanju Konačnog izvještaja, izvijesti DRI o preduzetim radnjama po izrađenim i dostavljenim preporukama.

- da se Konačni izvještaj o reviziji dostavi Odboru za prosvjetu, nauku, kulturu i sport Skupštine Crne Gore.

[2] Čl. 3 Odluke o o organizovanju Javne ustanove Nacionalna biblioteka Crne Gore "Đurđe Crnojević": Nacionalna biblioteka "Đurđe Crnojević" obavlja poslove održavanja, čuvanja, zaštite i prezentacije zgrade bivšeg Italijanskog poslanstva, zgrade bivšeg Francuskog poslanstva i drugih objekata koji joj se daju na korišćenje, izrade i prodaje publikacija koje su u funkciji ostvarivanja bibliotečke djelatnosti kao i druge poslove utvrđene statutom Nacionalne biblioteke "Đurđe Crnojević".

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA MINISTARSTVA KULTURE ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Ministarstvo kulture
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja
Trajanje revizije:	120 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Branislav Radulović, rukovodilac Kolegijuma Senator Nikola N. Kovačević, član Kolegijuma

I OPŠTI DIO

1. PRAVNI OSNOV ZA VRŠENJE REVIZIJE

Pravni osnov za vršenje revizije Ministarstva kulture (Ministarstvo ili subjekat revizije) sadržan je u:

- Ustavu Crne Gore, član 144 („Sl. list CG“ br. 01/07);
- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji, član 4 („Sl. list RCG“ br. 28/04, 27/06, 78/06 i „Sl. list CG“ br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, donesenom od strane Senata 30.12.2019. godine, (interno broj: 06-357/19);
- Odluci o vršenju revizije Kolegijuma DRI u sastavu: dr Branislav Radulović (rukovodilac Kolegijuma) i g. Nikola N. Kovačević (član Kolegijuma) broj 40113/20-021-127/2 od 28.01.2020. godine.

Revizija je izvršena u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG“ br. 3/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG“, br. 07/15) i
- Međunarodnim standardima za vrhovne revizorske institucije (ISSAI).

2. OPŠTI PODACI O SUBJEKTU REVIZIJE

Subjekat revizije je Ministarstvo i samostalna potrošačka jedinica budžeta.
Sjedište Ministarstva kulture je na Cetinju, ul. Njegoševa.

Glavni službenik za finansije je ministar g. Aleksandar Bogdanović. Odgovorno lice za vođenje računovodstva i sastavljanje finansijskih izvještaja je – Načelnica Službe za finansije, računovodstvo i javne nabavke – Ratka Đurović. Novčanim sredstvima odobrenim Budžetom raspolagala su lica ovlašćena za punovažno potpisivanje uz upotrebu pečata i to:

- službenici za odobravanje: Aleksandar Bogdanović – ministar, Igor Vučinić – sekretar;
- službenici za ovjeravanje: Ratka Đurović, načelnica i Nikola Peković, samostalni savjetnik II.

2.1. Djelatnost Ministarstva kulture

Shodno članu 16 Uredbe[1] o organizaciji i načinu rada državne uprave, Ministarstvo vrši poslove koji se odnose na:
razvoj kulturnog i umjetničkog stvaralaštva; zaštitu, očuvanje, valorizaciju i prezentaciju kulturne baštine; razvoj kreativnih industrija; ostvarivanje javnog interesa u kulturi; pripremu predloga zakona, drugih propisa i opštih akata iz oblasti kulture, davanje mišljenja na predloge zakona i drugih propisa kojima se uređuju pitanja u vezi sa kulturom; izradu i sprovođenje strategija i programa razvoja kulture; istraživanja u kulturi; obezbjeđivanje materijalne osnove, uslova i podsticajnih mjera za razvoj kulture i kreativnih industrija; izgradnju, održavanje, tehničko-tehnološko opremanje i korišćenje objekata kulture; osnivanje i rad ustanova kulture (biblioteka, muzeja, kinoteka i drugih ustanova kulture); utvrđivanje ispunjenosti uslova za obavljanje djelatnosti kulture; književno, prevodilačko, scensko, muzičko-scensko i filmsko stvaralaštvo; umjetničko stvaralaštvo u drugim audio-vizuelnim medijima; izdavačku, pozorišnu i kinematografsku djelatnost; javno prikazivanje kinematografskih djela; statusna pitanja samostalnih umjetnika i samostalnih stručnjaka u kulturi i istaknutih kulturnih stvaralaca; podsticanje rada strukovnih udruženja iz oblasti kulture; konzervatorsku, muzejsku, bibliotečku, arhivsku i kinotečku djelatnost; stručno osposobljavanje i usavršavanje kadrova za obavljanje djelatnosti kulture; državna odlikovanja; državne simbole; državne nagrade; državne praznike;

[1] „Sl. list CG“, br. 61/12, br. 87/18, 2/19, 38/19, 18/20.

spomen-obilježja; pripremu predloga propisa iz oblasti medijskog zakonodavstva i kulturne baštine, drugostepeni postupak i nadzor u oblasti kulturne baštine; medijski i radio-difuzni sistem; informativnu djelatnost u domenu štampe, radija, televizije i drugih medija; medijsku koncentraciju štampanih medija; ostvarivanje zajemčenih prava građana na informisanje po osnovu programskih sadržaja od značaja za razvoj nauke, obrazovanja i kulture; ostvarivanje saradnje sa nezavisnom kulturnom scenom; ostvarivanje informisanja lica oštećenog sluha i vida; ostvarivanje informisanja pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica; unapređivanje i razvoj međunarodne kulturne i medijske saradnje; saradnju sa regionalnim i međunarodnim organizacijama, institucijama i strukovnim asocijacijama iz oblasti kulture i medija; stvaranje uslova za prezentovanje crnogorskog kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u inostranstvu i stvaralaštva drugih država i naroda kod nas; razmjenu i prenošenje medijskih programa i informacija; obezbjeđivanje i realizaciju stranih donacija za kulturu i medije; pristupanje i korišćenje međunarodnih fondova za razvoj kulture i medija; usklađivanje domaćih propisa iz okvira svoje nadležnosti sa pravnom tekovinom Evropske unije; planiranje i programiranje, ostvarivanje i usklađivanje međunarodne kulturne saradnje Crne Gore sa drugim državama, regionalnim zajednicama i međunarodnim organizacijama; staranje o realizaciji programa iz nadležnosti ovog organa koji se finansiraju iz budžeta Crne Gore; predlaganje i obezbjeđivanje realizacije aktivnosti u saradnji sa diplomatsko-konzularnim predstavništvima Crne Gore u inostranstvu, kao i diplomatsko-konzularnim predstavništvima i kulturno-informativnim centrima drugih država u Crnoj Gori u cilju promovisanja kreativnih potencijala; prikupljanje, obradu i distribuciju predloga i odgovarajućih podataka, informacija i programa u oblastima međunarodne kulturne saradnje; upravni nadzor u oblastima za koje je ministarstvo osnovano; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

2.2. Organizacija i sistematizacija radnih mjesta

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji od 10.04.2019. godine utvrđena je unutrašnja organizacija i sistematizacija Ministarstva kulture, organizacione jedinice i njihov djelokrug, radna mjesta, broj izvršilaca, opis poslova i uslovi za njihovo obavljanje, raspoređivanje državnih službenika i namještenika i zapošljavanje pripravnika.

Poslovi iz nadležnosti Ministarstva vrše se u okviru unutrašnjih organizacionih jedinica, i to:

- Direktorat za kulturno-umjetničko stvaralaštvo:
  - Direkcija za razvoj djelatnosti u oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva;
  - Direkcija za statusna pitanja umjetnika I stručnjaka I državne nagrade.
- Direktorat za kulturnu baštinu:
  - Direkcija za razvoj djelatnosti u oblasti kulturne baštine;
  - Direkcija za drugostepeni postupak i nadzor.
- Direkcija za projekte od kapitalnog značaja za kulturu i promociju i razvoj kreativnih industrija;
- Direktorat za medije;
- Odjeljenje za unutrašnju reviziju;
- Odjeljenje za međunarodnu saradnju;
- Kabinet ministra;
  - Biro za odnose sa javnošću
- Kancelarija za UNESKO
- Služba za kadrovske i opšte poslove
- Služba za finansije, računovodstvo i javne nabavke.

Uredbom[2] o organizaciji i načinu rada državne uprave, članom 20, propisano je da je Uprava za zaštitu kulturnih dobara organ državne uprave. Uprava se u 2019. godini finansirala kao jedan od programa Ministarstva kulture.

[2] „Sl. list CG“, br. 87/18, 02/19 i 38/19.

2.3. Računovodstveni sistem

Ministarstvo kulture je povezano na SAP sistem (sistem koji upravlja radom Trezora Ministarstva finansija i preko kojeg se obavljaju sva plaćanja iz budžeta).

Računovodstveni sistem zasnovan je na gotovinskoj osnovi, tj. evidenciji u Glavnoj knjizi Trezora koja predstavlja dokumentacionu osnovu za izradu Godišnjeg finansijskog izvještaja. Računovodstvena evidencija se vodi u skladu sa Pravilnikom[3] o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština. Ministarstvo vodi evidencija o stanju obaveza. Primljene fakture se evidentiraju kroz Knjigu ulaznih faktura, dok se blagajna vodi program za blagajnu.

Odgovorno lice za vođenje računovodstva i sastavljanje finansijskih izvještaja je – Načelnica Službe za finansije, računovodstvo i javne nabavke – Ratka Đurović.
Novčanim sredstvima odobrenim Budžetom raspolagala su lica ovlašćena za punovažno potpisivanje uz upotrebu pečata i to:

- U svojstvu službenika za odobravanje: Aleksandar Bogdanović – ministar, Igor Vučinić – sekretar;
- U svojstvu službenika za ovjeravanje: Ratka Đurović, načelnica i Nikola Peković, samostalni savjetnik II.

Potvrđeno kartonom deponovanih potpisa.

3. VRSTA, PREDMET, CILJ I OBUHVAT REVIZIJE

Državna revizorska institucija (DRI) izvršila je finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti.

Predmet revizije bili su godišnji finansijski izvještaj za 2019. godinu i pravilnost poslovanja Ministarstva kulture.

Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, Ministarstvo je kao potrošačka jedinica u obavezi da Ministarstvu finansija dostavi godišnje finansijske izvještaje na obrascima 3 i 5 i to:

- Izvještaj o novčanim tokovima III i
- Izvještaj o neizmirenim obavezama.

Za neutrošena sredstava na računima, koja su evidentirana u Glavnoj knjizi trezora kao izdatak, Ministarstvo je u obavezi uz godišnje finansijski izvještaj dostaviti i Izjavu o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine na Obrascu 8.

Potrošačke jedinice za utrošena sredstva iz tekuće budžetske rezerve dostavljaju uz godišnje finansijske izvještaje i Izvještaj o načinu utroška sredstava tekuće budžetske rezerve na Obrazcu 9.

Cilj revizije je izražavanje mišljenja o tome:

1) da li finansijski izvještaji objektivno i istinito informišu o finansijskoj strukturi i finansijskom položaju;
2) da li su transakcije o kojima se izvještava u saglasnosti sa zakonima i drugim propisima (kriterijumima revizije) i
3) da li je sistem finansijskog upravljanja i kontrole u skladu sa zakonom i drugim aktima.

Revizijom su obuhvaćeni izdaci Ministarstva kulture za 2019. godinu.

[3] Pravilnik o jedinstvenoj klasifikacijiračuna za budžet Crne Gore i budžete opština „Sl. list CG“ br. 072/16 od 18.11.2016. godine.

4. KRITERIJUMI REVIZIJE

Kriterijumi (važeći okvir finansijskog izvještavanja) na osnovu kojih se prosuđuje objektivnost i istinitost finansijskih izveštaja su:

- Pravilnik o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave;
- Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština;
- Međunarodni računovodstveni standardi za javni sektor prema gotovinskoj osnovi računovodstva i
- odgovarajuca računovodstvena načela.

Kriterijumi na osnovu kojih se vrši ocjena sistema finansijskog upravljanja i kontrole su Zakon i drugi akti kojima se uređuje sistem unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore i utvrđuju metodologiju i standarde i druga pitanja od značaja za uspostavljanje, razvoj i sprovođenje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru.

Revizija pravilnosti je nezavisna eksterna evaluacija mjere u kojoj je predmet revizije u skladu zakonima, propisima, politikama, procedurama, ili ovlašćenjima, koji su indetifikovani kao kriterijumi revizije.

Kriterijumi za reviziju pravilnosti bili su:

Predmet revizije	**Kriterijumi**
Finansijsko poslovanje i korišćenje opredijeljeni h sredstava	Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, Zakon o budžetu za 2019. godinu, Zakon o računovodstvu, Zako o državnoj upravi, Uredba o organizaciji i načinu rada i državne uprave, Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, Uputstvo o radu državnog trezora, Pravilnik o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore, budžeta vanbudžetskih fondova i budžete opština, Odluka o načinu izrade i sadržini programskog budžeta, Zakon o kulturi, Uredba o kriterijumima i načinu dodjeljivanja statusa istaknuti kulturni stvaralac.
Zaposleni	Zakon o državnim službenicima i namještenicima, Zakon o kulturi, Opšti kolektivni ugovor, Granski kolektivni ugovor za oblast kulture, Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva kulture, Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica, Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, Uputstvo za obračun bruto zarada, Uredba o naknadi troškova državnih službenika i namještenika, Odluka o varijabilnom dijelu zarade, Odluka o dodatku na osnovnu zaradu za obavljanje poslova na određenim radnim mjestima, Odluka o visini otpremnine državnih službenika i namještenika.
Imovina	Zakon o državnoj imovini, Uredba o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, Uputstvo o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari, Uredba o prodaji i davanju u zakup stvari u državnoj imovini, Pravilnik o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika, Uredba o uslovima i načinu korišćenja službenih zgrada i poslovnih prostorija u svojini Crne Gore, Uredba o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore, Uredba o uslovima i načinu korišćenja predmeta umjetničke i kulturne vrijednosti u svojini Crne Gore.
Javne nabavke	Zakon o javnim nabavkama, Pravilnik o bližem sadržaju i načinu sprovođenja javnih nabavki u elektronskoj formi, Pravilnik o evidenciji sprovedenih postupaka javnih nabavki, zaključenih ugovora o javnim nabavkama i evidenciji nabavki male vrijednosti i hitnih nabavki, Pravilnik o obrascima u postupku javnih nabavki; Pravilnik o metodologiji iskazivanja podkriterijuma u odgovarajući broj bodova, načinu ocjene i upoređivanja; Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju evidencije o kršenju antikorupcijskih pravila; Pravilnik o izvještaju o sprovedenim postupcima i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama, nabavkama male vrijednosti i hitnim nabavkama.

Sistem unutrašnjih kontrola	Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru; Uredba o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru; Podzakonska akta koja ja Ministarstvo finansija donijelo u skladu sa zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru: Knjiga procedura; Priručnik za finansijsko upravljanje i kontrole; Smjernice za finansijsko upravljanje i kontrole; Uputstvo za izradu i opis internih pravila i procedura.

Kao kriterijumi za reviziju pravilnosti korišćeni su i interni pravilnici i procedure, ugovori i drugi akti.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja subjekta revizije (broj: 01-082/20-2/22), a u skladu sa članom 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji (DRI) i članom 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu dr Branislav Radulović (Senator – rukovodilac Kolegijuma) i g. Nikola N. Kovačević (Senator – član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 14.09.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Ministarstva kulture

Odgovornost subjekta revizije

Glavni službenik za finansije odgovoran je za izvršenje budžeta. Rukovodstvo subjekta revizije odgovorno je za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja, u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost Državne revizorske institucije

Odgovornost Državne revizorske institucije (DRI) je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje da li je finansijski izvještaj Ministarstva kulture za 2019. godinu, u svim materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskom izvještaju, odgovornost DRI je izražavanje mišljenja da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su indentifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju.

Revizija je sprovedena u skladu s Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI). Državna revizorska institucija je poštovala etičke zahtjeve, planirala i izvršila reviziju na način kojim je obezbijeđeno razumno uvjerenje da li su finansijski izvještaji Ministarstva kulture sačinjeni i prezentovani, u svim materijalno značajnim pitanjima, u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja i da li je poslovanje subjekata revizije bilo u skladu sa važećim zakonskim i drugim propisima.

Revizija je obezbjedila vršenje postupaka kako bi se dobilo dovoljno adekvatnih dokaza na kojima se zasniva izraženo mišljenje. Sprovedeni postupci zavisili su od profesionalne procjene državnog revizora, uključujući procjenjivanje rizika od značajne neusklađenosti.

MIŠLJENJE

Finansijskom revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva kulture za 2019. godinu, nadležni Kolegijum DRI stekao je razumno uvjerenje da isti nije, u svim materijalnim aspektima, pripremljen u skladu s važećim okvirom finansijskog izvještavanja.

Za finansijsku reviziju je određena ukupna materijalnost za finansijske izvještaje kao cjelinu u iznosu od 97.605,42€ (1,37% od ukupnih izdataka koji su iznosili 7.124.483,51€). U Izvještaju o novčanim tokovima III pogrešno su prikazane 3 (tri) pozicije i to: ostala lična primanja, transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru i kapitalni izdaci.

Revizijom pravilnosti poslovanja Ministarstva kulture utvrđene su značajne neusklađenosti poslovanja istog sa Zakonom o državnoj imovini i Zakonom o obligacionim odnosima.

Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava:

- **uslovno mišljenje** na finansijski izvještaj Ministarstva kulture za 2019. godinu i
- **uslovno mišljenje** na usklađenost poslovanja sa propisima.

PREPORUKE

Finansijska revizija

Finansijskom revizijom utvrđeno je da su u Izvještaju o novčanim tokovima III prikazani izdaci na način koji nije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, i to:

1. Na poziciji 2.1.2. Ostala lična primanja, u Izvještaju o novčanim tokovima III, prikazani su izdaci koji su isplaćivani po osnovu isplate doživotnih mjesečnih naknada istaknutim kulturnim stvaraocima u iznosu od 404.257,86€.

   - **Subjekt revizije je izdatke nastale po osnovu isplate doživotnih mjesečnih naknada istaknutim kulturnim stvaraocima trebao da u Izvještaju prikaže na poziciji 2.3. Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru.**

2. Na poziciji 2.4. Kapitalni izdaci, u Izvještaju o novčanim tokovima III, prikazani su izdaci koji su isplaćivani javnim ustanovama i opštinama po osnovu finansiranja i sufinansiranja projekata iz oblasti kulture – za zaštitu kulturnih dobara u iznosu od 199.239,55€.

   - **Subjekt revizije je izdatke za sufinansiranje i finansiranje projekata koji su isplaćivani javnim ustanovama i opštinama i predstavljaju plaćanja bez odgovarajućeg činjenja protivusluge, trebao da u Izvještaju prikaže na poziciji 2.3. Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru.**

   Navedene greške (br. 1 i 2) u finansijskom izvještaju subjekta revizije su uzrokovane činjenicom da sredstva za izvršenje izdataka koji su pogrešno prikazani u Izvještaju nijesu planirana na odgovarajućim računima po ekonomskoj klasifikaciji.

   - **Subjekt revizije treba da, prilikom planiranja budžeta odnosno procjene izdataka po ekonomskoj klasifikaciji, obezbijedi da se budžetska sredstva planiraju na odgovarajućim računima koji su propisani Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa budžeta Crne Gore i budžete opština.**

   - **Službenik za ovjeravanje dužan je da postupa u skladu sa Uputstvom o radu državnog trezora (tač. 25, podtačka e) i ovjeri zahtjev za plaćanje kada utvrdi da je upisan odgovarajući račun za evidenciju izdataka po ekonomskoj klasifikaciji, koji služi da se u glavnoj knjizi trezora (koja je osnov za sastavljanje Izvještaja o novčanim tokovima) obavljeno plaćanje evidentira kao izdatak iz budžeta.**

Revizija pravilnosti

1. U evidenciji osnovnih sredstava koju vodi Ministarstvo kulture nema podataka o poslovnim zgradama i prostorijama koje Ministarstvo koristi, što nije u skladu sa čl. 44 Zakona o državnoj imovini i čl. 4 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.

- **Ministarstvo kulture treba da (u skladu sa čl. 6 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini) vodi u knjigovodstvu posebnu evidenciju nepokretnih stvari koje koristi, na osnovu vjerodostojne knjigovodstvene dokumentacije, u skladu sa propisima o računovodstvu, jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i opština i razvrstavanju imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije.**

2. Ministarstvo kulture je na računu 4127 - Ostale naknade evidentiralo izdatke u iznosu 4.047,24€ koji se odnose na isplatu članovima komisija koji nijesu zaposleni Ministarstva, što nije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za Budžet Crne Gore i budžete opština. Shodno čl. 669 Zakona o obligacionim odnosima, poslodavac može sa određenim licem zaključiti ugovor o djelu, koji za, predmet ima samo samostalnu izradu ili opravku određene stvari, samostalno izvršenje određenog fizičkog ili intelektualnog posla.

   - **Sredstva za isplatu licima koja nijesu zaposlena kod Ministarstva kulture, a koja se angažuju za obavljanje određenih intelektualnih poslova trebalo je planirati i isplaćivati iz sredstava raspoređenih na računu 4191 - Izdaci po osnovu ugovora o djelu.**

3. Ministarstvo kulture je uplatilo 1.169,42€ Sindikatu kulture, na osnovu Sporazuma[4] između Sindikata kulture i Ministarstva, a za potrebe obezbjeđivanja uslova za rad, praćenje, primjenu i tumačenje Granskog kolektivnog ugovora za oblast kulture. Navedena sredstva su isplaćena iz sredstava raspoređenih na računu 4147 –Konsultanske usluge, projekti i studije, što nije u skladu sa Zakonom o budžetu za 2019. godinu. Navedena sredstva su trebala biti isplaćena iz sredstava raspoređenih na računu 4319 - Ostali transferi institucijama.

   - **Subjekt revizije treba da sredstva za plaćanja bez odgovarajućeg činjenja protivusluge, a koja su vezana za transakcije između učesnika u javnoj potrošnji, nosilaca javne potrošnje, nevladinog sektora i pojedinaca, planira i evidentira na računima kategorije 43 - Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru.**

   U Izjašnjenju na Preliminarni izvještaj **DRI subjekt revizije navodi:**

   „Ministarstvo kulture je, u skladu sa Zaključkom Vlade br. 07-2130 od 19.03.2020. godine ukinula plaćanje nadoknada članovima Odbora za sprovođenje, praćenje, primjenu i tumačenje Granskog kolektivnog ugovora za oblast kulture, na način što je sa Sindikatom kulture 25.03.2020. godine potpisalo novi Sporazum, kojim nadoknade nijesu predviđene.“

4. Ugovori o dopunskom radu, koje je zaključilo Ministarstvo, ne sadrže podatke o radnom vremenu angažovanog lica, već samo period na koji su ugovori zaključeni.

   - **Subjekt revizije treba da prilikom zaključivanja ugovora o dopunskom radu postupa u skladu sa čl. 202 Zakona o radu i u ugovore unosi, između ostalog i podatke o radnom vremenu angažovanog lica.**

   Ministarstvo kulture je zaključivalo ugovore o djelu na period od 6 mjeseci sa licima angažovanim za obavljanje poslova iz osnovne djelatnosti Ministarstva kulture, što nije u skladu sa čl. 669 Zakona o obligacionim odnosima, kojim je propisano da se ugovorom o djelu poslenik (preduzimač, izvođač radova) obavezuje da obavi određeni posao (izrada ili opravka određene stvari ili izvršenje određenog fizičkog ili intelektualnog rada i sl.), a naručilac se obavezuje da mu za to plati naknadu, što znači da navedeni ugovori za predmet imaju obavljanje poslova van djelatnosti poslodavca kao i da ne postoji potreba da se ti poslovi

[4] Broj: 01-3681 od 23. 11. 2016. g.

obavljaju u kontinuitetu. Način zasnivanja radnog odnosa u organima državne uprave regulisan je Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, u skladu sa čl. 40 i čl. 52 Zakona o državnim službenicima i namještenicima.

- **Subjekat revizije treba da ugovore o djelu zaključuje u skladu sa čl. 669 Zakona o obligacionim odnosima, odnosno za poslove koji ne spadaju u osnovnu djelatnost poslodavca i čije trajanje je vremenski određeno.**

5. Ministarstvo kulture sredstva za zdravstveno i penzijsko-invalidsko osiguranje samostalnih umjetnika isplaćuje na osnovu obračuna koji dostavljaju područne jedinice Poreske uprave. Revizijom je utvrđeno da se obaveze za doprinose neredovno plaćaju, pa se troškovi uvećavaju za obračunatu kamatu.

   - **Obaveze po osnovu doprinosa za samostalne umjetnike subjekt revizije treba da blagovremeno plaća kako bi se izbjegli troškovi zatezne kamate.**

   U Izjašnjenju na Preliminarni izvještaj DRI subjekt revizije navodi:

   „ Ministarstvo kulture je saglasno sa preporuko, s tim što želimo da naglasimo da do kašnjenja sa isplatama doprinosa za zdravstveno i penzijsko-invalidsko osiguranje samostalnim umjetnicima ne dolazi krivicom Ministarstva. Naime, samostalni umjetnici, su prije svega u obavezi da Poreskoj upravi (PU) dostave prijave o prihodima, na osnovu kojih im PU obračunava navedene doprinose, koji se potom dostavljaju Ministarstvu kulture na plaćanje. U navedenom postupku evidentna je neažurnost samostalnih umjetnika. Kako bi se izbjegla kašnjenja u plaćanjima i obračuni kamata, Ministarstvo je prethodnih nekoliko godina uvelo praksu da samoinicijativno dva puta godišnje (II i IV kvartal) traži od PU obračune obaveznih doprinosa za samostalne umjetnike u njihovim opštinama, koje nakon toga blagovremeno izmiruje. Prema informacijama kojima raspolaže Ministarstvo kulture, Poreska uprava je od 2019. godine, pojačala mjere kontrole, ali i kažnjavanja samostalnih umjetnika koji na vrijeme ne prijavljuju prihod. Za očekivati je da će i to uticati na značajno smanjenje troškova izmirenja doprinosa za samostalne umjetnike.“

Ministarstvo finansija

1. Zakonom o budžetu za 2019. godinu planirani su, kod dvije potrošačke jedinice, izdaci iste vrste na računima koji pripadaju različitim grupama po ekonomskoj klasifikaciji. Navedeno za posljedicu ima da su izdaci iste vrste u Izvještajima potrošačkih jedinica prikazane na različitim pozicijama.
   Kod Ministarstva sporta sredstva namijenjena za isplatu doživotnih mjesečnih naknada licima koja imaju status vrhunskog sportiste planirana su na računu 4318 - Ostali transferi pojedincima, dok su kod Ministarstva kulture sredstva za isplatu mjesečnih doživotnih naknada licima koja imaju status istaknutog kulturnog stvaraoca planirana na računu 4127 - Ostale naknade.
   Kod Ministarstva sporta sredstva namijenjena za sufinansiranje programa sportskih organizacija putem javnog konkursa planirana su na računu 4313 - Transferi institucijama kulture i sporta, dok su kod Ministarstva kulture sredstva namijenjena za sufinansiranje programa i projekta putem javnog konkursa u oblastima kulturnog i umjetničkog stvaralaštva planirana na računu 4147 - Konsultanske usluge, projekti i studije.

   - **Preporučuje se Ministarstvu finansija da prilikom izrade nacrta godišnjeg zakona o budžetu obezbijedi da se izdaci iste vrste planiraju na istim računima po ekonomskoj klasifikaciji.**

Ostala pitanja[5]

Na poziciji 2.1.4. Rashodi za usluge, u Izvještaju o novčanim tokovima III, prikazani su izdaci koji su isplaćivani po osnovu sufinansiranja programa i projekata u oblasti kulturno umjetničkog stvaralaštva u iznosu od 1.842.398,11€. Planiranje sredstava za realizaciju ovih izdataka na računu 4147-Konsultantske usluge, projekti i studije, predstavlja dugogodišnju, ustaljenu praksu, pa su tako i Zakonom o budžetu za 2019. godinu ova sredstva planirana na istom računu.

Preporuka Državne revizorske institucije je da se ova sredstva planiraju na grupi računa 2.3. Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru, što je i prihvaćeno od strane subjekta revizije.[6]

Nadležni Kolegijum DRI utvrdio je da karakter nalaza u predmetnoj revizije nalaže:

- da subjekt revizije, u roku od 30 dana po dostavljanju Konačnog izvještaja, izradi i dostavi Državnoj revizorskoj instituciji plan aktivnosti za realizaciju preporuka koji sadrži mjere, nosioce, aktivnosti i rokove.

- da subjekt revizije, u skladu sa čl. 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, u roku od šest (6) mjeseci, po dostavljanju Konačnog izvještaja, izvijesti DRI o preduzetim radnjama po izrađenim i dostavljenim preporukama.

[5] Čl. 83 Uputstva o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti
[6] Izjašnjenje subjekta revizije na Preliminarni izvještaj DRI, broj: 01-082/20-2/22 od 03.09.2020.g.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA UPRAVE POLICIJE ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Uprava policije
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja
Trajanje revizije:	120 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Branislav Radulović, rukovodilac Kolegijuma Senator Radule Žurić, član Kolegijuma

I OPŠTI DIO

1. PRAVNI OSNOV ZA VRŠENJE REVIZIJE

Pravni osnov za vršenje revizije Uprave policije (Uprava ili subjekat revizije) sadržan je u:

- Ustavu Crne Gore, član 144 („Sl. list CG“ br. 01/07);
- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji, član 4 („Sl. list RCG“ br. 28/04, 27/06, 78/06 i „Sl. list CG“ br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, donesenom od strane Senata 30.12.2019. godine, (interno broj: 06-357/19);
- Odluci o vršenju revizije Kolegijuma DRI u sastavu: dr Branislav Radulović (rukovodilac Kolegijuma) i g. Radule Žurić (član Kolegijuma) broj: 40113/20-022-131/2 od 28.01.2020. godine.

Revizija je izvršena u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG“ br. 3/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG“, br. 07/15) i
- Međunarodnim standardima za vrhovne revizorske institucije (ISSAI).

2. OPŠTI PODACI O SUBJEKTU REVIZIJE

Subjekat revizije je organ državne uprave – uprava i samostalna potrošačka jedinica budžeta

Starješina organa je direktor Veselin Veljović

Adresa Uprave je: Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 22, 81000 Podgorica.

Za godinu za koju se vrši revizija Glavni službenik za finansije bio je direktor Uprave Veselin Veljović. Za period 21.01. do 14.05.2019. godine, službenik za odobravanje bio je Veselin Veljović, a službenik za ovjeravanje bila je Nada Janjušević[1]. Za period 14.05. do 01.07.2019. godine, službenik za odobravanje bio je Veselin Veljović, a službenik za ovjeravanje bila je Zorka Knežević[2]. Za period od 01.07. do 23.07.2019. godine, službenik za odobravanje bio je Drago Spičanović, a službenik za ovjeravanje bio je g. Vojinović [3]. Za period 23.07. do 27.10.2019. godine, službenici za odobravanje bili su: Veselin Veljović i Drago Spičanović. Službenici za ovjeravanje bili su: Darka Šaban i Tanja Vojinović[4]. Za period 27.10. do 31.12.2019. godine, službenici za odobravanje bili su: Veselin Veljović i Drago Spičanović. Službenici za ovjeravanje bili su: Darka Šaban i Tamara Gažević[5].

Sporazumom o saradnji[6], zaključenim između Ministra unutrašnjih poslova (Mevludina Nuhodžića) i direktora Uprave policije (Veselina Veljovića), potpisnici su saglasni da:

- Služba za finansijke, opšte i pomoćne poslove i Služba za ljudske resurse i kadrovske poslove Ministarstva unutrašnjih poslova, vrši poslove iz djelokruga rada ovih službi za Upravu policije.
- Ministarstvo unutrašnjih poslova u skladu sa članom 32 zakona o javnim nabavkama Crne Gore, u ime i za račun Uprave policije, sprovodi postupke javnih nabavki koji su propisani zakonom o javnim nabavkama, kao i sve druge postupke i radnje propisane podzakonskim aktima Ministarstva unutrašnjih poslova, u vezi nabavki male vrijednosti i hitnih nabavki, a na osnovu inicijalnih zahtjeva koji su potpisani od strane direktora Uprave policije ili lica koje on ovlasti, a do dana formiranja nadležnih službi u Upravi policije.

[1] Karton deponovanih potpisa od 21. 01. 2019. godine.
[2] Karton deponovanih potpisa od 14. 05. 2019. godine.
[3] Karton deponovanih potpisa od 01. 07. 2019. godine.
[4] Karton deponovanih potpisa od 23. 07. 2019. godine
[5] Karton deponovanih potpisa od 27.10.2019. godine
[6] Br. 01-050/19-2186/1 od 21.01.2019. godine

2.1. Djelatnost Uprave policije

Uprava policije vrši poslove koji se odnose na:

zaštitu bezbjednosti građana i Ustavom utvrđenih sloboda i prava; zaštitu imovine; sprečavanje vršenja i otkrivanje krivičnih djela i prekršaja; pronalaženje i hvatanje učinilaca krivičnih djela i prekršaja i njihovo dovođenje pred nadležne organe; održavanje javnog reda i mira; obezbjeđivanje javnih skupova i drugih okupljanja građana; obezbjeđivanje određenih ličnosti i objekata; nadzor i kontrolu bezbjednosti saobraćaja na putevima; nadzor i obezbjeđenje državne granice i vršenje granične kontrole; kontrolu ulaska, kretanja, boravka i izlaska stranaca; prikupljanje, analiziranje i dostavljanje nadležnim organima podataka, informacija i dokumentacije potrebne za otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma; utvrđivanje standarda i metodologija za uspostavljanje i razvijanje politike, procedura i prakse prepoznavanja sumnjivih transakcija; razvijanje posebnih programa za sprječavanje pranja novca i provjeru transakcija finansiranja terorizma, sa procedurama, programima kontrole, provjeru transakcija i lica za koje postoji osnov sumnje da je u pitanju pranje novca ili finansiranje terorizma; privremeno obustavljanje transakcija; iniciranje izmjena i dopuna propisa koji se odnose, ili su u vezi sa sprječavanjem i otkrivanjem pranja novca i finansiranja terorizma; uspostavljanje međunarodne saradnje sa ovlašćenim organima drugih država i međunarodnim organizacijama; učestvovanje u pripremi i objedinjavanju liste indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija; učestvovanje u obuci zaposlenih i ovlašćenih lica u nadležnim organima, utvrđivanje smjernica za izradu analize rizika; objavljivanje statističkih podataka iz oblasti sprječavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorizma; kriminalistička vještačenja i istraživanja, kriminalističke i druge evidencije; međunarodnu policijsku saradnju; izradu analiza, elaborata, studija i praćenje određenih bezbjednosnih pitanja; kao i druge poslove koji su joj određeni u nadležnost.

2.2. Organizacija i sistematizacija radnih mjesta

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave policije: 01 broj: 111/19-14732/19 od 01.04. 2019. godine, utvrđenim Zaključkom Vlade CG br. 07-1341 od 04.04. 2019. godine (stupio na snagu 09.04.2019. godine), u Upravi policije je sistematizovano radnih mjesta za 4820 izvršilaca. Članom 46 Pravilnika definisano je: “Raspored policijskih i ostalih službenika i namještenika, saglasno ovom pravilniku, izvršiće se u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog pravilnika.”

U skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, organizacione jedinice Uprave policije su:

1. SEKTOR POLICIJE OPŠTE NADLEŽNOSTI;
2. SEKTOR KRIMINALISTIČKE POLICIJE;
3. SEKTOR ZA BORBU PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA I KORUPCIJE;
4. SEKTOR GRANIČNE POLICIJE;
5. SEKTOR ZA OBEZBJEĐENJE LIČNOSTI I OBJEKATA;
6. SEKTOR SPECIJALNE POLICIJE;
7. SEKTOR ZA SPREČAVANJE PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA;
8. ODJELJENJE ZA MEĐUNARODNU POLICIJSKU SARADNJU I ODNOSE S JAVNOŠĆU;
9. ODJELJENJE ZA ANALITIKU I UNAPREĐENJE RADA POLICIJE;
10. FORENZIČKI CENTAR;
11. ODJELJENJE ZA UNUTRAŠNJU REVIZIJU;
12. ODJELJENJE ZA TELEKOMUNIKACIONE I ELEKTRONSKE TEHNOLOGIJE;
13. CENTAR ZA INFORMACIONU BEZBJEDNOST I OBRADU PODATAKA;
14. SLUŽBA ZA LJUDSKE RESURSE, KADROVSKE I PRAVNE POSLOVE;
15. SLUŽBA ZA FINANSIJSKE, OPŠTE I POMOĆNE POSLOVE;
16. CENTAR BEZBJEDNOSTI PODGORICA;
17. CENTAR BEZBJEDNOSTI NIKŠIĆ;

18. CENTAR BEZBJEDNOSTI BAR;
19. CENTAR BEZBJEDNOSTI BUDVA;
20. CENTAR BEZBJEDNOSTI HERCEG NOVI;
21. CENTAR BEZBJEDNOSTI PLJEVLJA;
22. CENTAR BEZBJEDNOSTI BERANE.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave policije[7] sistematizovana su radna mjesta za 4820 izvršioca. Broj zaposlenih lica u 2019. godini iznosio 4.610, od čega 174 pripravnika i 76 službenika na određeno vrijeme, tako da je broj upražnjenih radnih mjesta je 460. Broj neraspoređenih službenika je bio 238.

2.3. Računovodstveni sistem

Računovodstvo javnog sektora u Crnoj Gori organizovano je na modifikovanoj gotovinskoj osnovi, koja podrazumijeva da se primici i izdaci evidentiraju na gotovinskoj osnovi tj. u momentu isplate ili naplate gotovine, a obaveze i imovina se evidentiraju na obračunskoj osnovi, odnosno za period na koji se odnose. Budžetsko računovodstvo vodi se na nivou funkcionalne, organizacione, ekonomske i programske klasifikacije u skladu sa GFS klasifikacijom (klasifikacija MMF za potrebe finansijksog izvještavanja javnog sektora). Računovodstveni sistem javnog sektora obuhvata prikupljanje, obradu, dostavu i korišćenje računovodstvenih informacija za donošenje odluka u vezi sa upravljanjem javnim sredstvima. Korisnici budžeta koriste SAP sistem (sistem evidencije u Glavnoj knjizi trezora).

Uprava policije koristi SAP sistem (sistem evidencije u Glavnoj knjizi trezora). U okviru Uprave se vodi Glavna knjiga potrošačke jedinice, kao i knjigovodstvo osnovnih sredstava. U okviru blagajne se vode dnevnici blagajne po Programima. Obračun zarada se vrši u Upravi policije, a Ministarstvu finansija se dostavlja tzv. „Slog zarada“, radi kontrole i otpuštanja sredstava.

Odgovorno lice za vođenje računovodstva i sastavljanje finansijskih izvještaja je Tamara Gažević. Ovlašćenje za podizanje gotovine za 2019. godinu, za potrebe Uprave imala je Mirjana Bečić.

3. VRSTA, PREDMET, CILJ I OBUHVAT REVIZIJE

Državna revizorska institucija (DRI) izvršila je finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti.

Predmet revizije bili su godišnji finansijski izvještaj za 2019. godinu i pravilnost poslovanja Uprave policije.

Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, Uprava policije je kao potrošačka jedinica u obavezi da Ministarstvu finansija dostavi godišnje finansijske izvještaje na obrascima 3 i 5 i to:

- Izvještaj o novčanim tokovima III i
- Izvještaj o neizmirenim obavezama.

Za neutrošena sredstava na računima, koja su evidentirana u Glavnoj knjizi trezora kao izdatak, Uprava je u obavezi uz godišnje finansijski izvještaj dostaviti i Izjavu o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine na Obrascu 8.

Potrošačke jedinice za utrošena sredstva iz tekuće budžetske rezerve dostavljaju uz godišnje finansijske izvještaje i Izvještaj o načinu utroška sredstava tekuće budžetske rezerve na Obrazcu 9.

[7] Broj: 111/19-14732/19 od 01.04.2019. g.

Cilj revizije je izražavanje mišljenja o tome:

1) da li finansijski izvještaji objektivno i istinito informišu o finansijskoj strukturi i finansijskom položaju;
2) da li su transakcije o kojima se izvještava u saglasnosti sa zakonima i drugim propisima (kriterijumima revizije) i
3) da li je sistem finansijskog upravljanja i kontrole u skladu sa zakonom i drugim aktima.

Revizijom su obuhvaćeni izdaci Uprave policije za 2019. godinu.

4. KRITERIJUMI REVIZIJE

Kriterijumi na osnovu kojih se prosuđuje objektivnost i istinitost finansijskih izveštaja su:

- Pravilnik o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave;
- Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština;
- Međunarodni računovodstveni standardi za javni sektor prema gotovinskoj osnovi računovodstva i
- odgovarajuca računovodstvena načela.

Kriterijumi na osnovu kojih se vrši ocjena sistema finansijskog upravljanja i kontrole su Zakon i drugi akti kojima se uređuje sistem unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore i utvrđuju metodologiju i standarde i druga pitanja od značaja za uspostavljanje, razvoj i sprovođenje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru.

Revizija pravilnosti je nezavisna eksterna evaluacija mjere u kojoj je predmet revizije u skladu zakonima, propisima, politikama, procedurama, ili ovlašćenjima, koji su indetifikovani kao kriterijumi revizije.

Kriterijumi za reviziju pravilnosti bili su:

Predmet revizije	**Kriterijumi**
Djelokrug rada, organizaciona struktura, zaposleni	Zakon o državnoj upravi; Uredba o organizaciji i načinu rada državne uprave; Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave policije; Zakon o radu; Zakon o državnim službenicima i namještenicima; Uredba o zvanjima policijskih službenika; Odluka o dodatku na osnovnu zaradu za obavljanje poslova na određenim radnim mjestima;
Prihodi i izdaci	Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti; Zakono o budžetu crne Gore za 2019. godinu**;** Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet CG, budžete vanbudžetskih fondova i budžete opština; Upustvo o radu državnog trezora; Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru; Uredba o grupama poslova i koeficijentima za zarade policijskih službenika; Uredba o naknadi troškova zaposlenim u javnom sektoru i drugi podzakonski propisi iz oblasti javnih finansija.
Imovina	Zakon o državnoj imovini; Uredba o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i popis stavri u državnoj svojini; Uputstvo o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari; Pravilnik o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika; Uredba o prodaji i davanju u zakup stvari u državnoj imovini; Uredba o uslovima i načinu korišćenja službenih zgrada i poslovnih prostorija u svojini Crne Gore; Uredba o uslovima i načinu korišćenja stanova za službene potrebe u svojini Crne Gore; Uredba o uslovima i načinu korišćenja predmeta umjetničke i kulturne vrijednosti u svojini Crne Gore; Uredba o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore;

Javne nabavke		Zakon o javnim nabavkama; Pravilnik o bližem sadržaju i načinu sprovođenja javnih nabavki u elektronskoj formi; Pravilnik o evidenciji sprovedenih postupaka javnih nabavki, zaključenih ugovora o javnim nabavkama i evidenciji nabavki male vrijednosti i hitnih nabavki; Pravilnik o izvještaju o sprovedenim postupcima i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama, nabavkama male vrijednosti i hitnim nabavkama; Pravilnik o obrascima u postupcima javnih nabavki; i drugi podzakonski propisi iz oblasti javnih nabavki.
Sistem internih kontrola		Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru; Uredba o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru; Podzakonska akta koja ja Ministarstvo finansija donijelo u skladu sa zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru: Knjiga procedura; Priručnik za finansijsko upravljanje i kontrole; Smjernice za finansijsko upravljanje i kontrole; Uputstvo za izradu i opis internih pravila i procedura.

Kao kriterijumi za reviziju pravilnosti korišćeni su i interni pravilnici i procedure, ugovori i drugi akti.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja subjekta revizije (broj: 4163/20-4612/20), a u skladu sa članom 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji (DRI) i članom 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu dr Branislav Radulović (Senator – rukovodilac Kolegijuma) i g. Radule Žurić (Senator – član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 21.09.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Uprave policije

Odgovornost subjekta revizije

Glavni službenik za finansije odgovoran je za izvršenje budžeta. Rukovodstvo subjekta revizije odgovorno je za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja, u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost Državne revizorske institucije

Odgovornost Državne revizorske institucije (DRI) je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje da li je finansijski izvještaj Uprave policije za 2019. godinu, u svim materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskom izvještaju, odgovornost DRI je izražavanje mišljenja da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju.

Revizija je sprovedena u skladu s Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI). Državna revizorska institucija je poštovala etičke zahtjeve, planirala i izvršila reviziju na način kojim je obezbijeđeno razumno uvjerenje da li su finansijski izvještaji Uprave policije sačinjeni i prezentovani, u svim materijalno značajnim pitanjima, u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja i da li je poslovanje subjekata revizije bilo u skladu sa važećim zakonskim i drugim propisima.

Revizija je obezbjedila vršenje postupaka kako bi se dobilo dovoljno adekvatnih dokaza na kojima se zasniva izraženo mišljenje. Sprovedeni postupci zavisili su od profesionalne procjene državnog revizora, uključujući procjenjivanje rizika od značajne neusklađenosti.

MIŠLJENJE

Finansijskom revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave policije za 2019. godinu, nadležni Kolegijum DRI stekao je razumno uvjerenje da isti daje istinit i objektivan prikaz iskazanih primitaka i izdataka u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja za javni sektor.

Za finansijsku reviziju je određena ukupna materijalnost za finansijske izvještaje kao cjelinu u iznosu od 517.866,80€ (0,73% od ukupnih izdataka koji su iznosili 70.940.657,60€).

Revizijom pravilnosti poslovanja Uprave policije utvrđene su neusklađenosti poslovanja istog sa Zakonom o državnoj imovini, Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i Zakonom o radu.

Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava:

- **pozitivno mišljenje, sa skretanjem pažnje** na finansijski izvještaj Uprave policije za 2019. godinu i
- **uslovno mišljenje** na usklađenost poslovanja sa propisima.

Ne modifikujući izraženo mišljenje na finansijski izvještaj, nadležni Kolegijum DRI skreće pažnju na pitanje navedeno u preporuci broj 1.

PREPORUKE

Finansijska revizija

1. Ne modifikujuću izraženo pozitivno mišljenje, DRI skreće pažnju da je, u napomenama uz Izvještaj o novčanim tokovima III, koji je sastavljen na obrascu propisanom Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja, budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, dodatno trebalo prikazati izdatke u iznosu od 4.608.134,51€ koji su za potrebe Uprave policije plaćeni od strane drugih potrošačkih jedinica budžeta.

   - Iznos od 3.052.623,59€ iskazan je kao izdatak u finansijskom izvještaju potrošačke jedinice Uprava za imovinu koja je sprovodila postupke javnih nabavki i vršila isplate dobavljačima za potrebe Uprave policije, u skladu sa Uredbom o objedinjavanju javnih nabavki robe i usluga[8].
   - Iznos od 1.555.510,95€ iskazan je kao izdatak u finansijskom izvještaju potrošačke jedinice Ministarstvo unutrašnjih poslova koja je vršila plaćanje prema dobavljačima na osnovu ugovora koji su zaključeni dok je Uprava policije bila organ u sastavu MUP-a i Sporazumima o saradnji između ove dvije potrošačke jedinice.

   - **Preporučuje se Upravi policije da u napomenama uz finansijski izvještaj objelodani izdatke koji su u njeno ime plaćeni od drugih potrošakih jedinica, u skladu sa zahtjevima Međunarodnog računovodstvenog standarda za javni sektor - Finansijsko izvještavanje prema gotovinskoj osnovi računovodstva.**

Revizija pravilnosti

1. Uprava policije nije uspostavila odgovarajuću unutrašnju kontrolu odnosno nije donijela internu proceduru za obračun zarada. Revizijom je utvrđeno da su organizacione jedinice u najvećem broju slučajeva dostavljale podatke o ostvarenim satima prekovremenog, noćnog i prazničnog rada, koji nijesu potpisani niti imaju djelovodni broj. Izvještaja sa podacima o ostvarenom redovnom radu ima samo u izuzetnim slučajevima. Po riječima odgovorne osobe, rukovodioci organizacionih jedinica vode evidenciju o boravku zaposlenih na poslu, ali se ta evidencija ne dostavlja kao osnov za obračun zarada.

   Provjerom uzorkom obuhvaćenih personalnih dosijea utvrđeno je da za određeni broj zaposlenih ne postoji rješenje o godišnjem odmoru.

   Navedene nepravilnosti posebno dobijaju na značaju kada se uzme u obzir da izdaci za bruto zarade za 2019. godinu iznose 60.082.140,51€ i čine 84,69% ukupnih izdataka Uprave policije.

[8] Čl. 8a: Sredstva za sprovođenje objedinjenih javnih nabavki u godišnjem zakonu o budžetu Crne Gore planiraju se, shodno opredijeljenim sredstvima za naručioce za čije potrebe se vrše javne nabavke, u okviru sredstava Uprave za imovinu.

- **Uprava policije treba da, radi uspješnog uspostavljanja i sprovođenja unutrašnje kontrole, donese internu proceduru kojom će se urediti obračun zarada zaposlenih, način evidentiranja, sačinjavanja i dostavljanja izvještaja o ostvarenim časovima rada** (redovan rad, prekovremeni rad, noćni rad, rad u dane državnih i vjerskih praznika, dežursva i dr.), **sa jasno utvrđenim ovlašćenjima i odgovornostima svih zaposlenih koji sprovode proceduru.**

2. Revizijom je utvrđeno da subjekat revizije nije donio rješenja o utvrđivanju prava na staž osiguranja sa uvećanim trajanjem, jer važeća Uredba o utvrđivanju radnih mjesta u organima državne Uprave na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem nije primjenjiva na važeći Pravilnik o unutrašnjoj sistematizaciji i organizaciji Uprave policije. Obzirom da je postupak u toku i da uredba još uvijek nije donešena, nadležna služba nije u mogućnosti raditi predmetna rješenja.
   Subjekat revizije je Ministarstvu rada i socijalnog staranja, 26.12.2019. godine[9] podnio inicijativu za izmjenu Uredbe u smislu definisanja radnih mjesta u Upravi policije na kojima se staž osiguranja računa u uvećanom trajanju.

   - **Subjektu revizije se preporučuje da, nakon izmjene Uredbe o utvrđivanju radnih mjesta, odnosno poslova u organima državne uprave na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem donese pojedinična rješenja za svakog zaposlenog koji ostvaruje pravo na isto.**

3. Ugovori o povremenim i privremenim poslovima zaključivani su za poslove koji zahtijevaju posebno znanje i stručnost[10], što nije u skladu sa čl. 163 Zakona o radu, koji je bio u primjeni u 2019. godini.
   Za određni broj ugovora nema izvještaja odgovornih lica, kojim se potvrđuje da je ugovoreni posao izvršen.

   - **Uprava policije treba da ugovore o povremenim i privremenim poslovima zaključuje, u skladu sa čl. 200 Zakona o radu[11], za obavljanje određenih poslova koji nijesu predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i koji ne zahtijevaju posebno znanje i stručnost, a po svojoj prirodi su takvi da ne traju duže od 120 radnih dana u kalendarskoj godini** (privremeni i povremeni poslovi), **sa određenim licem koje se nalazi na evidenciji nezaposlenih lica Zavoda za zapošljavanje.**

   - **Preporučuje se Upravi policije da donese interni akt o načinu angažovanja, izboru lica, sistemu nadzora i kontrole zaključenih ugovora o djelu, ugovora o dopunskom radu i ugovora o privremenim i povremenim poslovima.**

4. Izvještajem o godišnjem popisu obuhvaćene su sve nepokretnosti koje koristi Uprava policije, ali u knjigovodstvenoj evidenciji osnovnih sredstava nijesu evidentirane sve nepokretnosti (poslovne zgrade) i nijesu obuhvaćena sva osnovna sredstva koja Uprava koristi, jer nije sačinjen konačni diobeni bilans sa MUP-om, u čijem je sastavu Uprava policije bila do 08.01.2019. godine i jer od Uprave za imovinu nijesu dostavljeni svi podaci o vrijednosti imovine koju je nabavila u toku 2019. godine za potrebe Uprave policije.

[9] 01 Broj: 115/19-37136
[10] Poslovi analitičke obrade i procjene prikupljenih podataka i sačinjavanje izvještaja kao podršku planiranju i usmjeravanje konkretnih aktivnosti
[11] "Sl. list CG", br. 074/19.

- **Uprava policije treba da, u skladu sa čl. 44 Zakona o državnoj imovini, obezbijedi vođenje evidencije nepokretnih stvari koje koristi, a na kojima svojinska prava i ovlašćenja vrši Crna Gora.**

- **Uprava policije treba da nastavi aktivnosti na sprovođenju diobenog bilansa sa MUP-om, kao i da od Uprave za imovinu pribavi vjerodostojnu dokumentaciju na osnovu koje može u knjigovodstvenu evidenciju unijeti nabavljenu opremu.**

Uprava policije u Izjašnjenju[12] na preliminarni izvještaj DRI navodi: "Prilikom revizije dostavljen je Izvještaj o godišnjem popisu, u okviru kojeg je dostavljen i Izvještaj popisne komisije za nepokretnosti u čijem izvještaju su navedene sve nepokretnosti koje koristi Uprava policije sa navođenjem broja LN i ostalim neophodnim podacima. Komisija je popis vršila na osnovu podataka koje je dobila od Uprave za nekretnine, kao i na osnovu podataka svih organizacionih jedinica o objektima koje koristi i osnovu korišćenja. U popisu su navedeni brojevi LN i svi drugi relevantni podaci.
Uprava policije, se takođe, obratila Upravi za nekretnine za dostavljanje LN koji se vode na Upravu policije, a po završenom popisu upućen je dopis Upravi za imovinu, broj 25-407/20-801/1 od 13.03.2020. godine (dostavljen prilikom revizije) sa zahtjevom da se za objekte koje koristi Uprava policije uknjiži kao korisnik, kao i da se pokrene procedura procjene vrijednosti objekata u koordinaciji sa Upravom za nekretnine."

Ministarstvo finansija

U glavnoj knjizi trezora na računu 4630-Otplata obaveza iz prethodnog perioda kod Uprave policije, evidentirani su izdaci u ukupnom iznosu od 1.827.134,46€, iako je Zakonom o budžetu za 2019. godinu na ovaj račun raspoređen iznos od 1.438.016,98€, što nije u skladu sa čl. 40 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, kojim je propisano da su potrošačke jedinice dužne da sredstva koriste u granicama utvđenim zakonom o budžetu države. Izdaci su nastali po osnovu prinudne naplate sudskih rješenja.
Prekoračenje je nastalo jer Ministarstvo finansija nije preusmjerilo sredstva u iznosu od 389.117,48€, sa budžetske pozicije Ministarstva finansija 4630-Otplata obaveza iz prethodnih godina, na istu poziciju Uprave policije, što nije u skladu sa čl. 7 Zakona o budžetu za 2019. godinu.[13]

- **Ministarstvo finansija treba da preusmjeravanja sredstava za isplatu prinudnih sudskih rješenja vrši u skladu sa Godišnjim zakonom o budžetu.**

Izdaci za sudske sporove

Izdaci evidentirani na računu 4630 - Otplata obaveza iz prethodnog perioda u ukupnom iznosu od 1.827.134,46€ odnose se na prinudno izvršenje odnosno naplatu po osnovu sudskih rješenja.
Za izdatke nastale po osnovu prinudne naplate Uprava policije ne raspolaže Zahtjevima za plaćanje sa odgovarajućom dokumentacijom, jer Ministarstvo finansija preusmjerava sredstva na ovu poziciju nakon izvršene naplate i ne dostavlja Upravi policije dokumentaciju na osnovu koje su izvršena ova plaćanja, uz obrazloženje da su evidentirani izdaci nastali po osnovu pravosnažnih i izvršnih sudskih rješenja koja su realizovana putem prinudne naplate i da se za dokumentaciju u vezi predmetnih postupaka mogu obratiti Zaštitniku imovinsko pravnih interesa koji je zastupao Državu - Upravu policije.

[12] Broj: 4163/20-4612/20 od 25.08.2020. g.
[13] Zakon o budžetu za 2019. godinu, čl. 7: "Sredstva koja su u tekućoj godini namijenjena isplati prinudnih sudskih rješenja, a koja se obezbjeđuju u okviru budžeta Ministarstva finansija, na poziciji 4630-Otplata obaveza iz prethodnih godina, nakon nastanka troška po ovom osnovu, preusmjeriće se u korist iste pozicije budžetskog korisnika kod koga je nastao navedeni trošak, shodno odredbama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti."

Navedeno predstavlja ustaljenu praksu koja za posljedicu ima visoke sudske troškove i troškove izvršenja koji se plaćaju iz budžeta i onemogućava sprovođenje finansijske kontrole potrošnje državnog novca na način propisan Uputstvom o radu državnog trezora.[14]

Prema podacima Zaštitnika imovinsko pravnih interesa[15] u toku 2019. godine u postupku prinudnog izvršenja, po osnovu sudskih sporova gdje je tuženi organ Uprava policije, naplaćeno je 193.743,45€ troškova izvršenja i 442.511,00€ troškova parničnih postupaka.

- **Ministarstvo finansija, Zaštitnik imovinsko pravnih odnosa i Uprava policije treba da obezbijede da se postupa po pravosnažnim i izvršnim odlukama nadležnih sudova i drugih organa i tako izbjegne neekonomično trošenje budžetskih sredstava u postupku prinudne naplate potraživanja i obezbijede vršenje finansijske kontrole potrošnje državnog novca, na način propisan Uputstvom o radu državnog trezora.**

U Izjašnjenju[16] na preliminarni izvještaj DRI, Zaštitnik imovinsko-pravnih odnosa navodi: "Zaštitnik ukazuje da je obaveza Zaštitnika dostavljanje pravosnažnih presuda svim organima koje zastupa i da tu obavezu Zaštitnik uredno izvršava, prema svim organima, pa time i prema Upravi policije. Zaštitnik ni na koji drugo način ne može obezbijediti da se postupa po pravosnažnim i izvršnim presudama nadležnih sudova i drugih organa, izuzev da ove presude, kao što je već rečeno, na vrijeme dostavlja organima koje zastupa."

[14] Tačka 10 i tačke 21 do 29 Uputstva o radu državnog trezora
[15] Dopis br: 625/20 od 22.06.2020. godine
[16] Broj: 809/20 od 01.09.2020. godine.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
JU ISPITNI CENTAR
ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	JU Ispitni centar
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja
Trajanje revizije:	90 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator dr Branislav Radulović, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma

I OPŠTI DIO

1. PRAVNI OSNOV ZA VRŠENJE REVIZIJE

Pravni osnov za vršenje revizije JU Ispitni centar (Ustanova ili subjekat revizije) sadržan je u:

- Ustavu Crne Gore, član 144 („Sl. list CG“ br. 01/07 i 38/13);
- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji („Sl. list RCG“ br. 28/04, 27/06, 78/06 i „Sl. list CG“ br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, donesenom od strane Senata 30.12.2019. godine, (INTERNO BROJ 06-357/19);
- Odluci o vršenju revizije Kolegijuma DRI u sastavu: dr Branislav Radulović (rukovodilac Kolegijuma) i g. Zoran Jelić (član Kolegijuma) broj 40113/20-021-1190/2 od 16.06.2020. godine.

Revizija je izvršena u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list RCG“ br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG“, br. 07/15) i
- Međunarodnim standardima za vrhovne revizorske institucije.

2. OPŠTI PODACI O SUBJEKTU REVIZIJE

Ispitni centar je osnovala Vlada za obavljanje poslova eksterne provjere postignutih standarda znanja i vještina učenika, odnosno polaznika, shodno Odluci o osnivanju Ispitnog centra. Djelatnost Centra se bliže uređuje Statutom, u skladu sa zakonom i odlukom.
Ispitni centar je javna ustanova sa svojstvom pravnog lica. Sjedište Centra je u Podgorici, Vaka Đurovića bb.

2.1. Djelatnost JU Ispitni centar

Nadležnosti Ispitnog centra shodno članu 41a i člana 41b Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju su:

- Eksterna provjera postignutog standarda znanja i vještina učenika, odnosno polaznika;
- priprema zadatke, organizuje i izvodi ispite, u skladu sa zakonom;
- osposobljava ustanove za pripremu izvođenja eksternih ispita;
- savjetuje i pruža usluge za eksternu provjeru znanja;
- istražuje i razvija eksternu provjeru znanja učenika i polaznika;
- vrši međunarodnu uporedivost kvaliteta obrazovnog sistema;
- realizuje međunarodna testiranja;
- organizuje državna takmičenja učenika;
- obavlja i druge poslove, u skladu sa zakonom.

Pored poslova propisanih zakonom,Centar obavlja i sledeće poslove u skladu sa aktom o osnivanju:

- priprema i utvrđuje metodologiju za sprovođenje eksterne provjere znanja učenika;odnosno polaznika, u skladu sa zakonom;
- izrađuje i formira bazu testova i drugih ispitnih materijala;
- priprema i izvodi pilot testiranje;
- izrađuje i štampa ispitne materijale, brošure, uputstva i dr;
- vodi odgovarajuće evidencije koje se odnose na eksternu provjeru znanja;
- analizira, obrađuje i objavljuje rezultate eksterne provjere znanja;

- organizuje savjetodavni rad sa školama u cilju pružanja stručne pomoći za kvalitetnije sprovođenje eksterne provjere znanja;
- organizuje seminare, savjetovanja, predavanja i dr. koji su od značaja za sprovođenje i unapređenje eksterne provjere znanja;
- priprema i organizuje regionalna i republičko takmičenje učenika osnovnih i srednjih škola;
- aktivno učestvuje i sprovodi projekte čiji je cilj međunarodna uporedivost obrazovnih sistema.

2.2. Unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta

Unutrašnja organizacija Centra uređena je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta JU Ispitni centar od 11.07.2017. godine. Za obavljanje poslova iz nadležnosti Ispitnog centra organizuju se četiri organizacione jedinice - sektora:

- Sektor za razvoj i sprovodjenje ispita,
- Informatičko - računarski sektor,
- Sektor za štampu i logistiku i,
- Opšti sektor.

Za vršenje poslova iz djelokruga Ispitnog centra utvrđena su radna mjesta za 35 izvršilaca.

Odgovorno lice za vođenje računovodstva i sastavljanje finansijskih izvještaja je Rukovoditeljka finansijsko-računovodstvenih poslova: Radmila Bulatović.

Novčanim sredstvima odobrenim Budžetom raspolagala su lica ovlašćena za punovažno potpisivanje uz upotrebu pečata i to:

- u svojstvu službenika za odobravanje: Dragana Dmitrović – direktorica, Gojko Jelovac – pomoćnik direktorice;
- u svojstvu službenika za ovjeravanje: Radmila Bulatović - Rukovoditeljka finansijsko-računovodstvenih poslova.

Ispitni centar zastupa i predstavlja direktor Ispitnog centra.

Organ upravljanja Ispitnim centrom je Upravni odbor. Predsjednika i dva člana Upravnog odbora predlaže Ministarstvo prosvjete, a dva člana iz reda zaposlenih, predlažu zaposleni. Upravni odbor je donio Program rada[1] Ispitnog centra i usvojio izvještaj o njegovoj realizaciji.isti je usvojen, u skladu sa članom 16 Statuta Ispitnog centra.

3. VRSTA, PREDMET, CILJ I OBUHVAT REVIZIJE

Državna revizorska institucija (DRI) izvršila je finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti.

Predmet revizije bili su godišnji finansijski izvještaj za 2019. godinu i pravilnost poslovanja JU Ispitni centar.

Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave[2], Ispitni centar je kao potrošačka jedinica budžeta u obavezi da Ministarstvu finansija dostavi godišnje finansijske izvještaje na obrascima 4 i 5 i to:

- Izvještaj o novčanim tokovima IV i
- Izvještaj o neizmirenim obavezama.

[1] Broj 01-1520/5 od 27.12.2018. godine.
[2] "Sl. list CG" br. 23/14

Za neutrošena sredstava na računima, koja su evidentirana u Glavnoj knjizi trezora kao izdatak, Ispitni centar je u obavezi uz godišnje finansijski izvještaj dostaviti i Izjavu o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine na Obrascu 8.

Potrošačke jedinice za utrošena sredstva iz tekuće budžetske rezerve dostavljaju uz godišnje finansijske izvještaje i Izvještaj o načinu utroška sredstava tekuće budžetske rezerve na Obrazcu 9.

Cilj revizije je izražavanje mišljenja o tome:

1) da li finansijski izvještaji objektivno i istinito informišu o finansijskoj strukturi i finansijskom položaju;
2) da li su transakcije o kojima se izvještava u saglasnosti sa zakonima i drugim propisima (kriterijumima revizije) i
3) da li je sistem finansijskog upravljanja i kontrole u skladu sa zakonom i drugim aktima.

Revizijom su obuhvaćeni prihodi i izdaci Ispitnog centra za 2019. godinu.

4. KRITERIJUMI REVIZIJE

Kriterijumi na osnovu kojih se prosuđuje objektivnost i istinitost finansijskih izveštaja su:

- Pravilnik o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave;
- Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore, vanbudžetskih fondova i budžete opština;
- Međunarodni računovodstveni standardi za javni sektor prema gotovinskoj osnovi računovodstva i
- odgovarajuća računovodstvena načela.

Kriterijumi na osnovu kojih se vrši ocjena sistema finansijskog upravljanja i kontrole su Zakon i drugi akti kojima se uređuje sistem unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore i utvrđuju metodologiju i standarde i druga pitanja od značaja za uspostavljanje, razvoj i sprovođenje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru.

Revizija pravilnosti je nezavisna eksterna evaluacija mjere u kojoj je predmet revizije u skladu zakonima, propisima, politikama, procedurama, ili ovlašćenjima, koji su identifikovani kao kriterijumi revizije.

Kriterijumi za reviziju pravilnosti bili su:

Predmet revizije	Kriterijumi
Finansijsko poslovanje i korišćenje opredijeljenih sredstava	Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, Zakon o budžetu za 2019. godinu, Zakon o računovodstvu, Zakon o državnoj upravi, Uredba o organizaciji i načinu rada i državne uprave, Uputstvo o radu državnog trezora, Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, Odluka o načinu izrade i sadržini programskog budžeta, Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju, Zakon o gimnaziji, Zakon o stručnom obrazovanju, Zakon o osnovnom obrazovanju, Zakon o nacionalnim stručnim kvalifikacijama, Zakon o crnogorskom državljanstvu, Pravilnik o načinu i postupku provjere znanja crnogorskog jezika za prijem u crnogorsko državljanstvo, Pravilnik o načinu i postupku polaganja stručnog ispita za učenike koji nastavljaju obrazovanje, Pravilnik o načinu i postupku provjere znanja učenika na kraju obrazovnog ciklusa, Pravilnik o načinu, postupku i vremenu polaganja maturskog ispita u gimnaziji Odluka o osnivanju Ispitnog centra.

Zaposleni	Zakon o radu, Zakon o državnim službenicima i namještenicima, Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju, Statut Ispitnog centra, Opšti kolektivni ugovor, Kolektivni ugovor za JU Ispitni centar, Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica, Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, Uputstvo za obračun bruto zarada, Uredba o naknadi troškova državnih službenika i namještenika, Odluka o varijabilnom dijelu zarade, Odluka o dodatku na osnovnu zaradu za obavljanje poslova na određenim radnim mjestima, Odluka o visini otpremnine državnih službenika i namještenika.
Imovina	Zakon o državnoj imovini, Uredba o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, Uputstvo o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari, Uredba o prodaji i davanju u zakup stvari u državnoj imovini, Pravilnik o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika, Uredba o uslovima i načinu korišćenja službenih zgrada i poslovnih prostorija u svojini Crne Gore, Uredba o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore, Uredba o uslovima i načinu korišćenja predmeta umjetničke i kulturne vrijednosti u svojini Crne Gore.
Javne nabavke	Zakon o javnim nabavkama, Pravilnik o bližem sadržaju i načinu sprovođenja javnih nabavki u elektronskoj formi, Pravilnik o evidenciji sprovedenih postupaka javnih nabavki, zaključenih ugovora o javnim nabavkama i evidenciji nabavki male vrijednosti i hitnih nabavki, Pravilnik o obrascima u postupku javnih nabavki; Pravilnik o metodologiji iskazivanja potkriterijuma u odgovarajući broj bodova, načinu ocjene i upoređivanja; Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju evidencije o kršenju antikorupcijskih pravila;; Pravilnik o izvještaju o sprovedenim postupcima i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama, nabavkama male vrijednosti i hitnim nabavkama.
Sistem internih kontrola	Zakon o upravljanju unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Uredba o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru, Pravilnik o načinu i postupku uspostavljanja i sprovođenja finansijskog upravljanja i kontrola; Pravilnik o načinu i postupku rada unutrašnje revizije; Uputstvo o sadržaju godišnjeg izvještaja o sprovođenju planiranih aktivnosti na uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola i Godišnjeg izvještaja o radu unutrašnje revizije; Priručnik za finansijsko upravljanje i kontrole; Smjernice za finansijsko upravljanje i kontrole i Uputstvo za izradu i opis internih pravila i procedura.

Kao kriterijumi za reviziju pravilnosti korišćeni su i interni pravilnici i procedure, ugovori i drugi akti.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja subjekta revizije, a u skladu sa članom 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji (DRI) i članom 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu dr Branislav Radulović (Senator – Rukovodilac Kolegijuma) i g. Zoran Jelić (Senator – član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 26.10.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji JU Ispitni centar

Odgovornost subjekta revizije

Glavni službenik za finansije odgovoran je za izvršenje budžeta. Rukovodstvo subjekta revizije odgovorno je za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja, u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost Državne revizorske institucije

Odgovornost Državne revizorske institucije (DRI) je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje da li je finansijski izvještaj JU Ispitni centar za 2019. godinu, u svim materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskom izvještaju, odgovornost DRI je izražavanje mišljenja da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su indentifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju.

Revizija je sprovedena u skladu s Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija. Državna revizorska institucija je poštovala etičke zahtjeve, planirala i izvršila reviziju na način kojim je obezbijeđeno razumno uvjerenje da li su finansijski izvještaji JU Ispitni centar sačinjeni i prezentovani, u svim materijalno značajnim pitanjima, u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja i da li je poslovanje subjekata revizije bilo u skladu sa važećim zakonskim i drugim propisima.

Revizija je obezbjedila vršenje postupaka kako bi se dobilo dovoljno adekvatnih dokaza na kojima se zasniva izraženo mišljenje. Sprovedeni postupci zavisili su od profesionalne procjene državnog revizora, uključujući procjenjivanje rizika od značajne neusklađenosti.

MIŠLJENJE

Finansijskom revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja JU Ispitni centar za 2019. godinu, nadležni Kolegijum DRI stekao je razumno uvjerenje da isti daje istinit i objektivan prikaz iskazanih primitaka i izdataka u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja za javni sektor.

Za finansijsku reviziju je određena ukupna materijalnost za finansijske izvještaje kao cjelinu u iznosu od 15.286,16€, odnosno 1,75% od ukupnih izdataka Ispitnog centra koji iznose 873.494,97€.

Revizijom pravilnosti poslovanja JU Ispitni centar utvrđene su neusklađenosti poslovanja istog sa Zakonom o javnim nabavkama, Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i Zakonom o radu.

Na osnovu navedenog, nadležni Kolegijum DRI izražava:

- **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj JU Ispitni centar za 2019. godinu, uz **skretanje pažnje** navedeno u tački 2 i
- **uslovno mišljenje** na usklađenost poslovanja sa propisima.

PREPORUKE

1. Revizija pravilnosti

1.1. Subjekt revizije je izvršio nabavku robe (tonera, papira i sl.) ukupne vrijednosti 19.895,89€, na način što je sproveo dva postupka nabavki male vrijednosti i na taj način izvršio dijeljenje predmeta javne nabavke koji predstavlja jedinstvenu cjelinu, što nije u skladu sa čl. 21 Zakona o javnim nabavkama[3]. Navedeno za posljedicu ima da nije sproveden odgovarajući postupak javne nabavke, jer je u odnosu na ukupnu vrijednost nabavljene robe trebalo sprovesti otvoreni postupak javne nabavke, u skladu sa čl. 20 Zakona o javnim nabavkama.

- **Subjekt revizije je dužan da javne nabavke realizuje primjenom odgovarajućeg postupka, u skladu sa čl. 26 i 27 Zakona o javnim nabavkama.**[4]

1.2. Ugovori o dopunskom radu, koje je zaključio Ispitni centar, ne sadrže podatke o radnom vremenu angažovanih lica, što nije u skladu sa članom 202 Zakona o radu.

- **Subjekt revizije treba da prilikom zaključivanja ugovora o dopunskom radu postupa u skladu sa čl. 202 Zakona o radu i u ugovore unosi, između ostalog i podatke o radnom vremenu angažovanog lica.**

1.3. Zaposleni Ispitnog centra nijesu prije odlaska na službeni put dostavljali obavještenje o potrebi za službenim putovanjem, kako bi se isto odobrilo i otvorio putni nalog, iako je to predviđeno Internom procedurom o blagajničkom poslovanju.
Izvještaji koji se predaju nakon završetka službenog puta ne sadrže sve podatke potrebne za obračun (časove polaska i časove povratka, posebno kad se ne koristi javni prevoz).

- **Preporučuje se Ispitnom centru da donese proceduru kojom će se urediti proces izdavanja i pravdanja putnih naloga kako bi se obezbijedilo da se isti vrši u skladu sa Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, u rokovima i na način da putni nalozi sadrže sve elemente potrebne za obračun, a koji su sadržani u samom obrascu putnog naloga.**

1.4. Rukovodilac subjekta revizije nije utvrdio Plan unaprijeđenja upravljanja i kontrola, što nije u skladu sa čl. 11 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i čl. 4 Pravilnika o načinu i postupku uspostavljanja i sprovođenja finansijskog upravljanja i kontrola.
Rukovodilac subjekta revzije nije uspostavio sistem za otkrivanje i postupanje po obavještenjima o sumnjama na prevare, što nije u skladu sa čl. 52 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.
Subjekt revizije nije dostavio Godišnji izvještaj o obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare i preduzetim mjerama, što nije u skladu sa čl. 53 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

[3] U 2019. godini važeći Zakon o javnim nabavkama („Sl. List CG“, br. 042/11, 057/14, 028/15 i 042/17)
[4] “Sl. list CG“, broj 74/19.

- **Rukovodilac subjekta revizije treba da, u cilju razvoja i sprovođenja upravljanja i kontrola, utvrdi Plan unaprijeđenja upravljanja i kontrola i uspostavi sistem za otkrivanje i postupanje po obavještenjima o sumnjama na prevare.**

2. Skretanje pažnje[5]

U Izvještaju o novčanim tokovima na poziciji 1.6. Donacije, prikazan je iznos od 3.000,00€ koji je Ispitnom centru uplaćen od strane Ministarstva nauke za finansiranje projekta po osnovu učešća na konkursu, što nije u skladu sa Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave.

Navedeni prihod je trebalo u Izvještaju o novčanim tokovima prikazati na poziciji 1.7. Transferi.

U Izvještaju o novčanim tokovima na poziciji 2.1.2. Ostala lična primanja, prikazani su izdaci po osnovu isplate jednokratne socijalne pomoći zaposlenim u iznosu od 3.600,00€, što nije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za Budžet Crne Gore i budžete opština. Navedena sredstva je trebalo u Izvještaju o novčanim tokovima prikazati na pozicji 2.2. Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru.

Nadležni Kolegijum DRI utvrdio je da karakter nalaza u predmetnoj revizije nalaže:

- da subjekt revizije, u roku od 30 dana po dostavljanju Konačnog izvještaja, izradi i dostavi Državnoj revizorskoj instituciji plan aktivnosti za realizaciju preporuka koji sadrži mjere, nosioce, aktivnosti i rokove.

- da subjekt revizije, u skladu sa čl. 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, u roku od šest (6) mjeseci, po dostavljanju Konačnog izvještaja, izvijesti DRI o preduzetim radnjama po izrađenim i dostavljenim preporukama.

[5] Čl. 83 Uputstva o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA INSTITUTA ZA JAVNO ZDRAVLJE ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Institut za javno zdravlje
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja
Trajanje revizije:	120 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Radule Žurić, rukovodilac Kolegijuma Predsjednik Senata dr Milan Dabović, član Kolegijuma

I UVOD

1. PRAVNI OSNOV ZA VRŠENJE REVIZIJE

Pravni osnov za vršenje revizije Godišnjeg finansijskog izvještaja Instituta za javno zdravlje Crne Gore za 2018. godinu sadržan je u:

- Ustavu Crne Gore, član 144 („Sl. list CG“, br. 01/07 i 38/13)
- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji („Sl. list RCG“, br. 28/04, 27/06, 78/06) i („Sl. list CG“, br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 070/17);
- Godišnjem planu revizija Državne revizorske institucije za 2019. godinu; i
- Odluci o vršenju revizije broj: 40113/19-032-121/2 od 24.01.2019. godine,

Revizija Godišnjeg finansijskog izvještaja vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG“, br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG“, br. 07/15);
- Međunarodnim standardima za vrhovne revizorske institucije (ISSAI - nivo III).

Revizija Instituta za javno zdravlje vršena je u skladu sa Međunarodnim standardima revizije (ISSAI - nivo III), čime je omogućeno da se u razumnoj mjeri stekne uvjerenje da finansijski izvještaji ne sadrže značajne materijalno pogrešne tvrdnje i da su finansijske transakcije izvršene u skladu sa zakonskim propisima.

2. DJELATNOST I ORGANIZACIJA SUBJEKTA REVIZIJE

Institut za javno zdravlje je zdravstvena ustanova na tercijarnom nivou zdravstvene zaštite.
Institut za javno zdravlje ima svojstvo pravnog lica.
Institut nema zavisna pravna lica.
Sjedište Instituta za javno zdravlje je u Podgorici u ulici Džona Džeksona bb.
Registarski broj: 8-0005753/009, a PIB: 02015340.

Osnivanje Instituta za javno zdravlje

1927. godine na Cetinju je osnovan Higijenski zavod, kao institucija od posebnog značaja.
1946. godine, osnovan je na Cetinju Higijensko epidemiološki Institut.
1956. godine u Podgorici je osnovana ustanova sa nazivom: Centralni higijenski zavod.
1962. godine ova ustanova je dobila naziv Republički zavod za zdravstvenu zaštitu Crne Gore.

Osnivanjem RO Medicinskog zavoda “Dr Vukašin Marković” Titograd 1970. godine, ova ustanova funkcioniše u okviru iste, kao jedan od OOUR-a, pod imenom Zavod za zdravstvenu zaštitu.

Reorganizacijom RO Medicinski zavod Titograd, 1991. godine, Odlukom Skupštine SR CG br. 21/91 i 34/91, organizovan je JZU Zavod za zdravstvenu zaštitu Podgorica.

JZU Institut za zdravlje Crne Gore, organizovan je Odlukom Vlade RCG (“Sl. list RCG“, br. 3/2002, i 63/2002), koja je stupila na snagu 08. 02. 2002. godine, prerastanjem JZU Zavoda za zdravstvenu zaštitu Podgorica u Institut.

Na osnovu člana 142. Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Sl. list CG“, br. 39/04, 14/10) Vlada Crne Gore je donijela Odluku o organizovanju Instituta za javno zdravlje („Sl. list CG“, br. 79/04), koja je stupila na snagu 31. 12. 2004. godine, kada Institut za zdrvalje Crne Gore dobija naziv Institut za javno zdravlje.

2.1. Djelatnost Instituta za javno zdravlje

Institut za javno zdravlje je visokospecijalizovana zdravstvena ustanova. U skladu sa članom 50. Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore", br. 003/16 od 15.01.2016, 039/16, 002/17, 044/18 od 06.07.2018. godine) djelatnost Institut za javno zdravlje je usmjerena na očuvanje i unapređenje zdravlja građana, kao i na pružanje zdravstvene zaštite. U obavljanju djelatnosti Institut za javno zdravlje je obavezan da:

1) prati, procjenjuje i analizira zdravstveno stanje građana o čemu izvještava nadležne organe;
2) planira, predlaže i sprovodi mjere za očuvanje i unapređenje zdravlja građana;
3) identifikuje, prati i proučava zdravstvene probleme i rizike po zdravlje građana, uključujući biološke, ekološke, socio-ekonomske faktore i predlaže mjere za smanjenje njihovog uticaja ili njihovo eliminisanje;
4) prati i analizira ostvarivanje ciljeva zdravstvene politike i daje predloge za njeno unapređivanje;
5) predlaže nomenklature usluga i aktivnosti u pružanju zdravstvene zaštite;
6) predlaže i sprovodi programe promocije zdravlja, zdravstveno-vaspitne i druge aktivnosti u cilju očuvanja i unapređenja zdravlja građana, a posebno najosjetljivijih kategorija građana prema dobnim grupama, vrstama bolesti i invaliditetu kao i aktivnosti na prevenciji i smanjenju štete kod teško dostupnih grupa, u povećanom riziku od pojedinih bolesti koje su od posebnog socio-medicinskog značaja;
7) prati i proučava kretanje zaraznih bolesti i sprovodi druge aktivnosti, u skladu sa zakonom;
8) prati i analizira epidemiološku situaciju u zemlji, predlaže, organizuje i sprovodi preventivne i protivepidemijske mjere;
9) vrši monitoring i evaluaciju programa za pravovremeno otkrivanje hroničnih nezaraznih bolesti;

Institut za javno zdravlje je visokospecijalizovana naučnoistraživačka zdravstvena ustanova, nastavna baza fakulteta zdravstvenog usmjerenja za oblast preventivnih i kliničkih grana medicine. Institut organizuje dodiplomsku i postdiplomsku edukaciju iz javnozdravstvenih disciplina, kao i aktivnosti kontinuirane edukacije iz drugih oblasti zdravstvene zaštite, u skladu sa zakonom.

Institut obavlja svoje poslove na osnovu ugovora sa pravnim i fizičkim licima.

Institut ima svojstvo pravnog lica i u pravnom prometu sa trećim licima za svoje obaveze odgovara cjelokupnom imovinom.

2.2. Organizacija Instituta

U Institutu za javno zdravlje je Statutom i Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji sistematizaciji regulisana Unutrašnja organizacija.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji utvrđene su organizacione jedinice i to:

1. Kabinet direktora
2. Služba za administrativno stručne poslove
3. Odsjek za pravne i kadrovske poslove
4. Odsjek za finansije, računovodstvo i nabavke
5. Odsjek za tehničke poslove
6. Centar za nauku i edukaciju,
7. Centar za razvoj zdravstvenog sistema,
8. Centar za promociju zdravlja,
9. Centar za kontrolu i prevenciju zaraznih bolesti,
10. Centar za kontrolu i prevenciju nezaraznih bolesti,
11. Centar za zdravstvenu ekologiju i
12. Centar za medicinsku mikrobiologiju.

Organi upravljanja i rukovođenja Instituta za javno zdravlje su Odbor direktora i Direktor.

Odbor direktora vrši funkciju upravljanja. Zakonom o zdravstvenoj zaštiti u članu 73 propisano je da Odbor direktora zdravstvene ustanove:

1) donosi statut i druga opšta akta;
2) donosi program rada i razvoja, program stručnog usavršavanja kadrova i prati njihovo izvršenje;
3) donosi finansijski plan i usvaja finansijske izvještaje;
4) predlaže osnivaču promjenu ili proširenje djelatnosti;
5) odlučuje o pojedinim pravima zaposlenih, u skladu sa propisima iz oblasti rada;
6) utvrđuje cijene zdravstvenih usluga koje se pružaju trećim licima uz prethodno pribavljenu saglasnost Ministarstva;
7) utvrđuje cijene zdravstvenih usluga koje se pružaju iznad obima standarda zdravstvene zaštite, kao i cijene zdravstvenih usluga koje se pružaju pod posebnim uslovima, uz prethodno pribavljenu saglasnost Ministarstva, u skladu sa posebnim zakonom;
8) vrši i druge poslove utvrđene statutom zdravstvene ustanove.

Odbor direktora donosi odluke većinom glasova ukupnog broja članova, ako statutom zdravstvene ustanove za odlučivanje o pojedinim pitanjima nije predviđena druga kvalifikovana većina.

Na osnovu člana 70. Zakona Vlada Crne Gore donijela je Rješenje o imenovanju Odbora direktora**,** broj: 08-1593/3 od 09.06.2016. godine, koga čine sedam članova i to predstavnici osnivača i zaposleni. Mandat članova Odbora direktora je određen na period od četiri godine.

Predsjednik Odbora direktora je dr Gordana Rašović.

Odbor direktora je usvojio novi Statut ZU Instituta za javno zdravlje odlukom broj: 012-12105 od 12.12. 2017. godine**.** Saglasnost na Statut je dalo Ministarstvo zdralja aktom broj: 011-470/2017 od 29.01.2018. godine.

Odbor direktora Instituta za javno zdravlje je, u skladu sa Zakonom i Statutom 19.02.2018. godine donio Odluku broj: 012-1609 o usvajanju izmjena i dopuna Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kojim je u Institutu predviđeno 233 radna mjesta.

Na dan 31.12.2018. godine u Institutu je bilo zaposleno je ukupno 218 lica od toga je 210 izvršilaca na neodređeno vrijeme i 8 na određeno vrijeme.

Odbor direktora je u 2018. godini održao devet sjednica na kojima je donosio odluke iz svoje nadležnosti. Konstatuje se na osnovu uvida u zapisnike da su samo dvije sjednice održane u prostorijama Instituta, a sedam sjednica je održano elektronskim putem. U 2018. godini nije bilo varednih situacija, koje bi bile razlog da se Odbor direktora ne sastaje, a svi članovi Odbora direktora žive u Podgorici. Poslovnikom o radu Odbora direktora je propisano da Odbor direktora zasijeda i odlučuje u prostorijama Instituta, a da na osnovu člana 3 Poslovnika o radu „U izuzetno hitnim i opravdanim slučajevima...može, na predlog direktora, donijeti odluku bez održavanja sjednice, putem elektronskog ili pismenog izjašnjavanja članova odbora direktora“.

Direktor rukovodi, predstavlja i zastupa Institut. Direktor organizuje i vodi poslovanje Instituta, stara se o realizaciji planova i programa rada i odgovoran je za zakonitost rada i finansijsko poslovanje Instituta, u okviru ovlašćenja utvrđenih Zakonom, Statutom i opštim aktima Instituta.

U skaldu sa članom 74. Zakon o zdravstvenoj zaštiti (i člana 63 starog zakona) direktora Instituta imenuje Vlada Crne Gore na predlog ministra zdravlja, na period od četiri godine, a isto lice može biti direktor Instituta najviše dva puta. Direktor Instituta za javno zdravlje je prof. dr Boban Mugoša.

Direktor Instituta imenovan je Rješenjem Vlade Crne Gore broj: 02-3879/2 09.06.2005. godine, ponovo je imenovan Rješenjem Vlade broj: 03/9399/3 od 03.09.2009. godine. Isto lice je po treći put imenovano Rješenjem Vlade Crne Gore broj: 08-2110/3 od 12.09.2013 godine, da bi Rješenjem Vlade broj: 08-841/3 od 24.03.2016. godine, isto lice je ponovo po četvrti put imenovano za direktora Instituta za javno zdravlje.

Revizijom je konstatovano da je prof.dr Boban Mugoša suprotno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni list RCG", br. 039/04 od 09.06.2004, Službeni list CG", br. 014/10, br. 040/11, 047/15 od 18.08.2015), Rješenjem Vlade Crne Gore broj: 08-2110/3 od 12.09.2013 godine treći put imenovan za direktora Instituta za javno zdravlje i četvrti put imenovan rješenjem Vlade broj: 08-841/3 od 24.03.2016. godine, suprotno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore", br. 003/16 od 15.01.2016, 039/16, 002/17, 044/18 od 06.07.2018)

3. FINANSIRANJE

Djelatnost Instituta za javno zdravlje se finansira u skladu sa članom 85 i 86 Zakona o zdravstvenoj zaštiti iz sredstava budžeta Crne Gore, iz prihoda koje Institut ostvaruje od obavljanja sopstvene djelatnosti i drugih izvora u skladu sa zakonom. Institut za javno zdravlje je korisnik sredstava budžeta Crne Gore u okviru potrošačke jedinice Fond za zdravstveno osiguranje - budžetski program 3561-Institut za javno zdravlje.

4. RAČUNOVODSTVENI SISTEM

Evidentiranje poslovnih događaja temelji se na zakonskim propisima i računovodstvenim standardima. Shodno načinu finansiranja Institut vodi posebne računovodstvene evidencije i to:

1) Računovodstvenu evidenciju zasnovanu na gotovinskoj osnovi u skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Republike, budžete budžetskih fondova i budžete opština, za sredstva koja se Institutu prenose iz budžeta.

2) Računovodstvenu evidenciju zasnovanu na obračunskoj osnovi, u skladu sa Zakonom o računovodstvu, kojom obezbjeđuje evidenciju prihoda i rashoda, finansijske i nefinansijske imovine, potraživanja, obaveza i kapitala. Institut obezbjeđuje i analitičku evidenciju (pomoćne knjige) osnovnih sredstava, evidenciju kupaca, dobavljača i zaliha.

Novčanim sredstvima odobrenim budžetom i novčanim sredstvima od sopstvene djelatnosti na računima, na osnovu kartona deponovanih potpisa, raspolažu lica ovlašćena za punovažno potpisivanje: Boban Mugoša, u svojstvu službenika za odobravanje i Vera Bošković, u svojstvu za službenika za ovjeravanje.

Institut za javno zdravlje ima sa Fondom za zdravstveno osiguranje Ugovor o pružanju zdravstvenih usluga i sprovođenju programskih aktivnosti u oblasti javnog zdravlja, broj: 01-2587 od 30.3.2016. godine, koji se za godišnje mijenja i dopunjava aneksima, u skladu sa godišnjim zakonom o budžetu Crne Gore.

U 2018. godini je bilo mijenjanja i dopunjavanja ugovora aneksom II broj: 01-1581 od 22.02.2018. godine i aneksom III broj: 01-1768581 od 25.09.2018. godine.

Sredstava iz budžeta Crne Gore se prenose na žiro račun Instituta: 530-13944-85, Prva banka.
Prihodi od usluga trećim licima se uplaćuju na žiro račun Instituta broj: 510-9309-49, CKB banka.

Institut za javno zdravlje Crne Gore je 09.10.2008. godine dobio Rješenje o registraciji za PDV, br. 30/31-08180-6, na zahtjev Poreske uprave Crne Gore.

Oporezovane su usluge Centra za zdravstvenu ekologiju koje se fakturišu prema trećim licima, po opštoj stopi PDV-a od 21%, a odnose se na laboratorijske analize zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opšte upotrebe.

Ostale usluge Instituta koje se fakturišu, imaju tretman zdravstvenih usluga, te su po čl. 26, stav 1, tačka 2 Zakona o PDV oslobođene od obračuna poreza. To su usluge Centra za medicinsku mikrobilogiju i dio usluga Centra za zdravstvenu ekologiju koji se odnosi na hemijsku analizu vode.

S obzirom da Institut po zakonu o PDV-u čl. 38, tačka 1) obavlja dijelom oporezivi, a dijelom oslobođeni promet usluga, ima pravo na odbitak ulaznog PDV-a samo u dijelu koji se odnosi na oporezivi promet, primjenom procenta koji se utvrđuje po tački 3) ovog člana. Samim tim, dio ulaznog PDV-a, na koji se nema pravo za odbitak, knjiži se kao trošak PDV-a u nastalom period.

U Institutu za javno zdravlje CG, ukupni ulazni PDV po opštoj stopi od 21% iznosio je 164.640,51€; a ukupni ulazni PDV po nižoj stopi od 7% iznosio je 9.586,79€, što ukupno čini iznos od 174.227,30€ ulaznog PDV-a za 2018. god. Primjenom navedenog čl. 38 Zakona o PDV-u, pravo na odbitak ulaznog PDV-a je iznosio 22.131,70€, a razlika od 152.095,60€ je evidentirana kao trošak PDV-a na kontu 555900.

5. VRSTA, PREDMET, CILJ I OBUHVAT REVIZIJE

Državna revizorska institucija (DRI) izvršila je finansijsku reviziju i revizijupravilnosti. Predmet revizije bili su godišnji finansijski izvještaj za 2018. godinu i pravilnost poslovanja Instituta za javno zdravlje za 2018. godinu.

Saglasno odredbama člana 5 Pravilnika o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave („Sl. list Crne Gore“ br. 023/14) Javne ustanove dostavljaju godišnje finansijske izvještaje nadležnim organima (ministarstvu, državnim fondovima i dr.), najkasnije do 1. februara tekuće godine za prethodnu na obrascima 4[1] i 5[2] iz člana 2 Pravilnika.

Institut svoje računovodstvo vodi na obračunskoj osnovi a saglasno odredbama člana 5 Pravilnika o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave („Sl. list Crne Gore“ br. 023/14) dostavlja godišnje finansijske izvještaje Fondu zdravstva i to: Izvještaj o novčanim tokovima IV i izvještaj o neizmirenim obavezama**.**

Pored navedenih izvještaja IJZ je sačinio i dostavio Poreskoj upravi komplet obrazaca finansijskih izvještaja[3] za 2018. godinu. Sačinjavanje istih ne predstavlja obavezu predviđenu Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave („Sl. list Crne Gore“ br. 023/14)**.**

Cilj revizije bio je izražavanje mišljenja o tome:

1) da li su finansijski izvještaji, u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu s važećimokvirom finansijskog izvještavanja;
2) da li su transakcije o kojima se izvještava u saglasnosti sa zakonima i drugim propisima(kriterijumima revizije) i-da li je sistem finansijskog upravljanja i kontrole u skladu sa zakonom i drugim aktima.

Revizijom su obuhvaćeni prihodi i izdaci za 2018. godinu.

[1] Obrazac 4 – Izvještaj o novčanim tokovima IV,
[2] Obrazac 5 – Izvještaj o neizmirenim obavezama
[3] Saglasno meilu odgovornog lica od 08.10.2019. godine – prijava br. 110857/2018.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu odluke broj: 40113/19-032-121/2 od 24.01.2019. godine, izvršila je reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja Instituta za javno zdravlje za 2018. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonima, propisima i drugim aktima.

Nakon sprovedenih radnji državnih revizora i podnijetih zapisnika, Kolegijum, u sastavu Radule Žurić, član Senata DRI i rukovodilac Kolegijuma i dr Milan Dabović, predsjednik Senata i član Kolegijuma, na sjednici održanoj 27. maja i 2. juna 2020. godine, usvojio je

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Instituta za javno zdravlje za 2018. godinu

Odgovornost rukovodstva subjekta revizije za finansijske izvještaje

Rukovodstvo subjekta revizije je odgovorno za pripremu i fer prezentovanje podataka u finansijskim izvještajima, u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost Državne revizorske institucije je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje da li su finansijski izvještaji Instituta za javno zdravlje za 2018. godinu, u svim materijalnim aspektima sastavljeni i prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskim izvještajima, odgovornost DRI je izražavanje mišljenja da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima.

Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Međunarodnim standardima revizije za javni sektor (ISSAI i EUROSAI).

Cijenimo da su, revizijom pribavljeni revizorski dokazi, dovoljni i odgovarajući i da daju osnovu za izraženo revizorsko mišljenje.

Finansijskom revizijom Godišneg finansijskog izvještaja Instituta za javno zdravlje za 2018. godinu, utvrđeno je da su finansijski izvještaji Instituta za javno zdravlje za 2018. godinu pripremljeni u skladu sa propisanim okvirom finansijskog izvještavanja, te u skladu sa tim, nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje,** sa skretanjem pažnje:

1. Na osnovu podataka koji su revizorima bili dostupni tokom vršenja revizije, kao i dostavljene dokumentacije od strane subjekta, konstatuje se da Institut nije, u skladu sa članom 42 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, obezbijedio od Ministarstva finansija i Fonda zdravstva, saglasnost na finansijski plan prihoda i rashoda za fiskalnu godinu, kojim se utvrđuju izvori sredstava za finansiranje i njihova namjena i isti predstavlja osnovu za planiranje budžeta Instituta.

    - **Subjekt revizije treba da obezbijedi saglasnost na finansijski plan od strane Ministarstva finansija i Fonda zdravstva, kako bi se utvrdili izdaci potrošačke jedinice i finansirali i iz sopstvenih prihoda, prema zakonom utvrđenoj namjeni (član 41 Zakona) i ostvarila nadzorna uloga Fonda i Ministarstva finansija, u dijelu realizacije budžeta i konsolidacija primitaka i izdataka IJZ.**

- **U cilju unapređenja sistema planiranja budžeta, konsolidacije i kontrole prihoda i rashoda finansiranih iz sopstvenih prihoda, potrebno je da Ministarstvo finansija shodno članu 42 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti razmotri finansijski plan potrošačke jedinice isti odobri, i da plan na koji je prethodno dobijena saglasnost, služi kao osnova za planiranje budžeta IJZ i u konačnom obezbijedi zakonska namjena sopstvenih prihoda i kontrolna uloga nadzornih organa.**

2. Analizom podataka unijetih u INT Instituta i Predlog[4] zakona o završnom računu budžeta (u dijelu Fonda zdravstva), utvrđena su odstupanja u iznosima: rashoda za materijal u iznosu od 25.540,97€ i kapitalnih izdataka u iznosu od 109.651,00€. Navedeni iznosi su u INT-u IJZ iskazani u okviru krajnjeg stanja na žiro računu IJZ, što je izvještajem i konstatovano.

   Uvidom u izvještaj Fonda za zdravstveno osiguranje u Predlogu zakona o završnom računu budžeta je utvrđeno da su izdaci za opremu IJZ iskazani u iznosu od 114.056,69€, što je za 109.651€ više od iznosa istih iskazanih u INT-u Instituta za javno zdravlje koji je dostavljen Fondu i DRI.

   Subjekt revizije, nakon razmatranja Preliminarnog izvještaja, obavijestio je Instituciju i na valjan način dokumentovao, da u Izvještaju o novčanim tokovima br. 4 u koloni izvršenja tekuće godine iz Budžeta, prikazani ostvareni Transfere od FZO, iznos od 3.776.431,10€. Jedna od stavki koja je pored bruto zarada, materijalnih troškova i medicinskog otpada, bila je i uplata za kapitalne izdatke u iznosu od 114.056,69€. Od tog iznosa 4.405,69€ je prenešeno dobavljaču Farmont po Ugovoru, za opremu kupljenu na rate, na rok plaćanja od pet godina, sa tromjesečnim anuitetima u iznosu od 2.203,00€.

   Iznos od 109.650,00€ je uplaćen 27.12.2018. godine Institutu, za nabavku opreme u 2019. godine po tenderu broj 19/XIX-2018 (01-9412) - Opreme za medicinsku mikrobiologiju po partijama, nakon donošenja Odluke o izboru najpovoljnije ponude, br.01-10568 od 12.12.2018. godine. Međutim, ova sredstva su, na dan 31.12.2018. godine, ostala na žiro račun Instituta kod Prve banke, jer je u ugovorima definisan rok isporuke opreme u 2019 godini.

   Navedena finansijska sredstva su svrsishodno utrošena u 2019. godini, za nabavku opreme koja je i bila predviđena Odlukom i Ugovorima, a o čemu posjeduju svu neophodnu dokumentaciju i dostavili je na uvid revizorima.

   - **S obzirom da su sredstva za kapitalne izdatke bila planirana budžetom za tekuću godinu, potrošačka jedinica je trebala blagovremeno da pokrene i okonča postupak javnih nabavki, kako se sredstva nebi prenosila u narednu godinu i prouzrokovala nesaglasje u prikazivanju budžetske potrošnje između Fonda zdravstva i Instituta.**

   - **Potrebno je da Fond zdravstva obezbijedi korišćenje budžetskih sredstava po dinamici, granicama i za namjene kako je to utvrđeno članom 40, stav 1 Zakona o budžetu, s ciljem pravilnog evidentiranja potrošnje i izbjegavanja stvaranja mogućnosti nenamjenske potrošnje.**

[4] Program 3561 – Institut za javno zdravlje

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da, poslovne aktivnosti, koji se prije svega odnose na procedure i pravila donošenja odluka, nisu u potpunosti usklađene sa zakonskim i podzakonskim propisima, koji regulišu donošenje pravnih akata i javnu potrošnju. Polazeći od konstatovanih propusta u revizorskom izvještaju, nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje, uvažavajući sljedeće revizorske nalaze:**

1. Analizom je utvrđeno da je prekovremeni rad obračunat u bruto iznosu 101.829,50€, odnosno u neto 68.225,47€. Utvrđeno je da je prekovremeni rad isplaćivan za 152 zaposlena. Za 30 zaposlenih, po osnovu prekovremenog rada, isplaćeno je 60.064,89€ bruto iznosa, odnosno 60% iskazanih troškova za prekovremeni rad. Takođe revizijom je utvrđeno da su navedenim licima po osnovu prekovremenih časova isplaćivane naknade za 222 do 480 časova, na nivou godine.

   - **Institut obračun prekovremenih časova provedenih na radu treba da vrši u skladu sa članom 65 Zakona o radu i članom 5 Granskog kolektivnog ugovora za zdravstvenu djelatnost, uz uvažavanje prava na korišćenje godišnjeg odmora zaposlenog, shodno zakonskoj obavezi i prava na dužinu trajanja.**

2. Izdaci Instituta po osnovu stimulacija iskazani su u iznosu od 22.840,59€, od čega u neto iznosu od 13.682,10€. Revizijom je utvrđeno da se naknade na ime ostvarenih rezultata rada u obimu i kvalitetu iznad prosječnih – stimulacije, isplaćuju svakog mjeseca na osnovu tipskih odluka direktora, uvećanjem zarade za 15%, shodno članu 15 Granskog kolektivnog ugovora i to: direktoru IJZ, pomoćnicima direktora i direktorima centara, za 8 odnosno 9 lica, bez mjesečnih obrazloženja rezultata rada za imenovana lica, čime nijesu ispoštovane odredbe člana 15 GKU, koje se odnose na "ostvarenje rezultata rada u obimu i kvalitetu iznad prosječnih, odnosno planiranih".

   - **Potrebno je da subjekt revizije razmotri isplate stimulacija i da isplate istih vrši u mjesecima kada se ostvare rezultati rada u obimu i kvalitetu iznad prosječnih tj. planiranih, čime bi se nagrađivao ostvareni rezultat a ne pravo koje zaposleni ostvaruju po osnovu funkcije u IJZ.**

3. Revizijom personalnog dosijea direktora IJZ je utvrđeno da je direktor u ime poslodavca sa sobom, kao zaposlenim, zaključio: ugovor o radu br. 01-2796 od 12.04.2012. godine, Ponudu o izmjeni Ugovora o radu direktora br. 01-5966/2 od 07.10.2013. godine, Anex ugovora o radu br. 01-13283/2 od 29.12.2017. godine, kojim se imenovani razvrstava u određenu grupu poslova i utvrđuje koeficijent zarade, definiše uvećanje za naučno i stručno zvanje, kao i za minuli staž.

   Zaposleni u javnom sektoru saglasno odredbama člana 2 Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 016/16, 083/16, 021/17, 042/17, 012/18, 039/18, 042/18) je i lice koje je izabrano, imenovano ili postavljeno u skladu sa propisima.

   Saglasno odredbama člana 31 i 35 Zakona, rješenje o zaradi kao i rješenje o naknadama i drugim primanjima za lica koja su izabrana, imenovana ili postavljena u skladu sa propisima, donosi organ odnosno radno tijelo koje ih je izabralo, imenovalo ili postavilo.

   - **Potrebno je da IJZ obračun i isplatu zarada za imenovana lica vrši shodno rješenjima o zaradama, naknadama i drugim primanjima donijetim od strane organa odnosno radnog tijela koje ih je imenovalo, saglasno odredbama člana 31 i 35 Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.**

4. Troškovi naknada za neiskorišćeni godišnji odmor su iskazani u glavnoj knjizi u iznosu od 6.562,50€ i isti se odnose na isplate neiskorišćenih dana godišnjeg odmora, shodno donijetim odlukama. Po ovom osnovu su isplaćene naknade za 20 zaposlenih u rasponu od 33,00€ pa do 1.087,00€. Revizijom je utvrđeno da na isplaćene naknada za neiskorišćeni godišnji odmor nisu obračunati porezi i doprinosi zaposlenima.

   - **Potrebno je da subjekt revizije prilikom isplata naknada za neiskorišćeni godišnji odmor, vrši obračun poreza i doprinosa na iste, shodno članu 3a Zakona o doprinosima na obavezno socijalno osiguranje i članu 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

5. U postupku revizije je utvrđeno da se evidentiranje troškova ugovora o dopunskom radu u iznosu od 194.487,22€ vrši u momentu plaćanja sa žiro računa, tj. evidentiranjem ukupno iskazanih troškova neto iznosa, poreza, doprinosa PIO i prireza sa zbirnih obračuna, dok se kao kontra stav evidentira odliv sredstava sa žiro računa.

   Revizijom je utvrđeno, takođe, da se dio troškova u iznosu od više od 62.000€ odnosi na isplate po osnovu ugovora o dopunskom radu iz 2017. godine, a u poslovnim knjigama nisu iskazane obaveze iz ranijeg perioda po ovom osnovu. Institut treba da evidentira obaveze po osnovu zaključenih ugovora u glavnoj knjizi i iste iskaže u finansijskim izvještajima.

   - **U cilju poboljšanja kvaliteta računovodstvenih evidencija i izvještavanja kao i boljeg praćenja stanja obaveza, potrebno je da subjekt revizije obezbijedi analitičku evidenciju obaveza (neto iznosa po licima) po osnovu zaključenih ugovora o dopunskom radu, dok je evidentiranje troškova u ovom slučaju moguće, saglasno obračunu, zbirno iskazivati u periodu na koji se isti odnose.**

6. Uvidom u zaključene ugovore o dopunskom radu i obračune zarada je utvrđeno da su, u pojedinim slučajevima, zaposleni, pored zarade za puno radno vrijeme, ostvarivali redovno uvećanje zarade po osnovu prekovremenog rada od 40 časova, a da su ugovorima o dopunskom radu, bili angažovani na realizaciji projekata i van mjesta rada i po tom osnovu ostvarivali naknade u značajno većem iznosu od zarada za redovni rad, što upućuje da se u ovim slučajevima nisu ispoštovale odredbi Zakona o radu koje se odnose na vrijeme odmora zaposlenog (dnevnog, sedmičnog i godišnjeg odmora član 59 – 65 Zakona o radu) i člana 6 Pravilnika kojim je propisano da zdravstveni radnik koji želi da obavlja dopunski rad, podnosi zahtjev direktoru zdravstvene ustanove u kojoj je zaposlen u kojem pored ostalih podataka daje izjavu o preciziranju poslova i vremena u kojem će da obavlja dopunski rad, a članom 5 da direktor daje pisanu saglasnost za obavljanje dopunskog rada.

   U postupku revizije nisu prezentirani zahtjevi, kao ni saglasnosti za obavljanje dopunskog rada, te se konstatuje da prilikom zaključivanja ugovora o dopunskom radu nisu poštovane odredbe člana 98 Zakona o zdravstvenoj zaštiti i člana 4-6 važećeg Pravilnika.

   - **Institut prilikom zaključivanja ugovora o dopunskom radu treba da poštuje odredbe člana 98 Zakona o zdravstvenoj zaštiti i člana 4-6 Pravilnika o bližim uslovima za obavljanje dopunskog rada zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika**

7. Revizijom je utvrđeno da je dio evidentiranih troškova na poziciji troškova po osnovu ugovora o radu, u iznosu od preko 120.000,00€, dokumentovan ugovorima o dopunskom radu koji nijesu potpisani od strane izvršilaca, čime nije obezbijeđena saglasnost izjava volja kao neophodan uslov za zaključenje ugovora, što je u suprotnosti sa odredbama Zakona o radu, Zakona o obligacionim odnosima i Uputstvom o radu Državnog trezora. Takođe je utvrđeno da

su isti potpisani od strane direktora IJZ, uredno zavedeni na arhivi IJZ i pečatirani, ali nisu potpisani od strane izvršilaca.

U postupku revizije je utvrđeno da je u glavnoj knjizi, po osnovu manjkave finansijske dokumentacije, evidentirano 6.334,24€ troškova, shodno ugovorima koje je odgovorno lice u ime poslodavca zaključio sa sobom kao izvršiocem. Navedeni troškovi su evidentirani na pozicijama troškova po ugovorima o dopunskom radu iznos od 5.256,91€ i troškova ugovora o autorskom honoraru 1.077,33€. Obzirom da isplate po osnovu navedenih ugovora imaju karakter naknada a da se u ovom slučaju radi o naknadama imenovanog lica, isplate istih je potrebno vršiti u skladu sa odredbama člana 31 i 35 Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru ili člana 17 Statuta kojim je precizirano da Odbor direktora može odlučivati o pojedinim pravima zaposlenih, u skladu sa propisima iz oblasti rada.

Revizijom troškova pružanja usluga utvrđeno je da su naknade u iznosu od 5.061,46€ isplaćene po ugovorima o dopunskom radu, zaključenim 24.10.2018. godine, za angažovanje izvršilaca u periodu od 2013. – 2018. godine za rad na projektu "Nadzor i odgovor na ptičiji i pandemijski grip" (200,00€ odnosno 300,00€ godišnje) kao i da uz ugovore nije bilo priložene dodatne dokumentacije, te se konstatuje da navedeni trošak nije adekvatno dokumentovan. Takođe, i kod ugovora o dopunskom radu, kontrolom troškova ugovora o djelu, je utvrđeno da je preko 11.500,00€ istih evidentirano po osnovu nepotpisanih ugovora o djelu od strane izvršilaca, što je u suprotnosti sa odredbama Zakona o radu, Zakona o obligacionim odnosima i Uputstva o radu Državnog trezora. Isto tako, kontrolom troškova ugovora o nalogu je utvrđeno da je preko 3.000,00€ troškova evidentirano po osnovu nepotpisanih ugovora o nalogu od strane nalogoprimca a isti su potpisani od strane odgovornog lica IJZ i uredno zavedeni.

- **Potrebno je da Institut vrši isplatu i evidentiranje troškova po osnovu finansijske dokumentacije tj. po ugovorima zaključenim u skladu sa važećom zakonskom regulativom.**

8. Troškovi stipendija su iskazani u glavnoj knjizi u iznosu od 3.240,00€ i isti se odnose na mjesečne isplate stipendija u iznosu od 270,00€ (12*270,00€). Isplate po ovom osnovu su vršene saglasno Odluci br. 01-12946 od 28.12.2017. godine i Ugovora o stipendiranju br. 01-3516 od 25.04.2018. godine.
   Mjesečno su isplaćivane stipendije u iznosu od 270,00€ a na iznos preko 200,00€, saglasno odredbama člana 5a Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica nije obračunat i plaćen porez na dohodak.

   - **Potrebno je da subjekt revizije, shodno članu 5a Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, prilikom isplate stipendija preko iznosa od 200,00€ obračuna i plati porez na dohodak fizičkih lica**

9. Revizijom blagajničkog poslovanja je utvrđeno da se pravdanje putnih naloga ne vrši saglasno odredbama člana 9 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 040/16,…,028/18) u roku od tri dana od dana povratka sa službenog putovanja sa obračunom putnih troškova.

   - **Potrebno je da IJZ obezbijedi pravdanje putnih naloga u skladu sa rokovima preciziranim članom 9 Uredbe, kako bi u konačnom izbjeglo da se zaposlenom koji ne podnese nalog za službeno putovanje sa obračunom troškova dnevnica i prevoza u preciziranom roku, isti ne priznaju (član 9, stav 2 Uredbe).**

10. Državni revizor na osnovu uvida u dokumentaciju i razgovora sa ovlašćenim licima konstatuje da građevinski objekat poslovna zgrada Instituta, nije tehnički priljena, nije pravilno evidentirana u evidencijama Uprave za nekretnine, jer novoizgrađeni službeni prostor, kao rezultat završene nadgradnje i rekonstrukcije poslovne zgrade Instituta, nije upisan. Zemljište na kojem se nalaze Građevinski objekti Instituta za javno zdravlje nije uknjiženo u vlasništvo države, odnosno Instituta.

    - **Preporučuje se da Institut za javno zdravlje, da u skladu sa zakonskom regulativom, kompletira tehničku dokumentaciju o završenoj investiciji na poslovnoj zgradi i u saradnji sa Direkcijom za javne radove, Upravom za imovinu i Upravom za nekretnine, izvrši upis vlasništva nad svim nekretninama koje koristi.**

11. Ovlašćena lica su izjavila da je nakon popisa vršeno usaglašavanje knjigovodstvenog i popisnog stanja stalne imovine Instituta za javno zdravlje, ali da nije vođen zapisnik o utvrđivanju razlika knjigovodstvenog i popisnog stanja na dan 31.12. 2018. godine. Tvrde da nije bilo razlika između knjigovodstvenog i popisnog stanja. Treba imati u vidu da se popis imovine vrši u cilju kontrole evidencija i otklanjanja eventualne grešaka u knjigovodstvenoj evidenciji državne imovine.
    - **Preporučuje se da Institut za javno zdravlje redovno, nakon godišnjeg fizičkog popisa imovine, zapisnički vrši utvrđivanje razlika između popisnog i knjigovodstvenog stanja imovine i o razlikama izvještajem informiše organe upravljanja i rukovođenja.**

12. Ovlašćeno lice Instituta izjavilo je da Institut za javno zdravlje nije u propisanoj formi dostavio Upravi za imovinu podatke o pokretnim i nepokretnim stvarima.

    - **Institut za javno zdravlje je obavezan da dostavi Upravi za imovinu podatke o pokretnim i nepokretnim stvarima na osnovu člana 50 Zakona o državnoj imovini i u skladu sa Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i popisu stvari u državnoj svojini, radi unošenja u Registar nepokretnosti i računovodsvenu evidenciju pokretnih stvari**.

U postupku revizije konstatovane je nepoštovanje zakonske regulative. Cijeneci činjenicu da se to ne odnosi na postupanje odgovornih organa Instituta, nadležni Kolegijum, stavlja ih na znanje subjektima, koji su odgovorni za postupanje a istovremeno i vrše nadzor nad radom Instituta.

S tim u vezi, konstatovano je sljedeće:

1. Revizijom je pored zarada, bila obuhvaćena i kontrola personalnih dosijea zaposlenih**.** Ukupno je revidirano 24 personalna dosijea. Kontrolom je izvršena provjera procedura zapošljavanja i uslova koje zaposleni moraju ispunjavati iz opisa poslova radnih mjesta i iz Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta na koja su raspoređeni. Uvidom u personalni dosije direktora IJZ je utvrđeno da je isti imenovan:

    - Rješenjem Vlade Republike CG br. 02-3879/2 od 09.06.2005. godine saglasno odredbama člana 63 stav 3 Zakona o zdravstvenoj zaštiti (“Sl. list RCG” br. 39/04).
    - Drugi put na funkciju imenovan je rješenjem br. 03-9399/4 od 03.09.2009. godine, saglasno odredbama člana 63 Zakona.
    - Treći put je imenovan za direktora rješenjem Vlade CG 08-2110/3 od 12.09.2013. godine, saglasno odredbama člana 63 Zakona o zdravstvenoj zaštiti (“Sl. list RCG” br. 39/04 i “Sl. list CG” br. 14/10 i 40/11).
    - Četvrti put imenovan je na mjesto direktora rješenjem Vlade CG br. 08-841/3 od 24.03.2016. godine saglasno odredbama člana 74 stav 1 Zakona o zdravstvenoj zaštiti (“Sl. list CG” br. 03/16).

Odredbama člana 63 Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni list RCG", br. 039/04 od 09.06.2004, Službeni list CG", br. 014/10 od 17.03.2010, 040/11 od 08.08.2011, 047/15 od 18.08.2015), kao i odredbama člana 74 Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni list CG", br. 003/16 od 15.01.2016, 039/16 od 29.06.2016, 002/17 od 10.01.2017, 044/18 od 06.07.2018) precizirano je da direktora imenuje i razrješava Vlada na predlog ministra na period od četiri godine, najviše dva puta uzastopno, odnosno u novom Zakonu najviše dva puta.

Potrebno je da se prilikom imenovanja direktora Instituta za javno zdravlje CG poštuju odredbe Zakona o zdravstvenoj zaštiti po pitanju broja mandata tj. da isto lice može biti direktor zdravstvene ustanove najviše dva puta.

- **Preporučuje se Ministarstvu zdravlja da ubuduće, poštujući zakonske odredbe za imenovanje i razrešenje direktora javnih ustanova, predlaže Vladi kandidata za direktora Instituta za javno zdravlje.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
INFORMACIONOG SISTEMA UPRAVE ZA STATISTIKU
U DIJELU PRIMJENE I POŠTOVANJA MJERA INFORMACIONE BEZBJEDNOSTI

Vrsta revizije:	Revizija informacionog sistema
Subjekat revizije:	Uprava za statistiku
Predmet revizije:	Informacioni sistem Uprave za statistiku
Trajanje revizije:	120 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Radule Žurić, rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović, član Kolegijuma

I OPŠTI DIO

1. PRAVNI OSNOV ZA VRŠENJE REVIZIJE

Pravni osnov za vršenje revizije informacionog sistema Uprave za statistiku sadržan je u:

- Ustavu Crne Gore, član 144 („Sl. list CG“, br. 01/07 i 38/13);
- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji („Sl. list RCG“, br. 28/04, 27/06, 78/06, „Sl. list CG“, br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Godišnjem planu revizija Državne revizorske institucije za 2019. godinu (i.br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine i i.br. 06-18/19 od 05. 02. 2019. godine) i
- Odluci o vršenju revizije od 24.01.2020. godine (broj 40113/20-033-88/2) u sastavu: g. Radule Žurić (rukovodilac Kolegijuma) i dr Branislav Radulović (član Kolegijuma).

Revizija je izvršena u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG“, br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG“, br. 07/15);
- Međunarodnim standardima za vrhovne revizorske institucije (ISSAI-nivo III)[1];
- INTOSAI priručnikom za sprovođenje revizije informacionih sistema za vrhovne revizorske institucije[2].

2. VRSTA, PREDMET I CILJ REVIZIJE

Državna revizorska institucija (u daljem tekstu: DRI) je izvršila reviziju Informacionog sistema Uprave za statistiku. Vrsta revizije je revizija informacionog sistema po INTOSAI priručniku za vršenje revizije informacionih sistema za vrhovne revizorske institucije.

Predmet revizije je primjena i poštovanje mjera informacione bezbjednosti.

Cilj revizije je ispitivanje primjene i poštovanja mjera informacione bezbjednosti kako bi se dobilo uvjerenje o poštovanju normi Zakona o informacionoj bezbjednosti, Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti i Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike u dijelu koji se odnosi na informacionu bezbjednost.

U svrhu ostvarivanja postavljenog cilja revizije potrebno je dati odgovor na glavno revizorsko pitanje: Da li je Uprava za statistiku donijela propise koji se odnose na funkcionisanje informacionog sistema u dijelu primjene i poštovanja mjera informacione bezbjednosti i u kojoj mjeri se oni poštuju i primjenjuju?

3. SUBJEKAT REVIZIJE

Uprava za statistiku je glavni nosilac i diseminator statističkih podataka, kao i odgovorni stručni nosilac, organizator i koordinator sistema zvanične statistike i predstavlja zvaničnu statistiku Crne Gore u međunarodnom statističkom sistemu. Odgovorno lice dr Gordana Radojević direktor.

Uprava za statistiku vrši poslove koji se, između ostalog, odnose na razvoj statističkog sistema i uspostavljanje i vođenje statističkih registara i statističkih baza podataka.

[1] ISSAI 5300 Smjernice za IT reviziju.
[2] Priručnik je usvojen na XXI INCOSAI kongresu održanom oktobra 2013. godine u Pekingu.

U organizacionoj strukturi Uprave za statistiku poslovi vezani za informacione sisteme su organizovani u okviru Sektora za informatičku obradu podataka i dijelom u Odjeljenju za diseminaciju i upravljanje statističkim bazama podataka i kvalitetom. Sektor za informatičku obradu podataka je organizovan u tri odsjeka: Odsjek za informaciono-komunikacione tehnologije, Odsjek za statistički uzorak i Odsjek za informaciono-tehničku podršku statističkom proizvodu.

U Sektoru za informatičku obradu podataka vrše se poslovi koji se odnose na: planiranje, izbor i implementaciju informatičkih tehnologija; razvoj novih i unapređenje postojećih aplikativnih rješenja za unos i obradu statističkih podataka; uvođenje savremenih statističkih baza podataka, metoda diseminacije i razmjene statističkih podataka između državne uprave i ostalih korisnika u zemlji i inostranstvu; vrše se poslovi koji se odnose na: izradu i usavršavanje metodologije uzorka i kontrole kvaliteta podataka statističkih istraživanja; pripremu okvira i planova uzorka, izborom uzorka; obradu podataka, izračunavanje ocjena i statističku analizu rezultata statističkih istraživanja; usaglašavanje metodologije uzorka i kontrole kvaliteta podataka po međunarodnim preporukama i drugim poslovima iz djelokruga Odsjeka; kao i planiranje, učestvovanje u nabavci IT opreme, implementaciji i održavanju računarskih resursa koji služe izgradnji i stalnom unaprjeđenju statističkog informacionog okvira.

U Odjeljenju za diseminaciju i upravljanje statističkim bazama podataka i kvalitetom vrše se, između ostalog, poslovi iz oblasti informacionih tehnologija koji se odnose na uspostavljanje, vođenje, ažuriranje i razvoj zvaničnog mejla i intranet stranice Uprave; održavanja, organizacije, administracije i efikasnog korišćenja lokalnih baza podataka; izrade rezervnih kopija baza podataka; definisanja postupaka obnove i oporavka baza podataka u slučaju oštećenja; učestvovanja u razvijanju i dokumentaciji standarda za upotrebu i zaštitu baze podataka, definisanje backup i recovery procedura; uvođenje savremenih statističkih baza podataka.

U Upravi za statistiku, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, predviđeno je 172 radnih mjesta (izvršilaca), od čega je popunjeno 94 i svi u svom radu koriste računar. Poslovi vezani za informacione sisteme su organizovani u okviru Sektora za informatičku obradu podataka i dijelom u Odjeljenju za diseminaciju i upravljanje statističkim bazama podataka i kvalitetom. Od Pravilnikom predviđenih 24 radna mjesta IT struke (23 u Sektoru za informatičku obradu podataka i jednog u Odjeljenju za diseminaciju i upravljanje statističkim bazama podataka i kvalitetom), popunjeno je 13. Takođe, mjesto rukovodioca Sektora za informatičku obradu podataka koji je pomoćnik direktora Uprave za statistiku je upražnjeno od 2013. godine.

4. INFORMACIONI SISTEM UPRAVE ZA STATISTIKU

Za informacioni sistem Uprave za statistiku zadužen je Sektor za informatičku obradu podataka, koji obezbjeđuje uslove za prikupljanje, unos, obradu, diseminaciju i čuvanje podataka za statistička istraživanja i popis. Odsjek za informaciono komunikacionu tehnologiju razvija aplikativne softvere za sva istraživanja. Sektor za informatičku obradu podataka takođe obezbjeđuje organizacione i tehničke uslove za zaštitu podataka od neovlašćenog pristupa, otkrivanja i upotrebe.

Uprava svoj rad planira petogodišnjim Programom zvanične statistike 2019 - 2023. godine ("Sl. list CG" br. 07/19) i Strategijom razvoja zvanične statistike za period 2019 -2023. godine ("Sl. list CG" br. 54/19), dok se Godišnjim planom zvanične statistike bliže se određuju istraživanja koja pored Uprave za statistiku sprovode i drugi proizvođači zvanične statistike. Dinamika sprovođenja je mjesečna, kvartalna, godišnja i višegodišnja.

Godišnjim planom zvanične statistike za 2019. godinu ("Sl. list CG" br. 09/19), je planirano i sprovedeno 220 statističkih istraživanja, od kojih je Uprava sprovela 177 istraživanja.

	Broj istraživanja u statističkom sistemu Crne Gore	Broj istraživanja koja je sprovela Uprava za statistiku
Godišnja istraživanja	134	106
Višegodišnja istraživanja	7	7
Kvartalna istraživanja	29	26
Mjesečna istraživanja	27	19
Probna istraživanja	23	19
Ukupno	**220**	**177**

Tabela predstavlja broj statističkih istraživanja u 2019. godini

Priručnikom za pisanje projektnih zadataka (br. 01-1015 od 21.03.2013. godine) definisano je što projektna dokumentacija za kreiranje nove aplikacije u Upravi za statistiku treba da sadrži. Odsjek u kojem se sprovodi statističko istraživanje dostavlja Odsjeku za informaciono-komunikacionu tehnologiju: upitnik za istraživanje, opis polja, uslove logičko-računske kontrole, dinamički plan sa definisanim aktivnostima, rokovima i odgovornim osobama. Procedura je ista u slučaju da se postojeća aplikacija mijenja ili modifikuje usled promjene Upitnika ili unapređenja statističkog istraživanja, s tim što je postupak izrade aplikacije kraći. Testiranje i kontrola aplikacije se vrši i za nove i za modifikovane aplikacije.

Kako su sva istraživanja koja se sprovode u Upravi za statistiku definisana Godišnjim planom to se hitna istraživanja ne sprovode, pa nema potrebe za hitnom izradom neke aplikacije.

U 2019. godini je razvijeno 11 novih aplikacija. Pod ovim se podrazumijevaju i aplikacije za istraživanja koja imaju godišnju dinamiku ali zbog same metodologije set pitanja na upitniku je značajno izmijenjen pa se nije mogla koristiti prethodna aplikacija. Takođe, neke aplikacije su migrirane na novije alate. Broj aplikacija koje su se modifikovale u 2019. godini je šest.

U zavisnosti od načina prikupljanja podataka aplikacije mogu imati različite vrste korisnika:

- programer koji razvija aplikaciju,
- statističar/i odgovorni za dato istraživanje,
- operateri koji rade na unosu prikupljenih podataka (ukoliko se prikupljanje vrši PAPI metodom),
- anketari koji prikupljaju podatke putem laptopova (ukoliko se prikupljanje podataka vrši CAPI metodom),
- korisnik veb apolikacije koji popunjava veb upitnik (ukoliko se prikupljanje podataka vrši putem e-upitnika)

Po gruboj procjeni prosječno pojedine aplikacije imaju 5-6 korisnika. U prosjeku jedan statističar je zadužen za 3 statističkih istraživanja, a jedan programer za deset.

Kako svako statističko istraživanje ima različitu metodologiju istraživanja, aplikacije nisu uvezane već se pripremaju u skladu sa metodologijama statističkog istraživanja. Svako istraživanje je baza za sebe, s tim da se koriste neki podaci od npr. velikih istraživanja kao što su popis stanovništva i popis poljoprivrede koji se vrše jednom u 10 godina.

II ZAKLJUČAK

Na bazi sprovedene revizije i utvrđenog činjeničnog stanja, u skladu sa članom 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i članom 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Radule Žurić (član Senata – rukovodilac Kolegijuma) i dr Branislav Radulović (član Senata – član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 30.07.2020. godine, usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji informacionog sistema Uprave za statistiku
u dijelu primjene i poštovanja mjera informacione bezbjednosti

Odgovornost rukovodstva

Subjekat revizije odgovoran je za dostavljenu dokumentaciju i date činjenice kroz odgovore i intervjue u vezi sa primjenom mjera i standarda informacione bezbjednosti u skladu sa Zakonom o informacionoj bezbjednosti i Uredbom o mjerama informacione bezbjednosti.

Odgovornost revizora

Odgovornost Državne revizorske institucije je da, na osnovu izvršene revizije, dâ zaključak o postupanju subjekta revizije u uspostavljanju i poštovanju mjera informacione bezbjednosti.

ZAKLJUČAK

Državna revizorska institucija je na osnovu sprovedenog postupka revizije utvrdila da je Uprava za statistiku donijela većinu podzakonskih akata i da ih u najvećoj mjeri primjenjuje.

S obzirom da je revizijom utvrđeno da Uprava za statistiku nije donijela sva interna akta, Državna revizorska institucija u cilju unapređenja funkcionisanja informacionog sistema Uprave za statistiku u dijelu primjene i poštovanja mjera informacione bezbjednosti, izdaje sledeće

PREPORUKE

1. **Nalaz 1:** Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za statistiku planirana su ukupno 24 radna mjesta koja se odnose na informacione tehnologije, od kojih je popunjeno 13, a radno mjesto pomoćnika direktora - rukovodioca Sektora, je upražnjeno od 2013. godine.

   Rizik 1: U vremenu kada se Uprava za statistiku za ostvarivanje svojih poslovnih funkcija u najvećoj mjeri oslanja na informacione tehnologije, postoji rizik od neefikasnog upravljanja ključnim strateškim vrijednostima, prioritetima i standardima iz oblasti informacionih tehnologija.

   - **Preporuka 1: Uprava za statistiku treba da radi na jačanju kapaciteta Sektora za informatičku obradu podataka, i kroz popunjavanje radnog mjesta pomoćnika direktora, kao i drugih upražnjenih radnih mjesta u Sektoru za informatičku obradu podataka.**

2. **Nalaz 2:** Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za statistiku poslovi koji se odnose na baze podataka smješteni u Odjeljenje za diseminaciju i upravljanje statističkim bazama podataka i kvalitetom, koje se primarno bavi odnosima sa javnošću i medijima.

Rizik 2: Izmještanjem poslova povezanih sa informacionim tehnologijama, zaposleni na radnom mjestu samostalnog savjetnika I u Odjeljenju za diseminaciju i upravljanje statističkim bazama podataka, bio bi odvojen od ostalih kolega iste struke, čime bi mu bila uskraćena mogućnost prenosa i dijeljenja znanja.

- **Preporuka 2: Uprava za statistiku treba da izmijeni Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u dijelu koje se odnosi na upravljanje statističkim bazama podataka, te radno mjesto samostalnog savjetnika I iz Odjeljenja za diseminaciju i upravljanje statističkim bazama podataka u čijem je opisu upravljanje statističkim bazama podataka, izmjesti u Odsjek za informaciono-tehničku podršku statističkom proizvodu.**

3. **Nalaz 3:** Uprava za statistiku nije izradila plan oporavka od katastrofe, pa iako se rezervne kopije podataka čuvaju, postoji mogućnost prekida u procesu rada u dužem vremenskom periodu.

   Rizik 3: Postoji rizik od potencijalnog negativnog uticaja u slučaju prirodnih katastrofa i sl. koji mogu dovesti do većeg incidenta na informacionom sistemu i podacima, čime bi bili ugroženi poslovni procesi i osnovna funkcija Uprave za statistiku.

   - **Preporuka 3: Preporučuje se Upravi za statistiku da uspostavi rezervnu lokaciju i izradi plan oporavka od katastrofe i implementira ga u okviru Državnog centra za oporavak od katastrofe u Bijelom Polju.**

4. **Nalaz 4**: Uprava za statistiku nije izvršila procjenu rizika povezanih sa informacionim tehnologijama u skladu sa članovima 36-39 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti, rizici nisu identifikovani i nisu uspostavljene odgovarajuće strategije ili procedure.

   Rizik 4: Postoji mogućnost nastanka negativnih efekata koji bi se reflektovali na funkcionisanje statističkog sistema, jer se ne vrši procjena rizika za procese pokrivene informacionim tehnologijama.

   - **Preporuka 4: Uprava za statistiku treba da identifikuje rizike koji su povezani sa informacionim tehnologijama i da vrši redovnu godišnju procjenu rizika i re-procjenu rizika kad god planira da uvede nov informacioni sistem, izvrši nadogradnju ili pređe na noviju verziju.**

5. **Nalaz 5** : Uprava za statistiku nije izradila plan neprekidnog poslovanja, u skladu sa članom 33 i 34 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti, koji treba da obuhvati identifikovanje ključnih informacionih sistema i uspostavljanje rezervne lokacije, kako bi se kritični poslovni procesi zaštitili od uticaja većih otkaza i da bi se osiguralo njihovo blagovremeno nastavljanje.

   Rizik 5: Postoji rizik od većih prekida u procesu rada i neblagovremenog pokretanja procesa oporavka zbog nepostojanja plana kontinuiteta poslovanja i neuspostavljanja rezervne lokacije.

   - **Preporuka 5: Uprava za statistiku treba da izradi plan kontinuiteta poslovanja kojim će obezbijediti blagovremeno nastavljanje svih kritičnih poslovnih aktivnosti.**

6. **Nalaz 6**: Uprava za statistiku nije izradila proceduru za postupanje u slučaju incidenata, u skladu sa članom 33 i 35 Uredbe o mjerama informacione bezbjednosti.

Rizik 6: Nepostojanje procedure za postupanje u slučaju incidenta kojom su definisane aktivnosti, sprječavanja, detekcije i oporavak od posledica incidenta, mogu uticati na povjerljivost, cjelovitost i dostupnost podatka ili informacionog sistema Uprave za statistiku.

- **Preporuka 6: Uprava za statistiku treba da postupanjima koja koje se odnose na planiranje i definisanje aktivnosti, sprječavanja, detekcije i oporavka od posledica incidenta, koji utiču na povjerljivost, cjelovitost i dostupnost podatka ili informacionog sistema, dopuni Instrukcije za postupanje u slučaju ispada računarske mreže i time definiše proceduru za postupanje u slučaju incidenata.**

Nadležni Kolegijum DRI utvrdio je da, karakter nalaza u izvršenoj reviziji informacionog sistema Uprave za statistiku, zahtijeva da subjekt revizije, u roku od 60 dana, dostavi Državnoj revizorskoj instituciji plan aktivnosti za realizaciju preporuka.

Uprava za statistiku, kao subjekat revizije, u skladu sa članom 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, dužna je da u roku od šest mjeseci izvijesti DRI o preduzetim radnjama po datim preporukama.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA FONDA ZA OBEŠTEĆENJE ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Fond za obeštećenje
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Fonda za 2019. godinu
Trajanje revizije:	120 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Radule Žurić, rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović, član Kolegijuma

I OPŠTI DIO

1. PRAVNI OSNOV ZA VRŠENJE REVIZIJE

Državna revizorska institucija, na osnovu čl. 4. Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i Odluke o vršenju revizije (broj 40114/20-031-259/3 od 13.02.2020. godine), izvršila je finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za obeštećenje za 2019. godinu.
Pravni osnov za vršenje revizije Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za obeštećenje za 2019. godinu sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji („Sl. list RCG“ br. 28/04, 27/06, 78/06 i „Sl. list CG“ 17/07; 73/10; 40/11 i 31/14);
- Godišnjem planu revizija Državne revizorske institucije za 2020. godinu br. 06-357/19 od 30. decembra 2019. godine; i
- Odluci o vršenju revizije nadležnog kolegijuma broj 40114/20-031-259/3 od 13.02.2020. godine.

Revizija Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za obeštećenje vršiće se u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG“ br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji rada Državne revizorske institucije („Sl. list RCG“ br. 07/15);
- Međunarodnim standardima revizije za javni sektor (ISSAI).

Revizija je izvršena u skladu sa Zakonom o Državnoj revizorskoj instituciji, Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji rada Državne revizorske institucije. Takođe, revizija je izvršena u skladu sa Međunarodnim standardima revizije za javni sektor (INTOSAI). Ovi standardi nalažu da se revizija vrši u skladu sa etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze.

2. PREDMET I OBUHVAT REVIZIJE

Predmet revizje je Godišnji finansijski izvještaj Fonda za obeštećenje za 2019. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonom i drugim propisima.

Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja godišnjih finansijskih izvještaja Budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, Fond za obeštećenje je u obavezi da Ministarstvu finansija dostavlja godišnje finansijske izvještaje i to:

- Izvještaj o novčanim tokovima III;
- Izvještaj o neizmirenim obavezama;
- Izjavu o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine (Obrazac 8);
- Izvještaj o načinu utroška sredstava tekuće budžetske rezerve (Obrazac 9).

Revizijom je obuhvaćena kontrola gotovinskih tokova, zakonitost trošenja sredstava, tačnost iskazanih podataka i stepen njihovog objelodanjivanja, kao i funkcionisanje sistema unutrašnje kontrole. Obuhvat, odnosno obim provjere, je određen u zavisnosti od utvrđenog stepena materijalnosti (značajnosti) i utvrđenog rizika revizije.

3. OPŠTI PODACI O SUBJEKTU REVIZIJE

Fond za obeštećenje obrazovan je na osnovu član 44 Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju (“Sl. list RCG” br. 21/04; 49/07; 60/07 i “Sl. list CG” br. 12/07 i 73/10) odlukom Vlade o obrazovanju Fonda za obeštećenje („Sl. list RCG” br. 57/04). Nakon stupanja na snagu zakona, formirane su komisije za povraćaj i obeštećenje u svim opštinama na teritoriji Crne Gore.

Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju („Sl. list CG" br. 49/07) od 10.08.2007. god. formirane su regionalne komisije u Podgorici, Baru i Bijelom Polju koje su preuzele nadležnost rješavanje zahtjeva od strane opštinskih komisija.

Navedenim izmjenama zakona Fond za obeštećenje je dobio svojstvo stranke, od kada i aktivno učestvuje u upravnom postupku pred nadležnim komisijama i sudovima. Na ovaj način je proširen djelokrug rada Fonda i data mu je mogućnost da se ukljujuči u sve upravne radnje do okončanja postupka i konačnog izvršenja odluka kojima su usvojeni zahtjevi bivših vlasnika i njihovih naslednika.

Djelokrug rada Fonda za obeštećenje obuhvata poslove državne uprave koji se odnose na ostvarivanje javnog interesa u oblastima koje reguliše Zakon o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju i obuhvata vođenje evidencija o donesenim odlukama o isplati novčanih sredstava, izdatim potvrdama za pribavljanje obveznica, o prodatim obveznicama kao i o izvršenim isplatama.

Shodno članu 45 Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju („Sl. list RCG" br. 21/04, 49/07, 60/07 i „Sl. list CG" br. 12/07, 73/10, 30/17 i 70/17) Fond za obeštećenje najmanje jedanput godišnje podnosi Vladi izvještaj o prikupljenim sredstvima, raspoloživim akcijama i izdatim obveznicama.

Pored izvještaja o prikupljenim sredstvima, raspoloživim akcijama i izdatim obveznicama, izvještaj o radu sadrži i pregled podataka u okviru programa Vlade i postupanje Fonda za obeštećnje u upravnom postupku i upravnom sporu u toku 2019 godine.

Organi Fonda su: Upravni odbor i direktor.
Upravni odbor Fonda ima tri člana.
Upravni odbor Fonda i direktora Fonda imenuje Vlada Republike Crne Gore, na predlog ministra finansija.

Mandat članova Upravnog odbora i direktora Fonda traje četiri godine i mogu ponovo biti imenovani.
Upravni odbor čine: predstavnik Ministarstva finansija, Ministarstva pravde i Zajednice opština.
Članove Upravnog odbora predlaže ministar finansija u saradnji sa Ministarstvom pravde i Zajednicom opština. Visinu naknade za rad članova Upravnog odbora utvrđuje Vlada.
Član Upravnog odbora ne može biti lice koje je imalac prava po Zakonu o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju, niti njegov nasljednik.
O pitanjima iz svoje nadležnosti Upravni odbor odlučuje na sjednicama većinom glasova članova Upravnog odbora.

Član Upravnog odbora Fonda i direktor Fonda može biti razriješen prije isteka mandata: ako nesavjesno obavlja funkciju, ako trajno izgubi sposobnost za vršenje funkcije, ako je osuđen na bezuslovnu kaznu zatvora ili je osuđen za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje funkcije i na lični zahtjev.

Upravni odbor Fonda:
- odlučuje o poslovanju Fonda,
- donosi odluke o korišćenju sredstava Fonda,
- usvaja program i plan rada Fonda, podnosi finansijski izvještaj i završni račun Fonda,
- donosi odluku o izdavanju obveznica,
- donosi statut i druga opšta akta Fonda,
- obavlja i druge poslove utvrđene statutom Fonda.

Direktor Fonda: predstavlja i zastupa Fond, organizuje rad i poslovanje Fonda, izvršava odluke Upravnog odbora Fonda, predlaže statut, program i plan rada, finansijski izvještaj, završni račun Fonda,

druga opšta akta i dokumenta o kojima odlučuje Upravni odbor Fonda, obavlja i druge poslove utvrđene statutom Fonda i drugim opštim propisima.

Statutom Fonda se bliže uređuje organizacija i način rada Fonda.
Saglasnost na statut i druga opšta akta Fonda daje Vlada.
Stručne i administrativne poslove za potrebe Fonda obavlja stručna služba.
Na zaposlene u stručnoj službi Fonda primjenjuju se propisi o državnim službenicima i namještenicima.
Fond može radi obezbjeđenja ekonomičnog i efikasnog poslovanja, za obavljanje pojedinih poslova, koristiti usluge, ministarstava i specijalizovanih Vladinih agencija.

Sredstva za rad Fonda obezbjeđuju se iz Budžeta Republike Crne Gore.
Nadzor nad radom i poslovanjem Fonda vrši Ministarstvo finansija.

II UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE

1. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

U skladu sa Pravilnikom o načinu pripreme, sastavljanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, budžetskih fondova i jedinica lokalne samouprave („Sl. list CG" br. 31/10; 14/11 i 23/14 od 30.05.2014. g.) Fond za obeštećenje je u propisanom roku dostavilo finansijski izvještaj za 2019. godinu i to dopisom br. 01-400/20 od 25.02.2020. godine Ministarstvu finansija i to: Izvještaj o novčanim tokovima III, Izvještaj o neizmirenim obavezama, Izjavu o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine (Obrazac 8) i Izvještaj o utrošku sredstava tekuće budžetske rezerve (Obrazac 9).

1.1. Izvještaj o novčanim tokovima III

U Izvještaju o novčanim tokovima III iskazani su planirani i ostavreni primici i izdaci u 2019. godini. Fond za obeštećenje u 2019. godini, prema INT obrazcu, prikazala je prihode u iznosu od 2.298.860,64€, od čega se iznos 2.159.930,71€ odnosi na obeštećenje bivših vlasnika a sredstva za rad Fonda iznosila su 138.929,93€.

Iznosi iskazanih primitaka i izdataka u INT obrazcu odgovaraju iznosima koji su iskazani u bazi podataka Ministarstva finansija za izradu Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2019. godinu.

IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA		Godina	**2019**
		Period	**01.01.-31.12.**
NOVČANI TOK-EKONOMSKA KLASIFIKACIJA	Plan	I z v r š e nj e	
		Prethodna godina	Tekuća godina
PRIMICI			
Opšti prihodi	2.419.154,19	2.373.312,01	2.298.860,64
Namjenski prihodi			
Sopstveni prihodi			
Donacije			
Pozajmice i krediti			
Ukupno primici	**2.419.154,19**	**2373312,01**	**2.298.860,64**
IZDACI			
Tekući izdaci	**161.242,19**	**114.985,70**	**132.180,86**
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	108.727,69	84.986,41	97.122,74
Ostala lična primanja	9.368,00	4.977,18	9.351,36
Rashodi za materijal	3.742,50	3.122,38	2.724,82
Rashodi za usluge	21.480,00	8.705,80	9.361,82
Tekuće održavanje	1.000,00	0,00	0,00
Kamate			
Renta			
Subvencije			
Ostali izdaci	16.924,00	13.193,93	13.620,12
Transferi za socijalnu zaštitu			
Kapitalni izdaci	7.912,00	2.196,15	6.749,07
Pozajmice i krediti			
Otplata dugova	**2.250.000,00**	**2.256.130,16**	**2.159.930,71**
Rezerve			
Ukupno izdaci	**2.419.154,19**	**2.373.312,01**	**2.298.860,64**

1.2. Izvještaj o neizmirenim obavezama

Izjava o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine je takođe blagovremeno dostavljen MF 25.02.2020. godine i stanje ovih sredstava je 0,00€ jer ova potrošačka jedinica nije imala neutrošenih sredstava na dan 31.12.2019. godine.

1.3. Izjava o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine

U dostavljenoj Izjavi Fond je konstatovao da nije imao utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine.

1.4. Izvještaj o načinu utroška sredstava tekuće budžetske rezerve

Izjava o utrošku sredstava tekuće budžetske rezerve za 2019. godinu je takođe blagovremeno dostavljen MF 25.02.2020. godine i utrošak ovih sredstava je 0,00€ jer ova potrošačka jedinica nije koristila sredstva tekuće budžetske rezerve u 2019. godini.

III MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu čl. 4. Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i Odluke o vršenju revizije (broj 40114/20-031-259/3 od 13.02.2020. godine), izvršila je finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za obeštećenje za 2019. godinu.

Na bazi sprovedene revizije i podnijetih revizorskih zapisnika, Kolegijum DRI u sastavu Radule Žurić (rukovodilac Kolegijuma) i dr Branislav Radulović (član Kolegijuma), na sjednici održanoj 30. jula 2019. godine, usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za obeštećenje Crne Gore za 2019. godinu

Odgovornost rukovodstva subjekta revizije za finansijske izvještaje

Rukovodstvo subjekta revizije je odgovorno za pripremu i fer prezentovanje finansijskih izvještaja u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Upravni odbor Fonda odlučuje i odgovoran je za poslovanje Fonda, donešene odluke o korišćenju sredstava Fonda, finansijske izvještaje Fonda i usklađenost poslovanja sa zakonima i podzakonskim aktima, kojima je regulisano poslovanje Fonda. Glavni službenik za finansije odgovoran je za izvršenje budžeta i pripremu finansijskih izvještaja Fonda.

Odgovornost Državne revizorske institucije je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje da li su finansijski izvještaji Fonda za obeštećenje Crne Gore za 2019. godinu, u svim materijalnim aspektima sastavljeni i prezentovani na fer i objektivan način, u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Pored odgovornosti za izraženo mišljenje o finansijskim izvještajima, odgovornost DRI je izraženo mišljenje da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima.

Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Međunarodnim standardima revizije za javni sektor (ISSAI i EUROSAI).

Cijenimo da su, revizijom pribavljeni revizorski dokazi, dovoljni i odgovarajući i da daju osnovu za izraženo revizorsko mišljenje.

Finansijskom revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda za obeštećenje za 2019. godinu nije utvrđeno da postoje materijalno značajne greške ili odstupanja od zvanično prezentiranih finansijskih izvještaja. Transakcije finansiranja iskazane su u skladu sa godišnjim zakonom o budžetu, evidentirane u Glavnoj knjizi trezora, a isplate registrovane u okviru Konsolidovanog računa Državnog trezora, pa na osnovu toga, Kolegijum DRI nadležan za predmetnu reviziju izražava **pozitivno mišljenje.**

Revizijom je, takođe, utvrđeno da Fond za obeštećenje u svojim godišnjim finansijskim izvještajima, od 2014. godine prikazuje ukupno utrošena sredstva za obeštećenje, koja su isplaćivana sa računa budžeta u korist računa poslovnih banaka, koje su prijavili korisnici obeštećenja. Time je ispoštovana preporuka Državne revizorske institucije iz prethodnog revizorskog izvještaja.

Godišnjim zakonima o budžetu za 2019 godinu bilo je planirano da se isplati po ovom osnovu 2.500.000,00€, koja su odlukom Vlade CG o preusmjeravanju smanjena za 250.000,00€ i iznosila su 2.250.000,00€. U 2019. godini, Fond za obeštećenje je izvršio isplatu u iznosu od 2.159.930,71€. Pravo na isplatu godišnje rate obeštećenja u 2019. godini ostvarilo je 4130 korisnikna prava na obeštećenje.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da u periodu od 2018. do 2019. godine Fond je obezbijedio dosljednu i potpunu primjenu Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju, pa u skladu sa tim, nadležni Kolegijum DRI izražava **pozitivno mišljenje, sa skretanjem pažnje:**

1. Zakonom o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju utvrđeni su izvori finansiranja za obeštećenje. Naime, u skladu s čl. 44 st. 4 Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju, sredstva Fonda za obeštećenje obezbjeđuju se iz: akcija opredijeljenih za obeštećenje bivših vlasnika, obveznica Crne Gore, od prodaje državne imovine (10%), prodaje akcija državnih fondova (10%), ostvarenih sredstava od privatizacije preduzeća (7%) i ostalih izvora.

   Revizijom je utvrđeno da četiri jedinice lokalne samouprave, na dan 31.12.2019. godine, nijesu u potpunosti izmirile obaveze prema Fondu za obeštećenje. Naime, opština Bar, Ulcinj, Rožaje i Kolašin, na dan 31.12.2019. godine, nijesu u potpunosti izmirile obaveze prema Fondu za obeštećenje, shodno članu 44 Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju, u ukupnom iznosu od 281.985,00€.

   - **Jedinice lokalne samouprave, kao i drugi obveznici treba da postupaju u skladu sa čl. 44 Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju, na način što će od prihoda od prodaje državne imovine pravovremeno uplaćivati propisani iznos Fondu za obeštećenje na uplatni račun broj 832-214-40.**

   - **Fond treba da nastavi sa dosadašnjom praksom da inicira naplatu namjenskih prihoda i uputi svim dužnicima opomene pred utuženje zbog nepoštovanja zakonskih propisa.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI ZAVRŠNOG RAČUNA STOMATOLOŠKE KOMORE CRNE GORE ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Stomatološka komora
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj za 2019. godinu
Trajanje revizije:	120 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Radule Žurić, rukovodilac Kolegijuma Senator Nikola N. Kovačević, član Kolegijuma

I OPŠTI DIO

Naziv subjekta revizije: Stomatološka komora Crne Gore.

Sjedište subjekta revizije: Podgorica, ul. Jovana Tomaševića 13/1.

Odgovorno lice kod subjekta revizije: predsjednik Komore dr Goran Mandić.

Pravni osnov za vršenje revizije: Stomatološke komore Crne Gore (Komora ili subjekat revizije) sadržan je u:

- Ustavu Crne Gore, član 144 („Sl. list CG“ br. 01/07 i 38/13);
- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji, član 4 („Sl. list RCG“ br. 28/04, 27/06, 78/06 i „Sl. list CG“ br. 17/07, 73/10, 40/11 i 31/14 i 70/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, donesenom od strane Senata (Interno br. 06-357/19 od 30. decembra 2019. godine);
- Odluci o vršenju revizije Kolegijuma DRI u sastavu: Radule Žurić, član Senata (rukovodilac Kolegijuma) i Nikola Kovačević, član Senata (član Kolegijuma), broj 40113/20-032-258/2 od 18. februara 2020. godine.

Revizija Završnog računa Stomatološke komore Crne Gore za 2019. godinu vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG“ br. 3/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG“, br. 07/15) i
- Međunarodnim standardima za vrhovne revizorske institucije (ISSAI-nivo III).

Predmet revizije: Revizija Završnog računa Stomatološke komore Crne Gore za 2019. godinu.

Cilj revizije: Izricanje mišljenja o istinitosti i vjerodostojnosti Završnog računa i pravilnosti (zakonitosti) poslovanja subjekta revizije.

Vrsta revizije: Državna revizorska institucija vršila je finansijsku reviziju, odnosno sveobuhvatan uvid u finansijsko poslovanje subjekta revizije i reviziju pravilnosti, što podrazumijeva usklađenost poslovnih transakcija sa zakonskom i podzakonskom regulativom.

Obim provjere, odnosno veličina uzorka: Populacija koja predstavlja ukupne rashode subjekta revizije (104.239,79€), za potrebe uzorkovanja podijeljena je na dvije podpopulacije: Troškove zarada, naknada zarada i ostali rashodi (52- Grupa) u iznosu od 55.027,07€ i ostale rashode u iznosu od 49.212,72€. Uzorkovanje za reviziju pravilnosti troškova zarada, naknada zarada i ostalih rashoda (52- Grupa) u iznosu od 55.027,07€, nije vršeno već se provjere obavila na cjelokupnoj podpopulaciji. Nakon unošenja potrebnih parametara IDEA (podpopulacija - ostali rashodi u iznosu od 49.212,72€), je selektovala uzorak vrijednosti 46.131,68€ ili 93,74% vrijednosti uzorkovane podpopulacije. Veličina uzorka je 72 transakcije, odnosno 21,76% uzorkovane podpopulacije.

Prag materijalnosti: Materijalnost na nivou ukupnih rashoda utvrđena je u iznosu od 2.084,80€ (ukupni rashodi Komore su za 2019. godinu iznosili su 104.239,79€).

Segmenti revizije: Organizacija, zapošljavanje i kadrovska evidencija, sistem unutrašnjih kontrola; planiranje, izvještavanje i računovodstvene evidencije; prihodi, rashodi i troškovi, stalna imovina, blagajničko poslovanje i depoziti na žiro računima; javne nabavke i sudski sporovi.

Period vršenja revizije: maj i jun 2020. godine.

1. PRAVNI OSNOV I DJELATNOST SUBJEKTA REVIZIJE

Shodno čl. 1 Statuta Stomatološke komore, Komora je profesionalna organizacija, koju osnivaju doktori stomatologije radi unapriđenja uslova za obavljanje svoje profesije, zaštite profesionalnih interesa, unapriđenja profesionalne zdravstvene etike i učešća na unapriđenju kvaliteta stomatološke zdravstvene djelatnosti.

Na osnivačkoj Skupštini Stomatološke komore Crne Gore, održanoj 16. decembra 2016. godine, izvršen je izbor predsjednika Skupštine Komore, predsjednika Komore, Izvršni odbor Komore i donešen je Statut Komore. Do tad su stomatolozi Crne Gore dobijali licence za rad i ostvarivali svoja prava i obaveze preko Ljekarske komore Crne Gore. Specifičnosti stomatološke zdravstvene zaštite, porast broja doktora stomatologije i razvoj stomatologije u Crnoj Gori iziskivali su potrebu formiranja Stomatološke komore. (Na predlog Izvršnog odbora još uvijek postojeće zajedničke Ljekarske Komore Crne Gore, 8.septembra 2016. godine donijeta je Odluka o formiranju Inicijalne komisije doktora stomatologije sa zadatkom da obave pripreme za održavanje Osnivačke skuptine Stomatološke komore Crne Gore. Inicijalna komisija je bila u obavezi da pripremi i normativna akta: Statut, Pravilnik o izdavanju, obnovi i oduzimanju licenci, Pravilnik o kontinuiranoj edukaciji i načinu vrednovanja svih oblika stručnog usavršavanja i Poslovnik o radu Skupštine.

Na osnovu čl 119 Zakona o zdravstvenoj zaštiti, čl 1 Statuta Stomatološke komore i Odlukom o osnivanju Stomatološke komore, Stomatološka komora Crne Gore je profesionalna organizacija, koju osnivaju doktori stomatologije radi unapriđenja uslova za obavljanje svoje profesije, zaštite profesionalnih interesa, unapriđenja profesionalne zdravstvene etike i učešća na unapriđenju kvaliteta stomatološke zdravstvene djelatnosti.

Revizijom je konstatovano da je Stomatološka komora Crne Gore sa sjedištem u Podgorici registrovana je kod CPRS-a, registarski broj – 80027152, PIB: 03132595, pretežna djelatnost -9499-Djelatnost ostalih organizacija na bazi učlanjenja, ukupni kapital – 0€, osnivač- država Crna Gora, udio- 100%, predsjednik Komore – Borisav Ćalović. Rješenjem CRPS registrovana je promjena podataka i to: briše se ime ovlašćenog zastupnika – Borisav Ćalović, registruje se predsjednik Stomatološke komore – Goran Mandić, ovlašćenja u prometru –neograničeno.

Komora je profesionalna organizacija sa svojstvom pravnog lica sa pravima, obavezama i odgovornostima utvrđenim zakonom i Statutom Komore.

Komoru predstavlja i zastupa predsjednik Komore dr Goran Mandić. Finansijsko poslovanje Komore obavlja se preko žiro računa otvorenog kod Podgoričke banke. Komora ima pečat i štambilj. Rad Komore i njenih organa je javan.

Sjedište Komore je u Podgorici, ul. Jovana Tomaševića 13/1. e-mail: kontakt@stomkomcg.me; tel: +382 (0) 20- 220-833, 067/345-392.

Komora ima internet stranicu http://stomkomcg.me/pocetna i izdaje svoje glasilo.

U skladu sa čl 123. Zakona o zdravstvenoj zaštiti a shodno čl. 8 Statuta Stomatološke komore Crne Gore, Komora obavlja sljedeće poslove:

1. donosi plan i program rada Komore;
2. donosi kodeks stomatološke zdravstvene etike i obezbjeđuje njegovu primjenu;
3. izdaje, obnavlja i oduzima licence za rad i privremene licence za rad;
4. vodi registar licenci za rad;
5. dodjeljuje broj faksimila zdravstvenom radniku;
6. izdaje uvjerenje o činjenicama o kojima vodi evidenciju;
7. prati i analizira rad i uslove rada svojih članova u obavljanju zdravstvene djelatnosti;

8. donosi pravila o vrednovanju, u smislu člana 108 Zakona i vrednuje stručne i naučne referate;
9. utvrđuje visinu članarine;
10. preduzima potrebne mjere radi podizanja kvaliteta stručnog rada svojih članova;
11. daje mišljenja i učestvuje u postupku pripreme i primjene zakona, planskih dokumenata i drugih propisa iz oblasti zdravstva, u skladu sa Zakonom;
12. predlaže zdravstvene radnike za dodjelu zvanja primarijus;
13. obavlja i druge poslove utvrđene Zakonom i ovim statutom.

Poslove iz stava 1 tačka 3, 4, 6 i 8 ovog člana, Komora vrši kao prenesene poslove, koji se finansiraju iz budžeta Crne Gore.

Nadzor nad zakonitošću rada Komore i kontrolu rada u vršenju prenesenih poslova vrši Ministarstvo zdravlja, u skladu sa zakonom.

Akta Komore su: Statut Stomatološke komore Crne Gore, Pravilnik o uslovima, načinu postupka upisa i brisanja iz registra doktora stomatologije, Pravilnik o vođenju evidencije članova Stomatološke komore, Pravilnik o kontinuiranoj edukaciji i načinu vrednovanja svih oblika stručnog usavršavanja, Poslovnik o radu Skupštine Komore, Kodeks stomatološke zdravstvene etike, Pravilnik o organizaciji, postupku i načina rada Suda Komore, Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji stručne službe Komore i drugi akti u skladu sa Zakonom.

2. UNUTRAŠNJA ORGANIZACIJA STOMATOLOŠKE KOMORE CRNE GORE

Unutrašnja organizacija, način rada i upravljanja, kao i druga pitanja značajna za rad Komore, uređena su Statutom i Pravilnikom o sistematizaciji radnih mjesta.

Organi Komore su Skupština, Izvršni odbor, Predsjednik Komore, Sud Komore, Tužilac, Nadzorni odbor i komisije.

Organi Komore biraju se na period od četiri godine uz mogućnost ponovnog izbora. U organe Komore član Komore može da bude biran u najviše dva mandata uzastopno.

Organizaciju i način rada organi Komore bliže uređuju poslovnikom o svom radu.

Komora ima stalne i povremene komisije.

Stalne Komisije Komore su:

- Komisija za stručna pitanja;
- Komisija za etička pitanja;
- Komisija za kontinuiranu medicinsku edukaciju;
- Komisija za ekonomska pitanja;
- Komisija za saradnju sa inostranstvom;
- Komisija za izdavačku djelatnost;
- Komisija za uništavanje faksimila.

Komisije bira Skupština na predlog Izvršnog odbora Komore iz reda članova Komore i za svoj rad su odgovorne Izvršnom odboru Komore. Komisije imaju pet članova: predsjednika komisije, zamjenika predsjednika i tri člana. Komisije pojedinačno donose poslovnik o radu u skladu sa Statutom. Prema potrebi Skupština Komore može formirati i druge stalne Komisije.

Povremene komisije se formiraju po potrebi, sa zadatkom da utvrde činjenično stanje, daju preporuke i predlože zaključke vezano za posebna pitanja iz domena rada Komore.

Stručna služba Komore vrši administrativno-tehničke poslove za potrebe Komore. Stručnom službom rukovodi sekretar Komore, koji je za svoj rad odgovoran predsjedniku Komore. Stručna služba Komore obavlja poslove u vezi sprovođenja Statuta, odluka, zaključaka i drugih akata koje donosi Skupština i organi Komore, prati primjenu zakonskih i podzakonskih akata koji se odnose na rad Komore i ostvarivanje njenih ciljeva i zadataka. Vrši i druge poslove u skladu sa Statutom i drugim aktima Komore.

2.1. Unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta

Unutrašnja organizacija i sistematizacija Komore uređena je Pravilnikom o sistematizaciji radnih mjesta koji je donio Izvršni odbor Komore na sjednici održanoj 19. maja 2017. godine. Sistematizovana su radna mjesta za ukupno tri izvršioca uključujući i predsjednika Komore.
Za izvršenje poslova u Stručnoj službi Komore sistematizovana su dva radna mjesta: sekretar Komore (VII_1 nivo KO) i tehnički sekretar (IV nivo KO).

Prema dokumentaciji koju je Komora dostavila, na dan 31.12.2019. godine, u Komori po osnovu ugovora o radu bio je zaposlen jedan izvršilac i to predsjednik Komore. Shodno Odluci Skupštine Stomatološke komore, a na osnovu saglasnosti Ministarstva zdravlja, Stomatološka komora je zaključila Ugovora o radu, sa dr stomatologije specijalistom oralne hirurgije, Goranom Mandićem, na radno mjesto predsjednika Stomatološke komore Crne Gore, počev od 1. juna 2019. godine. Prije imenovanja dr Gorana Mandića, za predsjednika Komore bio je imenovan dr Borislav Ćalović, doktor stomatologije, penzioner, po osnovu Ugovora o radu. Inspekcijskim nadzorom Uprave za inspekcijske poslove inspekcije rada izvršenim 15. marta 2019. godine u Zapisniku, konstatovano je da je predsjednik Komore dr Borislav Ćalović ispunio uslov za starosnu penziju. Ukazivanjem inspektora rada ostavljen je rok od 30 dana za otklanjanje utvrđene nepravilnosti.

Komora je po osnovu Ugovora o djelu na određeno vrijeme angažovala sekretara Komore, diplomiranog politikologa, počev od 1. septembra 2019. godine. Ugovorom je utvrđena osnovna zarada u neto iznosu od 560,00€ za septembar mjesec a za naredne mjesece u neto iznosu od 700,00€. Naknada se uplaćivala na žiro račun poslenika.

Shodno Ugovoru o djelu, zaključenom 15. maja 2017. godine, Komora je angažovala tehničkog sekretara. Ugovorom je bila utvrđena osnovna zarada u neto iznosu od 560,00€ na mjesečnom nivou. Od 1. septembra 2019. godine, tehnički sekretar je penzionisan.

Izvršni odbor Komori donio je Odluku o utvrđivanju koeficijenta za radna mjesta u Komori, na osnovu koje se vrši obračun zarada. Naknada za rad predsjednika Komore iznosi 3,0 prosječnih zarada u zdravstvu Crne Gore za predhodnu godinu. Prema predhodnoj Odluci naknada za rad predsjednika Komore obračunavala se 2,5 prosječnih zarada u zdravstvu Crne Gore za predhodnu godinu. Zarada sekretara Komore utvrđena je u iznosu od 1,8 a tehničkog sekretara 1,1 prosječne zaradom u zdravstvu u predhodnoj godini.

Shodno Ugovoru o knjigovodstvenim uslugama, zaključenim 1. jula 2017. godine, poslove kljigovodstvene obrade finansijske dokumentacije za potrebe Komoru vršilo je fizičko lice, penzionerka iz Podgorice. Naknada u neto iznosu od 80,00€ mjesečno isplaćivana je na žiro račun poslenika. Sa poslenikom Komora je 16. maja 2019. godine zaključila novi Ugovor o knjigovodstvenim uslugama, po kojem je naknada za knjigovodstvene usluge iznosila 100,00€ na mjesečnom nivou.

Nakon raskidanja ugovora sa poslenikom, od 09. septembra 2019. godine, Komora je angažovala D.O.O. Finalis Podgorica – društvo za računovodstvene i pravne poslove. Po osnovu Ugovoru o pružanju usluga, za obavljanje računovodstveno-finansijskih poslova isplaćivala je mjesečnu naknada u neto iznosu od 100,00€ a za pravno-administrativne poslove mjesečna naknada u neto iznosu od 150,00€.

Naknade su uplaćivane na žiro račun D.O.O. Finalis. Ugovor je zaključen na period od godinu dana. Aneksom I Ugovora o pružanju usluga, Komora isplaćuje mjesečnu naknadu za obavljanje računovodstveno-finansijskih poslova u iznosu od 100,00€, a za pravno-administrativne poslove iznos od 250,00€.

Po osnovu Ugovora o konsultantskim uslugama, od 1. jula 2019. godine angažovano je fizičko lice, načelnica Odjeljenja za praćenje postupaka javnih nabavki i upravljanje elektronskim javnim nabavkama u Upravi za javne nabavke, za pružanje usluga stručne podrške u oblasti javnih nabavki za 2019. godinu za potrebe Stomatološke komore. Mjesečna naknada, neto iznos 100,00€ isplaćuje se na žiro račun poslenika. Poslove javnih nabavki u period od 22. februara 2019. godine do 1. jula 2019. godine, shodno Rješenju o imenovanju službenika za javne nabavke, vršio je zaposleni tehnički sekretar, dipl.inženjer mašinstva, s tim da je bio dužan da položi stručni ispit, u skladu za Zakonom o javnim nabavkama, najkasnije do 31. decembra 2019. godine.

Napomena: opširnije u dijelu konto 520- Troškovi zarada i naknada zarada (bruto) i konto 522- Neto naknade po ugovoru o djelu.

3. FINANSIRANJE KOMORE

U skladu čl 122 Zakona o zdravstvenoj zaštiti i čl 58 Statuta Stomatološke komore, sredstva za rad Komore obezbjeđuju se iz:

1. budžeta Crne Gore za pokriće materijalnih rashoda;
2. članarine, izdavanja i obnavljanja licence;
3. donacija i drugih izvora, u skladu sa zakonom.

Za vršenje poslova iz člana 8 tačaka 3, 4, 6 i 8 Statuta Komore sredstva se obezbjeđuju iz budžeta Crne Gore.

Izvršni odbor Komore upravlja sredstvima Komore u skladu sa finansijskim planom koji donosi Skupština Komora. Skupština Komora usvaja završni račun na predlog Izvršnog odbora.

4. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

U skladu sa Pravilnikom o sadržini i formi obrazaca finansijskih iskaza za privredna društva i druga pravna lica[1] a u skladu sa čl. 10 Zakona o računovodstvu[2] Komora je sastavila:

- Iskaz o finansijskim pozicijama - Bilans stanja[3] i
- Iskaz o ukupnom rezultatu - Bilans uspjeha.[4]

Evidentiranje poslovnih transakcija Komora vrši shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica[5].

Poslove računovodstva za potrebe Komoru, po osnovu Ugovora o pružanju usluga vodi D.O.O. Finalis - društvo za računovodstvene i pravne poslove Podgorica.

U postupku revizije utvrđeno je da Komora vodi računovodstvo po načelu dvojnog knjigovodstva te zakonom propisane evidencij: dnevnik, glavnu knjigu i pomoćne evidencije.

Skupština Komore usvojila je iskaze o finansijskom poslovanju Stomatološke komore Crne Gore za 2019. godinu kao i Izvještaj o radu Stomatološke komore Crne Gore za 2019. godinu.

[1] "Sl. list CG", br. 05/11
[2] "Sl. list CG", br. 052/16
[3] Br. 36 od 11. marta 2020. godine
[4] Br. 36 od 11. marta 2020. godine
[5] Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11).

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu Odluke Kolegijuma o vršenju revizije DRI broj: 40113/20-032-258/2, od 18. februara 2020. godine, u sastavu Radule Žurić, član Senata DRI i rukovodilac Kolegijuma i Nikola Kovačević, član Senata i član Kolegijuma, izvršila je finansijsku reviziju Završnog računa Stomatološke komore Crne Gore za 2019. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonima i drugim relevantnim propisima.

Shodno članu 25 Poslovnika DRI, rukovodilac Kolegijuma obavijestio je Senat o nesaglasnosti članova Kolegijuma po predmetnoj reviziji, a Senat na sjednici održanoj 30 jula t.g odlučio da se preliminarni izvještaj dostavi subjektu revizije na izjašnjenje, bez izražavanja mišljenja.

Nakon izjašnjenja subjekta revizije, Senat na sjednici održanoj 24. septembra 2020. godine, usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o revizji Završnog računa Stomatološke komore Crne Gore za 2019. godinu

Odgovornost rukovodstva subjekta revizije za finansijske izvještaje

Rukovodstvo subjekta revizije je odgovorno za pripremu i fer prezentovanje finansijskih izvještaja u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost Državne revizorske institucije je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje da li su finansijski izvještaji Stomatološke komore Crne Gore za 2019. godinu, u svim materijalnim aspektima sastavljeni i prezentovani na fer i objektivan način, u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskim izvještajima, odgovornost DRI je izražavanje mišljenja da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Međunarodnim standardima revizije za javni sektor (ISSAI i EUROSAI).

Finansijskom revizijom Završnog računa Stomatološke komore Crne Gore za 2019. godinu, utvrđeno je da su finansijski izvještaji u materijalno značajnim aspektima pripremljeni u skladu sa propisanim okvirom finansijskog izvještavanja i po svim značajnim pitanjima brojčanog iskaza, ne sadrže materijalne greške, osim u pogledu pojedinih knjiženja i ispunjavanja finansijskih obrazaca, te u skladu sa tim, izražava se **uslovno mišljenje:**

1. Početno stanje na 1. 01. 2019. godine, evidentirano na kontu 4950 - Odloženi prihodi po osnovu primljenih donacija, u iznosu od 92.024,49€ je prikazano u Bilansu stanja na poziciji - Ostale kratkoročne obaveze i PVR, iako predstavlja višak prihoda nad rashodima, odnosno neraspoređenu dobit iz ranijih godina. Isto tako, Komora je u periodu od 01.01. do 31.12.2019. godine ostvarila višak prihoda nad rashodima u iznosu od 33.474,02€, odnosno neto dobit, koju je evidentirala na kontu 64036 – Prenos prihoda nad rashodima.
   U postupku revizije utvrđeno je da je u Glavnoj knjizi Komore, na kontu 4950 - Odloženi prihodi po osnovu primljenih donacija, evidentiran iznos od 125.498,51€ (92.024,49€ +33.474,02€) koji je u Bilansu stanja prikazan na poziciji - Ostale kratkoročne obaveze i PVR.
   Međutim, u skladu čl 122 Zakona o zdravstvenoj zaštiti i čl 58 Statuta Stomatološke komore, sredstva za rad Komore obezbjeđuju se iz:
   1. budžeta Crne Gore za pokriće materijalnih rashoda;
   2. članarine, izdavanja i obnavljanja licence;
   3. donacija i drugih izvora, u skladu sa zakonom.

Za vršenje poslova iz člana 8 tačaka 3, 4, 6 i 8 Statuta Komore, shodno zakonu, sredstva se obezbjeđuju iz budžeta Crne Gore.
Naime, prihodi iz budžeta Crne Gore, u skladu sa čl 122 stav 1 tačka 2, a u vezi sa čl 123 stav 1 tačka 3, 4, 6, i 8, Zakona o zdravstvenoj zaštiti, opredijeljena su Komori za zarade zaposlenih i na ime materijalnih troškova, kao naknada za obavljanje prenešenih poslova (izdavanje, obnavljanje i oduzimanje licence za rad i privremene licence za rad, vođenje registra licenci i privremenih licence za rad i dr).
Shodno tome, revizijom je konstatovano da su sredstva iz budžeta mjesečno, u istim iznosima – 12 x 3.415,25€, prenošena Komori i da su ista namjenski utrošena. Međutim, konstatovano je, takođe, da u Bilansu uspjeha nijesu prikazani svi prihodi Komore, te da nije iskazan višak prihoda nad rashodima, već su višak prihoda nad rashodima, u Glavnoj knjizi, prenijeli na kraju godine na kontu 64036 – Prenos prihoda nad rashodima, odnosno prikazali u Bilansu stanja na poziciji - Ostale kratkoročne obaveze i PVR.
Isto tako, revizijom je konstatovano da Komora nije knjižila transfere iz budžeta u skladu sa MRS br. 20, te da je iste transvere, u skladu sa MRS br 37, neophodno bilo proknjižavati na PVR i izvršiti preknjižavanje sa PVR na prihode u momentu nastanka rashoda. Neadekvatna evidencija odnosi se na transfere iz budžeta u iznosu od 40.983,00€.
Subjekt revizije, a u skladu sa usmenom preporukom DRI, u toku revizije izvršio je izmjene knjiženja u Glavnoj knjizi, a shodno tome i korekciju finansijskih iskaza i istovremeno obavijestio, pisanim putem DRI, da je izmijenjene finansijske iskaze podnio Poreskoj upravi.

- **Preporučuje se subjektu revizije da se evidencija transfera uskladi sa MRS br 20 i br 37.**

- **Preporučuje se subjektu da sve prihode koje ostvaruje Komora knjiži shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica, s obzirom da su u pitanju zakonski i redovni prihodi iz budžeta i prihodi po osnovu obavljanja djelatnosti i iste prikazuje u Bilansu uspjeha.**

- **Preporučuje se subjektu da ubuduće visak prihoda nad rashodima u Bilansu stanja knjiži na poziciji klasa 3 – Kapital, kao i da subjekt njihovu potrošnju planira Finansijskim planom a realizuje u skladu sa odlukama nadležnih organa komore.**

2. Komora nije donijela finansijski plan za 2019 godinu, koji je obavezan po Statutu Komore.

   - **Preporučuje se Komori da redovno donosi finansijski plan i realno planira prihode i rashode.**

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da su poslovne aktivnosti, koji se prije svega odnose na donošenja odluka, usklađene sa zakonskim, opštim i podzakonskim propisima, koji regulišu donošenje pravnih akata i javnu potrošnju, te u skladu sa tim izražava se **pozitivno mišljenje, sa skretanjem pažnje:**

Revizijom pravilnosti utvrđeno je:

1. Stomatološka komora Crne Gore sa sjedištem u Podgorici registrovana je kod CPRS-a, registarski broj – 80027152, PIB: 03132595, pretežna djelatnost -9499-Djelatnost ostalih organizacija na bazi učlanjenja, ukupni kapital – 0€, osnivač- država Crna Gora i dr.
   Na osnovu čl 119 Zakona o zdravstvenoj zaštiti, čl 1 Statuta Stomatološke komore i Odlukom o osnivanju Stomatološke komore, Stomatološka komora Crne Gore je profesionalna organizacija, koju osnivaju doktori stomatologije radi unaprijeđenja uslova za obavljanje svoje profesije, zaštite profesionalnih interesa, unaprijeđenja profesionalne zdravstvene etike i učešća na unaprijeđenju kvaliteta stomatološke zdravstvene djelatnosti.

   - **Preporučuje se Komori da pokrene postupak izmjene podataka u CRPS.**

2. Skupština komore je, za predsjednika Skupštine Komore izabrala dr Gorana Radulovića; imenovala Izvršni odbor u sastavu dr Goran Mandić, predsjednik; dr Borislav Ćalović, potpredsjednik; članovi: dr Nikola Barović, dr Aleksandra Šćepanović-Đurović, dr Dženan Ganjole, dr Dejan Mušure, dr Bratislav Jašović, dr Nikola Gaćina i dr Mithat Idrizović; imenovala Nadzorni odbor za finansijsko poslovanje u sastavu dr Božidar Tasić, predsjednik; dr Božidar Ražnatović, potpredsjednik; članovi: dr Danilo Perošević, dr Ahmet Šutković i dr Biljana Šinik; Sud Komore u sastavu Željko Aprcović, dipl.pravnik i dr Dražen Nikčević (nisu imenovana još tri člana); Branioci Komore u sastavu dr Božidar Vujičić i dr Ljiljana Šuković (nije imenovan još jedan branioc). Tužilac Komore i zamjenik tužioca nijesu izabrani.
   Komora je u međuvremenu izabrala Tužioca i njegovog zamjenika, a pokrenut je postupak i za izbor tri člana suda i jednog branioca za septembar mjesec. U osnovi razlog neizbora je pitanje kandidovanja i prihvatanja kandidature članova Stomatološke komore za pojedine funkcije.

   - **Shodno čl 31, 36 i 38 Statuta, Komora treba da izvrši izbor i preostala tri člana suda i jednog branioca.**

3. Revizijom je konstatovano da je po osnovu ugovora o djelu Komora angažovala: fizičko lice za poslove tehničkog sekretara Komore, fizičko lice na poslovima sekretara Komore, fizičko lice za poslove pripreme i organizovanja sjednica Skupštine i drugih organa Komore (u Pravilniku o sistematizaciji u opisu poslova tehničkog sekretama između ostalog stoji da vrši i poslove koji se odnose na pripremu materijala za potrebe održavanja sjednica Skupštine, Izvršnog i Nadzornog odbora i sjednica komisija i drugih sastanaka), iako se na sistematizovana radna mjesta ne mogu zapošljavati lica po osnovu ugovora o djelu.
   Trenutno jedino radi sekretar Komore, dok je ostalima prestalo angažovanje u avgustu 2019. godine.

   - **Subjekt revizije treba da raspiše oglase i popuni radna mjesta utvrđena Pravilnikom o sistematizaciji.**

4. U skladu sa zakonom, Komora nije objavila Pravilnike o postupku nabavke male vrijednosti i o postupku hitnih nabavki Stomatološke komore Crne Gore na svojoj web stranici. U toku je izrada nove web stranice.

   - **Stomatološka komora treba da objavi pravilnike na svojoj web stranici.**

   Komora, shodno čl.38. Zakona o javnim nabavkama nije u propisanom roku sačinila Plan javnih nabavki za 2019. godinu i dostavila nadležnom organu radi objavljivanja na portalu javnih nabavki, već je Plan javnih nabavki za 2019. godinu donešen u martu 2019. godine. Istovremeno je konstatovano da je Komora blagovremeno sačinila Plan javnih nabavki za 2020. godinu i dostavila nadležnom organu radi objavljivanja na portalu javnih nabavki.

   - **Preporučuje se Komori da nastavi da blagovremeno, shodno zakonu, sačini Plan javnih nabavki i dostavi nadležnom organu, na objavljivanje.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA MINISTARSTVA EKONOMIJE – PROGRAM: ZAŠTITA INTELEKTUALNE SVOJINE ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Ministarstvo ekonomije – Program: Zaštita intelektualne svojine
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Ministarstva ekonomije – Program: Zaštita intelektualne svojine za 2019. godinu
Trajanje revizije:	40 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Radule Žurić, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma

I UVOD

1. PRAVNI OSNOV ZA VRŠENJE REVIZIJE

Pravni osnov za vršenje revizije Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva ekonomije: Program Zaštita intelektualne svojiine za 2019. godinu sadržan je u:

- Ustavu Crne Gore, član 144 („Sl. list CG“, br.01/07 i 38/13)
- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji („Sl. list RCG“, br. 28/04, 27/06, 78/06 i („Sl. list CG“, br.17/07, 73/10, 40/11, 31/14, 70/17);
- Godišnjem planu revizija Državne revizorske institucije, i
- Odluci o vršenju revizije Kolegijuma DRI u sastavu Radule Žurić (član Senata DRI i rukovodilac kolegijuma) i Zoran Jelić (član Senata DRI i član kolegijuma) broj 40113/20- 031-258/2 od 24. februara 2020. godine te Izmjeni Godišnjeg plana revizije Državne revizorske institucije za 2020. godinu broj 06-26/20 od 19. marta 2020. godine.

Revizija Godišnjeg finansijskog izvještaja izvršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG“, br.03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG“, br.07/15);
- Međunarodnim standardima za vrhovne revizorske institucije (ISSAI-nivo III).

Revizija u Ministarstvu ekonomije: program Zaštita intelektualne svojiine za 2019. godinu planirana je da se izvrši u skladu sa Međunarodnim standardima revizje (ISSAI-nivo III), što znači da se revizija planirana i sprovedena na način koji je omogućio da se u razumnoj mjeri stekne uvjerenje da finansijski izvještaji ne sadrže značajne materijalno pogrešne tvrdnje i da su finansijske transakcije izvršene u skladu sa zakonskim propisima.

U skladu sa Godišnjim planom revizija za 2020. godinu, Kolegijum u sastavu Radule Žurić, član Senata i rukovodilac Kolegijuma i Zoran Jelić, član Senata i član Kolegijuma nadležni su za predmetnu reviziju. Gaga Gegaj, načelnik u Sektoru III je koordinirao radom u procesu vršenja revizije.

2. OSNOVNI PODACI O SUBJEKTU REVIZIJE

Subjekt revizije je Ministarstvo ekonomije – program Zaštita intelektualne svojine sa sjedištem u Podgorici, sa adresom Rimski trg 46, 81 000 Podgorica, Crna Gora. Kontakt telefoni subjekta su tel: 020 482-163 i fax: 020 234-027.

Program: Zaštita intelektualne svojine u sastavu Ministarstva ekonomije je ranije egzistirao kao samostalan organ pod nazivom Zavod za intelektualnu svojinu da bi Uredbom o organizaciji i načinu rada državne upravre („Sl. list Crne Gore“ broj 19/17) postao organ u sastavu Ministarstva ekonomije a Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list Crne Gore“ broj 87/18) kao takav prestao da postoji.

Ministarstvo ekonomije u dijelu Zaštita intelektualne svojine je nezavisan organ sa javnim ovlašćenjima, koja obavlja upravne i stručne poslove u oblasti intelektualne svojine preko Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju na čijem čelu je u periodu za koji je izvršena revizija bila generalna direktorica Biljana Jakić.

U okviru ovog Direktorata su Direkcija za konkurenciju i unutrašnju trgovinu, Direkcija za infrastrukturu kvaliteta, Direkcija za normativne poslove i međunarodnu saradnju u oblasti intelektualne svojine i Direkcija za intelektualnu svojinu u čijem sastavu su Odsjek za patente i topografije poluprovodnika, Odsjek za žig, industrijski dizajn i oznake geografskog porijekla i Odsjek za autorska i srodna prava.

Program zaštite Intelektualne svojine odvija se preko sledećih organizacionih cjelina:

U Direktoratu za unutrašnje tržište i konkurenciju obavljaju se poslovi koji se odnose na: pripremu tekstova nacrta i predloga zakona, kao i drugih propisa iz oblasti unutrašnje trgovine, zaštite konkurencije, infrastrukture kvaliteta (standardizacije, metrologije, akreditacije, tehničkih zahtjeva za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti proizvoda na tržištu), dragocjenih metala, tržišnog nadzora industrijskih proizvoda, intelektualne svojine (industrijske svojine i autorskog i srodnih prava) i optičkih diskova; pripremu i davanje mišljenja na nacrte i predloge zakona i drugih tehničkih propisa koji pripremaju drugi organi; davanje stručnih uputstava; praćenje stanja i razvoja unutrašnje trgovine i predlaganje mjera za njeno unaprjeđenje; praćenje globalne konjukture tržišta u cilju predlaganja i iniciranja mjera ekonomske politike u oblasti unutrašnje trgovine; praćenje kretanja cijena i snabdjevenosti tržišta u oblasti unutrašnje trgovine; pripremu i praćenje realizacije plana interventnih nabavki u slučaju ozbiljnih poremećaja na tržištu; predlaganje politike zaštite i razvoja konkurencije; politiku infrastrukture kvaliteta i intelektualne svojine, koordinaciju organa nadležnih za sprovođenje prava intelektualne svojine, ispitivanje prijava i ispunjenosti uslova za priznavanje prava industrijske svojine; rješavanje o sticanju prava na patent, žig, dizajn, topografiju poluprovodnika i oznake geografskog porijekla (industrijska svojina); utvrđivanje prestanka prava industrijske svojine; objavljivanje podataka u vezi sa prijavama za priznavanje prava industrijske svojine; pružanje informacionih usluga u vezi sa prijavama i pravima industrijske svojine; vođenje registara prijava za priznavanje prava industrijske svojine, registra prava industrijske svojine i registara zastupnika fizičkih i pravnih lica u postupcima za priznavanje prava industrijske svojine; prijem u depozit i evidenciju autorskih djela i predmeta nad kojima postoje srodna prava; izdavanje dozvola za obavljanje djelatnosti organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava; nadzor nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava; obavljanje međunarodne saradnje u oblasti intelektualne svojine; dodjeljivanje proizvođačkih kodova, izdavanje licence za proizvodnju i odobrenja za komercijalno umnožavanje optičkih diskova; polaganje stručnog ispita za zastupnika za patente, žigove odnosno za dizajne; prvostepeni i drugostepeni upravni postupak iz nadležnosti direktorata; zastupanje pred sudovima u postupcima iz nadležnosti direktorata; prilagođavanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije iz djelokruga nadležnosti direktorata; međunarodnu i regionalnu saradnju iz nadležnosti direktorata; vođenje registara tehničkih propisa i imenovanih/ovlašćenih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti; notifikacije prema sporazumu Sporazumu WTO/TBT, WTO/TRIPS Sporazumu i Sporazumu CEFTA; poslove nadzora nad radom institucija iz oblasti za koje je direktorat nadležan i saradnju sa drugim organima u cilju što potpunijeg ostvarivanja utvrđenih politika; reviziju PPCG; saradnju sa nevladinim sektorom, kao i druge poslove u skladu sa propisima.

U Direkciji za normativne poslove i međunarodnu saradnju iz oblasti intelektualne svojine obavljaju se poslovi koji se odnose na: izrada zakona i drugih propisa iz oblasti intelektualne svojine; prilagođavanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije i međunarodnim sporazumima iz oblasti intelektualne svojine; praćenje stanja i predlaganje mjera za unaprjeđenje zaštite prava intelektualne svojine; upravni postupak iz nadležnosti direkcije; pružanje informacija zainteresovanim subjektima o pitanjima iz nadležnosti direkcije; koordinaciju i saradnju sa nacionalnim institucijama koje se bave sprovođenjem prava intelektualne svojine; pripremu i dostavljanje notifikacija iz oblasti intelektualne svojine u skladu sa WTO/TRIPS Sporazumom; međunarodnu saradnju sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu (WIPO), Svjetskom trgovinskom organizacijom (WTO), Evropskim patentim zavodom (EPO), Zavodom za intelektualnu svojinu Evropske unije (EUIPO) i regionalnim i nacionalnim zavodima za intelektualnu svojinu; učestvovanje u aktivnostima vezanim za proces pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

U Direkciji za intelektualnu svojinu obavljaju se poslovi koji se odnose na: vođenje upravnog postupka za zaštitu pronalaska patentom, registraciju žiga, industrijskog dizajna, geografske oznake, izdavanje Sertifikata o dodatnoj zaštiti i zaštitu topografija poluprovodnika; saradnju na sprovođenju ugovora o međunarodnoj registraciji prava industrijske svojine: Ugovora o saradnji u oblasti patenata,

Madridskog aranžmana i protokola o međunarodnom registrovanju žigova, Haškog aranžmana o međunarodnom registrovanju industrijskog dizajna, Lisabonskog aranžmana o međunarodnom registrovanju oznaka geografskog porijekla i dr; održavanje, promet i prestanak prava; pripremu podataka za objavu i njihovo objavljivanje u službenom glasilu; vođenje statističkih podataka o prijavama i priznatim pravima industrijske svojine i pripremu statističkih izvještaja; izdavanje i oduzimanje dozvola za obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja autorskog i srodnih prava; vršenje nadzora nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava; utvrđivanje privremenih tarifa; prijem u depozit i evidenciju autorskih djela i predmeta srodnih prava; dodjeljivanje proizvođačkih kodova, izdavanje licence za proizvodnju i odobrenja za komercijalno umnožavanje optičkih diskova; praćenje međunarodnih ugovora iz oblasti autorskog i srodnih prava i obaveza koje za Crnu Goru proizilaze u vezi sa primjenom ugovora iz ove oblasti kojima je Crna Gora pristupila; pripremu infomacija, analiza i predloga u vezi sa donošenjem, revizijom i primjenom međunarodnih ugovora iz oblasti intelektualne svojine; iniciranje pristupanja Crne Gore međunarodnim ugovorima iz oblasti intelektualne svojine; izradu osnova za vođenje pregovora i za zaključenje međunarodnih ugovora iz oblasti intelektualne svojine; pripremu predloga za donošenje novih odnosno izmjenu važećih propisa iz oblasti industrijske svojine, autorskog i srodnih prava i optičkih diskova; praćenje razvoja intelektualne svojine u međunarodnim okvirima; pripremu strateških dokumenata iz oblasti intelektualne svojine; pripremu informacija, analiza i predloga u vezi sa saradnjom sa WIPO, EPO, EUIPO i WTO i regionalnim i nacionalnim zavodima za intelektualnu svojinu; saradnju sa WIPO i EPO akademijom; izradu informacija, izvještaja i drugih materijala (odgovora na upitnike i sl.) neophodnih za ispunjavanje međunarodnih obaveza iz oblasti intelektualne svojine; pripremu inputa za izradu notifikacija iz oblasti intelektualne svojine u skladu sa WTO/TRIPS Sporazumom; učestvovanje u aktivnostima vezanim za proces pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji; učestvovanje u promociji i unaprjeđenju primjene prava intelektualne svojine (patenata, žigova, industrijskog dizajna, oznaka geografskog porijekla i autorskog i srodnih prava) u odgovarajućim segmentima javnosti i podizanje opšteg znanja o intelektualnoj svojini i njenom značaju; promovisanje saradnje sa svim zainteresovanim stranama, posebno sa Privrednom komorom, fakultetima, malim i srednjim preduzećima; saradnju sa preduzećima radi primjene intelektualne svojine u poslovanju tih preduzeća; obavljanje poslova u vezi sa organizacijom seminara i radionica iz oblasti intelektualne svojine; polaganje stručnog ispita za zastupnika za patente, žigove odnosno za dizajne; vođenje zakonom propisanih registara o prijavama i priznatim pravima industrijske svojine i registara zastupnika; održavanje, prestanak i promet prava industrijske svojine; izdavanje isprava o priznatim pravima industrijske svojine, predlaganje i praćenje sprovođenja propisa o visini administrativnih taksi i troškova postupka za zaštitu prava intelektualne svojine i druge poslove iz oblasti intelektualne svojine u skladu sa propisima.

U Odsjeku za patente i topografije poluprovodnika vrše se stručni poslovi koji se odnose na: upravni postupak za registraciju patenata i topografija poluprovodnika i izdavanje Sertifikata o dodatnoj zaštiti; postupak u vezi sa promjenama u prijavi patenta; sprovođenje međunarodne zaštite patenata u skladu s odredbama Ugovora o saradnji na području patenata (PCT), kao i zaštite u skladu s odredbama Sporazuma između Vlade Crne Gore i Evropske patentne organizacije o proširenju evropskih patenata; upravni postupak za oglašavanje ništavim priznatog patenta; komunikaciju sa Međunarodnim biroom WIPO-a u vezi sa međunarodnom registracijom patenata, a po potrebi i u vezi sa drugim pitanjima; pripremu podataka za objavu prijava patenata i priznatih patenata u službenom glasilu; davanje uputstava o načinu podnošenja međunarodnih i evropskih prijava patenata; davanje stručnih pravnih mišljenja, objašnjenja i informacija podnosiocima prijava, nosiocima prava i korisnicima prava; polaganje stručnog ispita za zastupnika za patente; vođenje zakonom propisanih registara o prijavama patenata i priznatim patentima; izdavanje isprava o patentu; izdavanje patentnih spisa na zahtjev stranke; vođenje registara zastupnika za patente; postupak u vezi sa licencom, prenosom, zalogom, prinudnim izvršenjem i stečajem, upisom promjena, obnovom i prestankom prava; pripremu statističkih izvještaja o prijavama i priznatim patentima i drugi poslovi u oblasti patenata iz djelokruga nadležnosti direkcije.

U Odsjeku za žig, industrijski dizajn i oznake geografskog porijekla vrše se stručni poslovi koji se odnose na: upravni postupak za registraciju žiga, industrijskog dizajna i oznake geografskog porijekla; postupak u vezi sa promjenama u prijavi žiga odnosno industrijskog dizajna; sprovođenje međunarodne zaštite žigova i industrijskih dizajna u skladu s odredbama Madridskog aranžmana i protokola o međunarodnom registrovanju žigova i Haškog aranžmana o međunarodnom registrovanju industrijskog dizajna; komunikaciju sa Međunarodnim biroom WIPO-a u vezi sa međunarodnom registracijom žigova i industrijskog dizajna, a po potrebi i u vezi sa drugim pitanjima; pripremu podataka za objavu prijava žigova i priznatih žigova, kao i priznatih industrijskih dizajna u službenom glasilu; davanje uputstava o načinu podnošenja zahtjeva za međunarodno registrovanje žiga; davanje stručnih pravnih mišljenja, objašnjenja i informacija podnosiocima prijava, nosiocima prava i korisnicima zaštićenih prava; polaganje stručnog ispita za zastupnika za žigove odnosno za dizajne; vođenje zakonom propisanih registara o prijavama žiga i industrijskog dizajna i priznatim žigovima i industrijskim dizajnima, izdavanje isprava o žigu odnosno dizajnu; vođenje registara zastupnika za žigove odnosno za dizajne; postupak u vezi sa licencom, prenosom, zalogom, prinudnim izvršenjem i stečajem, upisom promjena, obnovom i prestankom prava; pripremu statističkih izvještaja o prijavama i priznatim žigovima odnosno dizajnima i drugi poslovi u oblasti žigova, industrijskih dizajna i oznaka geografskog porijekla iz djelokruga nadležnosti direkcije.

U Odsjeku za autorsko i srodna prava vrše se poslovi koji se odnose na: izdavanje i oduzimanje dozvola za obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja autorskog i srodnih prava; vršenje nadzora nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava; utvrđivanje privremenih tarifa; prijem u depozit i evidenciju autorskih djela i predmeta srodnih prava; dodjeljivanje proizvođačkih kodova, izdavanje licence za proizvodnju i odobrenja za komercijalno umnožavanje optičkih diskova i drugi poslovi iz oblasti autorskog i srodnih prava iz djelokruga nadležnosti direkcije.

3. VRSTA REVIZIJE

Državna revizorska institucija je izvršila finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti koja podrazumijeva reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva ekonomije: Program Zaštita intelektualne svojiine za 2019. godinu, dok revizija pravilnosti podrazumijeva usklađenost poslovanja subjekta sa zakonskom i drugom regulativom.

4. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva ekonomije: Program Zaštita intelektualne svojiine za 2019. godinu i pravilnost finansijskog poslovanja u 2019. godini.

Obzirom da program Zaštita intelektualne svojine predstavlja samo program 2351 u okviru Ministarstva ekonomije to ona Ministarstvu dostavlja interni finansijski izvještaj koji postaje integralni dio izvještaja Ministarstva ekonomije. Kako je predmet ove revizije poslovanje u okviru programa Zaštita intelektualne svojine to će isključiva pažnja biti posvećena izvještaju na nivou ovog programa.U zapisniku o izvršenoj reviziji daće se detaljan pregled razlike planiranih iznosa u Zakonu o budžetu za 2019. godinu i utrošenih sredstava po pojedinim pozicijama.

5. CILJ REVIZIJE

Cilj revizije je izražavanje mišljenja o Godišnjem finansijskom izvještaju i pravilnosti finansijskog poslovanja subjekta revizije.

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijski izvještaji, u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu s važećim okvirom finansijskog izvještavanja.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima, usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju.

Potrebno je sprovesti ispitivanje finansijskih transakcija, aktivnosti i odluka u vezi sa primicima i izdacima, obavezama i imovinom, radi utvrđivanja da li su izvršene u skladu sa zakonom, drugim propisima, datim ovlašćenjima i za planirane svrhe.
Cilj revizije je i ocjena sistema finansijskog upravljanja i kontrola.

6. KRITERIJUMI REVIZIJE

Kriterijumi za finansijsku reviziju su:

- Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list Crne Gore", br. 20/14 od 25.04.2014, 56/14, 070/17, 004/18, 055/18 i 066/19 od 06.12.2019);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu ("Službeni list Crne Gore", br. 087/18 od 31.12.2018, 045/19 od 05.08.2019);
- Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština ("Službeni list Crne Gore", br. 072/16 od 18.11.2016);
- Pravilnik o način sačinjavanja i podnošenja finansijskh izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave ("Službeni list Crne Gore", br. 023/14 od 30.05.2014, 071/19 od 25.12.2019);
- Međunarodni računovodstveni standardi za javni sektor prema gotovinskoj osnovi računovodstva i odgovarajuća računovodstvena načela;

Kriterijumi za reviziju pravilnosti čine:

- Zakon o državnim službenicima i namještenicima ("Službeni list Crne Gore", br. 002/18 od 10.01.2018, 034/19 od 21.06.2019);
- Zakon o radu ("Službeni list CG", br. 049/08, ..., 004/18);
- Zakona o porez na dohodak fizičkih lica („Sl. list Crne Gore“ br. 65/01...67/19);
- Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 016/16, ..., 034/19);
- Zakon o doprinosima na obavezno socijalno osiguranje ("Službeni list Crne Gore", br. 013/07, ..., 042/19);
- Uputstvo o radu Državnog trezora ("Sl. list Crne Gore", br. 053/14 od 19.12.2014, 072/15 od 21.12.2015, 069/19 od 18.12.2019);
- Zakon o državnoj upravi ("Službeni list Crne Gore", br. 078/18 od 04.12.2018);
- Uredba o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Službeni list Crne Gore", br. 087/18 od 31.12.2018, 002/19 od 11.01.2019, 038/19 od 05.07.2019);
- Zakon o javnim nabavkama ("Službeni list Crne Gore", br. 042/11 od 15.08.2011, 057/14 od 26.12.2014, 028/15 od 03.06.2015, 042/17 od 30.06.2017);
- Pravilnik o evidenciji postupaka javnih nabavki ("Sl. list Crne Gore", br. 63/11);
- Zakon o državnoj imovini ("Sl. list Crne Gore", br. 21/09 od 20.03.2009, 40/11);
- Uredba o prodaji i davanju u zakup stvari u državnoj imovini ("Sl. list Crne Gore", br. 44/10 od 30.07.2010);
- Uputstvo o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini ("Sl. list Crne Gore", br. 47/11 od 23.09.2011);
- Uredba o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, ("Službeni list CG" broj 13/10);
- Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 075/18 od 23.11.2018);
- Pravilnik o načinu uspostavljanja i sprovođenja finansijskog upravljanja i kontrola ("Sl. list Crne Gore", br. 37/10 od 09.07.2010);

- Pravilnik o metodologiji sagledvanju kvaliteta sistema finanisjskog upravljanja i kontrola u javnom sektoru ("Sl. list Crne Gore", br. 26/13);
- Uputstvo o sadržaju izvještaja i načinu izvještavanja o sistemu finansijskog upravljanja i kontrola ("Sl. list Crne Gore", br. 55/12 od 02.11.2012);
- Uredba o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru ("Sl. list Crne Gore", br. 50/12 od 01.10.2012);
- Pravilnik o metodologiji sagledavanja kvaliteta unutrašnje revizije u javnom sektoru ("Sl. list Crne Gore", br. 11/13 od 21.02.2013);
- Uputstvo o sadržaju izvještaja i načinu izvještavanja o radu unutrašnje revizije ("Sl. list Crne Gore", br. 55/12 od 02.11.2012);
- Pravilnik o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika ("Sl. list RCG", br. 32/03);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 040/16 od 30.06.2016, 028/18 od 27.04.2018);
- Pravilnik o načinu i postupku ostvarivanja prava na privremenu spriječenost za rad i ostvarivanja prava na naknadu zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad ("Službeni list Crne Gore", br. 045/16 od 27.07.2016).

7. METODE VRŠENJA REVIZIJE

Revizija je izvršena kombinovanjem postupaka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i interne kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu, odnosno procjena do kojeg nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost.

Kontrola svih izdataka izvršena je primjenom uzorka od 100%.

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza, proučena je i analizirana pravna regulativa, interni akti, te dokumentacija i informacije o poslovanju subjekta revizije. U fazi planiranja revizije primijenjeni su analitički postupci uz pomoć kojih je obavljena analiza značajnih pokazatelja, te je izvršena provjera odstupanja od planiranih iznosa.Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima Ispitana je primjena zakona, pravila, procedura, odluka i drugih internih akata, s ciljem utvrđivanja zakonitosti poslovanja. Za potrebe revizije su korišćeni izvještaji o sprovođenju pojedinih aktivnosti.Provjerena je dokumentacija u vezi s obračunom plata i naknada za zaposlene, ostvarivanje prihoda, te sprovođenje postupaka javnih nabavki i izvršenje zaključenih ugovora. Obavljeni su razgovori i pribavljena obrazloženja odgovornih osoba za pojedine segmente revizije.

Državni revizor je donio adekvatne zaključke na osnovu pregleda izvornih dokumenata iz evidencije Ministarstva ekonimije kao i dodatnih informacija iz drugih izvora.Metoda intervjua je korišćena kao smjernica ka utvrđivanju činjeničnog stanja koje je potvrđeno izvornom dokumentacijom.

Izvršene su sledeće revizorske provjere:

- Suštinske provjere transakcija;
- Provjera salda računa;
- Provjera sprovedenih postupaka plaćanja.

Revizijom su obuhvaćeni prihodi i izdaci za 2019. godinu.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu odluke broj: 40113/20-031-258, izvršila je reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva ekonomije program: Zaštita intelektualne svojine odnosno nekadašnjeg Zavoda za intelektualnu svojinu za 2019. godinu i usklađenosti poslovanja sa zakonima, propisima i drugim aktima.

Nakon sprovedenih radnji državnih revizora i podnijetih zapisnika, Kolegijum, u sastavu Radule Žurić, član Senata - rukovodilac Kolegijuma i Zoran Jelić, član Senata – član Kolegijuma, na sjednici održanoj 28. oktobra 2020. godine, usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja
Ministarstva ekonomije program: Zaštita intelektualne svojine za 2019. godinu

Odgovornost rukovodstva subjekta revizije za finansijske izvještaje

Rukovodstvo subjekta revizije je odgovorno za pripremu i fer prezentovanje podataka u finansijskim izvještajima, u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost Državne revizorske institucije je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje da li su finansijski izvještaji Ministarstva ekonomije program: Zaštita intelektualne svojine za 2019. godinu, u svim materijalnim aspektima sastavljeni i prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskim izvještajima, odgovornost DRI je izražavanje mišljenja da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Međunarodnim standardima revizije za javni sektor (ISSAI i EUROSAI).
Cijenimo da su, revizijom pribavljeni revizorski dokazi, dovoljni i odgovarajući i da daju osnovu za izraženo revizorsko mišljenje.

Finansijskom revizijom Godišneg finansijskog izvještaja Ministarstva ekonomije program: Zaštita intelektualne svojine za 2019. godinu, utvrđeno je da su finansijski izvještaji pripremljeni u skladu sa propisanim okvirom finansijskog izvještavanja. Na osnovu činjeničnog stanja utvrđeno je da pogrešna prikazivanja, pojedinačno ili zbirno, nijesu materijalno značajna u odnosu na postavljene kriterijume za finansijsku reviziju, na osnovu čega nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje.**

Revizijom pravilnosti je utvrđeno da Ministarstvo ekonomije program: Zaštita intelektualne svojine za 2019. godinu nije finansijske transakcije i poslovne aktivnosti u svim materijalnim aspektima uskladila sa zakonima i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Polazeći od konstatovanih propusta u revizorskom izvještaju, nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje,** cijeneći sledeće nalaze:

1. U postupku revizije je utvrđeno da su navedena preusmjeravanja izvršena u skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti na osnovu pisanih zahtjeva Ministarstva ekonomije za preusmjeravanje sredstava broj 403-32/19-88 od 31. oktobra 2019. godine, zahtjeva broj 403-32/19-96 od 28. novembra iste godine i zahtjeva broj 403-32/19-100 od 10.decembra 2019. godine.
   Na osnovu navedenih zahtjeva Ministarstvo finansija je donijelo rješenja o izvršenju preusmjeravanja broj 03/17169 od 31. oktobra 2019. godine, broj 03-21807 od 13.decembra iste godine i rješenje broj 03-20134 od 13. decembra navedene godine.

- **Subjekat revizije je dužan da izvrši podrobnu analizu podataka o preusmjeravanjima sredstava u toku godine i obrazloženja zahtjeva za dodjelom budžetskih sredstava na početku godine, a u cilju donošenja zaključka o politici planiranja potrebnih sredstava programa Zaštita intelektualne svojine za narednu budžetsku godinu.**

2. Uvidom u službenu dokumentaciju utvrđeno je da Ministarstvo ekonomije ne podnosi poreskom organu obrasce IOPPD u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.

   - **Ministarstvo ekonomije je dužno da poštuje odredbe Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i da izvještaje o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima redovno podnosi poreskom organu u propisanim rokovima pogotovo ako se ima u vidu redovnost u isplati ličnih i ostalih primanja u ovoj potrošačkoj jedinici.**

3. Ministarstvo ekonomije je angažovalo lica po ugovoru o djelu za poslove koji su domena redovnih poslova u okviru programa: Zaštita intelektualne svojine.
   Za navedena lica je obračunat porez na dohodak i plaćen što je i prikazanao u obrascima IOPPD ali nijesu obračunat i plaćeni doprinosi za obavezno socijalno osiguranje što je Ministarstvo ekonomije bilo dužna da učini shodno Zakonu o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

   - **Potrebno je da subjekt revizije za potrebna a nepopunjena radna mjesta, u skladu sa zakonskim rješenjima, sprevede postupak javnog oglašavanja i prijem shodno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima.**

   - **Isplatilac prihoda je dužan da za isplaćene naknade po osnovu ugovora o djelu obračuna i uplati i porez na dohodak i doprinose za socijalno osiguranje.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA UPRAVE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Uprava za inspekcijske poslove
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Uprave za inspekcijske poslove za 2019. godinu
Trajanje revizije:	120 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Radule Žurić, rukovodilac Kolegijuma Senator Nikola N. Kovačević, član Kolegijuma

I UVODNI DIO

1. PRAVNI OSNOV ZA VRŠENJE REVIZIJE

Pravni osnov za vršenje revizije Uprave za inspekcijske poslove sadržan je u:

- Ustavu Crne Gore, član 144 („Sl. list CG“ br. 01/07);
- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji, član 4 („Sl. list RCG“ br. 28/04, 27/06, 78/06 i „Sl. list CG“ br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije za 2020. godinu,
- Odluci o vršenju revizije broj 40113/20-032-467/2 od 09.03.2020. godine, koju je donio Kolegijum u sastavu: Radule Žurić, član Senata - rukovodilac Kolegijuma i Nikola Kovačević, član Senata – član Kolegijuma.

Revizija će se vršiti u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG“ br. 3/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG“, br. 07/15) i
- Međunarodnim standardima za vrhovne revizorske institucije (ISSAI-nivo III).

2. OSNOVNI PODACI O SUBJEKTU REVIZIJE

Uprava za inspekcijske poslove je organ državne uprave, koji je osnovan na osnovu člana 33 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, koja je donesena na sjednici Vlade Crne Gore od 29.12.2011. godine ("Službeni list Crne Gore", br. 005/12 od 23.01.2012. godine).

Uprava za inspekcijske poslove je organ državne uprave koji u svom radu postupa u skladu sa Zakonomo inspekcijskom nadzoru ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 039/03 od 30.06.2003, Službeni list Crne Gore", br. 076/09 od 18.11.2009, 057/11, 018/14, 011/15 i 052/16 od 09.08.2016). Na osnovu člana 32 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Službeni list Crne Gore", br. 087/18 od 31.12.2018, 002/19 od 11.01.2019, 038/19 od 05.07.2019) Uprava vrši poslove koji se odnose na inspekcijski nadzor u oblastima: ekonomskog tržišta, turizma, rada i zaštite i zdravlja na radu, metrologije, dragocjenih metala, igara na sreću, javnih nabavki, zdravstva, sanitanih poslova, socijalne i dječje zaštite, ekologije, šumarstva, lovstva i zaštite bilja u šumama, vodoprivrede, geologije, rudarstva, istraživanja i proizvodnje ugljovodonika, elektroenergetike, termoenergetike, energetske efikasnosti, stanovanja, geodezije, prosvjete, sporta, zaštite kulturnih dobara i kulturne baštine, arhivske djelatnosti, elektronskih komunikacija, poštanskog saobraćaja i informacionog društva; učestvovanje u pripremi zakona, drugih propisa, strateških i planskih dokumenata u dijelu kojim se uređuje vršenje poslova inspekcijskog nadzora i upravnih oblasti u kojima vrši inspekcijski nadzor; praćenje stanja u oblastima nadzora; sačinjavanje stručnih osnova i podnošenje inicijativa za izmjene i dopune zakona i drugih propisa u oblasti inspekcijskog nadzora i upravnih oblasti u kojima vrši inspekcijski nadzor; pripremanje informativnih materijala sa predlozima za preduzimanje mjera od značaja za unapređivanje stanja u pojedinim oblastima nadzora; pružanje stručne i druge pomoći u vezi sa vršenjem nadzora; davanje podataka, obavještenja i informacija nadležnim organima u vezi ostvarenog nadzora; davanje instrukcija, stručnih mišljenja i objašnjenja u vezi primjene propisa nad kojima vrši nadzor; vođenje evidencija o izvršenim inspekcijskim pregledima; sačinjavanje i dostavljanje propisanih izvještaja; saradnju sa organima državne uprave, drugim državnim organima i organima lokalne samouprave; saradnju sa međunarodnim organizacijama i institucijama i organima drugih država koji vrše poslove inspekcijskog nadzora; izdavanje biltena, brošura i druge stručne literature; kao i druge poslove koji su joj određeni u nadležnost.

Na osnovu člana 51 Uredbe, nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada i zakonitošću upravnih akata za pojedine upravne oblasti iz okvira nadležnosti Uprave za inspekcijske poslove vrše ministarstva nadležna za određenu upravnu oblast. Nadzor nad koordiniranim radom inspekcija Uprave za inspekcijske poslove vrši Vlada, preko Ministarstva javne uprave.

3. VRSTA REVIZIJE

Državna revizorska institucija je izvršila finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti koja podrazumijeva reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za inspekcijske poslove za 2019. godinu, dok revizija pravilnosti podrazumijeva usklađenost poslovanja Uprave sa zakonskom i drugom regulativom.

4. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je godišnji finansijski izvještaj Uprave za inspekcijske poslove za 2019. godinu i pravilnost finansijskog poslovanja u 2019. godini.

Uprava za inspekcijske poslove je direktna potrošačka jedinica budžeta Crne Gore na budžetskom razdjelu 42004. Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, je regulisano da je Uprava za inspekcijske poslove u obavezi da Ministarstvu Finansija do 01.02.2019. godine, dostavi godišnje finansijske izvještaje za 2019. godinu na obrascima 4 i 5 i to: Izvještaj o novčanim tokovima III i Izvještaj o neizmirenim obavezama.

Za neutrošena sredstava na na računima za plaćanje prema inostranstvu, koja su evidentirana u Glavnoj knjizi trezora kao izdatak, subjekat revizije je u obavezi uz godišnje finansijske izvještaje dostaviti i Izjavu o načinu utroška tih sredstava nakon isteka fiskalne godine na Obrascu 8. Potrošačke jedinice za utrošena sredstva iz tekuće budžetske rezerve dostavljaju uz godišnje finansijske izvještaje i Izvještaj o načinu utroška sredstava tekuće budžetske rezerve na Obrazcu 9. Uprava za inspekcijske poslove je 27.02.2020. god. dostavla godišnje finansijske izvještaje za 2019. godinu.

5. CILJ REVIZIJE

Cilj revizije je izražavanje mišljenja o Godišnjem finansijskom izvještaju i pravilnosti finansijskog poslovanja subjekta revizije.
Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijski izvještaji, u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu s važećim okvirom finansijskog izvještavanja.
Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima, usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju.
Potrebno je sprovesti ispitivanje finansijskih transakcija, aktivnosti i odluka u vezi sa primicima i izdacima, obavezama i imovinom, radi utvrđivanja da li su izvršene u skladu sa zakonom, drugim propisima, datim ovlašćenjima i za planirane svhe.
Cilj revizije je i ocjena sistema finansijskog upravljanja i kontrola.

6. KRITERIJUMI REVIZIJE

Kriterijumi za finansijsku reviziju su:

- Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list Crne Gore", br. 20/14 od 25.04.2014, 56/14, 070/17, 004/18, 055/18 i 066/19 od 06.12.2019);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu ("Službeni list Crne Gore", br. 087/18 od 31.12.2018, 045/19 od 05.08.2019);
- Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština ("Službeni list Crne Gore", br. 072/16 od 18.11.2016);
- Pravilnik o način sačinjavanja i podnošenja finansijskh izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave ("Službeni list Crne Gore", br. 023/14 od 30.05.2014, 071/19 od 25.12.2019);
- Međunarodni računovodstveni standardi za javni sektor prema gotovinskoj osnovi računovodstva i odgovarajuća računovodstvena načela;

Kriterijumi za reviziju pravilnosti čine:

- Zakon o državnim službenicima i namještenicima ("Službeni list Crne Gore", br. 002/18 od 10.01.2018, 034/19 od 21.06.2019);
- Zakon o radu ("Službeni list CG", br. 049/08, ..., 004/18);
- Zakona o porez na dohodak fizičkih lica („Sl. list Crne Gore“ br. 65/01...67/19);
- Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 016/16, ..., 034/19);
- Zakon o doprinosima na obavezno socijalno osiguranje ("Službeni list Crne Gore", br. 013/07, ..., 042/19);
- Uputstvo o radu Državnog trezora ("Sl. list Crne Gore", br. 053/14 od 19.12.2014, 072/15 od 21.12.2015, 069/19 od 18.12.2019);
- Zakon o državnoj upravi ("Službeni list Crne Gore", br. 078/18 od 04.12.2018);
- Zakon o inspekcijskom nadzoru ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 039/03 od 30.06.2003, Službeni list Crne Gore", br. 076/09 od 18.11.2009, 057/11 od 30.11.2011, 018/14 od 11.04.2014, 011/15 od 12.03.2015, 052/16 od 09.08.2016);
- Uredba o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Službeni list Crne Gore", br. 087/18 od 31.12.2018, 002/19 od 11.01.2019, 038/19 od 05.07.2019);
- Zakon o javnim nabavkama ("Službeni list Crne Gore", br. 042/11 od 15.08.2011, 057/14 od 26.12.2014, 028/15 od 03.06.2015, 042/17 od 30.06.2017);
- Pravilnik o evidenciji postupaka javnih nabavki ("Sl. list Crne Gore", br. 63/11);
- Zakon o državnoj imovini ("Sl. list Crne Gore", br. 21/09 od 20.03.2009, 40/11);
- Uredba o prodaji i davanju u zakup stvari u državnoj imovini ("Sl. list Crne Gore", br. 44/10 od 30.07.2010);
- Uputstvo o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini ("Sl. list Crne Gore", br. 47/11 od 23.09.2011);
- Uredba o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, ("Službeni list CG" broj 13/10);
- Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 075/18 od 23.11.2018);
- Pravilnik o načinu uspostavljanja i sprovođenja finansijskog upravljanja i kontrola ("Sl. list Crne Gore", br. 37/10 od 09.07.2010);
- Pravilnik o metodologiji sagledvanju kvaliteta sistema finanisjskog upravljanja i kontrola u javnom sektoru ("Sl. list Crne Gore", br. 26/13);
- Uputstvo o sadržaju izvještaja i načinu izvještavanja o sistemu finansijskog upravljanja i kontrola ("Sl. list Crne Gore", br. 55/12 od 02.11.2012);
- Uredba o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru ("Sl. list Crne Gore", br. 50/12 od 01.10.2012);
- Pravilnik o metodologiji sagledavanja kvaliteta unutrašnje revizije u javnom sektoru ("Sl. list Crne Gore", br. 11/13 od 21.02.2013);
- Uputstvo o sadržaju izvještaja i načinu izvještavanja o radu unutrašnje revizije ("Sl. list Crne Gore", br. 55/12 od 02.11.2012);
- Uredba o zvanjima unutrašnjih revizora ("Sl. list Crne Gore", br. 55/12);
- Pravilnik o načinu i postupku rada unutrašnje revizije ("Sl. list Crne Gore", br. 32/09 od 12.05.2009).
- Pravilnik o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika ("Sl. list RCG", br. 32/03);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 040/16 od 30.06.2016, 028/18 od 27.04.2018);
- Pravilnik o načinu i postupku ostvarivanja prava na privremenu spriječenost za rad i ostvarivanja prava na naknadu zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad ("Službeni list Crne Gore", br. 045/16 od 27.07.2016).

7. METODE VRŠENJA REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije. U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena rizika kroz razumijevanje subjekata revizije i njihovog okruženja uključujući i interne kontrole.

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza, proučena je pravna regulativa, interni akti, kao i dokumentacija o poslovanju Uprave za inspekcijske poslove. U postupku revizije provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Izvršena je kontrola primjene zakonske i druge regulative, s ciljem utvrđivanja da li je poslovanje Uprave u skladu sa važećom regulativom.

Materijalnost je za finansijsku reviziju, utvrđena u iznosu od 83.806,51€ tj. 1,74% ukupnih izdataka Uprave koji iznose 4.807.376,50€.

Materijalnost predstavlja iznos do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost.
Revizijom su utvrđene greške koje se mogu kvantifikovati u odnosu na prag materijalnosti, kao i greške koje se odnose na neadekvatnu primjenu zakonskih i drugih propisa.

8. PLANIRANI SEGMENTI REVIZIJE

Nakon upoznavanja sa subjektom revizije, identifikovanja rizika revizije, određivanja praga materijalnosti i uzorka planirani su sljedeći segmenti revizije i to: Sistem unutrašnjih finansijskih kontrola; Planiranje, izvještavanje i računovodstvene evidencije; Stalna imovina; Blagajničko poslovanje; Primici; Izdaci; Neizmirene obaveze; Javne nabavke; Sudski sporovi i Kancelarijsko poslovanje.

Revizijom su obuhvaćeni prihodi i izdaci za 2019. godinu.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu odluke broj: 40113/20-032-467/2 od 09.03.2020. godine, izvršila je reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za inspekcijske poslove za 2019. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonima, propisima i drugim aktima.

Nakon sprovedenih radnji državnih revizora i podnijetih zapisnika, Kolegijum, u sastavu Radule Žurić, član Senata - rukovodilac Kolegijuma i Nikola Kovačević, član Senata – član Kolegijuma, na sjednici održanoj 29. oktobra 2020. godine, usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Uprave za inspekcijske poslove za 2019. godinu

Odgovornost rukovodstva subjekta revizije za finansijske izvještaje
Rukovodstvo subjekta revizije je odgovorno za pripremu i fer prezentovanje podataka u finansijskim izvještajima, u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost Državne revizorske institucije je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje da li su finansijski izvještaji Uprave za inspekcijske poslove za 2019. godinu, u svim materijalnim aspektima sastavljeni i prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskim izvještajima, odgovornost DRI je izražavanje mišljenja da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Međunarodnim standardima revizije za javni sektor (ISSAI i EUROSAI).

Cijenimo da su, revizijom pribavljeni revizorski dokazi, dovoljni i odgovarajući i da daju osnovu za izraženo revizorsko mišljenje.

Finansijskom revizijom Godišneg finansijskog izvještaja Uprave za inspekcijeke poslove za 2019. godinu, utvrđeno je da su finansijski izvještaji pripremljeni u skladu sa propisanim okvirom finansijskog izvještavanja, ali da nalazi revizije ukazuju na nesaglasna postupanja subjekta revizije sa zakonskim i podzakonskim aktima i propisima navedenim u kriterijuma za vršenje ove revizije, te u skladu sa tim, nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje,** cijeneći sljedeće nalaze:

1. Izdaci Uprave po osnovu zaključenih ugovora o djelu su iznosili 180.904,46€ i isti se odnose na isplaćene neto naknade u iznosu od 167.620,17€, obračunat i plaćen porez u iznosu od 11.179,81€ i prirez u iznosu od 2.104,48€. Uprava je na isplaćene naknade obračunavala i plaćala samo porez i prirez i nije obezbijedila dokaze o radno – pravnom statusu angažovanih lica, pa se revizor nije mogao uvjeriti u tačnost izvršenog obračuna. Obračuni poreza i/ili doprinosa po ugovoru o djelu su različiti i zavise od toga da li je angažovano lice nezaposleno, na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, odnosno da li su u radnom odnosu kod drugog poslodavca. Porezi i doprinosi po po ovom osnovu su manje obračunati i plaćeni u iznosu do 59.467,53€, ukoliko se radi o licima koja nemaju plaćene poreze i doprinose po drugom osnovu

   - **Potrebno je da subjekt revizije prilikom zaključivanja ugovora o djelu, a u cilju tačnog obračuna poreza i doprinosa, pribavi dokaz o radno – pravnom statusu angažovanih lica i da shodno važećoj zakonskoj regulativi vrši obračun, obustavu i uplatu poreza i doprinosa.**

2. Uprava za inspekcijske poslove nije izdatke u iznosu od **20.547,78€** platila sa odgovarajućih pozicija shodno Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet CG i budžete opština i

to sa pozicije 4131 iznos od 9.234,46€, sa pozicije 4139 iznos od 4.440,04€ i pozicije 4191 iznos od 6.873,28€.

- **Uprava treba da budžetska sredstva koristi po dinamici u granicama i za namjene kako je to utvrđeno članom 40 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i da plaćanje izdataka vrši sa odgovarajućih pozicija shodno važećem Pravilniku.**

Revizijom pravilnosti je utvrđeno da Uprava za inspekcijske poslove nije finansijske transakcije i poslovne aktivnosti u svim materijalnim aspektima uskladila sa zakonima i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Polazeći od konstatovanih propusta u revizorskom izvještaju, nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje, polazeći od sljedećeg:**

1. Uprava za inspekcijske poslove nije sprovela sve aktivnosti na uspostavljanju sistema finansijskog upravljanja i kontrola shodno obavezi utvrđenoj Zakonom na način što:
   - nije donijela plan unutrašnje revizije za 2019. godinu i nema godišnji izvještaj o radu iste;
   - nije postupala u skladu sa usvojenim internim aktima koji se odnose na potrošnju goriva i kancelarijskog i potrošnog materijala, pa se konstatuje da u tom dijelu nisu ispoštovane uspostavljenje procedure;
   - nije u potpunosti implementirala princip razdvajanja odgovornosti jer je za predsjednika komisije za godišnji popis pokretnih i nepokretnih stvari Uprave imenovala šeficu kancelarije za finansijsko-računovodstvene poslove.

   - **Subjekt revizije je dužan da sprovede sve aktivnosti na uspostavljanju i sprovođenju unutrašnjih kontrola shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, posebno u dijelu razdvajanja dužnosti i poštovanja interno definisanih procedura.**

2. Revizijom je utvrđeno da je Uprava sačinjavala i podnosila IOPPD obrasce Poreskoj upravi u skladu sa članom 47 stav 2 Zakona o porez na dohodak fizičkih lica („Sl. list Crne Gore“ broj 65/01...67/19), s tim što iste nije predavala Poreskoj upravi u skladu sa rokovima definisanim članom 5 Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje tj. do 15-og u mjesecu za prethodni obračunski period (mjesec).

   - **Potrebno je da Uprava sačinjava IOPPD obrasce u skladu sa članom 47 stav 2 Zakona, i iste podnosi nadležnom poreskom organu do 15-tog u mjesecu za prethodni obračunski period shodno članu 5 Pravilnika kako bi izbjegla plaćanje novčanih kazni, pravnog lica i odgovornog lica u pravnom licu, predviđenih članom 53a Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

3. Uprava je na zarade licima angažovanim po ugovorima o privremenim i povremenim poslovima obračunala poreze i doprinose u manjem iznosu za 996,58€, na način što nije na propisanu osnovicu primijenila stope utvrđene Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica i Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

   Subjekt revizije je angažovao 3 lica za vršenje poslova “tehničke podrške u vršenju inspekcijskog nadzora nad primjenom zakona, podzakonskih akata i drugih propisa iz oblasti turizma i rada i radnih odnosa“, što nije u skladu sa članom 200 Zakona o radu.

   - **Subjekt revizije treba da zaključuje ugovore o privremenim i povremenim poslovima u skladu sa odredbama člana 200 Zakona o radu a obzirom da se radi o vrsti ugovora o radu obračuna, obustavi i uplati poreze i doprinose u skladu sa važećom zakonskom regulativom.**

4. Uprava ne obezbjeđuje analitičku evidenciju izvršenih opravki po vozilima, kako bi se mogli pratiti izdaci po osnovu tekućeg održavanja istih. U prilog navedenoj tvrdnji navodimo podatak do kog smo došli u postupku revizije da su troškovi održavanja golfa IV godišta 1999 – registarskih oznaka PG MN 586 u 2019. godini iznosili 4.847,56€, te se postavlja pitanje ekonomske opravdanosti ulaganja u ova vozila obzirom da troškove ulaganja.

   - **Potrebno je da Uprava obezbijedi analitičku evidenciju izdataka za održavanje vozila za svako vozilo pojedinačno, u cilju kontrole istih i ocjene ekonomske opravdanosti ulaganja u određena vozila.**

5. Revizijom zaključenih ugovora o djelu su utvrđene određene nedoslednosti u kvalifikacijama i stepenu školske spreme angažovanih lica sa opisom poslova koji navedena lica treba da izvrše npr: profesor sociologije - oblast zdravstveno sanitarnog nadzora; lice sa SSS – Gimnazija – oblast javnih nabavki; menadžer carine i špedicije – oblast turizam; profesor istorije i geografije – oblast šumarstva; konfekcijski tehničar (SSS) – oblast turizma; Mr Sanitarnog inžinjeringa – oblast prosvjete, i sl. Takođe je utvrđeno da su gotovo sva lica angažovana na poslovima "tehničke podrške u vršenju inspekcijskog nadzora nad primjenom zakona, podzakonskih akata i drugih propisa iz više oblasti", pa se zaključuje da se radi o poslovima koji spadaju u osnovnu djelatnost poslodavca, dakle o poslovima koji su u opisu sistematizovanih radnih mjesta.

   Na osnovu naprijed navedenog se konstatuje da zaključivanje ugovora o djelu za vršenje poslova iz opisa sistematizovanih radnih mjesta nije u skladu sa članom 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima kojim je propisano da poslove kojima se ostvaruje Ustavom, zakonom i drugim propisima utvrđena nadležnost tog organa vrše državni službenici, tj. lica koja su zasnovala radni odnos u tom organu.

   Slučajnim uzorkom je utvrđeno da je jedno lice u proteklih 7 godina bilo angažovano u Upravi po osnovu: ugovora o stručnom osposobljavanju, ugovora o djelu ili ugovora o privremenim i povremenim poslovima, kao i ugovorima o radu na određeno zaključenim sa Agencijama za privremeno ustupanje zaposlenih ukupno 53 mjeseca, tj. nešto manje od 4 i po godine.

   U postupku revizije je utvrđeno da subjekt revizije angažuje veći broj izvršilaca po ugovorima o djelu puno radno vrijeme i duži vremenski period, čak i po nekoliko godina, da za određeni broj izvršilaca ima formiran personalni dosije u kome se nalazi radna knjižica u kojoj su unijeti podaci kao da se radi o zaposlenom licu, pa se može zaključiti da subjekt revizije ne pravi razliku između zapošljavanja i angažovanja lica po ugovoru o djelu. U prilog navedenoj tvrdnji iznosimo i podatak da su u radnoj knjižici upisana angažovanja po ugovoru o djelu iako se na iste ne plaćaju doprinosi. Na osnovu naprijed navedenog se konstatuje da ovakav način angažovanja lica dovodi do negativnih posledica koje se ogledaju u pravnoj i socijalnoj nesigurnosti izvršilaca, što u konačnom može da dovede do sudskog epiloga.

   Uprava nije uspostavila adekvatan nadzor i kontrolu sprovođenja zaključenih ugovora a takođe nema definisana pravila i procedure u pogledu angažovanja (izbora) lica putem ugovora, opisa poslova, visine naknade, trajanja ugovora, izvještavanja o obavljenom poslu, kontrole rada izvršilaca, potrebnih stručnih kvalifikacija i sl., što bi obezbijedilo da će se ugovoreni poslovi obaviti na najbolji način i po najboljoj cijeni.

   - **Uprava za inspekcijske poslove treba na sistematizovanim radnim mjestima da zasniva radni odnos, shodno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima, jer poslovi na kojima su angažovana lica po ugovorima o djelu, po prirodi i vrsti rada imaju obilježje posla za koje se zasniva radni odnos.**

- **Takođe je potrebno da Uprava precizno definiše predmet ugovora tj. konkretne radne zadatke, rok izvršenja istih, način evaluacije i kontrole rada izvršilaca, posebno imajući u vidu činjenicu da su na ovoj poziciji odobreni i izvršeni značajni izdaci a da su u dosadašnjoj praksi ugovori imali uopšteni opis radnih zadataka.**

6. Uprava za imovinu je za potrebe subjekta revizije izvršila nabavku usluga zakupa 40 vozila i po tom osnovu zaključila Okvirni sporazum u iznosu od 720.000€ na period od 48 mjeseci. Ukupna procijenjena vrijednost javne nabavke za prvu godinu primjene Okvirnog sporazuma iznosi 180.000,00€, a ponuđena cijena iznosi 178.800,00€.

   U članu 13 Okvirnog sporazuma i u članu15 Ugovora precizirano je da nakon isteka perioda zakupa Uprava za imovinu ne stiče pravo svojine nad vozilima i dužna je isporučiocu (dobavljaču) vrati navedena vozila.

   U Sporazumu, u članu 20 je ugrađena klauzula tajnosti i povjerljivosti: ”Izvršilac i njegovo osoblje se obavezuje da u toku važenja ovog Sporazuma kao i u roku od 5 (pet godina po isteku istog, ne iznose bilo kakve službene ili povjerljive u vezi ovog Sporazuma, poslova i aktivnosti naručioca, bez prethodne pisane saglasnosti naručioca.” Obzirom da se u ovom postupku radilo o javnoj nabavci tj. zakupu vozila za potrebe Uprave za inspekcijske poslove, mišljenja smo da navedena nabavka nema karakter tajnog podatka jer njenim otkrivanjem nepoznatom licu ne bi nastupile štetne posljedice za bezbjednost i odbranu, vanjsku, monetarnu i ekonomsku politiku Crne Gore (član 3 Zakona o tajnosti podataka i član 4 Zakona o javnim nabavkama).

   Revizoru su prezentirani zapisnici o primopredaji 40 zakupljenih vozila koji su potpisani od strane Doo Auto Čačak, Uprave za imovinu i Uprave za inspekcijske poslove.

   Obzirom da se radi o vrlo specifičnoj javnoj nabavci procijenjene vrijednosti od 720.000,00€ a da je ista po mišljenju revizora vrlo diskutabilna po pitanju primjene načela transparentnosti, obezbjeđivanje konkurencije a u krajnjem i načela ekonomičnosti i efektivnosti upotrebe javnih sredstava iz razloga što se u krajnjem radi o nabavci usluga zakupa vozila a ne o nabavci vozila smatramo da Sporazum treba preispitati.

   U prilog navedenog je i činjenica da je vrijednost navedenih vozila u periodu vršenja revizije na osnovu podataka o maloprodajnim cijenama sa sajta dobavljača (isporučioca) iznosila 617.448,00€, što je za 102.552€ manje od vrijednosti Okvirnog sporazuma.

   Prostom računicom se dolazi do zaključka da je za iznos mjesečnog zakupa od oko 15.000,00€ može kupiti najmanje jedno službeno vozilo koje bi bilo vlasništvo države Crne Gore.

   - **Potrebno je da Uprava za inspekcijske poslove inicira preispitivanje zaključenog Sporazuma o zakupu 40 vozila u cilju obezbjeđivanja ekonomične, efikasne i efektivne upotrebe javnih sredstava.**

7. Revizijom je utvrđeno da je Uprava za imovinu plaćanje nabavke usluga zakupa vozila u 2019. godini izvršila u iznosu od 111.845,67€ sa pozicije 4415 Izdaci za opremu a da je navedenu nabavku shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet CG i budžete opština, trebalo planirati i izvršiti sa pozicije 4172 – Zakup opreme.

   - **Uprava za imovinu treba da izdatke za zakup opreme planira i izvršava sa pozicija utvrđenih važećim Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet CG i budžete opština.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
RADNIČKE PARTIJE
ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Radnička partija
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Radničke partije za 2018. godinu
Trajanje revizije:	15 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11 i 31/14);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/1 i 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije 40116/19-042-1403/2 od 12.07.2019. godine.

Revizija Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Radničke partije vršiće se u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Radničke partije za 2018. godinu.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI

- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 52/16);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 90/17, 17/18 i 55/18);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);

- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, “Službeni list CG“ br. 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14 i 83/16);
- Zakon o sprječavanju nelegalnog poslovanja ("Službeni list Crne Gore", br. 029/13, 016/16);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2018. godinu;
- Program rada Partije za 2018. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja, uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost. Materijalnost je utvrđena u iznosu od 826,74€ (2,00% na ukupne rashode Partije koji iznose 41.337,44€).

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza revizor se upoznao sa pravnom regulativom, analizirao finansijske izvještaje i ostalu pribavljenu dokumentaciju subjekta revizije i na osnovu sprovedenih testova ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je doslijednost primjene zakona te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima. Na osnovu sprovedenih analitičkih postupaka identifikovana su područja u kojima je eventualno bilo moguće otkriti greške ili nepravilnosti. Svi segmenti revizije revidirani su u cjelosti.

7. PRIHODI

Partija je u 2018. godini ostvarila ukupne prihode u iznosu od 54.171,99€ i isti se odnose na prihode iz budžeta Crne Gore.

Tabelarni pregled ostvarenih prihoda u 2017 i 2018 godini:

Redni broj	Vrsta prihoda	Iznos u 2017.godini	% učešća	Iznos u 2018.godini	% učešća	Povećanje / smanjenje u odnosu na prethodnu godinu
1	Prihodi iz Budžeta Crne Gore	52.618,99	100,00%	54.171,99	100,00%	1.553,00
Ukupno		**52.618,99**	**100,00%**	**54.171,99**	100,00%	1.553,00

8. TROŠKOVI

Partija je u poslovnim knjigama iskazala troškove u ukupnom iznosu od 41.337,44€ i to: troškovi kancelarijskog i ostalog materijala u iznosu od 1.480,92€, troškovi goriva i električne energije u iznosu od 1.671,33€, troškovi vode u iznosu od 120,13€, troškovi ugovorenih naknada u iznosu od 5.295,30€, troškovi službenih putovanja u iznosu od 14.346,00€, troškovi prevoza u iznosu od 250,00€, troškovi ptt usluga u iznosu od 1.175,40€, troškovi održavanja osnovnih stredstava u iznosu od 434,40€, troškovi zakupa u iznosu od 2.895,60€, troškovi reprezentacije u iznosu od 3.022,31€, troškovi reklame i propagande u iznosu od 1.316,43€, troškovi amortizacije u iznosu od 2.313,68€, troškovi osiguranja u iznosu 430,78€, troškovi platnog prometa u iznosu od 184,05€, ostali troškovi u iznosu od 2.220,00€, troškovi kamata u iznosu od 693,29€, ostali finansijski rashodi u iznosu od 359,39€, troškovi novčanih kazni u iznosu od 3.060,00€ i rashodi iz ranijeg perioda u iznosu od 68,43€.

Tabelarni pregled ostvarenih troškova u 2017. i 2018. godini

Redni broj	Konto	Opis troška	Troškovi za 2017.godinu	% učešća	Troškovi za 2018.godinu	% učešća	Povećanje / smanjenje u odnosu na prethodnu godinu
1	512	Troškovi kancelarijskog i ostalog materijala	101,60	0,29%	1.480,92	3,58%	1.379,32
2	513	Troškovi goriva i električne energije	1.758,75	5,06%	1.671,33	4,04%	-87,42
3	514	Troškovi vode	60,81	0,17%	120,13	0,29%	59,32
4	522	Troškovi ugovorenih naknada	3.300,00	9,50%	5.295,30	12,81%	1.995,30
5	529	Troškovi službenih putovanja	14.729,00	42,38%	14.346,00	34,70%	-383,00
6	530	Troškovi prevoza	2.390,00	6,88%	250,00	0,60%	-2.140,00
7	531	Troškovi ptt usluga	0,00	0,00%	1.175,40	2,84%	1.175,40
8	532	Troškovi održavanja osnovnih sredstva	1.022,94	2,94%	434,40	1,05%	-588,54
9	533	Troškovi zakupnina	900,00	2,59%	2.895,60	7,00%	1.995,60
10	551	Troškovi reprezentacije	2.719,01	7,82%	3.022,31	7,31%	303,30
11	535	Troškovi reklame i propagande	1.635,00	4,70%	1.316,43	3,18%	-318,57
12	540	Troškovi amortizacije	228,27	0,66%	2.313,68	5,60%	2.085,41
13	552	Troškovi osiguranja	0,00	0,00%	430,78	1,04%	430,78
14	553	Troškovi platnog prometa	142,16	0,41%	184,05	0,45%	41,89
15	556	Troškovi poreza i doprinosa	253,39	0,73%	0,00	0,00%	-253,39
16	559	Ostali troškovi	4.991,10	14,36%	2.220,00	5,37%	-2.771,10
17	562	Troškovi kamata	0,00	0,00%	693,29	1,68%	693,29
18	569	Ostali finansijski rashodi	520,00	1,50%	359,39	0,87%	-160,61
19	579	Troškovi po osnovu novčanih kazni	0,00	0,00%	3.060,00	7,40%	3.060,00
20	592	Rashodi iz ranijeg perioda	0,00	0,00%	68,43	0,17%	68,43
Ukupno			**34.752,03**	**100,00%**	**41.337,44**	**100,00%**	**6.585,41**

Shodno tabelarnom pregledu konstatuje se da najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškovi službenih putovanja sa 34,70%, troškovi ugovorenih naknada sa 12,81%, troškovi novčanih kazni sa 7,40%, troškovi reklame i propagande sa 7,31%, itd.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Radničke partije za 2017. godinu utvrđene su određene nepravilnosti i date preporuke za otklanjanje istih i to:

1) **Da subjekt revizije finansiranje troškova izborne kampanje vrši u skladu sa odredbama člana 2 stav 2 i člana 17 stav 1 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja**

2) **Da subjekt revizije za vršenje poslova koji spadaju u redovne partijske aktivnosti sa izvršiocima zaključuje ugovore o radu, a ne ugovore o djelu.**

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Radničke partije za 2018. godinu utvrđeno je da je subjekt revizije realizovao date preporuke.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije broj Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije 40116/19-042-1403/2 od 12.07.2019. godine izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Radničke partije za 2018. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. 366/19 od 23.10.2018 godine) na Preliminarni izvještaj DRI (br.04-280/2/19), nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N.Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator DRI Zoran Jelić, član Kolegijuma, na sjednici održanoj 30.10.2019. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja
Radničke partije za 2018. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Radničke partije za 2018. godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da je subjekt revizije finansijske i druge radnje uskladio u svim bitno materijalnim aspektima sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju, osim navedeno pod tačkom 10.4 - Blagajničko poslovanje pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
BOŠNJAČKE STRANKE
ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Bošnjačka stranka
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Bošnjačke stranke za 2018. godinu
Trajanje revizije:	15 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije br. 40116/19-042-1404/2 od 12.07.2019. godine

Revizija Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Bošnjačke stranke vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernice za reviziju Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Bošnjačke stranke za 2018. godinu.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI

- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 52/16);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 90/17, 17/18 i 55/18);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);

- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, „Službeni list CG“ br. 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14 i 83/16);
- Zakon o sprječavanju nelegalnog poslovanja ("Službeni list Crne Gore", br. 029/13, 016/16);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2018. godinu;
- Program rada Partije za 2018. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.
U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja, uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost. Materijalnost je utvrđena u iznosu od 4.681,78€ (1,50% od ostvarenih rashoda subjekta revizije koji iznose 312.118,89€). Za potrebe prikupljanja revizijskih dokaza državni revizor se upoznao sa pravnom regulativom, dokumentacijom i informacijama o poslovanju subjekta revizije, ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je doslijednost primjene zakona te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima. Na osnovu sprovedenih analitičkih postupaka identifikovana su područja u kojima je eventualno bilo moguće otkriti greške ili nepravilnosti. Revizijom su revidirani planirani segmenti u cjelosti.

7. PRIHODI

Subjekt revizije je u 2018. godini ostvario ukupne prihode u iznosu od 351.293,86€. Iskazani prihodi odnose se na prihode iz budžeta CG u iznosu od 209.986,88€, prihode iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 98.856,99€, prihode od članarina u iznosu od 26.524,13€, ostale poslovne prihode u iznosu od 1.750,00€, finansijske prihode u iznosu od 11,94€ i ostale prihode u iznosu od 14.173,58€.

Uporedni tabelarni pregled ostvarenih prihoda za 2017. i 2018. godinu.

R/B	Vrsta prihoda	Iznos u 2017.	% učešća	Iznos u 2018.	% učešća
1	Prihodi iz Budžeta Crne Gore	203,816.04	62.95%	209,986.88	59.78%
2	Prihodi iz budžeta lokalne samouprave	100,899.37	31.17%	98,856.99	28.14%
3	Prihodi od članarina	17,697.17	5.47%	26,524.13	7.55%
4	Ostali poslovni prihodi	1,330.92	0.41%	1,750.00	0.50%
5	Finansijski prihodi	11.94	0.00%	2.28	0.00%
6	Ostali prihodi	0.00	0.00%	14,173.58	4.03%
Ukupno		**323,755.44**	**100.00%**	**351,293.86**	100.00%

Shodno prezentiranim podacima konstatuje se da najveće učešće u ukupnim prihodima imaju prihodi iz Budžeta Crne Gore sa 59,78%, prihodi iz budžeta lokalnih samouprava sa 28,14%, prihodi od članarina sa 7,55% i ostali prihodi sa 4,03%.

Evidentirani prihodi se odnose na prihode za redovno poslovanje, osim iznosa od 4.880,69€ koji se odnosi na prihode za izbornu kampanju (3.075,19€ uplata lokalnih samouprava Bar, Plav, Rožaje i Ulcinj za izbore održane u 2018. godini i iznos od 1.805,50€ po osnovu uplata opština Petnjica i Tuzi za izbore održane u ovim opštinama krajem 2017. godine).

8. TROŠKOVI

Stranka je u poslovnim knjigama iskazala troškove za 2018. godinu u iznosu od 312.118,89€ i isti se odnose na troškove goriva i energije u iznosu od 15.836,77€, troškove bruto zarada, naknada i ostalih ličnih rashoda u iznosu od 89.207,22€, troškove održavanja u iznosu od 10.828,76€, troškove zakupa u iznosu od 43.119,70€, troškove reklame i propagande u iznosu od 6.796,82€, troškove usluga u iznosu od 13.787,58€, troškove amortizacije u iznosu od 9.440,05€, troškove reprezentacije u iznosu od 39.860,41€, troškove platnog prometa u iznosu od 790,50€, troškove službenih putovanja u iznosu od 41.646,84€,rashode po osnovu usaglašavanja obaveza u iznosu od 421,00€, troškove pomoći u iznosu od 32.641,85€ i rashode iz ranijih godina u iznosu od 7.741,39€.

Uporedni tabelarni pregled troškova ostvarenih u 2017. i 2018. godini

R/B	Konto	Opis troška	Troškovi za 2017.godinu	% učešća	Troškovi za 2018.godinu	% učešća
1	513	Troškovi naknada za gorivo i el. energije	15,023.50 €	4.17%	15,836.77 €	5.07%
2	520, 521 i 555	Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	96,215.76 €	26.70%	89,207.22 €	28.58%
3	532	Troškovi održavanja	6,497.70 €	1.80%	10,828.76 €	3.47%
4	533	Troškovi zakupnina	35,437.20 €	9.84%	43,119.70 €	13.82%
5	535	Troškovi reklame i propagande	6,797.82 €	1.89%	6,796.82 €	2.18%
6	539	Troškovi usluga	8,744.12 €	2.43%	13,787.58 €	4.42%
7	540	Troškovi amortizacije	9,108.07 €	2.53%	9,440.05 €	3.02%
8	551	Troškovi reprezentacije, zakupa, smještaja, pomoći i donacija	40,153.58 €	11.14%	39,860.41 €	12.77%
9	553	Troškovi platnog prometa	815.72 €	0.23%	790.50 €	0.25%
10	559, 529 i 522	Troškovi službenih putovanja	32,872.58 €	9.12%	41,646.84 €	13.14%
11	576	Rashodi po osnovu usaglašavanja potraživanja	0.00 €	0.00%	421.00 €	0.13%
12	579	Troškovi pomoći	38,951.96 €	10.81%	32,641.85 €	10.46%
13	585, 591 i 592	Rashodi iz prethodnih izvještajnih perioda i po osnovu ispravke grešaka i ostalih usklađivanja	69,689.03 €	19.34%	7,741.39 €	2.48%
UKUPNO			**360,307.04 €**	**100.00%**	**312,118.89 €**	**100.00%**

Shodno prezentiranim podacima konstatuje se da najveće učešće u ukupnim troškvima imaju troškovi zarada sa 28,58%, troškovi zakupa sa 13,82%, troškovi reprezentacije sa 12,77%, troškovi pomoći sa 10,46%, troškovi službenih putovanja 13,14% i sl.

Od ukupno iskazanih troškova na troškove za redovno poslovanje se odnosi 296.669,81€, dok se na troškove izbornih kampanja odnosi iznos od 15.449,08€.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvješta Bošnjačke stranke za 2017. godinu utvrđene su nepravilnosti i date preporuke za otklanjanje istih i to:

1) **Subjekt revizije je dužan da sve evidentirane troškove dokumentuje adekvatnom i potpunom dokumentacijom shodno članu 19 Zakona o računovodstvu.**

2) **Subjekt revizije treba da troškove evidentira u poslovnim knjigama u godini kada su nastali, a u cilju iskazivanja realnih troškova izvještajnog perioda.**

3) **Subjekt revizije prilikom zapošljavanja je dužan da Zavodu za zapošljavanje prijavi slobodna radna mjesta radi praćenja ponude i tražnje na tržištu rada, kako je to utvrđeno odredbama člana 26 Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti.**

4) **Subjekt revizije je dužan da sa zaposlenima zaključuje ugovore o radu shodno odredbama člana 23 Zakona o radu**

5) **Subjekt revizije je dužan da na isplaćene naknade fizičkim licima vrši obračun i isplatu poreskih obaveza shodno odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

6) **Subjekt revizije treba da ugovore o zakupu zaključuje u skladu sa odredbama člana 639 Zakona o obligacionim odnosima.**

7) **Preporučuje se subjektu revizije da izvrši usaglašavanje obaveza sa dobavljačima kao i obaveza iskazanih po drugom osnovu i da u slučaju utvrđenih razlika izvrši odgovarajuća knjiženja u poslovnim knjigama.**

8) **Preporučuje se subjektu revizije da pretplate prema dobavljačima i pretplate po drugom osnovu na kraju finansijske godine preknjiži na konto aktivnih vremenskih razgraničenja, kako iste ne bi uticale na smanjenje salda ukupnih obaveza.**

9) **Subjekt revizije treba da sve troškove evidentira na odgovarajuća konta shodno važećem Pravilniku.**

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Bošnjačke stranke za 2018. godinu utvrđeno je da je ista od devet datih preporuka u Izvještaju za prethodnu godinu realizovala tri preporuke (br. 1, 3 i 6), djelimično je realizovala preporuku broj 5, a nije realizovala preporuke br. 2, 4, 7, 8 i 9.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije br. 40116/19-042-1404/2 od 12.07.2019. godine godine izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Bošnjačke stranke za 2018. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. 131/19 od 31.10.2019. godine) na Preliminarni izvještaj DRI (br. 04-287/19 od 23.10.2019. godine nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator DRI Zoran Jelić, član Kolegijuma, na sjednici održanoj 07.11.2019. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Bošnjačke stranke za 2018. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Bošnjačke stranke za 2018. godinu sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na navedeno u Izvještaju pod tačkom 10.2.2. Rashodi- Troškovi zakupa i troškovi iz ranijih godina.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije sve finansijske i druge radnje uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (čl. 18 i 18a), Zakona o radu (čl. 25, 26, 143c i 170) i Pravilnika o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje.**

Pregled utvrđenih nepravilnosti i datih preporuka:

1. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije za potrebe izbornih kampanja u opštinama: Bar, Plav i Rožaje, otvorio poseban žiro račun, a da je za potrebe izborne kampanje u Opštini Ulcinj korišten žiro račun, koji je otvoren u prethodnom periodu, što nije u skladu sa odredbama člana 18 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.
   Takođe je utvrđeno da subjekt revizije izborne račune iz 2017. godine, koji su otvoreni za potrebe finansiranja izbornih kampanja u opštinama Petnjica i Tuzi nije shodno odredbama člana 18 a Zakona zatvorio u roku od 90 dana od dana objavljivanja konačnih izbornih rezultata.

   - **Subjekt revizije shodno članu 18 Zakona treba da u svrhu prikupljanja sredstava za finansiranje troškova izborne kampanje otvori posebni račun za svaku potvrđenu izbornu listu.**

   - **Subjekt revizije je shodno odredbama člana 18a Zakona dužan da izvrši zatvaranje izbornih žiro računa u utvrđenom roku.**

2. Revizijom je utvrđeno da je stalna imovina po početnom stanju na dan 01.01.2018. godine iskazana po sadašnjoj, a ne nabavnoj vrijednosti, kao i da je iskazana samo tekuća amortizacija ali ne i akumulirana iz prethodnih godina.

   - **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama stalnu imovinu iskazuje po nabavnoj vrijednosti, ukupno akumuliranoj otpisanoj i sadašnjoj vrijednosti.**

3. Revizijom su utvrđeni nedostaci u dijelu popunjavanja radnih knjižica, donošenja rješenja o prestanku radnog odnosa i zasnivanja radnog odnosa na neodređeno vrijeme, pa se konstatuje da subjekt revizije prilikom zapošljavanja i ostvarivanja prava zaposlenih nije poštovao odredbe člana 25, 26, 143c, 170 Zakona o radu, kao ni odredbe člana 18 i 19. Pravilnika o radnoj knjižici.

   - **Subjekt revizije je dužan da dosledno primjenjuje odredbe Zakona o radu koje se odnose na zapošljavanje i ostvarivanju prava zaposlenih po osnovu radnog odnosa.**

4. Stranka je u 2018. godini shodno ugovorima zaključenim sa fizičkim licima isplatila zakupninu za poslovni prostor u Baru u većem iznosu za 2.400,00€ od iznosa ugovorene zakupnine na godišnjem nivou i zakupninu za poslovni prostor u Gusinju u većem iznosu za 900,00€. Državnom revizoru nijesu prezentirani dokazi na osnovu kojih je izvršena isplata u većem iznosu od ugovorene, a nijesu iskazane ni obaveze iz prethodnog perioda po ovom osnovu.

   - **Subjekt revizije je dužan da sve isplate vrši na osnovu adekvatne i potpune dokumentacije.**

5. Revizijom je utvrđeno da Stranka nije pravilno klasifikovala i evidentirala na odgovarajuća konta troškove zakupa, smještaja na službenom putu, ostale troškove kao i troškove donacija u iznosu od 9.347,19€ shodno važećem Pravilniku.

   - **Subjekt revizije treba da sve troškove pravilno klasifikuje i iste evidentira na odgovarajuća konta shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica.**

6. Revizijom je utvrđeno da nijesu sačinjavani izvještaji sa službenog puta kako je to utvrđeno članom 9 odnosno 19 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, kao i da dio putnih naloga ne sadži sve potrebne podatke (nije navedena svrha službenog puta i sl.).

   - **Subjekt revizije treba da uredno popunjava putne naloge i da sačinjava izvještaje sa službenih putovanja kako je to utvrđeno Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, kao jedinim propisom koji uređuje ovu oblast.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA HRVATSKE GRAĐANSKE INICIJATIVE ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Hrvatska građanska inicijativa
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Hrvatske građanske inicijative za 2018. godinu
Trajanje revizije:	15 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Sl.list CG" br. 52/1414, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije 40116/19-042/1401/2 od 12.07.2019. godine

Revizija Godišnjeg finansijskog izvještaja Hrvatske građanske inicijative vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je konsolidovani Godišnji finansijski izvještaj Hrvatske građanske inicijative za 2018. godinu.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI

- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 92/17);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Sl. list Crne Gore", br.90/17, 17/18 i 55/18);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);

- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14 i 83/16);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. List CG“ br. 040/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2018. godinu;
- Program rada Partije za 2018. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja, uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istitnitost i objektivnost.

Materijalnost je utvrđena u iznosu od 1.882,65€ (1,50% na rashode Partije koji iznose 125.510,00€). Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza državni revizor se upoznao sa pravnom regulativom i drugom dokumentacijom, ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima.

7. PRIHODI

Partija je u 2018. godini ostvarila ukupne prihode u iznosu od 154.882,65€. Ostvareni prihodi odnose se na prihode iz budžeta CG u iznosu od 142.720,20€, prihode iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu 12.015,28€ i ostale prihode (prihodi od članarina i ostali prihodi) u iznosu od 147,17€.

Tabelarni pregled pregled ostvrenih prihoda u 2017 i 2018. godini:

R/b	Vrsta prihoda	Iznos 2017	% učešća	Iznos 2018	% učešća	Poveć./smanj. prihoda u odnosu na pret. god.
1	Prihodi iz Budžeta Crne Gore	138.488,00	91,85%	142.720,20	92,15%	4.232,20
2	Prihodi iz budžeta lokalnih samouprava	11.384,00	7,55%	12.015,28	7,76%	631,28
3	Prihodi od članarina	282,00	0,19%	108,00	0,07%	-174,00
4	Ostali prihodi	621,00	0,41%	39,17	0,03%	-581,83
	UKUPNO	**150.775,00**	**100,00%**	**154.882,65**	**100,00%**	**4.107,65**

Shodno prezentiranim podacima konstatuje se da najveće učešće u ukupnim prihodima imaju prihodi iz budžeta CG sa 92,15%, zatim prihodi iz budžeta lokalnih samouprava sa 7,76% i sl.

8. TROŠKOVI

Partija je u 2018. godini u Glavnoj knjizi i Godišnjem finansijskom izvještaju iskazala troškove u iznosu od 127.455,75€ i isti se odnose na: troškove kancelarijskog materijala i električne energije u iznosu od 905,70€, troškove neto zarada, poreza i doprinosa u iznosu od 7.945,04€, troškove naknada partijskim funkcionerima i naknada po ugovoru o djelu u iznosu od 37.580,43€, troškove službenih putovanja u iznosu od 4.241,85€, troškove usluga prevoza u zemlji i troškove usluga mobilne i fiksne telefonije u iznosu od 5.195,27€, troškove održavanja osnovnih sredstava i zakupnine u iznosu od 39.719,71€, troškove amortizacije u iznosu od 789,74€, troškove sonzorstva i stipendija u iznosu od 15.621,91€, troškove reprezentacije u iznosu od 4.629,10€, troškove elektronske dopune i ostale troškove, za Predsjedničke izbore, u iznosu od 1.700,00€, troškove platnog prometa u iznosu od 276,40€, troškove humanitarne pomoći i druge nematerijalni troškovi u iznosu od 6.904,50€ i rashode po osnovu ispravke grešaka iz ranijih godina u iznosu od 1.946,10€.

Uporedni pregled ostvarenih troškova u 2017. i 2018. godini:

R/b	K-to	Vrsta troška	Iznos 2017	% učešća	Iznos 2018	% učešća	Poveć./smanj. prihoda u odnosu na pret. god.
1	k-to 512 i k-to 513	Troškovi kancelarijskog materijala i električne energije	639,64	0,68%	905,70	0,71%	266,06
2	k-to 520 i k-to 556	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	7.877,88	8,37%	7.945,04	6,23%	67,16
3	k-to 522	Troškovi naknada po ugovoru o djelu i naknada partijskim funkcionerima (bruto)	36.907,23	39,22%	37.580,43	29,49%	673,20
4	k-to 529	Troškove službenih putovanja i ostale naknade	3.649,00	3,88%	4.241,85	3,33%	592,85
5	k-to 531	Troškovi transportnih usluga (troškovi usluga prevoza i troškovi telefonskih usluga)	6.022,20	6,40%	5.195,27	4,08%	-826,93
6	k-to 532 i k-to 533	Troškovi usluga održavanja osnovnih sredstava i dr.trošk.usluga održavanja i troškovi zakupa	245,74	0,26%	39.719,71	31,16%	39.473,97
7	k-to 535	Troškovi reklame, propagande i sajmova	9.825,88	10,44%	0,00	0,00%	-9.825,88
7	k-to 540	Troškovi amortizacije	679,78	0,72%	789,74	0,62%	109,96
8	k-to 550	Troškovi stipendija i sponzorstva, računovodstvenih i ost. usluga	16.500,55	17,54%	15.621,91	12,26%	-878,64
9	k-to 5510	Troškovi reprezentacije	3.225,60	3,43%	4.629,10	3,63%	1.403,50
10	k-to 5515	Troškovi naknada članova/zamjenika angažovanih na biračkim mjestima, tr. elektr. dopune i ost. tr. za Predsjedničke izbore	0,00	0,00%	1.700,00	1,33%	1.700,00
11	k-to 553	Troškovi platnog prometa	328,95	0,35%	276,40	0,22%	-52,55
12	k-to 559	Troškovi humanitarne pomoći i drugi nematerijalni troškovi	8.191,80	8,71%	6.904,50	5,42%	-1.287,30
13	k-to 591	Rashodi po osnovu ispravke grešaka iz ranijih godina	0,00	0,00%	1.946,10	1,53%	1.946,10
		Ukupno	**94.094,25**	**100,00%**	**127.455,75**	**100,00%**	**33.361,50**

Shodno prezenitiranim podacima najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškove održavanja osnovnih sredstava i zakupnine sa 31.16%, troškovi naknada po ugovorima o djelu i naknada partijskim funkcionerima sa 29,49%, troškovi stipendija i sponzorstva sa 12,26% i sl.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Hrvatske građanske inicijative za 2017. godinu utvrđene su određene nepravilnosti i date preporuke od strane DRI a odnose se na:

1) **Nakon zaključivanja poslovnih knjiga, sastavljanja Godišnjeg finansijskog izvještaja i dostavljanja istog nadležnim institucijama, ne treba vršiti knjiženje u poslovnim knjigama u toj godini.**

2) **Da subjekt revizije ugovore o djelu zaključuje u skladu sa odredbama Zakona o obligacionim odnosima, ugovorom treba definisti poslove i period angažovanja izvršioca.**

3) **Da subjekt revizije prilikom angažovanja izvršilaca po ugovoru o djelu obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.**

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja za 2018. godinu utvrđeno je da je subjekt revizije realizovao preporuku br. 1 i 3, a djelimično preporuku br. 2.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije broj 40116/19-042-1401/2 izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Hrvatske građanske inicijative za 2018. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije br 289 od 5.11.2019. godine na Preliminarni izvještaj DRI br. 04-289/19, nadležni Kolegijum u sastavu: senator DRI Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i senator DRI Zoran Jelić - član Kolegijuma na sjednici održanoj 08. novembra 2019. godine, razmotrio je i usvojio:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja
Hrvatske građanske inicijative za 2018. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Hrvatske građanske inicijative za 2018. godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja,pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje.**

Revizijom pravilnosti utvrđeno da je subjekt revizije finansijske i druge radnje uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju osim navedeno u Izvještaju pod tačkom 10.1.2-Potraživanja i pod tačkom 10.2.2 –Troškovi ugovorenih naknada i troškovi pomoći i stipendija, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na sljedeće:**

- **Da subjekt revizije sa izvršiocima za obavljanje poslova koji po prirodi i opisu imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos da zaključuje ugovore o radu, a ne ugovore o djelu.**

- **Da subjekt revizije sa korisnicima stipendija zaključuje Ugovore kojima će utvrditi prava i obaveza korisnika stipendije.**

- **Da subjekt revizije obezbijedi evidenciju potraživanja od lokalnih samouprava na osnovu usaglašene i ovjerene dokumentacije.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
PRAVE CRNE GORE
ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Prava Crna Gora
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj za 2018. godinu i revizija poslovanja Prave Crne Gore
Trajanje revizije:	15 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11 i 31/14);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije 40116/19-042-1400/2 od 16.07.2019. godine.

Revizija Godišnjeg konsolidoavnog finansijskog izvještaja Prave Crne Gore za 2018. godinu vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Državna revizorska institucija izvršila je finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti Prave Crne Gore za 2018. godinu. Finansijska revizija podrazumijeva reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja, dok revizija pravilnosti podrazumijeva usklađenost poslovanja subjekta revizije sa zakonskom i drugom regulativom.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj za 2018. godinu i revizija pravilnosti poslovanja Prave Crne Gore.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI

- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG“ br. 52/14, 76/15,83/16 i 92/17);
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 92/17);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Sl. list Crne Gore", br.90/17, 17/18 i 55/18)
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/ 07…62/13, 08/15, 22/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14 i 83/16);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. List CG“ br. 040/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2018. godinu;
- Program rada Partije za 2018. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je indentifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istitnitost i objektivnost.

Materijalnost je utvrđena u iznosu od 1.964,40€ (2% na ukupne rashode Partije, koji iznose 98.220,05€).

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza državni revizor se upoznao sa pravnom regulativom i drugom dokumentacijom subjekta revizije, na osnovu sprovedenih testova ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima.

7. PRIHODI

Revizijom je utvrđeno da je Partija u Glavnoj knjizi iskazala prihode u iznosu od 51.817,63€ i isti se odnose na: prihode iz budžeta CG u iznosu od 16.999,98€, prihode iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 6.300,05€ (za redovno poslovanje iznos od 3.640,35€, dok je za izborne kampanje iznos od 2.659,70€) i prihode od priloga u iznosu od 28.517,60€ (za redovno poslovanje iznos od 18.573,00€, dok se na izbornu kampanju-predsjednički izbori, odnosi iznos od 9.944,60€).

Tabelarni pregled prihoda za redovno poslovanje i izborne kampanje

Redni broj	Vrsta prihoda	Redovan rad	Izborne kampanje	Ukupno 2018	% učešća
1	Prihodi iz Budžeta CG	0,00 €	16.999,98 €	16.999,98 €	32,81 €
2	Prihodi iz budžeta lokalnih samouprava	3.640,35 €	2.659,70 €	6.300,05 €	12,16 €
3	Prihodi od priloga	18.573,00 €	9.944,60 €	28.517,60 €	55,03 €
	UKUPNO:	22.213,35 €	29.604,28 €	51.817,63 €	100,00 €

Od ukupno ostvarenih prihoda u 2018. godini na prihode za redovan rad odnosi se iznos od 22.213,35€, dok se na prihode za izborne kampanje odnosi iznos od 29.604,28€.

8. TROŠKOVI

Partija je u poslovnim knjigama u 2018.-oj godini iskazala ukupne troškove u iznosu od 98.220,05€, a isti se odnose na: troškove kancelarijskog i reklamnog materijala u iznosu od 12.864,39€, troškove goriva i električne energije u iznosu od 3.304,33€, troškove bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca u iznosu od 5.493,66€, troškove po osnovu ugovora o djelu u iznosu od 6.605,94€, troškove smještaja i ishrane u iznosu od 150,00€, troškovi PTT usluga, usluga prevoznika i ostalih usluga u iznosu od 4.349,72€, troškove zakupnina u iznosu od 9.496,50€, troškove reklame i propagande u iznosu od 52.020,15€, ostale troškove u iznosu od 673,69€, troškove prireza u iznosu od 78,66€, troškove reprezentacije i neproizvodnih usluga u iznosu od 2.486,98€, troškove platnog prometa u iznosu od 116,21€ i troškove poreza, administaritvnih taksi i taksi usluga u iznosu od 579,82€.

Revizijom je utvrđeno da se od ukupno iskazanih troškova na troškove redovnog poslovanja odnosi iznos od 34.989,72€, dok se na troškove izbornih kampanja odnosi iznos od 63.230,33€ i to na troškove predsjedničkih izbora iznos od 46.352,29€, dok se na lokalne izbore u Baru, Danilovgradu i Podgorici odnosi iznos od 16.878,04€.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o fininasiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije broj (br. 40116/19-042-1400/2 od 16.07.2019. godine, izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Prave Crne Gore za 2018. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. 177/19 od 05.11.2019. godine) na Preliminarni izvještaj DRI br. 04-285/19 od 22.10.2019. godine, nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator DRI dr Branislav Radulović, član Kolegijuma, na sjednici održanoj 11.11.2019. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Prave Crne Gore za 2018. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Prave Crne Gore za 2018. godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj, sa skretanjem pažnje na sljedeće:

- **Subjekt revizije treba da vrši usaglašavanje obaveza sa svim dobavljačima na kraju finansijske godine u cilju preciznog iskazivanja istih.**

- **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama obezbijedi evidenciju potraživanja od lokalnih samouprava koja mora biti zasnovana na usaglašenoj i ovjerenoj dokumentaciji.**

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije finansijske i druge radnje nije u svim materijalno značajnim aspektima uskladio sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi revizije. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (član 13 i 18), Zakona o radu i Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, te u skladu sa tim, a imajući u vidu i utvrđenu materijalnost u iznosu od 1.964,40€, nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje**.

Na izražavanje negativnog mišljenja na reviziju pravilnosti poslovanja Partije uticale su sledeće nepravilnosti:

1. Revizijom je utvrđeno da je Partija ostvarila troškove izbornih kampanja za lokalne izbore u (Baru, Danilovgradu i Podgorica) u većem iznosu od prikupljenih sredstava za 14.218,34€ što nije u skladu sa odredbama člana 13 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja. (Troškovi ostvareni u iznosu od 16.878,04€, a sredstva za finansiranje izbornih kampanja prikupljena u iznosu od 2.659,70€).

   - **Subjekt revizije je dužan da troškove izbornih kampanja ostvaruje u skladu sa odredbama clana 13 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

2. Revizijom je utvrđeno da je Partija u 2018. godini sa žiro računa za redovno poslovanje isplatila troškove izbornih kampanja u ukupnom iznosu od 4.838,80€, što nije u skladu sa članom 18 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je propisano da se sva sredstva namijenjena za finansiranje izborne kampanje uplaćuju na izborni račun i da sva plaćanja troškova izborne kampanje politički subjekat vrši sa tog računa.

   - **Subjekt revizije je shodno članu 18 stav 3 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja je dužan da sve troškove izborne kampanje plaća sa računa koji je otvoren za te namjene.**

3. Partija je za potrebe izborne kampanje (lokalni izbori u opštinama Bar, Danilovgrad i Podgorica) otvorila jedan izborni račun, što nije u skladu sa odredbama člana 18 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je propisano da politički subjekat u svrhu prikupljanja sredstava za finansiranje troškova izborne kampanje za svaku potvrđenu izbornu listu, otvara poseban žiro račun kod institucije ovlašćene za poslove platnog prometa.

   - **Subjekt revizije shodno članu 18 Zakona treba da u svrhu prikupljanja sredstava za finansiranje troškova izborne kampanje otvori posebni račun za svaku potvrđenu izbornu listu.**

4. Partija je ugovorima o dijelu angažovala izvršioce za obavljanje poslova koji po prirodi i opisu imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos (poslovi Generalnog sekretara i Potparola), a sa istim je trebalo zaključiti ugovore o radu.

   - **Subjekt revizije treba da sa izvršiocima za obavljanje poslova koji po prirodi i opisu imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos da zaključuje ugovore o radu, a ne ugovore o djelu.**

5. Revizijom je utvrđeno da Partija nije dostavljala IOPPD obrazac, nadležnom poreskom organu za 2018. godinu, što je bila u obavezi shodno članu 5 Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

   - **Subjekt revizije je dužan da Izvještaj o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (IOPPD obrasce) podnosi nadležnom poreskom organu do 15-og u mjesecu za prethodni mjesec kako je propisano važećim Pravilnikom.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
ALBANSKE ALTERNATIVE
ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Albanska alternativa
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Albanske alternative za 2018. godinu
Trajanje revizije:	15 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije br.40116/19-042-1402/2 od 12.07.2019. godine

Revizija konsolidovanog Godišnjeg finansijskog izvještaja Albanske Alternative vršiće se u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernice za reviziju Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Albanske Alternative za 2018. godinu.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI

- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 92/17);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Sl. list Crne Gore", br.90/17, 17/18 i 55/18);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);

- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14 i 83/16);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. List CG“ br. 040/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2018. godinu;
- Program rada Partije za 2018. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupaka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kojeg nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost. Materijalnost je utvrđena u iznosu od 1.358,00€. (2,00% od ostvarenih rashoda Partije koji iznose 67.878,00€).

Za potrebe prikupljanja revizijskih dokaza državni revizor se upoznao sa pravnom regulativom i drugom dokumentacijom, ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je doslijednost primjene zakona te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima. Na osnovu sprovedenih analitičkih postupaka identifikovana su područja u kojima je eventualno bilo moguće otkriti greške ili nepravilnosti. Planirani segmenti su revidirani u cjelosti.

7. PRIHODI

Partija je u 2018. godini ostvarila ukupne prihode u iznosu od 63.095,55€. Ostvareni prihodi odnose se na prihode iz budžeta CG u iznosu od 28.544,02€, prihode iz budžeta lokalnih samoupravau iznosu od 30.451,53€ i prihode od priloga u iznosu od 4.100,00€.

Revizijom je utvrđeno da se od ukupno iskazanih prihoda na prihode za redovno poslovanje odnosi iznos od 25.067,70€, dok se na prihode za finansiranje izbornih kampanja odnosi iznos od 5.383,83€.

Tabelarni pregled ostvarenih prihoda u 2017 i 2018 godini

Redni broj	Vrsta prihoda	Prihod 2017 godina	% učešće	Prihod 2017 godina	% učešće	Povećanje/smanjenje prihoda u 2018 u odnosu na 2017. godinu
1	Prihodi iz budžeta CG	27.698,00	65,24%	28.544,02	45,24%	846,02
2	Prihodi iz budžeta lokalne samouprave	9.755,00	22,98%	30.451,53	48,26%	20.696,53
3	Prihodi od priloga	5.000,00	11,78%	4.100,00	6,50%	-900,00
	Ukupno	**42.453,00**	**100,00%**	**63.095,55**	**100,00%**	**20.642,55**

Shodno prezentiranim podacima konstatuje se da prihodi iz budžeta Crne Gore i budžeta lokalnih samouprava učestvuju sa 93,50% dok prihodi iz privatnih izvora (prilozi od fizičkih lica) učestvuju sa 6,50%.

8. TROŠKOVI

Partija je u poslovnim knjigama u 2018. godini iskazala troškove u iznosu od 67.878,25€ i isti se odnose na: troškove kancelarijskog materijala u iznosu od 341,75€, troškove goriva i energije u iznosu od 21.555,73€, troškove ugovorenih naknada u iznosu od 18.761,56€, troškove službenih putovanja u iznosu od 230,00€, troškove komunikacionih usluga u iznosu od 1.850,58€, troškove zakupa u iznosu od 4.912,59€, troškove reklame i propagande u iznosu od 5.037,30€, troškove amortizacije u iznosu od 872,91€, troškove neproizvodnih usluga u iznosu od 1.143,87€, troškove reprezentacije u iznosu od 8.856,40€, troškove platnog prometa u iznosu od 236,96€ i ostale nematerijalne troškove u iznosu od 4.078,60€.

Tabelarni pregled ostvarenih troškova u 2017. i 2018. godini po vrsti troška:

Redni broj	konto	Opis troška	Troškovi 2017.godina	% učešća	Troškovi 2018.godina	% učešća	Povećanje / smanjenje
1	512	Troškovi kancelarijskog i ostalog materijala	455,40	0,83%	341,75	0,50%	-113,65
2	513	Troškovi goriva i energije	7.538,39	13,80%	21.555,73	31,76%	14.017,34
3	525	Troškovi ugovorenih naknada	13.251,06	24,25%	18.761,56	27,64%	5.510,50
4	529	Troškovi službenih putovanja	348,86	0,64%	230,00	0,34%	-118,86
5	531	Troškovi komunikacionih usluga	1.209,48	2,21%	1.850,58	2,73%	641,10
6	533	Troškovi zakupnina	5.106,52	9,35%	4.912,59	7,24%	-193,93
7	535	Troškova reklame i propagande	16.464,20	30,13%	5.037,30	7,42%	-11.426,90
8	540	Troškovi amortizacije	721,25	1,32%	872,91	1,29%	151,66
9	550	Troškovi izbornih kampanja	2.046,91	3,75%	1.143,87	1,69%	-903,04
10	551	Troškovi reprezentacije	2.086,06	3,82%	8.856,40	13,05%	6.770,34
11	553	Troškovi platnog prometa	193,84	0,35%	236,96	0,35%	43,12
12	559	Ostali nematerijalni troškovi	5.215,81	9,55%	4.078,60	6,01%	-1.137,21
Ukupno			**54.637,78**	**100,00%**	**67.878,25**	**100,00%**	**13.240,47**

Shodno tabelarnom pregledu, najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškovi goriva i energije sa 31,76%, troškovi zarada i naknada sa 27,64%, troškovi reprezentacije sa 13,05%, troškovi reklame i propagande sa 7,42%, troškovi zakupnina sa 7,24% i sl.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja za 2017. godinu utvrđene su određene nepravilnosti i date su preporuke za otklanjanje istih i to:

1) **Subjekt revizije treba da realnije planira prihode i rashode, a u slučaju ostvarivanja prihoda i rashoda u većem ili manjem iznosu od planiranih, preporučuje se da isti koriguje Finansijski plan.**

2) **Subjekt revizije je dužan da troškove izbornih kampanja ostvaruje u skladu sa odredbama člana 13 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja**

3) **Subjekt revizije treba da uplatu poreskih obaveza vrši u momentu isplate naknada fizičkim licima shodno odredbama člana 46 Zakona o poreza na dohodak fizičkih lica i da shodno članu 47 Zakona podnosi IOPPD obrasce nadležnom poreskom organu.**

4) **Subjekt revizije prilikom angažovanja izvršilaca po ugovoru o djelu treba da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.**

5) **Subjekt revizije treba da ugovore o djelu zaključuje shodno Zakonu o obligacionim odnosima.**

6) **Preporučuje se subjektu revizije da internim aktom utvrdi ko u Partiji ostvaruje pravo na troškove goriva. Takođe se subjektu revizije preporučuje da troškove goriva dodatno dokumentuje fiskalnim računima.**

7) **Preporučuje se subjektu revizije da aktom o imenovanju komisije za popis utvrdi zadatke komisije kao i rok u kome je ista dužna završiti popis i podnijeti izvještaj o popisu shodno važećem Pravilniku.**

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja za 2018. godinu utvrđeno da je subjekt revizije **realizovao** preporuku br. 1, nije **realizovao** preporuke br.2,3,4 i 5, dok je preporuke broj 6 i 7 **djelimično** realizovao.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o fininasiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije broj 40116/19-042-1402/2 od 12.07.2019. godine, izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Albanske Alternative za 2018. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. 04-11-19 od 07.11.2019. godine) na Preliminarni izvještaj DRI br. 04-302/19, nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator DRI Zoran Jelić, član Kolegijuma, na sjednici održanoj 13.11.2019. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja
Albanske Alternative za 2018. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Albanske Alternative za 2018. godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj, sa skretanjem pažnje na navedeno u Izvještaju pod tačkom 12.2.2. Troškovi goriva.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije finansijske i druge radnje nije u svim materijalno značajnim aspektima uskladio sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi revizije. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (član 13, 17, 18 i 18a), Zakona o radu, Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica (član 46 i 47), Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje i Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa i usklađivanju knjigovodtvenog sa stvarnim stanjem, te u skladu sa tim, nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje**.

Na izražavanje negativnog mišljenja na reviziju pravilnosti poslovanja Partije uticale su sledeće nepravilnosti:

1. Revizijom je utvrđeno da su troškovi izborne kampanje (lokalni izbori u Podgorici i Plavu) ostvareni u većem iznosu za 10.239,36€, od prikupljenih sredstava za finansiranje istih (sredstva prikupljena u iznosu od 8.059,58€ ,a troškovi ostvareni u iznosu od 18.298,94€) što nije u skladu sa članom 13 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

   - **Subjekt revizije je dužan da troškove izbornih kampanja ostvaruje u skladu sa odredbama člana 13 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

2. Revizijom je utvrđeno da su troškovi izbornih kampanja (lokalni izbori u Podgorici i Plavu) u iznosu od 4.015,50€ plaćeni sa računa za redovno poslovanje Partije što nije u skladu sa odredbama člana 18 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja

- **Subjekt revizije treba da plaćanje troškova izborne kampanje vrši isključivo sa žiro računa koji je otvoren za te namjene, u skladu sa članom 18 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

3. Revizijom je utvrđeno da je Partija nakon proglašenja konačnih rezultata sa računa za redovno poslovanje izvršila prenos sredstava u iznosu od 4.000,00€ na izborni račun otvoren za potrebe izborne kampanje- lokalni izbori održani u Tuzima (konačni rezultati proglašeni 26.12.2017. godine a uplata izvršena 07.02.2018. godine u iznosu od 2.000,00€, 16.03.2018. godine u iznosu od 1.000,00€ i 16.05.2018. godine u iznosu od 1.000,00€), što nije u skladu sa odredbama člana 17 stav 1 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

   - **Subjekt revizije treba da sredstva za finansiranje izborne kampanje prikuplja u skladu sa odredbama člana 17 stav 1 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

4. Revizijom je utvrđeno da je Partija u svrhu prikupljanja sredstava za izborne kampanje (lokalne izbore u Podgorici i Plavu održane 27. maja 2018. godine) otvorila jedan žiro račun, što nije u skladu sa odredbama člana 18 Zakona o finanansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.
   Takođe je utvrđeno da Partija nije zatvorila račun otvoren za izbornu kampanju (lokalni izbore u Tuzima održani u 2017. godini)u roku utvrđenom članom 18a Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

   - **Subjekt revizije treba da u svrhu prikupljanja sredstava za finansiranje troškova izborne kampanje otvara posebni žiro račun za svaku potvrđenu izbornu listu shodno članu 18 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

   - **Subjekt revizije treba da izborni račun zatvori u roku od 90 dana od dana objavljivanja konačnih rezultata shodno članu 18a Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

5. Partija je ugovorima o djelu angažovala osam izvršilaca za obavljanje partijskih aktivnosti i po tom osnovu iskazala troškove neto naknada u iznosu od 9.516,00€. Neto naknade su iznosile od 150,00€ do 3.565,00€ za period angažovanja (od 3 do 12 mjeseci šest izvršilaca je angažovano tokom cijele 2018. godine). Uvidom u prezentirane ugovore utvrđeni su formalno pravni nedostaci (ne sadrže pravni osnov, nijesu precizno definisani poslovi angažovanih izvršilaca,a pojedinim ugovorima nije utvrđen period angažovanja).

   - **Subjekt revizije sa izvršiocima za obavljanje partijskih aktivnosti treba da zaključuje ugovore o radu, a ne ugovore o djelu imajući u vidu period angažovanja izvršilaca i prirodu posla.**

6. Revizijom je utvrđeno da je Partija na isplaćene naknade fizičkim licima u 2018. godini, po osnovu ugovora o djelu i ugovora o zakupu obračunala poreske obaveze (porez i prirez) u iznosu od 1.697,55€ ali nije vršila plaćanje istih, što nije u skladu sa članom 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica. Takođe je utvrđeno da subjekt revizije nije podnosio nadležnom poreskom organu IOPPD obrasce shodno odredbama člana 47 istog Zakona. U postupku revizije državnom revizoru nijesu prezentirani dokazi o radno pravnom statusu lica angažovanih po ugovoru o djelu, pa se nije moglo utvrditi da li je obračun poreskih obaveza pravilno izvršen budući da se poreske obaveze ne obračunavaju na isti način za lica u radnom odnosu i nezaposlena lica.

- **Subjekt revizije treba da uplatu poreskih obaveza vrši u momentu isplate naknada fizičkim licima shodno odredbama člana 46 Zakona o poreza na dohodak fizičkih lica i da shodno članu 47 Zakona podnosi IOPPD obrasce nadležnom poreskom organu.**

- **Subjekt revizije prilikom angažovanja izvršilaca po ugovoru o djelu treba da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.**

7. Komisija je izvršila popis stalne imovine i popisom utvrđeno stanje prezentirala u popisne liste ali nije sačinjen Izvještaj o popisu kako je to utvrđeno članom 7 Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa i usklađivanju knjigovodtvenog sa stvarnim stanjem.

   - **Popisna komisija nakon izvršenog popisa imovine i obaveza treba da sačini Izvještaj o popisu shodno važećem Pravilniku.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
DEMOKRATSKOG SAVEZA ALBANACA
ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Demokratski savez Albanaca
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj i revizija poslovanja Demokratskog saveza Albanaca za 2018. godinu
Trajanje revizije:	15 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Radule Žurić, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11 i 31/14);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije 40116/19-042-1693/2 od 12.09.2019. godine.

Revizija Godišnjeg konsolidoavnog finansijskog izvještaja Demokratskog saveza Albanaca za 2018. godinu vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj za 2018. godinu i revizija pravilnosti poslovanja Demokratskog saveza Albanaca.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI

- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 92/17);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Sl. list Crne Gore", br.90/17, 17/18 i 55/18);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18);

- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/ 07…62/13, 08/15, 22/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14 i 83/16);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. List CG“ br. 040/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2018. godinu;
- Program rada Partije za 2018. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je indentifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istitnitost i objektivnost.

Materijalnost je utvrđena u iznosu od od 200,22€ (2% na ukupne rashode Partije, koji iznose 10.011,00€).

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza državni revizor se upoznao sa pravnom regulativom i drugom dokumentacijom subjekta revizije, na osnovu sprovedenih testova ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima.

7. PRIHODI

Revizijom je utvrđeno da je Partija u Glavnoj knjizi iskazala prihode u iznosu od 12.834,63€ i isti se odnose na prihode iz budžeta Glavnog grada po osnovu osvojenih mandata u Skupštini opštine Tuzi, na lokalnim izborima u Tuzima 2017. godine.

Tabelarni pregled ostvarenih prihoda u 2018. godini po strukturi

Redni broj	Vrsta prihoda	Redovan rad	Izborne kampanje	Ukupno 2018	% učešća
1	Prihodi iz budžeta lokalnih samouprava	11.281,38	1.553,25	12.834,63	100,00
	UKUPNO:	11.281,38	1.553,25	12.834,63	100,00

Shodno prezentiranim podacima konstatuje se da je Partija u 2018. godini, ostvarila samo prihode iz budžeta jedinica lokalne samouprave (Glavni grad Podgorica).

8. TROŠKOVI

Partija je u poslovnim knjigama u 2018.-oj godini iskazala ukupne troškove u iznosu od 10.005,63€, a isti se odnose na: troškove kancelarijskog i ostalog materijala u iznosu od 2.045,93€, troškove goriva i energije u iznosu od 450,00€, troškove PTT usluga i usluga prevoza u iznosu od 909,16€, troškove zakupnine u iznosu od 1.900,00€, troškove reklame i propagande u iznosu od 496,10€, troškove reprezentacije u iznosu od 3.263,07€, troškove sponzorstva-donacija u iznosu od 830,00€ i troškove platnog prometa i ostale troškove u iznosu od 111,37€.

Revizijom je utvrđeno da se ukupno iskazani troškovi odnose na troškove redovnog poslovanja Partije, što je potvrđeno i Izjavom Predsjednika Partije od 03.10.2019. godine.

Tabelarni pregled ostvarenih troškova u 2018. godini po vrsti

Redni broj	Naziv konta	Opis troška	Troškovi za 2018.godinu	% učešća
1	511 i 512	Troškovi ostalog materijala	2.045,93	20,44%
2	513	Troškovi goriva i energije	450,00	4,50%
3	531	Troškovi PTT usluga	909,16	9,08%
4	533	Troškovi zakupnina	1.900,00	18,98%
5	535	Troškovi reklame i propagande	496,10	4,96%
6	551	Troškovi reprezentacije	3.263,07	32,60%
8	553, 559 i 579	ostali troškovi	946,38	9,45%
UKUPNO			**10.010,64**	**100,00%**

U ukupno iskazanim troškovima najveće učešće imaju troškovi reprezentacije sa 32,60%, troškovi materijala sa 20,44%, troškovi zakupnina sa 18,98%, ostali troškovi sa 9,45%,troškovi PTT usluga sa 9,08% i sl.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o fininasiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije br. 40116/19-042-1693/2 od 12.09.2019. godine.izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Demokratskog saveza Albanaca za 2018. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (od 13.11.2019. godine) na Preliminarni izvještaj DRI (br. 04-304/19 od 06.11.2019. godine), nadležni Kolegijum DRI u sastavu: senator Nikola N. Kovačević – rukovodilac Kolegijuma i senator Radule Žurić - član Kolegijuma na sjednici održanoj 18.11.2019. godine, razmotrio je i usvojio:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja
Demokratskog saveza Albanaca za 2018. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Demokratskog saveza Albanaca za 2018. godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa shodno tome nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj sa skretanjem pažnje na sljedeće:

- **Subjekt revizije treba da sve troškove evidentira u Glavnoj knjizi i da iste iskaže u Godišnjem finansijskom izvještaju.**

- **Subjekt revizije treba da vrši usaglašavanje obaveza sa svim dobavljačima na kraju finansijske godine u cilju preciznog iskazivanja istih.**

Revizijom pravilnosti poslovanja Demokratskog saveza Albanaca je utvrđeno da nijesu sve finansijske i druge radnje usklađene sa zakonskim i drugim propisima koji su indetifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedoslednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i Zakona o računovodstvu, pa shodno tome nadležni kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na reviziju pravilnosti poslovanja**.**

Pregled utvrđenih nepravilnosti, nedostataka i datih preporuka:

1. Partija nije shodno članu 38 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja donijela Program rada za 2018. godinu, kojim je potrebno definisati godišnje aktivnosti koje planira realizovati.

   - **Subjekt revizije je dužan da donese Program rada do kraja tekuće za narednu godinu shodno članu 38 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

2. Partija je u 2018. godini sa žiro računa za redovno poslovanje isplatila troškove izborne kampanje u iznosu od 740,20€, što nije u skladu sa članom 18 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je propisano da se sva sredstva namijenjena za finansiranje izborne kampanje uplaćuju na izborni račun i da sva plaćanja troškova izborne kampanje politički subjekat vrši sa tog računa.

   - **Subjekt revizije shodno članu 18 stav 3 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja je dužan da troškove izborne kampanje plaća sa računa koji je otvoren za te namjene.**

3. Partija nije obračunavala i plaćala poreske obaveze na isplaćene naknade fizičkom licu za zakup poslovnog prostora, kako je to utvrđeno članom 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i nije nadležnom poreskom organu dostavljala Izvještaje o obračunatim i plaćenim porezima (IOPPD obrazac), kako je to utvrđeno važećim Pravilnikom.

   - **Subjekt revizije na isplaćene naknade fizičkim licima po osnovu zakupa poslovnih prostora treba da vrši obračun i isplatu poreskih obaveza shodno Zakonu o porezu na dohodak fizičkih lica (član 46), kao i da podnosi IOPPD obrasce, nadležnom poreskom organu shodno važećem Pravilniku.**

4. Partija nije internim aktom utvrdila ko u Partiji ostvaruje pravo korišćenja goriva, usluga mobilne telefonije i reprezentacije na teret sredstava Partije, kao ni limit za navedene troškove.

   - **Preporučuje se subjektu revizije da internim aktom utvrdi ko u Partiji ostvaruje pravo korišćenja goriva, usluga mobilne telefonije i reprezentacije, kao i limit za navedene troškove.**

5. Partija u poslovnim knjigama ne obezbjeđuje evidenciju potraživanja od lokalnih samouprava i nije prezentirala dokaz da je vršila usaglašavanje istih.

   - **Preporučuje se subjektu revizije da u poslovnim knjigama obezbijedi evidenciju potraživanja od lokalnih samouprava koja mora biti zasnovana na usaglašenoj i ovjerenoj dokumentaciji.**

6. Uvidom u prezentiranu dokumentaciju Partije utvrđeno je da veći broj primljenih faktura i ostalih akata nije zaveden u djelovodni protokol (ne sadrže arhivski broj, kao ni datum zavođenja dokumenta).

   - **Preporučuje se subjektu revizije da u cilju obezbjeđivanja adekvatne validnosti ulaznih i izlaznih akata internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja i čuvanja arhiviranih predmeta.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
NOVE DEMOKRATSKE SNAGE
ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Nova demokratske snage
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Nove demokratske snage za 2018. godinu
Trajanje revizije:	15 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Radule Žurić, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11 i 31/14);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije (br. 40116/19-042-1694/2) od 12.09.2019. godine.

Revizija Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove demokratske snage (FORCA) za 2018. godinu vršiće se u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Nove demokratske snage za 2018. godinu.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI

- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 52/16);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 90/17, 17/18 i 55/18);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18);

- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br.047/08, 04/11 i 22/17);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, „Službeni list CG“ br. 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14 i 83/16);
- Zakon o sprječavanju nelegalnog poslovanja ("Službeni list Crne Gore", br. 029/13, 016/16);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2018. godinu;
- Program rada Partije za 2018. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja, uključujući i unutrašnje kontrole.

Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost. Materijalnost je utvrđena u iznosu od 2.090,22€ (1,50% na ukupne rashode Partije koji iznose 139.348,00€.

7. PRIHODI

Partija je u 2018. godini ostvarila ukupne prihode u iznosu od 79.484,00€ i isti se odnose na: prihode iz Budžeta Crne Gore u iznosu od 62.796,89€, prihode iz budžeta lokalne samouprave u iznosu od 16.680,42€ i ostale prihode u iznosu od 6,73€. Od navedenih prihoda na prihode za redovno poslovanje odnosi se iznos od 76.707,66€, a na prihode za lokalne izbore iznos od 2.776,34€.

Uporedni pregled ostvarenih prihoda u 2017 i 2018. godini

R/B	Vrsta prihoda	Prihodi 2017 godina	%učešće	Prihodi 2018. godina	%učešće	Povećanje/smanjenje prihoda u odnosu na prethodnu godinu
1	Prihodi iz budžeta CG	60.934,92	72,82%	62.796,89	79,01%	1.861,97
2	Prihodi iz budžeta lokalnih	21.886,53	26,16%	16.680,42	20,99%	-5.206,11
3	Ostali poslovni prihodi	855,30	1,02%	6,73	0,01%	-848,57
	Ukupno:	**83.676,75**	**100,00%**	**79.484,04**	**100,00%**	**-4.192,71**

Shodno prezentiranim podacima konstatuje se da budžetski prihodi u ukupnim prihodima učestvuju sa 99,99%.

8. TROŠKOVI

Partija je u 2018. godini ostvarila troškove u ukupnom iznosu od 139.348,43€ i isti se odnose na: troškove kancelarijskog, ostalog materijala u iznosu od 604,30€, troškove goriva i energije u iznosu od 2.958,20€, troškove bruto zarada i naknada po ugovoru o dijelu u iznosu od 27.171,45€, troškove dnevnica za službena putovanja u iznosu od 5.876,90€, troškove prevoza studentima zbog dolaska na izbore i telefonske usluge u iznosu od 5.360,39€, troškove zakupa u iznosu od 2.550,00€, troškove reklame i propagande u iznosu od 18.193,27€, izborne troškove u iznosu od 19.417,13€, troškove komunalnih i ostalih usluga u iznosu od 13.841,30€, troškove amortizacije u iznosu od 2.261,80€, troškove reprezentacije u iznosu od 10.770,87€, troškove provizije u iznosu od 533,03€, troškove doprinosa za savez sindikata, privrednu komoru, prirez i troškove stipendiranja i pomoći u iznosu od 3.310,06€ i troškove prinudne naplate u iznosu od 23.736,59€.

Tabelarni pregled ostvarenih troškova u 2017. i 2018. godini

Redni broj	Naziv konta	Opis troška	Troškovi za 2017.godinu	% učešća	Troškovi za 2018.godinu	% učešća	Povećanje / smanjenje
1	511 i	Troškovi ostalog materijala	2.561,70	3,88%	3.367,44	2,42%	805,74
2	513	Troškovi goriva i energije	220,24	0,33%	2.958,20	2,12%	2.737,96
3	520,521	Troškovi bruto zarada, poreza i doprinosa	16.908,93	25,62%	27.171,45	19,50%	10.262,52
4	529	Troškovi dnevnica za službena putovanja	11.522,50	17,46%	5.876,90	4,22%	-5.645,60
5	531	Troškovi PTT usluga	1.760,53	2,67%	5.360,39	3,85%	3.599,86
6	533	Troškovi zakupnina	11.400,00	17,27%	2.550,00	1,83%	-8.850,00
7	535	Troškovi reklame i propagande	4.272,25	6,47%	18.193,27	13,06%	13.921,02
8	536	Troškovi oglašavanja i medijskog predstavljanja	0,00	0,00%	19.417,13	13,93%	19.417,13
9	539	Troškovi ostalih usluga	4.799,34	7,27%	13.841,30	9,93%	9.041,96
10	540	Troškovi amortizacije	2.078,54	3,15%	2.261,80	1,62%	183,26
11	551	Troškovi reprezentacije	3.774,17	5,72%	10.770,87	7,73%	6.996,70
12	553	Troškovi platnog prometa	222,61	0,34%	533,03	0,38%	310,42
13	555 i 559	ostali troškovi	5.456,30	8,27%	3.310,06	2,38%	-2.146,24
14	579	Troškovi prinudne naplate	1.030,00	1,56%	23.736,59	17,03%	22.706,59
UKUPNO			**66.007,11**	**100,00%**	**139.348,43**	**100,00%**	**73.341,32**

Najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškovi bruto zarada i naknada po ugovorima o djelu sa 19,50%, troškovi prinudne naplate sa 17,03%, izborni troškovi sa 13,93%, troškovi reklame i propaganda sa 13,06%, troškovi ostalih usluga sa 9,93%, troškovi reprezentacije sa 7,73% i dr.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Nove demokratske snage (FORCE) za 2017. godinu utvrđene su nepravilnosti i date preporuke za otklanjanje istih i to:

1) **Da subjekt revizije na isplaćene naknade licima angažovanim ugovorom o djelu koja nijesu u radnom odnosu obračuna poreske obaveze shodno važećim zakonskim propisima.**

2) **Da subjekt revizije prilikom zapošljavanja Zavodu za zapošljavanje prijavi slobodna radna mjesta radi praćenja ponude i tražnje na tržištu rada, kako je to utvrđeno odredbama člana 26 Zakona.**

3) **Da subjekt revizije smanji gotovinske isplate i da zarade i stipendije isplaćuje preko žiro računa.**

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove Demokratske Snage za 2018. godinu utvrđeno je da je Partija realizovala preporuku br.1, djelimično preporuku br.3 a realizacija preporuke br.2 nije se mogla provjeriti iz razloga što Partija u 2018. godini nije vršila zapošljavanje.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije br. 40116/19-042-1694 /2 od 12.09.2019. godine izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Nove demokratske snage FORCA za 2018. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. 785/19 od 19.11.2019. godine) na Preliminarni izvještaj DRI (br. 04-309/19 od 08.11.2019. godine), nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator DRI Radule Žurić, član Kolegijuma, na sjednici održanoj 25.11.2019. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Nove demokratske snage "FORCA" za 2018. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Nove demokratske snage "Forca" u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** uz skretanje pažnje:

- **Da subjekt revizije troškove prevoza dodatno dokumentuje i dokazima o nastanku troškova prevoza (vozne karte, autobuske karte, računi za gorivo i sl.).**

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije finansijske i druge radnje nije u svim materijalno značajnim aspektima uskladio sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi revizije. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (član 13, 17 i 18), Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja (član 6), Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica (član 46) i Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, te u skladu sa tim, nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje**.

Na izražavanje negativnog mišljenja na reviziju pravilnosti poslovanja Partije uticale su sledeće nepravilnosti:

1. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije za finansiranje izborne kampanje (lokalni izbori u Ulcinju) prikupio sredstva iz privatnih izvora u većem iznosu za 12.215,00€ od limita utvrđenog članom 17 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja**.**

   - **Subjekt revizije je dužan da sredstva iz privatnih izvora za finansiranje troškova izborne kampanje prikuplja u skladu sa odredbama člana 17 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

2. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije ostvario troškove izborne kampanje u većem iznosu za 13.820,79€, od iznosa utvrđenog članom 13 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (troškovi ostvareni u iznosu od 24.382,13€, a shodno Zakonu mogli su se ostvariti u iznosu od 10.561,34€).

   - **Subjekt revizije je dužan da troškove izbornih kampanja ostvaruje u skladu sa odredbama člana 13 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

3. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije iz blagajne za redovno poslovanje isplatio troškove izborne kampanje u iznosu od 4.965,00€ i sa računa za redovno poslovanje troškove u iznosu od 1.600,00€, što nije u skladu sa članom 18 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja kojim je utvrđeno da se troškovi izborne kampanje plaćaju sa računa otvorenog za te namjene. Navedeni troškovi su u poslovnim knjigama evidentirani kao troškovi redovnog poslovanja i isti nijesu iskazani u Izvještaju o porijeklu visini i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava koji je dostavljen Agenciji za sprečavanje korupcije.

   - **Subjekt revizije je dužan da sve troškove izborne kampanje plaća sa računa otvorenog za te namjene shodno odredbama člana 18 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

   - **Subjekt revizije treba da sve troškove izbornih kampanja iskaže u Izvještaju o porijeklu visini i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava za izborne kampanje kao i da u poslovnim knjigama pravilno klasifikuje troškove koji se odnose na redovno poslovanje i izborne kampanje.**

4. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije nije poštovao blagajnički maksimum utvrđen odredbama člana 6 Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja i Odlukom nadležnog organa, jer je u blagajni imao gotovinu u većem iznosu od blagajničkog maksimuma u prvoj polovini 2018. godine.

   - **Subjekt revizije je dužan da poštuje blagajnički maksimum utvrđen odredbama člana 6 Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja i Odlukom nadležnog organa Partije.**

5. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije na isplaćene naknade po ugovorima o djelu obračunao poreske obaveze ali nije izvršio plaćanje istih u momentu isplate naknada kako je to utvrđeno članom 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica već su poreske obaveze plaćene u 2019. godini. Takođe je utvrđeno da Partija IOPPD obrasce nije podnosila nadležnom organu u roku koji je utvrđen Pravilnikom o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje već je iste dostavio u 2019. godini.

   - **Subjekt revizije treba da isplatu poreskih obaveza na isplaćene naknade fizičkim licima vrši u skladu sa članom 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica kao i da IOPPD obrasce podnosi Poreskom organu u roku propisanom važećim Pravilnikom.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
DEMOKRATSKE SRPSKE STRANKE
ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Demokratska srpska stranka
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj za 2018. godinu i revizija poslovanja Demokratske srpske stranke
Trajanje revizije:	15 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11 i 31/14);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije 40116/19-042-1963/2 od 14.10.2019. godine.

Revizija Godišnjeg konsolidoavnog finansijskog izvještaja Demokratske srpske stranke za 2018. godinu vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj za 2018. godinu i revizija pravilnosti poslovanja Demokratske srpske stranke.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI

- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 92/17);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 90/17, 17/18 i 55/18);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18);

- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14 i 83/16);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2018. godinu;
- Program rada Partije za 2018. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je indentifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istitnitost i objektivnost.

Materijalnost je utvrđena u iznosu od 423,37€ (2% na ukupne rashode Partije, koji iznose 21.168,72€).

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza državni revizor se upoznao sa pravnom regulativom i drugom dokumentacijom subjekta revizije, na osnovu sprovedenih testova ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je doslijednost primjene zakona te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima. Na osnovu sprovedenih analitičkih postupaka identifikovana su područja u kojima je eventualno bilo moguće otkriti greške ili nepravilnosti.

7. PRIHODI

Partija je u poslovnim knjigama evidentirala prihode u iznosu od 11.106,49€, i to: prihode iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 20.106,11€ i ostale prihode u iznosu od 0,38€.

Revizijom je utvrđeno da se prihodi od lokalnih samouprava uplaćuju na žiro račune opštinskih odbora, a ne na glavni račun Partije.

- **Preporučuje se subjektu revizije da obezbijedi da se prihodi od lokalnih samouprava uplaćuju na Glavni račun Partije, a ne na račune opštinskih odbora.**

Tabelarni pregled ostvarenih prihoda u 2017. i 2018. godini

Redni broj	Opis troška	Iznos u 2017.godini	% učešća	Iznos u 2018.godini	% učešća	Povećanje / smanjenje
1	Prihodi iz budžeta lokalne samouprave	20.205,23	99,98%	22.106,11	100,00%	1.900,88
2	Ostali prihodi	3,45	0,02%	0,38	0,00%	-3,07
Ukupno		**20.208,68**	**100,00%**	**22.106,49**	**100,00%**	**1.897,81**

8. TROŠKOVI

Partija je u poslovnim knjigama evidentirala troškove u iznosu od 21.168,72€, a isti se odnose na: troškove kancelarijskog i ostalog materijala u iznosu od 139,69€, troškove goriva i električne energije u iznosu od 1.620,46€, ostali lični rashodi i naknade u iznosu od 3.175,36€, troškove komunikacionih usluga u iznosu od 1.735,64€, troškove održavanja osnovnih sredstava u iznosu od 34,91€, troškove zakupa poslovnog prostora u iznosu od 4.197,95€, troškove amortizacije u iznosu od 49,25€, troškove neproizvodnih usluga u iznosu od 3.301,11€, troškove reprezentacije u iznosu od 3.110,50€, troškove platnog prometa u iznosu od 203,83€, troškove pomoći i donacija u iznosu od 3.600,00€ i ostale troškove u iznosu od 0,02€.

U narednoj tabeli dat je uporedni pregled ostvarenih troškova u 2017. i 2018. godini po vrsti

Redni broj	konto	Opis troška	Troškovi 2017.godina	% učešća	Troškovi 2018.godina	% učešća	Povećanje / smanjenje
1	512	Troškovi kancelarijskog i ostalog materijala	112,72	0,44%	139,69	0,66%	26,97
2	513	Troškovi goriva i energije	1.700,36	6,60%	1.620,46	7,65%	-79,90
3	529	Ostali lični rashodi i naknade	2.646,86	10,27%	3.175,36	15,00%	528,50
4	531	Troškovi komunikacionih usluga	1.923,88	7,46%	1.735,64	8,20%	-188,24
5	532	Troškovi održavanja osnovnih sredstava	146,80	0,57%	34,91	0,16%	-111,89
6	533	Troškovi zakupa poslovnog prostora	7.105,61	27,57%	4.197,95	19,83%	-2.907,66
7	540	Troškovi amortizacije	134,97	0,52%	49,25	0,23%	-85,72
8	550	Troškovi neproizvodnih usluga	3.308,28	12,83%	3.301,11	15,59%	-7,17
9	551	Troškovi reprezentacije	4.789,87	18,58%	3.110,50	14,69%	-1.679,37
10	553	Troškovi platnog prometa	195,74	0,76%	203,83	0,96%	8,09
11	559	Troškovi pomoći i donacija	3.590,53	13,93%	3.600,00	17,01%	9,47
12	569	Ostali troškovi	121,02	0,47%	0,02	0,00%	-121,00
Ukupno			**25.776,64**	**100,00%**	**21.168,72**	**100,00%**	**-4.607,92**

Shodno tabelarnom pregledu, najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškovi zakupa poslovnog prostora (19,83%), troškovi pomoći i donacija (17,01%), troškovi neproizvodnih usluga (15,59%) i sl.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Demokratske srpske stranke za 2017. godinu utvrđene su određene nepravilnosti i date preporuke za otklanjanje istih i to:

1) **Da subjekt revizije sve troškove pravda adekvatnom i potpunom dokumentacijom shodno čl. 19 Zakona o računovodstvu.**

2) **Da subjekt revizije troškove upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe dodatno dokumentuje fiskalnim računima o potrošnji goriva.**

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske srpske stranke za 2018. godinu utvrđeno je da je subjekt revizije realizovao 1 preporuku (1) i jednu preporuke DRI nije realizovao (2).

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o fininasiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije broj 40116/19-042-1963/2 od 14.10.2019. godine izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Demokratske srpske stranke za 2018. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (od 21.11.2019. godine) na Preliminarni izvještaj DRI (br. 04-328/19 od 18.11.2019. godine), nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator DRI dr Branislav Radulović, član Kolegijuma, na sjednici održanoj 25. 11.2019. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Demokratske srpske stranke za 2018. godinu

MIŠLJENJE

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Demokratske srpske stranke za 2018. godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da je subjekt revizije finansijske i druge radnje uskladio u svim bitno materijalnim aspektima sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na navedeno u Izvještaju pod tačkom 3.5.1.2 - Potraživanja, 3.5.2.1 - Prihodi i tačkom 3.5.2.2 - Troškovi goriva i reprezentacije.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
DEMOKRATSKE UNIJE ALBANACA
ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Demokratska unija Albanaca
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Demokratske unije Albanaca za 2018. godinu
Trajanje revizije:	15 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Radule Žurić, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11 i 31/14);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata ("Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije 40116/19-042-1692/2 od 12.09.2019. godine.

Revizija Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske Unije Albanaca za 2018. godinu vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Demokratske unije Albanaca za 2018. godinu.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI

- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 92/17);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 90/17, 17/18 i 55/18);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);

- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14 i 83/16);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2018. godinu;
- Program rada Partije za 2018. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupaka dokumentarne i terenske revizije.
U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu, odnosno procjena do kojeg nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istitnitost i objektivnost.

Materijalnost je utvrđena u iznosu od 1.153,96€ (2,00% od ostvarenih rashoda Partije koji iznose 57.698,00€).

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza državni revizor se upoznao sa pravnom regulativom i drugom dokumentacijom, ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona, te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima. Na osnovu sprovedenih analitičkih postupaka identifikovana su područja u kojima je eventualno bilo moguće otkriti greške ili nepravilnosti. Planirani segmenti su revidirani u cjelosti.

7. PRIHODI

Partija je u 2018. godini u poslovnim knjigama iskazala prihode u iznosu od 70,009,60€ i to: iz budžeta Crne Gore u iznosu od 51.379,28€, prihode iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 18.248,03€ i finansijske prihode u iznosu od 382,29€.

Uporedni prikaz prihoda Partije u 2017. i 2018. godini

Redni broj	Vrsta prihoda	Iznos u 2017.godini	% učešća	Iznos u 2018.godini	% učešća	Povećanje / smanjenje
1	Prihodi iz Budžeta Crne Gore	49,855.80	66.34%	51,379.28	73.39%	1,523.48
2	Prihodi iz budžeta lokalne samouprave	25,297.24	33.66%	18,248.03	26.07%	-7,049.21
3	Finansijski prihodi	2.36	0.00%	382.29	0.55%	379.93
Ukupno		**75,155.40**	**100.00%**	**70,009.60**	**100.00%**	**-5,145.80**

Od navedenih prihoda iznos od 67.716,28€ odnosi se na prihode za redovno poslovanje, dok se iznos 2.293,32€ odnosi na prihode za izborne kampanje.

8. TROŠKOVI

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 57.698,61€ odnose se na: troškove ostalog materijala u iznosu od 941,50€, troškove električne energije i goriva u iznosu od 3.744,07€, troškove bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca u iznosu od 5.477,07€, troškove ugovorenih neto naknada u iznosu od 6.100,00€, troškove službenih putovanja i ostalih naknada u iznosu od 23.259,00€, troškove usluga mobilne telefonije u iznosu od 3.956,95€, troškove usluga održavanja osnovnih sredstava u iznosu od 1.149,60€, troškove reklame i propagande u iznosu od 1.245,20€, troškove amortizacije u iznosu od 4.251,02€, troškove neproizvodnih usluga u iznosu od 450,00€, troškove reprezentacije u iznosu od 4.010,98€, troškove platnog prometa i osiguranja u iznosu od 590,87€, druge nematerijalne troškove u iznosu od 101,00€, finansijske rashode u iznosu od 896,28€ i troškove prekršajnih kazni u iznosu od 1.524,28€.

Navedeni troškovi se odnose na redovno poslovanje Partije, osim iznosa od 3.917,29€ koji se odnosi na troškove izborne kampanje.

Tabelarni pregled troškova ostvarenih u 2017. i 2018. godini

Redni broj	Konto	Naziv konta	Iznos rashoda za 2017. godinu	% učešća	Iznos rashoda za 2018. godinu	% učešća	Povećanje / smanjenje
1	512	Troškovi ostalog materijala	500.00	0.81%	941.50	1.63%	441.50
2	513	Troškovi goriva i energije	4,797.68	7.75%	3,744.86	6.49%	-1,052.82
3	520.521	Troškovi bruto zarada, poreza i doprinosa	4,178.30	6.75%	5,477.07	9.49%	1,298.77
4	522	Troškovi naknada po ugovirma o djelu	6,689.27	10.81%	6,100.00	10.57%	-589.27
5	525	Troškovi pomoći	7,720.00	12.48%	0.00	0.00%	-7,720.00
6	526	Troškovi naknada opunomoćenim predstavnicima	300.00	0.48%	0.00	0.00%	-300.00
7	529	Troškovi službenih putovanja i naknade prevoza i dnevnica	19,588.55	31.66%	23,259.00	40.31%	3,670.45
8	531	Troškovi PTT usluga	2,825.54	4.57%	3,956.95	6.86%	1,131.41
9	533	Troškovi zakupnina	2,384.00	3.85%	0.00	0.00%	-2,384.00
10	532	Troškovi usluga održavanja osnovnih sredstava	289.38	0.47%	1,149.60	1.99%	860.22
11	535	Troškovi reklame i propagande	2,425.66	3.92%	1,245.20	2.16%	-1,180.46
12	539	Troškovi komunalnih usluga	168.00	0.27%	0.00	0.00%	-168.00
13	540	Troškovi amortizacije	1,108.92	1.79%	4,251.02	7.37%	3,142.10
14	550	Troškovi neproizvodnnih usluga	289.90	0.47%	450.00	0.78%	160.10
15	551	Troškovi reprezentacije	6,398.89	10.34%	4,010.98	6.95%	-2,387.91
16	552	Troškovi premije osiguranja	0.00	0.00%	360.03	0.62%	360.03
17	553	Troškovi platnog prometa	614.54	0.99%	230.84	0.40%	-383.70
18	555 i 559	Drugi nematerijalni troškovi	950.00	1.54%	101.00	0.18%	-849.00
19	562	Finansijski rashodi	645.49	1.04%	896.28	1.55%	250.79
20	579	Troškovi kazni	0.00	0.00%	1,524.28	2.64%	1,524.28
Ukupno			**61,874.12**	100.00%	**57,698.61**	100.00%	**-4,175.51**

Najveće učešće u ukupnim troškovima Partije za 2018. godinu imaju troškovi službenih putovanja i ostalih naknada koji u ukupnim troškovima učestvuju sa 40,31%, troškovi ugovorenih naknada sa 10,57%, troškovi bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca sa 9,49%, troškovi reprezentacije sa 6,95%, troškovi električne energije i goriva sa 6,49% i dr.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg finansijskg izvještaja Demokratske Unije Albanaca za 2017. godinu utvrđene su nepravilnosti i date preporuke za otklanjanje istih i to:

1) **Preporučuje se subjektu revizije da realnije planira prihode i rashode, a u slučaju ostvarivanja istih u značajno većem ili manjem iznosu da izvrši korekciju Finansijskog plana.**

2) **Subjekt revizije treba da Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji uskladi sa odredbama Zakona o radu.**

3) **Subjekt revizije je dužan da sve troškove pravda adekvatnom i potpunom dokumentacijom shodno članu 19 Zakona računovodstvu**

4) **Subjekt revizije za obavljanje poslova koji po prirodi i opisu imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos sa izvršiocima treba da zaključuje ugovore o radu.**

5) **Subjekat revizije je dužan da Zavodu za zapošljavanje prijavi slobodna radna mjesta radi praćenja ponude i tražnje na tržištu rada, kako je to definisano odredbama člana 26 Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti.**

6) **Subjekat revizije treba da prilikom isplate naknada fizičkim licima isplati i poreske obaveze shodno odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

7) **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama obezbjedi evidenciju potraživanja od svih lokalnih samouprava, od kojih ostvaruje sredstva po osnovu osvojenih odborničkih mandata. Evidencija treba da bude zasnovana na ovjerenoj i usaglašenoj dokumentaciji.**

8) **Subjekt revizije prilikom angažovanja izvršilaca po ugovoru o djelu treba da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza, budući da se za lica koja nijesu osigurana po drugom osnovu plaća osim poreza i doprinos za PIO shodno odredbama člana 5 Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.**

9) **Subjekt revizije treba da IOPPD obrasce podnosi nadležnom poreskom organu, do 15-og u mjesecu za prethodni mjesec shodno članu 5 važećeg Pravilnika.**

10) **Subjekt revizije treba da putne naloge sačinjava u skladu sa važećom Uredbom.**

11) **Subjekt revizije treba da nabavljenu opremu evidentira u okviru klase 0 na kontu 023.**

12) **Preporučuje se subjektu revizije da smanji gotovinske isplate i da isplatu troškova vrši preko žiro računa.**

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja “Demokratske Unije Albanaca” za 2018. godinu, utvrđeno je da, subjekt revizije nije realizovao 7 preporuka (br. 2, 3, 4, 6, 7, 9, 11), djelimično je realizovao 4 preporuke (br. 1, 8, 10 i 12) dok se realizacija preporuke br. 5 nije mogla provjeriti.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije (broj 40116/19-042-1692/2 od 12.09.2019. godine) izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Demokratske unije Albanaca za 2018. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije broj 11/19 od 19.11.2019. godine na Preliminarni izvještaj DRI (br. 04-307/19 od 08.11.2019. godine), nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator DRI Radule Žurić, član Kolegijuma, na sjednici održanoj 27.11.2019. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja
Demokratske unije Albanaca za 2018. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Demokratske unije Albanaca za 2018. godinu sastavljen u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja osim navedeno u Izvještaju pod tačkom 10.1.5- Blagajničko poslovanje i tačkom 10.2.2- Troškovi, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije sve finansijske i druge radnje uskladio u svim materijalno značajnim aspektima sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (član 13) Zakona o radu, Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, Zakona o računovodstvu, Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru koja reguliše oblast službenih putovanja, Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje.**

Na izražavanje negativnog mišljenja uticalo je sljedeće:

1. Revizijom je utvrđeno da su troškovi izborne kampanje za lokalne izbore u Ulcinju ostvareni u većem iznosu za 3.684,11€ od limita iz člana 13 stav 5 Zakona.

   - **Subjekt revizije je dužan da troškove izbornih kampanja ostvaruje u skladu sa odredbama člana 13 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

2. Revizijom je utvrđeno da su u poslovnim knjigama i u Godišnjem finansijskom izvještaju Partije za 2018. godinu, iskazani troškovi izborne kampanje (troškovi reklamnih spotova i reklamnog materijala) u manjem iznosu za 9.070,00€, u odnosu na iste iskazane u Izvještaju o porijeklu, visini i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava za izbornu kampanju, koji je dostavljen Agenciji za sprječavanje korupcije. Neusaglašenost navedenih podataka je posledica neblagovremene dostave dokumentacije o nastanku navedenih troškova na knjiženje Agenciji za pružanje knjigovodstvenih usluga.

   - **Subjekt revizije treba da usaglasi podatke u izvještajima koje dostavlja nadležnim institucijama, kao i da blagovremeno obezbijedi potrebnu dokumentaciju za evidentiranje svih poslovnih transakcija.**

3. Revizijom je utvrđeno da je Partija shodno Odlukama nadležnog organa isplatila troškove dnevnica u zemlji i inostranstvu u iznosu od 12.775,00€. Dnevnice su isplaćivane u iznosima od 15,00€ do 100,00€ članovima Glavnog odbora, Foruma Mladih i aktivistima, po osnovu prisustva sastancima Glavnog odbora održavanim u Ulcinju, Gusinju, Plavu, Rožajama, kao i po osnovu putovanja članova Partije-Foruma mladih van zemlje (Kosovo, Albanija, Skoplje). Revizijom je utvrđeno da Partija nije isplaćivala troškove dnevnice shodno Uredbi o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru koja reguliše ovu oblast (nijesu sačinjavani putni nalozi, nije se poštovala Uredba u dijelu iznosa dnevnica i sl.).

   - **Subjekt revizije treba da dnevnice za službena putovanja isplaćuje shodno Uredbi o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, kao jedino važećem aktu.**

4. Revizijom je utvrđeno da je Partija isplatila troškove u iznosu od 10.290,00€ na osnovu neadekvatne ili nepotpune dokumentacije. Neadekvatno dokumentovani troškovi odnose se na: troškove prevoza u iznosu od 4.950,00€, troškove dnevnica u iznosu od 1.500,00€€, troškove pomoći u iznosu od 2.840,00€ i troškove zakupa u iznosu od 1.000,00€. Dio navedenih troškova u iznosu od 9.500,00€ isplaćen je gotovinski, a troškovi u iznosu od 790,00€ isplaćeni su preko žiro računa. (nedostaju dokazi o nastanku troškova prevoza, dokazi o preuzimanju gotovine za troškove zakupa i dnevnica i zahtjevi za troškove pomoći i sl.).

   - **Subjekt revizije je dužan da sve troškove pravda adekvatnom i potpunom dokumentacijom shodno članu 19 Zakona o računovodstvu.**

5. Revizijom je utvrđeno da, Partija u poslovnim knjigama ne obezbjeđuje evidenciju potraživanja od lokalnih samouprava, osim od opštine Ulcinj. Partija nije evidentirala potraživanja od Glavnog grada Gradske opštine Tuzi i opštine Gusinje.
   Takođe, državnom revizoru nijesu prezentirani dokazi o usaglašavanju potraživanja sa navedenim lokalnim samoupavama sa stanjem na dan 31.12.2018. godine.

   - **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama obezbjedi evidenciju potraživanja od svih lokalnih samouprava, od kojih ostvaruje sredstva po osnovu osvojenih odborničkih mandata. Evidencija treba da bude zasnovana na ovjerenoj i usaglašenoj dokumentaciji.**

6. Revizijom je utvrđeno da je tokom 2018. godine plaćen samo dio poreskih obaveza na zarade i ugovorene naknade dok je preostali dio a koji se odnosi na 2018. godinu plaćen u 2019. godini. Državnom revizoru dati su na uvid IOPPD obrasci za 2018. godinu a uvidom u iste utvrđeno je da su podnijeti nadležnom poreskom organu u aprilu mjesecu 2019. godine što nije u skladu sa članom 5 Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

   - **Subjekat revizije treba da prilikom isplate naknada fizičkim licima isplati i poreske obaveze shodno odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

   - **Subjekt revizije treba da IOPPD obrasce podnosi nadležnom poreskom organu, do 15-og u mjesecu za prethodni mjesec shodno članu 5 važećeg Pravilnika.**

7. Na osnovu opisa poslova i perioda angažovanja po ugovoru o djelu, utvrđeno je da su dva izvršioca bila angažovana za obavljanje poslova koji spadaju u redovnu djelatnost Partije (rad u kancelariji, kontakt sa članovima i simpatizerima Partije, vođenja evidencije, poslovi koordiniranja rada Glavnog odbora Partije, zakazivanja sjednica Glavnog odbora, vođenja evidencije Glavnog odbora, zapisnika i ostalih administrativnih akata Partije) i imaju obilježje

posla za koji se zasniva radni odnos, pa je sa izvršiocima trebalo zaključiti ugovore o radu, a ne ugovore o djelu.

- **Subjekt revizije za obavljanje poslova koji po prirodi i opisu imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos sa izvršiocima treba da zaključuje ugovore o radu.**

8. Uvidom u Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, utvrđeno je da istim nijesu normirani uslovi potrebni za obavljanje poslova radnog mjesta, kao što su: vrsta i stepen stručne spreme, odnosno nivo obrazovanja i zanimanja, vještine i radno iskustvo.

- **Subjekt revizije treba da Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji uskladi sa odredbama Zakona o radu.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA DEMOKRATSKE PARTIJE ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Demokratska partija
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Demokratske partije za 2018. godinu
Trajanje revizije:	15 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11 i 31/14);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije (br. 40116/19-042-1696/2) od 11.09.2019. godine.

Revizija Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske partije za 2018. godinu vršiće se u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Demokratske partije za 2018. godinu.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI

- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 92/17);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 90/17, 17/18 i 55/18);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);

- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14 i 83/16);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2018. godinu;
- Program rada Partije za 2018. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja, uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istitnitost i objektivnost. Materijalnost je utvrđena u iznosu od 441,40€ (2,00% na ukupne rashode Partije koji iznose 22.070,00€.

Za potrebe prikupljanja revizijskih dokaza državni revizor se upoznao sa pravnom regulativom i drugom dokumentacijom, ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima. Na osnovu sprovedenih analitičkih postupaka identifikovana su područja u kojima je eventualno bilo moguće otkriti greške ili nepravilnosti. Planirani segmenti su revidirani u cjelosti.

7. PRIHODI

Subjekt revizije je u poslovnim knjigama iskazao prihode u iznosu od 12.202,79€, a isti se odnose na prihode iz budžeta lokalne samouprave Ulcinj.

Uporedni pregled ostvarenih prihoda u 2017 i 2018. godini

Redni broj	Vrsta prihoda	Iznos u 2017. godini	% učešće	Iznos u 2018. godini	% učešće	Povećanje/smanjenje
1	Prihodi iz budžeta lokalne samouprave	10.585,00	100,00%	12.202,79	100,00%	1.617,79

8. TROŠKOVI

Partija je u poslovnim knjigama iskazala troškove u iznosu od 22.070,05€ i isti se odnose na: troškove ostalog materijala u iznosu od 205,28€, troškove goriva i energije u iznosu od 1.345,04€, troškove bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca u iznosu od 5.998,68€, troškove službenih putovanja u iznosu od 7.316,22€, troškove telefonskih usluga u iznosu od 1.579,70€, troškove zakupa u iznosu od 2.329,40€, troškove reklame i propagande u iznosu od 300,00€, troškove amortizacije u iznosu od

1.828,82€, troškove neproizvodnih usluga u iznosu od 875,00€, troškove platnog prometa u iznosu od 45,48€, ostale troškove u iznosu od 111,98€ i troškove kamata u iznosu od 134,45€.

Tabelarni pregled ostvarenih troškova u 2017 i 2018. godini

Redni broj	Naziv konta	Opis troška	Troškovi za 2017.godinu	% učešća	Troškovi za 2018.godinu	% učešća	Pove?anje/ smanjenje
1	512	Troškovi ostalog materijala	0,00	0,00%	205,28	0,93%	205,28
2	513	Troškovi goriva i energije	1.685,05	6,03%	1.345,04	6,09%	-340,01
3	520,521	Troškovi bruto zarada, poreza i doprinosa	8.998,20	32,21%	5.998,68	27,18%	-2.999,52
4	522	Troškovi ugovorenih naknada	269,00	0,96%	0,00	0,00%	-269,00
5	529	Ztroškovi službenih putovanja	6.437,40	23,04%	7.316,22	33,15%	878,82
6	531	Troškovi PTT usluga	1.061,78	3,80%	1.579,70	7,16%	517,92
7	533	Troškovi zakupnina	750,00	2,68%	2.329,40	10,55%	1.579,40
8	535	Troškovi reklame i propagande	0,00	0,00%	300,00	1,36%	300,00
9	540	Troškovi amortizacije	1.829,82	6,55%	1.828,82	8,29%	-1,00
10	550	Troškovi neproizvodnnih usluga	200,00	0,72%	875,00	3,96%	675,00
11	553	Troškovi platnog prometa	55,13	0,20%	45,48	0,21%	-9,65
12	559	ostali troškovi	0,00	0,00%	111,98	0,51%	111,98
13	562.579	Troškovi kamata	6.650,00	23,80%	134,45	0,61%	-6.515,55
UKUPNO			**27.936,38**	**100,00%**	**22.070,05**	**100,00%**	**-5.866,33**

Shodno tabelarnom pregledu, najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškovi službenih putovanja sa 33,15%, bruto zarade sa 27,18%, troškovi zakupnina sa 10,55%, troškovi goriva i energije sa 6,09% i sl.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Demokratske partije za 2017. godinu utvrđene su nepravilnosti i date preporuke za otklanjanje istih, a odnose se na:

1) **Subjekt revizije treba da realnije planira rashode, a u slučaju ostvarivanja istih u značajno većem ili manjem iznosu od planiranih, preporučuje se da koriguje Finansijski plan.**

2) **Subjekt revizije Programom rada treba da definiše aktivnosti koje planira realizovati u godini za koju se isti i donosi.**

3) **Preporučuje se subjektu revizije da troškove upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe, osim putnim nalozima dodatno dokumentuje i fiskalnim računima za gorivo.**

4) **Preporučuje se subjektu revizije da uskladi Pravilnik o sistematizaciji sa potrebama funkcionisanja Partije na način da utvrdi radno mjesto za koje je zaključen ugovor o radu.**

5) **Subjekt revizije je dužan da Izvještaj o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (IOPPD) dostavlja nadležnom organu u propisanom roku shodno članu 5 važećeg Pravilnika.**

6) **Preporučuje se subjektu revizije da smanji gotovinske isplate iz blagajni i da plaćanje troškova vrši preko žiro računa.**

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Demokratske Partije za 2018. godinu utvrđeno je da je Partija realizovala preporuke br. 2, 4; nije realizovala preporuke br. 3 i br 6; dok je preporuku br. 1 djelimično realizovala, a realizacija preporuke br. 5 nije se mogla provjeriti jer subjekt revizije u 2018. godini nije vršio isplatu neto zarada.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije br. 40116/19-042-1696/2) od 11.09.2019. godine izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Demokratske partije za 2018. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije broj 179/19 od 29.11.2018.g. na Preliminarni izvještaj DRI (br. 04-326/19 od 18.11.2019. godine), nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator DRI Zoran Jelić, član Kolegijuma, na sjednici održanoj 12.2019. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Demokratske partije za 2018. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Demokratske partije u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje na Godišnji finansijki izvještaj sa skretanjem pažnje** na navedeno u Izvještaju pod tačkom 10.4 - Troškovi i 9.4 – Blagajničko poslovanje.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da je subjekt revizije finansijske i druge radnje nije uskladio u svim bitno materijalnim aspektima sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Nusklađenost se odnosi na nedoslednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (član 18a) i Zakona o računovodtsvu (član 19), pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na pravilnost poslovanja.

Pregled utvrđenih nepravilnosti i datih preporuka:

1. Partija je u 2018. godini ostvarila prihode u manjem iznosu od planiranih za za 7.547,21€ ili 61,78%, dok je rashode ostvarila u većem iznosu od planiranih za 2.320,05€ili 11,75%, što ukazuje na nerealno planiranje, naročito prihoda.

   - **Subjekt revizije treba da realnije planira prihode a u slučaju ostvarivanja prihoda u značajno većem ili manjem iznosu od planiranih da izvrši korekciju Finansijskog plana.**

2. Revizijom je utvrđeno da su u poslovnim knjigama i u Godišnjem finansijskom izvještaju Partije za 2018. godinu, iskazani troškovi izborne kampanje u manjem iznosu za 1.805,00€ (troškovi zakupa sale u iznosu od 300,00€ i troškovi reprezentacije u iznosu od 1.505,00€), u odnosu na iste iskazane u Izvještaju o porijeklu, visini i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava za izbornu kampanju, koji je dostavljen Agenciji za sprječavanje korupcije. Neusaglašenost navedenih podataka je posledica neblagovremene dostave dokumentacije o nastanku navedenih troškova na knjiženje Agenciji za pružanje knjigovodstvenih usluga.

   - **Subjekt revizije treba da evidentira sve poslovne transakcije i da iste iskaže u Godišnjem finansijskom izvještaju shodno članu 19 Zakona o računovodstvu. Takođe, subjekt revizije treba da usaglasi podatke u izvještajima koje dostavlja nadležnim institucijama, kao i da blagovremeno obezbijedi potrebnu dokumentaciju za evidentiranje svih poslovnih transakcija.**

3. Partija nije prezentirala dokaz da je izvršila zatvaranje računa koji je otvorila za potrebe izborne kampanje, kako je to utvrđeno članom 18a Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

   - **Subjekt revizije je dužan da posebni žiro račun zatvori u roku od 90 dana od dana objavljivanja konačnih rezultata izbora shodno članu 18a Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

4. Revizijom je utvrđeno da je Partija na ime troškova upotrebe sopstvenih vozila u službene svrhe isplatila iznos od 5.604,22€. Uvidom u putne naloge utvrđeno je da je obračun ovih troškova vršen na osnovu različite kilometraže za istu relaciju (tako na primjer za relaciju Ulcinj –Podgorica pređeni kilometri na osnovu kojih je vršen obračun troškova su iznosili od 89km do 135 km), kao i da je za različite relacije obračunavata ista kilometraža. U postupku revizije nije prezentirana evidencija o pređenoj kilometraži, na osnovu koje bi se moglo utvrditi da li je obračun troškova pravilno izvršen. Navedeni troškovi su dokumentovani putnim nalozima, ali uz iste nijesu prezentirani fiskalni računi za gorivo. Partija nije posebnim aktom utvrdila ko ima pravo da sopstveno vozilo koristi u službene svrhe Partije.

   - **Preporučuje se subjektu revizije da internim aktom utvrdi ko u Partiji ima pravo da sopstveno vozilo koristi u službene svrhe, kao da obezbijedi evidenciju o pređenoj kilometraži istih u cilju pravilnog obračuna troškova upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe. Takođe se preporučuje subjektu revizije da dodatno dokumentuje navedene troškove fiskalnim računima za gorivo.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA POZITIVNE CRNE GORE ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Pozitivna Crna Gora
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Pozitivne Crne Gore za 2018. godinu
Trajanje revizije:	15 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Radule Žurić, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije DRI br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije (br. 40116/19-42-1962/2 od 14.10.2019. godine).

Revizija Godišnjeg finansijskog izvještaja Pozitivna vršiće se u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernice o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji finansijski izvještaj Pozitivne Crne Gore za 2018. godinu.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI

- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 92/17);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Sl. list Crne Gore", br.90/17, 17/18 i 55/18);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);

- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14 i 83/16);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2018. godinu;
- Program rada Partije za 2018. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istitnitost i objektivnost. Materijalnost je utvrđena u iznosu od 453,54€. (2% od ostvarenih rashoda Partije koji iznose 22.677,00€).

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza državni revizor se upoznao sa zakonskom i drugom regulativom, pribavljena je dokumentacija i informacije o poslovanju subjekta revizije, ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona te pravila, procedura drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima.

7. PRIHODI

Partija je u 2018. godini ostvarila prihode u iznosu od 13.001,55€ a isti se odnose na: prihode iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 12.951,55€ i prihode od priloga u iznosu od 50,00€.

Tabelarni pregled ukupno ostvarenih prihoda u 2017 i 2018. godini:

redni broj	vrsta prihoda	iznos u 2017 god	% učešća	iznos u 2018.godini	% učešća
1	Prihod iz budžeta lokalne samouprave	38.548,42	96,98%	12.951,55	99,62%
2	Prihod od priloga	831,00	2,09%	50,00	0,38%
3	prihod od članarina	370,00	0,93%	0,00	0,00%
	ukupno	39.749,42	100,00%	13.001,55	100,00%

Shodno prezentiranim podacima konstatuje se da prihode Partije sa učešćem od 99,62% čine prihodi iz budžeta lokalnih samouprava.

Takođe se konstatuje smanjenje ukupno ostvarenih prihoda u 2018. godini za 26.747,87€ u odnosu na prethodnu godinu.Navedeni prihodi se odnose na prihode za redovno poslovanje Partije.

8. TROŠKOVI

Partija je u 2018. godini ostvarila troškove u iznosu od 22.677,16€ i isti se odnose na: troškove goriva i električne energije i materijala u iznosu od 266,34€, troškove zarada i naknada u iznosu od 10.560,03€, troškove fiksne i mobilne telefonije u iznosu od 393,98€, troškove usluga održavanja u iznosu od 430,13€, troškove amortizacije u iznosu od 2.733,85€, troškove neproizvodnih usluga u iznosu od 726,00€, troškove reprezentacije u iznosu od 1.352,12€, troškove platnog prometa u iznosu od 121,05€ i ostali nematerijalni troškovi u iznosu od 6.093,66€.

Uporedni pregled ostvarenih troškova u 2017. i 2018. godini:

Redni broj	Naziv konta	Opis troška	Troškovi za 2017.godinu	% učešća	Troškovi za 2018.godinu	% učešća	Povećanje/ smanjenje
1	511 i 512	Troškovi ostalog materijala	314,89	0,70%	7,60	0,03%	-307,29
2	513	Troškovi goriva i energije	1.292,39	2,89%	258,74	1,14%	-1.033,65
3	520	Troškovi zarada i naknada	6.713,49	15,00%	10.560,03	46,57%	3.846,54
4	522	Troškovi ugovorenih naknada	2.635,00	5,89%	0,00	0,00%	-2.635,00
5	529	Ostali lični rashodi i naknade	4.122,60	9,21%	0,00	0,00%	-4.122,60
6	531	Troškovi PTT usluga	5.508,00	12,30%	393,98	1,74%	-5.114,02
7	532	Troškovi usluga održavanja	2.338,21	5,22%	430,13	1,90%	-1.908,08
8	533	Troškovi zakupnina	1.800,00	4,02%	0,00	0,00%	-1.800,00
9	535	Troškovi reklame i propagande	598,13	1,34%	0,00	0,00%	-598,13
10	540	Troškovi amortizacije	3.883,55	8,68%	2.733,85	12,06%	-1.149,70
11	550	troškovi neproizvodinih usluga	2.388,93	5,34%	726,00	3,20%	-1.662,93
12	551	Troškovi reprezentacije	10.391,86	23,21%	1.352,12	5,96%	-9.039,74
13	553	Troškovi platnog prometa	236,49	0,53%	121,05	0,53%	-115,44
14	555	Troškovi poreza	20,62	0,05%	0,00	0,00%	-20,62
15	559	Ostali troškovi	2.522,13	5,63%	6.093,66	26,87%	3.571,53
UKUPNO			44.766,29	100,00%	22.677,16	100,00%	-22.089,13

Shodno prezentiranim podacima najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškovi zarada i naknada sa 46,57%, ostali troškovi sa 26,87€, troškovi reprezentacije sa 5,96%, troškovi neproizvodnih usluga sa 3,20% i sl.

Navedeni troškovi se odnose na troškove redovnog poslovanja.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja za 2017. godinu Pozitivne CG, Državna revizorska institucija je utvrdila određene nepravilnosti i dala preporuke za otklanjanje istih. Preporuke su se odnosile na sljedeće:

1) **Da subjekt revizije sve troškove evidentira i plaća na osnovu adekvatne i potpune dokumentacije na način kako je to propisano članom 19 Zakona o računovodstvu.**

2) **Subjekt revizije je dužan da vrši uplatu poreza na lična primanja shodno odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, kojim je propisano da se porez na lična primanja obračunava, obustavlja i uplaćuje prilikom svake isplate primanja, prema propisima koji važe na dan isplate.**

3) **Subjekt revizije je dužan da ugovore o zakupu zaključuje shodno odredbama člana 639 Zakona o obligacionim odnosima.**

4) **Preporučuje se subjektu revizije da troškove upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe, osim putnim nalozima dodatno dokumentuje i fiskalnim računima za gorivo.**

5) **Subjekt revizije prilikom angažovanja izvršilaca ugovorom o djelu treba da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu istih u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.**

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Pozitivne CG za 2018. godinu utvrđeno je da subjekt revizije nije realizovao 3 preporuke (br. 1, 2, i 5), dok se realizacija preporuke br. 3 i 4 nije mogla provjeriti (Subjekt revizije nije zaključivao ugovore o zakupu u 2018. godini i nije ostvarivao troškove upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe).

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o fininasiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije, br. (br.40116/19-42-1962/2 od 14.10.2019. godine) izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Pozitivne Crne Gore za 2018. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. 01-15/2019 od 04.12.2019. godine) na Preliminarni izvještaj DRI br. 04-333/19 od 25.11.2019. godine, nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević rukovodilac Kolegijuma i senator DRI Radule Žurić - član Kolegijuma na sjednici održanoj 06.12.2019. godine, razmotrio je i usvojio:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Pozitivne Crne Gore za 2018. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Pozitivne Crna Gora za 2018. godinu sastavljen u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na navedeno u Izvještaju pod tačkom 10.1.3 - Novčana sredstva na žiro računima - Viza biznis kartice i tačkom 10.2.2 – Troškovi (avio karata).

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da je subjekt revizije nije sve finansijske i druge radnje uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o računovodstvu (član 19), Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica (član 46), Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja (član 6) i Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje.**

Pregled utvrđenih nepravilnosti i datih preporuka:

1. Revizijom je utvrđeno da je Partija u 2018. godini ostvarila prihode u manjem iznosu za 16,38% od planiranih prihoda, dok je rashode ostvarila u većem iznosu od planiranih za 38,10% što ukazuje na nerealno planiranje prihoda i rashoda.

   - **Subjekt revizije treba da realnije planira prihode i rashode a u slučaju ostvarivanja prihoda u većem ili manjem iznosu od planiranih da izvrši korekciju Finansijskog plana.**

2. Revizijom je utvrđeno da su Visa karticom plaćani troškovi reprezentacije u inostranstvu u iznosu od 2.137,25€. Državnom revizoru nijesu prezentirani putni nalozi i odluka nadležnog organa o upućivanju na službeni put u inostranstvo lica koje je ostvarilo troškove po osnovu reprezentacije u inostranstvu. Takođe je utvrđeno da dio navedenih troškova u iznosu od 1.535,60€ nije adekvatno dokumentovan (prezentirani su bančini izvodi, ali nijesu priloženi računi za pravdanje navedenih troškova).
   Osim navedenih troškova nijesu adekvatno dokumentovani ni troškovi u iznosu od 274,57€ koji su plaćeni preko žiro računa (troškovi avionske karte i troškovi goriva).

   - **Subjekt revizije treba da isplatu svih troškova vrši na osnovu adekvatne i potpune knjigovodstvene dokumentacije shodno odredbama člana 19 Zakona o računovodstvu.**

3. Revizijom je utvrđeno da Partija nije poštovala blagajnički maksimum propisan članom 6 Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja jer je na kraju dana više puta imala gotovinu u blagajni u većem iznosu od utvrđenog blagajničkog maksimuma. Takođe je utvrđeno da Partija nije posebnim aktom utvrdila blagajnički maksimum kako je to bila dužna shodno pomenutom Zakonu.

   - **Subjekt revizije je dužan da poštuje blagajnički maksimum utvrđen odredbama člana 6 Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja, kao i da posebnim aktom utvrdi visinu blagajničkog maksimuma.**

4. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije obračunao poreske obaveze na isplaćenu zaradu i ugovorenu naknadu, ali nije izvršio plaćanje istih, što nije u skladu sa odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica. Takođe je utvrđeno da Partija nije podnosila poreskom organu IOPPD obrasce u roku koji je utvrđen Pravilnikom o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje već je iste za period 2016-2018 godine dostavila poreskom organu u 2019. godini.

   - **Subjekt revizije treba da isplatu poreskih obaveza na isplaćene naknade fizičkim licima vrši u skladu sa članom 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica kao i da IOPPD obrasce podnosi Poreskom organu u roku propisanom važećim Pravilnikom.**

5. Revizijom je utvrđeno da dio troškova reprezentacije, troškova naknada i troškova službenih putovanja nije evidentirano na odgovarajuća konta shodno Pravilniku o kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica.

   - **Subjekt revizije treba da sve troškove evidentira na odgovarajuća konta shodno važećem Pravilniku.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
PARTIJE PENZIONERA, INVALIDA I RESTITUCIJE CRNE GORE
ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Partija penzionera, invalida i restitucije Crne Gore
Predmet revizije:	Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Partije penzionera, invalida i restitucije Crne Gore za 2018. godinu
Trajanje revizije:	15 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list Crne Gore", br. 15/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Sl. list Crne Gore", br. 52/1414, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine i izmjeni Godišnjeg plana za 2019. godinu, br. 06-167/19 od 10.07.2019. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje predmetne revizije, br. 40116/19-042-1871/2 od 02.10.2019. godine.

Revizija Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Partije penzionera, invalida i restitucije Crne Gore vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list Crne Gore", br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list Crne Gore", br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji Konsolidovani finansijski izvještaj Partije penzionera, invalida i restitucije Crne Gore za 2018. godinu.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI

- Zakon o političkim partijama ("Sl. list Crne Gore", br. 073/10, 040/11, 059/11);
- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list Crne Gore", br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 52/16);

- Zakon o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Sl.list Crne Gore", br.90/17, 17/18 i 55/18);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore", br. 49/08,…,31/14, 53/14, 04/18);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br.047/08, 04/11 i 22/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, …, 004/07, "Sl.list Crne Gore, br. 086/09, …083/16);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje ("Sl. list Crne Gore", br. 13/07,…,62/13, 08/15, 22/17);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG" br. 040/16, 028/18);
- Zakon o sprječavanju nelegalnog poslovanja ("Službeni list Crne Gore", br. 029/13, 016/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list Crne Gore", br. 05/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list Crne Gore", br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2018. godinu;
- Program rada Partije za 2018. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kojeg nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istitnitost i objektivnost. Materijalnost je utvrđena u iznosu od 358,18€ (2% ukupnih rashoda Partije koji su iznosili 17.909,19€).

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza državn revizor se upoznao sa zakonskom i drugom regulativom, pribavljena je dokumentacija i informacije o poslovanju subjekta revizije, ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je doslednost primjene zakona, te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima. Revizijom su u cjelosti revidirani svi planirani segmenti: blagajničko poslovanje, depoziti na žiro računima, neizmirene obaveze, prihodi i troškovi.

7. PRIHODI

Revizijom je utvrđeno da je Partija evidentirala prihode u Glavnoj knjizi na sintetičkom k-tu 6402 Prihodi od premija, subvencija i dotacija, dok su isti u Bilansu uspjeha iskazani kao Prihodi od priloga u iznosu od 20.299,98€, bez strukturiranja istih po porijeklu (posebno za sredstva iz javnih i privatnih izvora), visini i strukturi, shodno Pravilniku o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije.

Tabelarni pregled ostvarenih prihoda u 2018. godini po strukturi i % učešću:

R/b	Vrsta prihoda	Iznos 2018	% učešća
1	Prihodi iz Budžeta Crne Gore	16.999,98	83,74%
2	Prihodi od priloga	3.300,00	16,26%
UKUPNO		**20.299,98**	**100,00%**

U ukupnim prihodima Partije, prihodi iz Budžeta Crne Gore učestvuju sa 83,74%, dok prihodi od priloga fizičkih i pravnih lica sa 16,26%.

Od navedenog iznosa, na prihode za finansiranje Predsjedničkih izbora odnosi se iznos od 17.499,98€ (prihodi iz Budžeta Crne Gore u iznosu od 16.999,98€ i prihodi po osnovu uplate priloga od strane fizičkog lica u iznosu od 500,00€), dok se iznos od 2.800,00€ odnosi na prihode za redovan rad političkog subjekta.

8. TROŠKOVI

Partija je u 2018. godini u poslovnim knjigama iskazala troškove u iznosu od 17.909,19€ koji se odnose na: nabavnu vrijednost kupljene robe u iznosu od 816,21€, troškove električne energije u iznosu od 600,00€, naknade troškova prevoza u iznosu od 11.170,23€, troškove reklame i propagande u iznosu od 886,19€, troškove istraživanja u iznosu od 3.291,87€, troškove savjetovanja i drugih intelektualnih usluga pravnih lica u iznosu od 695,67€, troškove reprezentacije u iznosu od 334,20€ i troškove platnog prometa u iznosu od 114,82€. U poslovnim knjigama nije izvršeno razdvajanje troškova koji se odnose na redovno poslovanje i izbornu kampanju.

Revizijom je, na osnovu prezentirane dokumentacije, utvrđeno da troškovi Partije u 2018. godini iznose 19.999,42€, što je za iznos od 2.090,23€ više od troškova evidentiranim u poslovnim knjigama Partije. Troškovi utvrđeni u postupku revizije odnose se: troškove kancelarijskog i ostalog materijala u iznosu od 72,47€, troškove goriva i telefonskih usluga u iznosu od 1.234,34€, troškove zakupa i električne energije u iznosu od 1.529,64€, troškovi službenih putovanja (dnevnice i upotreba sopstvenog vozila u službene svrhe) u iznosu od 12.261,90€, troškovi reklame i propagande u iznosu od 3.209,70€, troškovi neproizvodnih usluga u iznosu od 945,67€, troškovi reprezentacije u iznosu od 640,98€ i troškovi platnog prometa u iznosu od 104,82€.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije (broj 40116/19-042-1871/2 od 02.10.2019. godine) izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Partije penzionera, invalida i restitucije Crne Gore za 2018. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije od 05.12.2019. godine na Preliminarni izvještaj DRI (br. 04-339/19 od 27.11.2019. godine), nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator DRI Zoran Jelić, član Kolegijuma, na sjednici održanoj 10.12.2019. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja
Partije penzionera, invalida i restitucije Crne Gore za 2018. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Partije penzionera, invalida i restutucije Crne Gore za 2018. godinu sastavljen u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja osim za navedeno u Izvještaju pod tačkom 10.4- Blagajničko poslovanje i tačkom 11.2 - Troškovi, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije sve finansijske i druge radnje uskladio u svim materijalno značajnim aspektima sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (član 12, 22, 24, 37, 38) Zakona o računovodstvu (član 19), Pravilnika o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na pravilnost poslovanja Partije.

Na izražavanje negativnog mišljenja uticale su sljedeće nepravilnosti:

1. Partija nije Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj za 2018. godinu dostavila Državnoj revizorskoj instituciji u roku koji je utvrđen članom 37 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (izvještaj dostavljen 09.04.2019. godine).

   - **Subjekt revizije je dužan da Godišnji finansijski izvještaj dostavlja Državnoj revizorskoj instituciji u roku koji je utvrđen članom 37 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

2. Partija je u Glavnoj knjizi evidentirala troškove u iznosu od 17.909,19€, a revizijom je utvrđeno da isti iznose 19.999,42€. Na osnovu navedenih podataka se konstatuje da su troškovi u poslovnim knjigama iskazani u manjem iznosu za 2.090,23€. Upoređujući podatke o ostvarenim troškovima koji su evidentirani u poslovnim knjigama i troškovima utvrđenim u postupku revizije, konstatovano je da troškovi u poslovnim knjigama nijesu pravilno klasifikovani na odgovarajuća konta kao i da su pojedini troškovi evidentirani zbirno, a ne hronološki.

- **Subjekt revizije treba da sve troškove evidentira i pravilno klasifikuje u poslovnim knjigama i da iste iskazuje u Godišnjem finansisjkom izvještaju. Takođe, u poslovnim knjigama treba da vrši razdvajanje troškova koji se odnose na redovno poslovanje i izbornu kampanju.**

3. Revizijom je utvrđeno da dio troškova izborne kampanje (Predsjednički izbori) u iznosu od 1.880,00€, nije adekvatno dokumentovan (prezentirana faktura fizičkog lica), a nije prezentiran ni dokaz da je preuzeta gotovina od strane lica kome je za navedene usluge izvršena gotovinska isplata.

   - **Subjekt revizije je dužan da sve troškove pravda adekvatnom i potpunom dokumentacijom shodno članu 19 Zakona o računovodstvu.**

4. Revizijom je utvrđeno da su troškovi izborne kampanje za Predsjedničke izbore u iznosu od 2.091,00€ plaćeni gotovinski iz blagajne za redovno poslovanje, dok su troškovi koji se odnose na redovno poslovanje u iznosu od 560,91€, plaćeni iz izborne blagajne, što nije u skladu sa članom 22 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je propisano da se sva sredstva namijenjena za finansiranje izborne kampanje uplaćuju na izborni račun i da sva plaćanja troškova izborne kampanje politički subjekat vrši sa tog računa.

   - **Subjekt revizije je shodno članu 22 stav 2 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja dužan da sve troškove izborne kampanje plaća sa računa koji je otvoren za te namjene.**

5. Revizijom je utvrđeno da je Partija ostvarila prihode od priloga fizičkog lica u većem iznosu od predviđenog na godišnjem nivou za iznos od 500,00€, što nije u skladu sa odredbama člana 12 stav 4 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

   - **Subjekt revizije treba da prihode od fizičkog lica ostvaruje u skladu sa odredbama člana 12 stav 4 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

6. Revizijom je utvrđeno da Partija nije shodno članu 38 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja donijela Program rada za 2018. godinu, kojim je potrebno definisati godišnje aktivnosti koje planira realizovati i nije Finansijskim planom za 2018. godinu, utvrdila iznos i strukturu rashoda, već je utvrdila samo izvore i okvirne iznose očekivanih prihoda.

   - **Subjekt revizije je dužan da shodno članu 38 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja donese Program rada do kraja tekuće za narednu godinu kojim je potrebno definisati godišnje aktivnosti koje planira realizovati, kao i da Finansijskim planom utvrdi iznos planiranih rashoda i njihovu strukturu.**

7. Revizijom je utvrđeno da je Partija za finansiranje izborne kampanje, izvršila pozajmicu od fizičkog lica u iznosu od 1.000,00€, što nije u skladu sa članom 24 stav 4 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je utvrđeno da se politički subjekt ne može zaduživati kod fizičkih lica.

   - **Subjekt revizije se shodno odredbi člana 24 stav 4 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ne može zaduzivati kod fizičkih lica.**

8. Uvidom u prezentiranu dokumentaciju, utvrđeno je da gotovinske isplate nijesu hronološki evidentirane u Dnevniku blagajne i da je dio istih pogrešno evidentiran.

   - **Subjekt revizije treba da, pravilno i hronološki registruje sve poslovne transakcije u Dnevniku blagajne.**

9. Revizijom je utvrđeno da Partija nabavku kompjuterske i ostale opreme u ukupnom iznosu od 695,67€, nije evidentirala na konto u okviru klase 0-Stalna imovina, već je istu evidentirala kao trošak, što nije u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica.

   - **Subjekt revizije shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica, nabavku stalne imovine treba da evidentira na odgovarajući konto u okviru klase 0-Stalna imovina, a ne na troškove.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
GRAĐANSKOG POKRETA URA
ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Građanski pokret URA
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj GP "URA" za 2018. godinu
Trajanje revizije:	15 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Predsjednik Senata dr Milan Dabović, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11 i 31/14);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Službeni list Crne Gore", br. 052/14, 076/15, 083/16 i 092/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije 40116/19-042-1690/2 od 11.09.2019. godine.

Revizija Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja „Građanskog pokreta URA" vršiće se u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj „Građanskog pokreta URA" za 2018. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskom i ostalom regulativom.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI

- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 92/17);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 90/17, 17/18 i 55/18);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);

- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14 i 83/16);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2018. godinu;
- Program rada Partije za 2018. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije. U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istitnitost i objektivnost.

Materijalnost je utvrđena u iznosu od 2.267,10€ (1,50% od rashoda Partije koji iznose 151.140,00€). Državni revizor se upoznao sa pravnom regulativom, analizirao finansijske izvještaje i ostalu pribavljenu dokumentaciju subjekta revizije i na osnovu sprovedenih testova ocijenjeno funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima.

7. PRIHODI

Prihodi iskazani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 177.973,11€ odnose se na: prihode iz budžeta Crne Gore u iznosu od 120.763,26€, prihodi iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 53.342,29€, prihode od priloga u iznosu od 1.700,00€, ostale poslovne prihode u iznosu od 969,00€ i ostale prihode u iznosu od 1.198,56€.

Tabelarni pregled ostvarenih prihoda u 2017. i 2018. godini:

R/B	Vrsta prihoda	Iznos 2017. godina	% učešća	Iznos 2018. godina	% učešća
1	Prihodi iz Budžeta CG	117.182,52	81,85%	120.763,26	67,85%
2	Prihodi iz budžeta lokalnih samouprava	25.465,40	17,79%	53.342,29	29,97%
3	Prihodi od priloga	253,50	0,18%	1.700,00	0,96%
4	Ostali poslovni prihodi	0,00	0,00%	969,00	0,54%
5	Finansijski prihodi	0,00	0,00%	0,41	0,00%
6	Ostali prihodi	270,21	0,19%	1.198,15	0,67%
Ukupno		**143.171,63**	100,00%	**177.973,11**	100,00%

Shodno prezentiranim podacima prihodi iz budžeta Crne Gore učestvuju sa 67,85%, a prihodi iz budžeta lokalnih samouprava sa 29,97% u ukupnim prihodima.

8. TROŠKOVI

Partija je u poslovnim knjigama iskazala troškove u iznosu od 151.140,07€ i isti se odnose na: troškove materijala i sitnog inventara u iznosu od 3.533,02€, troškove goriva i energije u iznosu od 3.742,32€, troškove bruto zarada i naknada zarada u iznosu od 4.477,68€, troškove doprinosa na zarade na teret poslodavca i prireza porezu na zarade u iznosu od 551,88€, troškove naknada po ugovoru o djelu u iznosu od 40.034,48€, troškove zakupnina fizičkim licima u iznosu od 12.779,54€, ostale lične rashode i naknade u iznosu od 4.751,31€, troškove poštanskih usluga u iznosu od 731,83€, troškove zakupnina u iznosu od 3.605,64€, troškove reklame i propagande u iznosu od 19.118,27€, troškove ostalih usluga u iznosu od 9.542,40€, troškove amortizacije u iznosu od 1.641,18€, troškove neproizvodnih usluga u iznosu od 9.159,58€, troškove reprezentacije u iznosu od 8.770,50€, troškove platnog prometa u iznosu od 924,42€, troškove taksi i prireza u iznosu od 434,55€, ostale nematerijalne troškove u iznosu od 26.000,00€, rashode kamata u iznosu od 646,32€ i troškove po osnovu rashoda nematerijalnih ulaganja i NPO u iznosu od 324,99€.

Od ukupno iskazanih troškova na troškove redovnog poslovanja odnosi se iznos od 98.030,91€ a na troškove izborne kampanje iznos od 53.109,16€.

Tabelarni pregled ostvarenih troškova u 2017. i u 2018. godini:

Konto	Opis	Ukupni troškovi u 2017. godini	% učešća	Ukupni troškovi u 2018. godini	% učešća
511	Troškovi materijala	0,00	0,00%	623,01	0,41%
512	Troškovi ostalog (režijskog) materijala	3.388,78	2,79%	2.910,01	1,93%
513	Troškovi goriva i energije	1.729,15	1,42%	3.742,32	2,48%
520	Troškovi zarada i naknada zarada (bruto)	4.761,28	3,92%	4.477,68	2,96%
521	Troškovi doprinosa na zarade na teret poslodavca i prireza			551,88	0,37%
522	Troškovi naknada po ugovoru o djelu	34.938,83	28,75%	40.034,48	26,49%
527 i 533	Troškovi zakupnina	19.005,25	15,64%	16.385,18	10,84%
529	Ostali lični rashodi i naknade	7.374,05	6,07%	4.751,31	3,14%
531	Troškovi transportnih usluga (uključujući i PTT usluge)	662,88	0,55%	731,83	0,48%
532	Troškovi usluga održavanja	1.097,20	0,90%	370,16	0,24%
535	Troškovi reklame i propagande	17.773,02	14,62%	19.118,27	12,65%
539	Troškovi ostalih usluga	13.357,97	10,99%	9.542,40	6,31%
540	Troškovi amortizacije	697,72	0,57%	1.641,18	1,09%
550	Troškovi neproizvodnih usluga	3.296,77	2,71%	9.159,58	6,06%
551	Troškovi reprezentacije	1.172,89	0,97%	8.770,50	5,80%
553	Troškovi platnog prometa	578,98	0,48%	924,42	0,61%
555	Troškovi taksi i prireza	9.812,08	8,07%	434,55	0,29%
559	Ostali nematerijalni troškovi			26.000,00	17,20%
562	Rashodi kamata	1.692,68	1,39%	646,32	0,43%
570	Gubici po osnovu rashodovanja nematerijalnih ulaganja i NPO	195,32	0,16%	324,99	0,22%
Ukupno		**121.534,85**	100,00%	**151.140,07**	100,00%

Najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškovi naknada po ugovorima o dijelu sa 26,49%, ostali nematerijalni troškovi sa 17,20%, troškovi ugovora o zakupu sa 10,84%, troškovi reklame i propagande sa 12,65% i sl.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja GP URA za 2017. godinu, utvrđene su određene nepravilnosti i date preporuke za otklanjanje istih i to:

1) **Subjekt revizije treba da finansiranje troškova izborne kampanje vrši u skladu sa odredbama člana 2 stav 2 i člana 17 stav 1 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

2) **Subjekt revizije je dužan da izborni račun koristi u svrhe propisane članom 18 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja**

3) **Subjekt revizije je dužan da troškove izbornih kampanja ostvaruje u skladu sa odredbama člana 13 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja**

4) **Subjekt revizije je duzan da troškove izbornih kampanja plaća sa izbornog računa shodno članu 18 stav 3 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja**

5) **Subjekt revizije je dužan da usaglasi podatke koje dostavlja nadležnim institucijama.**

6) **Subjekt revizije je dužan da IOPPD obrasce podnosi Poreskom organu u roku propisanom važećim Pravilnikom.**

7) **Subjekt revizije prilikom angažovanja izvršilaca po ugovoru o djelu treba da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.**

8) **Subjekt revizije je shodno Ugovoru o volontiranju dužan da troškove nastale prilikom pružanja volonterskih usluga pravda adekvatnom dokumentacijom.**

9) **Preporučuje se subjektu revizije da evidentiranje troškova vrši u godini kad su nastali, a u cilju realnog iskazivanja istih.**

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Partije za 2018. godinu, utvrđeno je da je subjekt revizije od datih preporuka realizovao preporuke (br. 1, 2, 5 i 9), nije realizovao preporuke (br. 3, 4, 6 i 7), dok se realizacija preporuke (br. 8) nije se mogla utvrditi jer Partija u 2018. godini nije zaključivala ugovore o volontiranju.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o fininasiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije, br. 40116/19-042-1690/2 od 11.09.2019. godine izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Građanskog pokreta URA za 2018. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. 06-072/19 od 09.12.2018. godine) na Preliminarni izvještaj DRI br. 04-344/2/19 od 02.12.2019. godine, nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i predsjednik Senata dr Milan Dabović - član Kolegijuma, na sjednici održanoj 16.12.2019. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja
Građanskog pokreta „URA“ za 2018. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Građanskog pokreta URA za 2018. godinu sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na navedeno u Izvještaju pod tačkom 8.9 - Blagajničko poslovanje i 9.2 - Troškovi.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije sve finansijske i druge radnje uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (član 12, 13, 18 i 18a), Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja(član 6), Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, te u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na pravilnost poslovanja.

Na izražavanje negativnog mišljenja uticalo je sledeće:

1. Revizijom je utvrđeno da je Partija sa redovnog računa izvršila prenos sredstava u iznosu od 26.000,00€ na izborni račun otvoren za potrebe izbornih kampanja u Glavnom gradu i opštinama Bar, Bijelo Polje i Danilovgrad, što nije u skladu sa članom 12 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja kojim je propisano da za finansiranje političkog subjekta pravno lice može uplatiti najviše 10.000,00€ na godišnjem nivou.

   - **Subjekt revizije finansiranje izborne kampanje treba da vrši u skladu sa članom 12 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja**

2. Revizijom je utvrđeno da je Partija u 2018. godini, sa računa za redovno poslovanje isplatila troškove izborne kampanje za lokalne izbore u Beranama Ulcinju, Prijestonici Cetinje i Mojkovcu u iznosu od 7.212,15€, što nije u skladu sa odredbama člana 18 stav 3 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

   - **Subjekt revizije je dužan da isplatu troškova izborne kampanje vrši u skladu sa odredbama člana 18 stav 3 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

3. Revizijom je utvrđeno da je Partija ostvarila troškove izbornih kampanja (lokalni izbori u Ulcinju i Beranama) u većem iznosu za 1.919,45€ od iznosa propisanog članom 13 Zakona.

- **Subjekt revizije je dužan da troškove izbornih kampanja ostvaruje u skladu sa odredbama člana 13 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

4. Revizijom je utvrđeno da Partija nije u zatvorila račune za potrebe izbornih kampanja (izbori u Mojkovcu i Cetinju) u roku koji je utvrđen članom 18a Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

   - **Subjekt revizije je dužan da žiro račun otvoren za potrebe izborne kampanje zatvori u roku koji je utvrđen članom 18a Zakona**

5. Partija nije shodno odredbama člana 6 Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja donijela posebni akt o visini blagajničkog maksimuma.

   - **Subjekt revizije treba da posebnim aktom utvrdi blagajnički maksimum shodno članu 6 Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja.**

6. Partija nije u propisanom roku nadležnom organu Poreske uprave dostavila IOPPD obrasce za 2018. godinu, kako je to predviđeno Pravilnikom o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

   - **Subjekt revizije je dužan da IOPPD obrasce podnosi Poreskom organu u roku propisanom važećim Pravilnikom.**

7. Partija nije obezbijedila dokaze o radno – pravnom statusu lica angažovanih ugovorom o djelu, pa se nije moglo utvrditi da li je obračun poreskih obaveza pravilno izvršen na isplaćene naknade, budući da se poreske obaveze ne obračunavaju na isti način za lica u radnom odnosu i nezaposlena lica.

   - **Subjekt revizije prilikom angažovanja izvršilaca po ugovoru o djelu treba da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.**

8. Uvidom u prezentirane putne naloge shodno kojima je vršena isplata ino dnevnica i dnevnica u zemlji utvrđeni su određeni nedostaci (nije naznačeno vrijeme odlaska i povratka sa službenog puta pa se nije mogla provjeriti tačnost obračuna dnevnica). Takođe nijesu sačinjavani Izvještaji sa službenog puta, kako je to utvrđeno članom 9 i 19 Uredbe koja reguliše oblast službenih putovanja.

   - **Subjekt revizije treba da obezbijedi da nalozi za službena putovanje sadrže sve potrebne elemente za obračun putnih troškova u cilju pravilnog obračuna dnevnica za službena putovanja. Takođe je potrebno da lice upućeno na službeni put po povratku podnese Izvještaj o službenom putovanju u roku utvrđenom Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru kao jedinom važećem aktu koji reguliše oblast službenih putovanja.**

9. Revizijom je utvrđeno da Partija nije pojedine troškove (troškove materijala, troškove reprezentacije, troškove upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe i sl) evidentirala na odgovarajuća konta shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica.

   - **Subjekt revizije treba da sve troškove evidentira na odgovarajuća konta shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
CRNOGORSKE
ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Crnogorska
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Crnogorske za 2018. godinu
Trajanje revizije:	15 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Radule Žurić, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije br. 40116/19-042-1695/2 od 12.09.2019. godine.

Revizija Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Bošnjačke stranke vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernice za reviziju Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Crnogorske za 2018. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskom regulativom.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI

- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 52/16);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 90/17, 17/18 i 55/18);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);

- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, „Službeni list CG“ br. 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14 i 83/16);
- Zakon o sprječavanju nelegalnog poslovanja ("Službeni list Crne Gore", br. 029/13, 016/16);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2018. godinu;
- Program rada Partije za 2018. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupaka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole.

Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu, odnosno procjena do kojeg nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost. Materijalnost je utvrđena u iznosu od 878,44€ (2,00 % od ostvarenih rashoda Partije koji iznose 43.922,00€).

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza, državni revizor se upoznao sa pravnom regulativom i drugom dokumentacijom, ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona, te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima. Na osnovu sprovedenih analitičkih postupaka identifikovana su područja u kojima je eventualno bilo moguće otkriti greške ili nepravilnosti. Planirani segmenti su revidirani u cjelosti. Predmetnom revizijom je izvršena i provjera realizacije preporuka DRI koje su date u Izvještaju o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Partije za 2017. godinu.

7. PRIHODI

Partija je u poslovnim knjigama iskazala ukupne prihode u 2018. godini u iznosu od 37.463,67€ a isti se odnose na: prihode od lokalnih samouprava u iznosu od 34.534,44€, prihode od priloga u iznosu od 2.450,00€, prihode od članarina u iznosu od 479,23€.

Uporedni pregled ostvarenih prihoda u 2017. i 2018. godini po strukturi

R/B	Vrsta prihoda	Iznos u 2017. godini	%učešća	Iznos u 2018. godini	%učešća	Povećanje/Smanjenje u odnosu na prethodnu godinu
1	Prihodi iz budžeta lokalne samouprave	29.064,66	71,22%	34.534,44	92,18%	5.469,78
2	Prihodi od priloga/donacija	11.583,00	28,38%	2.450,00	6,54%	-9.133,00
3	Prihodi od članarina	150,00	0,37%	479,00	1,28%	329,00
4	Ostali prihodi	10,15	0,02%	0,23	0,00%	-9,92
	UKUPNO	**40.807,81**	**100,00%**	**37.463,67**	**100,00%**	**-3.344,14**

Shodno prezentiranim podacima konstatuje se da su prihodi Partije u 2018. godini manji za 3.344,14€ u odnosu na prethodnu godinu. Prihodi iz bužeta lokalnih samouprava učestvuju sa 92,18% u ukupnim prihodima dok prihodi iz privatnih izvora učestvuju sa 7,72%.

Revizijom je utvrđeno da se od ukupno ostvarenih prihoda na prihode za redovno poslovanje Partije odnosi iznos od 36.863,67€, dok se na prihode za finansiranje izborne kampanje odnosi iznos od 600,00€.

8. TROŠKOVI

Partija je u poslovnim knjigama iskazala troškove u ukupnom iznosu od 43.921,74€ i isti se odnose se na: troškove kancelarijskog materijala u iznosu od 227,81€, troškove goriva, električne energije i vode u iznosu od 2.799,73€, troškove bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca u iznosu od 23.171,63€, troškove naknada po ugovoru o privremenim i povremenim poslovima u iznosu od 526,98€, troškove komunikacionih usluga u iznosu od 2.007,62€, troškove zakupa u iznosu od 3.613,84€, troškove amortizacije u iznosu od 304,29€, troškove neproizvodnih usluga u iznosu od 6.564,91€, troškove reprezentacije u iznosu od 2.600,30€, troškove platnog prometa u iznosu od 154,83€ i ostale troškove u iznosu od 1.949,80€.

Tabelarni pregled ostvarenih troškova u 2017. i 2018. godini:

Redni broj	Naziv konta	Opis troška	Troškovi za 2017.godinu	učešće %	Troškovi za 2018.godinu	učešće %	Povećanje/ smanjenje
1	512	Troškovi kancelarijskog materijala	343,27	1,00%	227,81	0,52%	-115,46
2	513	Troškovi goriva, električne energije i vode	1.425,45	4,16%	2.799,73	6,37%	1.374,28
3	520,521	Troškovi bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca	8.092,98	23,60%	23.171,63	52,76%	15.078,65
4	524	Troškovi naknada po ugovoru o privremenim i povremenim poslovima	644,38	1,88%	526,98	1,20%	-117,40
5	531	Troškovi komunikacionih usluga	1.659,91	4,84%	2.007,62	4,57%	347,71
6	533	Troškovi zakupa	3.405,60	9,93%	3.613,84	8,23%	208,24
7	539	Troškovi reklame i propagande	9.393,36	27,40%	0,00	0,00%	-9.393,36
8	540	Troškovi amortizacije	304,29	0,89%	304,29	0,69%	0,00
9	550	Troškovi neproizvodnnih usluga	5.886,75	17,17%	6.564,91	14,95%	678,16
10	551	Troškovi reprezentacije	497,12	1,45%	2.600,30	5,92%	2.103,18
11	553	Troškovi platnog prometa	155,68	0,45%	154,83	0,35%	-0,85
12	555,559	Ostali troškovi	0,00	0,00%	1.949,80	4,44%	1.949,80
14	592	Troškovi iz ranijih godina	2.476,63	7,22%	0,00	0,00%	-2.476,63
UKUPNO			**34.285,42**	**100,00%**	**43.921,74**	**100,00%**	**9.636,32**

Najveće učešće u iskazanim troškovima imaju troškovi bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca sa 52,76%, troškovi neproizvodnih usluga sa 14,95%, troškovi zakupa sa 8,23% i dr.

Navedeni troškovi se odnose na redovno poslovanje osim iznosa od 593,28€ na troškove izborne kampanje.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Crnogorske za 2017. godinu utvrđene su određene nepravilnosti i date su preporuke za otklanjanje istih:

1) **Subjekt revizije Finansijskim planom treba da precizno definiše planirane prihode i troškove po vrsti i po iznosu**

2) **Subjekt revizije je dužan da prihode iz privatnih izvora za finansiranje izbornih kampanja prikuplja u skladu sa odredbama člana 17 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja**

3) **Subjekt revizije je dužan da troškove izbornih kampanja ostvaruje u skladu sa članom 13 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja**

4) **Subjekt revizije je dužan da plaćanje troškova izborne kampanje vrši u skladu sa odredbama člana 18 stav 3 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja**

5) **Subjekt revizije je dužan da nenovčane priloge obračuna na način kako je to utvrđeno Zakonom o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Pravila o načinu obračunavanja i izvještavanja o nenovčanim prilozima političkim subjektima**

6) **Subjekt revizije je dužan da Zavodu za zapošljavanje prijavi slobodna radna mjesta radi praćenja ponude i tražnje na tržištu rada, kako je to definisano odredbama člana 26 Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti.**

7) **Subjekat revizije treba da, u poslovnim knjigama obezbjedi evidenciju potraživanja od lokalnih samouprava, na osnovu ovjerene i usaglašene dokumentacije.**

8) **Subjekt revizije sve evidentirane troškove treba da dokumentuje adekvatnom i potpunom dokumentacijom**

9) **Preporučuje se subjektu revizije da u cilju obezbjedjivanja adekvatne validnosti ulaznih i izlaznih akata dosljedno primjenjuje interni akt kojim je uređena ova oblast.**

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja subjekta revizije za 2018. godinu utvrđeno je da je isti **realizovao preporuke** (br. 2, 3, 4 i 7), **nije realizovao preporuke** (br. 1, 5, 6 i 8), a **djelimično je realizovao preporuku** (br. 9).

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije broj 40116/19-042-1695/2 od 12.09.2019. godine izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Crnogorske za 2018. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije br. 005-2019-1 od 19.12.2019. godine na Preliminarni izvještaj DRI (br. 04-322/18 od 08.10.2018. godine), nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator DRI Radule Žurić član Kolegijuma, na sjednici održanoj 25.12.2019. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Crnogorske za 2018. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Crnogorske za 2018. godinu sastavljen u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja osim navedeno u Izvještaju pod tačkom 10.1.5- Blagajničko poslovanje, tačkom 10.2.1- Prihodi i tačkom 10.3 – Rashodi, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije sve finansijske i druge radnje uskladio u svim materijalnim aspektima sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (član 6), Zakona o računovodstvu (član 19), Zakona o zapošljavanju (član 26) i Pravila o načinu obračunavanja i izvještavanja o nenovčanim prilozima političkim subjektima, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje.**

Pregled utvrđenih nepravilnosti i datih preporuka:

1. Revizijom je utvrđeno da evidentirani troškovi u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 2.750,000€ nijesu adekvatno dokumentovani. Neadekvatno dokumentovani troškovi se odnose na: troškove taxi usluga u iznosu od 1.300,00€ i troškove zakupa poslovnih prostora u iznosu od 1.450,00€.

   - **Subjekt revizije treba da sve troškove evidentira na osnovu adekvatne i potpune dokumentacije shodno članu 19 Zakona o računovodstvu.**

2. Revizijom je utvrđeno da su nenovčani prilozi u iznosu od 1.450,00€ evidentirani po osnovu ustupanja poslovnih prostora na korišćenje za potrebe opštinskih odbora u Bijelom Polju i Podgorici bez obaveze plaćanja naknade za zakup. Vrijednost nenovčanih priloga je utvrđena shodno izjavi vlasnika poslovnih prostora. Shodno navedenom se konstatuje da subjekt revizije obračun nenovčanih priloga nije vršio na način kako je to utvrđeno Zakonom o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Pravilima o načinu obračunavanja i izvještavanja o nenovčanim prilozima političkim subjektima.

   - **Subjekt revizije je dužan da nenovčane priloge obračunava na način kako je to utvrđeno članom 6 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Pravilima o načinu obračunavanja i izvještavanja o nenovčanim prilozima političkim subjektima.**

3. U postupku revizije je utvrđeno da Partija prilikom zapošljavanja jednog lica na određeno vrijeme, nije vršila oglašavanje slobodnog radnog mjesta kako je to utvrđeno odredbama člana 26 stav 1 Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti.

   - **Subjekt revizije prilikom zapošljavanja je dužan da Zavodu za zapošljavanje prijavi slobodna radna mjesta radi praćenja ponude i tražnje na tržištu rada, kako je to utvrđeno odredbama člana 25 Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti.**

4. Partija je shodno odredbama člana 38 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja donijela Finansijski plan za 2018. godinu**.** Uvidom u Finansijski plan utvrđeno je da istim nije definisan iznos planiranih prihoda i rashoda, već su samo precizirani izvori prihoda a troškovi su opisno prezentirani.

   - **Subjekt revizije Finansijskim planom treba da precizno definiše iznose planiranih prihoda i rashoda po vrsti i strukturi.**

5. Partija je donijela Program rada za 2018. godinu shodno članu 38 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i u istom prezentirala aktivnosti utvrđene Statutom a ne aktivnosti koje Partija planira realizovati u 2018. godini.

   - **Subjekt revizije shodno članu 38 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja treba da godišnjim Programom rada definiše aktivnosti koje planira realizovati u godini za koju donosi isti.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA BIRAM BAR ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Biram Bar
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Biram Bar za 2018. godinu
Trajanje revizije:	15 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Radule Žurić, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Sl. list CG" br. 52/1414, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine i Izmjeni Godišnjeg plana za 2019. godinu br. 06-167/19 od 10.07.2019. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije 40116/19-042-1892/3 od 14.10.2019. godine.

Revizija Godišnjeg finansijskog izvještaja Biram Bar vršiće se u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji finansijski izvještaj Političke partije „Biram Bar" za 2018. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskom regulativom.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI

- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 92/17);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 90/17, 17/18 i 55/18);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);

- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14 i 83/16);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2018. godinu;
- Program rada Partije za 2018. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je indetifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije u iznosu 87,30€ (2% od rashoda). Pored utvrđene materijalnosti u fazi planiranja, utvrđena je i materijalnost u postupku vršenja revizije u iznosu od 238,95€ (2% od rashoda).

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza državni revizori su se upoznali sa zakonskom i drugom regulativom, pribavljena je dokumentacija i informacije o poslovanju subjekta revizije, ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima. Na izražavanje mišljenja po okončanju revizije uticaće ukupne nepravilnosti u poslovanju koje po svojoj prirodi imaju značaj, bez obzira na njihovu vrijednost i sadržaj.

7. PRIHODI

Partija je u poslovnim knjigama evidentirala prihode za redovno poslovanje u ukupnom iznosu od 4.365,00€ i to od lokalne samouprave Bar u iznosu 3.897,00€ i od članarine iznosu od 468,00€, a revizijom je utvrđeno da je Partija ostvarila prihode za redovno poslovanje u iznosu od 8.923,21€.

Navedna razlika je nastala iz razloga što je Partija dio uplata od lokalne samouprave Bar u iznosu 4.558,21€ evidentirala kao Odloženi prihod.

Partija je prihode od lokalne samouprave Bar ostvarila po osnovu izbornog rezultata Grupe birača na lokalnim izborima u Baru 2018. godine, koja je transformisana u političku partiju „Biram Bar“ na Osnivačkoj skupštini održanoj 30.jula 2018. godine.

Revizijom je utvrđeno da u poslovnim knjigama Partije nijesu iskazani prihodi za finansiranje izborne kampanje u ukupnom iznosu od 7.517,85€.

Budući da je Partija pravni sljedbenik Grupe birača-Radomir Novaković Cakan i da je ostvarila prihode po osnovu izbornog rezultata iste, to je bila u obavezi da u poslovnim knjigama i u Godišnjem finansijkom izvještaju koji je dostavljen u zakonskom roku iskaže i prihode za finansiranje izborne kampanje.

Partija je nakon predaje Godišnjeg finansijskog izvještaja, tj. u toku revizije, izvršila korektivna knjiženja i u poslovnim knjigama evidentirala prihode u ukupnom iznosu od 16.441,05€.

Tabelarni pregled prihoda evidentiranih u poslovnim knjigama i revizijom utvrđenih:

R/b	konto	Vrsta prihoda	Evidentirani prihodi u poslovnim knjigama za 2018.g.		Revizijom utvrđeno stanje		Razlika
			iznos	% učešća	iznos	% učešća	iznos
1	640	Prihodi iz budžeta lokalne samouprave	3.896,99	89,28%	12.243,90	74,47%	8.346,91
2	640	Prihodi od donacija	0,00	0,00%	2.629,15	15,99%	2.629,15
3	640	Prihodi od donacija - nenovčani	0,00	0,00%	1.100,00	6,69%	1.100,00
4	651	Prihodi od članarina	468,00	10,72%	468,00	2,85%	0,00
Ukupno			**4.364,99**	**100,00%**	**16.441,05**	**100,00%**	**12.076,06**

8. TROŠKOVI

Partija je u poslovnim knjigama evidentirala troškove za redovno poslovanje u iznosu od 4.364,99€ Revizijom je utvrđeno da u poslovnim knjigama nijesu evidentirani troškovi za finansiranje izborne kampanje u iznosu od 7.582,43€.

Partija je nakon predaje Godišnjih finansijkih izvještaja DRI izvršila korektivna knjiženja u poslovnim knjigama i evidentirala troškove izborne kampanje u navedenom iznosu.

Tabelarni pregled troškova evidentiranih u poslovnim knjigama i revizijom utvrđenih:

R/b	konto	Vrsta troška	Evidentirani troškovi u poslovnim knjigama za 2018.g.		Revizijom utvrđeno stanje		Razlika
			iznos	% učešća	iznos	% učešća	iznos
1	512	Troškovi kancelarijskog i ostalog materijala	2.143,46	49,11%	2.887,61	24,17%	744,15
2	513	Troškovi električne energije i kom.usluga	46,50	1,07%	56,68	0,47%	10,18
3	520	Troškovi bruto zarada	597,06	13,68%	597,06	5,00%	0,00
4	521.555	Troškovi doprin. na teret poslod. i prireza na	69,72	1,60%	134,30	1,12%	64,58
5	531	Troškovi PTT usluga	65,24	1,49%	111,74	0,94%	46,50
6	533	Troškovi ostalih zakupnina	0,00	0,00%	850,00	7,11%	850,00
7	535	Troškovi reklame i propagande	792,74	18,16%	5.942,14	49,74%	5.149,40
8	550	Troškovi stručnog usavršavanja	500,00	11,45%	1.071,30	8,97%	571,30
9	551	Troškovi reprezentacije	103,00	2,36%	103,00	0,86%	0,00
10	553	Troškovi platnog prometa	47,27	1,08%	58,39	0,49%	11,12
11	576	Ostali rashodi	0,00	0,00%	135,20	1,13%	135,20
Ukupno			**4.364,99**	**100,00%**	**11.947,42**	**100,00%**	**7.582,43**

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije broj br. 40116/19-042-1892/3 od 14.10.2019. godine izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Biram Bar za 2018. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije br. 57 od 25.12.2019. godine na Preliminarni izvještaj DRI (br. 04-355/2 od 18.12.2019. godine), nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator DRI Radule Žurić član Kolegijuma, na sjednici održanoj 13.01.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Biram Bar za 2018. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da Godišnji finansijski izvještaj Biram Bar za 2018. godinu nije sastavljen u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja jer subjekt revizije u Godišnjem finansijkom izvještaju koji je dostavljen u zakonskom roku nije iskazao prihode u iznosu 12.076,06€ i troškove u iznosu od 7.582,43€, što predstavlja materijalno značajnu grešku u odnosu na utvrđenu materijalnost (u iznosu od 238,95€), pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije sve finansijske i druge radnje uskladio u svim materijalnim aspektima sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (član 6), Zakona o računovodstvu (član 19), Zakona o obligacionim odnosima (član 639), Pravila o načinu obračunavanja i izvještavanja o nenovčanim prilozima političkim subjektima i MRS 8, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje.**

Pregled utvrđenih nepravilnosti i datih preporuka:

1. Partija je nakon dostavljanja Godišnjeg finansijskog izvještaja nadležnim institucijama i objavljivanja istog na zvaničnom sajtu Agencije za sprječavanje korupcije, izvršila korektivna knjiženja u poslovnim knjigama, tj. evidentirala transakcije koje su nastale u 2018. godini i sačinila korigovani Godišnji finansijski izvještaj, koji je dostavila DRI dana 05.11.2019. godine.
   U Izvještaju dostavljenom u zakonskom roku u Bilansu uspjeha iskazani su prihodi u iznosu od 4.364,99€ i troškovi u iznosu od 4.364,99€, dok je u Bilansu stanja (u Aktivi) iskazana obrtna imovina u iznosu od 4.660,00€, a u (Pasivi) obaveze u iznosu od 4.660,00€.
   U korigovanom Izvještaju u Bilansu uspjeha iskazani su prihodi u iznosu od 16.441,05€, troškovi u iznosu od 11.947,42€ i finansijski rezultat (višak prihoda nad rashodima) u iznosu od 4.493,63€, dok je u Aktivi Bilansa stanja iskazana obrtna imovina u iznosu od 4.660,00€, a u Pasivi kapital u iznosu 4.493,63€ i obaveze u iznosu od 166,37€.
   Na osnovu prezentiranih podataka konstatuje se da su u Godišnjem finansijskom izvještaju koji je dostavljen u zakonskom roku prihodi iskazani u manjem iznosu za 12.076,06€, a troškovi u manjem iznosu za 7.582,43€. Revizijom je utvrđeno da Partija u Godišnjem finansijskom izvještaju nije iskazala prihode za redovni rad u iznosu od 4.558,21€, kao ni prihode za finansiranje izborne kampanje u iznosu od 7.517,85€ i troškove izborne kampanje u iznosu od 7.582,43€. Prihodi i troškovi izborne kampanje se odnose na Grupu birača-Radomir Novaković Cakan, čiji je Partija pravni sljedbenik i ostvaruje prihode za redovan rad po osnovu izbornog rezultata iste.

- **Subjekt revizije nakon zaključivanja poslovnih knjiga i dostavljanja Godišnjeg finansijskog izvještaja nadležnim institucijama, ne može vršiti ispravke u poslovnim knjigama za tu godinu. Materijalno značajne greške otkrivene u periodu nakon predaje Godišnjeg finansijskog izvještaja ispravljaju se, shodno MRS 8, u uporednim informacijama prezentovanim u finansijskim izvještajima za narednu godinu.**

2. Revizijom je utvrđeno da nenovčani prilog od pravnog lica u iznosu od 1.000,00€ nije obračunat na način kako je to utvrđeno Zakonom o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Pravilima o načinu obračunavanja i izvještavanja o nenovčanim prilozima političkim subjektima kojim je predviđeno da se nenovčani prilozi obračunavaju na osnovu prosječne cijene tri različita davaoca proizvoda ili usluge. (prezentirana Odluka o donaciji uz koju nije priložen drugi dokaz na osnovu kojeg je izvršen obračun tržišne vrijednosti).

   - **Subjekt revizije je dužan da nenovčane priloge obračunava na način kako je to utvrđeno članom 6 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Pravilima o načinu obračunavanja i izvještavanja o nenovčanim prilozima političkim subjektima.**

3. Revizijom je utvrđeno da Ugovor o zakupu poslovnog prostora nije ovjeren od strane nadležnog organa**.**

   - **Subjekt revizije treba da zaključivanje ugovora o zakupu poslovnog prostora, vrši u skladu sa članom 639 Zakonom o obligacionim odnosima.**

4. Revizijom je utvrđeno da troškovi organizovanja javnih nastupa u iznosu od 1.000,00€ nijesu adekvatno dokumentovani (nije prezentiran dokaz da je usluga izvršena).

   - **Subjekt revizije treba da sve troškove pravda adekvatnom i potpunom dokumentacijom shodno članu 19 Zakona o računovodstvu.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA
O FINANSIJSKOJ REVIZIJI I REVIZIJI PRAVILNOSTI POSLOVANJA CENTRA ZA SOCIJALNI RAD ZA OPŠTINE KOTOR, BUDVA I TIVAT ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	JU Centar za socijalni rad za opštine Kotor, Budva i Tivat
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i revizija pravilnosti poslovanja Centra za socijalni rad za opštine Kotor, Budva i Tivat za 2019. godinu
Trajanje revizije:	70 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-357/19 od 30.12.2019. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije br.40113/20-041-242/2 od 10.02.2020. godine.

Revizija Godišnjeg finansijskog izvještaja JU Centra za socijalni rad za opštine Kotor, Tivat i Budva vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. PODACI O SUBJEKTU REVIZIJE

JU Centar za socijalni rad za opštine Kotor, Tivat i Budva osnovan je 22.03.1991. godine Rješenjem Privrednog suda, broj Fi.485/91. Odlukom Vlade o organizovanju javnih ustanova, Centar za socijalni rad organizovan je kao jedinstvena javna ustanova koja vrši poslove socijalne i dječje zaštite u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti, Odlukom o osnivanju Centra i Statutom.

Centar ima svojstvo pravnog lica. Direktor Centra je Vasilije Todorović. Sjedište Centra je Gurdić bb, Kotor. Van sjedišta Centra organizovane su dvije područne jedinice u Tivtu i Budvi. Područne jedinice obavljaju poslove polivalentnog socijalnog rada, administrativno finansijske poslove i druge poslove vezane za ostvarivanje prava iz oblasti socijalne i dječje zaštite na teritoriji svoje opštine.

2.1. Djelatnost i unutrašnja organizacija Centra

Shodno Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti, Centar ima sljedeća javna ovlašćenja: obavlja procjenu stanja, potreba, snaga i rizika korisnika i drugih lica značajnih za korisnika; procjenu podobnosti staraoca, hranitelja i usvojioca; izradu i praćenje individualnih planova usluga;rješava u prvom stepenu o zahtjevima za ostvarivanje prava iz socijalne i dječje zaštite;preduzima mjere, pokreće i učestvuje u sudskim i drugim postupcima; vodi evidencije i stara se o čuvanju dokumentacije korisnika; pokreće, dječje zaštite; obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom.

Unutrašnja organizacija i rad Centra uređeni su Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.razvija i učestvuje u realizaciji strategija, planova i programa koji doprinose zadovoljavanju potreba građana i sarađuje sa organima državne uprave, opštine i drugim organizacijama u oblasti socijalne.

Shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, Centar obavlja djelatnost u okviru sljedećih službi:

1. Služba za djecu i mlade i odrasla i stara lica
2. Služba za materijalna davanja i pravne poslove
3. Služba za finansijsko-administrativne i tehničke poslove
4. Područna jedinica Tivat
5. Područna jedinica Budva

Organi Centra su: Upravni odbor i Direktor.

3. VRSTA REVIZIJE

Državna revizorska institucija je izvršila finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti koja podrazumijeva reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja za 2019. godinu, dok revizija pravilnosti podrazumijeva usklađenost poslovanja sa zakonskom i drugom regulativom.

4. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji finansijski izvještaj i revizija pravilnosti poslovanja Centra za socijalni rad za opštine Kotor, Tivat i Budva za 2019. godinu.

5. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

6. KRITERIJUMI REVIZIJE

6.1. Kriterijumi za finansijsku reviziju

- Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti („Sl. list Crne Gore“, br. 020/14, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18);
- Pravilnik o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave; („Sl. list CG“, br. 23/14 i 71/19 od 25.12.2019.g.);
- Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština („Sl. list Crne Gore“, br. 072/16).

6.2. Kriterijumi za reviziju pravilnosti

- Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl. list Crne Gore“, br. 027/13,...,050/17);
- Zakon o državnoj upravi (“Sl. list CG“, br.78/18);
- Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG, br. 016/16... 42/18 i 34/19);
- Zakon o radu („Sl. list Crne Gore“, br. 49/08 … 4/18 i 074/19 od 30.12.2019.g.);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica („Sl. list RCG“, br. 065/01,...,004/07 i „Sl. list CG“, br. 086/09,...,083/16 i 67/19);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Sl. list CG“, br. 013/07,...,008/15, 022/17 i 042/19);
- Zakon o javnim nabavkama („Sl. list CG“, br. 042/11, 057/14, 028/15, 042/17);
- Zakon o državnoj imovini („Sl. list CG“, br. 021/09, 040/11);
- Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl. list CG“, br. 75/18);
- Uredba o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru (“Sl. list CG”, br. 50/12, 7/17 i 070/19 od 23.12.2019.g.);
- Uredba o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini („Sl. list CG“, br. 013/10);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“, br. 040/16 i 028/18);

- Opšti kolektivni ugovor („Sl. list CG“, br. 14/14, 040/18, 37/19 i 74/19);
- Granski kolektivni ugovor za socijalnu djelatnost („Sl. list CG“, br. 25/15,…32/16);
- Pravilnik o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave; („Sl. list CG“, br. 23/14 i 71/19 od 25.12.2019.g.);
- Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština („Sl. list Crne Gore“, br. 072/16);
- Pravilnik o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Sl. list CG”,br. 076/10,...,050/17 i 015/19);
- Pravilnik o bližim uslovima za ostvarivanje materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite („Sl. list CG“, br. 40/13,...88/17);
- Pravilnik o kriterijumima i mjerilima za utvrđivanje cijena usluga dnevnog boravka, pomoći u kući i personalne asistencije, koje obezbjeđuje država (“Sl. list CG”, br. 75/15 i 038/19);
- Pravilnik o kriterijumima i mjerilima za utvrđivanje cijene usluga u ustanovama socijalne i dječje zaštite (“Sl. list RCG”, br. 9/94);
- Pravilnik o visini sredstava za razvoj, odnosno finansiranje usluga socijalne i dječje zaštite i kriterijumima za njihovu raspodjelu (“Sl. list CG”, br. 42/15);
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji JU Centra za socijalni rad;
- Statut JU Centra za socijalni rad;
- Interne procedure i pravila subjekta revizije.
- Druga interna akta.

7. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena rizika kroz razumijevanje subjekata revizije i njihovog okruženja uključujući i interne kontrole.

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza, proučena je pravna regulativa, interni akti, kao i dokumentacija o poslovanju Centra u Kotoru.

U postupku revizije provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Provjerena je primjena zakonske i druge regulative, s ciljem utvrđivanja da li je poslovanje navedenog Centra u skladu sa važećom regulativom.

Materijalnost za finansijsku reviziju Centra utvrđena je u iznosu 24.082,00€ (1,18% od rashoda koji iznose 2.045.077,67€).

Materijalnost predstavlja iznos do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost. Revizijom su utvrđene greške koje se mogu kvantifikovati u odnosu na prag materijalnosti, kao i greške koje se odnose na neadekvatnu primjenu zakonskih i drugih propisa.

8. PRIHODI

Revizijom je utvrđeno da je Centar u Glavnoj knjizi evidentirao primitke u iznosu od 2.049,762,06€. Navedeni primici su iskazani kao primici od Ministarstva rada i socijalnog staranja, dok je revizijom na osnovu bančinih izvoda Centra utvrđeno da se isti odnose na primitke od Ministarstva rada i socijalnog staranja u iznosu od 2.042.443,15€, primitke od povraćaja sredstava od fizičkih ili pravnih lica zbog pogrešno izvršenih uplata od strane Centra u iznosu od 6.868,91€ i ostale primitke u iznosu od 450,00€.

Tabelarni pregled primitaka po vrsti**:**

r/b	vrsta primitka	iznos	% učešća
1	primici od Ministarstva rada i soc. staranja	2.042.443,15	99,64%
2	primici od povraćaja sredstava	6.868,91	0,34%
3	ostali primici	450,00	0,02%
UKUPNO		**2.049.762,06**	**100,00%**

9. TROŠKOVI

Centar je u poslovnim knjigama iskazao izdatke u ukupnom iznosu od 2.045.077,67€ i isti se odnose na izdatke za doprinose na naknade majkama sa troje ili više djece u iznosu od 228.265,73€, izdatke za službena putovanja i istale izdatke u iznosu od 26.879,17€, izdatke za gorivo i komunikacione usluge u iznosu od 34.260,85€, izdatke za komunalne usluge u iznosu od 481,20€, izdatke za socijalna davanja u iznosu od 1.724.343,33€, izdatke za naknade Upravnom odboru u iznosu od 2.961,69€, izdatke za jednokratne socijalne pomoći u iznosu od 25.787,48€ i izdatke za nabavku opreme u iznosu od 2.098,22€.

Tabelarni pregled izdataka po vrsti izdatka:

r/b	Konto	Vrsta izdatka	Iznos izdatka	% učešća
1	411	Izdaci za doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje majkama sa troje i više djece	228.265,73	11,16%
2	412	Izdaci za službena putovanja i ostala lična primanja	26.879,17	1,31%
3	413	Izdaci za gorivo i komunikacione usluge	34.260,85	1,68%
4	414,418	Izdaci za komunalne usluge	481,20	0,02%
5	421	Izdaci za socijalna davanja	1.724.343,33	84,32%
6	422	Izdaci za naknade za Upravni odbor	2.961,69	0,14%
7	431	Izdaci za jednokratne socijalne pomoći	25.787,48	1,26%
8	441	Izdaci za nabavku opreme	2.098,22	0,10%
Ukupno			**2.045.077,67**	**100,00%**

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije broj (DRI br. 40113/20-041-242/2 od 10.02.2020. godine) izvršila je reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti poslovanja Centra za socijalni rad za opštine Kotor, Budva i Tivat.

Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije, Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti, Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije i Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI).

Na bazi utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja Centra za socijalni rad za opštine Kotor, Budva i Tivat br. 01-2071/2 od 11.05.2020. godine, a shodno članu 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum u sastavu Senator DRI Nikola N. Kovačević - rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Branislav Radulović - član Kolegijuma, na sjednici održanoj dana 15.05.2020. godine usvojio je

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja
Centra za socijalni rad za opštine Kotor, Budva i Tivat za 2019. godinu

Finansijskom revizijom utvrđeno je da je Godišnji finansijski izvještaj Centra za socijalni rad za opštine Kotor, Budva i Tivat za 2019. godinu sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa shodno tome nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj Centra **sa skretanjem pažnje**:

- **Da subjekt revizije u skladu sa načelom urednog računovodstva pravilno evidentira sve poslovne transakcije u Glavnoj knjizi i iste iskazuje u Godišnjem finansijskom izvještaju, shodno Pravilniku o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave.**

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije sve finansijske i druge radnje uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosila na nedoslednu primjenu Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakona o javnim nabavkama, Zakona o radu, Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, Uredbe o kancelarijskom poslovanju, Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, Pravilnika o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na pravilnost poslovanja Centra za 2019. godinu.

Na izražavanje uslovnog mišljenja uticalo je sljedeće:

1. Revizijom je utvrđeno da Centar u 2019. godini nije, shodno članu 7 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, odredio lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprijeđenju upravljanja i kontrola, nije shodno članu 14 Zakona uspostavio registar rizika i nije odredio lice za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizicima. Centar nije donio Plan unaprijeđenja upravljanja i kontrola za 2019. godinu kako je to propisano članom 11 Zakona i nije shodno članu 18 Zakona Ministarstvu finansija dostavio Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unaprijeđenju upravljanja i kontrola za 2019. godinu.
   U postupku vršenja revizije Centar je dostavio dokaze da je u 2020. godini sproveo dio aktivnosti na uspostavljanju i sprovođenju unutrašnjih kontrola i to: imenovao je lice za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprijeđenju upravljanja i kontrola (dokaz Rješenje br. 01-c-46 od 28.02.2020. godine), uspostavio je registar rizika (dokaz Strategija upravljanja

rizicima br. 01-c-44 od 28.02.2020. godine) i imenovao je koordinatore za uspostavljanje procesa upravljanja rizicima (dokaz Rješenje od 28.02.2020. godine).

- **Subjekt revizije treba da sprovede sve aktivnosti na uspostavljanju i sprovođenju unutrašnjih kontrola shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.**

2. Revizijom je utvrđeno da je Centar u Glavnoj knjizi i u Godišnjem finansijskom izvještaju iskazao kao primitak od Ministarstva rada i socijalnog staranja povraćaj sredstava u iznosu od 6.868,91€. Shodno Izjavi odgovornih lica povraćaj je izvršen od strane poslodavaca kojima je Centar isplatio sredstva po osnovu refundacije porodiljskog odsustva i od fizičkih lica kojima je uplaćena naknada po osnovu porodičnog smještaja hraniteljstva i starateljstva, jer su uplate izvršene na pogrešne ili ugašene žiro račune. Budući da su primici od Ministarstva evidentirani prilikom prenosa sredstava Centru za isplatu navedenih izdataka, konstatuje se da su primici dva puta iskazani po istom osnovu.

   - **Subjekt revizije u cilju pravilnog iskazivanja primitaka treba da umanji izdatke za iznos vraćenih sredstava od pravnih ili fizičkih lica zbog pogrešno izvršenih uplata, a ne da evidentira primitke po tom osnovu.**

3. Centar je u Izvještaju o neizmirenim obavezama (Obrazac 5) iskazao obaveze sa stanjem na dan 31.12.2019. godine u iznosu od 1.512,69€. Navedene obaveze nijesu iskazane u Glavnoj knjizi na pomenuti datum jer su shodno Izjavi odgovornog lica evidentirane samo plaćene obaveze. Uvidom u prezentiranu dokumentaciju na osnovu koje su iskazane obaveze u navedenom obrascu utvrđeno je da se iste odnose na 2019. godinu osim iznosa od 299,00€.

   - **Subjekt revizije shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština treba da u poslovnim knjigama evidentira sve obaveze na kontima klase 2 bez obzira da li su plaćene ili ne i da na kraju tekuće godine saldo neplaćenih obaveza prenese u narednu godinu kao početno stanje.**

4. Revizijom je utvrđeno da su u 2019. godini u Centru zapošljena 3 lica na određeno vrijeme u trajanju od godinu dana putem javnog oglašavanja slobodnih radnih mjesta.
   Uvidom u prezentiranu dokumentaciju vezanu za zapošljavanje utvrđeno je da prilikom raspisivanja oglasa za zapošljavanje 2 lica na radna mjesta voditelja slučaja oglasom nije tražen poseban uslov za zasnivanje radnog odnosa (licenca za rad) iako je navedeni uslov predviđen Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Centra, kao i članom 136 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, a nije traženo ni radno iskustvo predviđeno Pravilnikom o sistematizaciji radnih mjesta Centra. Ugovor o radu može zaključiti lice koje ispunjava opšte uslove predviđene Zakonom o radu (član 20) i posebne uslove predviđene zakonom, drugim propisima i aktom o sistematizaciji.

   - **Subjekt revizije je dužan da ugovor o radu zaključuje sa licima koja ispunjavaju opšte uslove utvrđene članom 20 Zakona o radu i posebne uslove utvrđene Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kao i da javnim oglasom za popunu radnih mjesta zahtijeva opšte i posebne uslove propisane zakonskim i drugim propisima.**

5. Centar je isplatio naknade fizičkim licima u iznosu od 1.400,00€ shodno Ugovoru o dopunskom radu u iznosu od 1.200,00€ i shodno odluci direktora u iznosu od 200,00€. Revizijom je utvrđeno da na isplaćene naknade nije vršen obračun i isplata poreskih obaveza.

   - **Subjekt revizije je dužan da prilikom isplate naknada fizičkom licu obračuna i isplati poreske obaveze shodno članu 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

6. Revizijom je utvrđeno da je Centar zaključio ugovor o dopunskom radu sa zaposlenom u Centru za obavljanje poslova službenika za javne nabavke. Ugovorom je utvrđena mjesečna neto naknada u iznosu od 100,00€.
   Navedeni poslovi nijesu sistematizovani Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, a isti nijesu utvrđeni u opisu poslova ni jednog sistematizovanog radnog mjesta. Revizijom je utvrđeno da lice koje je angažovano ugovorom o dopunskom radu za obavljanje navedenih poslova ne ispunjava uslove utvrđene članom 58 Zakona o javnim nabavkama (nema položen stručni ispit za rad na ovim poslovima).

   - **Subjekt revizije za poslove službenika za javne nabavke treba da imenuje lice koje ispunjava sve uslove iz člana 58 Zakona.**

   - **Preporučuje se subjektu revizije da Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta sistematizuje radno mjesto službenika za javne nabavke ili da navedene poslove utvrdi u opisu poslova nekog drugog radnog mjesta.**

7. Revizijom je utvrđeno da nijesu ispoštovane procedure propisane Pravilnikom o sprovođenju postupaka javne nabavke male vrijednosti u dijelu javnog otvaranja ponuda jer nije sačinjen Zapisnik o javnom otvaranju ponuda. U Zapisniku o prijemu, pregledu, ocjeni i vrednovanju ponuda nijesu navedeni dokazi i razlozi na osnovu kojih je utvrđena ispravnost ponude.
   Upoređujući fakture dobavljača za nabavljeni kancelarijski materijal sa prihvaćenom ponudom, utvrđeno je da cijene za pojedine proizvode ne odgovaraju ponuđenim. Takođe je utvrđeno da Centar nije dostavio evidenciju podataka o kršenju antikorupcijskih pravila Ministarstvu finansija-Direktoratu za politiku javnih nabavki u zakonom utvrđenom roku.

   - **Subjekt revizije treba da prati izvršenje ugovora po količinama i cijenama u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama i Internim procedurama Centra kao i da prilikom nabavki male vrijednosti sprovodi sve procedure utvrđene Pravilnikom o sprovođenju postupaka javne nabavke male vrijednosti.**

   - **Subjekt revizije treba da evidenciju podataka o kršenju antikorupcijskih pravila dostavlja nadležnom Ministarstvu u roku koji je predviđen Pravilnikom o načinu vođenja i sadržaju evidencije o kršenju antikorupcijskih pravila.**

8. Revizijom je utvrđeno da je Ministarstvo Centru prenijelo sredstva za isplatu izdataka za smještaj štićenika u ustanovama van Crne Gore u iznosu od 18.062,66€, dok izdaci po ovom osnovu iznose 14.670,58€, to se konstatuje da su Centru za isplatu navedenih izdataka prenešena sredstva u većem iznosu od isplaćenih troškova za 3.392,08€. Shodno Izjavi direktora sredstva su prenešena u većem iznosu iz razloga što je Centar greškom zahtijevao od Ministarstva sredstva dva puta po istom osnovu za pojedine fakture. Takođe shodno Izjavi više prenešena sredstava su korišćena za materijalne troškove Centra.

   - **Subjekt revizije treba da sredstva koristi za namjene za koje su im prenešena od Ministarstva rada i socijalnog staranja.**

9. Revizijom je utvrđeno da Centar ne obezbjeđuje elektronsku analitičku evidenciju stalne imovine shodno Internom pravilu, da imovina nije razvrstana po grupama i stopama amortizacije u popisnim listama kao ni u Glavnoj knjizi što nije u skladu sa članom 6 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini i Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije.

- **Subjekt revizije treba da u popisnim listama i u Glavnoj knjizi stalnu imovinu iskaže po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije u skladu sa članom 6 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini i Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbužetskih korisnika, kao i da obezbijedi elektronsko vođenje analitičke evidencije stalne imovine shodno Internom pravilu.**

10. Revizijom su utvrđene određene nepravilnosti u evidentiranju materijalnih troškova u iznosu od 517,03€ kroz dnevnik blagajne, jer je pravdanje istih evidentirano prije dostave dokumentacije za pravdanje.

    - **Evidentiranje blagajničkih transakcija kroz dnevnik blagajne treba vršiti hronološki u momentu nastanka istih, a pravdanje troškova vršiti na osnovu dostavljene dokumentacije.**

11. Uvidom u putne naloge shodno kojim su isplaćivane dnevnice za službena putovanja utvrđeno je da veći broj putnih naloga nije podnošen nadležnoj službi radi obračuna putnih troškova u roku utvrđenom važećom Uredbom.

    - **Zaposleni koji je upućen na službeni put dužan je, nakon povratka sa službenog puta, da nadležnoj službi dostavi putni nalog radi obračuna putnih troškova u roku utvrđenom članom 9 i 19 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.**

12. Revizijom je utvrđeno da dio izdataka za službena putovanja u iznosu od 378,00€ nije adekvatno dokumentovan (nijesu prezentirani putni nalozi i odluka direktora).

    - **Subjekt revizije treba da sve troškove službenih putovanja pravda potpunom i adekvatnom dokumentacijom.**

13. U postupku revizije je utvrđeno da najveći dio izdataka nije evidentiran na odgovarajuća konta shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

    - **Subjekt revizije je dužan da evidentiranje izdataka vrši na odgovarajuća konta shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

14. Revizijom je utvrđeno da Centar nije obezbijedio vođenje kancelarijskog poslovanja na način kako je to propisano Uredbom o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave i važećim Uputstvom**.** Nije određen brojčani znak organizacione jedinice na početku kalendarske godine kako je to propisano članom 8 Uredbe već se primjenjuju klasifikacione oznake koje su naslijeđene u radu iz ranijeg perioda. Uvidom u djelovodnik Centra za 2019. godinu utvrđeno je da se ne vrši evidentiranje akata koji se odnose na isti predmet na način kako je to propisano Uputsvom o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja. Takođe je utvrđeno da su u pojedinim slučajevima vršene ispravke prilikom upisivanja pojedinih akata na način koji nije u skladu sa važećim Uputstvom. Nije naznačen datum zaključivanja evidencija niti su iste ovjerene od strane neposrednog rukovodioca kako je to propisano važećim Uputstvom.

    - **Subjekt revizije je dužan da kancelarijsko poslovanje vodi na način kako je to propisano Uredbom o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave i važećim Uputstvom.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA
O FINANSIJSKOJ REVIZIJI I REVIZIJI PRAVILNOSTI POSLOVANJA
JU ”LOVĆEN BEČIĆI”
ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	JU “Lovćen Bečići“
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i revizija pravilnosti poslovanja JU “Lovćen Bečići“ za 2019. godinu
Trajanje revizije:	70 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Predsjednik Senata dr Milan Dabović, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-357/19 od 30.12.2019. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije br. 40113/20-041-244/2 od 10.02.2020. godine.

Revizija Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja JU „Lovćen Bečići" izvršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. PODACI O SUBJEKTU REVIZIJE

Javna ustanova „Lovćen Bečići" u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti, Odlukom o osnivanju od 14.03.2014. godine organizovana je kao Javna ustanova za odmor i rekreaciju djece. U sastavu Javne ustanove nalazi se:

- Rekreativno-edukativni centar "Lovćen" koji ima 13 poluapartmana, 20 trokrevetnih i 18 četvorokrevetnih soba, restoran, kafeteriju,tri učionice, sala za sastanke do 35 mjesta, diskoteku, ljetnu pozornicu, ljekarsku ambulantu. U centru se organizuju ljetovanja i zimovanja djece, kamp kamerne muzike, kao i kampovi italijanskog i francuskog jezika, košarkaški, teniski i rukometni kampovi.
- Hotel „Ivanov konak", površine 500 m2, koji raspolaže sa 5 studio apartmana i 2 dvokrevetne sobe sa sopstvenim terasama – vidikovcima i Caffe-pizzeria „Kraljičin vrt"-Ivanova korita
- Depadans „Palac" je objekat zatvorenog tipa površine 360 m2. U prizemlju se nalaze šank bar, dva salona i biblioteka crnogorske literature, na prvom spratu su dva apartmana površine 70 i 60 m2, a u potkrovlju su četiri apartmana.
- Dječije odmaralište u Rafailovićima, raspolaže sa 250 ležajeva u višekrevetnim sobama, restoranom i TV salom.

Osnivač Javne ustanove je Vlada Crne Gore.

3. DJELATNOST I UNUTRAŠNJA ORGANIZACIJA JAVNE USTANOVE

Djelatnost Javne ustanove „Lovćen – Bečići" je:

- smještaj djece korisnika materijalnog obezbjeđenja i djece smještene u ustanovu socijalne i dječje zaštite ili na porodičnom smještaju-hraniteljstvu;
- realizovanje sportsko-rekreativnih, kulturno-zabavnih i vaspitno-obrazovnih aktivnosti;
- zdravstvena zaštita, koja se obezbjeđuje, u skladu sa propisima o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju.

Unutrašnja organizacija i rad Ustanove uređeni su Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

Organi Javne ustanove su: Upravni odbor i Direktor.

4. VRSTA REVIZIJE

Državna revizorska institucija izvršila je finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti JU „Lovćen Bečići“ za 2019. godinu. Finansijska revizija podrazumijeva reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja, dok revizija pravilnosti podrazumijeva usklađenost poslovanja sa zakonskom i drugom regulativom.

5. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji finansijski izvještaj i revizija pravilnosti poslovanja JU “Lovćen Bečići” za 2019. godinu.

6. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

7. KRITERIJUMI ZA FINANSIJSKU REVIZIJU

- Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti („Sl. list Crne Gore“, br. 020/14, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18);
- Pravilnik o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave; („Sl. list CG“, br. 23/14 i 71/19 od 25.12.2019.g.);
- Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština („Sl. list Crne Gore“, br. 072/16).

8. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI

Kriterijumi za reviziju pravilnosti su:

- Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl. list Crne Gore“, br. 027/13,..., 050/17);
- Zakon o državnoj upravi (“Sl. list CG“, br. 78/18);
- Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“, br. 016/16... 42/18 i 34/19);
- Zakon o radu („Sl. list Crne Gore“, br. 49/08 … 4/18 i 074/19 od 30.12.2019.g.);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica („Sl. list RCG“, br. 065/01,..., 004/07 i „Sl. list CG“, br. 086/09,..., 083/16 i 67/19);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Sl. list CG“, br. 013/07,..., 008/15, 022/17 i 042/19);
- Zakon o javnim nabavkama („Sl. list CG“, br. 042/11, 057/14, 028/15, 042/17);
- Zakon o državnoj imovini („Sl. list CG“, br. 021/09, 040/11);
- Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl. list CG“, br. 75/18);
- Uredba o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru (“Sl. list CG”, br. 50/12, 7/17 i 070/19 od 23.12.2019.g.);
- Uredba o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini („Sl. list CG“, br. 013/10);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“, br. 040/16 i 028/18);

- Opšti kolektivni ugovor („Sl. list CG“, br. 14/14, 040/18, 37/19 i 74/19);
- Granski kolektivni ugovor za socijalnu djelatnost („Sl. list CG“, br. 25/15,…, 32/16);
- Pravilnik o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave; („Sl. list CG“, br. 23/14 i 71/19 od 25.12.2019.g.);
- Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština („Sl. list Crne Gore“, br. 072/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Sl. list CG”,br. 076/10,..., 050/17 i 015/19);
- Pravilnik o bližim uslovima za ostvarivanje materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite („Sl. list CG“, br. 40/13,..., 88/17);
- Pravilnik o kriterijumima i mjerilima za utvrđivanje cijene usluga u ustanovama socijalne i dječje zaštite (“Sl. list RCG”, br. 9/94);
- Pravilnik o visini sredstava za razvoj, odnosno finansiranje usluga socijalne i dječje zaštite i kriterijumima za njihovu raspodjelu (“Sl. list CG”, br. 42/15);
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji JU “Lovćen Bečići “;
- Statut;
- Interne procedure i pravila subjekta revizije;
- Druga interna akta.

9. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena rizika kroz razumijevanje subjekata revizije i njihovog okruženja uključujući i interne kontrole.

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza, proučena je pravna regulativa, interni akti, kao i dokumentacija o poslovanju subjekta revizije

U postupku revizije provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Provjerena je primjena zakonske i druge regulative, s ciljem utvrđivanja da li je poslovanje Javne ustanove u skladu sa važećom regulativom.

Materijalnost za finansijsku reviziju utvrđena je u iznosu od 15.816,59€ (1,18% ukupnih rashoda koji iznose 1.343.121,14€).

Materijalnost predstavlja iznos do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost.

10. PRIHODI

JU „Lovćen Bečići“ je u poslovnim knjigama i Godišnjem finansijskom izvještaju za 2019. godinu iskazala prihode u iznosu od 1.388.040,00€.
U Izvještaju o novčanim tokovima iskazani su opšti prihodi u iznosu od 21.931,00€, namjenski prihodi u iznosu od 888.224,00€ i sopstveni prihodi u iznosu od 477.885,00€.

Revizijom je utvrđeno da se evidentirani prihodi odnose na prihode ostvarene po osnovu realizacije projekata od Zavoda za školstvo u iznosu od 432.220,84€, Ministarstva rada i socijalnog staranja u iznosu od 386.410,61€, Sindikata-Rekra u iznosu od 58.146,65€, Fondacijom za promociju nauke –

PRONA u iznosu od 11.446,01€, prihode ostvarene po osnovu pružanja ugostiteljskih usluga u iznosu od 477.884,86€ i ostale prihode u iznosu od 21.931,48€. Revizijomje utvrđeno da su navedeni prihodi iskazani u poslovnim knjigama shodno fakturama, ugovorima i spiskovima lica kojima je Ustanova pružala usluge.

Tabelarni pregled ostvarenih prihoda razvrstan po izvorima finansiranja:

R/B	Naziv prihoda	Iznos	% učešća
1	Prihodi od Zavoda za školstvo	432,220.84	31.14
2	Prihodi od Ministarstva rada i soc. staranja	386,410.61	27.84
3	Prihodi od DOO " REKRA"	58,146.65	4.19
4	Prihodi od Fondacije "PRONA"	11,446.01	0.82
5	Prihodi od pružanja ugost.usluga	477,884.86	34.43
6	Ostali prihodi	21,931.48	1.58
UKUPNO		**1,388,040.45**	**100.00**

11. TROŠKOVI

JU “Lovćen Bečići” je u 2019. godini u poslovnim knjigama evidentirala troškove u iznosu od 1.343.121,14€ koji se odnose na**:** troškove nabavne vrijednosti prodate robe u iznosu od 436.302,53€, troškove kancelarijskog i ostalog materijala u iznosu od 117.572,04€, troškove goriva i energije u iznosu od 125.609,91€, troškove bruto zarada u iznosu od 242.830,87€, troškove doprinosa na teret poslodavca u iznosu od 26.606,45€, troškove ugovorenih naknada (ljekari, vaspitači, komisija za tendere) u iznosu od 44.184,57€, troškove naknada članovima Upravnog odbora u iznosu od 2.921,88€, troškove ostalih naknada (jubilarne nagrade, troškovi pomoći zaposlenom i dr.tr.) u iznosu od 5.201,00€, troškove transportnih usluga-troškovi prevoza djece, prevoza robe i tr.telef.usluga u iznosu od 182.896,26€, troškove zakupa u iznosu od 16.000,07€, troškove reklame u iznosu od 16.000,07€, troškove amortizacije u iznosu od 32.291,83€, troškove taksi i troškove komunalnih i drugih usluga u iznosu od 66.445,04€, troškove članskih doprinosa u iznosu od 1.800,00€, troškove osiguranja u iznosu od 7.338,12€, troškove bankarskih provizija u iznosu od 3.751,02€, troškove članarina u iznosu od 210,80€, troškove poreza na nepokretnosti u iznosu od 3.337,29€, troškove ostalih doprinosa i ostale troškove u iznosu od 10.244,49€, troškove garancija i troškove sponzorstva u iznosu od 595,67€ i troškove kazni u iznosu od 167,50€.

Najveće učešće u ukupno ostvarenim troškovima imaju troškovi nabavne vrijednosti prodate robe sa 32,48%, troškovi bruto zarada sa 18,08%, troškovi transportnih usluga (troškovi prevoza dijece, troškovi telefonskih usluga I sl.) sa 13,62%, troškovi goriva i energije sa 9,35%, troškovi kancelarijskog i ostalog materijala sa 8,75% i dr.

Tabelarni pregled ostvarenih rashoda JU “Lovčen Bečići” u 2019. godini:

R/b	Konto	Vrsta troška	Iznos	% učešća troškova
1	k-to 501	Troškovi nabavne vrijednosti prodate robe	436.302,53	32,48%
2	k-to 510,k-to 511 i k-to 512	Troškovi materijala i ostalog materijala	117.572,04	8,75%
3	k-to 513	Troškovi goriva i energije	125.609,91	9,35%
4	k-to 520	Troškovi bruto zarada	242.830,87	18,08%
5	k-to 521	Troškovi doprinosa na teret poslodavca	26.606,45	1,98%
6	k-to 522	Troškovi ugovorenih naknada (ljekari, vaspitači, komisija za tendere)	44.184,57	3,29%
7	k-to 526	Troškovi naknada Upravnom odboru	2.921,88	0,22%
8	k-to 529	Troškovi ostalih naknada (jubilarne nagrade,troškovi pomoći zaposlenom i dr.tr.)	5.201,00	0,39%
9	k-to 531	Troškovi transportnih usluga-troškovi prevoza djece, prevoza robe i tr.telef.usluga	182.896,26	13,62%
10	k-to 533	Troškovi zakupa	16.000,07	1,19%
11	k-to 535	Troškovi reklame	16.813,80	1,25%
12	k-to 540	Troškovi amortizacije	32.291,83	2,40%
13	k-to 544 i k-to 550	Troškovi taksi i tr.komunalnih i dr.usluga	66.445,04	4,95%
14	k-to 551	Troškovi članskih doprinosa	1.800,00	0,13%
15	k-to 552	Troškovi osiguranja	7.338,12	0,55%
16	k-to 553	Troškovi bankarskih provizija	3,751,02	0,28%
17	k-to 554	Troškovi članarina	210,80	0,02%
18	k-to 555	Troškovi poreza na nepokretnosti	3.337,29	0,25%
19	k-to 556 i k-to 559	Troškovi ostalih doprinosa i ostali troškovi	10.244,49	0,76%
20	k-to 562 i k-to 569	Troškovi garancija-tenderi i troškovi sponzorstva	595,67	0,04%
21	k-to 579	Troškovi kazni	167,50	0,01%
	UKUPNO:		**1.343.121,14**	**100,00%**

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije broj (DRI br. 40113/20-041-244/2 od 10.02.2020. godine) izvršila je reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti poslovanja JU „Lovćen Bečići“ za 2019. godinu.

Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije, Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti, Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije i Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI).

Na bazi utvrđenog činjeničnog stanja, Izjašnjenja br.281 od 14.05.2020. godine i dopune Izjašnjenja br. 303 od 19.05.2020. godine JU „Lovćen Bečići“, a shodno članu 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum u sastavu Senator DRI Nikola N. Kovačević - rukovodilac Kolegijuma i Predsjednik Senata DRI dr Milan Dabović - član Kolegijuma, na sjednici održanoj dana 26.05.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja
JU „Lovćen Bečići“ za 2019. godinu

Finansijskom revizijom utvrđeno je da je subjekt revizije u Godišnjem finansijkom izvještaju i Glavnoj knjizi iskazao troškove bruto zarada i ugovorenih naknada u manjem iznosu za 39.432,65€ i poreske obaveze u manjem iznosu za 24.980,48€. Takođe, je u Godišnjem finansijskom izvještaju (obrascu INT IV) iskazao gotovinu na početku perioda u manjem iznosu za 108.306,53€ u odnosu na istu iskazanu u Glavnoj knjizi i bančinim iznosima, što predstavlja materijalno značajnu grešku u odnosu na utvrđenu materijalnost koja iznosi 15.816,59€, pa shodno tome nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj JU „Lovćen Bečići“.

Na izražavanje negativnog mišljenja uticale su sledeće nepravilnosti:

1. Uvidom u izvještaj o novčanim tokovima (obrazac IV) utvrđeno je da iskazana gotovina na početku godine ne odgovara istoj iskazanoj u Glavnoj knjizi i u bančinim izvodima. U izvještaju je gotovina na počeku godine iskazana u manjem iznosu za 108.306,53€.

   - **Subjekt revizije u cilju tačnog iskazivanja podataka o poslovnim transakcijama treba da usaglasi podatke iskazane u Godišnjem finansijskom izvještaju sa istim evidentiranim u Glavnoj knjizi.**

2. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije u Glavnoj knjizi i Godišnjem finansijskom izvještaju iskazao troškove u manjem iznosu za 39.432,65€ i to:
   - troškove bruto zarada u iznosu 19.897,25€ i
   - troškove ugovorenih naknada u iznosu od 19.535,40€.

   - **Subjekt revizije u skladu sa načelom urednog računovodstva treba da pravilno evidentira sve poslovne transakcije, u cilju tačnog iskazivanja podataka u Glavnoj knjizi i Godišnjem finansijskom izvještaju, shodno članu 19 Zakona o računovodstvu.**

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije sve finansijske i druge radnje uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosila na nedoslednu primjenu Zakona o radu, Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, Zakona o porezu na dodatu vrijednost, Zakona o javnim nabavkama, Zakona o računovodstvu, Uredbe o kancelarijskom poslovanju, Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, Pravilnika o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na pravilnost poslovanja JU „Lovćen Bečići“ za 2019. godinu.

Na izražavanje uslovnog mišljenja uticalo je sljedeće:

1. Upoređujući podatke o planiranim i ostvarenim prihodima i rashodima u 2019. godini, utvrđeno je da je subjekt revizije ostvario prihode u manjem iznosu za 377.959,55€ ili 21,40% u odnosu na planirane, dok je rashode ostvario u manjem iznosu za 421.278,86€ ili 23,87% u odnosu na planirane. Navedeni podaci ukazuju na nerealno planiranje prihoda i rashoda.

   - **Preporučuje se subjektu revizije da realnije planira prihode i rashode i u slučaju ostvarenja većeg ili manjeg iznosa u odnosu na planirane da koriguje Finansijski plan u tekućoj godini.**

2. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije nije u zakonskom roku dostavio Godišnji finansijski izvještaj za 2019. godinu Ministarstvu rada i socijalnog staranja, shodno Pravilniku o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, (izvještaj dostavljen 24.02.2020. godine, odnosno nakon izvršenih korekcija dana 12.03.2020. godine).

   - **Subjekt revizije je dužan da Godišnji finansijki izvještaj dostavlja nadležnom Ministarstvu najkasnije do 01. februara tekuće za prethodnu godinu shodno Pravilniku o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave.**

3. Revizijom je utvrđeno da je JU “Lovćen Bečići” za zaspolene koji su smješteni u objektima gdje su radno angažovani, obezbjeđivala ishranu i na taj način proizvode u iznosu od 61.544,91€ nije koristila za ostvarivanje prihoda od oporezive djelatnosti za koju se plaća PDV, već za sopstvene potrebe. Obezbjeđivanje ishrane zaposlenima ima tretman oporezivog ličnog primanja, shodno odredbama člana 14 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, pa je subjekt revizije dužan da, shodno članu 46 Zakona vrši obračun i plaćanje poreskih obaveza na ova primanja.
   Revizijom je utvrđeno da je JU „Lovćen Bečići“ evidentirao kao ulazni PDV sa pravom na odbitak iznos od 24.980,48€, na šta nije imao pravo shodno odredbama člana 37 Zakona, kojim je propisano da se ulazni PDV ne može odbiti na proizvode koji nijesu upotrijebljeni za ostvarivanje oporezive djelatnosti. Na osnovu navedenog, konstatuje se da subjekt revizije u poslovnim knjigama i poreskoj prijavi iskazao poreske obaveze u manjem iznosu za 24.980,48€.

   - **Subjekt revizije je dužan da utvrđivanje odbitnog dijela ulaznog PDV-a vrši u skladu sa odredbama člana 37 i člana 38 Zakona o porezu na dodatu vrijednost.**

   - **Subjekt revizije treba Poreskoj upravi da podnese izmijenjene PDV prijave za 2019. godinu u kojima će izvršiti korekcije po osnovu utvrđenih nepravilnosti.**

   - **Subjekt revizije je dužan da na isplaćena lična primanja obračuna i uplati poreske obaveze shodno odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

4. Uvidom u uzorkom odabrane personalne dosijee određenog broja zaposlenih, utvrđeno je da se usled izmjena ugovorenih uslova rada raspoređivanje zaposlenih vršilo na osnovu rješenja direktora Ustanove, a ne na način kako je to propisano odredbama članova 40 i 41 tada važećeg Zakona o radu, tj. da se zaposlenom ponudi izmjena uslova rada u pisanoj formi i nakon prihvatanja iste, zaključi Aneks ugovora o radu.

   - **Subjekt revizije raspoređivanje zaposlenih usled Izmjena ugovorenih uslova rada treba da vrši shodno članu 47 i 48 važećeg Zakona o radu.**

5. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije u Izvještaj o sprovedenim postupcima i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama za 2019. godinu iskazao nabavku roba u iznosu od 74.798,12€, čiji je postupak pokrenut krajem 2019. godine, a isti sproveden i ugovor zaključen u 2020. godini, što nije u skladu sa odredbama člana 118 Zakona kojim je propisano da je naručilac dužan da nadležnom organu, najkasnije do 28. februara tekuće za prethodnu godinu, dostavi Izvještaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama u prethodnoj godini.

   - **Subjekt revizije shodno odredbama člana 118 Zakona o javnim nabavkama treba da u Izvještaju o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama iskaže podatke o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima u prethodnoj godini.**

6. U postupku revizije je utvrđeno da u poslovnim knjigama subjekta revizije nije dio troškova u iznosu od 79.146,48€ evidentiran na odgovarajuća konta shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica koji je subjekt revizije primenjivao.

   - **Subjekt revizije treba da evidentiranje troškova vrši na odgovarajuća konta shodno važećem Pravilniku.**

7. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije nije vršio usaglašavanje potraživanja sa većim brojem kupaca, kao ni usaglašavanje obaveza sa najvećim brojem dobavljača. Takođe su uvidom u analitičke kartice utvrđene pretplate kod pojedinih dobavljača koje su umanjile saldo obaveza iskazanih na kraju 2019. godine.

   - **Preporučuje se subjektu revizije da putem konfirmacija vrši usaglašavanje potraživanja sa kupcima i obaveza sa dobavljačima, kao i da pretplate dobavljačima na kraju finansijske godine evidentira na kontu dati avansi, kako iste ne bi uticale na umanjenje stvarnih obaveza.**

Zbog izraženog negativnog mišljenja i utvrđenih nepravilnosti, nadležni Kolegijum za vršenje predmetne revizije, se saglasio da se konačni Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja JU "Lovćen Bečići" za 2019. godinu, dostavi Ministarstvu rada i socijalnog staranja, kao nadležnom ministarstvu i Odboru za rad, zdravstvo i socijalno staranje, na upoznavanje.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA
O FINANSIJSKOJ REVIZIJI I REVIZIJI PRAVILNOSTI POSLOVANJA CENTRA ZA SOCIJALNI RAD ZA OPŠTINU ROŽAJE ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	JU Centar za socijalni rad Rožaje
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj i revizija pravilnosti poslovanja Centra za socijalni rad za opštinu Rožaje za 2019. godinu
Trajanje revizije:	40 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-357/19 od 30.12.2019. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije br. 40113/20-041-243/2 od 10.02.2020. godine.

Revizija Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja JU Centra za socijalni rad u Rožajama vršiće se u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. PODACI O SUBJEKTU REVIZIJE

JU Centar za socijalni rad za opštinu Rožaje osnovan je 12.07.1984. godine Odlukom Skupštine opštine Rožaje.

Od 1990. godine Centar za socijalni rad je republička ustanova shodno Odluci Skupštine SRCG, a od 2005. godine shodno Odluci Vlade.

Centar ima svojstvo pravnog lica i isti vrši poslove u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti, osnivačkim aktom, statutom i drugim aktima Centra.

Sjedište Centra je u Rožajama, 30 septembra br.6.

Direktor Centra za socijalni rad za opštinu Rožaje do 08.04.2019. godine bio je Kadrija Agović, a od navedeneg datuma direktor Centra je Edin Hodžić.

2.1. Djelatnost i unutrašnja organizacija centra za socijalni rad

Centar:

- obavlja procjenu stanja, potreba, snaga i rizika korisnika i drugih lica značajnih za korisnika; procjenu podobnosti staraoca, hranitelja i usvojioca; izradu i praćenje individualnih planova usluga;
- rješava u prvom stepenu o zahtjevima za ostvarivanje prava iz socijalne i dječje zaštite;
- preduzima mjere, pokreće i učestvuje u sudskim i drugim postupcima;
- vodi evidencije i stara se o čuvanju dokumentacije korisnika;
- pokreće, razvija i učestvuje u realizaciji strategija, planova i programa koji doprinose zadovoljavanju potreba građana i sarađuje sa organima državne uprave, opštine i drugim organizacijama u oblasti socijalne i dječje zaštite;
- obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom.

Unutrašnja organizacija i rad Centra uređeni su Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

U Centru su organizovane službe:

1) Služba za djecu i mlade, odrasla i stara lica, materijalna davanja i pravne poslove;
2) Služba za finansijsko-administrativne i tehničke poslove;
3) Služba za materijalna davanja i pravne poslove.

Organi Centra su: Upravni odbor i Direktor.

3. VRSTA REVIZIJE

Državna revizorska institucija je izvršila finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti koja podrazumijeva reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja za 2019. godinu, dok revizija pravilnosti podrazumijeva usklađenost poslovanja sa zakonskom i drugom regulativom.

4. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji finansijski izvještaj i revizija pravilnosti poslovanja Centra za socijalni rad za opštinu Rožaje za 2019. godinu.

5. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

6. KRITERIJUMI REVIZIJE

6.1. Kriterijumi za finansijsku reviziju

- Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti („Sl. list Crne Gore“, br. 020/14, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18);
- Pravilnik o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave; („Sl. list CG“, br. 23/14 i 71/19 od 25.12.2019.g.);
- Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština („Sl. list Crne Gore“, br. 072/16).

6.2. Kriterijumi za reviziju pravilnosti

- Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl. list Crne Gore“, br. 027/13,...,050/17);
- Zakon o državnoj upravi (“Sl. list CG“, br. 78/18);
- Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG, br. 016/16... 42/18 i 34/19);
- Zakon o radu („Sl. list Crne Gore“, br. 49/08 … 4/18 i 074/19 od 30.12.2019.g.);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica („Sl. list RCG“, br. 065/01,...,004/07 i „Sl. list CG“, br. 086/09,...,083/16 i 67/19);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Sl. list CG“, br. 013/07,...,008/15, 022/17 i 042/19);

- Zakon o javnim nabavkama („Sl. list CG“, br. 042/11, 057/14, 028/15, 042/17);
- Zakon o državnoj imovini („Sl. list CG“, br. 021/09, 040/11);
- Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl. list CG“, br. 75/18);
- Uredba o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru (“Sl. list CG”, br. 50/12, 7/17 i 070/19 od 23.12.2019.g.);
- Uredba o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini („Sl. list CG“, br. 013/10);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“, br. 040/16 i 028/18);
- Opšti kolektivni ugovor („Sl. list CG“, br. 14/14, 040/18, 37/19 i 74/19);
- Granski kolektivni ugovor za socijalnu djelatnost („Sl. list CG“, br. 25/15,…,32/16);
- Pravilnik o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave; („Sl. list CG“, br. 23/14 i 71/19 od 25.12.2019.g.);
- Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština („Sl. list Crne Gore“, br. 072/16);
- Pravilnik o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Sl. list CG”,br. 076/10,...,050/17 i 015/19);
- Pravilnik o bližim uslovima za ostvarivanje materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite („Sl. list CG“, br. 40/13,...88/17);
- Pravilnik o kriterijumima i mjerilima za utvrđivanje cijena usluga dnevnog boravka, pomoći u kući i personalne asistencije, koje obezbjeđuje država (“Sl. list CG”, br. 75/15 i 038/19);
- Pravilnik o kriterijumima i mjerilima za utvrđivanje cijene usluga u ustanovama socijalne i dječje zaštite (“Sl. list RCG”, br. 9/94);
- Pravilnik o visini sredstava za razvoj, odnosno finansiranje usluga socijalne i dječje zaštite i kriterijumima za njihovu raspodjelu (“Sl. list CG”, br. 42/15);
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji JU Centra za socijalni rad Rožaje;
- Statut JU Centra za socijalni rad;
- Interne procedure i pravila subjekta revizije;
- Druga interna akta.

7. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena rizika kroz razumijevanje subjekata revizije i njihovog okruženja uključujući i interne kontrole.

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza, proučena je pravna regulativa, interni akti, kao i dokumentacija o poslovanju Centra u Rožajama.

U postupku revizije provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Provjerena je primjena zakonske i druge regulative, s ciljem utvrđivanja da li je poslovanje navedenog Centra u skladu sa važećom regulativom.

Materijalnost za finansijsku reviziju Centra utvrđena je u iznosu 4.358,00€ (1,30% od rashoda koji iznose 342.498,00€).

Materijalnost predstavlja iznos do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost. Revizijom su utvrđene greške koje se mogu kvantifikovati u odnosu na prag materijalnosti, kao i greške koje se odnose na neadekvatnu primjenu zakonskih i drugih propisa.

8. PRIHODI

Revizijom je utvrđeno da je Centar u Glavnoj knjizi evidentirao primitke u iznosu od 333.655,55€. Revizijom je utvrđeno da se isti odnose na: primitke od Ministarstva rada i socijalnog staranja u iznosu od 264.241,84€, primitke od donacija za realizaciju projekta „Dnevni boravak" i „Pomoć u kući" u iznosu od 62.914,16€, primitke od patripacije korisnika dnevnog boravaka u iznosu od 1.233,90€, namjenske prihode od Zavoda za zapošljavanje i Fonda PIO u iznosu od 5.220,21€ i primitke od kamata u iznosu od 45,44€.

Tabelarni pregled primitaka po vrsti:

redni broj	vrsta primitka	iznos	%učišća
1	primici od Ministarstva rada i socijalnog	264.241,84	79,20%
2	primici od donacija	62.914,16	18,86%
3	primici od patripacije korisnika dnevnog	1.233,90	0,37%
4	namjenski prihodi	5.220,21	1,56%
5	ostali prihodi	45,44	0,01%
	ukupno	**333.655,55**	**100%**

Revizijom je utvrđeno da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja shodno zahtjevima prenijelo Centru sredstva u iznosu od 264.241,84€ i to: za materijalne troškove u iznosu od 30.000,00€, za refundaciju porodiljskog odsustva u iznosu od 64.262,97€ za doprinose PIO korisnicama prava po osnovu rođenja troje i više djece u iznosu od 64.850,41€ za troškove porodičnog smještaja u iznosu od 35.749,57€), za troškove ishrane djece u predškolskim ustanovama u iznosu od 8.191,81€, za isplatu otpremnine za odlazak u penziju u iznosu od 810,00€, za naknade članovima Upravnog odbora u iznosu od 2.952,00€, za isplatu jednokratnih pomoći u iznosu od 57.425,08€ (po rješenjima Ministarstva u iznosu od 22.400,00€, a po rješenjima Centra u iznosu od 35.025,08€). Revizijom je utvrđeno da je Centar sredstva za socijalna davanja koristio za namjene za koja su ista prenešena od strane Ministarstva, kao i da iznos navedenih primitaka evidentiranih u poslovnim knjigama Centra odgovara istim iskazanim u evidencijama Ministarstva rada i socijalnog staranja.

Primici evidentirani u poslovnim knjigama Centra u iznosu od 62.914,16€ odnose se na uplate donacije od UNDP-a na ime finansiranja realizacije projekata "Dnevni boravak" i "Pomoć u kući". Ministarstvo rada i socijalnog staranja je Centru navedena sredstva prenijelo na posebni račun otvoren za realizaciju navedenih projekata. U postupku revizije je utvrđeno da su sredstva donacija korišćena za isplatu zarada gerento domaćica, poreskih obaveza na zarade, druge naknade, isplatu režijskih troškova, troškova ishrane korisnika "Dnevnog boravka", troškova zakupa i ostalih troškova. Detaljnije obrazloženje navedenih izdataka je prezentirano u poglavlju Izvještaja koji se odnosi na Izdatke.

Centar je u poslovnim knjigama evidentirao primitke po osnovu patripacije korisnika "Dnevnog boravka" u iznosu od 1.233,90€. Iznos participacije je utvrđen Odlukom o cijeni usluga broj 3587 od 11.12.2018. godine. Primici evidentirani u iznosu od 5.220,21€ odnose se na uplate od Zavoda za zapošljavanje u iznosu od 3.125,18€, od Fonda PIO u iznosu od 1.228,25€ po osnovu refundacije zajedničkih režijskih troškova koje plaća Centar po ispostavljenim fakturama i na refundaciju pogrebnih troškova od Fonda PIO u iznosu od 866,78€. Primici u iznosu od 45,44€ evidentirani su po osnovu bančine kamate na depozite. Revizijom je utvrđeno da evidentiranje pojedinih primitaka nije vršeno na odgovarajuća konta shodno važećem Pravilniku.

9. TROŠKOVI

Centar je u Glavnoj knjizi evidentirao izdatke u iznosu od 341.698,05€, a isti se odnose na: izdatke za naknade i poreske obaveze po osnovu Ugovora o djelu u iznosu od 39.315,01€, otpremnine i ostale naknade u iznosu od 6.162,00€, izdatke za materijal, električnu energiju i gorivo u iznosu od 20.123,35€, izdatke za službena putovanja, reprezentaciju, komunikacione i ostale usluge u iznosu od 8.671,87€, održavanje opreme u iznosu od 1.287,65€, zakup objekta u iznosu od 8.100,00€, izdatke za osiguranje, komunalne naknade i ostale izdatke u iznosu od 17.847,81€, izdatke za socijalna davanja u iznosu od 173.936,54€, izdatke za transfere institucijama, pojedincima i nevladinom i javnom sektoru u iznosu od 57.759,73€ i kapitalne izdatke u iznosu od 8.494,09€.

Tabelarni pregled evidentiranih izdataka u Glavnoj knjizi Centra:

R/B	KONTO	NAZIV IZDATKA	IZNOS	% UČEŠĆA
1	411	Izdaci za naknade, poreze i doprinose	39,315.01	11.51%
2	412	Izdaci za otpremnine i ostale naknade	6,162.00	1.80%
3	413	Izdaci za za materijal, električnu energiju i gorivo	20,123.35	5.89%
4	414	Izdaci za službena putovanja, reprezentaciju, komunikacione i ostale usluge	8,671.87	2.54%
5	415	Izdaci za tekuće održavanje opreme	1,287.65	0.38%
6	417	Izdaci za zakup objekta	8,100.00	2.37%
7	419	Izdaci za za osiguranje, komunalne naknade i ostali izdaci	17,847.81	5.22%
8	421	Izdaci za socijalna davanja	173,936.54	50.90%
9	431	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	57,759.73	16.90%
10	441	Kapitalni izdaci	8,494.09	2.49%
UKUPNO			**341,698.05**	**100.00%**

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije broj (DRI br. 40113/20-041-243/2 od 10.02.2020. godine) izvršila je reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti poslovanja Centra za socijalni rad za opštinu Rožaje.

Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije, Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti, Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije i Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI).

Na bazi utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja Centra za socijalni rad za opštinu Rožaje br. 01-1683 od 19.05.2020. godine, a shodno članu 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum u sastavu Senator DRI Nikola N. Kovačević - rukovodilac Kolegijuma i Senator DRI dr Branislav Radulović - član Kolegijuma, na sjednici održanoj dana 28.05.2020. godine usvojio je

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja
Centra za socijalni rad za opštinu Rožaje za 2019. godinu

Finansijskom revizijom utvrđeno je da Godišnji finansijski izvještaj Centra za socijalni rad u Rožajama za 2019. godinu, sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, osim u dijelu navedenim u Izvještaju pod tačkom 14 - Finansijski izvještaji, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje:**

- **Da subjekt revizije u Izvještaju o novčanim tokovima (INT-u) početne depozite na računu iskazuje kao gotovinu na početku perioda, a ne kao primitak.**

- **Da subjekt revizije u Izvještaju o neizmirenim obavezama (Obrazac 5) iskazuje neizmirene obaveze na kraju prethodne i tekuće finansijske godine i da iste evidentira u poslovnim knjigama.**

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije sve finansijske i druge radnje uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosila na nedoslednu primjenu Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakona o javnim nabavkama, Zakona o radu, Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, Uredbe o kancelarijskom poslovanju, Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, Pravilnika o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, Pravilnikom o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na pravilnost poslovanja Centra za 2019. godinu.

Na izražavanje negativnog mišljenja uticalo je sljedeće:

1. Revizijom je utvrđeno da Centar u 2019. godini nije sproveo sve aktivnosti na uspostavljanju i sprovođenju unutrašnjih kontrola utvrđenih Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.
   Centar nije shodno članu 7 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru odredio lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju unaprijeđenja upravljanja i

kontrola, nije izvršio razdvajanje dužnosti na način kako je to utvrđeno članom 15 Zakona, jer je utvrđeno da jedno lice obavlja knjigovodstvene poslove, poslove finansijskog planiranja i izvještavanja, poslove službenika za javne nabavke, kao i blagajničke poslove, nije u 2019. godini donio knjigu Internih pravila i procedura (donešena u 2020. godini). Centar je donio Strategiju upravljanja rizicima i imenovao koordinatora za uspostavljanje procesa upravljanja rizicima, ali nije donio Registar rizika.
U postupku revizije nije prezentirao dokaze da se redovno ažurira Strategija upravljanja rizicima, kao ni akta kojima je utvrđena misija i glavni programski ciljevi Centra. Takođe nijesu prezentirane smjernice i uputstva koja je trebalo donijeti shodno Strategiji, kao ni izvještaji koordinatora za rizike i planska akta u kojima su utvrđeni rizici.
Centar nema uspostavljenu posebnu organizacionu jedinicu za unutrašnju reviziju već unutrašnju reviziju Centra vrši Ministarstvo rada i socijalnog staranja. U postupku revizije nije prezentiran dokaz da je vršena revizija od strane Ministarstva.

- **Subjekt revizije treba da sprovede sve aktivnosti na uspostavljanju i sprovođenju unutrašnjih kontrola shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.**

2. Centar nije donio Finansijski plan prihoda i rashoda u roku koji je utvrđen Statutom (donešen 31.01.2019. godine).
   Centar je osim izdataka koji se isplaćuju preko svog žiro računa planirao izdatke za socijalna davanja koja se isplaćuju preko Ministarstva rada i socijalnog staranja što je uticalo na nerealno planiranje izdataka u odnosu na ostvarene izdatke plaćene sa žiro računa Centra. Takođe je utvrđeno da Centar nije planirao prihode.

   - **Subjekt revizije treba da Plan prihoda i rashoda donese u roku utvrđenom Statutom i da istim osim izdataka planira i prihode.**

   - **Subjekt revzije u cilju realnog planiranja rashoda treba da planira samo rashode koji se isplaćuju preko žiro računa Centra.**

3. Subjekt revizije nije dostavio Godišnji finansijski izvještaj u propisanom roku nadležnom Ministarstvu, (izvještaj dostavljen 19.2.2020. godine).

   - **Subjekt revizije je dužan da Godišnji finansijski izvještaj dostavlja Ministarstvu rada i socijalnog staranja najkasnije do 01. februara tekuće za prethodnu godinu shodno Pravilniku o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave.**

4. Revizijom je utvrđeno da su izdaci evidentirani u Glavnoj knjizi Centra u većem iznosu za 6.997,31€ u odnosu na iste iskazane u Izvještaju o novčanin tokovima (INT IV). Revizijom je utvrđeno da je u Glavnoj knjizi pogrešno evidentiran trošak amortizacije na konto 441 – Kapitalni izdaci u iznosu od 8.494,09€, a da na navedenom kontu nije evidentiran iznos od 1.496,78€ po osnovu nabavljene opreme u 2019. godini. Na osnovu navedenog se konstatuje da je pogrešno evidentiranje navedenih poslovnih transakcija uticalo da se u Glavnoj knjizi iskažu izdaci u većem iznosu za 6.997,31€ od stvarnih. Napominjemo da su u Izvještaju o novčanim tokovima (INT-u) pravilno iskazani izdaci.

   - **Subjekt revizije je dužan da evidentiranje izdataka u Glavnoj knjizi vrši u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.**

5. Revizijom je utvrđena neusaglašenost podataka iskazanih u Izvještaju o popisu, pomoćnim elektronskim evidencijama i u popisnim listama. Takođe je utvrđeno da nijesu usaglašeni podaci o imovini utvrđeni popisom sa podacima evidentiranim u Glavnoj knjizi što nije u skladu sa članom 15 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini. U postupku revizije nije prezentiran dokaz da je Izvještaj o popisu usvojen od nadležnog organa Centra kako je to propisano članom 14 važeće Uredbe.
   Revizijom su utvrđene nepravilnosti u evidentiranju stalne imovine i to: stalna imovina po početnom stanju nije iskazana po nabavnoj već po sadašnjoj vrijednosti, nije evidentirana ukupna akumulirana amortizacija, a amortizacija za 2019. godinu je pogrešno evidentirana kao izdatak na kapitalne izdatke umjesto na smanjenje kapitala.

   - **Subjekt revizije treba da izvrši usaglašavanje knjigovodstvenog stanja imovine sa stvarnim stanjem utvrđenim popisom shodno članu 15 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.**

   - **Izvještaj o popisu treba da usvoji nadležni organ subjekta revizije shodno članu 14 važeće Uredbe.**

   - **Subjekt revizije u skladu sa načelom urednog računovodstva treba da pravilno evidentira stalnu imovinu, godišnju i akumuliranu amortizaciju u cilju tačnog iskazivanja podataka o nabavnoj otpisanoj i sadašnjoj vrijednosti imovine.**

6. Revizijom je utvrđeno da je Centar tokom 2019. godine zaključio Ugovor o radu na određeno vrijeme (u trajanju od 12 mjeseci) za obavljanje poslova za koje nije utvrđeno radno mjesto Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Predmetnim ugovorom nije utvrđena stručna kvalifikacija potrebna za radno mjesto za koje je isti zaključen, kao ni koeficijenat složenosti posla što nije u skladu sa odredbama člana 31 Zakona o radu.

   - **Subjekt revizije je dužan da ugovor o radu zaključuje u skladu sa odredbama člana 31 Zakona o radu.**

   - **Subjekt revizije treba da Ugovore o radu zaključuje za obavljanje poslova za koje je utvrđeno radno mjesto Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.**

7. Revizijom je utvrđeno da je Centar u IOPPD obrascima koje je dostavio elektronski Poreskoj upravi iskazao poreze i doprinose u manjem iznosu za 3.244,79€ u odnosu na obračunate i isplaćene poreze i doprinose koji su evidentirani u Glavnoj knjizi.
   Revizijom je utvrđeno da je navedena razlika nastala zbog primjene različite osnovice za obračun poreza i doprinosa. Takođe je utvrđeno da Centar nije pravilno utvrdio osnovicu za obračun poreskih obaveza na naknadu za zakup kao ni na naknade isplaćene po ugovorima o djelu.
   U postupku revizije Centar nije prezentirao dokaze o radnom statusu angažovanih lica po ugovorima o djelu kako bi se mogla izvršiti provjera da li su poreske obaveze tačno obračunate.

   - **Subjekt revizije je dužan da obračun i isplatu poreza i doprinosa na isplaćena lična primanja vrši u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica i Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje. Takođe je dužan da u IOPPD obrascima iskazuje podatke o poreskim obavezama shodno Pravilniku o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.**

- **Subjekat revizije prilikom angažovanja izvršilaca ugovorom o dijelu treba da obezbjedi podatke o radno-pravnom statusu angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.**

8. Uvidom u putne naloge utvrđeno je da je Centar zbog pogrešnog obračuna isplatio troškove ino i dnevnica u zemlji u većem iznosu za 1.162,95€, dok se tačnost obračuna troškova dnevnica u iznosu od 171,00€ nije mogla provjeriti zbog nedostatka pojedinih elemenata za obračun. Takođe je uvidom u putne naloge koji se odnose na isplatu troškova upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe, utvrđeno da u istim nije iskazana pređena kilometraža, koja je osnov za obračun navedene naknade, već su samo priloženi fiskalni računi za gorivo, u visini kojih su izvršene isplate troškova, što nije u skladu sa Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.

   - **Subjekt revizije treba da troškove dnevnica za službena putovanja obračunava u skladu sa odredbama člana 8 i člana 16 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, a troškove upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe u skladu sa odredbama člana 25 iste Uredbe.**

9. Uvidom u Portal javnih nabavki utvrđeno je da zadnje izmjene Plana javnih nabavki Centra nijesu objavljene na istom, što je bila obaveza shodno odredbama člana 7 Zakona o javnim nabavkama.

   - **Subjekt revizije je shodno članu 7 Zakona o javnim nabavkama dužan da izmjene plana javnih nabavki dostavi nadležnom organu radi objavljivanja na Portalu javnih nabavki u cilju poštovanja načela transparentnosti postupaka javnih nabavki.**

10. Revizijom je utvrđeno da Centar nije sproveo sve procedure prilikom nabavke male vrijednosti shodno važećem Pravilniku. Uvidom u prezentiranu dokumentaciju je utvrđeno da kod nabavki lož ulja i goriva subjekt revizije nije specificirao tražene količine, niti je na jasan, nedvosmislen način opisao predmet nabavke. Takođe, utvrđeno je da Centar nije obezbijedio dokaze o dostavi zahtjeva za dostavljanje ponuda i obavještenja o ishodu postupka ponuđačima, a nije ni objavio sva obavještenja o zaključenim ugovorima o nabavci male vrijednosti ili obavještenja o obustavi postupka male vrijednosti na svojoj internet stranici.
    Takođe je utvrđeno da Centar nije obezbjeđivao evidenciju postupaka male vrijednosti na propisanom obrascu (obrazac 2) shodno važećem Pravilniku.

    - **Subjekt revizije prilikom nabavke male vrijednosti treba da sprovede sve procedure utvrđene Pravilnikom o sprovođenju postupka javne nabavke male vrijednosti**.

    - **Subjekt revizije evidenciju postupaka male vrijednosti treba da vodi na propisanom obrascu kako je to predviđeno članom 3 Pravilnika o evidenciji sprovedenih postupaka javnih nabavki, zaključenih ugovora o javnim nabavkama i evidenciji nabavki male vrijednosti i hitnih nabavki.**

11. Revizijom je utvrđeno da postoje određene razlike u iznosu depozita evidentiranih u Glavnoj knjizi i depozita iskazanih u bančinim izvodima. Uvidom u bančine izvode utvrđeno je da u poslovnim knjigama Centra nijesu evidentirani depoziti na podračunu za isplatu dijela socijalnih davanja, početni u iznosu od 845,45€ i krajnji u iznosu 30,63€.

    - **Subjekt reizije treba da depozite evidentirane u poslovnim knjigama usaglasi sa stanjem istih iskazanih na bančinim izvodima i da shodno usglašenom stanju izvrši korektivna knjiženja u poslovnim knjigama.**

12. Revizijom je utvrđeno da Centar evidenciju ulaznih i izlaznih akata obezbjeđuje kroz djelovodnik i kroz dostavnu knjigu. Uvidom u djelovodnik i dostavnu knjigu utvrđeno je da je evidentiranje akata vršeno hronološki bez brisanja ili prepravki.
    Forma djelovodnika i dostavne knjige ne odgovara propisanoj Uputstvom o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja. U djelovodnik se ne unosi klasifikacioni broj podneska, odnosno akta, što nije u skladu sa članom 3 navedenog Uputstva.
    Takođe je utvrđeno da nije vršeno zaključenje djelovodnika na kraju kalendarske godine na način kako je to propisano članom 54 Uputstva o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja.

    - **Subjekt revizije treba da obezbijedi da se kancelarijsko poslovanje vodi na način kako je to propisano Uputstvom o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja.**

Zbog izraženog negativnog mišljenja i utvrđenih nepravilnosti, nadležni Kolegijum za vršenje predmetne revizije, se saglasio da se konačni Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Centra za socijalni rad u Rožajama za 2019. godinu, dostavi Ministarstvu rada i socijalnog staranja, kao nadležnom ministarstvu i Odboru za rad, zdravstvo i socijalno staranje, na upoznavanje.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA
O FINANSIJSKOJ REVIZIJI I REVIZIJI PRAVILNOSTI POSLOVANJA
POTROŠAČKE JEDINICE SUDSTVO
ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Sudstvo
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Sudstva za 2019. godinu
Trajanje revizije:	145 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG", br. 15/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-357/19 od 30.12.2019. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije br. 40113/20-041-463/2 od 03.03.2020.godine.

Revizija Godišnjeg finansijskog izvještaja i revizija pravilnosti poslovanja potrošačke jedinice Sudstvo izvršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

1.1. Podaci o subjekatu revizije

Osnivanje, organizacija i nadležnost sudova, organizacija rada sudova i pravosudne uprave, kao i druga pitanja od značaja za uredno i blagovremeno funkcionisanje sudova uređeni su Zakonom o sudovima. Sud je državni organ koji vrši sudsku vlast.
Sudovi su:

1) Sud za prekršaje;
2) Viši sud za prekršaje Crne Gore;
3) Osnovni sud;
4) Viši sud;
5) Privredni sud Crne Gore;
6) Upravni sud Crne Gore;
7) Apelacioni sud Crne Gore;
8) Vrhovni sud Crne Gore.

Organizacija i način unutrašnjeg poslovanja u sudovima uređuje se Sudskim poslovnikom koji donosi organ državne uprave nadležan za poslove pravosuđa (Ministarstvo), uz prethodno pribavljeno mišljenje Sudskog savjeta.

Finansijska sredstva za rad potrošačke jedinice Sudstvo obezbjeđuju se u razdjelu budžeta Crne Gore za sudstvo, koji obuhvata sredstva za rad Sudskog savjeta i sudova.

Radom suda rukovodi predsjednik suda. Predsjednik suda je finansijski nalogodavac u sudu. Predsjednik suda je dužan da izvještaj o radu suda dostavi Sudskom savjetu i Ministarstvu, najkasnije do 10.februara tekuće godine za prethodnu godinu, i da ga u tom roku objavi na internet stranici suda.

Unutrašnja organizacija suda i sistematizacija radnih mjesta utvrđuje se opštim aktom svakog suda pojedinačno, shodno odgovarajućim zakonima i podzakonskim aktima Vlade Crne Gore.

Akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji suda donosi predsjednik suda, uz saglasnost Vlade Crne Gore, po prethodno pribavljenom mišljenju Ministarstva i nadležnih organa, u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava i obaveze državnih službenika i namještenika.

2. VRSTA REVIZIJE

Državna revizorska institucija je izvršila finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti koja podrazumijeva reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja potrošačke jedinice Sudstvo za 2019. godinu, dok revizija pravilnosti podrazumijeva usklađenost poslovanja iste sa zakonskom i drugom regulativom.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji finansijski izvještaj potrošačke jedinice Sudstvo za 2019. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim propisima, sa posebnim osvrtom na poslovanje Sudskog savjeta, Vrhovnog i Upravnog suda.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja o tome da li su:

1) finansijski izvještaji, u svim materijalnim aspektima sastavljeni u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja ili;
2) finansijski izvještaji, u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju.

5. KRITERIJUMI REVIZIJE

Za finansijsku reviziju identifikovani su sljedeći kriterijumi:

- Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti („Sl.list Crne Gore“, br. 020/14, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2019.godinu (“Sl.list Crne Gore”, br. 087/18);
- Pravilnik o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave; („Sl.list CG“, br. 23/14 i 71/19 od 25.12.2019.g.);
- Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština („Sl.list Crne Gore“, br. 072/16).

Za reviziju pravilnosti identifikovani su sljedeći kriterijumi:

- Ustav Crne Gore („Sl.list Crne Gore“, br. 001/17, 038/13);
- Zakon o sudovima („Sl.list Crne Gore“, br. 011/15);
- Zakon o Sudskom savjetu i sudijama („Sl.list Crne Gore“, br. 011/15, 028/15, 042/18);
- Poslovnik Sudskog savjeta („Sl.list Crne Gore“, br. 061/15, 053/18);
- Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti („Sl.list Crne Gore“, br. 020/14, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2019.godinu (“Sl.list Crne Gore”, br. 087/18);
- Zakon o državnoj upravi (“Sl.list CG“, br. 78/18);
- Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru („Sl.list CG, br. 016/16... 42/18 i 34/19);
- Zakon o državnim službenicima i namještenicima („Sl.list Crne Gore“, br. 002/18, 034/19);
- Zakon o radu („Sl.list Crne Gore“, br. 49/08 … 4/18 i 074/19 od 30.12.2019.g.);

- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica („Sl.list RCG“, br. 065/01,...,004/07 i „Sl.list CG“, br. 086/09,...,083/16 i 67/19);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Sl.list CG“, br. 013/07,...,008/15, 022/17 i 042/19);
- Zakon o javnim nabavkama („Sl.list CG“, br. 042/11, 057/14, 028/15, 042/17, 074/19);
- Zakon o državnoj imovini („Sl.list CG“, br. 021/09, 040/11);
- Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl.list CG“, br. 75/18);
- Uredba o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru (“Sl.list CG”, br. 50/12, 7/17 i 070/19 od 23.12.2019.g.);
- Uredba o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini („Sl.list CG“, br. 013/10);
- Uredba o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore („Sl.list CG“, br. 021/10,...,011/15);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl.list CG“, br. 040/16, 028/18);
- Uredba o naknadi troškova u sudskim postupcima („Sl.list CG“, br. 061/10, 014/11);
- Pravilnik o bližem sadržaju evidencije o oduzetoj imovini i zapisnika o preuzimanju imovine („Sl.list CG“, br. 062/09);
- Pravilnik o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave („Sl.list CG“, br. 023/14);
- Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština („Sl.list CG“, br. 072/16);
- Pravilnik o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Sl.list CG”, br. 076/10,...,050/17, 015/19);
- Pravilnik o koeficijentima složenosti poslova za zaposlene u sudu i državnom tužilaštvu raspoređenim na radnim mjestima iz grupe poslova D („Sl.list CG“, br. 23/16, 013/18);
- Uputstvo o radu Državnog trezora („Sl.list CG“, br. 053/14, 072/15, 069/19);
- Uputstvo o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini („Sl.list CG“, br. 047/11);
- Odluka o kriterijumima za utvrđivanje visine naknade za rad člana radnog tijela ili drugog oblika rada („Sl.list CG“, br. 026/12, 034/12, 027/13);
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji subjekta revizije;
- Interne procedure i pravila subjekta revizije.

6. METODE VRŠENJA REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena rizika kroz razumijevanje subjekata revizije i njihovog okruženja uključujući i interne kontrole.

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza, proučena je pravna regulativa, interni akti, kao i dokumentacija o poslovanju PJ Sudstvo. U postupku revizije provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Provjerena je primjena zakonske i druge regulative, s ciljem utvrđivanja da li je poslovanje PJ Sudstva u skladu sa važećom regulativom.

Materijalnost je za finansijsku reviziju, utvrđena u iznosu od 175.453,00€ tj. 0,52% ukupnih izdataka potrošačke jedinice Sudstvo koji iznose 33.881.170,48€.
Materijalnost predstavlja iznos do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost.

Revizijom su utvrđene greške koje se mogu kvantifikovati u odnosu na prag materijalnosti, kao i greške koje se odnose na neadekvatnu primjenu zakonskih i drugih propisa.

7. RAČUNOVODSTVENI SISTEM

Računovodstveno-finansijske poslove za potrebe potrošačke jedinice Sudstvo obavlja Služba za finansije i računovodstvo koja se nalazi u okviru Sekretarijata Sudskog savjeta.

Računovodstvena evidencija PJ Sudstvo, shodno dopisu Načelnika Službe zasniva se na modifikovano-gotovinskoj osnovi (vođenje evidencije o primicima i izdacima na gotovinskoj osnovi, a imovine i obaveza na obračunskoj osnovi). Služba za finansije i računovodstvo Sekretarijata Sudskog savjeta je povezana sa informacionim sistemom SAP (softver Državnog trezora u kome se evidentira trezorsko poslovanje) i evidentiranje izdataka vrši kroz SAP-program Državnog trezora.

U postupku revizije je utvrđeno da subjekt revizije posjeduje računovodstveni program koji omogućava da zaposleni u Službi za finansije i računovodstvo Sekretarijata Sudskog savjeta mogu da prate evidentiranja koja vrše sudovi (unos faktura, rješenja, zarada, dnevnik blagajne ...) jer su isti umreženi, dok sudovi imaju mogućnost da prate samo evidentiranje u okviru svog suda.

Subjekt revizije u navedenom softveru obezbjeđuje pomoćnu evidenciju blagajničkog poslovanja, kao i evidenciju obaveza po dobavljačima kumulativno.

8. UNUTRAŠNJE KONTROLE

Subjekt revizije je shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru odredio lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola.
Subjekt revizije je donio set internih procedura i pravila koja su formalizovana kroz Knjigu FMC procedura.
Revizijom je utvrđeno da je najveći dio internih procedura i pravila donešen u 2012.godini, da iste nijesu usklađene sa izmjenama zakonskih i drugih propisa, kao i da se veći dio istih u potpunosti ne primenjuje.

Subjekt revizije je shodno Zakonu uspostavio unutrašnju reviziju, koja je shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Sekretarijata Sudskog savjeta organizovana kao Odjeljenje za unutrašnju reviziju.
U Odjeljenju za unutrašnju reviziju sistematizovana su 3 radna mjesta za 3 izvršioca, a zaposlena dva izvršioca i to:Rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju i Viši unutrašnji revizor. Revizijom je utvrđeno, da zaposleni na navedenim radnim mjestima ispunjavaju uslove predviđene Pravilnikom.
Sekretarijat Sudskog savjeta je donio Povelju unutrašnje revizije, kojom se uređuju zadaci, ovlašćenja i odgovornosti Odjeljenja za unutrašnju reviziju i rukovodioca Sekretarijata Sudskog savjeta. Shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru donešeno je Interno pravilo o vršenju unutrašnje revizije i Registar rizika za Odjeljenje za unutrašnju reviziju. U postupku revizije, dostavljen je Godišnji plan revizija za 2019.godinu i izmjenjeni Plan o sprovođenju revizija kojim je planirano pet revizija, kao Izvještaj o radu Odjeljenja za unutrašnju reviziju za 2019.godinu.

U postupku revizije je utvrđeno da subjekt revizije nije shodno članu 11 Zakona, donio Plan za unapređenje finansijskog upravljanja i kontrola za PJ Sudstvo za 2019.godinu, već je Plan donešen na nivou Sekretarijata Sudskog savjeta kojim su utvrđene aktivnosti za 2020.godinu
Subjekt revizije nije shodno članu 18 Zakona, dostavio Godišnji izvještaja o aktivnostima na sprovođenju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola za 2019. godinu, nadležnim tijelima Skupštine, uz Godišnji izvještaj o radu.

Subjekt revizije nije shodno odredbama člana 14 Zakona donio Strategiju upravljanja rizicima (nije uspostavio Registar rizika i odredio lice za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizicima). Subjekt revizije nije izvršio razdvajanje dužnosti na način kako je to utvrđeno članom 15. Zakona jer je u postupku revizije utvrđeno da je jedno lice obavljalo poslove kontrole, evidentiranja i blagajničke poslove.

Revizijom je utvrđeno da, Služba za finansije i računovodstvo Sekretarijata Sudskog savjeta u 2019.godini nije vršila kontrolu trošenja sredstava prenešenih sudovima za isplatu materijalnih troškova i za druge namjene i nije zahtijevala dostavu dokumentacije za pravdanje izdataka plaćenih iz tih sredstava. U postupku terenskog dijela revizije na zahtjev državnog revizora sudovi su dostavili dokumentaciju za pravdanje sredstava koja su im prenešena na račune akreditiva.

Shodno navedenom se konstatuje da subjekt revizije nije sproveo sve aktivnosti na uspostavljanju sistema finansijskog upravljanja i kontrola shodno obavezi utvrđenoj Zakonom.

9. PLANIRANJE I PREUSMJERAVANJE SREDSTAVA

Zakonom o budžetu CG za 2019. godinu PJ Sudstvo su odobrena sredstva u iznosu od 29.982.031,69€ a ista su zahtijevana u iznosu od 43.476.440,95€, što je više za 13.494.409,26€ u odnosu na sredstva odobrena Zakonom o budžetu.

Rješenjima o preusmjeravanju Ministarstva finansija i Zaključkom Vlade Crne Gore, planirana sredstva su uvećana za 5.352.658,00€, a umanjena za 2.398.376,75€, tako da je tekući budžet PJ Sudstvo nakon preusmjeravanja sredstava iznosio 32.936.312,94€, dok su izdaci izvršeni u iznosu od 33.881.170,48€, što predstavlja 944.857,54€ ili 2,87% više u odnosu na sredstva odobrena tekućim budžetom. Izdaci su finansirani iz budžeta CG u iznosu od 33.878.097,90€ i iz sredstava donacija u iznosu od 3.072,58€.

Više ostvareni izdaci odnose se na prinudnu naplatu obaveza iz prethodnog perioda po osnovu sudskih rješenja. PJ Sudstvo nije planirala izdatke u navedenom iznosu, niti je istoj vršeno preusmjeravanje sredstava za navedeni iznos, već je Ministarstvo finansija izvršilo isplate sa pozicije 463-0, a izdaci po ovom osnovu evidentirani su u Glavnoj knjizi kao izdaci PJ Sudstvo.

U nastavku izvještaja dat je tabelarni pregled planiranih izdataka, preusmjeravanja sredstava i izvršenih izdataka po programima PJ Sudstvo.

Konto	Opis	Planirano	Preusmerenje +	Preusmerenje -	Tekući budžet	Izvršenje
	Program Sudski savjet					
411	**Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca**	**554,281.97**	**70,163.44**	**0.00**	**624,445.41**	**624,205.93**
4111	Neto zarade	340,328.44	27,014.52	0.00	367,342.96	367,342.85
4112	Porez na zarade	44,390.48	8,897.67	0.00	53,288.15	53,057.04
4113	Doprinosi na teret zaposlenog	112,670.25	20,160.96	0.00	132,831.21	132,827.12
4114	Doprinosi na teret poslodavca	50,234.22	12,753.33	0.00	62,987.55	62,987.54
4115	Opštinski prirez	6,658.58	1,336.96	0.00	7,995.54	7,991.38
412	**Ostala lična primanja**	**213,829.00**	**200,000.00**	**-4,869.20**	**408,959.80**	**408,944.49**
4124	Jubilarne nagrade	2,000.00	0.00	-909.20	1,090.80	1,090.80
4127	Ostale naknade	211,829.00	200,000.00	-3,960.00	407,869.00	407,853.69
413	**Rashodi za materijal**	**27,360.00**	**13,500.00**	**0.00**	**40,860.00**	**40,772.79**
4131	Administrativni materijal	16,560.00	11,000.00	0.00	27,560.00	27,473.84
4133	Materijal za posebne namjene	2,000.00	500.00	0.00	2,500.00	2,499.71
4135	Rashodi za gorivo	7,600.00	2,000.00	0.00	9,600.00	9,599.96
4139	Ostali rashodi za materijal	1,200.00	0.00	0.00	1,200.00	1,199.28
414	**Rashodi za usluge**	**93,700.00**	**4,000.00**	**-13,687.48**	**84,012.52**	**83,899.01**
4141	Službena putovanja	10,800.00	0.00	0.00	10,800.00	10,800.00
4142	Reprezentacija	4,000.00	4,000.00	0.00	8,000.00	7,999.96
4143	Komunikacione usluge	12,400.00	0.00	0.00	12,400.00	12,399.96
4144	Bankarske usluge i negativne kursne razlike	500.00	0.00	-187.48	312.52	292.26
4147	Konsultantske usluge	30,000.00	0.00	-13,500.00	16,500.00	16,407.69
4148	Usluge stručnog usavršavanja	17,000.00	0.00	0.00	17,000.00	17,000.00
4149	Ostale usluge	19,000.00	0.00	0.00	19,000.00	18,999.14
415	**Rashodi za tekuće održavanje**	**82,000.00**	**6,000.00**	**-38,400.00**	**49,600.00**	**49,345.07**
4152	Tekuće održavanje građevinskih objekata	60,000.00	0.00	-38,400.00	21,600.00	21,419.89
4153	Tekuće održavanje opreme	22,000.00	6,000.00	0.00	28,000.00	27,925.18
417	**Renta**	**29,050.00**	**0.00**	**-419.86**	**28,630.14**	**28,629.98**
4171	Zakup objekta	25,000.00	0.00	0.00	25,000.00	24,999.98
4173	Zakup zemljišta	4,050.00	0.00	-419.86	3,630.14	3,630.00
419	**Ostali izdaci**	**139,720.00**	**4,500.00**	**-1,312.50**	**142,907.50**	**142,841.69**
4191	Ugovori o djelu	20,000.00	4,500.00	0.00	24,500.00	24,434.20
4193	Izrada i održavanje softvera	110,000.00	0.00	0.00	110,000.00	109,999.99
4194	Osiguranje	4,200.00	0.00	-1,312.50	2,887.50	2,887.50
4199	Ostalo	5,520.00	0.00	0.00	5,520.00	5,520.00
441	**Kapitalni izdaci**	**227,500.00**	**0.00**	**-44,801.94**	**182,698.06**	**182,698.06**
4415	Izdaci za opremu	227,500.00	0.00	-44,801.94	182,698.06	182,698.06
463	**Otplata obaveza iz prethodnog perioda**	**1.00**	**0.00**	**0.00**	**1.00**	**3,072.58**
4630	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	1.00			1.00	3,072.58
	UKUPNO:	**1,367,441.97**	**298,163.44**	**-103,490.98**	**1,562,114.43**	**1,564,409.60**
	Program : Sudstvo					
411	**Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca**	**7,549,549.45**	**575,496.50**	**-25,637.86**	**8,099,408.09**	**8,099,408.09**
4111	Neto zarade	4,421,713.50	113,372.87	-16,948.21	4,518,138.16	4,518,138.16
4112	Porez na zarade	693,378.30	19,381.60	-2,651.67	710,108.23	710,108.23
4113	Doprinosi na teret zaposlenog	1,615,468.51	41,102.00	-5,665.40	1,650,905.11	1,650,905.11
4114	Doprinosi na teret poslodavca	720,220.66	398,665.90	0.00	1,118,886.56	1,118,886.56
4115	Opštinski prirez	98,768.48	2,974.13	-372.58	101,370.03	101,370.03
412	**Ostala lična primanja**	**78,779.58**	**0.00**	**-47,259.05**	**31,520.53**	**31,449.13**
4122	Naknade za stanovanje i odvojeni zivot	8,547.46	0.00	-2,400.00	6,147.46	6,127.33
4124	Jubilarne nagrade	10,861.12	0.00	-7,034.37	3,826.75	3,820.71
4125	Otpremnine	39,371.00	0.00	-32,924.68	6,446.32	6,445.77
4127	Ostale naknade	20,000.00	0.00	-4,900.00	15,100.00	15,055.32
413	**Rashodi za materijal**	**25,000.00**	**0.00**	**0.00**	**25,000.00**	**25,000.00**
4133	Materijal za posebne namjene	25,000.00			25,000.00	25,000.00
414	**Rashodi za usluge**	**1,614,000.00**	**800.00**	**-951,052.90**	**663,747.10**	**610,559.99**
4145	Usluge prevoza	8,000.00	800.00	0.00	8,800.00	8,655.00
4146	Advokatske, notarske i pravne usluge	1,550,000.00	0.00	-922,094.58	627,905.42	575,307.32
4147	Konsultantske usluge	20,000.00	0.00	-18,333.32	1,666.68	1,381.50
4148	Usluge stručnog usavršavanja	25,000.00	0.00	-10,625.00	14,375.00	14,300.14
4149	Ostale usluge	11,000.00	0.00	0.00	11,000.00	10,916.03

419	**Ostali izdaci**	**937,139.96**	**0.00**	**-57,713.75**	**879,426.21**	**868,113.20**
4192	Izdaci po osnovu troškova sudskih postupaka	727,295.00	0.00	0.00	727,295.00	723,852.51
4193	Izrada i održavanje softvera	102,705.00	0.00	-7,713.75	94,991.25	92,214.10
4194	Osiguranje	86,254.96	0.00	-50,000.00	36,254.96	31,162.59
4195	Kontribucije za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama	1.00	0.00	0.00	1.00	0.00
4199	Ostalo	20,884.00	0.00	0.00	20,884.00	20,884.00
463	**Otplata obaveza iz prethodnog perioda**	**323,928.95**	**2,640,574.41**	**-55,984.53**	**2,908,518.83**	**3,820,498.32**
4630	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	323,928.95	2,640,574.41	-55,984.53	2,908,518.83	3,820,498.32
	UKUPNO:	**10,528,397.94**	**3,216,870.91**	**-1,137,648.09**	**12,607,620.76**	**13,455,028.73**
	Program : Administarcija					
411	**Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca**	**10,709,551.35**	**535,478.86**	**-216,319.69**	**11,028,710.52**	**11,027,452.70**
4111	Neto zarade	6,256,153.00	147,208.22	-11,494.07	6,391,867.15	6,390,867.15
4112	Porez na zarade	848,774.79	31,370.52	-1,510.34	878,634.97	878,634.97
4113	Doprinosi na teret zaposlenog	2,401,589.05	22,134.28	-116,062.26	2,307,661.07	2,307,403.25
4114	Doprinosi na teret poslodavca	993,334.75	333,519.66	0.00	1,326,854.41	1,326,854.41
4115	Opštinski prirez	209,699.76	1,246.18	-87,253.02	123,692.92	123,692.92
412	**Ostala lična primanja**	**114,314.56**	**353,106.63**	**-17,809.68**	**449,611.51**	**449,225.61**
4122	Naknade za stanovanje i odvojeni zivot	2,626.70	0.00	-2,407.81	218.89	0.00
4124	Jubilarne nagrade	24,949.28	0.00	-9,401.87	15,547.41	15,380.94
4125	Otpremnine	61,738.58	277,116.09	-6,000.00	332,854.67	332,854.67
4127	Ostale naknade	25,000.00	75,990.54	0.00	100,990.54	100,990.00
413	**Rashodi za materijal**	**631,284.71**	**130,318.68**	**-4,500.00**	**757,103.39**	**755,850.75**
4131	Administrativni materijal	322,000.00	73,318.68	0.00	395,318.68	394,089.84
4133	Materijal za posebne namjene	20,000.00	0.00	-4,500.00	15,500.00	15,485.71
4134	Rashodi za energiju	170,634.71	20,000.00	0.00	190,634.71	190,634.71
4135	Rashodi za gorivo	114,000.00	37,000.00	0.00	151,000.00	151,000.00
4139	Ostali rashodi za materijal	4,650.00	0.00	0.00	4,650.00	4,640.49
414	**Rashodi za usluge**	**694,243.40**	**16,273.75**	**-143,500.00**	**567,017.15**	**564,846.94**
4141	Službena putovanja	22,500.00	10,273.75	0.00	32,773.75	32,773.75
4142	Reprezentacija	12,500.00	6,000.00	0.00	18,500.00	18,500.00
4143	Komunikacione usluge	601,238.42	0.00	-119,000.00	482,238.42	482,238.42
4144	Bankarske usluge i negativne kursne razlike	3,004.98	0.00	-2,000.00	1,004.98	1,004.98
4148	Usluge stručnog usavršavanja	30,000.00	0.00	-22,500.00	7,500.00	5,329.80
4149	Ostale usluge	25,000.00	0.00	0.00	25,000.00	24,999.99
415	**Rashodi za tekuće održavanje**	**270,000.00**	**0.00**	**-125,790.00**	**144,210.00**	**143,513.55**
4152	Tekuće održavanje građevinskih objekata	180,000.00	0.00	-98,790.00	81,210.00	81,010.56
4153	Tekuće održavanje opreme	90,000.00	0.00	-27,000.00	63,000.00	62,502.99
417	**Renta**	**124,641.20**	**0.00**	**-13,500.00**	**111,141.20**	**109,673.35**
4171	Zakup objekta	105,717.20	0.00	-13,500.00	92,217.20	91,378.55
4172	Zakup opreme	16,424.00	0.00	0.00	16,424.00	15,923.60
4173	Zakup zemljišta	2,500.00	0.00	0.00	2,500.00	2,371.20
419	**Ostali izdaci**	**387,614.58**	**75,716.35**	**-44,494.64**	**418,836.29**	**418,071.62**
4191	Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu	210,000.00	75,716.35	0.00	285,716.35	285,716.27
4193	Izrada i održavanje softvera	70,000.00	0.00	-27,218.00	42,782.00	42,452.70
4194	Osiguranje	49,074.58	0.00	-15,276.64	33,797.94	33,469.07
4196	Komunalne naknade	47,500.00	0.00	-2,000.00	45,500.00	45,393.58
4199	Ostalo	11,040.00	0.00	0.00	11,040.00	11,040.00
422	**Sredstva za tehnološke viškove**	**1.00**	**0.00**	**0.00**	**1.00**	**0.00**
4222	Otpremnine za tehnološke viškove	1.00			1.00	
441	**Kapitalni izdaci**	**694,000.00**	**40,000.00**	**-352,380.00**	**381,620.00**	**373,094.48**
4413	Izdaci za građevinske objekte	400,000.00	0.00	-331,380.00	68,620.00	68,619.57
4144	Izdaci za uređenje zemljišta	21,000.00	0.00	-21,000.00	0.00	0.00
4415	Izdaci za opremu	273,000.00	40,000.00	0.00	313,000.00	304,474.91
463	**Otplata obaveza iz prethodnog perioda**	**1.00**	**2,565.48**	**0.00**	**2,566.48**	**2,565.48**
4630	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	1.00	2,565.48	0.00	2,566.48	2,565.48
	UKUPNO:	**13,625,651.80**	**1,153,459.75**	**-918,294.01**	**13,860,817.54**	**13,844,294.48**

	Program : Administarcija - prekršaji					
411	**Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca**	**2,239,470.53**	**128,887.24**	**-44,406.29**	**2,323,951.48**	**2,323,951.48**
4111	Neto zarade	1,338,762.80	67,594.59	-29,309.19	1,377,048.20	1,377,048.20
4112	Porez na zarade	181,315.39	9,168.90	-4,028.48	186,455.81	186,455.81
4113	Doprinosi na teret zaposlenog	480,028.64	24,220.48	-10,527.82	493,721.30	493,721.30
4114	Doprinosi na teret poslodavca	214,010.21	26,638.93	0.00	240,649.14	240,649.14
4115	Opštinski prirez	25,353.49	1,264.34	-540.80	26,077.03	26,077.03
412	**Ostala lična primanja**	**18,622.00**	**22,949.00**	**-615.00**	**40,956.00**	**40,749.64**
4124	Jubilarne nagrade	3,472.00	0.00	0.00	3,472.00	3,267.23
4125	Otpremnine	6,150.00	12,419.00	-615.00	17,954.00	17,952.41
4127	Ostale naknade	9,000.00	10,530.00	0.00	19,530.00	19,530.00
413	**Rashodi za materijal**	**113,400.00**	**41,000.00**	**-12,249.98**	**142,150.02**	**141,047.43**
4131	Administrativni materijal	59,800.00	35,000.00	0.00	94,800.00	94,799.96
4133	Materijal za posebne namjene	8,000.00	0.00	-1,999.98	6,000.02	5,980.94
4134	Rashodi za energiju	21,000.00	0.00	-8,750.00	12,250.00	11,175.96
4135	Rashodi za gorivo	21,600.00	6,000.00	0.00	27,600.00	27,600.00
4139	Ostali rashodi za materijal	3,000.00	0.00	-1,500.00	1,500.00	1,490.57
414	**Rashodi za usluge**	**191,683.00**	**59,407.81**	**-10,200.00**	**240,890.81**	**240,805.57**
4141	Službena putovanja	11,400.00	4,407.81	0.00	15,807.81	15,807.81
4142	Reprezentacija	4,000.00	0.00	0.00	4,000.00	3,997.80
4143	Komunikacione usluge	160,000.00	55,000.00	0.00	215,000.00	214,999.96
4144	Bankarske usluge i negativne kursne razlike	5,783.00	0.00	-5,700.00	83.00	0.00
4147	Konsultantske usluge, projekti i studije	1,500.00	0.00	-1,500.00	0.00	0.00
4148	Usluge stručnog usavršavanja	3,000.00	0.00	-3,000.00	0.00	0.00
4149	Ostale usluge	6,000.00	0.00	0.00	6,000.00	6,000.00
415	**Rashodi za tekuće održavanje**	**65,000.00**	**40,000.00**	**-16,923.00**	**88,077.00**	**87,886.95**
4152	Tekuće održavanje građevinskih objekata	35,000.00	40,000.00	0.00	75,000.00	74,968.07
4153	Tekuće održavanje opreme	30,000.00	0.00	-16,923.00	13,077.00	12,918.88
417	**Renta**	**15,000.00**	**0.00**	**-13,800.00**	**1,200.00**	**1,199.98**
4171	Zakup objekta	7,000.00	0.00	-5,800.00	1,200.00	1,199.98
4172	Zakup opreme	2,000.00	0.00	-2,000.00	0.00	0.00
4173	Zakup zemljišta	6,000.00	0.00	-6,000.00	0.00	0.00
419	**Ostali izdaci**	**135,680.00**	**36,170.00**	**-14,017.08**	**157,832.92**	**156,163.24**
4191	Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu	75,000.00	36,170.00	0.00	111,170.00	111,170.00
4193	Izrada i održavanje softvera	25,000.00	0.00	0.00	25,000.00	25,000.00
4194	Osiguranje	17,100.00	0.00	-7,000.00	10,100.00	8,959.70
4196	Komunalne naknade	8,000.00	0.00	-833.33	7,166.67	6,727.29
4199	Ostalo	10,580.00	0.00	-6,183.75	4,396.25	4,306.25
422	**Sredstva za tehnološke viškove**	**1.00**	**9,191.95**	**0.00**	**9,192.95**	**9,192.00**
4222	Otpremnine za tehnološke viškove	1.00	9,191.95	0.00	9,192.95	9,192.00
441	**Kapitalni izdaci**	**171,236.61**	**0.00**	**-81,465.98**	**89,770.63**	**87,126.47**
4413	Izdaci za građevinske objekte	1.00	0.00	0.00	1.00	0.00
4415	Izdaci za opremu	171,235.61	0.00	-81,465.98	89,769.63	87,126.47
463	**Otplata obaveza iz prethodnog perioda**	**1.00**	**313,706.84**	**0.00**	**313,707.84**	**433,073.13**
4630	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	1.00	313,706.84	0.00	313,707.84	433,073.13
	UKUPNO:	**2,950,094.14**	**651,312.84**	**-193,677.33**	**3,407,729.65**	**3,521,195.89**
	Program : Prekršajni postupak					
411	**Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca**	**1,290,388.76**	**2,851.06**	**-6,747.78**	**1,286,492.04**	**1,286,419.69**
4111	Neto zarade	758,590.36	857.66	-4,084.82	755,363.20	755,363.20
4112	Porez na zarade	116,120.66	144.99	-1,009.88	115,255.77	115,255.77
4113	Doprinosi na teret zaposlenog	276,224.94	316.60	-1,653.08	274,888.46	274,888.46
4114	Doprinosi na teret poslodavca	123,150.42	1,511.20	0.00	124,661.62	124,661.62
4115	Opštinski prirez	16,302.38	20.61	0.00	16,322.99	16,250.64
412	**Ostala lična primanja**	**12,956.00**	**0.00**	**-6,218.56**	**6,737.44**	**6,725.57**
4124	Jubilarne nagrade	1,956.00	0.00	-1,738.16	217.84	216.00
4125	Otpremnine	3,000.00	0.00	-1,710.40	1,289.60	1,289.57
4127	Ostale naknade	8,000.00	0.00	-2,770.00	5,230.00	5,220.00
413	**Rashodi za materijal**	**3,000.00**	**0.00**	**-2,500.00**	**500.00**	**47.19**
4133	Materijal za posebne namjene	3,000.00	0.00	-2,500.00	500.00	47.19
414	**Rashodi za usluge**	**93,884.00**	**30,000.00**	**-9,300.00**	**114,584.00**	**113,791.91**
4144	Bankarske usluge i negativne kursne razlike	1,384.00	0.00	-1,300.00	84.00	50.00
4146	Advokatske, notarske i pravne usluge	75,000.00	30,000.00	0.00	105,000.00	104,903.41
4147	Konsultantske usluge	6,000.00	0.00	-6,000.00	0.00	0.00
4148	Usluge stručnog usavršavanja	7,000.00	0.00	-2,000.00	5,000.00	4,338.50
4149	Ostale usluge	4,500.00	0.00	0.00	4,500.00	4,500.00
419	**Ostali izdaci**	**110,216.08**	**0.00**	**-20,500.00**	**89,716.08**	**89,257.42**
4192	Izdaci po osnovu troškova sudskih postupaka	81,900.00	0.00	-17,000.00	64,900.00	64,485.83
4193	Izrada i održavanje softvera	1.00	0.00	0.00	1.00	0.00
4194	Osiguranje	17,000.00	0.00	-3,500.00	13,500.00	13,456.51
4199	Ostalo	11,315.08			11,315.08	11,315.08
463	**Otplata obaveza iz prethodnog perioda**	**1.00**	**0.00**	**0.00**	**1.00**	**0.00**
4630	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	1.00			1.00	
	UKUPNO:	**1,510,445.84**	**32,851.06**	**-45,266.34**	**1,498,030.56**	**1,496,241.78**
	UKUPNO:	**29,982,031.69**	**5,352,658.00**	**-2,398,376.75**	**32,936,312.94**	**33,881,170.48**

Preusmjeravanje sredstava po pojedinim pozicijama izdataka i po programima vršeno je shodno zahtjevima PJ Sudstvo i rješenjima Ministarstva finansija, dok je preusmjeravanje sredstava sa drugih potrošačkih jedinica vršeno shodno Zaključku Vlade CG. Shodno Zaključku preusmjerena su sredstva sa potrošačke jedinice Ministarstva finansija, sa pozicije 463-0 - Otplata obaveza iz prethodnog perioda na PJ Sudstvo u iznosu od 2.954.281,25€ i to: na Program-Sudstvo iznos od 2.640.574,41€ i Program-Administracija-prekršaji iznos od 313.706,84€.

Revizijom je utvrđeno da je preusmjeravanje sredstava vršeno u iznosima koji su propisani odredbama člana 45 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

10. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

Subjekt revizije je shodno Pravilniku o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, Godišnji finansijski izvještaj za 2019. godinu dostavio Ministarstvu finansija na sljedećim obrascima:

- Izvještaj o novčanim tokovima III - Obrazac 3;
- Izvještaj o neizmirenim obavezama – Obrazac 5;

Subjekt revizije je uz navedene finansijske izvještaje dostavio i:

- Izjavu o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine, (Obrazac 8),
- Izvještaj o utrošku sredstava tekuće budžetske rezerve, (Obrazac 9),
- Godišnji izvještaj o korišćenju sredstava od donatora za 2019.godinu, na Obrascu 7,
- Izvještaj o realizaciji programskog budžeta.

Izvještaj o novčanim tokovima III

	NOVČANI TOK-EKONOMSKA KLASIFIKACIJA	Plan	I z v r š e nj e	
			Prethodna godina	Tekuća godina
1	2	3	4	5
1	**PRIMICI**	32.936.312,94	32.988.628,50	33.881.170,48
1.1	Opšti prihodi	32.936.312,94	32.984.235,57	33.878.097,90
1.2	Namjenski prihodi			
1.3	Sopstveni prihodi			
1.4	Donacije		4.392,93	3.072,58
1.5	Pozajmice i krediti			
I	**Ukupno primici (1.1+1.2+1.3+1.4+1.5)**	32.936.312,94	32.988.628,50	33.881.170,48
2	**IZDACI**	32.936.312,94	32.988.628,50	33.878.097,48
2.1	Tekući izdaci			
2.1.1	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	23.363.007,54	22.635.906,91	23.361.437,89
2.1.2	Ostala lična primanja	937.785,28	796.335,74	937.094,44
2.1.3	Rashodi za materijal	965.613,41	1.080.152,87	962.718,16
2.1.4	Rashodi za usluge	1.670.251,58	1.645.439,78	1.616.976,00
2.1.5	Tekuće održavanje	281.887,00	233.178,47	280.745,57
2.1.6	Kamate			
2.1.7	Renta	140.971,34	126.483,18	139.503,31
2.1.8	Subvencije			
2.1.9	Ostali izdaci	1.688.719,00	1.438.735,92	1.674.447,17
2.2.	Transferi za socijalnu zaštitu			
2.2.1	Prava iz oblasti socijalne zaštite			
2.2.2	Sredstva za tehnološke viškove	9.193,95		9.192,00
2.2.3	Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja			
2.2.4	Ostala prava iz oblasti zdrav. zaštite			
2.2.5	Ostala prava iz oblasti zdrav. osiguranja			
2.3.	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru			
2.4.	Kapitalni izdaci	654.088,69	880.266,31	642.919,01
2.5.	Pozajmice i krediti			
2.6.	Otplata dugova	3.224.795,15	4.152.129,32	4.256.136,93
2.7.	Rezerve			
II	**Ukupno izdaci (2.1 + 2.2 + 2.3 + 2.4 + 2.5 +2.6 +2.7)**	32.936.312,94	32.988.628.50	33.881.170,48

U Izvještaju o novčanim tokovima III iskazani su planirani i ostvareni primici i izdaci za 2019.godinu u iznosu od po 32.936.312,94€ (Tekući budžet), dok su ostvarani primici i izdaci iskazani u iznosu od po 33.881.170,48*€.* Podaci iskazani u finansijskom izvještaju za 2019.godinu odgovaraju podacima u Glavnoj knjizi Trezora.

IZVJEŠTAJ O NEIZMIRENIM OBAVEZAMA Godina **2019**

(u €)

redni broj	OPIS	Stanje obaveza na dan 31.12.2018. godine	Stanje obaveza na kraju izvještajnog perioda
1	2	3	4
1	Obaveze za tekuće izdatke (1.1+1.2+1.3)	434.604,84	187.845,39
1.1	Obaveze za bruto zarade i doprinose na teret poslodavca		13.699,78
1.2	Obaveze za ostala lična primanja	4.540,73	2.189,53
1.3	Obaveze za ostale tekuće izdatke	426.985,57	160.750,88
2	Obaveze po transferima za socijalnu zaštitu		
3	Obaveze za transfere institucijama, pojedincima i kreditima		
4	Obaveze za kapitalne izdatke	2.881,88	11.205,20
5	Obaveze po pozajmicama i kreditima		
6	Obaveze po osnovu otplate dugova	196,66	
7	Obaveze iz rezervi		
8	Stanje obaveza na kraju perioda (1+2+3+4+5+6+7)	434.604,84	187.845,39

U Izvještaju o neizmirenim obavezama PJ Sudstvo iskazane su obaveze na dan 31.12.2018.godine u iznosu od 434.604,84€, dok su iste na 31.12.2019.godine iskazane u iznosu od 187.845,39€. Obaveze iskazane na kraju 2019.godine odnose se na neizmirene obaveze za bruto zarade i doprinose na teret poslodavca u iznosu od 13.699,78€, obaveze za ostala lična primanja u iznosu od 2.189,53€, obaveze za ostale tekuće izdatke (izdaci za materijal, za advokatske usluge,troškovi krivičnog postupka, izdaci za tekuće održavanje, izdaci za reprezentaciju, izdaci za ugovorene naknade i sl.) u iznosu od 160.750,88€ i obaveze za kapitalne izdatke u iznosu od 11,205,20€.

U postupku revizije je utvrđeno da subjekt revizije u Izvještaju o neizmirenim obavezama (Obrazac 5) nije iskazao obaveze sa stanjem na dan 31.12.2018.godine po osnovu neplaćenih doprinosa za zapošljavanje lica sa invaliditetom iz ranijih godina u iznosu od 935.725,38€ (dio navedenih obaveza u iznosu od 757.876,65€ plaćen je tokom 2019.godine), kao ni obaveze za poreze i doprinose na naknade iz prethodnih godina u iznosu od 22.674,06€, koje su plaćene u 2019.godini.

Takođe je utvrđeno da u Izvještaju o nezmirenim obavezama sa stanjem na dan 31.12.2019.godine nijesu iskazane obaveze po osnovu neplaćenih doprinosa za zapošljavanje lica sa invaliditetom iz 2017.godine u iznosu od 177.848,73€.

11. DONACIJE

Potrošačkoj jedinici Sudstvo opredijeljena su sredstva donacija po osnovu implementacije projekta - Unapređivanje, jačanje međunarodne saradnje i snaženje ljudskih, tehničkih i bibliotečkih resursa. Sredstva predstavljaju finansijsku podršku Evropske komisije za sprovođenje projekta Pravnog fakulteta Univerziteta Crne Gore, u kojem je Sudski savjet partnerska institucija.

Sredstva donacija nijesu planirana Godišnjim Zakonom o budžetu, a ista su u 2019.godini realizovana u iznosu od 3.072,58€ kroz Program Sudski savjet.

Shodno zahtjevima Sudskog savjeta Ministarstvo finansija je za potrebe realizacije aktivnosti navedenog Projekta u 2019.godini rezervisala sredstva, na poziciji 414-1 Izdaci za službena putovanja, u iznosu od 3.100,00€, a ista su utrošena u iznosu od 3.072,58€.

Revizijom je utvrđeno da su iz sredstava donacija isplaćene naknade u iznosu od 1.404,00€ koordinatorki Projekta i članicama Menadžment borda Projekta po osnovu realizacije ugovorom utvrđenih aktivnosti.

Isplata naknada je izvršena shodno odlukama sekretarke Sudskog savjeta i Ugovora za 3 lica u iznosu od po 324,00€-756,00€. Takođe su iz sredstava donacija isplaćeni i izdaci za službena putovanja (ino dnevnice u iznosu od 1.320,00€ i izdaci i troškovi prevoza u iznosu od 333,58€). Navedeni troškovi su isplaćeni po osnovu prisustva predstavnika Sudskog savjeta sastancima Menadžment borda Projekta u Zagrebu i Londonu gdje su razmatrane realizovane aktivnosti u toku trogodišnjeg trajanja istog. Navedeni troškovi su dokumentovani Odlukama sekretarke Sekretarijata Sudskog savjeta, Ugovorom, putnim nalozima, računima za hotelski smještaj, fakturama za avio karte i ostalim troškovima službenih putovanja.

PJ Sudstvo je shodno t.145 Uputstva o radu Državnog Trezora Ministarstvu finansija dostavila Godišnji izvještaj o korišćenju sredstava od donatora za 2019.godinu.

12. PRIHODI PO OSNOVU NAPLATE SUDSKIH TAKSI IZREČENIH NOVČANIH KAZNI I TROŠKOVA POSTUPKA

Potrošačka jedinica Sudstvo je u 2019.godini shodno Zakonu ostvarila prihode po osnovu naplate sudskih taksi, po osnovu izrečenih novčanih kazni i troškova postupka u ukupnom iznosu od 6.587.424,76€ (od čega se na prihode od sudskih taksi odnosi iznosu od 1.139.993,38€, na prihode od novčanih kazni i troškova postupka iznos od 796.765,26€ i na prihode od kazni izrečenih u prekršajnom i drugom postupku iznos od 4.650.666,12€).
Podaci o navedenim prihodima iskazani su na osnovu podataka Ministarstva finansija. Navedeni prihodi se shodno Naredbi o načinu uplate javnih prihoda uplaćuju na posebne evidencione račune i predstavljaju prihode države CG.

Navedeni prihodi su iskazani u Godišnjem izvještaju o radu Sudskog savjeta. Uvidom u Izvještaj utvrđena je da su prihodi po osnovu novčanih kazni izrečenih u prekršajnom i drugom postupku iskazani u većem iznosu za 40.931,58€ u odnosu na iste iskazane po evidenciji Ministarstva finansija.

Državnom revizoru je dato obrazloženje da je navedena razlika nastala zbog povraćaja pogrešno uplaćenih i duplo naplaćenih novčanih kazni i troškova postupka. Obzirom da sudovi za prekršaje imaju veliki broj naplaćenih novčanih kazni i troškova postupka prinudnim putem, nerijetko se dešavaju greške u dijelu da se novčana kazna duplo naplati. Takođe je navedeno da se često dešava da se povraćaj sredstava ne vrši sa računa na koji su bila uplaćena već sa nekog drugog računa, tako da se navedene finansijske transakcije evidentiraju samo u Glavnoj knjizi Državnog trezora.

Revizijom je utvrđeno da Služba za finansije i računovodstvo Sekretarijata Sudskog savjeta ne obezbjeđuje analitičku evidenciju prihoda po ovom osnovu. Po izjavi odgovornih lica, evidencija i kontrola novčanih kazni i troškova postupka obezbeđuje se u pisarnicama sudova kroz vođenje kontrolnika novčanih kazni, paušala, troškova krivičnog postupka i oduzimanja imovinske koristi, na nivou svakog suda pojedinačno u skladu sa odredbama iz Sudskog poslovnika. Ministarstvo finansija od 2018.godine na zahtjev Sudskog savjeta kroz RESS informacioni sistem obezbjeđuje uvid u račune taksi i novčanih kazni i troškova postupka koji omogućavaju pregled uplaćenih sredstva po vrsti prihoda, uplatiocima i iznosima.

13. IZDACI

Potrošačka jedinica Sudstvo je u 2019.godini ostvarila izdatke u ukupnom iznosu od 33.878.097,90€. Izdaci su izvršeni kroz pet programa i to:

- Program: Sudski savjet u iznosu od 1.564.409,60€,
- Program: Sudstvo u iznosu od 13.455.028,73€,
- Program: Administracija u iznosu od 13.844.294,48€,
- Program: Administracija-prekršaji u iznosu od 3.521.195,89€, i
- Program: Prekršajni postupak u iznosu od 1.496.241,78€.

Tabelarni pregled ukupno izvršenih izdataka na nivou PJ Sudstvo po vrsti izdatka:

Konto	Vrsta izdatka	Izvršenje budžeta (ukupno)	učešće izdataka u ukupnim izdacima
4111	Neto zarade	13.408.759,56	39,58%
4112	Porez na zarade	1.943.511,82	5,74%
4113	Doprinosi na teret zaposlenog	4.859.745,24	14,34%
4114	Doprinosi na teret poslodavca	2.874.039,27	8,48%
4115	Opštinski prirez	275.382,00	0,81%
4122	Naknada za stanovanje i odvojen život	6.127,33	0,02%
4124	Jubilarne nagrade	23.775,68	0,07%
4125	Otpremnine	358.542,42	1,06%
4127	Ostale naknade	548.649,01	1,62%
4131	Administrativni materijal	516.363,64	1,52%
4133	Materijal za posebne namjene	49.013,55	0,14%
4134	Rashodi za energiju	201.810,67	0,60%
4135	Rashodi za gorivo	188.199,96	0,56%
4139	Ostali rashodi za materijal	7.330,34	0,02%
4141	Službena putovanja	62.454,14	0,18%
4142	Reprezentacija	30.497,76	0,09%
4143	Komunikacione usluge	709.638,34	2,09%
4144	Bankarske usluge i negativne kursne razlike	1.347,24	0,00%
4145	Usluge prevoza	8.655,00	0,03%
4146	Advokatske, notarske i pravne usluge	680.210,73	2,01%
4147	Konsultanske usluge, projekti i studije	17.789,19	0,05%
4148	Usluge stručnog usavršavanja	40.968,44	0,12%
4149	Ostale usluge	65.415,16	0,19%
4152	Tekuće održavanje građevinskih objekata	177.398,52	0,52%
4153	Tekuće održavanje opreme	103.347,05	0,31%
4171	Zakup objekata	117.578,51	0,35%
4172	Zakup opreme	19.553,60	0,06%
4173	Zakup zemljišta	2.371,20	0,01%
4191	Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu	421.320,47	1,24%
4192	izdaci po osnovu sudskih postupaka	788.338,34	2,33%
4193	Izrada i održavanje softvera	269.666,79	0,80%
4194	Osiguranje	89.935,37	0,27%
4196	Komunalne naknade	52.120,87	0,15%
4199	Ostalo	53.065,33	0,16%
4222	Otpremnine za tehnološke viškove	9.192,00	0,03%
4413	Izdaci za građevinske objekte	68.619,57	0,20%
4415	Izdaci za opremu	574.299,44	1,70%
4630	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	4.256.136,93	12,56%
	UKUPNO:	**33.881.170,48**	**100,00%**

Shodno prezentiranim podacima, najveće učešće u ukupnim izdacima imaju izdaci za neto zarade i doprinose na teret zaposlenog i poslodavca sa 69%, izdaci za otplatu obaveza iz prethodnog perioda sa 12,5%, izdaci za materijal i usluge sa 7,56% i slično.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije broj (DRI broj 40113/20-041-463/2 od 03.03.2020.godine) izvršila je finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti poslovanja potrošačke jedinice Sudstvo za 2019. godinu.
Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije, Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti, Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije i Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI).

Na bazi utvrđenog činjeničnog stanja i izjašnjenja potrošačke jedinice Sudstvo, br. 01-4554/20-1 od 26.08.2020.godine, a shodno članu 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum u sastavu Senator DRI Nikola N. Kovačević - rukovodilac Kolegijuma i Senator Zoran Jelić - član Kolegijuma, na sjednici održanoj dana 08.09.2020. godine usvojio je

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja potrošačke jedinice Sudstvo za 2019. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da Godišnji finansijski izvještaj potrošačke jedinice Sudstvo za 2019. godinu, nije u svim materijalno značajnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja.
Potrošačka jedinica Sudstvo u Izvještaju o neizmirenim obavezama (obrazac 5) sa stanjem na dan 31.12.2019. godine nije iskazala obaveze po osnovu neplaćenih doprinosa za zapošljavanje lica sa invaliditetom iz 2017.godine u iznosu od 177.848,73€. Takođe, ista nije shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, isplatila izdatke u iznosu od 183.932,27€ sa odgovarajućih pozicija, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj potrošačke jedinice Sudstvo za 2019.godinu.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da potrošačka jedinica Sudstvo nije finansijske transakcije i druge aktivnosti u svim materijalnim aspektima uskladila sa zakonima i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Revizijom su utvrđene neusklađenosti poslovanja potrošačke jedinice Sudstvo sa: Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, Zakonom o radu, Zakonom o javnim nabavkama, Zakonom o obligacionim odnosima, Zakonom o državnoj imovini, Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini, Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, tada važećom Uredbom o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave, Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije, tada važećim Pravilnikom o evidenciji sprovedenih postupaka javnih nabavki, Uputstvom o radu Državnog trezora, Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, Poslovnikom Sudskog savjeta i internim Pravilnikom o načinu i rokovima za vršenje popisa, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje** na reviziju pravilnosti poslovanja potrošačke jedinice Sudstvo za 2019. godnu.

Na izražavanje negativnog mišljenja na pravilnost poslovanja potrošačke jedinice Sudstvo za 2019. godinu uticalo je sljedeće:

1. U postupku revizije je utvrđeno da subjekt revizije nije shodno članu 18 Zakona, dostavio Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unaprjeđenju upravljanja i kontrola za 2019. godinu, nadležnim tijelima Skupštine, uz Godišnji izvještaj o radu.

Subjekat revizije nije shodno odredbama člana 14 Zakona donio Strategiju upravljanja rizicima (nije uspostavio Registar rizika).
Revizijom je utvrđeno da dio internih procedura i pravila donešenih u 2012. godini nije usklađen sa izmjenama zakonskih i drugih propisa, kao i da se veći dio istih ne primenjuje ili se djelimično primenjuje.
Služba za finansije i računovodstvo Sekretarijata Sudskog savjeta u 2019. godini nije vršila kontrolu trošenja sredstava prenešenih sudovima za isplatu materijalnih troškova i za druge namjene i nije zahtijevala dostavu dokumentacije za pravdanje izdataka plaćenih iz tih sredstava.
Shodno navedenom se konstatuje da subjekt revizije nije sproveo sve aktivnosti na uspostavljanju sistema finansijskog upravljanja i kontrola kako je to utvrđeno Zakonom.

- **Subjekt revizije je dužan da sprovede sve aktivnosti na uspostavljanju i sprovođenju unutrašnjih kontrola shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, kao i da uskladi interne procedure sa izmjenama zakonskih i podzakonskih akata.**

- **Nadležna služba Sekretarijata Sudskog savjeta treba da, shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, vrši kontrolu trošenja sredstava prenešenih sudovima na račune akreditiva za plaćanje materijalnih troškova i sredstava prenešenih za druge namjene, u skladu sa internom procedurom.**

1. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije ne obezbjeđuje vođenje Glavne knjige, već izvještavanje vrši na osnovu podataka iz Glavne knjige Državnog trezora i internog računovodstvenog programa. Takođe je utvrđeno da subjekt revizije ne obezbjeđuje evidenciju stalne imovine na kontima klase „0“, kao ni evidenciju obaveza na kontima klase „2“, kako je to utvrđeno članom 4 Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

   - **Preporučuje se subjektu revizije da obezbijedi vođenje Glavne knjige u kojoj će evidentirati stalnu imovinu, obaveze, izdatke, primitke, blagajničko poslovanje i sl., u cilju efikasnijeg i preciznijeg izvještavanja o svim poslovnim transakcijama istog, kao i upoređivanja podataka sa Glavnom knjigom Državnog trezora, shodno obavezi predviđenoj Uputstvom o radu Državnog trezora (tačka 95).**

   - **Subjekt revizije treba da obezbijedi evidenciju stalne imovine na kontima klase „0“ i obaveza na kontima klase “2“ shodno članu 4 Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžeta opština.**

2. Revizijom su utvrđene nepravilnosti i nedostaci u dijelu vršenja popisa kao i obezbjeđivanja evidencije o stalnoj imovini i to:
   Centralna popisna komisija nije sačinila zbirnu listu o izvršenom popisu stalne imovine Sudskog Savjeta i sudova kako je to utvrđeno Odlukom o formiranju iste i Internom procedurom za evidenciju i popis imovine. Takođe, nije sačinila Izvještaj o popisu na način kako je to predviđeno Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini i internim Pravilnikom o načinu i rokovima za vršenje popisa. U izvještaju su podaci prezentirani deskriptivno bez podataka o vrsti, grupama, nabavnoj i otpisanoj vrijednosti imovine, samo je iskazana sadašnja vrijednost iste u iznosu od 6.010.195,56€.
   U postupku revizije utvrđene su nepravilnosti i nedostaci u dijelu koji se odnosi na postupak vršenja popisa imovine i to: nijesu prezentirani Izvještaji o popisu imovine Upravnog suda, Privrednog suda, Suda za prekršaje Budva, Osnovnog suda Podgorica, Osnovnog suda Berane, Osnovnog suda Nikšić, Osnovnog suda Cetinje, Osnovnog suda Plav, Osnovnog suda Ulcinj,

Osnovnog suda Kolašin, Osnovnog suda Žabljak i Suda za prekršaje Podgorica. Nijesu prezentirani dokazi da su obrazaci (PS) dostavljeni Upravi za imovinu za Osnovni sud Žabljak, dok je Privredni sud dostavio (PS obrazac) samo za sredstva transporta, a ne i za ostalu imovinu. Popisne liste najvećim dijelom ne sadrže potrebne podatke o osnovnim sredstvima (datum nabavke, vijek trajanja, nabavnu i otpisanu vrijednost). Imovina u popisnim listama nije razvrstana po vrsti, grupama i stopama amortizacije, što nije u skladu sa članom 6 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini i Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije.
Uvidom u popisne liste Upravnog suda, Višeg suda Bijelo Polje, Osnovnog suda Cetinje, Osnovnog suda Herceg Novi, Osnovnog suda Ulcinj, Osnovnog suda Bar, Osnovnog suda Kotor, Osnovnog suda Pljevlja, utvrđeno je da veći dio prevoznih sredstava nema sadašnju knjigovodstvenu vrijednost, odnosno da su ista u potpunosti amortizovana.

- **Subjekt revizije je dužan da popis stalne imovine vrši u skladu sa Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini i internim Pravilnikom o načinu i rokovima za vršenje popisa.**

- **Subjekt revizije treba da u popisnim listama imovinu iskaže po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije u skladu sa članom 6 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini i Pravilnikom o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbužetskih korisnika.**

- **Centralna popisna komisija je dužna da radne obaveze završi na način kako je to utvrđeno aktom o formiranju iste, Uputstvom o sprovođenju popisa i Internom procedurom za evidenciju i popis imovine u Sekretarijatu Sudskog savjeta i sudovima.**

- **Subjekt revizije treba da pojača kontrolnu funkciju u dijelu vršenja popisa i evidentiranja imovine koju koristi Sudski Savjet i sudovi.**

- **Preporučuje se subjektu revizije da preispita korisni vijek upotrebe prevoznih sredstava koja su u potpunosti amortizovana i nemaju sadašnju vrijednost i da izvrši procjenu vrijednosti istih ukoliko su za dalju upotrebu, shodno odredbama člana 11 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.**

4. U postupku revizije utvrđeno je da subjekt revizije ne obezbjeđuje analitičku evidenciju imovine. Takođe je utvrđeno da subjekt revizije ne obezbjeđuje adekvatnu evidenciju ukupne stalne imovine koju koristi Sudski savjet i sudovi jer se evidencija zasniva na podacima iz popisnih lista i excel tabela kod kojih je utvrđen veliki broj nepravilnosti. Od odgovornih lica u službi računovodstva dato je objašnjenje da se evidencije ne obezbjeđuju iz razloga što je u programu koji je korišćen za evidentiranje osnovnih sredstava nastala tehnička greška koja je onemogućavala tačan unos podataka o sredstvima i kvalitetno izvještavanje, pa je zbog nemogućnosti otklanjanja navedenog problema implementiran novi softver za evidentiranje imovine PJ Sudstvo koji je u fazi testiranja. Takođe je navedeno da je Uprava za imovinu razvila ARS aplikaciju za evidenciju državne imovine koja ima istu funkciju i omogućava sinhronizaciju sa SAP-om i da je za zaposlene u Sudskom savjetu organizovana obuka, vezano za korišćenje navedenog programa.

- **Preporučuje se subjektu revizije da intezivira aktivnosti na obezbjeđivanju evidencije stalne imovine u posebnom računovodstvenom programu. Evidencija treba da obezbijedi podatke o ukupnoj stalnoj imovini (imovini koju koristi Sudski savjet i imovini koju koriste sudovi), u cilju dobijanja preciznih i pouzdanih podataka o stanju imovine PJ Sudstvo. Takođe, subjekt revizije treba da vodi analitičku evidenciju imovine koja sadrži podatke o inventarnom broju, količini, vrsti, vijeku trajanja, amortizacionoj stopi, nabavanoj, otpisanoj i sadašnjoj vrijednosti svakog osnovnog sredstva.**

5. U postupku revizije je utvrđena neusaglašenost podataka o vrijednosti imovine prezentiranih u popisnim listama i Izvještaju o popisu, sa podacima iskazanim u zbirnim tabelama ukupne imovine koje se dostavljaju uz popisne liste od strane sudova i Sudskog Savjeta. Neusklađenost je utvrđena kod Sudskog Savjeta, Vrhovnog suda, Upravnog suda, Višeg suda Podgorica, Osnovnog suda Podgorica, Osnovnog suda NIkšić, Privrednog suda, 0snovnog suda Pljevlja, Osnovnog suda Rožaje, Osnovnog suda Bar i sl.
   Revizijom je utvrđeno da Viši sud Podgorica nije u popisnim listama iskazao novonabavljenu opremu u iznosu od 30.595,14€, Osnovni sud Podgorica u iznosu od 63.184,00€, Privredni sud u iznosu od 12.702,65€, Apelacioni sud u iznosu od 3.360,00€, Osnovni sud Nikšić u iznosu od 2.987,81€, Osnovni sud Rožaje u iznosu od 2.010,21€ i osnovni sud Bar u iznosu od 1.519,70€. Osnovni sud Nikšić nije iskazao u popisnim listama, građevinski objekat koji je u zbirnoj tabeli iskazan i sadašnja vrijednost istog iznosi 1.103.186,00€.
   Osnovni sud Pljevlja nije u popisnim listama iskazao investiciju u toku u iznosu od 25.589,00€, koja se odnosi na adaptaciju zgrade koju koristi isti. U popisnim listama Sudskog Savjeta nije iskazana oprema u iznosu od 68,738,15€.
   Upravni sud nije evidentirao u zbirnim tabelama i nije iskazao u popisnim listama građevinski objekat koji je u vlasništvo istog (nabavljen 2016.godine) čija nabavna vrijednost iznosi 1.890.000,00€, takođe nije u popisnim lisama iskazao ni doniranu računarsku opremu u iznosu od 4.400,00€ i kancelarijski namještaj u iznosu od 1.307,76€. Vrhovni sud u popisnim listama nije iskazao vozilo čija vrijednost, shodno podacima iz zbirne tabele iznosi 43.941,12€.
   Takođe je utvrđeno, da u zbirnim tabelama i popisnim listama Sudskog savjeta i sudova nije evidentirana računarska oprema koju je nabavio Sudski savjet u iznosu od 37.655,20€, za potrebe Osnovnog suda Podgorica u iznosu od 7.502,00€, Apelacionog suda u iznosu od 2.250,60€, Privrednog suda u iznosu od 6.558,20€ i Osnovnog suda u Nikšiću u iznosu od 10.309,20€. U postupku revizije nijesu prezentirani dokazi da je preuzeta oprema od strane sudova za čije je potrebe nabavljena.

   - **Subjekt revizije je dužan da u poslovnim knjigama evidentira svu pokretnu i nepokretnu imovinu, kao i da izvrši popis iste shodno članu 44 i članu 48 Zakona o državnoj imovini i članu 6, 10 i 11 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.**

   - **Subjekt revizije treba da izvši usaglašavanje podataka koji su iskazani u popisnim listama sa podacima u excel tabelama koje obezbjeđuje Sudski savjet i sudovi.**

6. U postupku revizije je utvrđeno da subjekt revizije u Izvještaju o neizmirenim obavezama (Obrazac 5) nije iskazao obaveze sa stanjem na dan 31.12.2018. godine po osnovu neplaćenih doprinosa za zapošljavanje lica sa invaliditetom iz ranijih godina u iznosu od 935.725,38€ (dio navedenih obaveza u iznosu od 757.876,65€ plaćen je tokom 2019. godine), kao ni obaveze za poreze i doprinose na naknade iz prethodnih godina u iznosu od 22.674,06€, koje su plaćene u 2019. godini.
   Takođe je utvrđeno da u Izvještaju o neizmirenim obavezama sa stanjem na dan 31.12.2019. godine nijesu iskazane obaveze po osnovu neplaćenih doprinosa za zapošljavanje lica sa invaliditetom iz 2017. godine u iznosu od 177.848,73€.

Subjekt revizije navedene obaveze nije evidentirao ni kroz računovodstveni program u kojem vrši evidentiranje obaveza. U postupku revizije nijesu prezentirani dokazi da je subjekt revizije vršio usaglašavanje obaveza sa dobavljačima i obaveza po drugom osnovu.

- **Subjekt revizije treba da evidentira sve obaveze i da iste iskaže u Izvještaju o neizmirenim obavezama (Obrazac 5).**

- **Preporučuje se subjektu revizije da vrši usaglašavanje obaveza sa dobavljačima i obaveza po drugom osnovu.**

7. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije po osnovu ugovora koji su zaključeni suprotno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima isplatio neto naknade u iznosu od 237.482,90€.
   Subjekt revizije je veći broj ugovora o djelu, kao i ugovora o privremenim i povremenim poslovima zaključio sa licima za obavljanje poslova za koje su sistematizovana radna mjesta ili poslova koji su po prirodi i opisu poslovi iz osnovne djelatnosti istog, što je suprotno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima. Takođe je utvrđeno da su sa jednim brojem izvršilaca zaključivani ugovori o djelu za obavljanje poslova u određenom zvanju (savjetnik, samostalni savjetnik II, namještenik, referent i sl.), dok su ugovori o privremenim i povremenim poslovima zaključivani za obavljanje stručnih poslova koji zahtijevaju posebna znanja (poslovi samostalnog savjetnika II, samostalnog savjetnika III – savjetnika za statističku obradu podataka, savjetnika, samostalnog referenta – servisera informatičke opreme, sekretara suda i sl.), što nije u skladu sa članom 163 tada važećeg Zakona o radu, kojim je definisno da poslodavac može, za obavljanje određenih poslova koji ne zahtijevaju posebno znanje i stručnost, a po svojoj prirodi su takvi da ne traju duže od 120 radnih dana u kalendarskoj godini, sa određenim licem koje se nalazi na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, odnosno agencije za posredovanje, da zaključi poseban ugovor o radu.

   - **Subjekt revizije za obavljanje poslova na sistematizovanim radnim mjestima treba da izvršioce zapošljava shodno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima, da ugovore o djelu zaključuje u skladu sa članom 669 Zakona o obligacionim odnosima, a ugovore o privremenim i povremenim poslovima**, **shodno odredbama člana 260 važećeg Zakona o radu.**

8. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije u 2019. godini vršio isplate naknada članovima komisija Sudskog savjeta shodno Odluci Sudskog savjeta o određivanju naknade za članove komisija koja je donešena u 2017. godini, što nije u skladu sa članom 38 stav 5 Poslovnika Sudskog savjeta, kojim je utvrđeno da Sudski savjet na kraju svake kalendarske godine, usvaja odluku kojom određuje visinu naknade članovima komisija, za aktivnosti u narednoj godini. Takođe, utvrđeno je da su pojedinim članovima u Vijeću za ocjenjivanje rada sudija isplate naknada vršene po više puta tokom mjeseca, shodno broju održanih vijeća, a ne za period, odnosno mjesec u kojima su bili angažovani, što nije u skladu sa navedenom Odlukom Sudskog savjeta, kojom je, između ostalog, utvrđeno da se članovima komisija, isplaćuje neto naknada u visini od 30% prosječne bruto zarade u prethodnoj godini za mjesece u kojima su obavljali aktivnosti, na osnovu mjesečnog Izvještaja o radu.

   - **Subjekt revizije isplate naknada članovima komisija Sudskog savjeta i članovima u Vijeću za ocjenu rada sudija, treba da vrši shodno Odluci Sudskog savjeta o određivanju naknade.**

- **Subjekt revizije treba na kraju svake kalendarske godine da usvaja odluku kojom određuje visinu naknade članovima komisija, za aktivnosti u narednoj godini, shodno članu 38 stav 5 Poslovnika Sudskog savjeta.**

9. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije, na ime dodatka na zaradu po osnovu pripravnosti i dežurstva isplatio iznos od 558.775,41€ (bruto). Članom 16 Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru utvrđeno je da se visina dodatka po času na osnovnu zaradu (dodatak za rad noću, dodatak za rad u dane državnog ili vjerskog praznika, dodatak za prekovremeni rad i dodatak za dežurstvo i pripravnost) utvrđuje iznosima utvrđenim kolektivnim ugovorom. Granskim kolektivnim ugovorom za oblast uprave i pravosuđa nije utvrđena visina dodatka za dežurstvo i pripravnost po času na osnovnu zaradu. Revizijom je utvrđeno, da je subjekt revizije visinu naknade obračunavao na osnovu Odluke o uvrđivanju zarade državnim službenicima i namještenicima za obavljanje određenih poslova, kojom je ranije bila uređena oblast naknade za pripravnost i dežurstvo (član 26a). Ustavni sud CG je 01.08.2017. godine ukinuo odredbe navedenog člana, tako da nije postojao pravni osnov za utvrđivanje visine dodatka po času za isplatu pripravnosti i dežurstva.

   - **Subjekt revizije treba da inicira da se kolektivnim ugovorom utvrdi visina dodatka na osnovnu zaradu po osnovu pripravnosti i dežurstva, shodno odredbama člana 16 Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.**

10. Uvidom u evidencije prisutnosti na poslu u Vrhovnom i Upravnom sudu, kao i Sudskom savjetu utvrđeno je da se za zaposlene u administraciji vrši evidentiranje prisustva na poslu za pet radnih dana sedmično, dok se za sudije ne obezbjeđuje evidencija prisustva na poslu, pri čemu prezentirani spiskovi ne sadrže podatke o vremenu provedenom na poslu (vrijeme dolaska i vrijeme odlaska sa posla), već samo potpise zaposlenih. Uvidom u platne spiskove i prezentirane evidencije prisutnosti utvrđeno je da se za sve zaposlene obračun vršio za puno radno vrijeme (174 časova mjesečno), iako su shodno prezentiranim spiskovima utvrđena odsustva tokom mjeseca.
    Subjekt revizije je po osnovu prekovremenog rada isplatio zaposlenima iznos od 671.562,88€ (bruto). Predsjednik suda donosi mjesečno odluke o prekovremenom radu. Odlukama Vrhovnog suda je precizirano da se prekovremeni rad obavlja subotom, dok odlukama Upravnog suda nije preciziran period obavljanja prekovremenog rada. Prekovremeni rad se obračunavao prema broju časova naznačenom u odluci i rješenju, a ne na osnovu broja sati provedenih na poslu van redovnog radnog vremena, pri čemu je osnov za obračun prekovremenog rada sudija bio rezultat rada sudija (broj završenih predmeta iznad orjentacione norme).

   - **Subjekt revizije treba da obezbijedi adekvatnu evidenciju o redovnom radnom vremenu i prekovremenom radu sa podacima o vremenu provedenom na poslu (vrijeme dolaska i vrijeme odlaska sa posla). Navedena evidencija je osnov za utvrđivanje broja sati na osnovu koje se vrši obračun zarade za redovan rad i obračun dodatka na zaradu za prekovremeni rad.**

11. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije u Izvještaju o izvršenim javnim nabavkama i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama iskazao nabavke u manjem iznosu za 159.695,47€, odnosno 208,883.45€, ako se uzmu u obzir i nabavke koje su izmirene putem prinudne naplate.

    - **Subjekt revizije treba da vrši izvještavanje o javnim nabavkama u skladu sa odredbama člana 182 važećeg Zakona o javnim nabavkama, uz iskazivanje preciznih podataka o svim sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima na obrascima utvrđenim važećim Pravilnikom o obrascima izvještaja u postupcima javnih nabavki.**

12. Revizijom na osnovu prezentirane dokumentacije je utvrđeno da se sačinjavanje Plana javnih nabavki vrši na osnovu podataka o vrijednosti nabavki iz prethodne godine, koji se usklađuju sa opredijeljenim budžetskim sredstvima, bez prethodno iskazanih potreba sudova, što ukazuje da se planiranje javnih nabavki ne vrši na osnovu realnih potreba sudova, što može biti jedan od razloga za čestim izmjenama Plana javnih nabavki.

    - **Preporučuje se subjektu revizije da Plan javnih nabavki sačinjava u skladu sa opredijeljenim budžetskim sredstvima, a na osnovu realnih potreba sudova i Sudskog savjeta.**

13. Subjekt revizije nije prezentirao dokaze da su tokom 2019. godine sprovođene aktivnosti na praćenju realizacije ugovorenih nabavki, utvrđene Internim Uputstvom, a shodno usmenoj izjavi Službenika za javne nabavke, primjenom metode slučajnog uzorka vršene su provjere cijena iz dostavljenih računa/otpremnica i cijena iz prihvaćenih ponuda kod ugovorenih sukcesivnih isporuka roba.

    - **Subjekt revizije treba da dosljedno primjenjuje odredbe Interne procedure, kojom je utvrđen način praćenja izvršenja ugovorenih nabavki.**

14. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije nije shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, isplatio izdatke u iznosu od 183.932,27€ sa odgovarajućih pozicija, već je izdacima koji po ekonomskoj klasifikaciji ne pripadaju ovim pozicijama teretio: izdatke za administrativni materijal (pozicija 4131) u iznosu od 107.858,77€, izdatke za električnu energiju (pozicija 4134) u iznosu od 4.155,90€, izdatke za usluge stručnog usavršavanja (pozicija 4148) u iznosu od 25.587,31€, izdatke za ostale usluge (pozicija 4149) u iznosu od 14.928,38€, izdatke za tekuće održavanje građevinskih objekata (pozicija 4152) u iznosu od 5.644,65€, izdatke za zakup zemljišta (pozicija 4173) u iznosu od 2.371,20€, izdatke za izradu i održavanje softvera (pozicija 4193) u iznosu od 7.751,40€, ostale izdatke (pozicija 4199) u iznosu od 4.816,68€ i izdatke za građevinske objekte (pozicija 4413) u iznosu od 10.817,98€.

    - **Subjekt revizije treba da budžetska sredstva koristi po dinamici, u granicama i za namjene kako je to utvrđeno članom 40 stav 1 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i da plaćanje izdataka vrši sa odgovarajućih pozicija shodno važećem Pravilniku.**

15. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije izvršio avansno plaćanje izdataka za radove i usluge u iznosu od 90.535,86€, dok je plaćanje dijela izdataka za administrativni materijal, stručne knjige i časopise, službena putovanja, ugostiteljske i ostale usluge u iznosu od 8.929,23€, izvršio na osnovu nepotpune dokumentacije (predračuna i slično), što nije u skladu sa odredbama Uputstva o radu Državnog trezora.

    - **Subjekt revizije treba da plaćanje izdataka vrši u skladu sa odredbama Uputstva o radu državnog trezora (tačka 25).**

16. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije obaveze evidentira kroz računovodstveni program, koji ne obezbjeđuje podatke o obavezama iz prethodnih godina i obavezama tekuće godine, već podatke o kumulativnim obavezama. Takođe, nije moguće dobiti ni presjek obaveza na određeni datum, što otežava precizno izvještavanje o stanju obaveza.

    - **Preporučuje se subjektu revizije da obezbijedi evidenciju koja omogućava dobijanje podataka o obavezama iz prethodnih godina, obavezama iz tekuće godine i ukupnim obavezama, kao i presjek obaveza na određeni datum.**

17. Revizijom je utvrđeno da Služba za finansije i računovodstvo Sekretarijata Sudskog savjeta ne obezbjeđuje analitičku evidenciju prihoda po osnovu sudskih taksi, izrečenih novčanih kazni i troškova postupka.
Po izjavi odgovornih lica evidencija i kontrola novčanih kazni i troškova postupka obezbeđuje se u pisarnicama sudova kroz vođenje kontrolnika novčanih kazni, paušala, troškova krivičnog postupka i oduzimanja imovinske koristi, na nivou svakog suda pojedinačno u skladu sa odredbama Sudskog poslovnika.
U postupku revizije utvrđena je neusaglašenost podataka o navedenim prihodima koje obezbjeđuje Ministarstvo finansija i podataka prezentiranih u Izvještaju o radu PJ Sudstvo.

    - **Subjekt revizije treba da obezbijedi internu evidenciju prihoda koje ostvaruje po osnovu sudskih taksi, izrečenih novčanih kazni i troškova postupka, po vrsti prihoda, uplatiocima i iznosima, a u cilju obezbjeđivanja efikasnog i pouzdanog sistema kontrole naplaćenih prihoda i njihove sveobuhvatnosti, kao i da vrši usaglašavanje podataka o navedenim prihodima sa Ministarstvom finansija.**

18. Revizijom je utvrđeno da su izdaci po osnovu otplate obaveza iz prethodnog perioda PJ Sudstvo iznosili 4.256.136,93€. Shodno obrazloženju subjekta revizije (broj 05-3101/2020-1 od 02.06.2020. godine) obaveze u iznosu od 3.989.031,71€ isplaćene su preko Ministarstva finansija po osnovu rješenja o izvršenju javnih izvršitelja, dok je iznos od 267.105,22€ isplaćen od strane Sudskog Savjeta po osnovu pravosnažnih sudskih odluka, rješenja Agencije za mirno rješavanje radnih sporova i rješenja o sprovedenom inspekcijskom nadzoru Poreske uprave, a tiču se radnih sporova i sporova u vezi sa radom.
Isplata po osnovu rješenja o izvršenju javnih izvršitelja odnosi se na troškove postupka nastalih u sudskim procesima (isplate advokatima, vještacima, tumačima, okrivljenima koji su oslobođeni optužbe, svjedocima) u iznosu od 3.697.474,97€ i troškove kancelarijskog materijala u iznosu od 291.556,74€.
Subjekt revizije je naveo najčešće probleme koji otežavaju praćenje, kontrolu i adekvatnu evidenciju obaveza naplaćenih prinudnim putem i to: Javni izvršitelji i Zaštitnik imovinsko pravnih interesa ne dostavljaju obavještenje o pokretanju izvršnog postupka, niti se vrše provjere da li je u međuvremenu obaveza izmirena, što nerijetko ima za posledicu duplu naplatu po istom rješenju. Ministarstvo finansija u opisu unosi samo ime i prezime i broj rješenja o izvršenju, a ne i rješenja suda, što u značajnoj mjeri otežava praćenje i kontrolu izvršnih postupaka. Takođe, kancelarije Zaštitnika imovinsko pravnih interesa u Bijelom Polju i Kotoru ne dostavljaju Sudskom savjetu rješenja o izvršenju koja se odnose na PJ Sudstvo.
U postupku revizije državnom revizoru je prezentirana dokumentacija shodno kojoj je izvršena otplatu obaveza iz prethodnog perioda u iznosu od 1.811.521,06€ (42,56% ukupnih izdataka po ovom osnovu), što ukazuje da subjekt revizije ne posjeduje veći dio dokumentacije po osnovu koje su izvršene navedene obaveze.

    - **Preporučuje se subjektu revizije da u saradnji sa Ministarstvom finansija, Zaštitnikom imovinsko pravnih interesa i Komorom Javnih izvršitelja obezbijedi dokumentaciju, na osnovu koje je vršena isplata obaveza, u cilju obezbjeđivanja adekvatne evidencije, kontrole i praćenja istih, a posebno u dijelu prinudnih izvršenja.**

    - **Subjekt revizije treba da preduzme aktivnosti u cilju otklanjanja nedostataka u izvještavanju o izmirivanju navedenih obaveza, kako bi se izbjeglo duplo plaćanje po istom osnovu.**

19. Revizijom je utvrđeno da su za potrebe stečajnih postupaka na račun Privrednog suda prenešena budžetska sredstva u iznosu od 450.000,00€. U postupku revizije je utvrđeno da Sudski savjet ne raspolaže sa podacima o trošenju prenešenih sredstava, dokumentacija koja se odnosi na isplatu sredstava po ovom osnovu nalazi se kod Privrednog suda. Shodno prezentiranim izvodima depozit na računu Privrednog suda na koji je izvršen prenos sredstava po osnovu stečajnih postupaka na dan 01.01.2019. godine iznosio je 3.727.798,05€, a na dan 31.12.2019. godine 88.827,20€. Po izjavi ovlašćenih lica u Privrednom sudu na ovaj račun su uplaćena sredstva i po drugom osnovu. Privredni sud ne obezbjeđuje evidenciju o uplatama i isplatama shodno namjeni dobijenih sredstava.

    - **Preporučuje se Privrednom sudu da obezbijedi evidenciju o uplatama i isplatama shodno namjeni dobijenih sredstava, kao i da otvori posebni žiro račun za obavljanje finansijskih transakcija koje se odnose na stečajne postupke.**

    - **Privredni sud treba da izvještava Sudski savjet o trošenju navedenih sredstava u cilju jačanja internih kontrola u dijelu trošenja budžetskih sredstava.**

20. Revizijom je utvrđeno da ugovori o zakupu poslovnog prostora za potrebe Sudskog savjeta i zakupu poslovnog prostora za potrebe Osnovnog suda Kotor nijesu ovjereni od strane nadležnog organa, kako je to propisano odredbama člana 639 Zakona o obligacionim odnosima.

    - **Subjekt revizije treba da ugovore o zakupu poslovnih prostora ovjeri kod nadležnog organa shodno odrebama člana 639 Zakona o obligacionim odnosima.**

21. Revizijom je, na osnovu uvida u blagajničku dokumentaciju potrošačke jedinice Sudstvo, utvrđeno da većina putnih naloga nije u utvrđenom roku podnošena radi obračuna putnih troškova i uz putne naloge nijesu podnošeni Izvještaji sa službenog puta, što nije u skladu sa članom 9 i članom 19 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.

    - **Subjekt revizije je dužan da izdatke za službena putovanja obračunava i isplaćuje u skladu sa Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.**

Zbog izraženog negativnog mišljenja i utvrđenih nepravilnosti, nadležni Kolegijum za vršenje predmetne revizije, se saglasio da se konačni Izvještaj o finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja potrošačke jedinice Sudstvo za 2019. godinu, dostavi Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu, na upoznavanje.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
DEMOKRATSKE PARTIJE SOCIJALISTA
ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Demokratska partija socijalista
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Demokratske partije socijalista za 2019. godinu
Trajanje revizije:	65 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07….31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Sl. list CG" br. 52/1414, 76/15, 83/16, 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije DRI br. 06-357/19 od 30.12.2019. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije (br. 40116/20-042-839/2 od 08.05.2020. godine).

Revizija Godišnjeg finansijskog izvještaja Demokratske partije socijalista izvršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Demokratske partije socijalista za 2019. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskom regulativom.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI REVIZIJE

5.1. Kriterijumi za finansijsku reviziju

- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 52/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11)[1];

[1] Novi Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica ("Službeni list Crne Gore", br. 011/20)

- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12).

5.2. Kriterijumi za reviziju pravilnosti

- Zakon o političkim partijama ("Sl. list Crne Gore", br. 073/10, 040/11, 059/11);
- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG“ br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17)[2],
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 087/18, 045/19);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18 i 74/19);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07,…,62/13, 08/15, 22/17, 42/19);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14, 83/16, 67/19);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16, 028/18);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2019. godinu;
- Program rada Partije za 2019. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupaka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije, odnosno procjena do kojeg nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost. Materijalnost je utvrđena u iznosu od 16.064,00€ (0,5% ukupnih rashoda Partije koji iznose 3.212.722,76€).

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza državni revizori su se upoznali sa pravnom regulativom, informacijama o poslovanju subjekta revizije, ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima. Na osnovu sprovedenih analitičkih postupaka identifikovana su rizična područja u kojima je eventualno bilo moguće otkriti greške ili nepravilnosti (donacije fizičkih lica, gotovinski plaćeni troškovi i stalna imovina Partije). Nakon izračunavanja planiranog praga materijalnosti, uvida u finansijske izvještaje i upoznavanja s poslovanjem subjekta revizije planirani su sljedeći segmenti revizije: Finansijski plan i Program rada, aktivnosti partijskih organa u dijelu finansijskog poslovanja za 2019. godinu, prihodi, rashodi i pozicije Bilansa stanja (stalna imovina, gotovina u blagajni i na žiro računima, potraživanja, obaveze i kapital), zapošljavanje i kancelarijsko poslovanje.

[2] Novi Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG“ br. 003/20, 038/20)

7. PRIHODI

Partija je 2019. godini u poslovnim knjigama evidentirala prihode u ukupnom iznosu od 3.215.211,63€, a isti se odnose se na: prihode iz budžeta CG u iznosu od 1.794.412,92€, prihode iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 859.041,82€, prihode od priloga u iznosu od 97.356,07€, prihode od članarina u iznosu od 237.156,47€, prihode od zakupa u iznosu od 35.595,00€, prihode od prodaje imovine u iznosu od 170.000,00€ i ostale poslovne prihode u iznosu od 21.649,35€.

Uporedni pregled ostvarenih prihoda u 2018. i 2019. godini po strukturi:

Redni broj	Vrsta prihoda	Ukupni prihodu u 2018 godini	% učešće	prihodi ostvareni za redovno poslovanje	prihodi ostvareni za izborne kampanje	ukupni prihodi ostvareni u 2019.godini	% učešće	Povećanje / smanjenje u odnosu na prethodnu godinu
1	Prihodi iz budžeta Crne Gore	2.051.089,36	50,65%	1.794.412,92	0,00	1.794.412,92	55,88%	-256.676,44
2	Prihodi iz budžeta lokalnih samouprava	1.104.338,49	27,27%	858.194,09	847,73	859.041,82	26,72%	-246.144,40
3	Prihodi od priloga	419.693,47	10,36%	94.366,07	2.990,00	97.356,07	2,94%	-325.327,40
4	Prihodi od članarina	186.137,53	4,60%	237.156,47	0,00	237.156,47	7,38%	51.018,94
5	Prihodi od zakupa	45.340,00	1,12%	35.595,00	0,00	35.595,00	1,11%	-9.745,00
6	Prihodi od prodaje imovine	164.200,00	4,06%	170.000,00	0,00	170.000,00	5,29%	5.800,00
7	Ostali poslovni prihodi	78.490,98	1,94%	21.649,35	0,00	21.649,35	0,67%	-56.841,63
UKUPNO		**4.049.289,83**	**100,00%**	**3.211.373,90**	**3.837,73**	**3.215.211,63**	**100,00%**	**-837.915,93**

Shodno prezentiranim podacima najveće učešće u ukupnim prihodima imaju prihodi iz budžeta CG sa 55,88%, prihodi od lokalnih samouprava sa 26,72%, prihodi od članarina 7,38%, prihodi od prodaje imovine 5,29% i sl.

8. TROŠKOVI

Partija je u poslovnim knjigama iskazala ukupne troškove za 2019. godinu u iznosu od 3.212.722,76€, a isti se odnose na: troškove kancelarijskog i ostalog materijala u iznosu od 82.341,41€, troškove goriva i električne energije u iznosu od 165.653,05€, troškove vode i komunalnih usluga u iznosu od 1.066,86€, troškove bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca u iznosu od 1.303.823,86€, troškove naknada po ugovorima i konsalting usluge u iznosu od 170.350,02€, ostali lični rashodi (službena putovanja, pomoći i sl.) u iznosu od 107.112,27€, troškove prevoza, usluga mobilne telefonije i PTT usluga u iznosu od 127.961,17€, troškove investicionog i tekućeg održavanja u iznosu od 89.941,31€, troškove zakupnina u iznosu od 82.749,78€, troškove reklame u iznosu od 566.497,28€, troškove istraživanja u iznosu od 32.014,80€, troškove usluga štampe i fotografisanja u iznosu od 125.038,85€, troškove obezbjeđivanja i registracije vozila u iznosu od 6.959,78€, troškove amortizacije u iznosu od 6.014,14€, troškove usluga u iznosu od 35.986,27€, troškove reprezentacije u iznosu od 35.761,85€, ostale troškove u iznosu od 38.320,79€, rashode kamata u iznosu od 662,77€ i troškove iz ranijeg perioda u iznosu od 234.466,50€.

Uporedni tabelarni pregled ostvarenih troškova u 2018. i 2019. godini:

Redni broj	konta na 3 cifre	Opis troškova	Ukupni troškovi u 2018	% Učešća 2018	troškovi za redovno poslovanje	troškovi za izborne kampanje	ukupni troškovi 2019.godina	% Učešća 2019	Povećanje / smanjenje u odnosu na prethodnu godinu
1	512 i 515	Troškovi režijskog , kancelarijskog i ostalog materijala	77.012,36	1,92%	82.341,41	0,00	82.341,41	2,57%	**5.329,05**
2	513	Troškovi goriva i energije	195.272,21	4,86%	165.653,05	0,00	165.653,05	5,16%	**-29.619,16**
3	514	Troškovi vode i komunalnih usluga	1.206,25	0,03%	1.066,86	0,00	1.066,86	0,03%	**-139,39**
4	520 i 521	Troškovi bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca	1.351.521,76	33,67%	1.303.823,86	0,00	1.303.823,86	40,63%	**-47.697,90**
5	524	Troškovi naknada po ugovorima i konsalting usluge	167.687,22	4,18%	170.350,02	0,00	170.350,02	5,31%	**2.662,80**
6	529	Ostali lični rashodi (troškovi službenih putovanja, pomoći i kotizacija)	141.443,90	3,52%	107.112,27	0,00	107.112,27	3,34%	**-34.331,63**
7	531	Troškovi prevoza, mobilnih telefona i PTT-a	221.890,26	5,53%	127.961,17	0,00	127.961,17	3,99%	**-93.929,09**
8	532	Troškovi investicionog i teućeg održavanja	141.860,70	3,53%	89.941,31	0,00	89.941,31	2,80%	**-51.919,39**
9	533	Troškovi zakupnina	198.817,68	4,95%	82.549,78	200,00	82.749,78	2,58%	**-116.067,90**
10	535	Troškovi reklame	1.007.738,19	25,10%	563.480,14	3.017,14	566.497,28	17,65%	**-441.240,91**
11	536	Troškovi istraživanja	106.080,00	2,64%	32.014,80	0,00	32.014,80	1,00%	**-74.065,20**
12	537	Troškovi usluga štampe i fotografisanja	256.598,38	6,39%	124.431,43	607,42	125.038,85	3,90%	**-131.559,53**
13	539	Troškovi obezbjeđenja i registracije vozila	42.648,56	1,06%	6.959,78	0,00	6.959,78	0,22%	**-35.688,78**
14	540 i 544	Troškovi amortizacije i rezervisanja	5.486,88	0,14%	6.014,14	0,00	6.014,14	0,19%	**527,26**
15	550	Troškovi usluga	33.506,28	0,83%	35.986,27	0,00	35.986,27	1,12%	**2.479,99**
16	551	Troškovi reprezentacije	25.652,82	0,64%	35.761,85	0,00	35.761,85	1,11%	**10.109,03**
17	552,553,554,555,557,558 i 559	Ostali troškovi	35.337,25	0,88%	38.311,70	9,09	38.320,79	1,19%	**2.983,54**
18	562	Rashodi kamata	4.509,94	0,11%	662,77	0,00	662,77	0,02%	**-3.847,17**
19	579	Troškovi iz ranijeg perioda	138,68	0,00%	234.466,50	0,00	234.466,50	7,31%	**234.327,82**
UKUPNO			**4.014.409,32**	**100,00%**	**3.208.889,11**	**3.833,65**	**3.212.722,76**	**100,00%**	**-805.520,21**

Shodno prezentiranim podacima u prethodnoj tabeli, najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškovi bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca sa 40,63%, troškovi reklame sa 17,65%, troškovi iz ranijeg perioda sa 7,31%, troškovi naknada po ugovorima i konsalting usluge sa 5,31%, troškovi goriva i energije sa 5,16%, troškovi prevoza, usluga mobilne, fiksne telefonije i interneta sa 3,99%, troškovi usluga štampe i fotografisanja sa 3,90% i sl.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o fininasiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije (br. 40116/20-042-839/2 od 08.05.2020. godine) izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Demokratske partije socijalista CG za 2019. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije, Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti i Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. 06-895 od 07.08.2020. godine) na Preliminarni izvještaj DRI (br. 04-195/20 od 31.07.2020. godine), nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator DRI dr Branislav Radulović, član Kolegijuma, na sjednici održanoj 08.09.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijkog izvještaja
Demokratske partije socijalista Crne Gore za 2019. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Demokratske partije socijalista za 2019. godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj.

Revizijom pravilnosti je utvrđeno da je subjekt revizije finansijske i druge radnje uskladio u svim bitno materijalnim aspektima sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na navedeno u Izvještaju pod tačkom 4.6 –Blagajničko poslovanje, tačkom 5.2 – Troškovi i Kancelarijsko poslovanje.**

U postupku revizije utvrđeno je sljedeće:

1. Revizijom je utvrđeno da je blagajnički maksimum kod OO Bijelo Polje, dana 29.06.2019. godine i OO Andrijevica, dana 13.06.2019. godine, bio iznad limita utvrđenog Odlukom Partije o blagajničkom maksimumu.

   - **Subjekt revizije treba u potpunosti da poštuje blagajnički maksimum utvrđen Odlukom o blagajničkom maksimumu Partije.**

2. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije, dio troškova u iznosu od 24.313,69€ nije evidentirao na odgovarajuća konta shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica, i to: troškovi grijanja u iznosu 2.720,61€, koji su se odnosili na dugovanja iz prethodnih godina, evidentirani su na konto 513 – Troškovi goriva i električne energije, iste je trebalo evidentirati na konto 579-Troškovi iz ranijeg perioda; troškovi po osnovu duga za usluge mobilne telefonije u iznosu od 18.176,04€, evidentirani su na konto 535 – Troškovi reklame i propagande, iste je trebalo evidentirati na konto 531-Troškovi transportnih i PTT usluga; troškovi zakupa iz 2018. godine, u iznosu od 3.417,04€, evidentirani su na konto 533 – Troškovi zakupa, iste je trebalo evidentirati na konto 579-Troškovi iz ranijeg perioda.

   - **Subjekt revizije treba da sve troškove evidentira na odgovarajuća konta shodno važećem Pravilniku.**

3. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije obezbjeđuje djelovodni protokol za evidentiranje ulaznih i izlaznih akata. Uvidom u isti, uzorkom je izvršena provjera određenog broja ulaznih i izlaznih akata (ugovora, odluka, putnih naloga i sl.) i utvrđeno je da isti sadrže datum i broj djelovodnog protokola koji odgovara upisanom u djelovodniku, dok se ne vrši zavođenje ulaznih i izlaznih faktura (provjera vršena uzorkom).

   - **Preporučuje se subjektu revizije da u cilju obezbjeđivanja adekvatne validnosti ulaznih i izlaznih akata internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja i arhiviranja istih.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
NOVE SRPSKE DEMOKRATIJE
ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Nova srpska demokratija
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Nove srpske demokratije za 2019. godinu
Trajanje revizije:	45 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Predsjednik Senata dr Milan Dabović, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07….31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16, 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije DRI br. 06-357/19 od 30.12.2019. godine
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije (br. 40116/20-042-1109/2 od 16.06.2020. godine.

Revizija konsolidovanog Godišnjeg finansijskog izvještaja Nove srpske demokratije izvršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Nove srpske demokratije za 2019. godinu.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI REVIZIJE

5.1. Kriterijumi za finansijsku reviziju

- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 52/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11)[1];

[1] Novi Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica ("Službeni list Crne Gore", br. 011/20)

- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12).

5.2. Kriterijumi za reviziju pravilnosti

- Zakon o političkim partijama ("Sl. list Crne Gore", br. 073/10, 040/11, 059/11);
- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG“ br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17)[2];
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 087/18, 045/19);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore", br. 49/08,…,31/14, 53/14, 04/18 i 74/19);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore", br. 047/08, 04/11 i 22/17);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/ 07,…,62/13, 08/15, 22/17, 42/19);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14, 83/16, 67/19);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“, br. 040/16, 028/18);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2019. godinu;
- Program rada Partije za 2019. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije. U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istitnitost i objektivnost.

Materijalnost je utvrđena u iznosu od 8.118,81€ tj. 1,50% od ukupnih rashoda Partije koji iznose 541.254,00€.

Državni revizor se upoznao sa pravnom regulativom, analizirao finansijske izvještaje i ostalu pribavljenu dokumentaciju subjekta revizije i na osnovu sprovedenih testova ocijenjeno funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona, pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima.

7. PRIHODI

Partija je u poslovnim knjigama iskazala prihode u iznosu od 577.793,00€ i isti se odnose na prihode iz budžeta Crne Gore u iznosu od 440.399,78€, prihode iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 108.637,69€, prihode od priloga fizičkih lica u iznosu od 1.376,41€ i ostale poslovne prihode u iznosu od 27.379,01€.

[2] Novi Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG“ br. 003/20, 038/20)

Tabelarni pregled ostvarenih prihoda u 2018. i 2019. godini:

rb	vrsta prihoda	prihodi 2018	% učešća	prihodi 2019	% učešća
1	Prihodi iz Budžeta CG	433,054.00	62.29%	440,399.78	76.22%
2	Prihodi od budžeta lokalnih samoup	176,256.00	25.35%	108,637.69	18.80%
3	Prihodi od priloga	48,770.00	7.02%	1,376.41	0.24%
4	Ostali prihodi	37,096.00	5.34%	27,379.01	4.74%
UKUPNO		**695,176.00**	**100.00%**	**577,792.89**	**100.00%**

Shodno prezentiranim podacima, konstatuje se da prihodi iz budžeta Crne Gore učestvuju sa 76,22%, prihodi od lokalnih samouprava sa 18,80%, u ukupno ostvarenim prihodima, dok prihodi od priloga i ostali prihodi učestvuju sa 4,98%.

8. TROŠKOVI

Partija je u 2019. godini ostvarila troškove u iznosu od 541.254,29€, odnosno u iznosu manjem za 274.564,03€ ili 66,34% u odnosu na troškove u 2018. godini, ostvarene u iznosu od 815.818,32€.

Troškovi evidentirani u 2019. godini odnose se na: troškove režijskog materijala u iznosu od 1.073,95€, troškove goriva i električne energije u iznosu od 12.085,86€, troškove neto zarada, poreza i doprinosa na zarade i ugovorene naknade u iznosu od 27.553,57€, troškove naknada po ugovoru o dijelu u iznosu od 71.610,00€, troškove usluga prevoza i telefonskih usluga u iznosu od 27.909,33€, troškove usluga održavanja u iznosu od 6.341,41€, troškove zakupa u iznosu od 18.915,50€, troškove reklame i propagande u iznosu od 34.723,90€, troškove istraživanja u iznosu od 50.971,43€, troškove ostalih usluga u iznosu od 3.035,82€, troškove amortizacije u iznosu od 32.961,42€, troškove neproizvodnih usluga/troškove javnih izvršitelja u iznosu od 1.689,12€, troškove reprezentacije u iznosu od 9.840,17€, troškove osiguranja u iznosu od 38,17€, troškove platnog prometa/provizije u iznosu od 1.978,90€, troškove poreza i novčanih kazni u iznosu od 624,17€, ostale nematerijalne troškove u iznosu od 208.691,01€, rashode kamata u iznosu od 4.927,79€, troškove po osnovu rashodovanja opreme u iznosu od 22.507,36€ i rashode iz prethodnog perioda u iznosu od 3.775,41€. Navedeni troškovi se odnose na troškove za redovan rad Partije.

Uporedni pregled ostvarenih troškova u 2018. i 2019. godini po vrsti i % učešću:

R/b	K-to	Vrsta troška	Troskovi 2018.god	% ucesca	Troskovi 2019.god	% ucesca	Povecanje /smanjenje troskova u odnosu na prethodnu godinu
1	k-to 512	Troškovi režijskog materijala	763.79	0.09%	1,073.95	0.20%	310.16
2	k-to 513	Troškovi goriva i energije	17,197.55	2.11%	12,085.86	2.23%	-5,111.69
3	k-to 520 i 521	Troškovi neto zarada, poreza i doprinosa na zarade i ugovorene	41,583.17	5.10%	27,553.57	5.09%	-14,029.60
4	k-to 522	Troškovi naknada po ugovoru o dijelu	168,159.00	20.61%	71,610.00	13.23%	-96,549.00
5	k-to 531	Troškovi usluga prevoza i telefonskih usluga	26,880.38	3.29%	27,909.33	5.16%	1,028.95
6	k-to 532	Troškovi usluga održavanja	1,505.57	0.18%	6,341.41	1.17%	4,835.84
7	k-to 533	Troškovi zakupa	44,704.50	5.48%	18,915.50	3.49%	-25,789.00
8	k-to 535	Troškovi reklame i propagande	87,128.95	10.68%	34,723.90	6.42%	-52,405.05
9	k-to 536	Troškovi istraživanja	40,292.00	4.94%	50,971.43	9.42%	10,679.43
10	k-to 539	Troškovi ostalih usluga	58,029.36	7.11%	3,035.82	0.56%	-54,993.54
11	k-to 540	Troškovi amortizacije	30,284.14	3.71%	32,961.42	6.09%	2,677.28
12	k-to 550	Troškovi javnih izvršitelja	3,861.61	0.47%	1,686.12	0.31%	-2,175.49
13	k-to 551	Troškovi reprezentacije	38,174.97	4.68%	9,840.17	1.82%	-28,334.80
14	k-to 552	Troškovi osiguranja	791.79	0.10%	38.17	0.01%	-753.62
15	k-to 553	Troškovi platnog prometa	3,774.10	0.46%	1,978.90	0.37%	-1,795.20
16	k-to 555	Troškovi novcanih kazni	513.10	0.06%	624.17	0.12%	111.07
17	k-to 559	Ostali nematerijalni troškovi	199,946.32	24.51%	208,694.01	38.56%	8,747.69
18	k-to 562	Rashodi kamata	4,620.66	0.57%	4,927.79	0.91%	307.13
19	k-to 571	Troškovi po osnovu rashodovanja opreme	14,286.22	1.75%	22,507.36	4.16%	8,221.14
20	k-to 592	Rashodi iz prethodnog perioda	33,321.14	4.08%	3,775.41	0.70%	-29,545.73
		U K U P N O	**815,818.32**	**100.00%**	**541,254.29**	**100.00%**	**-274,564.03**

Najveće učešće u ukupnim troškovima imaju ostali nematerijalni troškovi koji u ukupnim troškovima učestvuju sa 38,56%, troškovi naknada po ugovoru o dijelu (13,23%), troškovi istraživanja (9,42%), troškovi reklame i propagande (6,42%) i dr.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja za 2018. godinu Nove srpske demokratije, Državna revizorska institucija je utvrdila određeni broj nepravilnosti i dala preporuke za otklanjanje istih:

1) **Subjekt revizije je dužan da sredstva iz privatnih izvora za finansiranje izborne kampanje prikuplja u skladu sa odredbama člana 17 stav 2 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

2) **Subjekt revizije je dužan da troškove izbornih kampanja ostvaruje u skladu sa odredbama člana 13 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

3) **Subjekt revizije je dužan da sve troškove izborne kampanje plaća sa računa otvorenog za te namjene shodno odredbama člana 18 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

4) **Subjekt revizije je dužan da poštuje blagajnički maksimum utvrđen odredbama člana 6 Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja i Odlukom nadležnog organa Partije.**

5) **Subjekt revizije je dužan da vrši uplatu poreza na isplaćena lična primanja fizičkim licima shodno odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, kao i da redovno izmiruje tekuće poreske obaveze saglasno članu 12 Zakona o reprogramu poreskog potraživanja.**

6) **Subjekt revizije prilikom zapošljavanja je dužan da Zavodu za zapošljavanje prijavi slobodna radna mjesta radi praćenja ponude i tražnje na tržištu rada, kako je to utvrđeno odredbama člana 25 Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti.**

7) **Subjekt revizije treba da realno planira rashode u odnosu na prihode koje očekuje da ostvari u finansijskoj godini.**

8) **Subjekt revizije sa licima angažovanim za obavljenje poslova (obilazak opštinskih odbora, prikupljanje i obrada podataka putem anketiranja, evidencija članstva, izrada Izvještaja o radu i finansijskom poslovanju obuke članova biračkih odbora) treba da zaključuje ugovore o radu jer isti po prirodi i vrsti rada imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos.**

9) **Subjekt revizije treba da usaglasi podatke u Izvještajima koje dostavlja nadležnim institucijama.**

Revizijom Godišnjeg Konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove Srpske Demokratije za 2019. godinu utvrđeno je da je subjekt revizije realizovao preporuke br. 7 i 8, nije realizovao preporuke br. 3, 4 i 5, dok se realizacija preporuka br. 1, 2, 6 i 9 nije mogla provjeriti iz razloga što u 2019. godini nijesu postojali događaji/okolnosti koje su bile predmet datih preporuka.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o fininasiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije (br. 40116/20-042-1109/2 od 16.06.2020. godine), izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Nove srpske demokratije za 2019. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije, Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti i Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. 724/20 od 24.09.2020. godine) na Preliminarni izvještaj DRI (br. 04-216/20 od 14.09.2020. godine), nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i predsjednik Senata dr Milan Dabović - član Kolegijuma, na sjednici održanoj dana 02.10.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja
Nove srpske demokratije za 2019. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Nove srpske demokratije za 2019. godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije sve finansijske i druge radnje uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (tada važeći član 18), Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica (član 46), Zakona o reprogramu poreskog potraživanja (član 12), Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja (član 6), Zakona o računovodstvu (član 19) i Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje.**

Pregled utvrđenih nepravilnosti i datih preporuka:

1. Revizijom je utvrđeno da su sa redovnog računa subjekta revizije, izvršena plaćanja koja su se odnosila na izmirenje obaveza po osnovu izborne kampanje iz ranijih godina, u ukupnom iznosu od 22.132,26€, od čega se na plaćanje obaveza putem prinudne naplate po Rješenjima o izvršenju, za usluge reklame i propagande i iznajmljivanja opreme, odnosi iznos od 16.935,20€, dok se na plaćanje obaveza prema dobavljačima za usluge reklame i propagande, iznajmljivanja opreme i ugostiteljskih usluga odnosi iznos od 5.197,06€, što nije u skladu sa odredbama člana 18, tada važećeg Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je, između ostalog, utvrđeno da politički subjekat u svrhu prikupljanja sredstava za finansiranje troškova izborne kampanje otvara poseban žiro račun, kao i da sva plaćanja troškova izborne kampanje vrši sa tog računa.

   - **Subjekt revizije je dužan da troškove izborne kampanje plaća u skladu sa članom 24, važećeg Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

2. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije tokom 2019. godine, prilikom isplate neto zarada i naknada, većim dijelom nije izmirivao tekuće poreske obaveze, koje su za 2019. godinu obračunate u iznosu od 15.095,03€, dok ukupno neizmirene obaveze po ovom osnovu iznose 49.016,08€, što nije u skladu sa odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, kojim je propisano da se porez na lična primanja obračunava, obustavlja i uplaćuje prilikom

svake isplate primanja prema propisima koji važe na dan isplate, kao ni sa odredbama člana 12 Zakona o reprogramu poreskog potraživanja, kojim je utvrđeno da je poreski obveznik dužan da redovno plaća mjesečne rate i da u periodu na koji je odobren Reprogram poreskog potraživanja, redovno izmiruje tekuće obaveze, po osnovu javnih prihoda.

- **Subjekt revizije je dužan da vrši uplatu poreza na isplaćena lična primanja fizičkim licima shodno odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, kao i da redovno izmiruje tekuće poreske obaveze saglasno članu 12 Zakona o reprogramu poreskog potraživanja.**

3. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije nije poštovao utvrđeni blagajnički maksimum jer je 35 dana u toku 2019. godine (dani kada je bilo gotovinskih transakcija) imao gotovinu u blagajni Centrale veću od limita utvrđenog Zakonom i Odlukom nadležnog organa Partije.

   - **Subjekt revizije je dužan da poštuje blagajnički maksimum utvrđen odredbama člana 6 Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja i Odlukom nadležnog organa Partije.**

4. Revizijom su utvrđene nepravilnosti prilikom isplate troškova službenih putovanja u iznosu od 1.044,75€, koje su izvršene po putnim nalozima, koji ne sadrže sve potrebne podatke (ime lica na koji se isti odnosi, vrijeme polaska na službeni put, potpise nalogodavca), a nijesu sačinjavani ni Izvještaji sa službenog puta kako je to utvrđeno važećom Uredbom. Revizijom je utvrđeno i da je u pojedinačnim slučajevima isto lice bilo nalogodavac i podnosilac putnog računa. Takođe, utvrđeno je da je dio od ukupno isplaćenih dnevnica u opštinskim odborima Andrijevica, Berane i Danilovgrad, isplaćivan u pojedinačnim iznosima po 20,00€, što nije u skladu sa Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.

   - **Subjekt revizije je dužan da troškove službenih putovanja obračunava i isplaćuje na osnovu putnih naloga koji sadrže sve potrebne elemente, a u skladu sa Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, kao jedinom važećem propisu koji reguliše ovu oblast.**

5. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije evidentiranje dijela troškova opštinskih odbora u 2019. godini, vršio na gotovinskoj osnovi, a ne na obračunskoj, iako je u Izjavi broj 242 od 22.06.2020. godine, naveo da je računovodstvene evidencije u 2019. godini obezbjeđivao na obračunskoj osnovi.

   - **Subjekt revizije treba da evidentiranje svih troškova u poslovnim knjigama vrši na istoj računovodstvenoj osnovi.**

6. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije po osnovu zakupa poslovnog prostora u Danilovgradu i Herceg Novom, u poslovnim knjigama evidentirao troškove zakupa u većem iznosu u odnosu na ugovorene zakupnine za ukupan iznos od 550,00€ (310,00€ na ime zakupa poslovnog prostora u Danilovgradu i 240,00€ na ime zakupa poslovnog prostora u Herceg Novom), što nije u skladu sa članom 19 Zakona o računovodstvu.

   - **Subjekt revizije je dužan da evidentiranje i isplatu svih troškova vrši na osnovu adekvatne i potpune dokumentacije shodno članu 19 Zakona o računovodstvu.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
SOCIJALISTIČKE NARODNE PARTIJE CRNE GORE
ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Socijalistička narodna partija
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Socijalističke narodne partije za 2019. godinu
Trajanje revizije:	45 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07….31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16, 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije DRI br. 06-357/19 od 30.12.2019. godine
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije (br. 40116/20-042-844/2 od 08.05.2020. godine).

Revizija konsolidovanog Godišnjeg finansijskog izvještaja Socijalističke narodne partije Crne Gore za 2019. godinu izvršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Socijalističke narodne partije za 2019. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskom regulativom.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI REVIZIJE

5.1 Kriterijumi za finansijsku reviziju

- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 52/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11)[1];

[1] Novi Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica ("Službeni list Crne Gore", br. 011/20)

- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12).

5.2 Kriterijumi za reviziju pravilnosti

- Zakon o političkim partijama ("Sl. list Crne Gore", br. 073/10, 040/11, 059/11)
- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG“ br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17)[2],
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 087/18, 045/19)
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18 i 74/19);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17)
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17, 42/19);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14, 83/16, 67/19);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16, 028/18);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11)
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2019. godinu;
- Program rada Partije za 2019. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupaka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njihovog okruženja uključujući i interne kontrole.

Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost. Materijalnost je utvrđena u iznosu od 5.245,32€ (1,50% od ostvarenih rashoda Partije, koji iznose 349.688,03€). Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza državni revizor se upoznao sa pravnom regulativom, dokumentacijom o poslovanju subjekta revizije, ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je doslijednost primjene zakona, pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima. Na osnovu sprovedenih analitičkih postupaka identifikovana su područja u kojima je eventualno bilo moguće otkriti greške ili nepravilnosti.

7. PRIHODI

Partija je u 2019. godini ostvarila prihode u iznosu od 345.589,68€, a odnose se na prihode iz budžeta CG u iznosu 185.275,48€, prihode iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 141.237,36€, prihode od priloga pravnih i fizičkih lica i iz članarina iznos od 15.803,55€, prihode za lokalne izbore u Tuzima iznos od 100,73€ i ostale prihode u iznosu od 3.172,56€.

[2] Novi Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG“ br. 003/20, 038/20)

Tabelarni pregled ostvarenih prihoda u 2018. i 2019. godini:

R/	Konto	**Naziv konta**	**prihodi iz 2018.**	**%učešće**	**prihodi iz 2019.**	**% učešće**
1	6402	Prihodi iz Budžeta CG	166.419,27	34,28%	185.275,48	53,61%
2	6402	Prihodi iz budžeta lokalnih samouprava	167.933,50	34,59%	141.237,36	40,87%
3		Prihodi od priloga fizičkih i pravnih lica	24.948,00	5,14%	15.803,55	4,57%
4		Prihodi od članarina	4.295,64	0,88%		
		Prihodi izborne kampanje	0,00	0,00%	100,73	0,03%
5		Ostali prihodi	121.501,23	25,02%	3.172,56	0,92%
6		Finansijski prihodi	429,00	0,09%	0,00	0,00%
UKUPNO:			**485.526,64**	**100,00%**	**345.589,68**	**100,00%**

Shodno prezentiranim podacima najveće učešće u ukupnim prihodima imaju prihodi iz Budžeta CG sa 53,61%, prihodi od lokalnih samouprava sa 40,87%, prihodi od priloga fizičkih i pravnih lica i članarina u iznosu od 4,57% i sl.

8. TROŠKOVI

U poslovnim knjigama Partije iskazani su ukupni troškovi u iznosu od 349.688,03€, a odnose se na: troškove kancelarijskog i ostalog materijala u iznosu od 32.075,96€, troškove bruto zarada, naknada i doprinosa na teret poslodavca u iznosu od 211.731,76€, troškove transportnih usluga u iznosu od 9.602,17€, troškove održavanja osnovnih sredstava u iznosu od 10.191,09€, troškove zakupnina u iznosu od 17.373,48€, troškove reklame i propagande u iznosu od 10.512,09€, troškove amortizacije u iznosu od 7.498,28€, troškove neproizvodnih usluga u iznosu od 1.006,65€, troškove reprezentacije u iznosu od 14.511,20€, troškove osiguranja u iznosu od 567,00€, troškove platnog prometa u iznosu od 1.234,20€, troškove dodatnih poreza i taksi u iznosu od 974,23€, troškove sponzorstava, pomoći i drugi nematerijalni troškovi u iznosu od 19.891,20€, troškove kamata po kreditima u iznosu od 4.009,33€ i ostale troškove u iznosu od 8.509,39€.

Uporedni tabelarni pregled ostvarenih troškova u 2018. i 2019. godini

RB	**KONTO**	**NAZIV KONTA**	**2018**	**% učešća**	**2019**	**% učešća**	**povećanje smanjenje**
1	512.513	Troškovi kancelarijskog materijala i ostalog materijala	42,069.98	8.73%	32,075.96	9.17%	-9,994.02
2	520,521	Troškovi bruto zarada, naknada i doprinosa na teret poslodavca	201,221.31	41.73%	211,731.76	60.55%	10,510.45
3	522	Troskovi ugovorenih naknada	30,424.00	6.31%	0.00	0.00%	-30,424.00
4	529	Troškovi smještaja i ishrane na službenom putu	6,728.25	1.40%	0.00	0.00%	-6,728.25
5	531	Troškovi transportnih usluga	9,467.66	1.96%	9,602.17	2.75%	134.51
6	532	Troskovi održavanja osnovnih sredstava	6,347.63	1.32%	10,191.09	2.91%	3,843.46
7	533	Troškovi zakupnina	18,149.62	3.76%	17,373.48	4.97%	-776.14
8	535	Troškovi reklame i propagande u zemlji redovna rad i izbori	15,153.40	3.14%	10,512.09	3.01%	-4,641.31
9	540	Troškovi amortizacije	14,004.54	2.90%	7,498.28	2.14%	-6,506.26
10	550	Troškovi neproizvodnih usluga	63,976.17	13.27%	1,006.65	0.29%	-62,969.52
11	551	Troškovi reprezentacije	26,906.73	5.58%	14,511.20	4.15%	-12,395.53
12	552	Troškovi premije osigurajnja	1,491.07	0.31%	567.00	0.16%	-924.07
13	553	Troškovi platnog prometa	1,530.76	0.32%	1,234.20	0.35%	-296.56
14	555	Troškovi poreza i taksi	3,194.95	0.66%	974.23	0.28%	-2,220.72
15	559	Troskovi sponzorstva, pomoći i drugi nematerijalni troškovi	6,662.00	1.38%	19,891.20	5.69%	13,229.20
16	562	Troškovi kamata po kreditima	288.17	0.06%	4,009.33	1.15%	3,721.16
17	570,579	Troškovi iz ranijih godina i ostali troškovi	34,530.45	7.16%	8,509.39	2.43%	-26,021.06
UKUPNO			**482,146.69**	**100.00%**	**349,688.03**	**100.00%**	**-132,458.66**

Shodno prezentiranim podacima najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškovi bruto zarada, naknada i doprinosa na teret poslodavca sa 60,55%, troškovi kancelarijskog materijala i ostalog materijala sa 9,17%, troškovi sponzorstva, pomoći i ostali nematerijalni troškovi sa 5,69%, troškovi zakupnina sa 4,97% i sl.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Socijalističke narodne partije za 2018. godinu, Državna revizorska institucija je utvrdila nepravilnosti i dala preporuke za otklanjanje istih. Preporuke su se odnosile na sljedeće:

1) **Subjekt revizije shodno odredbama člana 38 Zakona treba da Finansijski plan i Program rada donosi do kraja tekuće za narednu godinu.**
2) **Subjekt revizije je dužan da sredstva iz privatnih izvora za finansiranje troškova izborne kampanje prikuplja u skladu sa odredbama člana 17 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**
3) **Subjekt revizije je dužan da shodno članu 19 Zakona o računovodstvu, evidentira sve poslovne transakcije na osnovu vjerodostojne računovodstvene dokumentacije u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva, kako se ne bi sprovodila korektivna knjiženja i iskazivali prihodi i troškovi koji nijesu ostvareni iz poslovanja Partije za odnosnu godinu.**
4) **Subjekt revizije treba da sredstva za finansiranje troškova izborne kampanje prikuplja u skladu sa članom 12 stav 4 Zakona političkih subjekata i izbornih kampanja.**
5) **Subjekt revizije je dužan da blagajničko poslovanje u dijelu blagajničkog maksimuma uskladi sa Zakonom o sprječavanju nelegalnog poslovanja.**
6) **Subjekt revizije je dužan da vrši uplatu poreza na isplaćena lična primanja fizičkim licima shodno odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, kao i da redovno izmiruje tekuće poreske obaveze shodno članu 12 Zakona o reprogramu poreskih potraživanja.**
7) **Subjekt revizije je shodno odredbama člana 18-a Zakona dužan da izvrši zatvaranje izbornih žiro računa u utvrđenom roku.**
8) **Subjekt revizije treba da sa izvršiocima za obavljanje poslova koji po prirodi i opisu imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos da zaključuje ugovore o radu, a ne ugovore o djelu, kao i da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu svih lica angažovanih po ugovora o djelu u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.**
9) **Subjekt revizije treba da prilikom isplata ugovorenih naknada licima koja su na evidenciji Zavoda za zapošljavanje da izvrši obračun i plaćanje doprinosa u skladu sa Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.**
10) **Preporučuje se subjektu revizije da u cilju preciznijeg i transparentnijeg izvještavanja u poslovnim knjigama vrši razdvajanje transakcija koji se odnose na redovno poslovanje i na izborne kampanje.**
11) **Subjekt revizije je dužan da sve prihode i troškove evidentira u Glavnoj knjizi i da iste iskazuje u Konsolidovanom godišnjem finansijskom izvještaju.**
12) **Subjekt revizije treba da Izvještaj o izvršenom popisu sačini u skladu sa članom 11 Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza.**

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Socijalističke narodne partije za 2019. godinu utvrđeno je da je subjekt revizije realizovao sedam preporuka (br. 1, 2, 4, 7, 9, 10 i 11), djelimično je realizovao tri preporuke (br. 3, 6 i 8), nije realizovao preporuku br.12, dok se realizacija preporuke br.5 nije mogla provjeriti iz razloga što se uvidom u blagajničku dokumentaciju nije moglo utvrditi da li je subjekt revizije poštovao blagajnički maksimum, s obzirom da Centrala Partije i opštinski odbori, osim OO u Beranama, nijesu obezbjeđivali evidenciju blagajničkog poslovanja kroz dnevnik blagajne, a ni evidentiranje istog u Glavnoj knjizi, nije vršeno hronološki.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o fininasiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije (br. 40116/20-042-844/2 od 08.05.2020. godine), izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Socijalističke narodne partije Crne Gore za 2019. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije, Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti i Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. 01-455 od 29.09.2020. godine) na Preliminarni izvještaj DRI (br. 04-220/20 od 17.09.2020. godine), nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator DRI Zoran Jelić - član Kolegijuma, na sjednici održanoj dana 05.10.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Socijalističke narodne partije Crne Gore za 2019. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Socijalističke narodne partije Crne Gore za 2019. godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje uz skretanje pažnje:**

- **Da subjekt revizije treba sve troškove da pravda validnom računovodstvenom dokumentacijom, shodno odredbama člana 19 stav 6 Zakona o računovodstvu.**

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije sve finansijske i druge radnje uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (tada važeći član 37), Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica (član 46), Zakona o reprogramu poreskog potraživanja (član 12), Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja (član 6), Zakona o računovodstvu (član 19), Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica (član 11), Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje i Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje.**

Pregled utvrđenih nepravilnosti, nedostataka i datih preporuka:

1. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije u 2019. godini, prilikom isplate neto zarada i naknada za 2019. godinu, vršio obračun, ali ne i plaćanje tekućih poreskih obaveza, što nije u skladu sa odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, kojim je propisano da se porez na lična primanja obračunava, obustavlja i uplaćuje prilikom svake isplate primanja prema propisima koji važe na dan isplate, kao ni sa odredbama člana 12 Zakona o reprogramu poreskog potraživanja, kojim je utvrđeno da je poreski obveznik dužan da redovno plaća mjesečne rate i da u periodu na koji je odobren Reprogram poreskog potraživanja, redovno izmiruje tekuće obaveze, po osnovu javnih prihoda.

   - **Subjekt revizije je dužan da vrši uplatu poreza na isplaćena lična primanja fizičkim licima shodno odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, kao i da redovno izmiruje tekuće poreske obaveze saglasno članu 12 Zakona o reprogramu poreskog potraživanja.**

2. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije u poslovnim knjigama u okviru istog konta evidentirao prihode od članarina i prihode od priloga fizičkih lica u iznosu od 15.803,55€, pa se nije mogla utvrditi struktura istih, odnosno nije se moglo utvrditi koliko se od navedenog iznosa odnosi na prihode od članarina, a koliko na prihode od priloga.

   - **Subjekt revizije treba da vodi računovodstvenu evidenciju prihoda po porijeklu, visini i strukturi, shodno članu 48 važećeg Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

3. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije nije sačinio Izvještaj o popisu kako je to predviđeno članom 11 važećeg Pravilnika, jer isti ne sadrži podatke o stalnoj imovini po vrsti i vrijednosti. Takođe, utvrđena je neusklađenost podataka o nabavnoj i otpisanoj vrijednosti opreme u analitičkoj evidenciji sa podacima evidentiranim u Glavnoj knjizi.

   - **Subjekt revizije treba da Izvještaj o izvršenom popisu sačinjava u skladu sa članom 11 Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica. Takođe, subjekt revizije treba da usaglasi podatke o imovini iskazane u analitičkoj evidenciji sa istim evidentiranim u Glavnoj knjizi.**

4. Revizijom je utvrđeno da su u Glavnoj knjizi Partije troškovi neto zarada evidentirani u manjem iznosu za 1.197,36€. Takođe, utvrđeno je da su troškovi zarada evidentirani na osnovu podataka iskazanih u IOPPD obrascima, a ne na osnovu obračuna zarada.

   - **Subjekt revizije treba da evidentiranje troškova neto zarada u Glavnoj knjizi vrši na osnovu podataka o obračunatim zaradama.**

5. Revizijom je utvrđeno da Centrala Partije i opštinski odbori, osim opštinskog odbora u Beranama, ne obezbjeđuju evidenciju blagajničkog poslovanja kroz pomoćne knjige (Dnevnik blagajne). Partija je u postupku revizije prezentirala dokumentaciju koja se odnosi na blagajničko poslovanje (podizanje i isplatu gotovine), čiju evidenciju obezbjeđuje u Glavnoj knjizi. Uvidom u blagajničku dokumentaciju Centrale i opštinskih odbora, utvrđeno je da se evidentiranje poslovnih transakcija koje se odnose na podizanje i isplatu gotovine u Glavnoj kniizi nije vršilo hronološki (u trenutku nastanka poslovnih događaja), već je isto vršeno najčešće na kraju godine (u zbirnim iznosima), po dostavljanju blagajničke dokumentacije u Centralu od strane opštinskih odbora.

   - **Subjekt revizije treba da vodi pomoćne evidencije (Dnevnik blagajne) u skladu sa članom 19 Zakona o računovodstvu, kao i da obezbijedi hronološku evidenciju poslovnih transakcija u poslovnim knjigama.**

6. Revizijom je utvrđeno da je Partija tokom 2019. godine Ugovorom o djelu angažovala jedno lice za obavljanje poslova kafe kuvarice i higijeničarke za potrebe OO Podgorica, koji su sisematizovani Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Partije.

   - **Subjekt revizije za obavljanje poslova na sistematizovanim radnim mjestima treba da sa izvršiocima zaključuje Ugovor o radu, shodno Zakonu o radu, a ne Ugovor o djelu.**

7. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije nije vršio obračun i isplatu poreskih obaveza na isplaćene naknade fizičkim licima za zakup poslovnog prostora, sto nije u skladu sa članom 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.

   - **Subjekt revizije treba da vrši obračun poreskih obaveza na isplaćene naknade fizičkim licima shodno članu 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**

8. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije nije u IOPPD obrascima iskazao obračunate obaveze (poreze i doprinose) po osnovu isplaćenih naknada po ugovorima o djelu za četiri lica, dok je podatke u IOPPD obrascu za mjesec novembar 2019. godine iskazao u duplom iznosu, što nije u skladu sa odredbama Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

   - **Subjekt revizije treba da sačinjava IOPPD obrasce na osnovu podataka o obračunatim obavezama na naknade po osnovu ugovora o djelu, shodno Pravilniku o obliku, sadržini načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.**

9. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije nije internim aktom utvrdio ko u Partiji ima pravo da koristi gorivo na teret sredstava iste, kao ni limit za potrošnju goriva. Takođe, utvrđeno je da troškove putarine, ne prate putni nalozi koji bi dokumentovali da se radi o službenom putu.

   - **Preporučuje se subjektu revizije, da u cilju adekvatne kontrole potrošnje goriva, internim aktom utvrdi ko ostvaruje pravo na troškove goriva na teret sredstava Partije kao i limit za potrošnju goriva. Takođe, subjekt revizije treba da troškove putarine i ostale troškove u vezi sa putovanjem, dokumentuje i putnim nalozima.**

10. Revizijom je utvrđeno da su nalozi za službena putovanja potpisivani od strane predsjednika opštinskih odbora u svojstvu nalogodavca i podnosioca računa.

    - **Subjekt revizije treba da obezbijedi da putne naloge ne potpisuje isto lice u svojstvu nalogodavca i podnosioca računa.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
DEMOKRATSKE CRNE GORE
ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Demokratska Crna Gora
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Demokratske Crne Gore za 2019. godinu
Trajanje revizije:	45 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator dr Branislav Radulović, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07….31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16, 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije DRI br. 06-357/19 od 30.12.2019. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije (br. 40116/20-042-1841/2 od 08.05.2020. godine).

Revizija Godišnjeg konsolidoavnog finansijskog izvještaja Demokratske Crne Gore za 2019. godinu vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj za 2019. godinu i revizija pravilnosti poslovanja Demokratske Crne Gore.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI REVIZIJE

5.1. Kriterijumi za finansijsku reviziju

- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 52/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11)[1];

[1] Novi Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica ("Službeni list Crne Gore", br. 011/20)

- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12).

5.2. Kriterijumi za reviziju pravilnosti

- Zakon o političkim partijama ("Sl. list Crne Gore", br. 073/10, 040/11, 059/11);
- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG“ br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17)[2];
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 087/18, 045/19);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18 i 74/19);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17, 42/19);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14, 83/16,67/19);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16, 028/18);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2019. godinu;
- Program rada Partije za 2019. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je indentifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost. Materijalnost je utvrđena u iznosu od 8.995,65€ tj. 1,25% na ukupne rashode Partije koji iznose 719.652,00€.

Državni revizor se upoznao sa pravnom regulativom i drugom dokumentacijom subjekta revizije, na osnovu sprovedenih testova ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima.

7. PRIHODI

Partija je u 2019. godini u poslovnim knjigama evidentirala prihode u ukupnom znosu od 818.802,85€ i isti se odnose na prihode iz Budžeta Crne Gore u iznosu od 499.409,08€, prihode iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 305.104,05€, prihode od priloga u iznosu od 2.076,94€ i ostale prihode u iznosu od 12.212,78€.

[2] Novi Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG“ br. 003/20, 038/20)

Tabelarni pregled ostvarenih prihoda u 2018. i 2019. godini:

rb	VRSTA PRIHODA	2018	% učešća	2019	% učešća	smanjenje/ povećanje u odnosu na prethodnu godinu
1	Prihodi iz Budžeta CG	491.145,00	61,27%	499.409,08	61,01%	8.264,08
2	Prihodi od budžeta lokalnih samouprava	266.116,00	33,20%	305.104,05	37,26%	38.988,05
3	Prihodi od priloga	8.430,00	1,05%	2.076,94	0,25%	-6.353,06
4	Ostali prihodi	35.901,00	4,48%	12.212,78	1,49%	-23.688,22
UKUPNO		**801.592,00**	**100,00%**	**818.802,85**	**100,00%**	**17.210,85**

Shodno prezentiranim podacima najveće učešće u ukupnim prihodima imaju prihodi iz Budžeta CG sa 61,01%, prihodi od lokalnih samouprava sa 37,26%, ostali prihodi sa 1,49% i prihodi od priloga sa 0,25%.

8. TROŠKOVI

Partija je u 2019. godini ostvarila troškove u ukupnom iznosu od 719.651,99€ i isti se odnose na: troškove kancelarijskog i ostalog materijala u iznosu od 15.272,12€, troškove goriva i energije u iznosu od 34.535,90€, troškove održavanja osnovnih sredstava u iznosu od 6.210,01€, troškove bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca u iznosu od 161.130,61€, troškove ugovorenih naknada u iznosu od 60.463,93€, ostale lične rashode u iznosu od 31.205,17€, troškove usluga prevoza u zemlji u iznosu od 16.930,38€, troškove komunalnih usluga u iznosu od 3.699,13€, troškove zakupnina u iznosu od 65.190,00€, troškove reklame i propagande u iznosu od 202.786,34€, troškove publikacija u iznosu od 4.739,19€, troškove uređenja poslovnog prostora u iznosu od 33.203,33€, troškove amortizacije u iznosu od 17.708,88€, troškove reprezentacije u iznosu od 41.408,18€, troškove premija osiguranja u iznosu od 1.295,14€, troškove platnog prometa u iznosu od 1.675,22€, troškove poreza na promet putničkog vozila u iznosu od 9.065,26€, troškove pomoći i donacija u iznosu od 5.384,25€, ostale nematerijalne troškove u iznosu od 4.106,31€, troškove kamata u iznosu od 2.764,52€ i troškove iz prethodne godine u iznosu od 887,82€.

Tabelarni pregled troškova ostvarenih u 2018. i 2019. godini:

RB	konto	NAZIV KONTA	2018	% učešća	2019	% učešća	povećanje smanjenje
1	512	Troškovi kancelarijskog materijala	11.930,02	1,60%	15.272,12	2,12%	3.342,10
2	513	Troškovi elektricne energije,goriva	40.911,11	5,47%	34.535,90	4,80%	-6.375,21
3	514	Troskovi odrzavanja osnovnih sredstava	7.110,64	0,95%	6.210,01	0,86%	-900,63
4	520 i 521	Troškovi neto zarada	161.931,24	21,66%	161.130,61	22,39%	-800,63
6	522 i 525	Troskovi naknada po ugovoru o djelu	66.392,00	8,88%	60.463,93	8,40%	-5.928,07
8	529	troškova smještaja i ishrane na službenom putu	18.453,87	2,47%	31.205,17	4,34%	12.751,30
9	531	Troškovi usluga prevoza u zemlji	25.908,60	3,46%	16.930,38	2,35%	-8.978,22
10	532	Troskovi komunalnih usluga	2.993,80	0,40%	3.699,13	0,51%	705,33
11	533	Troškovi zakupa posl.prostora za izbore	59.317,09	7,93%	65.190,00	9,06%	5.872,91
12	535	Troškovi reklame i propagande	238.724,75	31,93%	202.786,34	28,18%	-35.938,41
13	536	Troškovi istraživanja javnog mnjenja	1.361,25	0,18%	0,00	0,00%	-1.361,25
14	537	Troskovi pretplate na novine i elektronske publikacije	2.963,19	0,40%	4.739,19	0,66%	1.776,00
15	539	Troskovi uredjenja prostora	18.991,08	2,54%	33.203,33	4,61%	14.212,25
16	540	Troškovi amortizacije	18.963,83	2,54%	17.708,88	2,46%	-1.254,95
17	550	Troškovi advokatskih i notarskih usluga	5.464,17	0,73%	63,16	0,01%	-5.401,01
18	551	Troškovi reprezentacije	37.279,40	4,99%	41.335,02	5,74%	4.055,62
19	552	Troškovi premije osigurajnja	512,40	0,07%	1.295,44	0,18%	783,04
20	553	Troškovi platnog prometa u zemlji	2.340,00	0,31%	1.675,22	0,23%	-664,78
21	555	Troškovi poreza na promet putnickog vozila	10.871,81	1,45%	9.065,26	1,26%	-1.806,55
22	557	Troskovi sponzorstva, pomoći i donacija	5.070,66	0,68%	5.384,25	0,75%	313,59
23	559	Drugi nematerijlani troškovi	4.559,11	0,61%	4.106,31	0,57%	-452,80
24	562	Rashodi kamata po kreditima	4.983,79	0,67%	2.764,52	0,38%	-2.219,27
25	579	Troškovi iz prethodne godine	692,72	0,09%	887,82	0,12%	195,10
UKUPNO			**747.726,53**	**100,00%**	**719.651,99**	**100,00%**	**-28.074,54**

Shodno prezentiranim podacima konstatuje se da najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškovi zarada i ugovorenih naknada sa 30,79%, troškovi reklame i propagande sa 28,18% i sl.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Demokratske Crne Gore za 2018. godinu utvrđene su određene nepravilnosti i date preporuke za otklanjanje istih i to:

1) **Subjekt revizije shodno članu 18 Zakona treba da u svrhu prikupljanja sredstava za finansiranje troškova izborne kampanje otvori posebni račun za svaku potvrđenu izbornu listu.**

2) **Subjekt revizije treba da izvrši zatvaranje izbornog žiro računa u roku koji je utvrđen odredbama člana 18-a Zakona.**

3) **Subjekt revizije je dužan da troškove izbornih kampanja uskladi sa odredbama člana 13 Zakona.**

4) **Subjekt revizije je, shodno članu 18 stav 3 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, dužan da troškove izborne kampanje plaća sa računa koji je otvoren za te namjene.**

5) **Subjekt revizije je dužan da sve poslovne transakcije evidentira u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva i da sve troškove pravda adekvatnom i potpunom dokumentacijom shodno članu 19 Zakona o računovodstvu.**

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Demokratske Crne Gore utvrđeno je da je Partija realizovala preporuke broj 2 i 3, djelimično je realizovala preporuku broj 5, nije realizovala preporuku broj 4, dok se relizacija preporuke broj 1 nije mogla provjeriti jer u 2019. godini su održani izbori samo u jednoj opštini.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije (br 40116/20-042-1841/2 od 08.05.2020. godine), izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Demokratske Crne Gore za 2019. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije, Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti i Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. 06/512 od 22.09.2020. godine) na Preliminarni izvještaj DRI (br. 04-214/20 od 14.09.2020. godine), nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator dr Branislav Radulović - član Kolegijuma, na sjednici održanoj dana 08.10.2020. godine usvojio je:Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. 06/512 od 22.09.2020. godine) na Preliminarni izvještaj DRI (br. 04-214/20 od 14.09.2020. godine), nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator dr Branislav Radulović - član Kolegijuma, na sjednici održanoj dana 08.10.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske Crne Gore za 2019. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Demokratske Crne Gore za 2019. godinu u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje**.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije finansijske i druge radnje u svim materijalnim aspektima uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (tada važeći član 18), Zakona o računovodstvu (član 19), Zakona o obligacionim odnosima (čl.629 i 639), Pravilnika o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica i Internog pravilnika Partije o korišćenju sredstava reprezentacije, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje.**

Na izražavanje uslovnog mišljenja na reviziju pravilnosti uticale su sljedeće nepravilnosti:

1. Subjekt revizije je u 2019. godini sa računa za redovno poslovanje izvršio plaćanje obaveza iz 2018. godine koje su se odnosile na troškove izborne kampanje (troškovi usluga izrade i štampe reklamnog materijala, usluga oglašavanja; usluga reprezentacije, usluga tehničke realizacije skupova; nabavke goriva i usluga prevoza i ugovorenih naknada) u iznosu od 27.223,62€, što predstavlja materijalno značajnu grešku u odnosu na utvrđenu materijalnost u iznosu od 8.995,65€. Plaćanje troškova izborne kampanje sa redovnog računa nije u skladu sa članom 18 tada važećeg Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

   - **Subjekt revizije je dužan da troškove izborne kampanje plaća u skladu sa članom 24, sada važećeg Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

2. Subjekt revizije je u poslovnim knjigama evidentirao troškove iz ranijeg perioda u iznosu od 542,89€ koje nije dokumentovao.

   - **Subjekt revizije evidentiranje svih troškova treba da vrši na osnovu adekvatne dokumentacije shodno članu 19 Zakona o računovodstvu.**

3. Revizijom je utvrđeno da dva ugovora o zakupu (za stambeni i poslovni prostor u Podgorici) nijesu ovjerena od strane nadležnog organa (notara), što nije u skladu sa članom 629 i članom 639 Zakona o obligacionim odnosima.

   - **Subjekt revizije je dužan da ugovore o zakupu stambenog i poslovnog prostora zaključuje i ovjerava u skladu sa odredbama člana 629 i člana 639 Zakona o obligacionim odnosima.**

4. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije, dio troškova u iznosu od 8.423,10€ nije evidentirao na odgovarajuća konta shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica, i to: troškovi otpremnina u iznosu od 6.000,00€ evidentirani su na konto 520– Troškovi bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca i troškovi smještaja u iznosu od 2.423,10€ evidentirani su na konto 551 - Troškovi reprezentacije, a iste je trebalo evidentirati na konto 529 – Ostali lični rashodi.

   - **Subjekt revizije treba da, sve troškove evidentira na odgovarajuća konta shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica.**

5. U postupku revizije na osnovu prezentirane dokumentacije, za dio troškova reprezentacije, nije se moglo utvrditi da li su ostvareni u skladu sa važećim Internim pravilnikom Partije, koji je subjekt revizije uspostavio u okviru sistema unutrašnjih kontrola, a kojim je utvrđeno ko ima pravo na reprezentaciju u Partiji i u koje svrhe se može koristiti.

   - **Subjekt revizije treba da troškove reprezentacije ostvaruje i dokumentuje na način kako je to utvrđeno Internim pravilnikom o korišćenju sredstava za reprezentaciju.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
GRAĐANSKOG POKRETA "URA"
ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Građanski pokret "URA"
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Građanskog pokreta "URA" za 2019. godinu
Trajanje revizije:	35 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Radule Žurić, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07….31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16, 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije DRI br. 06-357/19 od 30.12.2019. godine
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije (br. 40116/20-042-1099/2 od 16.06.2020. godine) i Odluci o izmjeni i dopuni Odluke o vršenju ove revizije (br. 40116/20-042-1099/11 od 31.08.2020. godine)

Revizija Godišnjeg finansijskog izvještaja Građanskog pokreta „URA" izvršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI)

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji finansijski izvještaj Građanskog pokreta „URA" za 2019. godinu.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU

5.1 Kriterijumi za finansijsku reviziju

- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 52/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12).

5.2 Kriterijumi za reviziju pravilnosti

- Zakon o političkim partijama ("Sl. list Crne Gore", br. 073/10, 040/11, 059/11)
- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG“ br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17),
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 087/18, 045/19)
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18) i br. 74/19);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17)
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17, 42/19);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14, 83/16, 67/19);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16, 028/18);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11)
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2019. godinu;
- Program rada Partije za 2019. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije. U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istitnitost i objektivnost.

Materijalnost je utvrđena u iznosu od 2.052,70€ (1,50% na ukupne rashode Partije koji iznose 136.847,00€).

Državni revizor se upoznao sa pravnom regulativom, analizirao finansijske izvještaje i ostalu pribavljenu dokumentaciju subjekta revizije i na osnovu sprovedenih testova ocijenjeno funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima.

7. PRIHODI

Prihodi iskazani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 207.739,96€ odnose se na: prihode iz budžeta Crne Gore u iznosu od 124.087,84€, prihodi iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 82.105,50€, prihode od priloga u iznosu od 580,00€, ostale poslovne prihode u iznosu od 966,62€.

Tabelarni pregled ostvarenih prihoda u 2018. i 2019. godini:

Redni broj	Vrsta prihoda	prihodi u 2018.godini	% učešća	prihodi u 2019.godini	% učešća	Povećanje / smanjenje
1	Prihodi iz Budžeta CG	120.763,00	67,85%	124.087,84	59,73%	3.324,84
2	Prihodi iz budžeta lokalne samouprave	54.312,00	30,52%	82.105,50	39,52%	27.793,50
3	Prihodi od priloga	1.700,00	0,96%	580,00	0,28%	-1.120,00
4	Ostali poslovni prihodi (zakup)	1.198,00	0,67%	966,62	0,47%	-231,38
Ukupno		**177.973,00**	**100,00%**	**207.739,96**	**100,00%**	**29.766,96**

Shodno prezentiranim podacima prihodi iz budžeta Crne Gore u ukupnim prihodima učestvuju sa 59,73%, prihodi iz budžeta lokalnih samouprava sa 39,52% i ostali prihodi sa 0,75%. Navedeni prihodi odnose se na redovno poslovanje Partije.

8. TROŠKOVI

Partija je u 2019. godini ostvarila rashode u iznosu od 136.847,72€ i isti se odnose na: troškove materijala u iznosu od 5.656,33€, troškove goriva i električne energije u iznosu od 8.383,63€, troškove bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca u iznosu od 6.969,44€, troškove naknada po ugovoru o djelu u iznosu od 40.224,21€, troškove zakupnina u iznosu od 16.706,07€ troškove službenih putovanja u iznosu od 1.529,56€, troškove poštanskih usluga u iznosu od 3.521,50€, troškove održavanja u iznosu od 254,04€ troškove reklame i propagande u iznosu od 16.362,72€, troškove komunalnih usluga u iznosu od 5.787,11€, troškove amortizacije u iznosu od 2.275,19€, troškove neproizvodnih usluga u iznosu od 9.149,87€, troškove reprezentacije u iznosu od 14.372,14€, troškove platnog prometa u iznosu od 1.200,44€, ostale nematerijalne troškove u iznosu od 1.470,29€, finansijske rashode u iznosu od 2.616,85€ i troškove kazni u privrednim prekršajima u iznosu od 363,33€.

Tabelarni pregled ostvarenih troškova u 2018. i u 2019. godini:

Redni broj	Naziv konta	Opis troška	Troškovi za 2018.godinu	% učešća	Troškovi za 2019.godinu	% učešća	Povećanje / smanjenje
1	511,512	Troškovi ostalog materijala	941.50	1.63%	5,656.33	4.13%	4,714.83
2	513	Troškovi goriva i energije	3,744.86	6.49%	8,383.63	6.13%	4,638.77
3	520,521	Troškovi bruto zarada, poreza i doprinosa	5,477.07	9.49%	6,969.44	5.09%	1,492.37
4	522	Troškovi naknada po ugovorima o djelu	6,100.00	10.57%	40,224.21	29.39%	34,124.21
5	527	Troškovi zakupnina	0.00	0.00%	11,828.60	8.64%	11,828.60
6	529	Troškoiv službenih putovanja i naknade prevoza i dn.	23,259.00	40.31%	1,529.56	1.12%	-21,729.44
7	531	Troškovi PTT usluga	3,956.95	6.86%	3,521.50	2.57%	-435.45
8	532	Troškovi usluga održavanja osnovnih sredstava	1,149.60	1.99%	254.04	0.19%	-895.56
9	533	Troškovi zakupnina	0.00	0.00%	4,877.47	3.56%	4,877.47
10	535	Troškovi reklame i propagande	1,245.20	2.16%	16,362.72	11.96%	15,117.52
11	539	Troškovi komunalnih usluga	0.00	0.00%	5,787.11	4.23%	5,787.11
12	540	Troškovi amortizacije	4,251.02	7.37%	2,275.19	1.66%	-1,975.83
13	550	Troškovi neproizvodnih usluga	450.00	0.78%	9,149.87	6.69%	8,699.87
14	551	Troškovi reprezentacije	4,010.98	6.95%	14,377.14	10.51%	10,366.16
15	552	Troškovi premije osiguranja	360.03	0.62%	0.00	0.00%	-360.03
16	553	Troškovi platnog prometa	230.84	0.40%	1,200.44	0.88%	969.60
17	555 i 559	Drugi nematerijalni troškovi	101.00	0.18%	1,470.29	1.07%	1,369.29
18	562	Finansijski rashodi	896.28	1.55%	2,616.85	1.91%	1,720.57
19	579	Troškovi kazna za pirvredne prestupe	1,524.28	2.64%	363.33	0.27%	-1,160.95
UKUPNO			**57,698.61**	**100.00%**	**136,847.72**	**100.00%**	**79,149.11**

Najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškovi naknada po ugovorima o dijelu sa 29,39%, troškovi reklame i propagande sa 11,96%, troškovi reprezentacije sa 10,51% i sl.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja GP URA za 2018. godinu, utvrđene su određene nepravilnosti i date preporuke za otklanjanje istih i to:

1. **Subjekt revizije finansiranje izborne kampanje treba da vrši u skladu sa članom 12 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**
2. **Subjekt revizije je dužan da isplatu troškova izborne kampanje vrši u skladu sa odredbama člana 18 stav 3 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**
3. **Subjekt revizije u svrhu prikupljanja sredstava za finansiranje troškova izborne kampanje treba da otvori poseban žiro račun kod institucije ovlašćene za platni promet na način kako je to propisano članom 18 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**
4. **Subjekt revizije je dužan da troškove izbornih kampanja ostvaruje u skladu sa odredbama člana 13 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**
5. **Subjekt revizije je dužan da žiro račun otvoren za potrebe izborne kampanje zatvori u roku koji je utvrđen članom 18a Zakona.**
6. **Subjekt revizije treba da posebnim aktom utvrdi blagajnički maksimum shodno članu 6 Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja.**
7. **Subjekt revizije je dužan da IOPPD obrasce podnosi Poreskom organu u roku propisanom važećim Pravilnikom.**
8. **Subjekt revizije prilikom angažovanja izvršilaca po ugovoru o djelu treba da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.**
9. **Subjekt revizije treba da obezbijedi da nalozi za službena putovanje sadrže sve potrebne elemente za obračun putnih troškova u cilju pravilnog obračuna dnevnica za službena putovanja. Takođe je potrebno da lice upućeno na službeni put po povratku podnese Izvještaj o službenom putovanju u roku utvrđenom Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru kao jedinom važećem aktu koji reguliše oblast službenih putovanja.**
10. **Subjekt revizije treba da sve troškove evidentira na odgovarajuća konta shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica.**

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Partije za 2019. godinu, utvrđeno je da je subjekt revizije od datih preporuka realizovao preporuke br. 6, 9 i 10, nije realizovao preporuke br. 2, 7 i 8, dok se realizacija preporuka br. 1, 3, 4 i 5 nije mogla utvrditi jer Partija u 2019. godini nije učestvovala na izborima, a preporuke se odnose na izborne kampanje.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o fininasiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije, br. 40116/20-042-1099/11 od 31.08.2020. godine izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Građanskog pokreta „URA“ za 2019. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. 06-100/20 od 13.10.2020. godine) na Preliminarni izvještaj DRI br. 04-232/20 od 01.10.2020. godine, nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator Radule Žurić - član Kolegijuma, na sjednici održanoj dana 16.10.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja
Građanskog pokreta „URA“ za 2019. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Građanskog pokreta „URA“ za 2019. godinu sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na navedeno u Izvještaju pod tačkom 15.1.6. - Blagajničko poslovanje.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije finansijske i druge radnje u svim materijalnim aspektima uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (tada važeći član 18), Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja (član 6), Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru i internih odluka o upotrebi sopstvenog vozila u službene svrhe i troškovima reprezentacije, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje.**

Na izražavanje uslovnog mišljenja na reviziju pravilnosti uticale su sljedeće nepravilnosti:

1. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije sa računa za redovno poslovanje izvršio plaćanje obaveza po osnovu troškova izborne kampanje (za lokalne izbore u Podgorici održane u 2018. godini) u iznosu od 2.153,80€, što nije u skladu sa odredbama člana 18 tada važećeg Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kamapanja.

   - **Subjekt revizije troškove izborne kampanje treba da plaća u skladu sa odredbama člana 24 sada važećeg Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

2. Uvidom u prezentirane naloge za službena putovanja utvrđene su nepravilnosti u obračunu dijela dnevnica (obračunate pune dnevnice za kraće vrijeme provedeno na službenom putu od 12h), što nije u skladu sa članom 8 važeće Uredbe.

   - **Subjekt revizije treba da obračun dnevnica za službena putovanja vrši na način kako je to predviđeno Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru kao jedinim važećim aktom koji reguliše oblast službenih putovanja.**

3. Partija je shodno članu 6 Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja donijela odluku o blagajničkom maksimumu, ali iznos istog nije usklađen sa Zakonom (blagajnički maksimum na

dnevnom nivou Odlukom je utvrđen u iznosu od 2.500,00€, a Zakonom je za mala pravna lica utvrđen u iznosu od 2.000,00€).

- **Subjekt revizije treba da usaglasi Odluku o utvrđivanju blagajničkog maksimuma sa članom 6 Zakona o sprečavanju nelegalnog poslovanja**.

4. Revizijom je utvrđeno da Partija nije u propisanom roku nadležnom organu Poreske uprave dostavila mjesečne IOPPD obrasce za 2019. godinu (IOPPD obrasci dostavljeni Poreskoj upravi 24.06.2020. godine za svih 12 mjeseci 2019. godine), što nije u skladu sa Pravilnikom o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

   - **Subjekt revizije je dužan da IOPPD obrasce podnosi Poreskom organu u roku propisanom važećim Pravilnikom**.

5. Subjekt revizije nije obezbijedio dokaze o radno – pravnom statusu za lica angažovana ugovorom o djelu, pa se nije moglo utvrditi da li je obračun poreskih obaveza pravilno izvršen na isplaćene naknade, budući da se poreske obaveze ne obračunavaju na isti način za lica u radnom odnosu i nezaposlena lica.

   - **Subjekt revizije prilikom angažovanja izvršilaca po ugovoru o djelu treba da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.**

6. Revizijom je utvrđeno da je Partija po osnovu upotrebe sopstvenih vozila u službene svrhe ostvarila troškove goriva u iznosu od 6.865,05€. Navedeni troškovi su pravdani samo fiskalnim računima, pa se nije moglo utvrditi ko je koristio gorivo na teret sredstava Partije i za koje namjene jer nijesu prezentirani putni nalozi kao ni odobrenja za potrošnju goriva od strane predsjednika Partije kako je to utvrđeno Odlukom o upotrebi sopstvenog vozila u službene svrhe.

   - **Subjekt revizije troškove goriva po osnovu upotrebe sopstvenih vozila za službene svrhe, treba da dokumentuje osim fiskalnim računima putnim nalozima i odobrenjem ovlašćenog lica shodno važećoj Odluci.**

7. Subjekt revizije je na ime troškova reprezentacije gotovinski iz blagajne isplatio iznos od 3.308,77€. Navedeni troškovi pravdani su fiskalnim računima. Glavni odbor Partije je Odlukom o troškovima reprezentacije utvrdio ko ostvaruje pravo na troškove reprezentcije na teret sredstava Partije. Odlukom je definisana i namjena korišćenja sredstava za reprezentaciju.

   U postupku revizije na osnovu prezentirane dokumentacije (fiskalnih računa) nije se moglo utvrditi da li su troškovi reprezentacije ostvareni u skladu sa važećom Odlukom. Računi nijesu ovjereni od strane lica koje je koristilo ugostiteljske usluge, kao ni od strane ovlašćenog lica koji odobrava troškove reprezentacije na teret sredstava Partije.

   - **Subjekt revizije treba da obezbijedi da se računi za pravdanje troškova reprezentacije ovjeravaju od strane lica koje je koristilo ugostiteljske usluge i ovlašćenog lica koje odobrava troškove reprezentacije na teret sredstava Partije u cilju efikasne kontrole da li se troškovi reprezentacije ostvaruju u skladu sa važećom Odlukom.**

8. U postupku revizije, na osnovu prezentirane dokumentacije, utvrđeno je da Partija nije vršila zavođenje faktura.

   - **Preporučuje se subjektu revizije da u cilju obezbjeđivanja adekvatne validnosti ulaznih i izlaznih akata internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja i arhiviranja istih.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
POKRETA ZA PROMJENE
ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Pokret za promjene
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Pokreta za promjene za 2019. godinu
Trajanje revizije:	40 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Predsjednik Senata dr Milan Dabović, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07….31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16, 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije DRI br. 06-357/19 od 30.12.2019. godine
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije (br. 40116/20-042-1110/12 od 31.08.2020. godine.

Revizija konsolidovanog Godišnjeg finansijskog izvještaja Pokreta za promjene za 2019. godinu izvršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Pokreta za promjene za 2019. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskom regulativom.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI REVIZIJE

5. 1. Kriterijumi za finansijsku reviziju

- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 52/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);

- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12).

5.2. Kriterijumi za reviziju pravilnosti

- Zakon o političkim partijama ("Sl. list Crne Gore", br. 073/10, 040/11, 059/11);
- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG“ br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 087/18, 045/19);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18) i br. 74/19);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17, 42/19);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14, 83/16, 67/19);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16, 028/18);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2019. godinu;
- Program rada Partije za 2019. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je indetifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istitnitost i objektivnost. Materijalnost je utvrđena u iznosu od 6.463,60€ (1,5% od ukupnih rashoda Partije, koji iznose 430.907,27€).

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza državni revizori su se upoznali sa zakonskom i drugom regulativom, pribavljena je dokumentacija i informacije o poslovanju subjekta revizije, ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona, pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima. Revizijom su u cjelosti revidirani sljedeći segmenti: prihodi, stalna imovina, blagajničko poslovanje, depoziti na računima, ugovorene naknade, dok su potraživanja, neizmirene obaveze, zarade i ostali troškovi plaćeni preko žiro računa revidirani uzorkom od 80%.

7. PRIHODI

Partija je u 2018. godini u poslovnim knjigama evidentirala ukupne prihode u iznosu od 364.537,45€ i isti se odnose na prihode iz budžeta CG u iznosu 275.298,22€, prihode iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu 68.587,75€, prihode od priloga u iznosu od 700,00€ i ostale prihode u iznosu od 19.951,51€.

Uporedni pregled ostvarenih prihoda u 2018. i 2019. godini po vrsti:

Redni broj	Vrsta prihoda	2018. godina	učešće	2019. godina	učešće	Povećanje / smanjenje u odnosu na prethodnu godinu
1	Prihodi iz budžeta Crne Gore	268,902.16	76.03%	275,298.22	75.52%	6,396.06
2	Prihodi iz budžeta lokalnih samouprava	83,609.58	23.64%	68,587.72	18.81%	-15,021.86
3	Prihodi od priloga	0.00	0.00%	700.00	0.19%	700.00
4	Ostali prihodi	1,173.66	0.33%	19,951.51	5.47%	18,777.85
UKUPNO		**353,685.40**	100.00%	**364,537.45**	100.00%	10,852.05

Shodno prezentiranim podacima najveće učešće u ukupnim prihodima imaju prihodi iz Budžeta CG sa 75,52%, prihodi od lokalnih samouprava sa 18,81%, ostali prihodi sa 5,47% i prihodi od priloga sa 0,19%.

U postupku revizije je utvrđeno da Partija u 2019. godini nije učestvovala na izborima, te nije ostvarivala prihode po ovom osnovu.

8. TROŠKOVI

Partija je u poslovnim knjigama evidentirala troškove u iznosu od 430.907,27€, a odnose se na: troškove kancelarijskog materijala i održavanja osnovnih sredstava u iznosu od 6.172,14€, troškove goriva i energije u iznosu od 4.724,55€, troškove bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca u iznosu od 45.632,36€, troškove ugovorenih naknada u iznosu od 52.386,11€, troškove službenih putovanja u iznosu od 64.424,28€, troškove organizacije skupova u iznosu od 968,00€, troškove prevoza i komunikacionih usluga u iznosu od 13.436,54€, troškove održavanja u iznosu od 7.791,05€, troškove zakupnina u iznosu od 30.812,14€, troškove reklame i propagande u iznosu od 12.595,79€, troškove amortizacije u iznosu od 31.600,42€, troskove neproizvodnih usluga (advokatske, računovodstvene, usluge prevodjenja, komunalne usluge i dr.) u iznosu od 21.757,71€, troškove reprezentacije u iznosu od 25.399,84€, troškove platnog prometa u iznosu od 1.309,01€, troškove pomoći, sponzorstva i druge nematerijalne troškove u iznosu od 19.068,53€, ostale troškove u iznosu od 597,50€ i troškove iz ranijeg perioda u iznosu od 92.231,30€.

Uporedni tabelarni pregled ostvarenih rashoda u 2018. i 2019. godini:

R/B	Konto	naziv konta	Ukupni troškovi u 2018 godini	% učešća	Ukupni troškovi u 2019 godini	% učešća	Povećanje / smanjenje troškova u odnosu na prethodnu godinu
1	512	Troškovi kancelarijskog materijala i održavanja osnovnih sredstava	14,695.87	2.83%	6,172.14	1.43%	-8,523.73
2	513	Troškovi goriva i električne energije	69,400.90	13.36%	4,724.55	1.10%	-64,676.35
3	520.521	Troškovi zarada I doprinosa na teret poslodavca	42,990.14	8.28%	45,632.36	10.59%	2,642.22
4	522,523	Troškpovi naknada po ugovorima	78,784.16	15.17%	52,386.11	12.16%	-26,398.05
5	529	Troškovi službenih putovanja	16,655.19	3.21%	64,424.28	14.95%	47,769.09
6	530	Troškovi organizacije skupova	60,877.00	11.72%	968.00	0.22%	-59,909.00
7	531	Troškovi prevoza i telefona	12,323.62	2.37%	13,436.54	3.12%	1,112.92
8	532	Troškovi održavanja	0.00	0.00%	7,791.05	1.81%	
9	533	Troškovi zakupnina	27,360.40	5.27%	30,812.14	7.15%	3,451.74
10	535	Troškovi reklame i propagande	60,994.27	11.74%	12,595.79	2.92%	-48,398.48
11	540	Troškovi amortizacije	43,960.76	8.46%	31,600.42	7.33%	-12,360.34
12	550	Troškovi ostalih neproizvodnih usluga	20,584.68	3.96%	21,757.71	5.05%	1,173.03
13	551	Troškovi reprezentacije	30,368.99	5.85%	25,399.84	5.89%	-4,969.15
14	553	Troškovi platnog prometa	1,675.34	0.32%	1,309.01	0.30%	-366.33
15	555	Drugi nematerijalni troškovi	227.00	0.04%	200.00	0.05%	-27.00
16	559	Troškovi sponzorstva i uredjenja poslovnog prostora	35,988.61	6.93%	19,068.53	4.43%	-16,920.08
17	579	Ostali rashodi	2,615.00	0.50%	397.50	0.09%	-2,217.50
18	585,592	Rashodi iz ranijih perioda	0.00	0.00%	92,231.30	21.40%	92,231.30
UKUPNO			**519,501.93**	**100.00%**	**430,907.27**	**100.00%**	**-96,385.71**

Shodno prezentiranim podacima najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškovi iz prethodnih perioda sa 21,40%, troškovi službenih putovanja sa 14,95%, troškovi naknada po ugovorima sa 12,16%, troškovi zarada i doprinosa na teret poslodavca sa 10,59% i sl.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Pokreta za promjene za 2018. godinu DRI je utvrdila nepravilnosti i dala preporuke, a odnose se na:

1. **Preporučuje se subjektu revizije da realnije planira prihode i rashode a u slučaju ostvarivanja prihoda i rashoda u većem ili manjem iznosu od planiranih, da koriguje Finansijski plan u tekućoj godini.**
2. **Subjekt revizije je dužan da troškove izborne kampanje plaća u skladu sa članom 18 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**
3. **Subjekt revizije treba da finansiranje troškova izbornih kampanja vrši u skladu sa odredbama članom 2 i člana 17 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**
4. **Subjekt revizije je dužan da finansiranje političkog subjekta vrši u skladu sa odredbama člana 12 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**
5. **Subjekt revizije je dužan da sve troškove pravda adekvatnom i potpunom dokumentacijom shodno članu 19 Zakona o računovodstvu.**
6. **Subjekt revizije je dužan da blagajničko poslovanje u dijelu blagajničkog maksimuma uskladi sa Zakonom o sprječavanju nelegalnog poslovanja.**
7. **Preporučuje se subjektu revizije da zahtijeva povraćaj datog avansa od dobavljača ukoliko usluge nijesu izvršene ili roba isporučena ili da pribavi potrebnu dokumentaciju (fakture) od dobavljača i sprovede odgovarajuća knjiženja u poslovnim knjigama**
8. **Subjekt revizije je dužan da ugovore o zakupu poslovnih prostora zaključuje u skladu sa čl.639 st.1 Zakona o obligacionim odnosima**
9. **Subjekt revizije je shodno odredbama Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje dužan da sačinjava IOPPD obrasce i iste podnosi nadležnom poreskom organu do 15-og u mjesecu za prethodni mjesec.**
10. **Subjekt revizije prilikom angažovanja izvršilaca po ugovoru o djelu treba da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.**
11. **Preporučuje se subjektu revizije da u poslovnim knjigama izvrši razdvajanje transakcija koje se odnose na redovno poslovanje i na izborne kampanje u cilju preciznijeg i transparentnijeg izvještavanja.**

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Pokreta za promjene za 2019. godinu utvrđeno je da je subjekt revizije **realizovao preporuke broj 1 i 7, djelimično je realizovao preporuku broj 5, nije realizovao preporuke broj 2, 6, 8, 9 i 10, dok se realizacija preporuka broj 3, 4 i 11 nije mogla utvrditi** iz razloga što subjekt revizije nije učestvovao na izborima u toku 2019. godine.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o fininasiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije, br. 40116/20-042-1110/12 od 31.08.2020. godine izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Pokreta za promjene za 2019. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. P127/20 od 16.10.2020. godine) na Preliminarni izvještaj DRI br. 04-243/20 od 07.10.2020. godine, nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i predsjednik Senata dr Milan Dabović, na sjednici održanoj dana 22.10.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja
Pokreta za promjene za 2019. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Pokreta za promjene za 2019. godinu sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na navedeno u Izvještaju pod tačkom 14.4. - Blagajničko poslovanje i 15.2. - Troškovi.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije finansijske i druge radnje u svim materijalnim aspektima uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (tada važeći član 18), Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja (član 6), Zakona o računovodstvu (član 19), Zakona o obligacionim odnosima (član 639), Pravilnika o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica, Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru i internog Pravilnika o upotrebi sopstvenog automobila u službene svrhe, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje.**

Na izražavanje negativnog mišljenja na reviziju pravilnosti uticale su sljedeće nepravilnosti:

1. Revizijom je utvrđeno da je Partija, shodno Protokolima o sravnjenju zajedničkih obaveza iz 2017. i 2018. godine, između konstituenata Demokratskog fronta, sa računa za redovno poslovanje izmirila obaveze po osnovu troškova izborne kampanje, u iznosu od 14.917,05€, što nije u skladu sa članom 18 tada važećeg Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, kojim je propisano da sva sredstva namijenjena za finansiranje izborne kampanje uplaćuju se na poseban žiro račun i sva plaćanja troškova izborne kampanje politički subjekat vrši sa tog računa.

   - **Subjekt revizije je dužan da troškove izborne kampanje plaća u skladu sa članom 24, važećeg Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

2. Revizijom je utvrđeno da opštinski odbori Partije nijesu obezbjeđivali evidenciju blagajničkog poslovanja kroz pomoćne knjige (Dnevnik blagajne), iako je za potrebe istih vršeno podizanje gotovine i gotovinske isplate.

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi da opštinski odbori vode pomoćne evidencije blagajničkog poslovanja (Dnevnik blagajne), u cilju efikasnijeg praćenja svih gotovinskih transakcija, što je u skladu sa članom 19 Zakona o računovodstvu.**

3. Revizijom je utvrđeno da Partija nije poštovala blagajnički maksimum (2.000,00€) utvrđen Zakonom o sprječavanju nelegalnog poslovanja jer je u toku 2019. godine 33 dana imala gotovinu u blagajni veću od zakonom utvrđenog limita.

   - **Subjekt revizije je dužan da blagajničko poslovanje u dijelu blagajničkog maksimuma uskladi sa Zakonom o sprječavanju nelegalnog poslovanja.**

4. Uvidom u putne naloge utvrđeno je da je određeni broj putnih naloga potpisalo isto lice kao nalogodavac i kao podnosilac naloga, dok su četiri putna naloga izdata na ime više lica, za koja nijesu prezentirani dokazi o preuzimanju gotovine. Takođe je utvrđeno da nijesu sačinjavani Izvještaji sa službenog puta kako je to predviđeno važećom Uredbom.

   - **Subjekt revizije treba da izdavanje putnih naloga vrši u skladu sa odredbama važeće Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, kao jedinim važećim propisom koji reguliše oblast službenih putovanja, kao i da zahtijeva podnošenje Izvještaja o službenom putovanju od podnosioca naloga uz obračun putnih troškova. Takođe, treba da obezbijedi da putne naloge ne potpisuje isto lice u ulozi nalogodavca i podnosioca putnog naloga.**

5. Revizijom je utvrđeno da su iz blagajne isplaćeni troškovi upotrebe sopstvenog automobila u službene svrhe u iznosu od 50.425,90€, na osnovu putnih naloga, bez pisane saglasnosti ovlašćenog lica o korišćenju sopstvenog automobila u službene svrhe, što nije u skladu sa članom 25 važeće Uredbe, kao ni sa internim Pravilnikom Partije o naknadi dnevnica, troškova za angažovanje u obavljanju aktivnosti i upotrebi sopstvenog automobila za potrebe PZP.

   - **Subjekt revizije treba da isplatu troškova po osnovu upotrebe sopstvenog automobila u službene svrhe vrši na osnovu pisane saglasnosti ovlašćenog lica o korišćenju sopstvenog automobila u službene svrhe, shodno važećoj Uredbi i internom Pravilniku Partije.**

6. Revizijom je utvrđeno da Partija u toku 2019. godine nije dostavljala IOPPD obrasce nadležnom organu Poreske uprave, u rokovima utvrđenim članom 5 Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

   - **Subjekt revizije je dužan da sačinjava IOPPD obrasce i iste podnosi nadležnom poreskom organu do 15-og u mjesecu za prethodni mjesec, shodno odredbama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i Pravilniku o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.**

7. Partija nije obezbijedila dokaze o radno – pravnom statusu za 8 (osam) lica angažovanih putem ugovora o djelu, pa se nije moglo utvrditi da li je obračun poreskih obaveza pravilno izvršen na isplaćene naknade, budući da se poreske obaveze ne obračunavaju na isti način za lica u radnom odnosu i nezaposlena lica.

   - **Subjekt revizije prilikom angažovanja izvršilaca po ugovoru o djelu treba da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.**

8. Uvidom u prezentirane ugovore o zakupu poslovnih prostora utvrđeno je da isti nijesu ovjereni od strane nadležnog organa kako je to utvrđeno članom 639 Zakona o obligacionim odnosima.

   - **Subjekt revizije je dužan da ugovore o zakupu poslovnih prostora zaključuje u skladu sa čl.639 Zakona o obligacionim odnosima.**

9. Revizijom je utvrđeno da Partija, dio troškova u iznosu od 6.648,37€ nije evidentirala na odgovarajuća konta shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica, i to: troškovi održavanja osnovnih sredstava u iznosu od 3.430,36€ evidentirani su na konto 512 – Troškovi kancelarijskog materijala, a iste je trebalo evidentirati na konto 532 - Troškovi usluga održavanja; troškovi usluga prenosa uživo konferencija i drugih emitovanja na društvenim mrežama u iznosu od 2.983,81€ evidentirani su na kontima 512 - Troškovi kancelarijskog materijala u iznosu od 387,20€, 530 – Troškovi organizacije u iznosu od 968,00€, 532 – Troškovi održavanja u iznosu od 750,00€ i 550 – Troškovi neproizvodnih usluga u iznosu od 878,81€, a iste je trebalo evidentirati na konto 535- Troškovi reklame i propagande; troškovi zakupa u iznosu od 161,40€ evidentirani su na konto 522 - Troškovi ugovorenih naknada, a iste je trebalo evidentirati na konto 533 - Troškovi zakupnina; troškovi prevoza u iznosu od 72,60€ evidentirani su na konto 513 - Troškovi goriva i električne energije, a iste je trebalo evidentirati na konto 531 - Troškovi transportnih usluga.

   - **Subjekt revizije treba da sve troškove evidentira na odgovarajuća konta shodno važećem Pravilniku.**

10. Revizijom je utvrđeno da je Partija isplate troškova goriva dokumentovala fakturama, odnosno fiskalnim računima, na osnovu kojih se nije moglo utvrditi ko je koristio gorivo (na fakturama nije naznačen broj registarskih tablica vozila, korisnika goriva), a ista nije internim aktom utvrdila ko ostvaruje pravo na korišćenje goriva i limit. Takođe, Partija nije internim aktom utvrdila ko ostvaruje pravo na troškove reprezentacije, a uvidom u dio računa za troškove reprezentacije, nije se moglo utvrditi ko je istu koristio.

    - **Preporučuje se subjektu revizije da internim aktima utvrdi ko ostvaruje pravo na korišćenje goriva i reprezentacije na teret sredstava Partije, kao i da utvrdi limit za navedene troškove.**

11. Revizijom je utvrđeno da je Partija izvršila plaćanje troškova smještaja u iznosu od 1.161,20€, za tri fizička lica, koja, shodno informaciji od odgovornog lica Partije, nijesu članovi Partije. Plaćanje navedenih troškova nije dokumentovano odlukom organa Partije o odobravanju plaćanja istih, te se nije moglo utvrditi po kom osnovu su vršena plaćanja troškova licima, koja nijesu članovi Partije. Dio navedenih troškova u iznosu od 763,50€, dokumentovan je profakturama.

    - **Subjekt revizije je dužan da sve troškove pravda adekvatnom i potpunom dokumentacijom shodno članu 19 Zakona o računovodstvu.**

12. Revizijom je utvrđeno da je Partija tokom 2019. godine izvršila plaćanje troškova u iznosu od 3.750,00€ (prevoz, ugostiteljske usluge i reklamni materijal), preuzetih od Nove srpske demokratije, shodno ugovorima o preuzimanju duga, kojim nije definisan osnov preuzimanja istih.

    - **Subjekt revizije treba da u ugovorima o preuzimanju duga (obaveza) od strane drugog političkog subjekta definiše osnov preuzimanja istog.**

13. Revizijom je utvrđeno da je Partija, od ukupno iskazanih troškova (430.907,27€) gotovinski isplatila troškove u iznosu od 63.789,23€, što predstavlja 14,80% ukupnih troškova.

    - **Preporučuje se subjektu revizije da smanji gotovinske isplate i da plaćanje vrši preko žiro računa.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
DEMOKRATSKE UNIJE ALBANACA
ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Demokratska unija Albanaca
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Demokratske unije Albanaca za 2019. godinu
Trajanje revizije:	25 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Radule Žurić, član Kolegijuma

I OPŠTI DIO

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07….31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16, 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije DRI br. 06-357/19 od 30.12.2019. godine
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije 40116/20-042-1221/11 od 16.09.2020. godine

Revizija Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske Unije Albanaca za 2019. godinu vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Demokratske unije Albanaca za 2019. godinu.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1. finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2. finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU

5.1 Kriterijumi za finansijsku reviziju

- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 52/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);

- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12).

5.2 Kriterijumi za reviziju pravilnosti

- Zakon o političkim partijama ("Sl. list Crne Gore", br. 073/10, 040/11, 059/11)
- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG“ br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17),
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 087/18, 045/19)
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18) i br. 74/19);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17)
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17, 42/19);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14, 83/16, 67/19);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16, 028/18);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11)
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2019. godinu;
- Program rada Partije za 2019. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupaka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu, odnosno procjena do kojeg nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istitnitost i objektivnost.

Materijalnost je utvrđena u iznosu od 1.229,83€ (2,00% od ostvarenih rashoda Partije koji iznose 61.491,61€).

Za potrebe prikupljanja revizorskih dokaza državni revizor se upoznao sa pravnom regulativom i drugom dokumentacijom, ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona, te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima. Na osnovu sprovedenih analitičkih postupaka identifikovana su područja u kojima je eventualno bilo moguće otkriti greške ili nepravilnosti. Planirani segmenti su revidirani u cjelosti.

7. PRIHODI

Partija je u 2019. godini u poslovnim knjigama iskazala prihode u iznosu od 67.448,14€ i to: iz budžeta Crne Gore u iznosu od 52.793,72€, iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 14.654,33€ i finansijske prihode u iznosu od 0,09€. Ukupni prihodi Partije odnose se na redovno poslovanje.

Uporedni prikaz prihoda Partije u 2018. i 2019. godini

Redni broj	Vrsta prihoda	Iznos u 2018.godini	% učešća	Iznos u 2019.godini	% učešća	Povećanje / smanjenje
1	Prihodi iz Budžeta Crne Gore	51.379,28	73,39%	52.793,72	78,27%	1.414,44
2	Prihodi iz budžeta lokalne samouprave	18.248,03	26,07%	14.654,33	21,73%	-3.593,70
3	Finansijski prihodi	382,29	0,55%	0,09	0,00%	-382,20
Ukupno		**70.009,60**	**100,00%**	**67.448,14**	**100,00%**	**-2.561,46**

8. TROŠKOVI

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama Partije u iznosu od 61.491,61€ odnose se na: troškove ostalog materijala u iznosu od 256,15€, troškove električne energije i goriva u iznosu od 2.467,14€, troškove bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca u iznosu od 4.597,37€, troškove ugovorenih neto naknada u iznosu od 11.500,00€, troškove službenih putovanja i ostalih naknada u iznosu od 13.145,00€, troškove usluga mobilne telefonije i interneta u iznosu od 3.681,80€, troškove zakupnina u iznosu od 200,00€, troškove usluga održavanja osnovnih sredstava u iznosu od 1.534,66€, troškove reklame i propagande u iznosu od 9.885,50€, troškove amortizacije u iznosu od 2.185,10€, troškove neproizvodnih usluga u iznosu od 2.336,00€, troškove reprezentacije u iznosu od 8.869,91€, troškove osiguranja u iznosu od 289,03€, troškove platnog prometa u iznosu od 223,33€ i druge nematerijalne troškove u iznosu od 320,62€.

Navedeni troškovi se odnose na redovno poslovanje Partije, osim iznosa od 9.075,00€ koji se odnosi na troškove izborne kampanje iz 2018. godine, koje je Partija evidentirala u poslovnim knjigama u 2019. godini, s obzirom da isti nijesu evidentirani u poslovnim knjigama u 2018. godini, što je konstatovano i u Izvještaju DRI o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske unije Albanaca za 2018. godinu.

Tabelarni pregled troškova ostvarenih u 2018. i 2019. godini

Redni broj	Naziv konta	Opis troška	Troškovi za 2018.godinu	% učešća	Troškovi za 2019.godinu	% učešća	Povećanje/ smanjenje
1	512	Troškovi ostalog materijala	941,50	1,63%	256,15	0,42%	-685,35
2	513	Troškovi goriva i energije	3.744,86	6,49%	2.467,14	4,01%	-1.277,72
3	520,521	Troškovi bruto zarada, poreza i doprinosa	5.477,07	9,49%	4.597,37	7,48%	-879,70
4	522	Troškovi naknada po ugovirma o djelu	6.100,00	10,57%	11.500,00	18,70%	5.400,00
5	529	Troškovi službenih putovanja i naknade prevo	23.259,00	40,31%	13.145,00	21,38%	-10.114,00
6	531	Troškovi PTT usluga	3.956,95	6,86%	3.681,80	5,99%	-275,15
7	533	Troškovi zakupnina	0,00	0,00%	200,00	0,33%	200,00
8	532	Troškovi usluga održavanja osnovnih sredstav	1.149,60	1,99%	1.534,66	2,50%	385,06
9	535	Troškovi reklame i propagande	1.245,20	2,16%	9.885,50	16,08%	8.640,30
10	540	Troškovi amortizacije	4.251,02	7,37%	2.185,10	3,55%	-2.065,92
11	550	Troškovi neproizvodnnih usluga	450,00	0,78%	2.336,00	3,80%	1.886,00
12	551	Troškovi reprezentacije	4.010,98	6,95%	8.869,91	14,42%	4.858,93
13	552	Troškovi premije osiguranja	360,03	0,62%	289,03	0,47%	-71,00
14	553	Troškovi platnog prometa	230,84	0,40%	223,33	0,36%	-7,51
15	555 i 559	Drugi nematerijalni troškovi	101,00	0,18%	320,62	0,52%	219,62
16	562	Finansijski rashodi	896,28	1,55%	0,00	0,00%	-896,28
17	579	Troškovi kazna za pirvredne prestupe	1.524,28	2,64%	0,00	0,00%	-1.524,28
UKUPNO			**57.698,61**	**100,00%**	**61.491,61**	**100,00%**	**3.793,00**

Najveće učešće u ukupnim troškovima Partije za 2019. godinu imaju troškovi za službena putovanja koji u ukupnim troškovima učestvuju sa 21,38%, troškovi naknada po ugovorima o djelu sa 18,70%, troškovi reklame i propaganda sa 16,08%, troškovi reprezentacije sa 14,42%, troškovi bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca sa 7,48%, troškovi PTT usluga sa 5,99% itd.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg finansijskg izvještaja Demokratske Unije Albanaca za 2018. godinu utvrđene su nepravilnosti i date preporuke za otklanjanje istih i to:

1. **Subjekt revizije je dužan da troškove izbornih kampanja ostvaruje u skladu sa odredbama člana 13 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**
2. **Subjekt revizije treba da usaglasi podatke u izvještajima koje dostavlja nadležnim institucijama, kao i da blagovremeno obezbijedi potrebnu dokumentaciju za evidentiranje svih poslovnih transakcija.**
3. **Subjekt revizije treba da dnevnice za službena putovanja isplaćuje shodno Uredbi o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, kao jedino važećem aktu.**
4. **Subjekt revizije je dužan da sve troškove pravda adekvatnom i potpunom dokumentacijom shodno članu 19 Zakona o računovodstvu.**
5. **Subjekt revizije treba da u poslovnim knjigama obezbjedi evidenciju potraživanja od svih lokalnih samouprava, od kojih ostvaruje sredstva po osnovu osvojenih odborničkih mandata. Evidencija treba da bude zasnovana na ovjerenoj i usaglašenoj dokumentaciji.**
6. **Subjekat revizije treba da prilikom isplate naknada fizičkim licima isplati i poreske obaveze shodno odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.**
7. **Subjekt revizije treba da IOPPD obrasce podnosi nadležnom poreskom organu, do 15-og u mjesecu za prethodni mjesec shodno članu 5 važećeg Pravilnika.**
8. **Subjekt revizije za obavljanje poslova koji po prirodi i opisu imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos sa izvršiocima treba da zaključuje ugovore o radu.**
9. **Subjekt revizije treba da Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji uskladi sa odredbama Zakona o radu.**

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Demokratske Unije Albanaca za 2019. godinu, utvrđeno je da je subjekt revizije od datih preporuka realizovao 2 preporuke (br. 3 i 6), djelimično je realizovao 2 preporuke (br. 4 i 5), nije realizovao 3 preporuke (br. 7, 8 i 9), dok se realizacija preporuka br. 1 i 2 nije mogla utvrditi jer subjekt revizije nije bio nosilac izborne liste na lokalnim izborima u Tuzima u 2019. godini.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o fininasiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije, br. 40116/20-042-1221/11 od 16.09.2020. godine izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Demokratske unije Albanaca za 2019. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. P10/20 od 23.10.2020. godine) na Preliminarni izvještaj DRI br. 04-260/20 od 19.10.2020. godine, nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator Radule Žurić, na sjednici održanoj dana 29.10.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja
Demokratske unije Albanaca za 2019. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji finansijski izvještaj Demokratske unije Albanaca za 2019. godinu sastavljen u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, osim navedenog u Izvještaju pod tačkom 10.1.5- Blagajničko poslovanje i tačkom 10.2.2- Troškovi, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje** na Godišnji finansijski izvještaj.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije finansijske i druge radnje u svim materijalnim aspektima uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (tada važeći član 18 i 38), Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja (član 6), Zakona o računovodstvu (član 19), Zakona o radu, Pravilnika o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica, Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje.**

Na izražavanje negativnog mišljenja na reviziju pravilnosti uticale su sljedeće nepravilnosti:

1. Revizijom je utvrđeno da je Partija donijela Finansijski plan i Program rada za 2019. godinu, ali ne u roku koji je utvrđen članom 38 tada važećeg Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

   - **Subjekt revizije treba da shodno članu 49 sada važećeg Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja donese finansijski plan i godišnji program rada do kraja tekuće za narednu godinu.**

2. Revizijom je utvrđeno da je Partija sa računa za redovno poslovanje isplatila troškove izborne kampanje (iz 2018. godine) u iznosu od 6.000,00€ i iz blagajne za redovno poslovanje troškove za lokalne izbore u Tuzima iz 2019. godine u iznosu od 540,00€, što nije u skladu sa članom 18 stav 3 tada važećeg Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

   - **Subjekt revizije je dužan da isplatu troškova izborne kampanje vrši u skladu sa odredbama člana 24 stav 3 sada važećeg Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

3. Revizijom je utvrđeno da je veći dio godine, dnevni saldo u blagajni Ulcinj prelazio Zakonom i Odlukom o blagajničkom maksimumu Partije utvrđeni limit od 2.000,00€.

   - **Subjekt revizije treba da poštuje blagajnički maksimum utvrđen članom 6 Zakona o sprečavanju nelegalnog poslovanja i Odlukom o blagajničkom maksimumu Partije.**

4. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije ne vodi analitičku evidenciju imovine, osim u popisnim listama.

   - **Subjekt revizije u skladu sa članom 19 Zakona o računovodstvo, treba da vodi analitičku evidenciju osnovnih sredstava u posebnom računovodstvenom programu ili vanbilansno u exel tabelama. Navedena evidencija je osnov za upoređivanje popisom utvrđenog stanja i utvrđivanje eventualnih razlika (manjkova ili viškova).**

5. Revizijom je utvrđeno da Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji nijesu normirani uslovi potrebni za obavljanje poslova radnog mjesta, kao što su: vrsta i stepen stručne spreme, odnosno nivo obrazovanja i zanimanja, vještine i radno iskustvo, što nije u skladu sa odredbama Zakona o radu.

   - **Subjekt revizije treba da Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji uskladi sa odredbama Zakona o radu.**

6. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije nije IOPPD obrasce dostavio nadležnom poreskom organu u roku koji je propisan Pravilnikom o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje. Svi IOPPD obrasci su dostavljeni Poreskoj upravi 25.12.2019. godine.

   - **Subjekt revizije treba da IOPPD obrasce podnosi nadležnom poreskom organu, do 15-og u mjesecu za prethodni mjesec shodno članu 5 važećeg Pravilnika.**

7. Revizijom je utvrđeno, da su ugovorima o djelu tri izvršioca bila angažovana za obavljanje poslova koji spadaju u redovnu djelatnost Partije za koje je trebalo zasnovati radni odnos sa izvršiocima, a ne zaključiti ugovore o djelu. Takođe je utvrđeno da je sa predsjednikom Partije, za njegove redovne partijske aktivnosti zaključen Ugovor o djelu. Državnoj revizorki je za navedeno lice prezentirana i Odluka Glavnog odbora Partije o isplati naknade za navedenog javnog funkcionera, ali ne i akt kojim je regulisana isplata naknada imenovanim funkcionerima.

   - **Subjekt revizije za obavljanje poslova koji po prirodi i opisu imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos sa izvršiocima treba da zaključuje ugovore o radu, dok isplatu naknada imenovanim funkcionerima treba regulisati iternim aktom Partije.**

8. Revizijom je utvrđeno da troškovi prevoza u iznosu od 1.980,00€ nijesu adekvatno i potpuno dokumentovani (nijesu prezentirane autobuske karte, računi taksija, računi za gorivo i sl.), kao ni putni nalozi za dio troškova u iznosu od 1.080,00€.

   - **Subjekt revizije treba da troškove prevoza na službenom putu dokumentuje adekvatnom i potpunom dokumentacijom shodno članu 19 Zakona o računovodstvo.**

9. Revizijom je utvrđeno, uvidom u putne naloge, da je jedno lice iste potpisivalo u svojstvu nalogodavca i podnosioca računa.

- **Subjekt revizije treba da obezbijedi da putne naloge ne potpisuje isto lice u svojstvu nalogodavca i podnosioca računa.**

10. Revizijom je utvrđeno da je subjekt revizije iz blagajne, shodno Odluci Glavnog odbora Partije, isplatio 1.000,00€ na ime pomoći stanovnicima Albanije ugroženim od posljedica zemljotresa. Nije prezentiran dokaz o preuzimanju gotovine.

    - **Subjekt revizije isplate iz blagajne treba dodatno da dokumentuje potvrdama o preuzimanju gotovine.**

11. Revizijom je utvrđeno, da subjekt revizije nije Internim aktom utvrdio ko u Partiji ostvaruje pravo na troškove goriva, reprezentacije i troškove usluga mobilne telefonije, kao ni limite za navedene troškove. Takođe je utvrđeno da većina računa za gorivo i reprezentaciju nijesu ovjereni od strane lica koje je koristilo navedene troškove na teret sredstava Partije kao ni od lica koje je odobrilo navedene troškove.

    - **Preporučuje se subjektu revizije, da internim aktom utvrdi ko ima pravo na troškove goriva, reprezentacije i troškove mobilne telefonije na teret sredstava Partije, kao i limite za navedene troškove. Takođe se preporučuje da se računi ovjeravaju od strane lica koje je koristilo gorivo i ugostiteljske usluge i lica koje odobrava navedene troškove na teret sredstava Partije.**

12. Revizijom je utvrđeno da subjekt revizije troškove u iznosu od 11.887,38€ nije evidentirao na odgovarajuća konta shodno važećem Pravilniku i to: troškovi iz ranijih godina u iznosu od 10.857,38€ (iznos od 9.075,00€ odnosi se na izborni trošak iz 2018. godine i evidentiran je na troškove reklame i propagande; iznos od 968,00€ odnosi se na knjigovodstvene usluge iz 2018. godine i evidentiran je na troškove neproizvodnih usluga; iznos od 411,45€ odnosi se na troškove usluga mobilne telefonije i interneta iz 2018. godine i evidentiran je na troškove usluga mobilne telefonije i interneta; iznos od 402,93€ odnosi se na troškove reprezentacije iz 2014. godine i evidentiran je na trošak reprezentacije), a iste je trebalo evidentirati na konto 592 – Rashodi iz prethodnih izvještajnih perioda, troškovi u iznosu od 750,00€ koji se odnose na ugovore o djelu evidentirani su na troškove reklame i propagande, a iste je trebalo evidentirati na konto 522-Troškovi naknada po ugovorima o djelu, troškovi u iznosu od 280,00€ koji se odnosi na pomoći evidentirani su na troškove zakupnina u iznosu od 200,00€ i ostale nematerijalne troškove u iznosu od 80,00€, a iste je trebalo evidentirati na konto 529 – Ostali lični rashodi i naknade.

    - **Subjekt revizije treba da sve troškove evidentira na odgovarajuća konta shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica.**

13. U postupku revizije, na osnovu prezentirane dokumentacije, utvrđeno je da veći broj ulaznih i izlaznih akata Partija (Ugovora o djelu, Ugovora o pružanju pravnih usluga, zahtjeva za pomoć, faktura i većeg broja odluka: Odluka o formiranju komisije za popis, Odluka o usvajanju Izvještaja popisne komisije, Odluka o kupovini mobilnog telefona, Odluka o isplati naknade za predsjednika Partije, Odluke o pomoći koje su isplaćene iz Ogranka Ulcinj i sl.) ne sadrži broj djelovodnog protokola, kao ni datum zavođenja u djelovodni protokol.

    - **Preporučuje se subjektu revizije da u cilju obezbjeđivanja adekvatne validnosti ulaznih i izlaznih akata internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja i arhiviranja istih.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA
NOVE DEMOKRATSKE SNAGE - FORCA
ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Nova demokratska snaga - FORCA
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj Nove demokratske snage – FORCA za 2019. godinu
Trajanje revizije:	30 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma Senator Zoran Jelić, član Kolegijuma

I OPŠTI PODACI

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07….31/14 i 70/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG" br. 52/14, 76/15, 83/16, 92/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije DRI br. 06-357/19 od 30.12.2019. godine;
- Odluci Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije (br. 40116/20-042-1220/2 od 07.07.2020. godine) i Odluci o izmjeni i dopuni Odluke o vršenju ove revizije od 15.09.2020. godine.

Revizija Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove demokratske snage (FORCA) za 2019. godinu izvršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnost („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2. VRSTA REVIZIJE

Predmetna revizija ima karakter finansijske revizije i revizije pravilnosti.

3. PREDMET REVIZIJE

Predmet revizije je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Nove demokratske snage za 2019. godinu.

4. CILJ REVIZIJE

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja da li su:

1) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja i da li su
2) finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

5. KRITERIJUMI REVIZIJE

5. 1. Kriterijumi za finansijsku reviziju

- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 52/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12).

5.2. Kriterijumi za reviziju pravilnosti

- Zakon o političkim partijama ("Sl. list Crne Gore", br. 073/10, 040/11, 059/11);
- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG“ br. 52/14, 76/15, 83/16 i 92/17);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2019. godinu („Sl. list Crne Gore", br. 087/18, 045/19);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18) i br. 74/19);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br. 047/08, 04/11 i 22/17);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/07…62/13, 08/15, 22/17,42/19);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14, 83/16, 67/19);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 040/16, 028/18);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br. 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;
- Finansijski plan Partije za 2019. godinu;
- Program rada Partije za 2019. godinu.

6. METODE REVIZIJE

Revizija je vršena kombinovanjem postupka dokumentarne i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena materijalnog rizika kroz razumijevanje subjekta revizije i njegovog okruženja, uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost. Materijalnost je utvrđena u iznosu od 1.291,92€ (2% na ukupne rashode Partije koji iznose 64.596,00€).

Državni revizor se upoznao sa pravnom regulativom i drugom dokumentacijom subjekta revizije, na osnovu sprovedenih testova ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima.

7. PRIHODI

Revizijom je utvrđeno da je Partija je u poslovnim knjigama iskazala prihode u iznosu od 67.867,84€ i isti se odnose na: prihode iz Budžeta CG u iznosu od 64.525,64€ i ostale prihode u iznosu od 3.342,20€. Navedeni prihodi ostvareni su po osnovu redovnog poslovanja.

Tabelarni uporedni pregled ostvarenih prihoda u 2018. i 2019. godini:

rb	VRSTA PRIHODA	2018	% učešća	2019	% učešća	smanjenje/ povećanje u odnosu na prethodnu godinu
1	Prihodi iz Budžeta CG	62.796,89	79,01%	64.525,64	95,08%	1.728,75
2	Prihodi od budžeta lokalnih samouprava	16.680,42	20,99%	0,00	0,00%	-16.680,42
3	Ostali prihodi	6,73	0,01%	3.342,20	4,92%	3.335,47
UKUPNO		**79.484,04**	**100,00%**	**67.867,84**	**100,00%**	**-11.616,20**

Shodno prezentiranim podacima konstatuje se da su ostvareni prihodi u 2019. godini u odnosu na prethodnu manji za 11.616,20€. Prihodi iz budžeta Crne Gore učestvuju u ukupnim prihodima sa 95,08%.

8. TROŠKOVI

Partija je u 2019. godini ostvarila troškove u ukupnom iznosu od 64.596,65€ i isti se odnose na: troškove kancelarijskog, ostalog materijala u iznosu od 1.062,89€, troškove goriva i energije u iznosu od 1.121,03€, troškove bruto zarada i naknada po ugovoru o dijelu u iznosu od 26.681,17€, troškove dnevnica za službena putovanja u iznosu od 5.719,00€, troškove PTT usluga u iznosu od 1.948,91€, troškove zakupa u iznosu od 1.650,00€, troškove reklame i propagande u iznosu od 912,66€, troškove ostalih usluga u iznosu od 7.617,38€, troškove amortizacije u iznosu od 2.357,88€, troškove reprezentacije u iznosu od 1.868,77€, troškove provizije u iznosu od 273,05€, troškove doprinosa za savez sindikata, privrednu komoru, prirez u iznosu od 419,91€, troškove stipendiranja i pomoći u iznosu od 4.011,70€ i troškove prinudne naplate u iznosu od 8.952,30€.

Uporedni pregled ostvarenih troškova u 2018. i 2019. godini:

Redni broj	Naziv konta	Opis troška	Troškovi za 2018.godinu	% učešća	Troškovi za 2019.godinu	% učešća	Povećanje/ smanjenje
1	i 512	Troškovi ostalog materijala	3,367.44	2.42%	1,062.89	1.65%	-2,304.55
2	513	Troškovi goriva i energije	2,958.20	2.12%	1,121.03	1.74%	-1,837.17
3	520	Troškovi bruto zarada, poreza i doprinosa	27,171.45	19.50%	26,681.17	41.30%	-490.28
4	529	Troškovi dnevnica za službena putovanja	5,876.90	4.22%	5,719.00	8.85%	-157.90
5	531	Troškovi PTT usluga	5,360.39	3.85%	1,948.91	3.02%	-3,411.48
6	533	Troškovi zakupnina	2,550.00	1.83%	1,650.00	2.55%	-900.00
7	535	Troškovi reklame i propagande	18,193.27	13.06%	912.66	1.41%	-17,280.61
8	536	Troškovi oglašavanja i medijskog predstavljanja	19,417.13	13.93%	0.00	0.00%	-19,417.13
9	539	Troškovi ostalih usluga	13,841.30	9.93%	7,617.38	11.79%	-6,223.92
10	540	Troškovi amortizacije	2,261.80	1.62%	2,357.88	3.65%	96.08
11	551	Troškovi reprezentacije	10,770.87	7.73%	1,868.77	2.89%	-8,902.10
12	553	Troškovi platnog prometa	533.03	0.38%	273.05	0.42%	-259.98
13	555 i 559	ostali nematerijalni troškovi	3,310.06	2.38%	4,431.61	6.86%	1,121.55
14	579	ostali troškovi	23,736.59	17.03%	8,952.30	13.86%	-14,784.29
UKUPNO			139,348.43	100.00%	64,596.65	100.00%	-74,751.78

Shodno prezentiranim podacima konstatuje se da najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškovi zarada sa 41,30%, troškovi prinudne naplate sa 13,86%, troškovi ostalih usluga sa 11,79%, i sl.

9. REALIZACIJA PREPORUKA IZ PRETHODNE GODINE

Revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Nove demokratske snage (FORCE) za 2018. godinu utvrđene su nepravilnosti i date preporuke za otklanjanje istih i to:

1) **Subjekt revizije je dužan da sredstva iz privatnih izvora za finansiranje troškova izborne kampanje prikuplja u skladu sa odredbama člana 17 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

2) **Subjekt revizije je dužan da troškove izbornih kampanja ostvaruje u skladu sa odredbama člana 13 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

3) **Subjekt revizije je dužan da sve troškove izborne kampanje plaća sa računa otvorenog za te namjene shodno odredbama člana 18 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

4) **Subjekt revizije treba da sve troškove izbornih kampanja iskaže u Izvještaju o porijeklu visini i struktu prikupljenih i utrošenih sredstava za izborne kampanje kao i da u poslovnim knjigama pravilno klasifikuje troškove koji se odnose na redovno poslovanje i izborne kampanje.**

5) **Subjekt revizije treba da troškove prevoza dodatno dokumentuje i dokazima o nastanku troškova prevoza (vozne karte, autobuske karte, računi za gorivo i sl.)**

6) **Subjekt revizije je dužan da poštuje blagajnički maksimum utvrđen odredbama člana 6 Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja i Odlukom nadležnog organa Partije.**

7) **Subjekt revizije treba da isplatu poreskih obaveza na isplaćene naknade fizičkim licima vrši u skladu sa članom 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica kao i da IOPPD obrasce podnosi Poreskom organu propisanom roku.**

Revizijom Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja Nove Demokratske Snage "FORCA" za 2019. godinu utvrđeno je da je Partija realizovala preporuku br.6, nije realizovala preporuku br. 7, a realizacija preporuka br. 1, 2, 3, 4 i 5 nije se mogla provjeriti iz razloga što Partija u 2019. godini nije učestvovala na izborima i nije imala evidentiranih troškova prevoza (vezano za realizaciju preporuke broj 5).

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu člana 4 i člana 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, Zakona o fininasiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Odluke Kolegijuma nadležnog za vršenje ove revizije, br. 40116/20-042-1220/2 od 07.07.2020. godine izvršila je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i reviziju pravilnosti Nove demokratske snage "FORCA" za 2019. godinu. Revizija je izvršena u skladu sa Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti.

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije (br. 800-129/20 od 26.10.2020. godine) na Preliminarni izvještaj DRI br. 04-258/20 od 19.10.2020. godine, nadležni Kolegijum u sastavu senator DRI Nikola N. Kovačević, rukovodilac Kolegijuma i senator Zoran Jelić - član Kolegijuma, na sjednici održanoj dana 29.10.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja
Nove demokratske snage "FORCA" za 2019. godinu

Finansijskom revizijom je utvrđeno da je Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Nove demokratske snage "FORCA" za 2019. godinu sastavljen i prezentovan na fer i objektivan način u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na navedeno u Izvještaju pod tačkom 17. - Troškovi - Troškovi bruto zarada i ugovorenih naknada.

Revizijom pravilnosti utvrđeno je da subjekt revizije nije finansijske i druge radnje u svim materijalnim aspektima uskladio sa zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju. Neusklađenost se odnosi na nedosljednu primjenu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (tada važeći član 38), Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica (član 46), Zakona o reprogramu poreskih potraživanja (član 12), Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, Pravilnika o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica, pa u skladu sa tim nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje.**

Na izražavanje uslovnog mišljenja na reviziju pravilnosti uticale su sljedeće nepravilnosti:

1. Glavni odbor Partije je donio Finansijski plan za 2019. godinu ali isti nije donešen u zakonskom roku. Shodno članu 38 tada važećeg Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, Partija je bila u obavezi da Finansijski plan donese do kraja tekuće za narednu godinu, a isti je donijet 22. januara 2019. godine.

   - **Subjekt revizije je dužan da Finansijski plan donese u roku propisanom članom 49 sada važećeg Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

2. Subjekt revizije na isplaćene neto zarade i ugovorene naknade u 2019. godini je obračunao poreske obaveze u iznosu od 5.272,14€ ali nije vršio plaćanje istih, što nije u skladu sa odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica. Takođe subjekt revizije nije shodno članu 12 Zakona o reprogramu poreskih potraživanja redovno izmirivao tekuće poreske obaveze.

   - **Subjekt revizije je dužan da vrši uplatu poreskih obaveza na isplaćena lična primanja fizičkim licima shodno odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, kao i da redovno izmiruje tekuće poreske obaveze shodno članu 12 Zakona o reprogramu poreskih potraživanja.**

3. Subjekt revizije nije IOPPD obrasce za 2019. godinu podnosio nadležnom Poreskom organu u roku koji je utvrđen Pravilnikom o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (IOPPD obrasci za četiri mjeseca podnijeti su u septembru 2019 dok su za preostale mjesece podnešeni u septembru 2020 godine).

   - **Subjekt revizije treba da IOPPD obrasce podnosi Poreskom organu u roku propisanom Pravilnikom o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.**

4. Troškovi ugovorenih naknada u iznosu od 3.550,00€ nijesu evidentirani na odgovarajuće konto shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica (troškovi evidentirani na k-to 520, a iste je trebalo evidentirati na k-to 522).

   - **Subjekt revizije treba da sve troškove evidentira na odgovarajuća konta shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica.**

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI
ZAVRŠNOG RAČUNA BUDŽETA OPŠTINE PLAV
ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	Opština Plav
Predmet revizije:	Završni račun budžeta Opštine Plav za 2018. godinu
Trajanje revizije:	50 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Zoran Jelić, rukovodilac Kolegijuma Senator Radule Žurić, član Kolegijuma

I OPŠTI DIO

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije Završnog računa Budžeta Opštine Plav za 2018. godinu sadržan je u:

- Ustavu Crne Gore, član 144 ("Sl. list CG", br. 01/07, 038/13),
- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji, član 4: („Sl. list RCG", br. 28/04, 27/06, 78/06 i "Sl. list Crne Gore", br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17),
- Godišnjem planu revizija Državne revizorske institucije za 2019. godinu, br: 06-369/18 od 12.12.2018. godine,
- Odluci o vršenju revizije nadležnog kolegijuma broj 40112/19-051-871/3 od 08.05.2018. godine.

Revizija Završnog računa budžeta Opštine Plav za 2018. godinu vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom o radu Državne revizorske institucije („Sl. list CG br. 03/15),
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15),
- Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS),
- Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI) – nivo III.

2. VRSTA, PREDMET I CILJ REVIZIJE

Predmet revizije je Završni račun budžeta Opštine Plav za 2018. godinu. U okviru revizije Završnog računa budžeta detaljno su analizirani:

- Primici Opštine;
- Izdaci Opštine;
- Realizacija kapitalnih projekata;
- Evidencija državne imovine u Opštini;
- Zaduženost i izdate garancije
- Neizmirene obaveze;

Predmet revizije su i normativna uređenost i organizaciono ustrojstvo Opštine, sistem javnih nabavki i sistem unutrašnjih finansijskih kontrola. Obavljena je finansijska revizija i revizija pravilnosti, koja podrazumijeva sveobuhvatan uvid u finansijsko poslovanje Opštine i usklađenost poslovanja sa zakonima i propisima.

Cilj revizije je izricanje mišljenja o pouzdanosti i tačnosti Završnog računa budžeta Opštine Plav za 2018. godinu, ocjena unutrašnjeg sistema finansijskog upravljanja i kontrole i pravilnosti (zakonitost) poslovanja. Pravilnost (zakonitost) poslovanja podrazumijeva izricanje mišljenja o tome da li su transakcije izvršene u skladu sa zakonom, drugim propisima, datim ovlašćenjima i za planirane svrhe.

3. OSNOVNI PODACI O SUBJEKTU REVIZIJE

Opština Plav (u daljem tekstu: Opština) funkcioniše u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi („Sl. list RCG" br. 42/03, 28/04, 75/05, 13/06 i „Sl list Crne Gore" br. 88/09, 3/10, 73/10, 38/12, 10/14, 57/14 i 02/18), Zakonom o finansiranju lokalne samouprave („Sl. list RCG" br. 42/03, 44/03, i „Sl. list Crne Gore" br. 05/08, 51/08, 74/10, 01/15, 78/15, 03/16, 30/17, 91/17 i 03/19), Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti („Sl. list CG", br. 20/14, 56/14, 70/17 i 4/18), Zakonom o državnoj imovini („Sl. list CG", br. 21/09, 40/11) i Statutom Opštine Plav (Sl. list RCG - opštinski propisi broj 17/07 i "Sl. list CG" - opštinski propisi broj 25/09, 38/10 i 44/18).

Sjedište Opštine je u Plavu, ul. Čaršijska bb.

Opština samostalno obavlja poslove lokalne samouprave koji su od neposrednog i zajedničkog interesa za stanovnike Opštine.

Nadležnosti Opštine regulisane su Zakonom o lokalnoj samoupravi, dio III - Poslovi lokalne samouprave (čl. 28 - čl. 39.) i Statutom Opštine Plav (čl. 13 - čl. 17), kao i drugim sistemskim zakonima kojima su uređena pitanja državne imovine, utvrđivanja visine i kontrole sopstvenih prihoda i dr.

Organi Opštine su Skupština Opštine i Predsjednik Opštine.

Skupštinu opštine čine odbornici koje biraju građani na period od četiri godine u skladu sa čl. 37 Zakona o lokalnoj samoupravi. Broj odbornika u Skupštini utvrđuje se posebnom odlukom. Skupština je predstavnički organ građana i njen rad je regulisan Zakonom o lokalnoj samoupravi i Statutom Opštine Plav (čl. 26 - čl. 83).

Predsjednik Opštine, je izvršni organ Opštine, biraju ga odbornici skupštine na period od četiri godine i njegov rad je regulisan Zakonom o lokalnoj samoupravi i Statutom Opštine Plav (čl. 84 - čl. 102). Predsjednik Opštine predstavlja i zastupa Opštinu.

Računovodstvene politike i trezorsko poslovanje

Opština vodi računovodstveno poslovanje u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština („Sl. list Crne Gore“, br. 72/16).

Shodno Pravilniku o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave („Sl. list Crne Gore“, br. 23/14), Opština je dužna da popuni i dostavi propisane finansijske izvještaje Ministarstvu finansija, najkasnije do kraja februara tekuće godine za predhodnu godinu, na obrascima:

- Obrazac 1 - Izvještaj o novčanim tokovima I - ekonomska klasifikacija,
- Obrazac 2 - Izvještaj o novčanim tokovima II - funkcionalna klasifikacija,
- Obrazac 5 - Izvještaj o neizmirenim obavezama,
- Obrazac 7 - Izvještaj o konsolidovanoj budžetskoj potrošnji.

Pored navedenih finansijskih izvještaja, Opština je shodno Pravilniku o načinu dostavljanja i sadržaju podataka o prihodima, rashodima i budžetskom zaduženju jedinica lokalne samouprave („Sl. list Crne Gore“, br. 26/11 i 15/13) i Zakona o finansiranju lokalne samouprave (“Sl. list RCG” br. 42/03, “Sl. list CG” br. 05/08, 51/08 i 74/10) sačinila i dostavila Ministarstvu finansija Izvještaj o planiranim i ostvarenim prihodima budžeta, planiranim i izvršenim rashodima budžeta i budžetskom zaduženju na obrascima:

- POP - Izvještaj o planiranim i ostvarenim prihodima budžeta,
- PIR - Izvještaj o planiranim i izvršenim rashodima budžeta,
- BUZ - Izvještaj o budžetskom zaduženju i
- NEO - Izvještaj o neizmirenim budžetskim obavezama.

Uputstvo o radu trezora lokalne samouprave – Uputstvom o radu trezora Opštine propisuje se bliži način izvršenja budžeta lokalne samouprave, kontrola finansijskih transakcija, obezbjeđenje likvidnosti konsolidovanog računa trezora, upravljanje dugom Opštine, kao i oblik i sadržina obrazaca za glavnu knjigu trezora.

Ministarstvo finansija je na osnovu čl. 54 Zakona o finansiranju lokalne samouprave (“Sl. list CG” br: 03/19) donijelo Uputstvo o bližem načinu rada trezora lokalne samouprave (“Sl. list CG” br: 15/19 od 08.03.2019. godine) kojim je propisalo bliži način rada trezora opština, radi unaprjeđenja finansijskog upravljanja.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i Izjašnjenja subjekta revizije br: 031-781 od 03.12.2019. godine na Preliminarni izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Plav za 2018. godinu, a u skladu sa članom 15 i 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i članom 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu Zoran Jelić (član Senata – rukovodilac Kolegijuma) i Radule Žurić (član Senata – član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 18.12.2019. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Završnog računa Budžeta Opštine Plav za 2018. godinu

Odgovornost subjekta revizije

U skladu sa članom 52 Zakona o finansiranju lokalne samouprave za izvršenje budžeta opštine odgovoran je predsjednik opštine, a za namjensko korišćenje budžetskih sredstava odgovoran je budžetski izvršilac. Shodno članu 69. Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti Završni račun budžeta opštine priprema odgovorno lice opštine u skladu sa navedenim zakonom. Rukovodstvo subjekta revizije odgovorno je za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja, u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost Državne revizorske institucije

Odgovornost Državne revizorske institucije (DRI) je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje da li je Odluka o Završnom računu Budžeta Opštine Plav za 2018. godinu, u svim materijalnim aspektima sastavljena i prezentovana u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskom izvještaju, odgovornost DRI je izražavanje mišljenja da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su indentifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju.

Revizija je sprovedena u skladu s Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI - nivo III). Državna revizorska institucija je poštovala etičke zahtjeve, planirala i izvršila reviziju na način kojim je obezbijeđeno razumno uvjerenje da li su finansijski izvještaji Opštine Plav sačinjeni i prezentovani, u svim materijalno značajnim pitanjima, u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja i da li je poslovanje subjekata revizije bilo u skladu sa važećim zakonskim i drugim propisima.

Revizija je obuhvatila sprovođenje postupaka radi pribavljanja adekvatnih dokaza o iznosima objelodanjenim u finansijskim izvještajima. Sprovedeni postupci uključili su procjenu sistema unutrašnjih kontrola, procjenu primijenjenih računovodstvenih politika, procjenu materijalno pogrešnog prikazivanja iznosa u finansijskim izvještajima i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja. Smatramo da su revizijom pribavljeni dokazi adekvatni i dovoljni, kao i da daju osnovu za izražavanje mišljenja.

Finansijskom revizijom Završnog računa budžeta Opštine Plav za 2018. godinu utvrđeno je da finansijski izvještaji za 2018. godinu sadrže pogrešna prikazivanja, koja pojedinačno i zbirno imaju prožimajući karakter. Revizijom je utvrđeno da podaci iskazani u Izvještaju o konsolidovanoj javnoj potrošnji, po pojedinim budžetskim pozicijama prihoda i rashoda, ne odgovaraju realnim podacima, što je dovelo do razlike u iskazanom finansijskom rezultatu - suficitu u iznosu od 540.250,17€, dok je nalazima revizije utvrđen deficit budžeta u iznosu 301.214,47€, te u skladu s tim nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje.**

OSNOV ZA IZRAŽAVANJE NEGATIVNOG MIŠLJENJA ZA FINANSIJSKU REVIZIJU:

U Izvještaju o konsolidovanoj javnoj potrošnji, klasa 7 – Primici je netačno prikazana zbog uključivanja u prihode iznosa od 677.947,54€ evidentiranog na računu 732 – Sredstva prenesena iz prethodne godine, koja se prilikom izračunavanja finansijskog rezultata ne uključuju u prihode tekuće godine. Iz tog razloga u izvještaju treba umanjiti prihode za iznos od 677.947,54€ (prenesena sredstava iz prethodne godine prikazana na računu 732).

U prihode od Egalizacionog fonda, u 2018. godini, uračunate su i pozajmice iz toga fonda u iznosu od 50.000,00€.

U izvještaju treba umanjiti račun 7426 - Prihodi od Egalizacionog fonda, za iznos od 50.000,00€, a uvećati račun 4611 – otplata hartija od vrijednosti i kredita rezidentima.

Na poziciji – Inostrano finansiranje, u izvještaju je prikazan iznos 105.201,00€. U glavnoj knjizi trezora, na računu 7512 - Pozajmice i krediti iz inostranih izvora nije prikazan prihod po ovom osnovu.

U izvještaju treba umanjiti prihod na poziciji – Inostrano finansiranje, za iznos 105.201,00€.

Na računu 741 – Donacije prikazan je iznos od 105.201,00€. Od toga iznosa 100.000,00€ se odnosi na transfere – račun 7421.

U izvještaju treba umanjiti na poziciji – Donacije, za iznos 100.000,00€, a za isti iznos uvećati transfere.

Račun 7155 – Ostale prihode treba umanjiti za 15.000,00€, a odnose se na uplate Ministarstva poljoprivrede. Prihode je trebalo knjižiti na računu 7421- Transferi i treba ih uvećati za taj iznos.

Račun 4161 – Kamate treba umanjiti za 16.886,14€, a uvećati račun 4611 – Otplata dugova za 9.321,00€ i račun 463 – Otplata obaveza iz prethodnog perioda za 7.565,14€.

Račun 463 – Otplata obaveza iz prethodnog perioda treba umanjiti za 36.108,41€, a odnosi se na reprogram poreskog duga. Za ovaj iznos treba uvećati račun 4611 – Otplata hartija od vrijednosti i kredita rezidentima.

Račun 463 – Otplata obaveza iz prethodnog perioda treba uvećati za 271.712,65€, a umanjiti iznos sa pozicije izvještaja: Promjena/smanjenenje neto obaveza za 214.127,32€. Takođe treba umanjiti račun 4611 – Otplata dugova za 50.020,19€ i račun 4161 – Kamate za 7.565,14€.

Nakon navedenih korekcija izračunat je deficit budžeta za 2018. godinu u iznosu od 301.214,47€ za razliku od izračunatog suficita od 540.250,17€.

> **Preporuka 1: Opština treba da u skladu sa MRS - JS 3 Računovodstvene politike, promjene računovodstvene procjene i greške izvrši ispravku u Izvještaju o konsolidovanoj javnoj potrošnji za 2018. godinu.**

Revizijom pravilnosti Odluke o Završnom računu Opštine Plav za 2018. godinu utvrđeno je da Opština nije u svim aspektima uskladila poslovne aktivnosti sa zakonskim i drugim propisima. Revizijom su utvrđena pojedinačna odstupanja i neusklađenosti sa sljedećim zakonskim i podzakonskim propisima: Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, Zakonom o finansiranju lokalne samouprave, Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, Zakonom o zaštiti i spašavanju, Zakonom o komunalnoj policiji, Zakonom o poreskoj administraciji, Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata, Zakonom o zaradama u javnom sektoru, Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, Zakonom o radu, Zakonom o državnoj imovini, Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave, Uputstvom o radu trezora lokalne samouprave i

Ugovorom o reprogramu poreskog duga Opštine Plav, koja imaju i materijalni i prožimajući karakter. Na osnovu navedenog nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje.**

OSNOV ZA IZRAŽAVANJE NEGATIVNOG MIŠLJENJA ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI:

Revizijom je utvrđeno da se Opština u postupku planiranja budžeta nije pridržavala rokova i procedura koji su propisani Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Preporuka 2: Opština treba da se u postupku donošenja odluke o budžetu, pridržava rokova i procedura koji su propisani Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Opština nije, shodno članu 13 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru izvršila identifikovanje i procjenu rizika u odnosu na značajne poslovne procese i aktivnosti.

Preporuka 3: Rukovodilac subjekta treba da u skladu sa članom 14 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list CG" br. 075/18) uspostavi registar rizika i odredi lice zaposleno u subjektu za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizicima.

Pregledom plaćenih faktura utvrđeno je da ne postoji sistem dvojnog potpisa u kome nijedna obaveza ne može biti preuzeta ili izvršeno plaćanje bez potpisa rukovodioca subjekta i rukovodioca finansijske službe ili drugog ovlašćenog lica, što nije u skladu sa čl. 9 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru.

Preporuka 4: Opština treba da, shodno članu 15 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru uspostavi sistem dvojnog potpisa u kome finansijska obaveza ne može biti preuzeta ili izvršeno plaćanje bez potpisa rukovodioca subjekta i rukovodioca finansijske službe ili drugog ovlašćenog lica.

Opština nije, u skladu sa članom 18 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i članu 3 Uredbe o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru, uspostavila unutrašnju reviziju.

Preporuka 5: Opština treba da uspostavi unutrašnju reviziju u skladu sa članom 49 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i donese potrebne akte u skladu sa Zakonom.

Opština nije, shodno članu 20 Zakona, pripadnike službe zaštite, osigurala za slučaj povrede, bolesti i smrti, koja može nastupiti kao posljedica nesreće nastale prilikom zaštite i spašavanja stanovništva i materijalnih dobara. Opština nije, shodno članu 33 i 41 Zakona, donijela Opštinske planove zaštite i spašavanja, Program razvoja sistema zaštite i spašavanja, niti je vršena periodična provjera psihofizičkih sposobnosti komandira i zamjenika komandira službe zaštite i vatrogasaca-spasilaca, shodno članu 46b Zakona.

Preporuka 6: Opština treba da u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju osigura pripadnike službe zaštite, donese Planove zaštite i spašavanja, Program razvoja sistema zaštite i spašavanja i vrši periodične provjere psihofizičkih sposobnosti komandira i zamjenika komandira službe zaštite i vatrogasaca-spasilaca u skladu sa propisima kojima se uređuje zaštita na radu i zdravstvena zaštita.

Opština nije, shodno članu 33 Zakona o komunalnoj policiji obezbjedila saglasnost Ministarstva prije određivanja većeg broja komunalnih policajaca od broja predviđenog Zakonom. Periodična provera

psihofizičkih sposobnosti načelnika komunalne policije i komunalnih policajaca nije vršena, shodno članu 40 Zakona.

Preporuka 7: Opština treba da u skladu sa Zakonom o komunalnoj policiji, vrši periodičnu proveru psihofizičkih sposobnosti, vodi evidenciju o izdatim službenim legitimacijama, a da prilikom određivanja većeg broja komunalnih policajaca od broja predviđenog zakonom obezbjedi saglasnost Ministarstva javne uprave.

Opština ne izdaje potvrdu o prijemu podneska, a akta i primljene podneske ne razvrstava na akte upravnog postupka i akte drugih predmeta, već su svi svrstani u upravne akte i evidentirani u upisnik, što nije u skladu sa čl. 5 i 6 Uredbe o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave.

Preporuka 8: Opština treba da sve fakture i druge akte prima u pisarnici i zavodi u skladu sa Uredbom o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave, kao i da predmete odlaže i čuva u arhivi, u skladu sa propisima o arhivskoj djelatnosti.

Revizijom je utvrđeno da je Sekretarijat za privredu, razvoj i finansije, sprovodio postupke prinudne naplate poreskih potraživanja za pravna i fizička lica, donoseći zaključke rješenja o prinudnoj naplati poreskih obaveza. Kod Uprave za nekretnine ustanovljen je teret Hipoteka za 248 lica, čiji iznos ukupnog duga za 2018 godinu iznosi 172.088,78€ od čega je u 2018 godini naplaćeno 19.826,05€. Međutim, mjere naplate poreza na nepokretnosti ne preduzimaju se u svim slučajevima, a za naplatu poreza na nepokretnosti za fizička lica, uopšte se ne preduzimaju. Takođe, ne koriste se sve zakonske mogućnosti za prinudnu naplatu po osnovu dugovanja poreza na nepokretnosti.

Preporuka 9: Opština treba da u skladu sa Zakonom o poreskoj administraciji preduzima mjere prinudne naplate prema svim poreskim obveznicima koji nijesu izmirili poreske obaveze u propisanim rokovima. Takođe, Opština treba da u skladu sa čl. 333 i 335 Zakona o svojinsko pravnim odnosima obavijesti hipotekarne dužnike o početku namirenja svog potraživanja vansudskom prodajom ili sudskom prodajom nepokretnosti opterećene hipotekom, u skladu sa Zakonom o izvršenju i obezbeđenju.

Revizijom je utvrđeno da Opština ne vodi poresko knjigovodstvo za lokalne komunalne takse, tako da se revizor nije mogao uvjeriti koliko je ukupno zaduženja po donesenim rješenjima za 2018. godinu, kao i stanje duga na dan 31.12.2018. godine. Prihod ostvaren naplatom lokalnih komunalnih taksi evidentira se u Glavnoj knjizi trezora zbirno, na osnovu uplate na žiro računu lokalnih prihoda Budžeta opštine, shodno Naredbi o načinu naplate javnih prihoda.

Preporuka 10: Opština treba da u skladu sa članom 7 i 8 Pravilnika o poreskom knjigovodstvu ("Sl. list RCG", br. 081/06), evidentira prihode po sistemu dvojnog knjigovodstva u skladu sa načelima tačnosti, urednosti i ažurnosti.

Skupština Opštine Plav nije donijela Odluku o godišnjoj naknadi za korišćenje prostora za bespravne objekte za vlasnike bespravnih objekata evidentiranih na orto-foto snimku za koje nije podnijet zahtjev za legalizaciju. U skladu sa čl. 168 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata visinu, način i kriterijume plaćanja godišnju naknadu za korišćenje prostora po m² bespravnog objekta donosi nadležni organ lokalne uprave uz prethodnu saglasnost Ministarstva.

Preporuka 11: Opština treba da u skladu sa čl. 168 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata donese Odluku o godišnjoj naknadi za korišćenje prostora za bespravne objekte za vlasnike bespravnih objekata evidentiranih na orto-foto snimku za koje nije podnijet zahtjev za legalizaciju.

Opština nije redovno izmirivala obaveze po osnovu bruto zarada zaposlenih (tekuće obaveze i obaveze po reprogramu) pa je izvršenje budžeta na poziciji 411 – Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca iznosilo 1.312.846,11€, odnosno 58,83% od plana. Takođe, Opština nije, shodno Ugovoru o reprogramu poreskog duga, polugodišnje izvještavala Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo finansija o rješavanju viška zaposlenih.

Preporuka 12: Opština treba da obezbijedi punu primjenu čl. 10 Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru i Ugovora o reprogramu Poreskog duga zaključenog sa Ministarstvom finansija.

U pojedinim slučajevima utvrđeno je da prilikom zasnivanja radnog odnosa, zaposleni nijesu ispunjavali uslove predviđene zakonom i aktom o sistematizaciji, a koji se odnose naročito na posjedovanje dokaza o: položenom stručnom ispitu za rad u državnim organima, položenom pravosudnom ispitu, stručnom ispitu za rukovođenje Službom zaštite, ispit za vršenje poslova komunalne policije, dokaz da se ne vodi krivični postupak po službenoj dužnosti, poznavanju rada na računaru, potrebnom radnom iskustvu na poslovima rukovođenja, odnosno na drugim odgovarajućim poslovima koji zahtjevaju samostalnost u radu, dokaz o položenom vozačkom ispitu.

Preporuka 13: Opština treba da popunjavanje radnih mjesta vrši samo sa licima koja prilikom zasnivanja radnog odnosa ispunjavaju sve uslove predviđene zakonom i aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i samo ukoliko su ispunjeni svi uslov predviđeni članom 110 Zakona o lokalnoj samoupravi.

Nakon isteka mandata rukovodiocima organizacionih jedinica opštine i njihovim pomoćnicima, Opština uglavnom nije raspisivala javne konkurse, već su na navedenim pozicijama pretežno imenovani vršioci dužnosti i to na duži vremenski period nego što je to predviđeno zakonom.

Preporuka 14: Opština treba da, u slučaju prestanka mandata licu koje vrši poslove visokog rukovodnog kadra, odredi vršioca dužnosti do imenovanja, odnosno postavljanja, a najduže do šest mjeseci, i to samo lice koje ispunjava uslove propisane za radno mjesto visokog rukovodnog kadra za koje se određuje, u skladu sa članom 124 Zakona o lokalnoj samoupravi.

Revizijom je utvrđeno da se isplate političkim partijama, strankama i udruženjima u iznosu od 13.860,92€ odnose na prvih šest mjeseci 2018. godine, dok u drugoj polovini godine nije bilo isplata po ovom osnovu.

Preporuka 15: Opština treba da u skladu sa Zakonom o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja sredstva za finansiranje redovnog rada političkih subjekata u skupštini opštine, mjesečno prenosi političkom subjektu, do petog u mjesecu za prethodni mjesec.

Kod realizacije kapitalnih izdataka evidentno je da veći broj ugovora nije zaključen na osnovu sprovedenih postupaka javnih nabavki, a revizoru nije data na uvid dokumentacija koja dokazuje da su ugovoreni radovi izvršeni (privremena ili okončana situacija) kao ni izvještaj o primopredaji izvršenih radova. Takođe, evidentiranje izdataka nije u potpunosti vršeno u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

Preporuka 16: Opština treba da obezbijedi dosljednu primjenu Zakona o javnim nabavkama i da kroz kontrolu isplata obezbijedi fiskalnu disciplinu i namjensko korišćenje sredstava. Evidentiranje izdataka treba vršiti u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

U Izvještaju o budžetskom zaduženju - Obrazac BUZ, Opština je iskazala zaduženost sa stanjem na 31.12.2018. godine u iznosu od 746.102,46€ koji se odnosi na kreditna zaduženja kod: Ziraat banke u iznosu od 675.000,00€ i IRF u iznosu od 71.102,49€. Međutim, u navedeni iznos nijesu uključene neplaćene rate za decembar 2018. godine po osnovu ugovora o kreditu kod Ziraat banke i IRF – a, pozajmice iz Egalizacionog fonda u iznosu od 85.000,00€ i obaveze za bruto zarade po reprogramu duga, u iznosu od 36.108,41€.

Preporuka 17: Opština treba da Izvještaj o budžetskom zaduženju – Obrazac BUZ sačini u skladu sa Pravilnikom o sadržaju izvještaja o ukupno ostvarenim primicima i izdacima i izdacima po potrošačkim jedinicama i izvještaja o neizmirenim obavezama i budžetskom zaduženju opština ("Sl. list CG", br. 10/19**) i iskaže sva zaduženja i otplate po kreditima koje se odnose na opštinu.**

Opština nije u potpunosti uspostavila evidenciju neizmirenih obaveza, tako da sačinjeni izvještaj o neizmirenim obavezama nije pouzdan, pa se revizor nije mogao uvjeriti u tačnost iskazanih neizmirenih obaveza opštine.

Preporuka 18: Opština treba da vodi evidenciju obaveza u skladu sa čl. 2 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i čl. 7 Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština na klasi 2, kako bi obezbijedila tačnost iskazanih podataka o neizmirenim obavezama.

Sekretarijat za zaštitu imovine nije, shodno Zakonu o državnoj imovini uspostavio evidenciju državne imovine i nije shodno čl. 51 Zakona o državnoj imovini dostavio podatke o pokretnoj i nepokretnoj imovini, Upravi za imovinu do kraja marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Preporuka 19: Opština treba da uspostavi registar pokretne i nepokretne imovine i obezbijedi da se u skladu sa Zakonom o državnoj imovini podatci o pokretnoj i nepokretnoj imovini dostavljaju organu uprave nadležnom za poslove imovine, na propisanim obrascima i utvrđenim rokovima.

Revizijom otvorenih postupaka javnih nabavki i nabavki male vrijednosti utvrđen je značajan broj nepravilnosti sprovedenih postupaka sa Zakonom o javnim nabavkama u pogledu usklađenosti dostavljenih ponuda sa tenderskom dokumentacijom.

Preporuka 20: Opština treba da obezbijedi potpunu primjenu Zakona o javnim nabavkama i odbije ponude koje nijesu sačinjene u skladu sa Zakonom i Zahtjevom za dostavljanje ponuda u pogledu ispunjenosti obaveznih uslova, tehničkih karakteristika i specifikacija i ponuđene cijene.

Upoređivanjem troškova po dobavljačima, iskazanim u Glavnoj knjizi, sa podacima iskazanim u Izvještaju o sprovedenim nabavkama male vrijednosti, utvrđeno je da Opština nije evidentirala sve nabavke male vrijednosti i nije sastavila Izvještaj u skladu sa članom 118 Zakona i Pravilnikom o izvještaju o sprovedenim postupcima i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama, nabavkama male vrijednosti i hitnim nabavkama.

Preporuka 21: Opština treba da Izvještaj o sprovedenim nabavkama male vrijednosti sačinjava u skladu sa članom 118. Zakona o javnim nabavkama kojim je određeno da Izvještaj sadrži samo podatke o sprovedenim postupcima javnih nabavki.

Opština je sa budžetske pozicije 4192 – Izdaci po osnovu sudskih postupaka izvršila isplate u ukupnom iznosu od 56.502,23€. Ovaj iznos je za najmanje 15.055,10€ veći, koliko je putem prinudne naplate isplaćeno sa budžetske pozicije 4710 – Tekuća budžetska rezerva.

Preporuka 22: Opština treba da obezbijedi zaštitu prava zaposlenih u skladu sa čl. 134 – 137 Zakona o državnim službenicima i namještenicima, ili putem arbitraže preko Agencije za mirno rješavanje sporova u skladu sa Zakonom o arbitraži, kako bi se izbjegli značajniji odlivi sredstava po osnovu troškova sudskih sporova.

Na osnovu člana 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, nadležni Kolegijum DRI utvrdio je da obim i karakter utvrđenih nepravilnosti i nedostataka kod subjekta revizije nalaže:

- Da se sa sadržajem Izvještaja upozna Vlada, Ministarstvo finansija i Ministarstvo javne uprave, radi preduzimanja mjera na uspostavljanju održivog okvira i odgovornosti u upravljanju javnim finansijama.
- Da se sa sadržajem Izvještaja DRI upozna Odbor za ekonomiju, budžet i finansije Skupštine Crne Gore.
- Da se sa sadržajem Izvještaja upozna Zajednica Opština Crne Gore.
- Da Opština Plav u roku od 30 (trideset) dana dostavi Državnoj revizorskoj instituciji plan aktivnosti za realizaciju izdatih preporuka koji treba da sadrži mjere, nosioce aktivnosti i rokove. Opština je dužna da u roku od 6 (šest) mjeseci DRI dostavi izvještaj o sprovedenim radnjama po izrađenim i dostavljenim preporukama.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O KONTROLNOJ REVIZIJI OPŠTINE KOLAŠIN

Vrsta revizije:	Kontrolna revizija
Subjekat revizije:	Opština Kolašin
Predmet revizije:	Realizacija preporuka iz Izvještaja Završnog računa Opštine Kolašin za 2017. godinu, br: 40112/18-051-532/45 od 14.09.2018. godine
Trajanje revizije:	30 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Zoran Jelić, rukovodilac Kolegijuma Senator Radule Žurić, član Kolegijuma

I OPŠTI DIO

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje Kontrolne revizije realizacije preporuka iz Izvještaja Završnog računa budžeta Opštine Kolašin za 2017. godinu br: 40112-051-532/45 od 14.09.2018. godine, sadržan je u:

- Ustavu Crne Gore, član 144 ("Sl. list CG", br. 01/07, 038/13);
- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji, član 4: („Sl. list RCG", br. 28/04, 27/06, 78/06 i "Sl. list CG" br. 17/07, 73/10, 40/11 i 31/14);
- Godišnjem planu revizija Državne revizorske institucije za 2020. godinu, interno br. 06-357/19 od 30.12.2019. godine;
- Odluci o vršenju revizije nadležnog kolegijuma br. 40112/20-051-11/2 od 21.02.2020. godine.

Kontrolna revizija Opštine Kolašin vršiće se u skladu sa:

- Poslovnikom o radu Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS);
- Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI)

2. VRSTA, PREDMET I CILJ REVIZIJE

U skladu sa Godišnjim planom revizije i Odlukom o vršenju revizije, DRI je u opštini Kolašin izvršila Kontrolnu reviziju. Predmet revizije je:

- Kontrola realizacije preporuka sadržanih u konačnom Izvještaju o reviziji Završnog računa Budžeta Opštine Kolašin za 2017. godinu, DRI broj: 40112/18-051-532/45 od 14.09.2018. godine

Cilj kontrolne revizije je provjeriti aktivnosti subjekta revizije i sprovedene radnje na realizaciji datih preporuka i utvrditi u kojoj mjeri su realizovane preporuke i da li su identifikovane nepravilnosti otklonjene.

3. OSNOVNI PODACI O SUBJEKTU REVIZIJE

Opština Kolašin (u daljem tekstu: Opština) funkcioniše u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi, Zakonom o finansiranju lokalne samouprave, Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, Zakonom o državnoj imovini i Statutom Opštine Kolašin.

Sjedište Opštine je u Kolašinu, Buda Tomovića bb.

Organi Opštine su Skupština Opštine i Predsjednik Opštine.

Skupštinu opštine čine odbornici koje biraju građani na period od četiri godine u skladu sa čl. 44. Zakona o lokalnoj samoupravi. Broj odbornika u Skupštini utvrđuje se posebnom odlukom. Skupština je predstavnički organ građana i njen rad je regulisan Zakonom o lokalnoj samoupravi (čl. 45 - čl. 52) i Statutom Opštine Kolašin (čl. 37 - čl. 78).

Predsjednik Opštine, je izvršni organ Opštine, biraju ga građani na period od pet godina i njegov rad je regulisan Zakonom o lokalnoj samoupravi (čl. 56 - čl. 67) i Statutom Opštine Kolašin (čl. 79 - čl. 93). Predsjednik Opštine predstavlja i zastupa Opštinu.

II OCJENA UTVRĐENOG ČINJENIČNOG STANJA

Na bazi sprovedene Kontrolne revizije i Izjašnjenja Opštine Kolašin br. 04-3830 od 06.07.2020. godine sačinjen je Konačni izvještaj Kontrolne revizije Opštine Kolašin. U skladu sa članom 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji (DRI), člana 42 Poslovnika Državne revizorske institucije i Smjernice za izradu, praćenje i kontrolu preporuka DRI br: 4015/20-06-1017/2 od 12.06.2020. godine, nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Zoran Jelić (Senator-rukovodilac Kolegijuma) i Radule Žurić (Senator-član Kolegijuma), na sjednici održanoj 28.07.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

Kontrolne revizije Opštine Kolašin

Državna revizorska institucija je prilikom revizije Završnog računa budžeta Opštine Kolašin za 2017. godinu, izradila ukupno 23 preporuke, od kojih se:

- 22 preporuke odnose na Opštinu,
- 1 preporuka odnosi se na drugi državni organ.

Stepen realizacije preporuka koje su date Opštini utvrđen Kontrolnom revizijom prikazan je u sljedećoj tabeli:

Preporuke koje se odnose na Opštinu	Status Preporuke	Brojevi preporuka u Izvještaju	Ukupno po stepenu realizacije (R, NR, DR, UFR i NP)
1.	Realizovana (R)	2, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 13, 14 ,15, 16	11
2.	Nije realizovana (NR)	1, 11, 17, 19	4
3.	Djelimično realizovana (DR)	3, 8, 9, 18, 20, 21, 22	7
4.	U fazi realizacije (UFR)	-	
5.	Nije primjenjivo (N)	-	
Ukupno:			**22**

Kontrolnom revizijom je utvrđeno da je od 22 preporuke[1] koje su date Opštini:

- 11 preporuka realizovano (preporuke: 2, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 13, 14, 15 i 16);
- 4 preporuka nijesu realizovane (preporuke: 1, 11, 17 i 19);
- 7 preporuka su djelimično realizovane (preporuke: 3, 8, 9, 18, 20, 21 i 22).

Stepen realizacije preporuka koje su date drugom organu utvrđen Kontrolnom revizijom prikazan je u sljedećoj tabeli:

Preporuka koja se odnosi na drugi organ	Status Preporuke	Broj preporuke u Izvještaju	Ukupno po stepenu realizacije (R, NR, DR, UFR i NP)
1.	Realizovana (R)	1	1
2.	Nije realizovana (NR)		
3.	Djelimično realizovana (DR)		
4.	U fazi realizacije (UFR)		
5.	Nije primjenjivo (N)		
Ukupno:			**1**

1. Realizovana (R) – Preporuka je realizovana kada je subjekat revizije u cjelosti postupio prema datoj preporuci.
2. Nije realizovana (NR) – Preporuka nije realizovana kada subjekat revizije nije u cjelosti postupio prema datoj preporuci, preporuka dobija status nije realizovana i dalje se prati njena realizacija.
3. Djelimično realizovana (DR) - Preporuka je djelimično realizovana kada je subjekat revizije sproveo neku od aktivnosti, ali nije u cjelosti postupio po datoj preporuci, preporuka dobija status djelimično realizovane i dalje se prati njena realizacija.
4. U fazi realizacije (UFR) – Preporuka je u fazi realizacije kada je subjekat preduzeo određene aktivnosti koje su u toku, preporuka dobija status u fazi realizacije i dalje se prati njena realizacija.
5. Nije primjenjivo (NP) – predstavlja slučajeve kada je došlo do promjene propisa ili promjena u poslovnom okruženju i više nije opravdano postupiti po preporuci. Preporuka dobija status nije primjenjivo i dalje se ne prati njena realizacija.

Kontrolnom revizijom je utvrđeno da je preporuka koja je data drugom državnom organu:

- realizovana (preporuka 1**:** Ministarstvo finansija).

Kontrolnom revizijom je utvrđeno da je kod realizacije ranije izrađenih preporuka Opština realizovala 11 preporuka, 4 preporuke nije realizovala, dok je 7 preporuka djelimično realizovala. Kontrolnom revizijom je utvrđeno da i dalje postoje značajni nedostatci u evidenciji: obaveza i imovine Opštine, naplati prihoda Opštine i nedosljedne primjene zakonskih propisa kod obračuna dodataka na zarade. Na osnovu člana 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, nadležni Kolegijum DRI utvrdio je da obim i karakter utvrđenih nepravilnosti i nedostataka kod subjekta revizije nalaže:

- Da se sa sadržajem Izvještaja upoznaju Ministarstvo finansija i Ministarstvo javne uprave kao organi koji vrše nadzor nad radom Opštine.

- Da se Konačni izvještaja DRI dostavi Odboru za ekonomiju, budžet i finansije i Zajednici Opština Crne Gore.

- Da Opština i drugi državni organi obuhvaćeni revizijom u roku od (šest) mjeseci izvrše realizaciju djelimično realizovanih i preporuka koje nijesu realizovane i da u zadatom roku izvijeste Državnu revizorsku instituciju o stepenu realizacije istih.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA AD ”13. JUL PLANTAŽE” PODGORICA ZA 2018. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	AD “13. jul Plantaže“
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj AD “13. jul Plantaže“za 2018. godinu
Trajanje revizije:	120 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Zoran Jelić, rukovodilac Kolegijuma Senator Nikola N. Kovačević , član Kolegijuma

I OPŠTI DIO

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije Godišnjeg finansijskog izvještaja AD "13. Jul Plantaže" 2018. godinu sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji, član 4: („Sl. list RCG“, br. 28/04, 27/06, 78/06 i “Sl. list Crne Gore”, br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17),
- Godišnjem planu revizija Državne revizorske institucije za 2019. godinu, br: 06-369/18 donešenog od strane Senata Državne revizorske institucije (u daljem tekstu: DRI), 12.12.2018. godine,
- Odluci o vršenju revizije Godišnjeg finansijskog izvještaja AD "13. Jul Plantaže" Podgorica za 2018. godinu br: 40116/19-052-1416/3 donijetoj 30.07.2019. godine od strane Kolegijuma u sastavu Zoran Jelić – senator, rukovodilac Kolegijuma i Nikola N. Kovačević – senator, član Kolegijuma.

Revizija Godišnjeg finansijskog izvještaja AD "13. Jul Plantaže" - Podgorica za 2018. godinu vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom DRI („Sl. list RCG” br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG” br. 07/15);
- Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS);
- Međunarodnim standardima revizije za javni sektor (ISSAI – nivo III);
- Priručnikom „Računovodstvo i revizija – Preduzeća javnog sektora“.

U skladu sa Godišnjim planom revizije i Odlukom o vršenju revizije, DRI je izvršila finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti poslovanja AD "13. Jul Plantaže" – Podgorica. Predmet revizije je Godišnji finansijski izvještaj AD "13. Jul Plantaže" – Podgorica za 2018. godinu i usklađenost poslovanja Društva sa zakonskim i podzakonskim propisima.

U okviru Godišnjeg finansijskog izvještaja za 2018. godinu detaljno su analizirani pojedinačni finansijski iskazi:

- Iskaz o finansijskoj poziciji - Bilans stanja;
- Iskaz o ukupnom rezultatu - Bilans uspjeha;
- Iskaz o novčanim tokovima;
- Iskaz o promjenama na kapitalu;
- Napomene uz finansijske iskaze.

Predmet revizije su i pravna uređenost i organizaciono ustrojstvo Društva, sistem nabavki i sudski sporovi koje vodi Društvo.

Cilj revizije je izricanje mišljenja o pouzdanosti i tačnosti Godišnjeg finansijskog izvještaja AD „13. Jul Plantaže" – Podgorica za 2018. godinu i pravilnosti (zakonitosti) poslovanja.

3. OSNOVNI PODACI O SUBJEKTU REVIZIJE

Akcionarsko društvo „13. jul – Plantaže“ Podgorica (u daljem tekstu: „Društvo“) posluje pod ovim nazivom od 31.01.2006. godine. Društvo je nastalo nakon postupka svojinske i upravljačke transformacije Holding kompanije Agrokombinat „13 jul“ koja je osnovana 1963. godine.

U skladu sa Zakonom o privrednim društvima, Društvo je registrovano u Centralni registar privrednih subjekata pod brojem 4-0000895/001 dana 14.08.2002. godine, a posljednja promjena podataka kod CRPS –a registrovana je 25.07.2019. godine pod registarskim brojem: 4-0000895/031, adresa: Podgorica, ul: "Put Radomira Ivanovića" br. 2, matični broj Društva: 02016281, šifra djelatnosti 020121.

Djelatnost Društva je proizvodnja, prerada i promet poljoprivrednih proizvoda, proizvodnja vina i žestokih pića, proizvodnja loznog i voćnog sadnog materijala, proizvodnja ribe i riblje mlađi-kalifornijska pastrmka, ugostiteljstvo i turizam.

U skladu sa članom 9 Zakona o računovodstvu, Društvo je razvrstano u grupu velikih pravnih lica.

Na dan 31. decembar 2018. godine Preduzeće je imalo 634 zaposlena radnika, a na 31. decembar 2017. godine 665 zaposlenih.

Organi Društva:

Vlasnici društva su njegovi akcionari.

Skupština akcionara je najviši organ Društva koji se obavezno osniva. Sve odluke drugih organa Društva moraju biti u skladu sa Statutom i odlukom Skupštine.

Odbor direktora je organ upravljanja i rukovođenja Društva čije odluke izvršavaju sekretar društva i izvršni direktor. Odbor direktora je organ koji se obavezno bira u svakom akcionarskom društvu.

Izvršni direktor Društva sprovodi i izvršava odluke Odbora direktora i vodi tekuće poslovanje. Izvršni direktor i sekretar društva obavezno se biraju u svakom akcionarskom društvu. Društvo može odrediti da isto lice bude i izvršni direktor i sekretar društva.

Akcionarska društva su obavezna da izaberu ovlašćenog nezavisnog revizora društva. Reviziju finansijskih iskaza AD „13. Jul Plantaže" – Podgorica za 2018. godinu izvršilo je nezavisno Društvo za reviziju BDO d.o.o Podgorica.

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i razmatranja navoda subjekta revizije sadržanih u izjašnjenju na preliminarni izvještaj DRI br. 05-59/20 od 12.05.2020. godine, a u skladu sa članom 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i članom 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu član Senata Zoran Jelić (Rukovodilac Kolegijuma) i član Senata Nikola Kovačević (Član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 03.09.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja AD "13 Jul Plantaže" Podgorica za 2018. godinu

Odgovornost subjekta revizije

Rukovodstvo subjekta revizije odgovorno je za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja, u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost Državne revizorske institucije

Odgovornost Državne revizorske institucije (DRI) je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje da li su finansijski izvještaji za 2018. godinu, u svim materijalnim aspektima sastavljeni i prezentovani u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskom izvještaju, odgovornost DRI je izražavanje mišljenja da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su indentifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju.

Revizija je sprovedena u skladu s Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI - nivo III). Državna revizorska institucija je poštovala etičke zahtjeve, planirala i izvršila reviziju na način kojim je obezbijeđeno razumno uvjerenje da li su finansijski izvještaji AD "13 Jul Plantaže" - Podgorica za 2018. godinu sačinjeni i prezentovani, u svim materijalno značajnim pitanjima, u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja i da li je poslovanje subjekta revizije bilo u skladu sa važećim zakonskim i drugim propisima.

Revizija je obuhvatila sprovođenje postupaka radi pribavljanja adekvatnih dokaza o iznosima objelodanjenim u finansijskim izvještajima. Sprovedeni postupci uključili su procjenu sistema unutrašnjih kontrola, procjenu primijenjenih računovodstvenih politika, procjenu materijalno pogrešnog prikazivanja iznosa u finansijskim izvještajima i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja. Smatramo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dovoljan i adekvatan osnov za izražavanje mišljenja.

Finansijskom revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja AD "13 Jul Plantaže" - Podgorica za 2018. godinu, analizom prikupljenih dokaza utvrđeno je da pogrešna prikazivanja, pojedinačno ili zbirno, imaju i materijalni i prožimajući efekat na finansijske izvještaje u odnosu na postavljene kriterijume za finansijsku reviziju na osnovu čega nadležni Kolegijum izražava **negativno mišljenje na finansijsku reviziju.**

Osnov za iskazivanje negativnog mišljenja za finansijsku reviziju:

Upoređivanjem podataka o zemljištu koje Društvo vodi u svojim poslovnim knjigama i Softveru za evidenciju imovine (31.158.219m^2) sa podacima koji su prikupljeni popisom (41.378.175m^2), utvrđeno je da se radi o značajnoj razlici: zemljišta koje nije evidentirano (11.719.542m^2) i zemljišta koje je više evidentirano (1.494,296m^2) u poslovnim knjigama Društva o nepokretnostima. Društvo je u 2018. godini ostvarilo prihod od prodaje zemljišta u iznosu od 1.666.717,63€, od čega se iznos od

1.534.717,63€ odnosi na naknadu za eksproprisanu nepokretnost od strane Glavnog grada, za izgradnju Južne obilaznice. Nepokretnost je bila upisana u listovima nepokretnosti KO Donja Gorica i KO Donji Kokoti, ali nije bila evidentirana u poslovnim knjigama Društva. Navedeno ukazuje da Društvo nije u potpunosti ustrojilo evidenciju o nepokretnoj imovini.

Preporuka 1: Društvo treba da, radi realnog iskazivanja stanja i vrijednosti nepokretne imovine, kod nadležnog organa nastavi postupke ustrojavanja evidencije i procjene vrijednosti imovine radi unošenja iste u svoje poslovne knjige.

Društvo nije, u skladu sa MRS 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina, prilikom pripreme finansijskih iskaza za 2018. godinu, izvršilo procjenu obaveza i u skladu sa tim izvršilo rezervisanja obaveza po osnovu sudskih postupaka. Nerealno iskazivanje obaveza (rezervisanja) i u vezi sa tim rashoda, ima uticaj na tačnost finansijskih iskaza za posmatrani izvještajni period. Uzimajući u obzir naznačene podatke koji se odnose na odliv sredstava po osnovu pravosnažnih sudskih presuda u toku posmatranog perioda (2018 i 2019. godina), konstatuje se da neiskazivanje rezervisanja značajno utiče na tačnost pozicija u finansijskim iskazima Društva. Društvo je tokom 2019. godine izvršilo isplatu naknada po osnovu sudskih sporova sa zaposlenima u iznosu od 535.470,84€, pri čemu naznačeni iznos sredstava nije rezervisan na kraju 2018. godine, što je u tom iznosu ili za 19,97% uticalo na uverćanje finansijskog rezultata. Osim sporova sa zaposlenim, procjena vjerovatnoće odliva sredstava nije izvršena ni po ostalim sporovima Društva.

Preporuka 2: Društvo treba da u skladu sa MRS 37 i važećim računovodstvenim propisima, izvrši procjenu sudskih sporova i rezervisanje sredstava za obaveze po osnovu sudskih postupaka.

Revizijom pravilnosti Godišnjeg finansijskog izvještaja AD "13 Jul Plantaže" - Podgorica za 2018. godinu, utvrđeno je da Društvo nije u potpunosti uskladilo poslovne aktivnosti sa zakonskim i drugim propisima. Revizijom su utvrđena odstupanja i neusklađenosti poslovanja Društva sa sljedećim propisima: Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, Zakonom o reviziji, Zakonom o privrednim društvima, Zakonom o zaštiti na radu, Zakonom o radu, Zakonom o sprječavanju nelegalnog poslovanja, Pravilnikom o uslovima i načinu dostavljanja podataka o gotovinskim transakcijama u iznosu od najmanje 15.000,00€ i sumnjivim transakcijama, Pravilnikom o blagajničkom poslovanju, Pravilnikom o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica i Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica Utvrđeni slučajevi neusklađenosti imaju i materijalni i prožimajući efekat u odnosu na postavljene kriterijume za reviziju pravilnosti, na osnovu čega nadležni Kolegijum DRI izražava **negativno mišljenje na reviziju pravilnosti.**

Osnov za iskazivanje negativnog mišljenja za reviziju pravilnosti:

Društvo je, Politikom sistema menadžmenta utvrdilo poslovne ciljeve koje doprinose ostvarenju misije, shodno članu 13 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola i članu 6 Pravilnika o načinu i postupku uspostavljanja i sprovođenja finansijskog upravljanja i kontrola, međutim:

- Društvo nije odredilo lice zaduženo za uspostavljanje, sprovođenje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrola (FMC menadžer).
- Društvo nije utvrdilo plan za uspostavljanje finansijskog upravljanja i kontrola i metodologiju za sprovođenje plana, shodno članu 14 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola.
- Društvo nije odredilo lice zaduženo za koordinaciju uspostavljanja i sprovođenja procesa upravljanja rizicima.

Preporuka 3: Društvo treba da, u cilju unapređenja sistema unutrašnjih kontrola, obezbijedi dosljednu primjenu Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

Rukovodilac Službe interne revizije je izradio Izvještaj o radu Službe interne revizije za 2017. i 2019. godinu (nema zavodni broj - radna verzija). Revizoru nije dat na uvid Izvještaj o radu za 2018. godinu, kao ni izvještaji za period period prije 2017. godine**.** Takođe, u postupku revizije nijesu dati na uvid ni izvještaji o rezultatima pojedinačnih revizija, kao ni periodični izvještaji o sprovođenju godišnjeg plana unutrašnje revizije, a koji su trebali biti sačinjeni shodno članu 28 Zakona.
Društvo, shodno članu 15 Zakona, nije dostavilo godišnje izvještaje o radu unutrašnje revizije skupštini akcionara, odnosno osnivaču.

Preporuka 4: Društvo treba da u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru učini operativnijom Službu interne revizije u cilju unapređenja poslovanja i povećavanja dobiti, kao i poboljšanja efikasnosti finansijskog upravljanja i drugih kontrola – upravljačkih, administrativnih i računovodstvenih.

- Društvo, shodno članu 30 Zakona o reviziji, nije imenovalo Revizorski odbor.

Preporuka 5: Društvo treba da, shodno članu 30 Zakona o reviziji, imenuje Revizorski odbor koji će, između ostalih Zakonom utvrđenih nadležnosti, prati efektivnost sistema internih kontrola Društva i razmatrati planove i godišnje izvještaje Službe interne revizije.

- Društvo nije donijelo Akt o procjeni rizika, shodno članu 17 Zakona o zaštiti i zdravlju na radu, kojim je predviđeno da je poslodavac dužan da donese i posjeduje akt o procjeni rizika, kojim su za sva radna mjesta procijenjeni rizici, utvrđen način i mjere za otklanjanje rizika i obezbijeđene mjere za njihovo sprovođenje.

Preporuka 6: Društvo treba da, u skladu sa Zakonom o zaštiti i zdravlju na radu, donese akt o procjeni rizika kojim su za sva radna mjesta procijenjeni rizici, utvrđen način i mjere za otklanjanje rizika i obezbijeđene mjere za njihovo sprovođenje.

- Društvo nije donijelo Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama kojim bi, između ostalog, bila definisana sva bitna pitanja koja se odnose na organizaciju računovodstva, računovodstvene politike za priznavanje i procjenjivanje imovine i obaveza, prihoda i rashoda, usvajanje i objelodanjivanje finansijskih izvještaja.

Preporuka 7: Društvo treba da donese Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama, kojim će bliže propisati: organizaciju računovodstva, računovodstvene politike za priznavanje i procjenjivanje imovine i obaveza, prihoda i rashoda, usvajanje i objelodanjivanje finansijskih izvještaja.

Evidentiranje poslovnih promjena nijesu vršene storniranjem naloga već brisanjem i izmjenom (unosom novih podataka) naloga za knjiženje, a da o istom ne ostaje trag u sistemu. Navedeno ukazuje na nedostatak sistema unutrašnjih kontrola i isto nije u skladu sa čl. 19 Zakona o računovodstvu kojim je određeno da se računovodstvena evidencija zasniva na vjerodostojnoj računovodstvenoj dokumentaciji, u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva i mora da prikazuje istinito finansijsko stanje i rezultate poslovanja.

Preporuka 8: Društvo treba da vođenje poslovnih knjiga i izmjenu naloga za knjiženje vrši shodno članu 19 Zakona o računovodstvu, u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva i da računovodstvene evidencije zasniva na vjerodostojnoj računovodstvenoj dokumentaciji.

Društvo je promjene na imovini koje se odnose na smanjenja imovine (otpise, prenos sa investicija na druge vrste imovine, manjkove i sl.) evidentiralo na dugovnoj strani računa klase 0, kao storno knjiženje (minusne stavke), umjesto na potražnoj strani. Navedeno nije u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica. Nepravilno

evidentiranje imovine i ispravke vrijednosti iste, uslovilo je da u Bruto bilansu i zaključnom listu na 31.12.2018. godine, promjene na imovini (povećanja i smanjenja) nijesu iskazane u punom iznosu, odnosno, sva njihova povećanja i smanjenja iskazana su u prebijenom iznosu.

Preporuka 9: Društvo treba da evidentiranje poslovnih promjena vrši u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica i pravilima urednog knjigovodstva kako bi tekući promet – duguje i tekući promet – potražuje predstavljali stvarno povećanje i smanjenje na računima Glavne knjige.

Društvo nije u svom računovodstveno informacionom sistemu obuhvatilo segment obračuna cijene koštanja, već obračun vrši ručno i kroz excel tabele. Poređenjem podataka iz Glavne knjige sa podacima koje je Društvo koristilo za obračun CK utvrđeno je da postoje značajna odstupanja u podacima koje je Društvo koristilo za obračun i podacima o visini troškova iz Glavne knjige. Utvrđene razlike odnose se na:

- Troškove 11 obračunskih mjesta, na kojima se vrši proizvodnja grožđa, za period 01.01. - 30.09.2018. godine (sa troškovima Uslužnih servisa), razlika u ukupnom iznosu od: - 506.019,94€,
- Troškove RZZS za period 01.01.do 30.09. 2018. godine, razlika od: + 752.019,89€
- Troškovi održavanja i čuvanja za period od 01.01. do 30.09.2018. godine, razlika od: - 64.304,54€.

Na osnovu podataka koji su više puta mijenjani i dostavljani u postupku revizije, revizor se nije mogao uvjeriti u tačnost obračuna cijene koštanja, ni u vrijednost iskazanih zaliha.

Preporuka 10: Društvo treba da unaprijedi postupak obračuna Cijene koštanja i donese proceduru kojom će utvrditi ključeve, procente i uslove za raspodjelu troškova za sve sorte grožđa, kategorije vina i ostale proizvode. Postupak obračuna CK treba da bude usklađen sa tačkom 16 MRS 2 Zalihe, a preuzimanje i usaglašavanje podataka sa Glavnom knjigom treba da bude dokumentovano.

- Popisne komisije, prilikom popisa imovine i obaveza, nijesu u potpunosti postupile u skladu sa članom 7 Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica, odnosno, popisne komisije su samo izvršile naturalni popis imovine i nijesu izvršile unošenje knjigovodstvenih podataka u popisne liste i nijesu izvršili obračun vrijednosti popisane imovine;
- Rješenje o popisu i Pravilnik o organizaciji i sprovođenju popisa imovine i obaveza Društva nijesu u potpunosti usklađeni sa Pravilnikom o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica.

Preporuka 11: Društvo treba da interna akta o popisu uskladi sa važećim Zakonskim i podzakonskim aktima i da popis imovine vrši u skladu sa Pravilnikom o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica („Sl list CG“ br. 037/17), a popisne komisije treba da, pored naturalnog popisa imovine, vrše unošenje knjigovodstvenih podataka u popisne liste i obračunatu vrijednosti popisane imovine.

- Društvo je u svojim poslovnim knjigama iskazalo dio potraživanja po osnovu isplaćenih akontacija za službena putovanja, a koja se odnose na period od 2013. do 2017. godine, čiju naplatu vrši u ratama, najčešće obustavom od zarade zaposlenog, što nije u skladu sa Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.

Preporuka 12: Društvo treba da isplatu akontacije vrši u procijenjenom iznosu potrebnih sredstava za službeno putovanja, a da se razduženje putnog naloga i obračun troškova, kao i povraćaj više isplaćenih sredstava vrši u skladu sa rokovima određenim Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.

- Društvo nije svim zaposlenim vršilo obustavu od zarade, tako da je jedan dio potraživanja ostao nenaplaćen, usled prestanka radnog odnosa ili zaposlenim koji su otišli u penziju.

Preporuka 13: Društvo treba da za sva potraživanja od zaposlenih blagovremeno vrši obustavu od zarade i navedena potraživanja svede na iznos nenaplativih.

Društvo je nepravilno iskazalo iznos rezervi na podračunu 321 – Zakonske (obavezne) rezerve, iako izdvajanje u Zakonske rezerve nije predviđeno Zakonom o privrednim društvima, niti drugim propisom kojim se uređuje ova oblast. Društvo nije postupalo u skladu sa odredbom člana 62 Statuta tj. ne vrši izdvajanje iz dobiti u „Rezervni fond“, dok se ne dostigne vrijednost od 10 % osnovnog kapitala. Utvrđene nepravilnosti ukazuju na to da iskazivanje rezervi nije usklađeno sa zakonskom regulativom (Zakonske rezerve), kao i to da se statutarne rezerve ne formiraju u skladu sa Statutom Društva, što može da se odrazi na pokriće eventualnog gubitka u budućem periodu.

Preporuka 14: Društvo treba da uskladi evidenciju rezervi shodno zakonskim i statutarnim zahtjevima, te da u skladu sa odredbama Statuta vrši redovno izdvajanje sredstava iz dobiti u rezerve.

U Društvu ne postoje procedure koje se odnose na način raspodjele dividendi po vrstama akcionara i s tim u vezi nije utvrđen način informisanosti akcionara o raspodjeli dividendi.

Preporuka 15: Preporučuje se Društvu da utvrdi procedure koje se odnose na način i rokove isplate dividende u zavisnosti od kategorije akcionara, kao i o načinu informisanja akcionara o raspodjeli dividendi.

Društvo je na računu 526 – Troškovi naknade članovima upravnog i nadzornog odbora evidentiralo i troškove koji se ne odnose na rad u Odboru direktora, već obuhvataju isplate po osnovu angažovanja za stalan rad u komisijama za izradu investicionih projekata. Za isplate po ovom osnovu naknadno je dostavljena Odluka kojom se za stalan rad u komisijama za izradu investicionih projekata odobrava mjesečna naknada u visini od 70% prosječne zarade, odnosno 1,40 prosječne zarade u Društvu u prethodnoj godini.

Preporuka 16: Društvo treba da u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica na računu 526 – Troškovi naknade članovima upravnog i nadzornog odbora evidentira samo troškove koji se odnose na isplate licima čiji je mandat potvrđen Odlukom o imenovanju Odbora direktora i u iznosu koji je definisan Odlukom o visini naknade članovima Odbora direktora.

- Na testiranom uzorku, utvrđeno je da 5 lica ne zadovoljava uslove u pogledu zahtijevane stručne spreme dok jedno lice ne zadovoljava uslov u pogledu zahtijevane vrste stručne spreme. Za zaposlene koji posjeduju manji stepen stručne spreme od zahtijevanog, dobijeno je pojašnjenje da se radi o licima koja imaju preko 30 godina radnog staža i koji su dugo obavljali poslove na tim pozicijama.

Preporuka 17: Društvo treba da na radna mjesta zapošljava i raspoređuje lica koja ispunjavaju uslove koji su predviđeni Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

Revizijom je utvrđeno da su kao „uplata pazara“ evidentirane i dvije transakcije u iznosu od po 100.000,00€ koje se odnose na povraćaj novca od strane Agencije za privremeno ustupanje zaposlenih što je u suprotnosti sa Pravilnikom o uslovima i načinu dostavljanja podataka o gotovinskim transakcijama u iznosu od najmanje 15.000,00€ i sumnjivim transakcijama, shodno kojem je trebalo

obezbijediti/popuniti formular o porijeklu gotovine. Takođe, povraćaj novca u blagajnu nije trebalo evidentirati kao priliv.

Preporuka 18: Društvo treba da u skladu sa Zakonom o sprječavanju nelegalnog poslovanja uplate novčanih sredstava u blagajnu utvrđene Pravilnikom o uslovima i načinu dostavljanja podataka o gotovinskim transakcijama u iznosu od najmanje 15.000,00€ i sumnjivim transakcijama vrši preko bankovnog računa.

- Društvo je gotovinu koristilo za isplate zaposlenima (po osnovu novčane pomoći, jubilarnih nagrada, otpremnina…), za plaćanja pravnim i fizičkim licima po osnovu izvršenih usluga i isplate bez potpune dokumentacije (npr.usluge prevoza sezonske radne snage).

Preporuka 19: Društvo treba da Pravilnik o blagajničkom poslovanju uskladi sa odredbama člana 5 Zakona o sprječavanju nelegalnog poslovanja kojim je propisana obaveza pravnog lica da preko žiro računa vrši transfer sredstava, uključujući i plaćanje poreza, prireza i doprinosa na obračunatu bruto zaradu i naknadu zarada, kao i isplatu neto zarada i naknada zarada zaposlenima.

- U tački 2.1. Pravilnika o blagajničkom poslovanju definisano je da se novčana sredstva u blagajni koriste u cilju podmirivanja kontinuiranih finansijskih potreba koje se ne mogu efikasno obavljati preko uobičajenog sistema plaćanja, dok je u tački 3.1. Pravilnika o blagajničkom poslovanju definisano da se gotovinskim putem mogu vršiti i isplate zaposlenima u slučaju bolesti i u slučaju smrti članova uže porodice i isplate fizičkim licima koje su oporezive u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica, pri čemu Služba računovodstva vrši obračun poreza i doprinosa.

Preporuka 20: Društvo treba da, shodno članu 105 Zakona o radu, zaradu i naknade zarada isplaćuje na tekući račun zaposlenog. Takođe, novčana sredstva u blagajni treba koristiti isključivo u cilju podmirivanja kontinuiranih finansijskih potreba koje se ne mogu efikasno obavljati preko uobičajenog sistema plaćanja (troškovi službenog putovanja, PTT usluge, taxi usluge i sl.)

Na osnovu člana 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, nadležni Kolegijum DRI utvrdio je da obim i karakter utvrđenih nepravilnosti i nedostataka kod subjekta revizije nalaže:

- Da se sa sadržajem Izvještaja upozna Odbor direktora kao organ upravljanja i rukovođenja Društva, radi preduzimanja mjera iz svoje nadležnosti.
- Da se sa sadržajem Izvještaja upozna Vlada, kao jedan od osnivača Društva koje je u većinskom državnom vlasništvu, radi preduzimanja mjera iz svoje nadležnosti, u cilju unapređenja položaja Društva i jačanja odgovornosti u upravljanju javnim finansijama.
- Da se u skladu sa čl. 3. Protokola o saradnji Vrhovnog državnog tužilaštva i DRI, izvještaj sa negativnim mišljenjem dostavi Vrhovnom državnom tužilaštvu.
- Da Društvo u roku od 30 dana dostavi DRI plan aktivnosti za realizaciju izdatih preporuka koji treba da sadrži mjere, nosioce aktivnosti i rokove. Društvo je dužno da Instituciji u roku od 6 (šest) mjeseci dostavi izvještaj o sprovedenim radnjama po izrađenim i dostavljenim preporukama.

IZVOD IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA DOO ”DEPONIJA” PODGORICA ZA 2019. GODINU

Vrsta revizije:	Finansijska revizija i revizija pravilnosti
Subjekat revizije:	DOO “Deponija“ Podgorica
Predmet revizije:	Godišnji finansijski izvještaj DOO “Deponija“ Podgorica za 2019. godinu
Trajanje revizije:	90 revizorskih dana
Sastav Kolegijuma:	Senator Zoran Jelić, rukovodilac Kolegijuma Senator Nikola N. Kovačević , član Kolegijuma

I OPŠTI DIO

1. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za vršenje revizije Godišnjeg finansijskog izvještaja DOO „Deponija“ - Podgorica za 2019. godinu sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji, član 4 („Sl. list RCG“ br. 28/04, 27/06, 78/06 i „Sl. list CG“ br. 17/07, 73/10, 40/11 i 31/14.;
- Godišnjem planu revizija Državne revizorske institucije za 2020. godinu br. 06 – 357/19 donešenom od strane Senata Državne revizorske institucije (u daljem tekstu DRI), 30.12.2019. godine;
- Odluci o vršenju revizije br: 40116/20-052-629/4 donijetoj 14.05.2020. godine od strane nadležnog Kolegijuma.

Revizija Godišnjeg finansijskog izvještaja DOO „Deponija“ – Podgorica za 2019. godinu vršiće se u skladu sa:

- Poslovnikom DRI („Sl. list RCG” br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG” br. 07/15);
- Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS);
- Međunarodnim standardima revizije za javni sektor (ISSAI – nivo III).
- Priručnikom „Računovodstvo i revizija – Preduzeća javnog sektora“.

2. VRSTA PREDMET I CILJ REVIZIJE

U skladu sa Godišnjim planom revizije i Odlukom o vršenju revizije, DRI je izvršila finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti poslovanja DOO "Deponija" – Podgorica. Predmet revizije je Godišnji finansijski izvještaj DOO "Deponija" – Podgorica za 2019. godinu i usklađenost poslovanja Društva sa zakonskim i podzakonskim propisima.

U okviru Godišnjeg finansijskog izvještaja za 2019. godinu, predmet analize su bili sledeći finansijski iskazi:

- Iskaz o finansijskoj poziciji - Bilans stanja;
- Iskaz o ukupnom rezultatu - Bilans uspjeha;
- Iskaz o novčanim tokovima;
- Iskaz o promjenama na kapitalu;
- Napomene uz finansijske iskaze.

Cilj revizije je izricanje mišljenja o pouzdanosti i tačnosti Godišnjeg finansijskog izvještaja DOO „Deponija" – Podgorica za 2019. godinu i pravilnosti (zakonitost) poslovanja.

3. OSNOVNI PODACI O SUBJEKTU REVIZIJE

„Deponija“ d.o.o – Podgorica (u daljem tekstu: Društvo) je samostalno pravno lice osnovano Odlukom o osnivanju Društva sa ograničenom odgovornošću „ Deponija“ – Podgorica "Službeni list RCG - opštinski propisi", br. 050/06 od 28.12.2006, „Službeni list Crne Gore -opštinski propisi", br. 034/09 od 28.10.2009). Osnivač Društva je Skupština Glavnog grada Podgorice. Društvo samostalno istupa u pravnom prometu, zaključuje ugovore i obavlja druge pravne radnje. Društvo odgovara za obaveze prema trećim licima cjelokupnom svojom imovinom, dok Osnivač odgovara za obaveze do visine svog uloga. Društvo obavlja sledeće poslove od javnog interesa:

- izgrađuje, koristi i održava deponije,

- odstranjuje otpatke i drugo smeće, spaljivanjem ili na drugi način;
- reciklaža metalnih otpadaka i ostataka;
- reciklaža nemetalnih otpadaka i ostataka;
- trgovina na veliko otpacima i ostacima;
- promet sekundarnih sirovina vezanih za osnovnu djelatnost;
- radi i druge poslove od javnog interesa.

Društvo, pored naznačenih djelatnosti od javnog interesa može obavljati i djelatnosti koje nemaju karakter djelatnosti od javnog interesa. Za ove djelatnosti Društvo je obavezno voditi posebnu knjigovodstvenu evidenciju.

Finansiranje djelatnosti koje imaju karakter djelatnosti od javnog interesa vrši se iz sopstvenih prihoda društva, Budžeta Glavnog grada i drugih izvora koje utvrdi Osnivač u skladu sa zakonom. Sredstva za obavljanje djelatnosti koje nemaju karakter djelatnosti od javnog interesa obezbjeđuju se iz sopstvenih prihoda Društva.

Upravljanje Društvom - Društvom upravlja Osnivač na način i pod uslovima utvrđen Odlukom o osnivanju i Statutom Društva preko organa upravljanja i rukovođenja i to: Odbora direktora i Izvršnog direktora.

Organi Društva su: odbor direktora i izvršni direktor.

Odbor direktora je organ upravljanja u Društvu i sastoji se od pet članova od kojih su četiri predstavnici Osnivača, a jedan predstavnik zaposlenih u Društvu. Odbor direktora punovažno zasijeda i donosi odluke većinom ukupnog broja članova Odbora, ako Statutom nije drugačije određeno. Članovi Odbora direktora imenuju se na 4 godine uz mogućnost ponovnog imenovanja. Članovi Odbora vrše svoje funkcije u interesu Društva i postupaju sa pažnjom dobrog privrednika.

Izvršni direktor je organ rukovođenja Društva, imenuje ga Osnivač na osnovu javnog ovlašćenja. Mandat izvršnog direktora traje 4 godine uz mogućnost ponovnog imenovanja.

Metode i tehnike revizije

Revizija je planirana i izvršena u skladu sa Međunarodnim standardima revizije javnog sektora ISSAI kao i Detaljnim planom revizije Godišnjeg finansijskog izvještaja DOO „Deponija“ Podgorica za 2019. godinu. Revizija je uključila ispitivanje dokaza, na bazi provjere uzoraka, korišćenjem analitičkih i suštinskih postupaka, kojim su provjereni iznosi i informacije objelodanjene u finansijskim izvještajima. Određivanje rizika i materijalnosti vršeno je u skladu sa Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti Državne revizorske institucije, a uzorkovanje je vršeno primjenom revizorskog programa IDEA.

II MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije, utvrđenog činjeničnog stanja i razmatranja navoda subjekta revizije sadržanih u izjašnjenju na preliminarni izvještaj DRI br. 05-246/20 od 08.10.2020. godine, a u skladu sa članom 44 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i članom 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu senator Zoran Jelić (rukovodilac Kolegijuma) i senator Nikola N. Kovačević (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 27.10.2020. godine usvojio je:

KONAČNI IZVJEŠTAJ

o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja DOO "Deponija“ Podgorica za 2019. godinu

Odgovornost subjekta revizije

Rukovodstvo subjekta revizije odgovorno je za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja, u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost Državne revizorske institucije

Odgovornost Državne revizorske institucije (DRI) je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje da li su finansijski izvještaji za 2019. godinu, u svim materijalnim aspektima sastavljeni i prezentovani u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskom izvještaju, odgovornost DRI je izražavanje mišljenja da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su indentifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju.

Revizija je sprovedena u skladu s Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI - nivo III). Državna revizorska institucija je poštovala etičke zahtjeve, planirala i izvršila reviziju na način kojim je obezbijeđeno razumno uvjerenje da li su finansijski izvještaji DOO "Deponija" - Podgorica za 2019. godinu sačinjeni i prezentovani, u svim materijalno značajnim pitanjima, u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja i da li je poslovanje subjekta revizije bilo u skladu sa važećim zakonskim i drugim propisima.

Revizija je obuhvatila sprovođenje postupaka radi pribavljanja adekvatnih dokaza o iznosima objelodanjenim u finansijskim izvještajima. Sprovedeni postupci uključili su procjenu sistema unutrašnjih kontrola, procjenu primijenjenih računovodstvenih politika, procjenu materijalno pogrešnog prikazivanja iznosa u finansijskim izvještajima i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja. Smatramo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dovoljan i adekvatan osnov za izražavanje mišljenja.

Finansijskom revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja DOO "Deponija" - Podgorica za 2019. godinu, analizom prikupljenih dokaza stečeno je razumno uvjerenje da su pogrešna prikazivanja, pojedinačno ili zbirno, materijalno značajna ali ne i prožimajuća u odnosu na postavljene kriterijume za finansijsku reviziju na osnovu čega nadležni Kolegijum izražava **uslovno mišljenje na finansijsku reviziju.**

OSNOV ZA IZRAŽAVANJE USLOVNOG MIŠLJENJA NA FINANSIJSKU REVIZIJU

Stanje obaveza iskazano na podračunima 411000, 411002 i 411003 u ukupnom iznosu od 4.642.588,85€, nije usaglašeno sa potraživanjima Osnivača, s obzirom da je od strane Osnivača dostavljena konfirmacija prema kojoj Osnivač nema potraživanja prema Društvu.

- **Preporučuje se Društvu da sa Osnivačem, na osnovu vjerodostojne dokumentacije utvrde međusobne obaveze i potraživanja, te da u skladu sa tim sprovede odgovarajuće knigovodstvene promjene.**

Vrijednost investicije - Postrojenje za procjedne vode, na kraju 2019. godine iznosila je 1.641.529,75€, sa početnim stanjem od 1.796.088,75€ i umanjenjem od 154.559,00€ u 2019. godini. Umanjenje se odnosi na pogrešna knjiženja i to: nabavke teretnog vozila MAN kiper u iznosu od 125.880,00€ i hemikalija za rad postrojenja u iznosu od 28.679,00€. Ove nabavke su proknjižene na kontu 027400, a u 2019. godini su preknjiženi na konta: 023450-Sredstva transporta i 511002-Troškovi materijala za odrzavanje. Za taj iznos, od 154.559,00€ je umanjeno početno stanje računa 027400-Investicije u toku.

- **Društvo treba da vrši evidenciju poslovnih promjena u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica ("Sl. list CG", br. 11/20).**

Popisom osnovnih sredstava i nematerijalnih ulaganja, komisija je utvrdila sadašnju vrijednost osnovnih sredstava i nematerijalnih ulaganja u iznosu od 8.221.313,36€. U ovaj iznos nije uračunata vrijednost investicije u toku – Postrojenje za procjedne vode, koje je obuhvaćeno popisom i čija je nabavna vrijednost 1.796.088,75€. Prema podacima iz Glavne knjige, sadašnja vrijednost ovoga postrojenja je 1.641.529,75€. Dodavanjem toga iznosa na vrijednost popisanih osnovnih sredstava dobija se vrijednost Stalne imovine u iznosu od 9.862.843,11€ (1.641.529,75€ + 8.221.313,36€ = 9.862.843,11€). Uvidom u Bilans stanja, Stalna imovina je prikazana u iznosu od 9.879.462,00€ (razlika 16.618,89€).

- **Društvo treba da, u skladu sa Zakonom o računovodstvu i Pravilnikom o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica, usaglasi poslovne knjige sa izvršenim popisom imovine i obaveza i angažuje nezavisnog procjenitelja radi procjene imovine Društva i iskazivanja iste po fer vrijednosti.**

Društvo je iznos koji se odnosi na rezultat poslovanja prije oporezivanja, iskazan u 2019. godini od 400.132,00€, pripisalo na neraspoređenu dobit u ukupnom iznosu, iako neto rezultat nakon odbijanja poreza na dobit iznosi 377.332,00€, te je na taj način pozicija neraspoređene dobiti precijenjena za iznos 22.801,00€ a podcijenjena pozicija Obaveza po osnovu poreza na dobit. Neraspoređena dobit je takođe netačno iskazana zbog nesprovođenja odluka Osnivača koje se odnose na raspodjelu dobiti u iznosu od 351.546,00€, kao i nepravilnog obračuna poreza na dobit i neiskazivanja odloženih poreskih obaveza/sredstava, čiji efekat revizor nije mogao utvrditi zbog nepostojanja pouzdanih podataka koji se odnose na utvrđivanje iznosa poreske amortizacije i u vezi sa tim vrijednosti osnovnih sredstava.

- **Preporučuje se Društvu da izvrši korekciju neraspoređene dobiti u skladu sa Odlukama Osnivača koje se odnose na raspodjelu dobiti za 2016, 2017 i 2018. godinu, kao i na osnovu promjena prouzrokovanih obračunom odloženih poreskih obaveza/sredstava i pravilnim iskazivanjem poreza na dobit, te da izvrši odgovarajuće ispravke u knjigovodstvu u skladu sa MRS 8 - Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške.**

Društvo, u postupku revizije nije pružilo na uvid dokumentacionu osnovu u vezi sa nastankom salda na podračunu 4950000 - odloženi prihodi i primljene donacije u iznosu od 12.738,04€, te se revizor nije mogao uvjeriti u ispravnost knjiženja i tačnost iskazanog salda.

- **Preporučuje se Društvu da ispita osnov nastanka i način knjiženja promjena na podračunu 495000-Odloženi prihodi i primljene donacije, te da u skladu sa tim, shodno zahtjevima MRS 20 i računovodstvenim pravilima izvrši korekcije u knjiženju koje se odnose na ovaj podračun.**

Društvo je pogrešno iskazivalo troškove amortizacije za duži period, a evidentne su i greške u prijavama poreza na dobit. U Prijavi poreza na dobit Društva, na poziciji 18, nijesu iskazani troškovi koji se ne priznaju u poreske svrhe u skladu sa članom 14 Zakona o porezu na dobit pravnih lica, u ukupnom iznosu od 51.386,75€. Takođe, Društvo u svom knjigovodstvu i Iskazu o finansijskoj poziciji na 31.12.2019. godine, nije iskazalo utvrđene a neizmirene obaveze po osnovu poreza na dobit u ukupnom iznosu od 25.795,32€, čime su podcijenjene obaveze za naznačeni iznos.

- **Društvo treba da efekte pravilno obračunatog poreza na dobit pravnih lica, PDV-a, kao i obračuna odloženih poreskih obaveza/sredstava proknjiži u skladu sa MRS 8 - Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške.**

Revizijom pravilnosti Godišnjeg finansijskog izvještaja DOO „Deponija" - Podgorica za 2019. godinu, utvrđeno je da Društvo nije u potpunosti uskladilo poslovne aktivnosti sa zakonskim i drugim propisima. Revizijom su utvrđena odstupanja i neusklađenosti poslovanja Društva sa sljedećim propisima: Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakonom o reviziji, Zakonom o računovodstvu, Zakonom o porezu na dodatu vrijednost, Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica, Zakonom o doprinosima na obavezno socijalno osiguranje, Zakonom o javnim nabavkama, Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica i Pravilnikom o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica koja su materijalno značajna i prožimajuća u odnosu na postavljene kriterijume za reviziju pravilnosti, na osnovu čega nadležni Kolegijum DRI izražava **negativno mišljenje na reviziju pravilnosti.**

OSNOV ZA IZRAŽAVANJE NEGATIVNOG MIŠLJENJA NA REVIZIJU PRAVILNOSTI

Rukovodilac Društva, nije u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru: donio plan unapređenja upravljanja i kontrola, odredio lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprijeđenju upravljanja i kontrola, utvrdio poslovne ciljeve Društva koji doprinose ostvarivanju misije, obezbijedio izradu i sprovođenje strateških i drugih planova, obezbijedio sistem izvještavanja, obezbijedio sprovođenje upravljanja i unutrašnjih kontrola zasnovano na elementima upravljanja i kontrola. Takođe, Društvo nije u skladu sa Zakonom, Osnivaču uz godišnji izvještaj, dostavilo godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unaprijeđenju upravljanja i kontrola.

- **Društvo treba da, u cilju unapređenja upravljanja i unutrašnjih kontrola, obezbijedi dosljednu primjenu Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru**

Društvo nije uspostavilo Jedinicu za unutrašnju reviziju u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

- **Društvo treba da uspostavi Jedinicu za unutrašnju reviziju u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.**

Društvo, shodno članu 30 Zakona o reviziji, nije imenovalo Revizorski odbor.

- **Društvo treba da, shodno članu 30 Zakona o reviziji, imenuje Revizorski odbor koji će, između ostalih Zakonom utvrđenih nadležnosti, prati efektivnost sistema internih kontrola Društva i razmatrati planove i godišnje izvještaje Službe interne revizije.**

Revizijom je utvrđeno da Društvo posjeduje nematerijalnu imovinu – softvere za knjiženje poslovnih promjena (Glavna knjiga, Dnevnik knjiženja, pomoćna evidencija), za obračun zarada, za kupce i dobavljače, za imovinu i drugo, a koja nije evidentirana u Glavnoj knjizi i ostaloj računovodstvenoj evidenciji Društva.

Sistem za kaptaciju i spaljivanje bio gasa, služi za kaptaciju i spaljivanje gasova koji se oslobađaju iz sanitarne kade. Nabavna vrijednost sistema je 232.022,82€, koliko iznosi i otpisana vrijednost, tako da sadašnja vrijednost ovog sistema u evidenciji društva iznosi 0,00€.

Društvo treba da preispita vrijednost navedene imovine i izvrši procjenu vrijednosti, s obzirom da je ista u funkciji i ima upotrebnu a nema knjigovodstvenu vrijednost.

- **Društvo treba da, u skladu sa Zakonom o računovodstvu i Pravilnikom o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica, usaglasi poslovne knjige sa stvarnim stanjem i uspostavi ažurnu evidenciju imovine kojom raspolaže.**

Obzirom na iznos nenaplaćenih potraživanja (4.311.666,35€), Društvo treba da posveti posebnu pažnju naplati istih i nastavi intenzivnije sa utuženjima kako bi se spriječila zastara potraživanja.

- **Preporučuje se Društvu, da donese Strategiju naplate potraživanja i na osnovu iste sačini Akcioni plan naplate potraživanja sa: mjerama, nosiocima aktivnosti i rokovima i mjesečnim izvještavanjem Odbora direktora o ostvarenim rezultatima.**

Društvo prilikom obračuna putnog naloga nije priznavalo troškove smještaja zaposlenima, što nije u skladu sa članom 12 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, kojom je propisano da zaposlenom, za vrijeme službenog putovanja u inostranstvo pripada dnevnica, naknada troškova smještaja sa doručkom i naknada troškova prevoza u inostranstvu.

- **Društvo treba da, prilikom obračuna troškova po osnovu putnih naloga, obezbijedi dosljednu primjenu Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru.**

U vezi sa Povećanjem osnovnog kapitala Društva koje je nastalo 2016. godine, u iznosu od 748.952€, Odbor direktora nije predložio Osnivaču uvećanje kapitala po naznačenom osnovu i za isto nije dobijena saglasnost od Osnivača. Takođe u Društvu nije prezentirana dokumentacija koja bi poslužila kao osnov knjiženja uvećanja kapitala.

- **Društvo treba da kompletira dokumentaciju o povećanju vrijednosti osnovnog kapitala za iznos od 748.952€ i da zatraži od Osnivača saglasnost za uvećanje osnovnog kapitala, a nakon dobijanja saglasnosti promjenu registruje kod CRPS-a.**

U knjigovodstvu Društva, su na podračunu 498000, nepravilno iskazana rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade u iznosu od 41.937,61€ iako je račun 498, prema važećem Pravilniku o kontnom okviru predviđen za evidentiranje odloženih poreskih obaveza, dok je za rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih predviđen račun 404. Takođe na naznačenom računu nije ostvaren kontinuitet knjiženja promjena od 2012. godine, a od odgovornih lica iz Društva nije prezentirana dokumentacija koja se odnosi na nastanak, način i svrhu rezervisanja. U Društvu nije vršeno

preispitivanje rezervisanja na dan bilansa u cilju sagledavanja realnosti procjene i ukidanja rezervisanja. Uz izjašnjenje na preliminarni izvještaj Društvo je dostavilo Aktuarski obračun rezervacija za jubilarne nagrade i otpremnine od 19.10.2020. godine. Međutim, Društvo nije dostavilo dokaze o načinu knjiženja u skladu sa priznavanjem rezervisanja.

- **Društvo treba da, u skladu sa MRS i usvojenim računovodstvenim politikama izvrši realnu procjenu obaveza i shodno tome izvrši rezervisanje, a knjiženje izvrši u skladu sa važećim Pravilnikom o kontnom okviru. Nakon sagledavanja osnova nastanka, načina knjiženja, te eventualnog izdvajanja sredstava po tom osnovu, potrebno je izvršiti korekcije u vezi sa postojećim stanjem na pod-računu 498000.**

Zbog pogrešne primjene metoda obračuna amortizacije u poreske svrhe za sredstva svrstana u prvu amortizacionu grupu i na taj način pogrešno iskazivanih troškova amortizacije za duži period, kao i zbog evidentnih greški u prijavama poreza na dobit, revizor nije mogao sa pouzdanošću utvrditi greške u iskazivanju poreske obaveze po osnovu poreza na dobit i uticaja na iskazivanje neto dobiti. Prema podacima iz Društva, zadnja kontrola obračuna i plaćanja poreza na dobit i drugih poreskih oblika Društva od strane Poreske uprave je vršena 2014. godine - za period 2011-2013. godine, kao i 2015. godine za 2014. godinu.

- **Preporučuje se Poreskoj upravi da izvrši kontrolu obračuna i uplate obaveza po osnovu poreza na dobit, poreza na dodatu vrijednost, kao i ostalih poreskih oblika, za period od 5 godina.**

Revizijom je utvrđeno da Društvo nije u svim slučajevima umanjivalo ulazni pdv, za iznos ulaznog pdv-a bez prava na odbitak, što nije u skladu sa članom 37 stav 5 tačka 1 i 2 Zakona o porezu na dodatu vrijednost kojim je određeno, da poreski obveznik ne smije odbiti ulazni PDV od putničkih automobila i motocikala, goriva i maziva i rezervnih djelova i usluga usko povezanih sa njima, kao i izdataka za reprezentaciju.

- **Društvo treba da umanjuje iznos ulaznog PDV – a bez prava na odbitak, od ukupno obračunatog ulaznog PDV, u skladu sa članom 37 stav 5 tačka 1 i 2 Zakona o porezu na dodatu vrijednost.**

Revizijom je utvrđeno da je kod petoro zaposlenih Aneksom ugovora o radu definisan veći koeficijent složenosti radnog mjesta u odnosu na koeficijent koji je definisan Kolektivnim ugovorom Društva, pa je samim tim i obračun zarada vršen na osnovu većeg koeficijenta**.**

- **Društvo treba da pojedinačna akta kojim se regulišu prava i obaveze zaposlenih, donosi u skladu sa odredbama Kolektivnog ugovora kojim su i definisani elementi za utvrđivanje zarade, naknade zarade i drugih primanja zaposlenih u Društvu.**

Provjerom obračuna navedenih naknada (ugovora i naknada za rad u komisiji) utvrđeno je da Društvo nije postupalo u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, već je navedene isplate tretiralo kao ugovor o djelu i na taj način obračunalo i isplatilo manji iznos, oko 3.800,00€, pripadajućeg poreza i doprinosa u odnosu na iznos koji je trebalo isplatiti da je obračun izvršen u skladu sa odrebama navedenih zakona. Takođe, prilikom isplata koje se odnose na ostala lična primanja, Društvo nije vršilo obračun i isplatu pripadajućeg poreza, što nije u skladu sa članom 14 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica. Po ovom osnovu trebalo je obračunati porez i prirez u iznosu od oko 3.600,00€.

- **Društvo treba da prilikom isplate ličnih primanja zaposlenima obračun pripadajućih poreza i doprinosa, vrši u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.**

Društvo je troškove na podračunima 576002, 576003 i 576005, koji se odnose na troškove advokatskih usluga i troškove javnih izvršitelja u ukupnom iznosu od 104.682,36€, pogrešno knjižilo na račun 576, koji se prema Pravilniku o kontnom okviru odnosi na Troškove po osnovu direktnog otpisa, umesto na račun 559-ostali nematerijalni troškovi.

- **Društvo treba da vrši knjiženje troškova po računima u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica ("Sl. list CG", br. 011/20).**

Društvo je u sprovedenim postupcima javnih nabavki primjenjivalo Zakon o javnim nabavkama. Međutim, revizijom su utvrđene i sljedeće nepravilnosti:

Društvo nije u skladu sa članom 49 Zakona o javnim nabavkama, precizno definisalo tendersku dokumentaciju u pogledu tehničkih karakteristika predmeta javne nabavke što je uslovilo da su se prilikom realizacije zaključenih ugovora, od izabranih ponuđača vršile i nabavke koje nijesu predviđene tenderskom dokumentacijom i zaključenim ugovorima, kako u pogledu količine tako i u pogledu vrste roba i usluga.

Nepostupanje u skladu sa članom 21 Zakona o javnim nabavkama: Društvo nije sprovelo postupke javne nabavke za usluge iznajmljivanja mehanizacije, nabavku kancelarijskog materijala sa štampom, izradu polica i sl. tako da isti nijesu evidentirani ni u Izvještaju o sprovedenim postupcima javnih nabavki.

Društvo prilikom sprovođenja dva postupka nabavke male vrijednosti nije evidentiralo vrijeme dostavljanja ponude, što nije u skladu sa članom 78 Zakona o javnim nabavkama.

- **Društvo treba da obezbijedi dosljedno sprovođenje Zakona o javnim nabavkama i da javne nabavke sprovodi na način koji će obezbijediti veću konkurenciju ponuđača.**

Na osnovu člana 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, nadležni Kolegijum DRI utvrdio je da obim i karakter utvrđenih nepravilnosti i nedostataka kod subjekta revizije nalaže:

- Da se sa sadržajem Izvještaja upozna Odbor direktora kao organ upravljanja i rukovođenja Društva, radi preduzimanja mjera iz svoje nadležnosti.
- Da se sa sadržajem Izvještaja upozna Glavni grad Podgorica, kao osnivač Društva, radi preduzimanja mjera iz svoje nadležnosti, radi unapređenja položaja Društva i jačanja odgovornosti u upravljanju javnim finansijama.
- Da se sa sadržajem Izvještaja DRI upozna Odbor za ekonomiju, budžet i finansije Skupštine Crne Gore.
- Da se sa sadržajem Izvještaja (Preporuka: 15) upozna Poreska uprava radi planiranja poslova iz svoje nadležnosti.
- Da se u skladu sa čl. 3. Protokola o saradnji Vrhovnog državnog tužilaštva i DRI, izvještaj sa negativnim mišljenjem dostavi Vrhovnom državnom tužilaštvu.
- Da Društvo u roku od 30 dana dostavi DRI plan aktivnosti za realizaciju izdatih preporuka koji treba da sadrži mjere, nosioce aktivnosti i rokove. Društvo će u roku od 6 (šest) mjeseci izvijestiti Državnu revizorsku instituciju o preduzetim mjerama na ispunjenju nerealizovanih preporuka iz ovog Izvještaja.

VI DIO

OSTALE AKTIVNOSTI DRŽAVNE REVIZORSKE INSTITUCIJE

Saradnja sa Skupštinom Crne Gore, Vladom Crne Gore, državnim organima i civilnim sektorom

Saradnja sa Skupštinom Crne Gore se realizuje kroz saradnju sa nadležnim Odborom za ekonomiju, finansije i budžet i s drugim skupštinskim radnim tijelima koji su nadležni za razmatranje pitanja iz djelokruga rada Državne revizorske institucije.

U novembru 2019. godine, Odbor za ekonomiju, finansije i budžet Crne Gore je razmotrio Izvještaj o reviziji Prijedloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2018. godinu sa Godišnjim izvještajem o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2018 – oktobar 2019. godine. Odbor za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore je podržao nalaze i preporuke DRI, koje proističu iz revizije Prijedloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2018. godinu, kao i one koje se odnose na pojedinačne revizije sadržane u Godišnjem izvještaju o izvršenim revizijama i aktivnostima DRI za period oktobar 2018 - oktobar 2019. godine. Zaključkom Skupštine Crne Gore[1] se poziva Vlada Crne Gore na poštovanje i ispunjavanje svih preporuka Državne revizorske institucije datih u Izvještaju o reviziji Prijedloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2018. godinu. Vlada Crne Gore je takođe dužna pratiti realizaciju svih preporuka Državne revizorske institucije koje se odnose na pojedinačne revizije urađene u periodu oktobar 2018 – oktobar 2019. godine i preporuka koje se ponavljaju iz ranijeg perioda, i o tome kvartalno izvještavati Skupštinu Crne Gore.

Na 48. sjednici Odbora za bezbjednost i odbranu Skupštine Crne Gore, održanoj u decembru 2019. godine predstavnici DRI predstavili su nalaze iz Izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2018. godinu, u dijelu koji se odnosi na potrošačke jedinice iz sektora odbrane i bezbjednosti. Na osnovu sprovedene rasprave, Odbor je predložio Skupštini da usvoji Prijedlog zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2018. godinu. Odbor za međunarodne odnose i iseljenike je na 68. sjednici održanoj u decembru 2019. godine razmatrao Izvještaj DRI o reviziji pravilnosti poslovanja diplomatskih predstavništava Crne Gore u Italiji, Vatikanu i Njemačkoj za 2018. godinu.

Shodno potpisanom Protokolu o saradnji između Skupštine Crne Gore i Državne revizorske institucije, DRI je u izvještajnom periodu dostavljala na uvid nadležnim skupštinskim radnim tijelima, u skladu sa svojim internim pravilima izvještaje o pojedinačnim revizijama s izrečenim uslovnim i negativnim mišljenjem.

Grafik 1 Broj izvještaja o reviziji dostavljeni nadležnim skupštinskim radnim tijelima u izvještajnom periodu

DRI Crne Gore je, u izvještajnom periodu, nastavila da realizuje saradnju s Vladom Crne Gore, posebno s Ministarstvom finansija, Državnim tužilaštvom, Agencijom za spriječavanje korupcije, Upravom za kadrove, Poreskom upravom i drugim državnim organima.

U okviru Programa reforme upravljanja javnim finansijama, DRI Crne Gore učestvuje u prioritetnoj oblasti “Jačanje kapaciteta eksterne revizije”. Državna revizorska institucija je ujedno i članica Posebne

[1] "Sl. list CG", br. 072/19 od 26.12.2019.

radne grupe za reformu javne uprave, čiji je rad usmjeren na praćenje napretka u oblastima definisanim strateškim dokumentima, kao što su Strategija reforme javne uprave 2016-2020 i Program upravljanja javnim finansijama. U oktobru 2020. godine, predstavnici Državne revizorske institucije su su učestvovali na dijalogu o Programu reforme upravljanja javnim finansijama za period 2016 – 2020. godine između Vlade Crne Gore i Generalnog Direktorata za susjedstvo i proširenje. Sastanak je bio posvećen razmatranju napretka, koji je Crna Gora ostvarila u oblasti reforme upravljanja javnim finansijama sa naglaskom na status realizacije operativnih zaključaka usvojenih na godišnjem sastanku Posebne radne grupe javne uprave održane 2018. godine, ciljeva i aktivnosti utvrđenih Programom i Akcionim planom za sprovođenje PFM-a. Predstavnici DRI su prezentovali ostvaren napredak na polju eksterne revizije u odnosu na zaključak sa sastanka Posebne radne grupe za reformu javne uprave iz 2018. godine, koji se odnosio na dalje usklađivanje Državne revizorske institucije sa međunarodnim standardima, u skladu sa Strateškim planom razvoja za period 2018 -2022. godine“. Takođe je istaknut napredak u vezi sa prevazilaženjem izazova sa kojim se DRI suočavala u prethodnom periodu, a koji se odnosio na obavezu sprovođenja godišnjih revizija konsolidovanih finansijskih izvještaja političkih partija.

Saradnja sa predstavnicima civilnog sektora se u izvještajnom periodu realizovala kroz učešće predstavnika Državne revizorske institucije na skupovima, kao i kroz redovno dostavljanje informacija na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

Javnost rada vrhovnih revizorskih institucija predstavlja jedno od osnovnih načela transparentnosti i odgovornosti. Komunikacionom strategijom 2020-2024. godine, koja je u martu 2020. godine usvojena u okviru IPA Projekta „Razvoj i jačanje kapaciteta DRI i Revizorskog tijela“, Državna revizorska institucija želi doprinijeti većoj otvorenosti, transparentnosti i dostupnosti, a cilj ovog strateškog dokumenta je izgradnja povjerenja ključnih zainteresovanih strana u rad DRI, kao i bolje razumijevanje revizorskih izvještaja. Povodom objavljivanja Komunikacione strategije, DRI je poštujući epidemiološke mjere umjesto projektom planirane konferencije održala u julu 2020. godine konferenciju za medije, na kojoj je predstavila ciljeve i aktivnosti Komunikacione strategije. Opšti cilj ovog strateškog dokumenta jeste izgradnja povjerenja ključnih zainteresovanih strana u rad DRI kao izvor nezavisnih, tačnih i politički nepristrasnih informacija, kao i povećanje vidljivosti i nivoa informisanosti i razumijevanja ključnih zainteresovanih strana o revizorskim izvještajima. Komunikaciona strategija identifikuje više ciljnih grupa sa kojima Državna revizorska institucija komunicira i sarađuje. Ciljne grupe se odnose na Skupštinu i Vladu Crne Gore kao primarnu ciljnu grupu i na „informisano društvo“ kao sekundardnu ciljnu grupu koja obuhvata medije, akademsku zajednicu, stručna udruženja i civilni sektor. Svi predviđeni ciljevi i aktivnosti su detaljno razrađeni sa jasno preciziranim mjerama, indikatorima učinka, rokovima za implementaciju i odgovornim licima kroz Akcioni plan, koji je izrađen u saradnji sa ekspertima SIGMA-e.

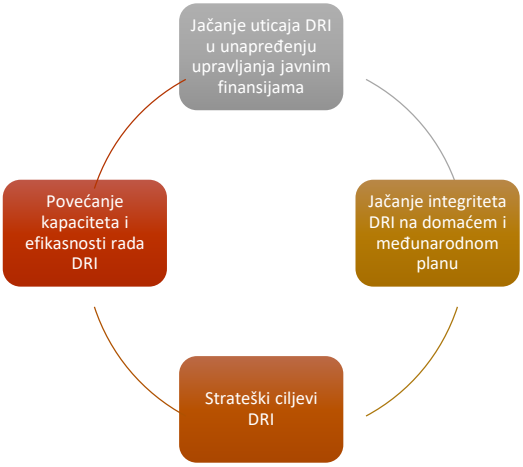
Državna revizorska institucija sarađuje s predstavnicima sredstava javnog informisanja putem saopštenja, konferencija za medije, odgovora na pitanja novinara, najava događaja i drugih oblika obavještenja. DRI je u izvještajnom periodu održala konferenciju za medije, na kojoj su predstavljeni rezultati iz Izvještaja o ocjeni učinka „Javna potrošnja i finansijska odgovornosti“ (PEFA), koji se odnose na oblast eksterne revizije.

Zvanična internet stranica (www.dri.co.me) jeste jedan od glavnih kanala komunikacije DRI sa medijima i javnosti. U izvještajnom periodu, zvanična internet stranica bilježi 68 objava pod odjeljkom Aktuelnosti. U cilju osiguravanja bržeg i jednostavnijeg pristupa informacijama različitim korisnicima, DRI planira da u narednom period izradi novu internet stranicu.

U cilju jačanja komunikacije sa medijima, pored objavljivanja izvještaja o reviziji na zvaničnoj internet stranici, DRI je u izvještajnom periodu pored dostavljanja saopštenja uvela praksu dostavljanja najava predstavnicima medija uoči objavljivanja izvještaja o reviziji.

Realizacija Akcionog plana za sprovođenje Strateškog plana razvoja Državne revizorske institucije za period 2018 -2022. godine

Državna revizorska institucija je, nakon sprovođenja ocjene realizacije definisanih strateških ciljeva i aktivnosti u julu mjesecu 2020. godine usvojila inovirani Akcioni plan za sprovođenje Strateškog plana razvoja Državne revizorske institucije za period 2020 – 2022. godine.

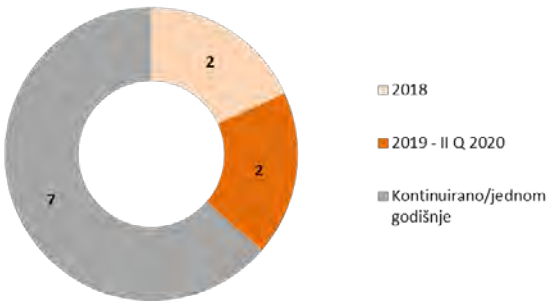
Za dostizanje utvrđenih strateških ciljeva razvoja, Državna revizorska institucija je definisala 14 specifičnih podciljeva i 52 aktivnosti.

Realizacija: Strateškog cilja br. 1: Jačanje integriteta Državne revizorske institucije na domaćem i međunarodnom planu

Strateškim ciljem br. 1 „Jačanje integriteta Državne revizorske institucije na domaćem i međunarodnom planu“ je predviđena realizacija 4 podcilja sa 11 pojedinačnih aktivnosti.

Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu realizovala sljedeće aktivnosti:

- izradila Komunikacionu strategiju DRI za period 2020 – 2024. godine, kojom se želi postići veća otvorenost i transparentnost rada DRI, veći kvalitet rada upravljanja javnim finansijama kroz bolje razumjevanje izvještaja o reviziji i efikasno sprovođenje revizorskih preporuka. DRI je oktobru mjesecu donijela Akcioni plan za sprovođenje Komunikacione strategije DRI za period 2020 – 2024. godine, koji je izrađen u saradnji sa ekspertima SIGMA-e.
- informisala predstavnike sredstava javnog informisanja o izvršenim revizijama i aktivnostima putem najava i saopštenja za javnost (15 saopštenja za javnost);
- realizovala aktivnosti kroz saradnju sa INTOSAI i EUROSAI organizacijama uz učešće u stručnim radnim grupama (EUROSAI Radna grupa za reviziju opština, EUROSAI Radna grupa za informacione tehnologije i EUROSAI Radna grupa za reviziju i etiku);

- realizovala saradnju sa Evropskim revizorskim sudom i drugim revizorskim institucijama na regionalnom i međunarodnom nivou kroz učešće na seminarima i radionicama utvrđenim Planom rada Mreže vrhovnih revizorskih institucija zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u EU i Evropskog revizorskog suda;

- sprovodi paralelnu reviziju uspjeha na temu „Revizija efikasnosti upravljanja intervencijama u slučaju iznenadnog zagađenja u Jadranskom moru“ sa vrhovnim revizorskim institucijama Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Italije i Albanije;
- sprovodila istraživanje među vrhovnim revizorskim institucijama članicama EUROSAI organizacije na temu godišnjeg planiranja revizija i planiranja prema revizorskim danima i finansijskim resursima.

Posmatrajući period od donošenja Akcionog plana za sprovođenje Strateškog plana razvoja DRI za period 2020 – 2024. godine do oktobra 2020. godine, od ukupnog broja aktivnosti (11), realizovano je osam (8), dok tri (3) aktivnosti nijesu realizovane.

Grafikon 1 Pregled realizacije Strateškog cilja br. 1 Jačanje integriteta DRI na domaćem i međunarodnom planu od aprila 2018. godine do oktobra 2020. godine

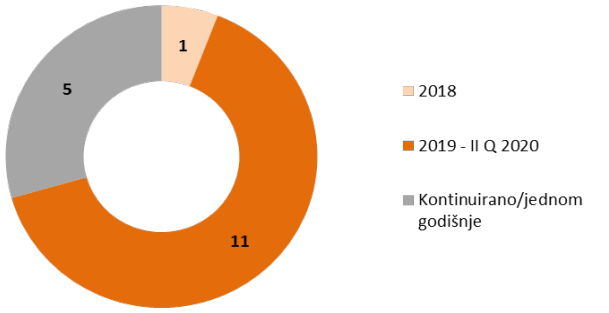
Realizacija Strateškog cilja br. 2 Jačanje uticaja DRI u unaprjeđenju upravljanja javnim finansijama

Strateškim ciljem br. 2 „Jačanje uticaja Državne revizorske institucije u unaprjeđenju upravljanja javnim finansijama“ je predviđena realizacija 6 podciljeva sa 23 pojedinačne aktivnosti.

Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu realizovala sljedeće aktivnosti:

- uspostavila fiskalnu statistiku po programskoj, organizacionoj, funkcionalnoj i ekonomskoj klasifikaciji i prati fiskalne trendove i odstupanja u fiskalnim trendovima;
- unaprijedila proces programiranja i planiranja revizija kroz donošenje Smjernica za predlaganje i izbor finansijskih revizija i revizija pravilnosti za Godišnji plan revizija DRI, koje treba da obezbijede da se planiranje vrši na različitim nivoima DRI i na bazi procijenjenih rizika i jasno definisanih kriterijuma. U skladu sa Smjernicama, Senat je donio Instrukcije za pripremanje Godišnjeg plana revizija DRI za 2021. godinu. Takođe, Senat je usvojio Srednjoročni plan DRI za vršenje revizije uspjeha za period 2020 – 2024. godine koji se fokusira na ciljeve održivog razvoja iz Agende UN za održivi razvoj do 2030. godine;
- donijela novo Uputstvo o metodologiji vršenja revizije uspjeha u skladu sa Međunarodnim standardima za vrhovne revizorske institucije za reviziju uspjeha;
- donijela Priručnik za vršenje finansijske revizije i revizije pravilnosti, koji sadrži praktične smjernice za primjenu međunarodnih revizorskih standarda. Izradi prijedloga Priručnika je prethodilo testiranje kroz sprovođenje pilot revizije;

- donijela Smjernice za izradu, praćenje i kontrolu realizacije preporuka Državne revizorske institucije.

Posmatrajući period od donošenja Akcionog plana do oktobra 2020. godine, od ukupnog broja aktivnosti (23)[2], devet aktivnosti (9) su realizovane, djelimično jedna (1), sedam (7) aktivnosti nije realizovano, dok za pet (5) aktivnosti nije dospio rok za realizaciju.

Grafikon 2: Pregled realizacije Strateškog cilja br. 2 Jačanje uticaja DRI u unaprjeđenju upravljanja javnim finansijama od aprila 2018 - oktobar 2020. godine

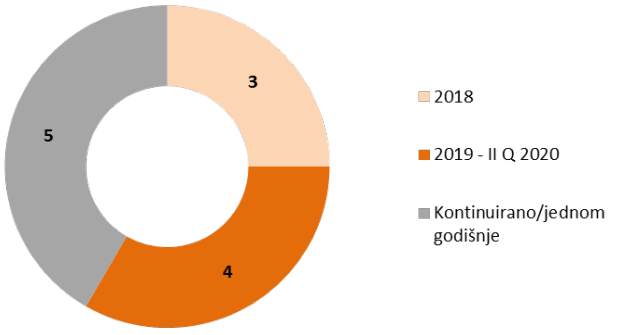

Realizacija Strateškog cilja br. 3 Povećanje kapaciteta i efikasnosti rada Državne revizorske institucije

Strateškim ciljem br. 3 „Povećanje kapaciteta i efikasnosti rada Državne revizorske institucije“ je predviđena realizacija 4 podcilja sa 18 pojedinačnih aktivnosti.

Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu realizovala sljedeće aktivnosti:

- izradila Strategiju za upravljanje ljudskim resursima;
- uveden sistem planiranja revizije prema revizorskim danima i finansijskim resursima kroz Smjernice za predlaganje i izbor finansijskih revizija i revizija pravilnosti za Godišnji plan revizija DRI;
- sprovodila obuke za revizorski kadar u skladu sa Katalogom obuka za period 2019 - 2020. godine na osnovu samoprocjene potreba revizora, kao i kroz regionalnu i međunarodnu saradnju;
- započela rad na izradi projektnog zadatka za uspostavljanje Registra revizorskih preporuka DRI.

[2] Aktivnosti sa rokom realizacije 2018, 2019 – II Q 2020 i kontinuirano/jednom godišnje.

Posmatrajući period od donošenja Akcionog plana do oktobra 2020. godine, od ukupno osamnaest aktivnosti (18)[3], sedam (7) aktivnosti je realizovano, pet (5) aktivnosti nijesu realizovane, dok za šest (6) aktivnosti nije dospio rok za realizaciju.

Grafikon 3 Pregled realizacije Strateškog cilja br. 3 Povećanje kapaciteta i efikasnosti rada Državne revizorske institucije od aprila 2018 - oktobra 2020. godine

Aktivnosti vezane za realizaciju obaveza Državne revizorske institucije iz pregovaračkog procesa

U okviru procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, DRI Crne Gore je nastavila da učestvuje u radu četiri pregovaračke grupe – poglavlje V (Javne nabavke), XXIII (Pravosuđe i temeljna prava), XXXII (Finansijska kontrola) i XXXIII (Finansijske i budžetske odredbe).

Izvještajem Evropske Komisije o Crnoj Gori za 2020. godinu[4] u poglavlju XXXII istaknuto je da: „Državna revizorska institucija (DRI) Crne Gore formirana je u skladu sa standardima Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija (INTOSAI). DRI ima sveobuhvatan mandat, koji pokriva sve javne finansijske operacije, uključujući opštine, državna preduzeća i međunarodne organizacije...Poboljšala je svoj institucionalni kapacitet u smislu upravljačkog i revizorskog osoblja, a takođe sprovodi svoj Strateški plan razvoja 2018-2022. Stalna obaveza DRI da vrši reviziju političkih partija i dalje stavlja značajan teret na njene resurse i finansije, što potencijalno potcrtava njenu nezavisnost kod planiranja aktivnosti. DRI ima standardizovane revizorske procese za finansijsku reviziju, reviziju pravilnosti i reviziju uspjeha, a većina njenih revizora je sertifikovana i ima pristup obuci na osnovu procjene potreba. DRI je obavila tri revizije uspjeha u 2019, pri čemu ih je u 2018. godini bilo četiri. U pogledu kvaliteta revizorskog rada, DRI je usvojila smjernice za reviziju završnog računa i smjernice za reviziju godišnjih finansijskih izvještaja političkih partija. Priručnik za finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti u skladu sa standardima ISSAI finalizovan je i njegovo donošenje treba obezbijediti što je prije moguće. Uz to, DRI je usvojila ažurirano uputstvo o metodologiji za reviziju uspjeha. DRI dostavlja Skupštini Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta države i Godišnji izvještaj o obavljenim revizijama. Objavljuju se svi izvještaji DRI, ali je izuzetak dostavljanje Skupštini pojedinačnih izvještaja o reviziji. Nakon što Skupština usvoji preporuke date u Izvještaju o reviziji Završnog računa budžeta države, Vlada priprema Akcioni plan za njihovu implementaciju, o čemu redovno izvještava. Pojedinačni subjekti revizije su u obavezi da dostave izvještaj DRI o sprovođenju preporuka. Međutim, Skupština ne obezbjeđuje strukturirano praćenje preporuka DRI, iako DRI može donijeti odluku o sprovođenju kontrolnih revizija. Sveobuhvatan nivo sprovođenja preporuka DRI, međutim treba da se dalje unaprijedi“.

[3] Aktivnosti sa rokom realizacije 2018, 2019 – II Q 2020 i kontinuirano/jednom godišnje.
[4] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/montenegro_report_2020.pdf

DRI Crne Gore je nastavila da aktivno učestvuje u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji i ostvarivanja daljeg napretka u implementaciji završnih mjerila iz Pregovaračkog poglavlja XXXII (Finansijska kontrola). Pododbor za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku je jedan od zajedničkih pododbora ustanovljenih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, koji se održava u cilju redovnog praćenja i analize sprovođenja Sporazuma. S tim u vezi, DRI je učestvovala na 12. sastanku Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku u novembru 2019. godine u Podgorici na kojem su predstavljene aktivnosti s fokusom na izvršenje Godišnjeg plana revizija, sprovođenje Strateškog plana razvoja DRI za period 2018 – 2022. godine, praćenje sprovođenja preporuka iz revizorskih izvještaja, kao i na prioritetima za budući razvoj Institucije. U oktobru 2020. godine, usljed epidemiološke situacije sa koronavirusom, 13. sastanak Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku za praćenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Crne Gore Evropskoj uniji je održan u online formatu. Predstavnici Državne revizorske institucije su predstavili rezultate ostvarene na polju eksterne revizije za izvještajni period novembar 2019 – oktobar 2020. godine, kao i prioritete za budući razvoj Institucije. Generalni direktorat za budžet Evropske komisije je posebnu pažnju posvetio razvoju i strateškom srednjoročnom planiranju revizije uspjeha.

U odnosu na preporuku iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2020. godinu u vezi sa usvajanjem metodologije eksterne revizije, koja je u potpunosti usklađena sa važećim Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI), DRI je u okviru IPA Projekta „Razvoj i jačanje kapaciteta DRI i Revizorskog tijela“ izradila Priručnik za vršenje finansijske revizije i revizije pravilnosti i novo Uputstvo o metodologiji vršenja revizije uspjeha.

DRI Crne Gore takođe ostvaruje saradnju s Evropskom unijom kroz redovnu pripremu priloga za Godišnji izvještaj Evropske komisije o napretku Crne Gore, koji sadrži pregled realizovanih aktivnosti DRI Crne Gore iz pregovaračkog poglavlja XXXII (Finansijska kontrola) za izvještajni period.

Realizacija IPA II Projekta „Razvoj i jačanje kapaciteta Državne revizorske institucije i Revizorskog tijela“

Ugovor za realizaciju IPA II Projekta „Razvoj i jačanje kapaciteta Državne revizorske institucije i Revizorskog tijela“, koji je potpisan sa firmom GFA Consulting Group GmbH iz Njemačke u konzorcijumu sa Državnom kancelarijom za reviziju Poljske i Uredom za reviziju Republike Hrvatske je uspješno realizovan u septembru 2020. godine. Aktivnosti Projekta „Razvoj i jačanje kapaciteta Državne revizorske institucije i Revizorskog tijela“ su podijeljene na dvije različite komponente – Državnu revizorsku instituciju i Revizorsko tijelo.

Tokom projekta, koji se sprovodio od novembra 2018. godine realizovane su brojne aktivnosti usmjerene ka unaprjeđenju institucionalnih kapaciteta DRI kroz izradu Komunikacione strategije i Strategije upravljanja ljudskim resursima, standardizaciji procesa vršenja finansijske revizije, revizije pravilnosti i revizije uspjeha u skladu sa međunarodno priznatim revizorskim standardima, pružanju obuka za revizorski kadar, kao i ka poboljšanju kapaciteta u cilju efikasnijeg IT upravljanja.

U odnosu na realizovane aktivnosti planirane Projektom, DRI je u izvještajnom periodu ostvarila rezultate i to:

- izrađen Priručnik za finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti, koji sadrži praktične smjernice za primjenu međunarodnih revizorskih standarda (ISSAI);
- testiran Priručnik za finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti kroz pilot reviziju (završenu reviziju);
- izrađeno novo Uputstvo o metodologiji vršenja revizije uspjeha, kojim se utvrđuju pravila, postupci i druga pitanja od značaja za rad DRI u postupku vršenja revizije uspjeha;

- izrađene Smjernice za izradu, praćenje i kontrolu realizacije preporuka Državne revizorske institucije, koje treba da pruže podršku u izvršavanju zadataka na polju praćenja realizacije preporuka;
- izrađena Komunikaciona strategija DRI za period 2020 – 2024. godine, koja ima za cilj jačanje uticaja na kvalitet upravljanja javnim finansijama kroz bolje razumijevanje izvještaja o reviziji, veću otvorenost i transparentnost rada;
- izrađena Strategija za upravljanje ljudskim resursima, koja ima za cilj uspostavljanje politika i procedura u oblasti ljudskih resursa koje će obezbijediti potreban broj zaposlenih sa neophodnim kompetencijama, sposobnostima i integritetom;
- izrađeno Uputstvo za primjenu napredne verzije IDEA softvera;
- sprovedena analiza IT sistema u DRI sa ciljem uvođenja interne statistike;
- organizovane dvije studijske posjete u DRI Hrvatske i DRI Poljske;
- održane tri obuke za revizorski kadar i to na temu „Primjena Međunarodnih standarda vrhovnih revizorskih institucija ISSAI za finansijsku reviziju, reviziju pravilnosti i reviziju uspjeha“; „Primjena Priručnika za vršenje finansijske revizije i revizije pravilnosti“; „Primjena Uputstva za naprednu verziju IDEA softvera v10“.

Međunarodna saradnja

Državna revizorska institucija ostvaruje međunarodnu saradnju sa vrhovnim revizorskim institucijama kroz razmjenu iskustava i dobrih praksi u okviru Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija (INTOSAI), Evropske organizacije vrhovnih revizorskih institucija (EUROSAI), kao i Mreže vrhovnih revizorskih institucija zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u Evropsku uniju i Evropskog revizorskog suda.

Saradnja sa Evropskom organizacijom vrhovnih revizorskih institucija (EUROSAI)

Evropska organizacija vrhovnih revizorskih institucija (EUROSAI) jeste jedna od regionalnih grupa Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija (INTOSAI), koja okuplja 49 vrhovnih revizorskih institucija Evrope i Evropski revizorski sud. Državna revizorska institucija je punopravna članica EUROSAI od 2008. godine.

Na poziv domaćina Nacionalne kancelarije za reviziju Velike Britanije, predstavnik DRI je prisustvovao Konferenciji Evropske organizacije vrhovnih revizorskih institucija (EUROSAI) za mlade na temu „Relevantnosti“, koja je održana 4-7. novembra 2019. godine u Londonu. Na Konferenciji se razgovaralo o stalnim promjena okruženja, kako tehnološkim, socijalnim i političkim klimama koje se konstantno razvijaju. Vrhovne revizorske institucije moraju se prilagoditi ovakvim promjenama okruženja kako bi osigurale uticaj svog rada.

Državna revizorska institucija je 21-22. novembra 2019. godine u Lisabonu učestvovala na seminaru na temu „Razmjena iskustava o reviziji Ciljeva održivog razvoja – pogled iz različih regiona“, čiji je domaćin bio Računski sud Portugala. Ovaj seminar predstavlja prvu zajedničku inicijativu Evropske organizacije vrhovnih revizorskih institucija (EUROSAI) i Afričke organizacije vrhovnih revizorskih institucija (AFROSAI). Na seminaru se razgovaralo o praksi i iskustvima vrhovnih revizorskih institucija u oblasti sprovođenja revizije Ciljeva održivog razvoja i UN Agende za održivi razvoj 2030, spremnosti država za sprovođenje Ciljeva održivog razvoja, izgradnje nacionalnih kapaciteta za sprovođenje Ciljeva održivog razvoja, kao i o doprinosu vrhovnih revizorskih institucija ciljevima održivog razvoja.

Delegacija DRI je prisustvovala na međunarodnom seminaru na temu „Izgradnja povjerenja - Uloga VRI u obezbjeđivanju pouzdanosti fiskalnih podataka“, koje je održan 28. novembra 2019. godine u Helsinkiju u organizaciji Nacionalne kancelarije za reviziju Finske i Zavoda za statistiku Finske. Na seminaru su razmatrana gledišta u vezi sa fiskalnim podacima, računovodstvom javnog sektora, izvještavanjem, fiskalnim statističkim podacima i predviđanjima. Seminar, koji je organizovan kao dio programa finskog predsjedavanja Savjetom Evropske unije, okupio je čelnike vrhovnih revizorskih institucija država članica EU, država kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u EU, predstavnike Evropskog revizorskog suda, predstavnike Zavoda za statistiku, kao i predstavnike Vlade Finske.

Kao članica Evropske organizacije vrhovnih revizorskih institucija (EUROSAI), Državna revizorska institucija učestvuje u radu i aktivnostima EUROSAI radnih grupa i to: EUROSAI Radne grupe za reviziju opština[5], EUROSAI Radne grupe za informacione tehnologije[6] i EUROSAI Radne grupe za reviziju i etiku.

Saradnja u okviru Mreže vrhovnih revizorskih institucija zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u Evropsku uniju i Evropskog revizorskog suda

Vrhovne revizorske institucije Evropske unije sarađuju sa Evropskim revizorskim sudom u okviru strukture Kontakt komiteta, koji se sastoji od predsjednika vrhovnih revizorskih institucija Evropske unije i Evropskog revizorskog suda, službenika za vezu koji održavaju aktivnu mrežu profesionalnih kontakata Evrope, radnih grupa i mreža za posebna revizorska pitanja.

Vrhovne revizorske institucije država kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u EU i predstavnici SIGMA-e[7] učestvuju u radu Kontakt komiteta kroz Mrežu vrhovnih revizorskih institucija zemalja kandidata i potencijalnih kandidata i Evropskog revizorskog suda[8].

U skladu s Planom rada Mreže vrhovnih revizorskih institucija zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u EU i Evropskog revizorskog suda za period 2018-2020. godine, delegacija DRI Crne Gore je učestvovala na radionici o digitalnoj reviziji u organizaciji Zavoda za državnu reviziju Sjeverne Makedonije u novembru mjesecu 2019. godine u Skoplju. Na radionici se razgovaralo o temama u vezi sa revizijom IT sistema, digitalnim revizijama, korišćenjem digitalne tehnologije i alata u sprovođenju revizija.

Državna revizorska institucija je u saradnji sa SIGMA – om bila domaćin Konferencije na temu „Rad sa parlamentima u cilju jačanja uticaja revizije“, koja je održana 20-21. februara 2020. godine u Pržnu. Cilj Konferencije je bila razmjena iskustava i primjera dobrih praksi zemalja članica Evropske unije i država članica Mreže u primjeni praktičnih alata za razmatranje izvještaja DRI sa posebnim aspektom na održavanje efektivnih parlamentanih saslušanja povodom ključnih revizorskih nalaza i preporuka, kao i razgovor o koristima sistema izvjestioca koji bi se mogao koristiti kao efikasan alat za jačanje uticaja rada DRI. Na Konferenciji su učestvovali visoki predstavnici vrhovnih revizorskih institucija i Parlamenata Srbije, Bosne i Hercegovine, Albanije, Sjeverne Makedonije, Turske i Kosova zajedno sa međunarodnim ekspertima iz Računskog suda Njemačke, Letonije, Parlamenta Švedske. Ova Konferencija je

[5] DRI je članica EUROSAI Radne grupe za reviziju opština od decembra 2016. godine
[6] DRI je članica EUROSAI Radne grupe za informacione tehnologije od aprila 2018. godine.
[7] Zajednička inicijativa OECD-a, Podrška unapređenja rukovođenja i upravljanja
[8] DRI je članica Mreže od 2008. godine

organizovana u okviru Mreže vrhovnih revizorskih institucija zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u Evropsku uniju i Evropskog revizorskog suda.

Bilateralna saradnja sa Nacionalnom kancelarijom za reviziju Bugarske

Na poziv predsjednika Nacionalne kancelarije za reviziju Bugarske, predstavnici Državne revizorske institucije Crne Gore su boravili u bilateralnoj posjeti NAO Bugarske, 4-5. novembra 2019. godini u Sofiji. Tokom bilateralne posjete, učesnici su razmjenili iskustva i prakse u vršenju revizije završnog računa budžeta države, saradnje sa zainteresovanim stranama i komunikacione politike.

Regionalna saradnja

Državna revizorska institucija realizuje saradnju sa vrhovnim revizorskim institucijama iz regiona kroz aktivno učešće u brojnim regionalnim aktivnostima, inicijativama i projektima u oblasti revizije javnog sektora.

Predsjednik Senata Državne revizorske institucije je, u decembru 2019. godine prisustvovao obilježavanju 175. godina od osnivanja Glavne kontrole, preteče današnje Državne revizorske institucije Republike Srbije. Ovom svečanom događaju su prisustvovali predsjednici vrhovnih revizorskih institucija iz regiona, predstavnici međunarodnih organizacija, kao i mnogobrojni predstavnici zakonodavne, izvršne i sudske vlasti u Republici Srbiji.

Na poziv generalnog revizora Nacionalne kancelarije za reviziju Kosova, delegacija DRI je učestvovala na međunarodnoj konferenciji na temu „Značenje i značaj članstva u INTOSAI: Uticaj i koristi za vrhovne revizorske institucije“, koja je održana 12. februara 2020. godine u Prištini. Međunarodna konferencija je organizovana u okviru tri panela i to „Značenje i značaj članstva u INTOSAI: uticaj i koristi za vrhovne revizorske institucije“, „Uticaj revizija i uloga Trezora u upravljanju javnim finansijama“ i „Kako primjeniti ISSAI standarde – najbolja praksa“. Učesnici ovog skupa su bili visoki predstavnici vrhovnih revizorskih institucija Švedske, Ujedinjenih Arapskih Emirata, Poljske, Turske, Finske, Albanije, Sjeverne Makedonije, kao i predstavnici Evropskog revizorskog suda.

Predstavnici DRI su u od 28. septembra do 2. oktobra 2020. godine učestvovali zajedno sa predstavnicima iz VRI Bosne i Hercegovine i Kosova na online radionici na temu „Kontrola i osiguranje kvaliteta“, koja je održana u okviru realizacije regionalnog projekta sa Nacionalnom kancelarijom za reviziju Švedske. Ovo je druga radionica o kontroli i osiguranju kvaliteta revizija koja se organizuje sa VRI Bosne i Hercegovine i Kosova uz ekspertsku podršku Nacionalne kancelarije za reviziju Švedske. Tokom radionice, prezentovana su praktična iskustva na polju sprovođenja kontrole kvaliteta finansijske revizije, revizije pravilnosti i revizije uspjeha, kao i osiguranja kvaliteta na nivou revizije.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama

Saradnja sa SIGMA-om se ostvaruje kroz pružanje ekspertske podrške Instituciji u sprovođenju aktivnosti iz Strateškog plana razvoja DRI za period 2018-2022. godine. U skladu sa navedenim, DRI je u izvještajnom periodu izradila Smjernice za predlaganje i izbor finansijskih revizija i revizija pravilnosti za Godišnji plan revizija, koje treba da obezbijede da se planiranje vrši na različitim nivoima DRI i na bazi procijenjenih rizika i jasno definisanih kriterijuma.

Uzimajući u obzir epidemiološku situaciju izazvanu COVID-19, SIGMA pruža ekspertsku podršku DRI na daljinu. S tim u vezi, definisan je plan realizacije projektnih aktivnosti sa SIGMA-om i u izvještajnom periodu izrađen je Akcioni plan za sprovođenje Komunikacione strategije DRI za period 2020 – 2024. godine, Rezime Izvještaja o reviziji Prijedloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu, dok će se u narednom periodu realizovati aktivnosti na planu izrade Strategije za internu komunikaciju DRI i Akcionog plana za sprovođenje Strategije upravljanja ljudskim resursima za period 2021-2025. godine.

DRI je ostvarivala i saradnju sa Kancelarijom Svjetske banke, koja se ogledala kroz njeno aktivno učešće u implementaciji Projekta „Ocjena javnih rashoda i finansijske odgovornosti (PEFA) u Crnoj Gori“. Državna revizorska institucija je, zajedno sa drugim državnim institucijama, tokom 2019. godine bila predmet ocjene učinka Javne potrošnje i finansijske odgovornosti, koja je sprovedena od strane Svjetske banke, u saradnji sa Vladom Crne Gore i Delegacijom Evropske unije, sa finansijskim sredstvima Povjereničkog fonda SAFE (SAFE Trust fund). S tim u vezi, DRI je u januaru 2020. godine održala konferenciju za medije na kojoj su predstavljeni rezultati iz Izvještaja o ocjeni učinka „Javna potrošnja i finansijska odgovornosti“ (PEFA), koji se odnose na oblast eksterne revizije. U odnosu na prethodnu ocjenu Svjetske banke C+ iz 2013. godine, DRI je u Izvještaju Svjetske banke za 2019. godinu ocijenjena ocjenom B +, što je značajan napredak kada je u pitanju funkcionalnost i organizovanost DRI na području revizije javnog sektora. U Izvještaju Svjetske banke za 2019. godinu je konstatovano da je „DRI povećala svoj kapacitet za vršenje revizija, unaprijedila svoje metodologije za reviziju i sprovela interne procedure za obezbjeđivanje kvaliteta. Ovako osnaženi kapaciteti su pomogli da se poveća obuhvat revizije u odnosu na prethodnu ocjenu, uprkos dodatnoj količini rada koji je uveden kroz zakonsku obavezu revizije političkih partija. Od posljedenjih izmjena Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, DRI godišnje ocjenjuje poštovanje kriterijuma fiskalne odgovornosti, što daje zakonodavcu nezavisnu reviziju poštovanja ciljeva i ciljanih vrijednosti fiskalne politike“.

Delegacija DRI je u novembru mjesecu 2019. godine učestvovala u radu Regionalne radionice „Strategije i tehnički pristupi jačanju saradnje između parlamenata i VRI“, u organizacii Svjetske banke i Skupštine Crne Gore, u Podgorici. Ova radionica je bila nastavak regionalnog seminara o vrhovnim revizorskim institucijama i odborima za finansije i javne račune, koji je bio održan u maju 2019. godine u Tirani u organizaciji Svjetske banke i OECD-ov Program za podršku unapređenju sistema državne uprave (SIGMA). Na ovom seminaru, predstavnici vrhovnih revizorskih institucija i parlamenata zemalja Zapadnog Balkana su utvrdili pojedinačne akcione planove za jačanje odnosa i međusobne saradnje.

Upravljanje ljudskim resursima

Ljudski resursi predstavljaju osnovni kapital svake institucije i važan alat u ostvarenju njenih ciljeva. Angažovanje pravog kadra i njegovo optimalno raspoređivanje, adekvatno osposobljavanje, razvijanje i motivacija zaposlenih jeste strateški interes DRI.

Kroz projekat IPA 2014 “Razvoj i jačanje kapaciteta Državne revizorske institucije i Revizorskog tijela“, DRI je u izvještajnom periodu pripremila i usvojila Strategiju za upravljanje ljudskim resursima za perod 2021 – 2025. godina.

Strategija predviđa sveobuhvatne reforme u različitim oblastima upravljanja ljudskim resursima. Kadrovska politika, profesionalni razvoj, ocjena učinka, razvoj kompetencija, motivacioni modeli i zadržavanje kadra su oblasti čija reforma će rezultirati povećanjem profesionalizma, inovacija i efikasnosti rada zaposlenih u Instituciji.

Državna revizorska institucija radi na povećanju efikasnosti rada putem poboljšanja upravljanja u oblasti ljudskih resursa, razvijanju kadrovskog potencijala i obezbjeđivanju kadra koji raspolaže visokim etičkim vrijednostima, znanjima, vještinama i integritetom.

Broj i struktura zaposlenih u DRI

U oktobru 2020. godine DRI je imala **73** zaposlena od čega u programu: Sprovođenje revizije: **62** odnosno **84.93%**, a **11** u programu: Administracija i stambene potrebe, odnosno **15,07**%.

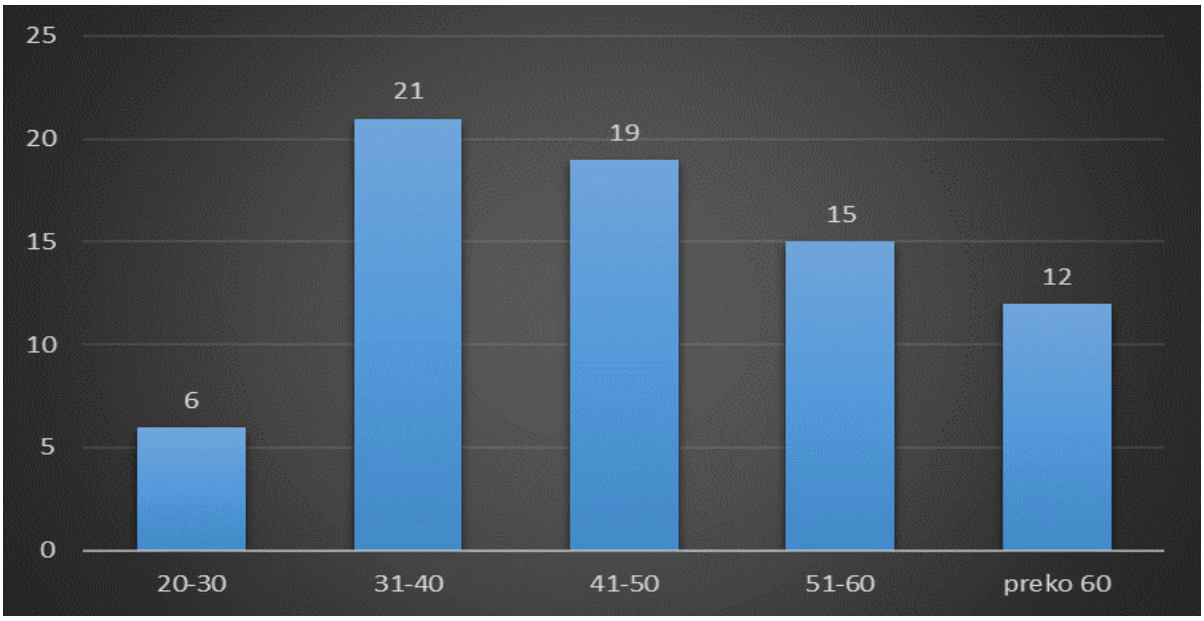
U izvještajnom periodu, po osnovu raspisanih javnih oglasa, **5** lica je zasnovalo radni odnos u DRI, i to: 3 državna revizora, 1 saradnik državnog revizora i 1 samostalni savjetnik III. Unutrašnjim rasporedom radno mjesto državnog revizora - načelnika u sektoru kao i 2 radna mjesta državni revizor – rukovodilac odjeljenja, popunjena su iz redova državnih revizora, dok je 1 lice – državni revizor – rukovodilac odjeljenja, nakon sprovedenog javnog konkursa, imenovano za Sekretara Institucije. U toku su oglasi raspisani za sljedeća radna mjesta: viši savjetnik III – savjetnik za odnose sa javnošću – 1 izvršilac i saradnik državnog revizora – 1 izvršilac.

- Na sljedećem grafiku dat je uporedni prikaz strukture i broja revizorskog kadra za period oktobar 2019. – oktobar 2020. godine:

Od ukupnog broja zaposlenih, na dan 01. oktobar 2020. godine, zaposleno je **30** muškaraca, odnosno 41.10%, dok je zaposlenih žena **43,** odnosno 58.90%.

- Prikaz starosne strukture zaposlenih u oktobru 2020. godine dat je na sljedećem grafiku:

Obuke zaposlenih

Savremena teorija i praksa upravljanja ljudskim resursima poklanja veliku pažnju konceptu permanentnog unapređivanja stručnog znanja zaposlenih, zbog čega je neophodna dugoročna politika edukacije i permanentno unapređenje znanja kadrova u Instituciji. Strateškim planom razvoja Državne revizorske institucije za period 2018-2022. godine predviđeno je da edukacija mora biti jedan od najbitnijih uslova za napredovanje u službi, čime bi dodatno dobila i motivacioni karakter.

U cilju permanentne edukacije zaposlenih DRI je u izvještajnom periodu donijela Katalog prioritetnih obuka, nastavila sa realizacijom Plana obuka, organizovanjem ispita za sticanje zvanja državni revizor, kao i sa usavršavanjem zaposlenih kroz saradnju sa drugim vrhovnim revizorskim institucijama i međunarodnim organizacijama.

Katalog obuka

Državna revizorska institucija je nastavila s kontinuiranom obukom i stručnim usavršavanjem zaposlenih u Instituciji. U tu svrhu je donešen Katalog prioritetnih obuka za DRI u okviru IPA projekta "Razvoj i jačanje kapaciteta Državne revizorske institucije i Revizorskog tijela".

Oblasti obuhvaćene Katalogom proizilaze iz sprovedene analize potreba za obukama i intervjua sa zaposlenima u DRI o prioritetnim oblastima koje treba obuhvatiti Programom obuka, kao i metode za sprovođenja obuka koje će se koristiti.

Katalog obuka sadrži realne i projektovane potrebe zaposlenih za određenim profesionalnim i specifičnim znanjima, vještinama i sposobnostima.

Plan obuka

Državna revizorska institucija, usled epidemije izazvane Covid 19 virusom, nije bila u mogućnosti realizovati sve predviđene obuke, a jedan dio obuka je realizovan online.

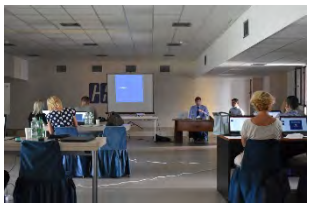
Kroz IPA projekat "Razvoj i jačanje kapaciteta Državne revizorske institucije i Revizorskog tijela" u Državnoj revizorskoj instituciji su realizovane sljedeće obuke:

U februaru 2020. godne održana je, od strane eksperta angažovanog na projektu, šestodnevna obuka za zaposlene na temu primjena ISSAI standarda za finansijsku reviziju, reviziju usklađenosti i reviziju uspjeha. Obuku je pohađao 51 zaposleni, od čega obuku na temu finansijske revizije i revizije usklađenosti 24, a na temu revizije uspjeha 27 zaposlenih.

U julu 2020. godine realizovana je od strane eksperata, putem video konferencije, obuka na temu Primjena Priručnika za finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti, a fokus je bio na ujednačavanje pristupa među sektorima u DRI, u fazi planiranja (opšte na nivou DRI i pojedinačno za svaku reviziju), uključujući procjenu rizika. Obuku je pohađalo 25 zaposlenih.

U septembru 2020. godine je od strane eksperta održana dvodnevna obuka na temu “Napredna upotreba IDEA softverskog alata”, a obuci je prisustvovalo 29 zaposlenih.

Pored navedenih obuka, 6 zaposlenih je prisustvovalo seminaru koji je održan u februaru 2020. godine, u organizaciji Udruženja unutrašnjih revizora u javnom sektoru na temu „Novine Zakona o radu” i seminaru na temu „Novi aspekti primjene Zakona o javnim nabavkama”, dok su 2 zaposlena prisustvovala webinar seminaru koji je organizovao Institut računovođa i revizora CG na temu ”Obračun naknada za vrijeme prekida rada bez krivice zaposlenog”.

Zaposleni su pohađali i obuke koje se odnose na Kadrovski informacioni sistem, kancelarijsko poslovanje, budžetsko planiranje, izrade kadrovskih planova i dr., koje su organizovali Uprava za kadrove i Ministarstvo finansija.

Kroz pohađanje kursa engleskog jezika nastavljeno sa usavršavanjem znanja zaposlenih iz oblasti stranih jezika. Kurseve engleskog jezika je, u izvještajnom periodu pohađalo 15 (petnaest) zaposlenih iz Institucije. Od toga pre-intermediate nivo pohađalo 4, intermediate nivo 6 i upper - intermediate nivo 5 zaposlenih, dok su 4 zaposlena pohađala individualne kurseve stručnog engleskog jezika.

Ispit za sticanje zvanja državni revizor

U izvještajnom periodu od oktobra 2019. do oktobra 2020. godine DRI je u skladu sa Pravilnikom o programu i načinu polaganja ispita za sticanje zvanja državni revizor, organizovala dva ispitna roka - decembarski 2019. godine i februarski 2020. godine, u kojima je ukupno 7 lica steklo zvanje državni revizor (2 lica u decembarskom i 5 lica u februarskom ispitnom roku). Zaključno sa februarskim ispitnim rokom, ukupno 122 lica je steklo zvanje državni revizor.

DRI takođe realizuje obuke za revizorski kadar u okviru regionalne i međunarodne saradnje kroz učešće na seminarima i radionicama u organizaciji INTOSAI-a, EUROSAI-a i Mreže VRI zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u EU i Evropskog revizorskog suda, koje su opisane u dijelu Međunarodna saradnja.

Informacioni sistem

Državna revizorska institucija Crne Gore prepoznaje značaj doprinosa IT podrške u ostvarivanju njenih ciljeva i u tom smislu je nastavila sa razvijanjem informacionog sistema u cilju stvaranja uslova za efikasnije vršenje revizije.

U okviru Strateškiog plana razvoja Državne revizorske institucije za period 2018 – 2022. godine, u cilju unapređenja informacionog sistema Institucije, formirana je radna grupa koja je izradila niz akata, internih propisa iz oblasti informacionih tehnologija.

Nastavljena je kontinuirana nabavka nove računarske opreme u skladu sa potrebama i inovacijama iz oblasti informacionih tehnologija.

U cilju obezbjeđivanja transparentnosti rada, Odjeljenje za razvoj, primjenu i reviziju informacionih sistema Državne revizorske institucije Crne Gore, pruža potrebnu tehničku podršku i održava zvaničnu internet stranicu Institucije na adresi www.dri.co.me, brine o njenoj sigurnosti preduzimajući sve potrebne mjere zaštite i aktivnosti u cilju njenog bezbjednog i ispravnog funkcionisanja.

Svjesna značaja ulaganja u profesionalni razvoj zaposlenih, kao i ulaganja u informatičku opremu, a uz podršku informacionih tehnologija, Državna revizorska institucija je postigla efikasniji, efektivniji i ekonomičniji rad revizorskih timova, zahvaljujući čemu se povećava broj i kvalitet obavljenih revizija.